Відсутні числа

Ч. 78. Чернівці, неділя дня 2. (15.) липня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Селяньскі змови.

Тому кілька лїт у нас на Буковинї богато крику наробила сама згадка про те, що селяни можуть страйком упімнути ся о більшу платню за свою працю. До страйку в нас не дійшло, але всї бук. ґазети, особливо шляхетска Gazeta Polska, верещали через три місяцї, що, як мовляв, можна, аби пан більше платив селянинови?! Показала ся притім виразно та нужденна польска гонорність, той славний польский демократизм, що признає чоловіка що-йно від барона, а без паньскої клямки не може жити...

Та се вже минуло і нам не мило згадувати подвиги людий, „так дуже“ прихильних народови. Тимчасом самі селяни, недалекі наші сусїди з Галичини, пригадали нам сего року сю справу. Справа їх наробила була богато крику сего року. Тепер, коли вона успокоїла ся, варто їй приглянути ся.

Справа була така: *)

На весні сього року, зараз по Великодні вибухнув масовий страйк рільних робітників у Мільниччинї, що розширив ся потім і на Борщівщину. Страйкувати почали найбільші громади як: Пилипче, Михалків, Іванє Пусте, Нївра, Єрмаківка, Ольховець, Кривче, Панівцї і иньші. Причиною сього страйку була економічна нужда. В тих селах люди мають дуже мало землї, ледво 4—6 господарів у селї може вижити з власного, иньші мусять шукати заробітків, а заробітків иньших крім дворів нема. В дворах по більшій части позасїдали жиди, бувші шинкарі та лахварі. Яку платню давали вони селянам, про се читаємо дещо в парлямент-ській інтерпеляциї послів Танячкевича і Окуневского: „В Кривчу в посїлости жида Мельцера діставав робітник по 20 кр. за день роботи; а з того мусїв іще економови платити по 5 кр., а наставникови по 3 кр., так, що йому самому лишало ся по 12 кр. денної заплати. Арендатори подають за причину такого обниженя платнї те, що за аревду платять чинш піднесений як можна найвисше. Дїдичі знов жалують ся на лихі аґрарні відносини, на обтяженє сїльских господарств“.

Перебіг страйку був зовсїм спокійний. Люди тримали ся купи. До сїл, де вибухнув страйк не йшли на роботу люди із сусїдних сїл, а як прийшли навіть і дізнали ся про страйк, вертали зараз назад домів. Не помогло й войско заквартироване до діткнених страйком громад. Прийшло, люди заховували ся спокійно, воно посидїло і мусїло вертати. Розуміють ся, що вернуло аж з наказу мінїстерства, спонуканого інтерпеляциями послів-Українців у віденьскім парляментї. Пани, що платили доси по 8—30 кр. за денну роботу, розуміють ся на власнім харчу робітника, спровадили собі Гуцулів і Мазурів, але показало ся, що користи з них нїякої, а кошти значно більші, нїж те, чого домагали ся страйкові.

При кінци мая нарештї страйк почав притихати, дїдичі попідвищували платню (4—25 кр. понад звичайний стан) і люди повертали ся на роботу. Не полагоджено лише страйку в трех селах, у двох шляхтичів і у одного жида; ті три заняли оборонне становище і хочуть діждати ся того, щоб їм мужики покорили ся. Сей спокійний, поважний страйк мав зробити в цїлій околицї велике вражінє. Дїдичі признали страйкуючим по більшій части рацию і навіть ті, де не було страйку, попідвищували своїм робітникам платню.

Ще кілька слів про „темне царство Бартфельда і трех Екгавзів“, як назвав дописуватель „Дїла“ село Панівцї, чи радше гіркі відносини мужиків у тім селї. Той пан Бартфельд платить своїм пановецьким підданим: А. Готівкою: зимовою порою: а) дорослому робітникови (хлопам, парубкам, жінкам і дївкам) при машинї або до гною 10—12 кр.: б) хлопцям, погоничам, або при машинї 8—12 кр.; в) хлопови з цїпом найбільше 25 кр. На весні при сапаню: дївкам, жінкам і парібкам 15—20 кр. б) підросткам 12—15 кр. в) найвитреваліїшим старшим робітникам, хлопам, що ведуть у сапаню перед 25—30 кр. Лїтом в жнива при стиртї, коло машини, (бо зрештою косять і жнуть за сніп): а) дївкам, жінкам і парубкам 15—20 кр.; б) найвитреваліїшому робітникови хлопови найбільше 25 кр. В осени при копаню бараболь: а) дївкам, жінкам і парубкам 15—20 кр.. найвитреваліїшому хлопови, що веде перед, найбільше 30 кр., підросткам 12—15 кр. або в натурі 15-ту міру бараболь (перед тим давав 12-ту мірку і платив до 35 кр. Б. При роботї за сніп або за шульок дає: а) жита сніп 13-ий, або пшеницї жатої сніп 14-ий, м) вівса, ячменю і кошеної пшеницї сніп 15-ий, г) пшеницї міпанки сніп 10-ий, д) кукурудзи вправдї 3-ий шульок, але без кукурудзини, гарбузів і фасолї, а се зменьшає вартість тої пайки до половини. Тай час роботи в додатку ще довгий над міру. До роботи стають люди досьвіта, в вертають пізним смерком. Коби то ще всьо, то й не таке-б то ще лихо! Але пан Бартфельд уміє й уменьшувати платню. Не даром то він віддав три мінїстерскі теки родинї Екгавзів: теку рільництва і президию „ржондцови“ Нухимови Екгавзови, лїсову теку синови Нухима Андріельови Екгавзови, а теку „гиндлю“ і пропінациї другому синови Нухима Абрамкови Екгавзови. І так при виплатї, що відбуваєть ся в неділю перед полуднем, присутний Бартфельд і всї його мінїстри. Заки виплатить кому грошї, звертає ся до всїх трьох своїх мінїстрів, питаючи ся чи той а той не має з ними якого рахунку. Розуміють ся, все найдеть ся якийсь рахунок, а ти, хлопе, божи ся й клени ся, що ти не винен нїчого, не поможе! Дістанеш десяту частину запрацьованої платнї, а решту відтягне собі пан дїдич за твій видуманий рахунок, а не твій, то твойого небіщика тата, або небіжки мамунї. Запав вирок, рекурсу нема — гони! В „Дїлї“ в дописї: „Образки з країни еміґрациї і страйку“ ч. 100 і дальші за сей рік наведено цїлі десятки таких прикладів. Крім того нїхто не рушить ся кроком, аби не оплачувати ся. Хто хоче дістати роботу на ланї або в лїсї, хто хоче дістати дозвіл збирати гриби (розу-

*) Гл. Л. Н. В. книжка VII.

---

26. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

Коли Маслова увійшла до канцелярії, смотритель підняв голову і, не споглядаючи нї на Маслову, нї на Нехлюдова, сказав: „можете“ і продовжав знов своє читанє.

Маслова була одїта знова по давному у білий кафтан, в юбку. На голові була у неї хустина. Підійшовши до Нехлюдова і побачивши його холодне лице, вона багряно почервонїла і, перебираючи рукою полу кафтана, спустила зір.

Заклопотанє її було для Нехлюдова потвердженєм слів шпитального швайцара.

Нехлюдов ходїв обійти ся з нею, як перше. Але він не міг подати їй руки, мимо того, що хотїв; так вона була йому противна.

— Я привіз вам злу вістку, — сказав він рівним голосом, не глядячи на неї і не подаючи їй руки, — в сенатї відказали.

— Я була на се приготована — відозвалась вона дивним голосом, немов задихала ся.

Давнїйше Нехлюдов спитав би, чому вона говорить, що була на се приготована; тепер він лише поглянув на неї. Очи її були повні слїз.

Но се не лише не змягчило, а навпаки іще більше роздражнювало його проти неї.

Смотритель встав і став ходити по кімнатї взад і вперед.

Мимо відрази, яку спочував тепер до Маслової, Нехлюдов все таки уважав за потрібне виразити їй своє співчутє задля сенатської відмови.

— Ви не впадайте на дусї, — сказав він, — прошене на найвисше імя може вийти, і я надїю ся, що...

— Та я не об тім..., — сказала вона, жалїсно мокрими скісними очима поглядаючи на него.

— А щож?

— Ви були в лазаретї і вам певно сказали про мене...

— То щож, се ваша річ, — нахмурившись холодно сказав Нехлюдов.

Заспане колись почутє ображеної гордости підняло ся в нїм з новою силою, як лиш вона згадала про лазарет. „Він, чоловік съвіта, за якого щастем уважала би вийти кожда панянка висшої кляси, предложив свою руку сїй женщинї, і вона не могла підождати а знюхала ся з фельдшером“, — думав він, з ненавистю поглядаючи на неї.

— Ось підпишіть прошенє, — сказав і, діставши з кишенї велику куверту, поставив її на стіл. Вона втерла сльози кінцем хустини з голови і сїла за стіл, питаючи, де і що писати?

Нехлюдов показав їй, що і де писати. Маслова сидїла за столом, поправляючи лївою рукою рукав правої. Князь стояв над нею і мовчки глядїв на її нахилену над столом спину, зрідка подриґуючу від здержуваних ридань і в душі його вели зі собою боротьбу почутя зла і добра: ображеної гордости і жалю до неї терплячої і се останнє почуте побідило.

Що́ було перше: чи вперед він серцем пожалував її чи вперед згадав і себе, свої прогріхи, свою мерзоту власне в тім, в чім він порікав її, — не тямив. Але нараз в той час він спочув себе винуватим і змилував ся над нею.

Підписавши прошене і обтерши засмарований чорнилом палець об юбку, вона встала і поглянула на него.

— Що́ би нї вийшло і що́ би нї було, нїщо не змінить мого рішеня, — сказав Нехлюдов. Гадка про се, що він прощає її, приневолювала його до спочуваня жалю і нїжности до неї, і йому бажалось потїшити її. — Що́ я сказав, то зроблю. Куда би вас нї післали, я буду з вами.

— Надурно, — поспішно перебила його Маслова і лице її роз'яснило ся.

— Роздумайте, чого вам буде потрібно на дорогу.

— Спасибі. Нїчого, здаєть ся, особлившого.

Смотритель підійшов до них, і Нехлюдов, не дожидаючи його замітки, попращав ся з нею і вийшов, дізнаючи нїколи перед тим не дізнаваного почутя тихої радости, спокою та любови до всїх людий. Радувало і підіймало Нехлюдова на недосягану ним висоту спізнаня того, що нїякі поступки Маслової не є в силї змінити його любови до неї. Нехай вона залицяєть ся до фельдшера, се її річ, він любив її не задля себе, а задля неї і задля Бога.

А між тим залицяне до фельдшера, за які Маслову прогнано з лазарета, і в які повірив Нехлюдов, лежачи лише в тім, що, по розпорядженю фельдшериї прийшовши за грудним часом до аптики, поміщеної на кінцї коридора, і заставши там одного фельдшера високого з подзьобаним лицем Устінова, який від давна надоїдав їй своєю вязливостю, Маслова вириваючись від него, так сильно відтрутила його, що він упав на полку, з якої упали та розбили ся дві склянки.

Старший доктор, що́ власне переходив коридором в той час, почувши бренькіт розбитих начинь і побачивши розрумянену Маслову, що вибігла з аптики, сердито накинув ся на неї.

— Ну, добродїйко, як ти станеш тутки дурницї виправляти, то я тебе викину звідси. Що стало ся? — звернув ся він до фельдшера, глядячи на него строго поверх окулярів. Фельдшер, усьміхаючись, став оправдувати ся. Доктор, не дослухавшись, підіймив голову так, що став глядїти в окуляри і пішов до дому. Того самого дня смотритель дістав наказ, прислати на місце Маслової иньшу помічницю статочнїйшу.

Ось і в сїм лежала цїла вина Маслової. Викинене з лазарета під покривкою залицяня до мужчин, дуже болїло

міеть ся, за гроші), хто хоче пасти худобу на паньскім пасовиску (і се за гроші) — мусить відробити кілька днїв паньщини паньским мінїстрам, чи радше посїпакам. За загонену худобу не знають уже ті люди, що дерти з мужика. Трафило ся, що за корову, що переступила паньский обліг, заплатив мужик 15 зр. а мусїв заплатити, бо дїтям треба було молока. Потім, коли заскаржив Бартфельда до ц. к. суду в Мільници за зворот гроший, сказали йому там: „Коли ти дав, то пропало“, хоч могли сказати інакше, бо те „відшкодоване“ було вимушене. Цїкаво, як дивлять ся самі селяни на свій страйк. В отвертім листї селян із Ольхівця до посла Яросевича з 13. мая, підписанім начальником громади і кількаканацятьма селянами, читаємо між иньшим:

„Страйк! страйк! страйк! о що за чудо?! зійде ся нас де два — три, то жандармів може бути часом і десять. Таж борби жадної нїхто не робить, бійки жадної, вибиваня вікон тож само не було, досить того, що спокій в Ольхівци, а нмш державець описав нас у судї і в старостві, що ми розбишаки, а то цїлком неправду надано. Посесор зараз бє в телеґрами, що в Ольхівци бунт, огнї, та цїлком ложно нас чорнить. Нїхто жадного бунту не робить, тілько громада жадає собі угоди за роботу з п. посесором, щоб була стала якась плата, але не така як до сеї пори. Страйк тягнув ся через 14 днїв і раптом з того всього приїхав п. староста з Борщева, а ми не хотячи стиду робити п. старостї, як виголосив, що приїхав нас уреґулювати, щоб ми не колотили ся, щоб якась угода була межи нами. Отож і так ся стало: доросла особа мала брати плату після згоди п. старости без жадного контракту по 50 кр., а жінки чи дївки по 40 кр., а в меньших лїтах по 20 кр. Тимчасом раптом тревало то один тиждень, а на другий переступило, а він уже обтягає. Отож нарід стрівожений навіть відрік ся тих пару крейцарів, котрі для себе гірко заробив, а добре чув, як п. староста говорив: „Коли що кому бракне, то най менї дадуть знати, а я тое залатвю“. Отож де тая правда, де її найти, де тої помочи шукати? Ой трудно її придбати! Пане наш после, де тая правда, чи вона вмерла, чи вона жиє, чи її цїлком нема на сьвітї? О милий Боже! який то тягар наступає на той нарід! За море то би йшов не один, але не має з чим. Отож просимо і благаємо о поміч для нас!“

Та ба! Наш парлямент з давен давна не був похопливий до „хлопської“ полїтики, а тепер завдяки чесько-нїмецької сварцї зійшов на закулїсові конференциї та торги. Чи єму до голодних мільницьких селян!

НОВИНКИ.

Чернівці, 14-го липня 1900.

З засїданя ради шкільної краєвої. На засїданю ради шкільної краєвої з дня 6. липня с. р. ухвалено підвисшити пенсию від 1. сїчня 1899 р. слїдуючим учителям взглядно учителькам: Елисаветї Семака і Василеви Скрипничукови; від 1. сїчня 1900: Броніславі Каменецкій і Ґеорґови Гринюкови. Дальше за згодою сойму продовжено пенсию надучителеви Поповичеви в Орошенах, надучителеви Туркевичови у Вижници і пенсионованій надучителцї Лїнї Тарабанович у Серетї. Учителеви Бойчукови з Товтрів зараховано провізоричну службу для побираня квінквеній. Так само з згодою сойму підвисшено пенсию вдовам по учителях: Альойзії Ходаковскій, Олїмпії Альбу і Терезиї Александрович рівнож і пенсионованому учителеви Николаеви Александровичеви. Іменовано: надучителем учителя Андрія Осташека в Селетинї, провізоричного підучителя в Долїшнім Вікові; провізоричну підучительку з Долїшних Станівців Тітель Барон дефінїтивною підучителькою, а дифінїтивною підучителькою у Войтінель Евґенїю Александрович. Перенесено: директора Николая Нагайчука з Садови в тім часнім характері до Якобен.

Хто не був на концертї п. Гушалевича, може справдї жалувати, бо рідко коли можна почути такого доброго сьпівака. А в салї музичного товариства не було стілько людий, як би вона могла помістити. На концертї виступала також п-на Роза Айферман, котра грала прегарно на скрипцї.

З суду. Мінїстер справедливости переніс радників судових Ізидора Маєра Шарфенберґа з Сучави до Черновець і Дра Ґеорґа Попеску з Сучави до Черновець. Заіменував радниками слїдуючих секретарів: Зиґмунда Бадяна з Чернівців для Сучави, Казимира Терлецкого з Чернівців для Чернівців, Максима Кобиляньского в Сучаві для Сучави. Мінїстер справедливости переніс дальше окружного судию Мечислава Баера з Путилова до Вижниці, секретаря Михайла Коралевича зі Сторожинця до Чернівців і іменував окружного судию Альберта Босковича з Вижниці, секретарем для Путилова; адюнктів судових на секретарів: Юлїяна Губріха в Серетї для Серету, Абрагама Ленценберґа з Вижниці для Сучави, Зиґмунта Бікалеса з Заставної для Вижниці, Христофора Якубовича з Садаґури до Сучави і адвоката Дра Осипа Лявтерштайна з Чернівців до Черновець.

З Василева пишуть нам: В ч. 69. з 11. (24.) червня 1900 стоїть про огонь, котрий вибух коло 10. години вечером в домі Василя Литавского у Василеві. Там подано про недбалість громадского начальства, що огнева сикавка не була при гашеню огню. Се правда, що не була, а то тому, бо огонь був загашений у 8 мінут, так скоро, що навіть не було потрібно огневої сикавки. Хата селянина не згоріла цїлком, бо він тепер сидить у нїй. Згоріло тілько кілька сніпків, котрими покрита була хата. При огни явила ся місцева інтелїґенция, але не брала нїякої участи при гашеню, тілько здивовано поглядала, як радо і жваво гасили селяни і селянки той огонь.

Л.

Пожежа церкви. В римо-кат. костелї в Люізенталь вибухнув огонь дня 3. с. м. Огонь міг знищити цїлий костел, бо всї мешканцї були поза селом. На щастє спостеріг огонь листонош Ґлїґа, що припадком попри костел переходив. Він скоро повідомив о небезпеченьстві людий і завдяки ему огонь угашено.

Повени. Зі всїх сторін Буковини і Галичини надходять вісти о повенях і шкодах в наслїдок злив. В Чернівцях падав дощ від неділї вечер до середи вечер. В четвер випогодило ся і була надія, що настане знов погода. Але надїя завела, бо в пятницю і суботу наново „отворили ся всї спусти небесниї“.

„Добре дуріти, коли приступає“, можна би сказати о тих Анґлїйцях, що наживши в кольоніях легким способом гроший, самі вже не знають, що мають робити; замість робити, придумують они собі шпорт, а від шпорту до несповна розуму дорога у них вже недалека. Так один богатий Анґлїєць, що має свою посїлість в красних лїсах Дербішіру, займав ся насамперед пристрастно водним шпортом, а тепер взяв ся до водної курациї. Встає вже о четвертій годинї рано і лїзе в басен з студеною водою та сидить там дві години. О шестій годинї снїдає, а відтак іде знов на цїлу годину під дрібний студений туш. Аж потім убирає ся і виходить на прохід. О другій годинї обідає а по обідї іде спати до води; до того казав він зробити собі окремий басен, в котрім держить голову, на кавчуковій опасцї завішену над басеном. По вечери лїзе він знову у воду і так поправдї більшу часть житя перебуває у водї. До тої водної курациї хотїв ві змусити і жінку та довів до того, що она подала о розвід. Другий „водний шпортовець“ виховує знов подібно своїх синів в Йоркширі. Через шість годин на день мусять они купати ся і плавати; зрана учать ся борбництва, відтак бігають на перегін і їздять човнами по озері. В зимі не сьміють нїчого більше носити на собі, лиш так само як їх батько бурку з грубого сукна. — Якийсь богатий старий кавалер лазить знов майже цїлий день по мілкім озері, зарослім очеретом і вербами. Він з засади не держить жіночої служби, лиш француского кухаря і італїньского льокая. Підчас коли він бродить по водї, чи радше в болотї, слуга мусить сидїти на березї цїлий день щоби бути панови до услуги, Коли панови вже навкучить ся бродити і купати, вилазить він з води і лягає на мату з коркових плит та сушить ся до сонця а щоби борше заснув, слуга мусить читати ему ґазети. Він убирає ся лиш дуже рідко, а то іменно тогди, коли іде до міста. Всї его слуги мусять три рази на день купати ся. Один з анґлїйских писателїв, котрий досить вславив ся своїми малими оповіданями, есть також загорілим „водним шпортовцем“ і сидить майже цїлий день у водї. Та не досить того; він і писати вже не може без води. Его помешкане то лязня з найріжнороднїйшими уладженями. Під его бюрком при котрім пише, есть басен, в котрім він держить ноги. Для відміни кладе він мокрі ноги на

Маслову тому, що після зустрічи з Нехлюдовим, давно уже остогидлі для неї зносини з мужчинами стались для неї дуже а дуже противні та мерзкі. Та обставина, що після давного і теперішнього її положеня кождий а передовсїм дзьобатий фельдшер знаходив себе в праві ображати її і дивував ся її опорови, справляла їй страшний біль.

В нїй обуджував ся жаль до себе самої і сльози тиснули ся їй до очий. Тепер, вийшовши до Нехлюдова, вона хотїла оправдати ся перед ним з того несправедливого обвиненя, про яке він, з певностю дізнаєть ся. Але, почавши оправдувати ся спочула, що він не вірить, що її оправдане тілько утвердить в нїм його підозріня.

Сльози підійшли їй притьмом до горла і вона замовчала. Катюша все іще думала і дальше переконувала себе, що вона, як се висказала йому підчас другого побаченя, не простила йому і не навидить його, але в дїйстности вона вже від давна знов полюбила його і то полюбила так, що мимоволї виповнювала всьо се, чого він жадав від неї: перестала пити, курити, лишила на боцї кокетство і пішла до шпиталю на наймичку. Всьо се робила вона задля того, що знала, що він собі того бажає. Наколи вона так рішучо відгризалась кождого разу, коли він згадував про подруже з нею то причина сего лежала в охотї повтореня тих гордих слів, які вона раз звернула до него а передовсїм в тім, що вона знала, що він в подружю з нею буде нещасливий. Вона сильно порішила, що не прийме від него жертви а між тим їй було тяжко думати, що він нехтує нею, думає, що вона продовжає свое давне житє, і не добачає тої переміни, яка зайшла в її душі. Думка, що може він думає тепер, що вона допустила ся чогось ситого в шпиталї, мучила її більше, чим звістка про се, що вона конець-кінцем засуджена на каторгу.

XXX.

Маслову могли виправити з першою відходячою партиею, тож Нехлюдов ладив ся тому до від'їзду. Але у него було тілько справунків на голові, що колиб було і не знати кілько вільного часу, він спочував, що не покінчить їх. Тепер річ мала ся цїлком противно, як перше. Перше треба було роздумувати, що робити, і осею всїх річий був завсїгди один і той сам — Дмитро Іванович Нехлюдов; тимчасом мимо того, що цїлий інтерес житя скупив ся тодї на Дмитрі Івановичу, всї ті річи були скучні, Тепер всї справи доторкали иньших людий, а не Дмитра Івановича і всї були інтересні і довгі — довженні і була їх велика скількість. Крім того, тамті занятя, справи князя викликували завсїгди досаду, роздражнене, сї знов справляли радість, викликали веселий настрій.

Справи, що займали Нехлюдова в той час, дїлили ся на три розряди. Він сам у своїм педантизмі довершив такого поділу і відповідно до сего, розложив їх в три портфелї.

Перша справа дотикала Маслової і помочи для неї. Воно полягало на стараню: подати прошене на найвисше імя і приготованю до подорожи на Сибір,

Друга річ був устрій майнів. В Панові віддано землю мужикам під услівем плаченя ренти з того поля на громадські хлїборобські потреби. Але на се, щоби утвердити сю умову, треба було зложити условини і списати заповіт. В Кузьмінському-ж справа стояла іще на тім, на чім він лишив його, себ-то: грошї за землю мав діставати він, але треба було іще установити речинцї сплат і оречи, кілько з тих гроший брати на житє, а кілько лишити хлїборобам на їх потреби. Не знаючи, кілько придасть ся йому гроший на сибірську подорож, не лишив при собі іще той дохід, хоть зменшив його до половини.

Третя справа була поміч для арештантів, котрі все частїйше звертали ся до него з прозьбами.

Зразу, входячи у зносини з арештантами, що звертали ся до него за помочию, він сейчас приймав ся за несене помочи їм, але опісля являлось так богато просячих, що він почув неможливість помочи кождому з них і мимоволї знайшов собі четверту річ, що його найбільше займало в той час.

Вона лежата у відповіди на питаня: що се таке? на що? і звідки взяло ся се заведене, називане карним судом, котрого результатом була ся тюрма, з якої жителями він по трохи познакомив ся, і всї ті тюремні місця, від Петропавловської кріпости аж до Саталїна, де то глотили ся сотнї-тисячі жертв того дивного для нього карного закона?

Із личних зносин з арештантами, із розпитів адвоката, тюремного попа, смотрителя і з ріжних списків, Нехлюдов прийшов до переконаня, що арештантське суспільство, яке звичайно називають переступниками, дїлить ся на пять кляс. Першу клясу творили люди зовсїм неповинні, жертви судових похибок, як мнимий підпаляе Меньшов, як Маслова і другі. Людий сеї кляси було не дуже богато, — після ореченя попа, около сїм процент, але стан тих людий викликував особливий інтерес. Друга кляса — се люди засуджені за поступки, зроблені в виїмкових обставинах, як озлоблене, (ревность), пяний стан і т. инь. поступки, яких допустили би ся, майже певно, в таких самих условинах усї ті, що судили і карали їх. Таких було після обрахованя з усїх замкнених. Що третьої причислював людий, покараних за се, що вони робили, після їх думки, як раз звичайні а навіть гарні речі, але такі, які після гадки чужих людий, що пишуть закони, уважали ся переступствами. Сюди приналежали люди, що потайком торгували горівкою, що перевозили контрабанду, що рвали траву, брали дрова з великих панських та казенних лїсів. До них належали верховинцї, що допускали ся таких крадїжий і іще невіруючі сюди, що обкрадали церкви.

Четверту клясу становили люди, лише ізза того зачислені до злочинців, що вони стояли морально вище чим середна уровень суспільности. Такими були сектанти, такими були полїтичні переступники — соціялїсти і публїцисти, засуджені за супротивлене властям. Процент таких людий, сáме лїпших членів суспільства, після обрахунку Нехлюдова був дуже великий.

До пятої вкінцї кляси причислив Нехлюдов людий, перед котрими суспільність була далеко винуватїйша, чим вони перед суспільностию. Се були люди понехані, одурені вічним гнетом і злими примірами, як той хлопчина з килимами і сотка иньших людий, яких бачив Нехлюдов у тюрмі і поза тюрмою, яких условини житя так неначе систематично доводять до конечного поповненя того поступка, що його зовуть злочином. До

коркову мату а нурає голову в студенім басені. Якийсь анґлійский актор вже не із шпорту але, як каже, для здоровля мие ся від часу до часу цілих 24 годин студеною водою на цілім тілї; через цілий той час не їсть нїчого лиш курить і попиває вино.

Загальний звичайний весняний збір „Каси пожичкової і щадничої“ в Лукавци н. С. відбуде ся дня 22. липня с. р. о годинї 3. по полудни в будинку начальника каси з таким порядком дневним: Справоздане начальника про стан товариства і про дїяльність старшини. Внесене ради надзорчої що до замкненя рахунків річних і білянсу за рік 1899. Вибір двох членів старшини і ради надзорчої. В Вергометї н. С. відбуде ся також загальний збір каси на 22. липня с. р. о годинї 10. рано з тиким самим дневним порядком.

Господарскі поради.

— Огірки в слотну пору гниють дуже легко, особливо тогди, коли лежать на земли. Длятого треба попід галузки огірків попідкладати ріще, на котрім би они спочивали і з котрого би огірки звисали. Щоби огірки довго і богато родили, добре есть поробити під більшими галузками неглубокі рівцї і галузки в них присипати місцями землею; они тогди в прикритих місцях будуть пускати корінцї а тогди й цїла ростина стане сильнїйша. Кінцї галузок треба зривати за третим або четвертим листком по послїднім цьвітї з насїнним завязком. Огірки будуть тогди розростати ся і більш родити. Огірки мають двоякий цьвіт: родючий, під котрим слїдно завязок, і пустий, в котрім суть лиш ниточки з головками, що мають в собі пилок цьвітовий, котрий комахи переносять на родючий цьвіт і его заплоднюють. Пустого цьвіту есть звичайно богато і его треба длятого зривати; з родючого цьвіту будуть тогди красні і більші огірки.

— Смажінка з чорних вишень робить ся слїдуючим способом: Великі чорні вишнї дрилює ся (виймає ся осторожно перцем або шпилькою кістки, уважаючи щоби не пороздирати дуже ягід); відтак робить ся чистий суруп; на пів кільо вишень 1 кільо або три чверти кіля цукру, ніся того як хто хоче мати або більше сирупу або вишень. Вишнї сипле ся на горячий суруп і смажить ся шумуючи заедно зразу на більшім опісля на слабшім огни. За кождий раз коли добре варять ся треба здоймити з огню щоби остудили ся і потрясти трохи посудиною, щоби всюди рівно варили ся. Так треба смажити пів години, відтак відставити а на другий день досмажити аж сируп зробить ся густий. Густоту сирону пробує ся на студенім ножи; скоро капля сиропу, набрана на ніж сподає поволи і гусне смажінка вже готова.

— Як стерегти ся від удару грому. Звістно, що грім бе в найвисші предмети, длятого таке правило: Держіть ся підчас тучі здалека від всего, що вистає високо понад землю все одно чи то дерево, чи стовп, мур, пліт або щось подібного; не треба ставати під стоги, копиці або полукіпки та крити ся перед дощем і лїпше чей змокнути до нитки як перед часом пожити смерти. Особливо треба держати ся здалека від зелїзної і дротянної огорожі, бо не лиш що она металева і скорше грім притягае, але ще й грім біжить по нїй, отже може на яких 10 або 20 стіп далеко засягнути чоловіка. На отвертім, рівнім поли есть сам чоловік тою висшою точкою, в котру може грім вдарити, отже порадно було би, щоби чоловік поклав ся на землю. Ба, коли бо грім шукає собі на земли такі місця, де в споді є вогкість або вода, а годї знати, чи як раз не таке місце там, де би хтось поклав ся; до того ще й від дощу зробить ся на земли калабаня, в котру грім може скорше вдарити. Отже в отвертім поли майже нема ради. Ще гірше на водї, бо вода дуже добре притягае громи. Длятого дуже небезпечно купати ся підчас тучі або ходити понад воду. А в хатї? — Тут треба держати ся з валека від печи і комина, бо комин есть найвисшою точкою в хатї і грім найскорше бе. Відтак звістно, що найпростїйшою дорогою грому суть спадаючі каплї дощу, а що дощ падае і до комина, то тим більше туди дорога громови. Вікно підчас тучі може бути отверте, скоро нема обави, щоби его вихор вирвав; але сидїти підчас тучі чи то при отвертім чи замкненім вікнї небезпечно, а то тим більше, чим близше каплї дощу до вікна. Для того небезпечнїйше сидїти близько того вікна, що з тої сторони, з котрої вітер дощем в него гонить; вікно з противної сторони меньше небезпечне. Отверте вікно підчас тучі добре для того, що коли би грім дїйстно вдарив і когось поразив та запалив що в хатї, тогди есть меньша обава задушеня. Наконець треба ще й на то памятати, щоби пораженому від грому подавати як найборшу поміч і старати ся привести его до житя штучним віддиханем, бо звичайно грім не убивае від разу, лиш поражае нерви і чоловік при відповідній помочи міг би ще жити. Забобонних людий треба поучувати, що і огонь від грому треба гасити та що до того не треба аж молока, але вистане і звичайна вода, коби лиш було подостатком під рукою.

— Сируп до смажінок робить ся слїдуючим способом: Насамперед мусить бути цукор як найлїпший; его треба порубати на дрібні кусні, зважити і налити студеною водою, даючи малу склянку води на пів цуку. Сируп треба варити в чистій новій камінній ринцї або в мосяжнім ронделку і насамперед підождати, аж цукор добре розпустить ся а відтак поставити на кухни. Найважнїйша річ, щоби сируп добре шумувати. До шумованя уживае ся або порцелянової або срібної ложки. Коли сируп згусне, зробить ся прозорим і зачне пускати баньки як перли, то знак, що він готовий. Коли би цукор був дуже лихий, то треба сируп, скоро раз заварить, ся склярувати в той спосіб, що додае ся до него добре убитий білок і варити аж сируп зачне підходити в гору. Тогди вливае ся до него зо дві ложки студеної води, щоби піна опала, а коли піднесе ся другий другий раз, здоймае ся з огню і відставляе ся на бік на кілька мінут, щоби підійшла в гору вся нечистота, котру відтак здоймае ся ложкою а сируп переціджуе ся ще крізь мокру серветку.

— Дешеві а добрі напитки на лїто: Вівсяний напиток званий „Стокос“ робить ся із сьвіжо змеленого вівса, котрий можна собі змолоти на жорнах; муку треба пересіяти через тонке сито і всипати 125 до 200 ґрамів тої муки до якоїсь посудини та налити водою і заколотити добре, щоби зробив ся плин білий як молоко. Опісля додае ся 150 до 200 гр. рубаного цукру і пів цитрини покраяної на дрібні кусні. Наконець на то все наливае ся 4 і пів лїтра кипячої води. Стокос можна пити студений або й грітий. — Инший вівсяний напиток: Три чверти кіля вибраного вівса мие ся в добре студеній водї, а відтак варить ся в поливанім великім горшку в 12 лїтрах води, доки аж до половини не виварить ся. Оставших 6 лїтрів вівсяної води переціджуе ся через платок, засолоджуе ся до смаку цукром і медом, заварує ся ще раз, накриває ся горнець і ставить ся в холоднім місци на 24 годин, щоби напиток вистиг. Наконець спускае ся его осторожно до баньок або фляшок, не зрушуючи осаду на споді, затикае ся добре. Перед ужитком можна ще додати трохи соку з цитрини. *К. К.*

Для учителїв і учительок.

В 70 уродин нашого Монарха вийде накладом товариства „Руска Школа“ в Чернівцях памятна книжочйа з хорошими образками для рускої молодїжи, що вміє вже читати, а для меньших дїточок будуть видруковані портретики Монарха. 50 книжочок коштувати ме 5 корон а 100 книжочок 8 кор.; сотка портретиків 2 корони. — Замовняти належить в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях, (улиця Петровича ч. 2) присилаючи грошї з гори, найдальше до **3. н. ст. серпня** с. р., щоби до 18. серпня були посилки в руках тих, що їх замовили. Належить надїяти ся, що патріотичне учительство роздобуде хоч би складками невеличку суму, аби справити молодїжи утїху в сей урочистий день.

Загальний збір філії тов. „Руска Школа“ черновецкого повіту відбув ся у пятницю 22. червня с. р. в салї „Народного Дому“ в Чернівцях. На зборах явили ся майже всї члени філії й кільканайцять гостий зпоміж черновецкої рускої інтелїґенциї. Відчитано справоздане з дїяльности філїяльного видїлу. Потім поставив надуч. Іван Савіцкий запитане дотичне внесень, що були ухвалені на попередних зборах і передані головному видїлови тов. „Руска Школа“ до залагодженя. Інспектор Попович дав іменем головного видїлу докладні пояснення на се питане.

Потім уч. Іполїт Влад відчитав свій відчит „На що засновують учителї товариства?“

Надуч. Іван Савіцкий складае в імени збору прелеґентови подяку за вироблене відчиту.

Уч. Іля Ілюк, спонуканий згаданим відчитом, звиняе свою частїйшу неприсутність при загальних зборах і звертае увагу збору на те, що коли-б загальні збори відбували ся в Чернівцях завсїгди, то задля вигіднїйшої комунїкациї завсїгди могло би прибути більше членів і більше гостий, і ставить таке внесене: Загальний збір черновецкої філії має відбувати ся на переміну в Чернівцях і на провінциї. По довгій нарадї принято се внесене.

Уч. Іван Данилевич поставив внесене, щоб філію черновецкого повіту злучити з тов. „Руска Школа“ в Чернівцях. — Інспектор Попович пояснив, що здїйснене сего внесеня не пожадане, бо після статутів тов. „Руска Школа“ головний видїл має виконувати свою задачу в більшім обемі й залагоджувати всякі справи в ширшім розмірі.

Уч. Іля Ілюк поставив зборам отсе питане: Які книжки можна би давати молодїжи до читаня й яким способом можна би побільшити бібліотеку для шкільної молодїжи? На се питане подав інсп. Попович докладне пояснене. Проф. Антін Клим виголосив довшу промову о працї над просьвітою нашого народу і поставив внесене, щоби видїл тов. „Руска Школа“ завзивав членів до працї около просьвіти нашого народу. По сїй промові завелась дискусия; говорив інсп. Попович, надуч. Пігуляк, уч. Гаврищук і слухач прав Лев Когут. Інсп. Попович вказав у довшій промові на спосіб, яким можна би придбати собі довіре у нашого народу.

Ухвалено, щоб імена тих членів нашого товариства, що повплачують членьскі вкладки, оголошувано що року в часописї „Буковина“.

Уч. Гаврищук поставив внесене, щоб край постарав ся о помешкане або о плату на помешканя для учителїв шкіл народних.

Голова філії замкнув збори довшою промовою.

Стара Жучка, 12. липня 1900.

Дарій Пігуляк, голова філії. *Микола Гаврищук*, писар.

таких людий належало, після розслїдів Нехлюдова, велике число злодіїв та убийників, з котрих з деякими йому приходило ся зносити в тім часї. До тих людий (пізнавши їх блисше) причислив Нехлюдов зледащілих розпустників, котрих нова школа зове злочинським типом, і єствования яких в суспільности признаеть ся головним доказом конечности карного закону і кар. Ті, так названі, зледащілі злочинцї, ненормальні типи, були, по думцї князя, не чим иньшим, як такими самими людьми, перед котрими суспільність винуватїйша, чим вони перед суспільностию, але перед якими суспільність винувати не безпосередно перед ними самими тепер, а в колишнїй час завинила перед їх родителями та предками.

З тих людий, особливо в тім напрямку звертав на себе увагу рецідівіст, злодій Охотін, незаконний син проститутки, вихованець (публичного) дому, що очивидно до трицяти лїт житя нїколи не стрічав людий більше моральних, як полїцаї і що замолоду попав ся в шайку злодіїв, одарений крім того незвичайним гумором, котрим притягав до себе людий. Він просив Нехлюдова захорони, а тим часом глузував собі і зі всїх законів, не лиш карних, але й божих. Другий був гарний парубок Федоров, що убив і ограбив з шайкою, якої був герштом, старця-чиновника. Се був хлїбороб, у якого батька забрали цілком безправно його дім, який був опісля в салдатах і там потерпів за се, що закохав ся в полюбовницю офіцира. Се була притягаюча пристрастна натура, що чоловік, що гинув за любощами, ество, що нїколи не бачило людий, які вздержували би ся від любощів, що не чуло нїколи про иньшу цїль житя, як любощі. Нехлюдову пересьвідчив ся, що в тих обох натурах крило ся богато доброго і що вони лиш запущені, вирідні, запропащені животини. Бачив він і одного бродягу, і одну жінку, що відстрашували від себе усїх через свою тупість, яка видавала ся жостокостию, але не міг добачити у них того злодїйського типа, про який згадуе італїянська школа, а бачив лише собі лично противних людий цїлком таких самих, яких видів на волї у фраках, еполетах і циліндрах.

Так ось, в розслїджуваню питаня про се, нащо всїх тих так різноманїтних людий посаджено у тюрму, а другі, такі самі люди, були на волї і навіть судили тих людий, лежала четверта справа, що займала в той час князя.

Зразу відповідь на се питане сподївав ся він найти в книжках і купив собі всьо се, що дотикае того предмета. Він придбав річи Люмброза, Гарофала, Ферріого, Лїста, Маузелея та Тарда і уважно прочитував їх.

Але в міру того, як він розчитував ся, усе більше та більше розчаровував ся. З ним сподїяло ся те, що дїеть ся завсїгди з людьми, що звергають ся до науки не по се, щоби стати ученим, писати, спорити, обучувати, а що дїеть ся з такими, що хотять найти в науцї відповідь на прості житеві саме питаня. Наука відповідала йому на тисячі ріжних, дуже хитрих та мудрих питань, що стоять в звязи з карним законом, лише не на се, на яке він шукав відповіди.

Він питав ся о пояснене дуже простої річи: нащо і яким правом одні люди заперли, мучать, засихають, катують та убивають других людий, коли вони такі самі, як і ті, котрих вони мучать, катують, убивають? А йому відповідали розправами про се, чи е у чоловіка своєвідна воля, чи нї? Чи можна чоловіка по розслїдженю личника і т. инь. признати злочинцем, чи нї? Яку ролю грае наслїдство в злочиньстві? Чи есть неморальність вроджена? Що таке мораль? Що таке божевільність? Що таке вирід? Що таке темперамент? Як впливае на злочин підсоне, їда, невіжа, наслїдуване, гіпнотизм, пристрасти? Що таке суспільство? Які його обовязки і т. д. і т. д.

Розправи нагадали князеви одну відповідь маленького хлопчини, що ішов до школи. Нехлюдов спитав хлопця, чи вивчив ся він складати слова. — Вивчив ся, — відповів хлопець. — Ану зложи: „лаба“. — Яка лаба, песя? — з хитравим лицем відвітив хлопчина. Такі-ж самі відповіди найшов Нехлюдов в наукових книжках на свое одно основне питане. Дуже богато було там розумного, ученого, цїкавого, але всї розслїди вели до пояснення і оправданя кари, котрої конечність признавала аксіома. Нехлюдов читав богато, але виривками і брак відповіди приписував такому поверховому читаню, надїючись вкінцї найти сю відповідь. Тому не дозволяв собі іще вірити в справедливість тої відповіди, яка послїдними днями чим раз частїйше і більше тиснула ся до його голови.

(Дальше буде.)

Вийшла книжочка під заг.: „Карти для розривки рускаго селянства“ і можна еї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівці, ул. Петровича ч. 4.

Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 сот. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. від стрічки. Подяки і привати донесеня по 30 сот. від стрічки.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Англії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолі від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолі від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраевих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолідніших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім англійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Рік заснованя 1892.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Дністер“ на 5½% і 1% додатку на кошт. адм.

Інформації і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористійших комбінаціях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	}	486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Дністра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Дністра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Дністер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнійші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає поліси і квіти в рускім язиці.

Товариство взаїмного кредиту „Дністер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за опатою* 5 ½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 літ і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Дністрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Дністра“, **приймає ся.** „Дністер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озина Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 79. Чернівці, середа дня 5. (18.) липня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

ПЕРЕГЛЯД ПОЛЇТИЧНИЙ.

Ческі дневники обговорюють тепер всї можливі пляни правительства. Між иньшим обговорюють також справу нового регуляміну палати послів. Politik доносить, що др. Кербер вже уложив новий регулямін і проект закона, на підставі котрого кождий посол буде побирати 4.800 корон річно. Посли, котрі ставлять перешкоди в нарадах, будуть тратити дієти. Подорож Кербера до Ішлю має мати велике полїтичне значінє, а по єго поворотї до Відня, дискусия над внутрішною ситуациєю стане ся актуальною. Що до нового регуляміну і закона в справі дієт, Politik ще не може сказати, чи правительство ті справи наміряє предложити парляментови, чи октроювати. В другій ситуацийній статї Politik обмежає троха своє донесенє в справі намірєної зміни регуляміну посольскої палати. Именно подає, що правительство зредагувало лише евентуальний проект зміни регуляміну і предложить єго цїсареви в Ішлю. Правительство випрацювало взагалї кілька проєктів на случай, коли би парлямент зібрав ся тепер, або коли би був розвязаний і вийшов з нових виборів. Є також проєкт, котрий предложено би парляментови, вибраному на підставі нової виборчої ординациї.

Politik і иньші ческі дневники домагають ся також, аби зреконструовано давну правицю, котрої програмою має бути звістна адреса гр. Дїдушицкого. При тій нагодї ческі дневники дуже остро ударяють на Яворского і висказують надїю, що вже більше єго в парляментї не добачать.

В віденьскім ситуацийнім листї Politik взиває правительство, аби цїлим своїм вплывом попирало утворенє нової більшости, до котрої увійшли би також ческі посли. — Блуд зроблений через розбитє більшости мусить бути знов направлений. Також в угорскім, бельгійскім і італїяньскім парляментї повело ся переведенє санациї відносин в той спосіб, що по можности увзгляднено жаданя меньшостий, але давну більшість полишено ненарушеною. Нїмецку меньшість вже переконано, що вона все може стояти на відпірнім становищи, але більшість мусить шанувати. Більшість не може мати охоти до злуки з тими, котрі єї розбили.

Війна в Хінї.

По успокоюючих вістях, що посли в Пекінї разом з прочими чужинцями ще жиють, і що князь Чін старає ся вирвати їх з рук розбішеної черни і узурпатора Туана, надходять нові вісти, котрі потверджують давні донесеня про різню. Одна вчерашна депеша з хіньского жерела доносить, що всїх Европейцїв в Пекінї вимордували Боксери під проводом князя Туана і що князь Чін убитий. Уратували ся лише два Европейцї, котрі утїкли з Пекіну. З Шанґаю доносять, що там появив ся едикт хіньскої цїсаревої, котрий взиває хіньскі власти до вимордованя всїх чужинцїв. Урядового потвердженя сеї вісти ще нема. Американьский конзуль в Шанґаю доносить: що Боксери і хіньскі вояки бомбардували посольства перед остаточним атаком дня 7. липня. Конзуль надїє ся як найгірших вістий.

Французский міністер заграничних справ одержав з Шанґаю телеґраму, після котрої ґенерал Ніх побив повстанців під Пекіном і підпирає Чіна і Юнлю. Сильний російский віддїл мав побити Хінців коло Лїявяну, 40 миль на полудне від Мукдену.

З Шанґаю доносять, що між Европейцями панує там велика паніка, бо з ріжних сторін заповідають велику різню чужинцїв. Телеґраф між Шанґайом і Чіфу не функціонує, і в наслїдок того не може удержати звязи з офіцирами ескадри. Відносини на зелїзничій лїнії з Пекіну на полудне, суть дуже непевні. Начальний інжінер просив о войскову поміч. В гірскім проходї 300 Хінців ударило на віддїл сторожи в силї 100 людий; двох козаків погибло, трех ранено. Хінцї стратили ботато стрільб і амунїциї.

Лїгунчан мав дня 6. липня одержати письмо цїсаревої, датоване 15 червня, в котрім взиває ся, аби як найскорше вислав свої війска до Пекіну, в цїли здавленя повстаня. Письмо се було здаєть ся звернене також против Туана. З причини сего письма Лїгунчан мав дїйстно рішити ся вислати свої війска до Пекіну. З Кантону доносять, що Лїгунчан сїв на хіньский корабель і відплив на північ.

Після обчислень дневників в вересни буде в Хінї 142.000 европейских і американьских вояків; именно Нїмеччина буде мати 25.000, Франция до 12.000, Анґлїя 27.000, Росия до 80.000, а Америка 6.000. Коли ще й Япан вишле решту змобілїзованих сил. міжнародна армія буде мати до 190.000 людий.

З Тентсіна доносять, що міжнародні войска но можуть з собою погодити ся. Онодги нїмецкі вояки здобули університет в Тентсінї і вивісили на будинку нїмецку хоругов. Против того запротостував американьский конзуль на тій підставі, що університет стоїть на місци обнятім американьским протекторатом. Frankfurter Ztng. доносить, що російскі вояки в Тентсінї рабують домы покинені чужинцями. Офіцири старають ся всїма силами привернути карність в войску, але без успіху. Прийшло навіть ло того, що один російский офіцир мусїв застрілити двох російских вояків, аби їх відстрашити від рабованя.

Вісти, що наспіли в послїдних днях із Хіни, перевисшають неясностию та суперечностию все те, що йно до тепер про тамошну ситуацию допошено. Телеґрафують, що цїсарева видала едикт, наказуючий мордувати Европейцїв, та рівночасно доносять о едиктї цїлком противного змісту. Після одних телеґрам Туан збожеволїв, цїсар і цїсарева потроєні; після других всї вони здоровіські та спільно кермують антіевропейским рухом. Одні вісти доносять, що князь Чін дійшов до Пекіну і скинув Туана; другі кажуть, що Туан розбив в пух Чінову армію, а самого Чіна казав стратити. Одна телеґрама запевняє, що посли

---

27. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

ґр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

XXXI.

Відсилка партиї, з якою ішла Маслова, була назначена на 5. липня. На той день призначив свою подорож і Нехлюдов. В передодню його від'їзду приїхала до ґорода князева сестра з чоловіком, щоби побачити ся з братом.

Сестра Нехлюдова, Наталїя Івановна Раґожинська, була старша від брата о десять лїт. Він ріс по части під її впливом. Вона дуже любила його хлопчиною, опісля, перед самим весїлем вони зійшли ся разом сливе як рівні: вона 25-лїтня панна, — він 15-лїтнїй хлопець. Вона тодї була залюблена в його помершім приятелї, Миколї Ірteневі. Вони обоє любили Миколу і любили в нїм се і в собі се, що́ було гарного і еднаючого усїх людий.

З того часу кожде пішло своїм шляхом. Він спроневірив ся молодим ідеям войсковою службою, лихим житем, вона житем з чоловіком, котрого вона полюбила нїжно, але котрий не лише не любив всього того, що́ було колись для неї і для Дмитра са́ме сьвятим та дорогим, але навіть не порозумів, що́ се таке, і уважав усї ті стремлїня до морального усовершуваня і услужности для людий, наклоном до еґоїзму, бажанем показати ся перед людьми.

Раґожинський був чоловік без імени і становища. Але за се був дуже зручний служак, котрий, штучно лявіруючи поміж лїберализмом а консерватизмом, покористуючись одним з двох напрямків, котрий в даний час і в данім разї давав лїпші для його житя результати, і передовсїм, чимсь-то особливším, чим він подобав ся женщинам, зробив знамениту, відносно, судову карієру. Вже не дуже молодим познакомив ся з Нехлюдовими за границею; залюбив ся в Наталцї, панні також не дуже молодій, і оженив ся з нею майже проти волї матери, котра видїла в тім сполученю mésalliance.

Нехлюдов, хоча скривав се перед самим собою, хоча боров ся з тим почутем, ненавидїв свого шурина. Антипатичний він був для него задля вульґарности почувань, самоувіреного ограниченя і, передовсїм нелюбий був йому за сестру, котра могла так пристрасно, еґоїстично, нїжно любити отту бідну натуру і щоби йому вгодити, заглушити в собі всьо гарне, що було в нїй.

Нехлюдову завсїгди справляла більшу муку думка, що Наталка жінка сего волохатого, з блискучою лисиною, самоувіреного чоловіка. Він не міг удержати навіть відрази до його дїтий. І за кождим разом, коли дізнавав ся, що Наталка має бути материю, дізнавав почутя, подібного на співчуте ізза того, що вона знова заразила ся чимсь лихим від того чужого їм всїм чоловіка.

Раґожинські приїхали самі, без дїтий, — дїтий у них було двоє: хлопець та дівчинка, — і замешкали лїпше число порядняйшого готелю. Наталїя Івановна зараз таки поїхала до старого помешканя матери, але не найшовши там брата і дізнавшись від Аґрафени Петровни, що він винаймив собі мешкане де инде, поїхала туди. Брудний обслугач, зустрінув її в темному, з тяжким запахом, і за дня осьвічуваному коридорі, обявив їй, що князя нема дома.

Наталїя забажала увійти до числа замешканого братом, щоби лишати там записку. Обслугач завів її туди.

Увійшовши до маленьких двох покоїв, Наталїя Івановна уважно оглянула їх. На всьому побачила вона знану їй чистоту, акуратність та скромність обстанови. Се послїдне було для неї нове і поразило її: На столику увидїла знаний їй притискач з бронзовим песиком, порядно розложені портфелї, папері, прибори до писаня, томи „Уложенія о наказаніяхъ“, анґлїйску книжку Генрі Джоржа і французьку Тарда, з вложеним до неї знаним їй кривим великим ножем зі слоневої кости.

Присївши коло стола, вона написала записку, в котрій просила прийти до неї на-безпечно, таки нинї; і, зі здивованем хитаючи головою на се, що видїла, вернула ся до готелю.

Наталїю Івановну цїкавили тепер з відносин до брата два питаня: його подруже з Катюшею, про яке прочула у своїому городї, бо всї говорили про се, і віддача землї хлїборобству, котра була всїм звісна і уявляла ся чимсь полїтичним і небезпечним. Женячка з Катюшею з одного боку подобала ся Наталїї Івановнї. Вона любувала ся тою рішучостию, пізнавала в нїй і себе, якою була вона і Дмитро в ті гарні днї, нїм вона віддала ся, але заразом з тим її збирав страх на згадку про се, що брат її женить ся з такою плюгавою женщиною. Останнє почуване було сильнїйше, вона рішила, на скілько се можливо, вплинути на него і здержати його, хоча знала, як се трудно.

Друга справа, віддача землї мужикам, не дуже так лежала їй на серцї, але чоловік її дуже згіршив ся тим і вимагав від неї впливу на брата. Ігнатив Нікіфорович говорив, що такий поступок переходить всяку неосновність, легкодушність та гордість, що пояснити такий поступок, — наколи взагалї є яка можливість обяснити його — можна лише бажанем виріжненя себе, самохвальби, бажаня, щоби всї про нього говорили. Який сенс має віддача землї мужикам, щоби вони платили сплату собі самим? — говорив він. — Як уже хотїв се зробити, міг продати через хлїборобський банок. Се мало би сенс. Загалом його поступок, що́ граничить з ненормальностию, — говорив Ігнатій Нікіфорович, думаючи уже про опіку, і вимагав від жінки, щоби вона на правду поговорила з братом про сей дивний намір.

ще до тепер живі та боронять ся; друга рівночасно з усїми подробицями описує, як мордовано та різано поодиноких членів пекінскої европейскої кольонії.

Отсе вязанка телеґрам про ситуацию в самім Пекінї. Вивести в тій запутанинї конець та *виробити собі* яке-таке поняте про події в Пекінї нїяк не можливо.

Певнїйші о много вісти із Тентсіну. Европейскі войска в силї 14 тисяч людий боронять ся доси несгірше, хоч всяка майже комунїкация їх з прочим сьвітом перервана. Телеґрафічні лїнії між Тентсіном а Чіфу і Бейгавеєм перетяті. Хіньска артилєрия, розложена на великім просторі поза Тентсіном бомбардує успішно европейску дїльницю, обсаджену сполученим корпусом. Росийскі войска в Тентсінї мають бороти ся дуже добре та при тім допускають ся всяких варварств: рабують, мордують, насилують і т. д.

Між Тентсіном а Пекіном вся просторонь обсаджена значними корпусами хіньских войск та товпами Боксерів. З півночи має машерувати до Тентсіну 30 тисяч Росиян; они зводять борби з Хінцями.

Повстанчий рух між хіньским населенєм все ширшає. Хіньско-амурска зелїзниця збурена. В полудневих частях Хіни проявляють ся ватаги бунтівників та зачинають нападати в першій мірі на місиї. В Гунанї забито католицкого епископа. Сакож в иньших місцевостях богато місїонарів вирізано, місийні будинки спалено.

Віце-король кантону Лї-Гун-Чан завізваний в друге ставити ся в Пекінї. Він має вже навіть находити ся в дорозї. По єго виїздї сподївають ся вибуху розрухів в єго провінциї. Европейскі держави скріпляють ненастанно свої віддїли в Хінах. Сеї осени має там станути около 190 тисяч союзної армії. Часописи подають характеристику князя Туана. Се має бути типовий Манджур з вузким чолом, з виставаючими вилицями, мовчаливий і на перший погляд смирненький чоловік. Виглядає скорше на хіньского вченого, ніж на полїтика і вожда. Та *при тім* він суворий і дикий, кровожадний і безпощадний, хитрий та облесний. Єго хитрість потрясла цїлим хіньским двором. Він то висилав на смерть всїх визначнїйших ґубернаторів і ґенералів, що тілько сьміли оказати яку-таку самостійність в поступованю. Европейцїв ненавидить щиро і не узнає вищости европейскої культури. Звістні суть єго дотинки і з'їдливі уваги про европейску культуру, з якими він часом звертав ся до дипльоматів. Туан знає, що заведенє капіталїстичної масової продукциї в Хінї заоє вельми розгалуженний і мілїонам народу даючий хлїб дрібний промисл, за чим пішла би і велика социяльна революция, та звернула би ся так проти Европейцїв як і касти мандаринів. Тому він противник всяких концесий Европейцям на промислово-торговельнім поли. На всякий спосіб годї розумованю на пів дикого Манєжура відмовити рациї.

Віче студентів висших шкіл австрийских у Львові.

(Допись.)

Рік минув від часу, як мало-що не півтисячний збір українскої молодїжи з усїх висших шкіл австрийских высказав постулят заснованя найвищого осередка національної культури, унїверситету.

І сего року випали скликані на день 13, 14 і 15 с. м. довірочні зборн досить величаво. 480 і кілька запрошень виповнено для участників на вічу. Дня 14. липня по полудни була велика саля готелю Belle-Vue наповнена молодїжию унїверситетів, полїтехнїк і висших фахових шкіл зі Львова, Кракова, Відня, Чернівців і т. д. хотяй декому перешкодила приїхати до Львова перервана через повінь комунїкация.

По привитаню зібраних і вибраню президиї слухач львівского унїверситету Л. Цегельский референував о конечній потребі для Русинів істнованя самостійної Руси-Украіни, а другий референт, також слухач львівского унїверситету Евг. Косевич вказував, якої *именно самостійної* Руси-Украіни треба нам добивати ся. Оба референти поставили відповідні резолюциї, котрі принято одноголосно.

Л. Цегельский поставив слїдуючі резолюциї:

Українська молодїж всїх австрийских висших шкіл зібрана на вічу у Львові дня 14. липня 1900 р.

зважившн, що тільки самостійна, національна держава є одинокою формою, в якій можливий правильний розвій народу в сучасности і на будуче,

зважившн, що брак державної самостійности в українського народу відбиває ся тяжко на його економічнім і культурнім станї, та спинює всякий його розвиток,

вкінци зважившн, що тільки в самостійній власній державі знайде українска нация повну свободу розвою

признає і заявляє

1) Що здвигненя самостійної украіньскої держави в етноґрафічних границях є чимсь непремінним і доконечним;

2) то длятого всї змаганя і всї сили украіньскої нациї треба направити в напрямі здвигненя власного державного украіньского орґанїзму, а Е. Косевича резолюцию звучить:

Зібрана на вічу дня 14. липня 1900 українська молодїж всїх висших шкіл Австриї уважає обовязком молодїжи посьвятити всї свої сили борбі працюючих кляс украіньского народу против теперішного полїтичного гнету працюючих кляс і против взиваючого до неба о імсту економічного визиску і заявивши, що від сеї борби не усуне ся, доки нинїшні *кривдачі порядки не змінять ся* з коренем і не настане на украіньскій териториї суспільна рівність без визиску працюючих кляс.

На вічо студентске а взглядно вечерок Драгоманівский наспіли з Буковини такі телеґрами: Привіт академічній Украіні-Руси, що сьвяткує память великого учителя нашого поколїня і щасти Боже! вашим заходам около суспільного і полїтичного відродженя нациї та заснованя украіньского унїверситету. — Осип Захарасєвич, Антін Клим, Юлїян Кобилянський, *Осип* Маковей, Олександер Попович, Атанасій Руснак, Сергій Шпойнаровский, Осип Яворский, Др. Галїп.

Вашим змаганям щиро помага йбіг. — Наталка Попович.

Боріте ся, поборете, вам Бог помагає, за вас сила, за вас воля і правда сьвятая. — Іван Прокопович, Микола Гаврищук, В. П., Ілярій Карбулїцкий.

Єдина, неподїльна, самостійна Украіна від Сяну, Тиси по Кавказ без хлопа і без пана є і нїколи не перестане бути нашим найвищим ідеалом; щоби ми могли осягнути ту високу цїль, треба нам культурно піднести наш нарід. Невтомна праця для робучих мас, се заповідь нашого житя. — За украіньску молодїж: Івашко, Микола Левіцкий.

І ми жадаємо свободи для нашого народного слова та кличемо відважним вічевикам, борцям за правду і науку трикратне „славно“! За украіньско-руских учеників середних шкіл Буковини: Б., Б., Д., Гр., К., К., Л., П., Ц.

Наспіла ще одна телеґрама з Лукавців над Серетом від товаришів-семинаристів.

Друга справа, яка на сїм вічу була трактована, се була поновлена з торічного віча справа заложеня рускоґо унїверситета у Львові. Ухвалено не удаватись більше до правительства нї з петиціями, нї через депутацию, бо се не приносить жадної позитивної користи, а передати сю справу екзекутивному комітетови для роздуманя. Віче закінчило ся заявами академиків, взглядно руских товариств академічних всїх висших шкіл австрийских, фреквентованих Русинами, що приймають предложені резолюциї.

Віче відбуло ся за особистими запрошеннями, *на основі* 2-го §-а закона о зборах. Запрошені були і явили ся також декотрі старші особи. Бачили само навіть кілька дам. В часї бесїди першого референта прийшов до салї комісар полїциї з аґентом, щоби переконати ся, чи збори дїйстно відповідають вимогам закона. Переконавши ся достаточно, що всї зібрані мали запрошеня, виставлені на їх імя, комісар і аґент віддалили ся.

По вічу відбув ся вечерок в память Драгоманова, а по вечерку комерс. Москвофільскої молодїжи на вічи і вечерку, розуміє ся, не було, бо і нїкого з неї не запрошувано: віче було виразно заповіджене яко віче „украіньскої молодїжи“.

XXXII.

Вернувшись домів і найшовши у себе записку сестри, Нехлюдов сейчас поїхав до неї. Було се вечером. Ігнатий Нікіфорович відпочивав у другій кімнатї, і Наталїя Івановна сама зустрітила брата. Вона була в чорній шовковій сукнї, з гарним бантом на груди, а чорне волосє її було піднесене в гору і причесане по модньому. Вона, видко, робила ся молодшою задля ровесника чоловіка. Побачивши брата, вона зіскочила зі софки і швидким кроком, шевелячи шовковою юбкою, вийшла йому на зустріч. Вони поцїлували ся і, сьміючись, поглянули на себе. Довершила ся та таємна, беззвучна, многозначна виміна поглядів, в котрій всьо було правда, і почала ся виміна слів, в котрій уже тої правди не було. Обоє не бачили ся з собою від смерти матери.

— Ти потовстїла і вимолодїла, — сказав він.

У неї склали ся губи до усьмішки із вдоволеня.

— А ти схуд.

— Ну, щож Ігнатий Нікіфорович?

— Він відпочиває. Не спав цїлу ніч.

При сьому можна було богато сказати, але слова нїчого не сказали. Поглядиж сказали, що се, що́ повинно було бути сказане, не сказане.

— Я буда в тебе.

— Я знаю. Я випровадив ся з дому. Там дуже обширно а одному менї скучно. То, що там есть, менї не потрібне. Забери собі всї річи.

— Менї згадувала про се Аґрафена Петровна. Я там була. Дуже вдячна тобі за се, але...

В тій хвилинї готельний льокай *приніс срібне гарне начине*. Вони мовчали, як льокай розставляв начине. Наталїя Івановна перенесла ся на фотель коло столика і мовчки засипала чай. Нехлюдов мовчав.

— Ну щож, Дмитре, я всьо знаю, — з рішучостю сказала Наталка, поглянувши на него.

— Щож, менї мило, що ти знаеш.

— Хиба ти сподїеш ся направити її після такого житя?

Він сидїв просто на малім кріслї і уважно слухав її, стараючись гаразд зрозуміти її і добре відповісти. Настрій, який лищив ся в ньому від посліднього зустрічу з Масловою, все іще наповняв його душу спокійною радістю і добрим розположенем до всїх людий.

— Я не її, а себе поправити хочу, — відвітив він.

Наталїя Івановна зітхнула.

— Є иньші средства, кромі подружя.

— А я гадаю, що се найлїпше; кромі того, се вводить мене в той сьвіт, в якому я можу бути пожиточний.

— Я не гадаю, щоби ти міг бути щасливий.

— Річ не в мойому щастї.

— Розуміеть ся, але вона, коли у неї є серце, не може бути щаслива, вона навіть не може сього бажати.

— Вона й не бажае...

— Я розумію, але жите...

— Що жите?...

— Вимагає чого иньшого.

— Нїчого не вимагае, опріч того, щоби ми робили, що́ слїд робити, — сказав Нехлюдов, глядячи на її гарне лице, хоча покрите коло очий і рота маленькими морщинами лице.

— Не розумію, — сказала Наталка, зітхнувши.

„Бідна моя сестричка! Як вона могла так змінити ся?“ — думав Нехлюдов, згадуючи Наталку такою, якою вона була панною і чуючи до неї сплетене із безчисленних дїточих споминів нїжне почуте.

В той час увійшов до кімнати високо держачи голову (як завсїгда); виставивши грудь, мягко і легко ступаючи і усьміхаючись, Ігнатий Нікіфорович, блистячи своїми окулярами, лисиною і чорною бородою.

— А здорові були, здорові були, — промовив він роблячи неприродні, замітні натиски в словах. (Мимо того, що в перші часи подружя вони старали ся собі „тикати“, остали таки на „ви“.)

Вони постискали собі руки взаїмно, і Ігнатий Нікіфорович з легка усїв на фотель.

— Я може перешкаджаю вам в розмові?

— Нї, нї, я перед нїким не скриваю то, що́ говорю і що́ роблю.

Як лиш Нехлюдов побачив то лице, увидїв ті волохаті руки, почув той опікунчий, самоувірений тон. щирість його (нараз) на хвилю щезла.

— Ми говорили про його намірення, — сказала Наталїя Івановна; — налити тобі? — додала вона, взявши за чайник.

— Прошу, про яке именно намірене?

— Їхати на Сибір з тою партиею арештантів, в якій находить ся женщина, що́ перед нею я уважаю себе виновником, — висказав Нехлюдов.

— Я чув, що не лише супроводжати, але ще щось більше.

— І оженити ся з нею, наколи вона тілько забажае того.

— Ось як! Але, коли вам се не *справляе непріемности*, поясніть менї ваші мотиви. Я їх не розумію.

— Мотиви ось які, що женщина та... що перший крок її на дорозї безпуття...

Нехлюдов розсердив ся на себе за се, що не находив вираженя.

— Мотиви ті, що я винуватий, а покарана вона.

— Накози покарана, то, видко, і вона не неповинна.

— Вона зовсїм неповинна.

І Нехлюдов з непотрібним зворушенем оповів цїлу історию.

— Так. Се опущене предсїдателя і опісля необдумана відповідь присяжних. Але в такім разї є сенат.

— Сенат відмовив.

— А відмовив, — то, значить ся, не було достаточних касацийних причин, — сказав Ігнатий Нікіфорович. — Сенат не може входити в розбір справи по її істотї. Колиж дїйстно в судї зайшла помилка, то тодї треба подати прошене на найвисше імя.

— Я подав, але нема нїякої надії на успіх. Зроблять розслїд в мінїстерстві, мінїстерство віднесеть ся до сенату, сенат повторить своє рішене, і як звичайно, неповинний буде покараний.

— По перше, мінїстерство не віднесеть ся до сенату, — з усьмішкою, що́ означала помилуване, сказав Ігнатий Нікіфорович, — а зажадае підлинної справи зі суду і, наколи найде похибку, то і дасть відповідне закінчене справі, а по друге, невинних нїколи, а принайменьше дуже рідко, карають. Карають лиш винуватих — поволи цїдив Ігнатий Нікіфорович.

— А я набрав як раз противного переконаня, — промовив Нехлюдов з лихим почутем до шурина, — я пересьвідчив ся, що більша часть людий, засуджених судами, неповинна.

— *Як се так?*

— Неповинні, в найпростїйшому значіню сего слова, як неповинна ся женщина в отроєню, як неповинний мужик, якого я пізнав тепер, в убийстві, котрого він не допустив ся, як невинні син та мати в підпалї, що́ його допустив ся сам господар, котрих туй-туй що не обвинили.

НОВИНКИ.

Чернівці, 17-го липня 1900.

Посол до ради державної Винницкий приїхав сими днями з Відня до Черновець.

Іменованя. Судового ад'юнкта в Сторожинцях д-ра Лазара Орлендера іменовано судовим секретарем тамже. — Судового офіцияла Івана Байтека в Станівцях іменовано надофіциялом в Кіцмани, надпоручника Петра Кляйна 50. реґіменту і надпоручника Франца Буґу 4. босн.-герц. реґ. офіциялами в Чернівцях, а практиканта екзекутивного суду у Відни Б. Будабіна канцелярийним асистентом XI. ранґи в Чернівцях. Надофіцияла при судї повітовім в Кіцмани К. Шинкарюка перенесено до Чернівців. канцелїстів Івана Дворжака, Ізр. Ґелера і І. Пола в Чернівцях іменовано судовими офіциялами в Чернівцях.

Промоция. Вчера промовували фінансового практиканта концептового Гелїоса Кобиляньского на доктора прав. Промотором був проф. др. Скедль.

Бурса тов. „Руский Народний Дім". До кінца шкільного року 1899/1900 остались в бурсї 50 питомців, з поміж котрих при клясифікациї жаден не перепав. На 50 питомців припадає 16 з відзначеним отже цїла третина, 5 дістали поправку через вакациї, решта перейшли до вишої кляси. Съвідоцтво з відзначенем одержали з I. кляси: Чесниковский Кароль, Григорович Юрій і Григорець Юрій, з II. кл. Дощівник Іван і Реуцкий Григорій, з III. кл. Мак Стефан, Морґоч Іван і Смеречаньский Іван, з IV. кл. Дарійчук Петро, Жулиньский Іван, Катеринюк Петро, Снятинчук Николай, Сорочан Іван, Гурленець Іван і Войнович Дмитро.

Іспити зрілости при тутешній мужеской семинарії учительскій тревали від дня 9. до 15. с. м. Предсїдателем був прав. радник проф. др. Цїґлявер. Іспит здавали 39 звичайних питомців і 6 екстернїстів. З тих здали 2 з відзначенем, именно Канюк Серґій і Петращук Казимир, обидва Русини, 4 звичайні питомці і 2 екстернїсти дістали поправку через вакациї. З добрим усьціхом здали із Русинів з рускою і нїмецкою викладовою мовою: Фрундза Олександер, Карбуліцкий Іляріон, Ковалевский Николай, Микитюк Дмитро, Перч Олександер, Прокопович Евзевій, Рахмістрюк Володимир, Ренович Франц, Романовский Володислав, Садагорский Олександер, Скакун Никон і Зота Юрій; з рускою викладовою мовою а нїмецкою яко предмет: Гливка Омелян, Леонтий Николай, Тотоескул Діонїзий і Вершигора Іля.

Спростованє. В ч. 43-ім „Буковини" була в „Новинках" вістка, що „славний румунїзатор" о. Мунтян з Меґи мав на сповіди питатись одну жінку про справи, зовсїм не приналежні до сповіди, як на приклад про учителя. Тепер ми мали нагоду пересьвідчити ся, що ся вістка була оперта на фальшивих інформациях. З уваги на се уважаємо своїм обовязком спростувати сю новинку і жалуємо, що нею скривдили ми о. Мунтяна з Меґи.

Желїзниці, що задля надмірної повіни були замкнені, отворено вже всюди назад.

Признаня похвали припали з черновецкої ради шкільної писемно слїдуючим учителям і учителькам: учительцї дївочої школи при улицї соймової Палати Марії Гельман, сестрі в Манастирі родини Марії Францісці Бернацкій, підучителькам тої самої школи Сабінї Ґартенлавб, Марії Сливіньскій і Фанї Тавх, підучителькам Софії Лупул школи дївочої при ул. семигородскій, Аврелії Маліківич в школї при ул. двірцевій і Мальвінї Киселевскій при народній школї на Манастерисках, надуч. школи жидівскої Карлови Дубеньскому і учителям Мозесови Лорбертови, Фридрихови Маєрови, Діомедесови Носієвичови, підуч. Артурови Рокіцкому і вкінци підуч. Корнелієви Данилюкови.

Дефравдация польска. Дня 4-го липня відкрито в „касї задаткової" цїшанівскій значну дефравдацию. Директор тої каси Гілевич, виновник крадїжи зник без сліду. Цїкавим в цілій тій справі є тото, що пан директор вже заздалегідь, бо на кілька день перед своїм чмихненем, попродав свої поля, луки и збіжа на пни. Помимо погони за паном директором і розісланя телеґрамів за ним зараз таки тої самої ночи по его зникненю, не удало ся властям прицупнути пана директора. Дня 4-ого липня раненько повідомлено полїцию перемиску телеґрафічно про утечу пана директора; тимчасом помимо того, що п. директор був в Перемишли до год. 3-ої пополудни, а перед полуднем о год. 11. робив в Перемишли запис нотарияльний, при котрім за свідка мав навіть бути якийсь поліциянт мийскый, — перемиска поліция не прицупнула пташка, а дала ему о год. 3. відїхати спокійно до Будапешту. Гілевич має тепер уже находитись в Ґенуї в Італії, де, як повідають, поїхав в гостину до свого зятя Ґебавера, бувшого канцелїста повітового в Цїшанові, також дефравданта громадских гроший Цївкова, села тутешного повіту. — Гілевич був директором задаткової каси цїшанівскої через 27. лїт. Кілько там того гроша здефравдував, еще точно не дасть ся означити. До тепер показали книжки з кількох заледви лїт до 10.000 корон. Головну вину приписують всї загально радї надзираючій тої каси. Як повідають, надзираюча рада занедбала всяку контролю, всякий найпримітивший навіть надзір над паном директором, а дефравдациї доконувано з такою свободою, що навіть цїлком необзнакомлений з касовим дїловодством міг еї легко відкрити; в книжках находять ся вискробуваня, зчеркуваня, фальшиві сумованя і т. и. Власти повинні добре забратись до тих панів; але те все скропить ся відай на бідних людях, котрі суть довжниками каси а і членами з неограниченою порукою. Самих вкладок на ощадність має бути в тій касї до 140.000 корон. Директора Гілевича, котрий допустив ся тої дефравдациї, переслуховано дня 2. с. м. в цїшанівскім судї, але вечером чи в ночи того дня пущено его на волю, по чім Гілевич таки зараз в ночи утїк в невідомім напрямі.

Одиноким кандидатом на лат. архиепископский престол у Львові є — після телеґрами з Познаня, яку подає „N. fr. Presse" — познаньский епископ о. Ліковский.

Дещо з женьского монастиря. Сестра Колюмба, бувша настоятелька лат. СС. Бенедиктинок у Львові, по переведеню процесу канонїчного, в котрім розслїджувано еї голосну справу, укарана властию церковною так, що видалено її з монастиря. Однако полишено їй до волї або вибрати ся в широкий сьвіт або замешкати в відосібненю в однім з монастирів дуже острої реґули. Сестра Колюмба згодила ся на послїдне.

Славяньске прасове бюро для інформациї заграничної праси про славяньскі справи має бути вітворене в Празї.

Демонстрациї по іспиті зрілости. „Narodni listy" пишуть нам що при іспиті зрілости в семинарії учительскій в Гічін, що відбував ся під проводом інспектора Собічки упало 5 абсольвентів а 7 позволено доповнити іспити по ферияx. Сей злий результат викликав між учениками так велике обуренє, що о 10. год. в ночи прийшло до великої демонстрациї перед готелем, в котрім замешкав інспектор, около 600 осіб, (студенти і публика), сьпівали глумливу пісню „пражский університет". Полїция і жандармерия розігнала товпу. Інспектор відїхав зараз рано під охороною полїциї.

Стан облоги в Перемишли. З Перемишля доносять: Несподіваний виїзд до Відня корпусного команданта, Ґальґочого, викликав ту в військових кругах велику сензацию. Говорять, що виїзд Ґальґочого стоїть в звязи з послїдними ревізиями в Перемишли та увязненями вояків, підозріваних о зносини з социялїстами. — Правдою є, що ревізиї в мешканях В Реґера, Ів. Гамаровича і Ант. Вискля перевела полїция на жадане військових властий без призволеня суду.

Новий металь з дивними прикметами відкрив в Берлинї Людвик Бох. Єсть се тїло зложене з маґну і алюмінїю, легше ще від алюмінїю, а незвичайно тривке та податливе і в тім перевисшае зелїзо. Дає ся гнути, краяти, точити, витягати, звивати і лютувати. Дуже легко поволїкає ся мідею і нїклем. Дуже легко поволїкає ся мідею і нїклем. Тому віщують ему нечувану стійність особливо при фабрикациї самоходів і біциклїв.

Удачна подія. З Петербурга доносять: Жінка козака Люльки залюбила ся в приятелю свого мужа, фельчері. Домашний приятель був не від того, щоби потайки пригорнути ся трохи до гарної жінки, але она цїлу справу брала дуже горячо. — Свого чоловіка не могла вже жінка бачити на очи, робила ему ріжні прикрости, а далї рішила згладити его зі сьвіта. Зі своїм пляном звірила ся фельчерови і просила его трохи трутини, щоби могла позбути ся чоловіка і вийти за любчика. Як ту відмовити залюбленій! Фельчер пристав на все, але цїлу справу взяв з гумористичної сторони. Жінцї дав нешкідливих гофманьских порошків, а чоловіка остеріг, що жінка хоче его строїти сим невинним порошком, та намовив его, щоби після чаю, в якім будуть сї порошки, він удавав отроєного. Так і стало ся. — По вечері жінка налляла свому чоловікови чаю, всипавши до него порошок. Чоловік, ледви випив, почав жалувати ся на біль коло серця, хлипати за воздухом та просити ратунку. Жінка вивела его до стодоли та з увагою приглядала ся симптомам дїланя трутини. Козак ледви храпав, а далї і замовк — завмер зовсїм. Тодї жінка затягнула мнимого трупа під бельок та насилила ему на шию приготовлений вже шнурок, щоби тим способом викликати підозріне, немов козак сам повісив ся. Відтак вибігла жінка, та скликала з плачем і з лементом сусїдів, шоби подивили ся на нещастє. Тимчасом козак виліз з сильця та засилив на него стовп завбільшки. чоловіка, а сам взяв нагайку та сховав ся у куточку. Надходять сусїди, сьвітять, приглядають ся — нема чоловіка, а висить стовп на мотузї. Одні сьміють ся, другі не вірять, а треті приглядають ся жінцї, чи она не збожеволїла припадком. Та нараз вісильник вискочив зі скритки і як зачне нагайкою дякувати жінцї за те, що ему хотїла улекшити дорогу на той сьвіт — дав їй научку перед всїма сусїдами таку. що певно відхотїло ся їй і любощів і отруї.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім" і при кождій нагоді збирайте складки.

— То правда, завсїгди були і будуть судові похибки. То, що есть твором людським, не може бути досконалим.

— А опісля, гірка доля неповинних ізза того, що вони виховавшись у звістній сфері, не уважають своїх поступків проступками.

— Вибачте, але се неслушно; кождий злодїй знає, що злодїйство недобра річ, і що не можна красти, що крадїж річ неморальна, — зі спокоєм, і з тоюж самою усьмішкою, що́ дразнила Нехлюдова, сказав Ігнатий Нікіфорович.

— Ні, не знає. Йому кажуть: не кради, а він бачить і знає, що фабриканти обкрадають його працю, задержуючи йому платню, що правительство враз зі всїми чиновниками раз-по-раз його обкрадає, стягаючи податки...

— Е, се вже анархізм, — спокійно пояснив Ігнатий Нікіфорович значіне слів свого шурина.

— Я не знаю, що́ се, я говорю, що́ есть, — продовжав Нехлюдов, — знає, що правительство обкрадає його; знає, що ми, поміщики, обікрали його уже давно, забравши йому землю, котра повинна бути загальним добром усїх, а опісля коли він з тої краденої землї візьме ріща на затоплене в своїй печи, ми його накуємо до тюрми і хочемо переконати його, що він злодїй. Він знає, що не він злодїй, а той, хто вкрав від него землю, і що всяка restitution того, що́ у него окрадено, його обовязує перед своєю родиною.

(Дальше буде.)

Для учителїв і учительок.

В 70 уродин нашого Монарха вийде накладом товариства „Руска Школа" в Чернівцях памятна книжочка з хорошими образками для рускої молодїжи, що вміє вже читати, а для меньших дїточок будуть видруковані портретики Монарха. 50 книжочок коштувати ме 5 корон а 100 книжочок 8 кор.; сотка портретиків 2 корони. — Замовняти належить в друкарнї тов. „Рускої Ради" в Чернівцях, (улиця Петровича ч. 2) присилаючи грошї з гори, найдальше до **3. н. ст. серпня** с. р., щоби до 18. серпня були посилки в руках тих, що їх замовили. Належить надїяти ся, що патріотичне учительство роздобуде хоч би складками невеличку суму, аби справити молодїжи утїху в сей урочистий день.

Господарскі поради.

— Лїтна сїйба в городї. Часопись городнича: Der prakt. Rathgeber каже так: Неодному неудає ся збирати два або три разн з города за одно лїто, а то длятого, що лїтний засїв зле сходить і розсада не хоче рости, отже тогди, коли би треба розсади, нема доброї. Иньша знов городовина, котру сїе ся просто на грядку, буває така нужденна, що просто хотїло би ся еї перекопати. Длятого треба насамперед зважати на то, що відповідним обробленем землї можна навіть при недогідній в лїтї погодї, при посусї прискорити кількене насїня. Відтак суть ще дві річи дуже важні: підливане і затїнюване. Коли лїтом дощ і на дворі хмарно, то засїв удає ся і без великого заходу; але коли посуха, то він правильно не удає ся. В такім случаю треба підливати два рази дня, рано і вечером коновочкою з ситцем, а щоби вода не сливала і не змулювала, треба доокола грядки краєм зробити маленький вал. Але до поливаня треба богато часу, а коли сонце заєдно палить на грядку, то й підливане мало що помагає, отже тогди треба грядку затїнювати. На засїяну грядку найлїпше покласти соснового галузя а на то шмати із старих міхів. Можна також повбивати колики а на ті покласти дошки, і так зробити ніби будку над грядкою. Материял на таку будку не коштує нїчого, бо его потреба лише на короткий час і опісля можна уживати до чого иньшого.

— Пересаджуване суниць. Суниї пересаджує ся в городї найлїпше в місяци липни і серпни. В тій цїли приготовлює ся грядку, котра мусить бути не лиш добре погноєна, але й глубоко скопана. До пересаджуваня вибирає ся найлїпше родячі і найделїкатнїйші сорти а именно такі, котрі самому виплекало ся в городї з тих всадків, що роблять ся від т. зв. відчитків, які розходять ся від кождого корчика. Уживати старих корчів, цїлих або роздїлених, до пересаджуваня, не здало ся до нїчого. Пересаджувати треба рядками на 30—35 цнтм. далеко від себе або також в квадрат, 4 ростинку 10 цнтм. від себе а на 50 цнтм. квадрат від квадрата. По пересадженю треба зараз добре підлити, щоби земля коріне примулила. Сьвіжі всадки треба охороняти від сонця та від зливи, що найлїпше можна зробити смерековим галузем. Коли четине з галузок опаде, то вже й ростинки приростуть, а четине причиняє ся також до поправи землї.

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки рускаго селяньства" і можна еї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради". Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерскаго, Чернівці, ул. Петровича ч. 4.

Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 сот. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Рік заснованя 1892.

Інформації і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористійших комбінаціях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емеритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий при пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцію і видає поліси і квіти в рускім язиці.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за опатою* 5 ½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстраційні* заінтабуляцією або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Сьвіжий і чистий лїд

продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений

СКЛАД ЛЕДУ

ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.

Можна замовляти через кореспонденційні карти.

На бажанє відставляє ся лїд до дому.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентаційні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейскних усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна ро- бітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконічастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту). Сї машини мають прирад до гафтованя і прирад до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич
машиніст

в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 годин рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 80. Чернівці, пятниця дня 7. (20.) липня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року . .	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Перегляд полїтичний.

Після донесень з Ішлю, куди їздив до цїсаря др. Кербер і Гартель доносять, що правительство наміряє з осени наново скликати раду держарну і що всї конференциї в Ішлю відносили ся до справи уможливленя працї в парляментї, Цїсар має именно все бажати собі, аби між Чехами а Нїмцями прийшло до якогось порозуминя. Neue fr. Presse висказує гадку, що всї предложеня Кербера мають відносити ся до язикової справи, що однак не значить ще, аби відносили ся до язикової справи. Здаєть ся. що при тім обійде ся без угодових конференций, а президент мінїстрів буде переговорювати з кождою партиєю з окрема. Коли має які пляни октройованя, то лише в резерві. Кербер від'їхав вчера з Ішлю з повновласностию. Цїсар має мати до него повне довіре. Приготоване до реактиованя парляменту вже розпочали ся.

Перед від'їздом до Ішлю Кербер стрітив ся з молодоческим послом Странским, як говорять цїлком случайно.

Странский остерігав Кербера перед „страшними наслїдками накиненя язикового закона. Пан Кербер знає отже — пишуть Narodni Listy — чого має держати ся. Коли би Кербер накинув язиковий закон без обопільного порозуминя, викликав би бурю, якої Австрия ще не бачила. Чехи прийдуть до ради державної не без зрозуминя союза і участи в більшости, не уважаючи також обструкциї і опозициї за цїль, але тілько за средство. Прийдуть однак вільні, цїлком свобідні в виборі средств і аліянтів.

В Чехії відзивають ся що раз частїйше голоси против обструкциї. На зборах виборців в Пільзнї, скликаних п. Диком ухвалено резолюцию сторонництва реалїстів против молодоческої резолюциї котра висказувала молодоческим послам довіре і домагала ся від них, аби витревали в обструкциї. Принята резолюция реалїстів домагає ся, аби привернено національний мир з нїмцями і звернено ся передовсїм до економічних справ.

Поляки зачинають здаєть ся жалувати, що так скоро вирвали ся з твердженем, що „правиця розбита“. Надїяли ся, що утворять з Нїмцями парляментарну більшість і ті запевнять їм панованє в Галичинї так само, як се була зробила „розбита“ правиця. Тепер так між Чехами як і Поляками проявляє ся змаганє реактивованя реакцийної правиці. Именно на конференциї послів у Львові в справі ратункової акциї з причини повеней, обговорювано також ситуацию у Відни. Загальна гадка була така, що коли би Чехи схотїли залишити обструкцию і прилучити ся до давної більшости, правиця моглаби наново віджити. За сим напрямом полїтики горячо промавляв др. Володимир Козловский.

В міродатних кругах запевняють, що правительство наміряє скликати парлямент в послїдних днях вересня або в початках жовтня. Справа буде остаточно порішена по поворотї цїсаря до Відня, т. є. в другій половинї серпня. Вже навіть говорять, що істнує проект відданя лївиці місця в президиї палати, а кандидатом є п. Прадe-Про зміну регуляміну палати нїхто вже не говорить.

Війна в Хінї.

Всї вісти з Хін згідно доносять, що Европейців, котрі боронили ся в анґлїйскій амбасадї, вирізано до одного. Оборона тревала дуже довго і була така завзята, що доперва при помочи тяжкої артилєриї Туана повело ся Хінцям взяти посольство. Говорять, що сприяючий Европейцям ґенерал Чін погиб, але его трупа доси не віднайдено. Француска праса робить европейскій дипльомациї закид, що амбіциї, спори і інтриґи між державами не позволили вислати на час до Хіни достаточного числа вийск, а се уможливило страшну різню чужинців в Пекінї.

Ситуация в Тентсінї також не дуже весела. Після донесеня бюра Вольфа; она тепер так представляє ся: Росияни обсадили всхідній арсенал і табор по лївім боцї ріки Пейга, на полудне від зелїзничого двірця. Вийска иньших держав стоять на правім березї Пейга. Головною їх задачию є удержати ріку Пейго вільною для комунїкациї з Таку. До Тентсіна кождого дня надходять віддїли артилєриї. Хінцї обсадили стару цитаделю в хіньскій дїльници і один табор на північнім всходї. Телеґраф до росийского табору в Таку зреконструовано. Росийский віцеадмірал Алексеєв зі своїм штабом вже станув в Тентсінї.

Дня 9. с. м. Хінцї бомбардували кольонії чужинців. Японцї, Росияни і віддїли иньших держав мали забрати 6 армат і убили 550 Хінців. Анґлїйцї, Французи і Японцї відперли з великими власними стратами атак Хінців на зелїзничу стацию. Американцї і Японцї взяли приступом західний арсенал. Ся борба тревала до дня 12. с. м. На другий день борба зачала ся наново, бо Хінцї безпереривно бомбардували місто, спеціяльно бараки сполучених вийск. Один ґранат убив в анґлїйскім бараку трех вояків. Дня 13. с. м. міжнародні вийска виконали спільний атак на хіньску дїльницю в Тентсінї. В борбі погибло більше як 100 Европейців. Анґлїйцї мали 40 убитих і ранених, Японцї 60. Росияни і Американцї також мали тяжкі страти. Два американьскі полковники і один росийский полковник артилєриї погибли. Японцї стратили 58 людий з полковником. Хінцї били ся дуже завзято і знаменито стріляли. Вечером атак міжнародних вийск відперто. До Берлина доносять, що міжнародні вийска під японьскою командою заняли дня 13 с. м. форти в хіньскій дїльници міста. Їх страти суть дуже великі. Того дня, найлїпше били ся і найбільше осягнули американьскі і японьскі вийска. В Петербурзї панує велике пригноблене, бо після донесеня Local Anzeiger-a, 6 росийских компанїй зметено с лиця землї. З 3.000 вийска лишило ся ся тілько 30 людий. Операциї Хінців тревають день і ніч. Їх командантом є ґенерал Тукуфіма.

---

28. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

XXXI.

— Не розумію, а коли розумію, то я не годжусь. Земля не може не бути нїчиєю власностию. Наколи ви її подїлите, — зачав Ігнатий Нікіфорович спокійно переконаний, що Нехлюдов социяліст, і що вимоги теориї социялїзму полягають на тім, щоби роздїлити усю землю на рівні части, а що таке дїлене дуже глупе, і він легко може збити його, — наколи її нині роздїлите на рівні части, вона завтра знова перейде в руки більше працьовитих і спосібних.

— Нїхто і не думає дїлити землю на рівні части, земля не повинна бути нїчиєю власностию, не повинна бути предметом купна і продажи або загарбуваня.

— Право власности чоловікови вроджене. Без права власности не буде нїякої користи в оброблюваню землї. Знищите право власности, то ми вернемо до дикого стану, — авторітетно виголосив Ігнатий Нікіфорович, повторяючи той оклепаний, звичайний аргумент в користь права земської власности, котрий уважає ся не збитим а полягає на тім, що жадоба до земської власности есть ознакою конечности її істнованя.

— Навпаки, тілько тодї земля не буде лежати облогом, як тепер лежить, коли то поміщики, немов собаки на сїнї, не допускають до землї тих, що можуть, а самі не уміють експлуатувати її.

— Слухайте Дмитре Івановичу, таж се цїлковите дурацтво. Хиба можна в наші часи знищити власність земську? Я знаю, се ваш dada. Але позвольте менї сказати вам просто...

І Ігнатий Нікіфорович поблїд. Голос його задріжав. Видко, се питане дуже лежало йому на серцї.

— Я би радив вам обдумати се питане гаразд, нїм чим пристунати до практичного розвязаня його.

— Ви говорите про мої личні справи?

— Так. Я вірю, що всї ми зведені до звістного положеня, що маємо двигати на собі ті обовязки, що виходять з того положеня, що маємо піддержувати ті услівя і биту, в яких ми родили ся, і які ми дістали в спадщинї по наших предках, а які маємо передати нашим потомкам.

— Я уважаю своїм обовязком...

— Позвольте, — не даючи себе перебити, продовжав Ігнатий Нікіфорович. — Я говорю не за себе анї за свої дїти, мої дїти обезпечені, і я заробляю на тілько, що ми живемо, і я сподїю ся, що дїти не голодувати муть і ізза того мій протест проти вашого поступованя, вибачайте за слово, не вповнї обдуманий, випливає не з личних інтересів, а прінціпияльно я не можу згодити ся з вами. І я радив би вам більше подумати, перечитати щось...

— Вже ви менї лишіть рішати про свої справи самому і знати, що я маю читати а що нї, — сказав Нехлюдов, збліднувши, і почуваючи, що у него холоднїють руки, і він не панує над собою, замовк і забрав ся до чаю.

XXXIII.

— А що дїти? — спитав Нехлюдов сестри, коли трохи успокоїв ся.

Сестра розказала про дїтий, що вони лишили ся з бабунею, з його материю, і дуже вдоволена з того, що суперечка з її чоловіком скінчила ся, стала розповідати про се, як її дїти бавлять ся у вандрівки так само, як він колись грав ся своїми ляльками — чорним арабом і лялькою, званою французькою.

— Невже ти тямиш? — питав Нехлюдов, усьміхаючись.

— І уяви собі, вони зовсїм так само грають ся.

Немила розмова скінчила ся. Наталка успокоїла ся, але не хотїла при чоловіцї говорити про се, що лишень брат розумів, і щоби зачати якусь загальну розмову повела річ про петербурґську новину, що дійшла аж сюди, себ-то про горе мами Каменської, що стратила сина-одинака, котрого убито в дуелї. Ігнатий Нікіфорович осудив строго той лад, при якому убийство в дуелї не уважало ся карним злочином.

Ся замітка викликала відповідь Нехлюдову, і знова зачав ся спір на ту саму тему, де всьо було недоговорене, і оба спорячі не переконали себе взаїмно а лишили ся при своїх переконаних, котрі осуджували одного в очах другого. Ігнатий Нікіфорович почував, що Нехлюдов осуджує його, призираючи його дїяльність і йому забаглось виказати несправедливість його гадки. Що до Нехлюдова, то йому було і досадно, що шурин мішаєть ся до його справ зі землею, (в душі він сночував, що шурин і сестра і їх дїти, як його наслїдники мають на се право) і крім того обурювало його, що сей ограничений чоловік з повним переконанем і спокоєм уважав дальше правою та законною сю справу, яка видалась тепер Нехлюдови на безпечно дурною і злочинською. Се переконане дразнило Нехлюдова.

— Щож би зробив суд? — спитав Нехлюдов.

— Засудив би одного з дуелїстів, як звичайного убийника, на каторжні роботи.

Нехлюдов знов почув студінь в руках.

— Ну, і щож би з того вийшло? — змагав ся він горячо.

— Було би справедливо.

— Так само як наче справедливість становить цїль дїяльности суду, — сказав Нехлюдов.

— А щож иньшого?

— Піддержка суспільних інтересів. Суд, після мене, є лише адміністрацийне орудие для піддержаня і істнуючого по-

Положенє Европейцїв в Чіфу, зачинає бути також що-раз непевнїйше. З причини некористних вістий і можливости повстеня, армати стоячих в пристанях кораблїв, звернено на місто. Всїх чужинцїв узброєно. З Шанґаю доносять, що в провінциї Гупей і Гонон вирізано 20.000 Хінцїв-християн Рух Боксерів ширить ся з нечуваною скоростию. Лїгунчан не поїде здаєть ся до Пекіну, бо се могло би викликати повстанє Хінцїв в его пронінциї і різню Европехцїв в Гонконї.

Спасителї кацапскі.

Благородні вчинки наших доморолних москвофільских просьвітителів та спасителів від „фонетическої язви“ глубоко ученых патріотів виявляють ся чим раз більше на верх. Не стало здаєть ся росийских рублїв, щоб заспокоїти всї житеві та научні потреби русофільских неокінчених дяків, бо треба було передше заспокоїти чутливі серця висших душпастирів дзеленьканем карбованцїв, то-ж взялись наші дяки на иньший спосіб такі довершити то, що загадали. Чому-б мали вони на віки оставатись неокінченими дяками? Радше попрацюють над собою а ще більше над темною своєю братїєю, над звичайним трудолюбієм перескочуть одну ранґу окінчених дяків та зроблять ся відразу попами й апостолами сьвятої правди і царства Божого не в небі а таки тут на землї тільки за морем в Арґентинї, де повно правдолюбивих змиїв та вужів. Пощо-ж чекати, аж прийде московский цар і освободить їх від біди і нужди своїм кінчастим кнутом по їх таки спинї бючи? Та-ж і в росийскім раю не мож „перескакувати“ одної ранґи так важної як ранґи церковного півця а повинно ся йти постепенно: в дяківскій школї, дяк а відтак аж піп. А тут захотїлось ґаспадїнови Георгієви Никифоровичовн Савчукови стати попом коштом народним. Ну, але якось не вдалось через ц. к. прокуратора державного.

Ото в пятницю дня 13. липня 1900 р. відбулась цїкава розправа про ріжні зделки мученика і кнутофіла Г. Н. Савчука, що тревала цїлісїнький день Божий.

Обжалованому г. Г. Н. Савчукови закинула ц. к. прокуратория державна, що він через оповіданя неправдиві і описуване неістнуючих райских обставин в арґентиньских кольоніях, про легкий заробок тамже, про дешеву скотину і т. д. дурив людий, брав від них задатки на подорожні карти. Розповідав дальше, що він сам спробує свій маєток та їде до Арґентини, що тамошний президент має ему передати 50 фалеч поля, з котрих одну часть подарує Волощукови, а другу дарує на будову церкви, для котрої справив вже й дзвони. Але за те має він сповняти при тій церкві чин сьвященичий. На лавцї обжалованих сидїли ще Іля Мельник, Дмитро Волощук, Проць Крикливець, Симен Струтиньский, Стефан Кушнїрюк, Іван Кушнїрюк і Мария Савчук.

В мотивах до обжалованя, що его подаємо в скороченю, доказуеть ся на підставі урядових документів, що Г. Н. Савчук своєю аґітациею доводить людий до чистого знищеня, бо людям - зайдам з Галичини й Буковини поводить ся в Арґентинї дуже зле і що вони своєю еміґрациею доводять себе й своїх дїтий до заглади. Конґрес національний в Арґентинї і ґувернер призначили вже тому 2 роки для 1.000 родин кредит на 200.000 пес., котрих однак і до нинї не передано. Малі средства, які остались ґувернерови вистарчили для поміщеня 14 родин а для пізнїйших не лишилось нїчогісїнько. Призначені ґувернером лїференти висисають населенцїв продажею злого товару за високу цїну на кредит, а кольоністи мусять яких 12—18 місяцїв чекати без жадної роботи. А коли дістане ся заможнїйшому дочекати того часу і він одержить поле й потрібну худобину то комунїкацийні місцеві обставини не позволяють употребити надвижку продукциї господарскої. Кольоніст нїколи не може мати готові грошї і примушений задля того для заспокоеня щоденних потреб користати ся дорогим кредитом лїферента.

Нужденне правлїне кольоннїї спиняє еї розвиток. Користний на око для кольонїзациї закон тратить на вартости через иньші законні постанови, що декуди цїлком противлять ся попередному законови. Осягнене власности землї сподучене з так многими формальностями і коштами, що лише деяким заможнїшим удасть ся одержати якийсь кавалок ґрунту. Часто лучалось вже австрийским підданим, що воно по кількарічній тяжкій працї на одержаній землї тратять не лише ту землю але й цїлий свій уложений в ню капітал, бо вивлащують їх цїлком безвідплатно. Виходить отже, що, доки арґентиньске правительство не визначить згадані грошї і не переведе реформи, що конче потрібні для скріпленя кольоннї, головно не управельнить права власности, то нашим переселенцям з Галичини і Буковини грозить непремінна руїна.

Хотяй там такі лихі для еміґрантів обставини, то мимо того обжалований Г. Н. Савчук не вагав ся представляти арґентиньский рай в рожевім сьвітлї, він стояв в сносинах з аґентом в Бременї Г. Міслером і старав ся, щоб люди спродували своє майно, давали ему завдатки на карти для їзди на кораблях та перебирались в „нїмецкі“ річи. Ну, але може учений редактор „Народного Вістника“ розповідав тільки так з доброго серця своїм братям про арґентиньский рай? Та сему перечить цїлком лист „La Ligure Americana“ de dato Udine з 17/2 1900 р., де стоїть виразно так: „На Ваше домаганє обовязуюсь Вам сплачувати за кожду дорослу особу 5 зр.“ Отже безкористно господин собі тут не поступав.

Ц. к. суд краєвий в Чернівцях засудив в сїм процесї г. Г. Н. Савчука на 6, Симена Стритиньского на 6, Стефана Кушнїрюка на 4 і Марию Савчукову на 4 неділї арешту. Перед засудом утїкли Дмитро Волощук і Проць Крикливець.

Такі то наші „тверді русскії“.

ВІДОЗВА.

Заміряю видати „Збірник байок-казок“. До того потребую великого засобу відповідного материялу. В нашім народї є сила того материялу, лиш треба его зібрати. Тож звертаю ся з умильною просьбою до всіх охочих заспокоїти неутомиму жажду дїтворії за байками-казками, щоби були ласкаві через вакациї і зиму списати всякі байки-казки і прислати їх на мої руки. Особливо рахую тут на наше патріотичне учительство, котре має найлїпшу нагоду між народом зібрати відповідний материял так з уст малих як старих людий.

При тім замічаю, що менї зовсїм не ходить о те, щоби той материял був старанно оброблений. Ходить лиш о зміст, властиво лиш о скіцу змісту, хоть би як недокладно зазначено, з формою вже я буду старати ся упорати ся. Імена ласкавих дописувателїв подам з подякою в збірнику при казцї, котру хто прислав.

Кождий вік нашого житя має свої вимоги, потреби і конечности. Хто глипне назад у свої дїтинні лїта і нагадає ся з якою невимовною жаждою байок дїти вижидають і з якою великою цїкавостию їх слухають, то приложить охотно свої руки до невеликикої працї, щоби уможливити видавництво богатого змісту, якого в нас до тепер як раз великий брак.

Дописи прошу присилати на адресу: *Єротей Пігуляк*, в Чернівцях, Новий сьвіт 39.

НОВИНКИ.

Чернівці, 19-го липня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагодї збирайте складки.

Відомости особисті. Президент суду Кляр пішов на шеститиждневу відпустку. Ведене суду кр. перебрав радник суду кр. Ясеницкий. — Радник суд. кр. др. рин. де Войнарович дістав кількатиждневу відпустку й поїхав до Відня. — Консисторияльний радник Гр. Ганицкий поїхав на Виженку задля курациї. — Гр. кат. архіепископ Арсенїй від'їхав відси до Відна. — Шкільний інспектор краєвий др. Тумлїрж, радник шкільний Ісопескул і мийский інспектор шкільний Вота взяли рядку річий, вигідного для нашого суспільства.

— Се зовсїм новий погляд, — зі спокійною усьмішкою сказав Ігнатий Нікіфорович. — Звичайно приписуеть ся судови трохи инакше значіне.

— В теориї, але не в практицї, як я пересьвідчив ся. Суд має на цїли лише захованє суспільности в певнім положеню і зачерез те переслїдуе і вязнить тих, що стоять висше як звичайно уровень в суспільстві і хотять його піднести, так звані, политичні злочинцї, і тих, котрі стоять нисше, як суспільність, так звані злочинські типи.

— Не можу з тим згодити ся, по перше з тим, щоби злочинцї, так звані, политичні, були вязнені зачерез те, що вони стоять висше від середної уровени в суспільстві. Се по більшій части покидьки суспільности, так само зіпсовані, хоча трохи инакше, як і ті злочинські типи, котрих ви кладете нисше від середньої уровени.

— А я знаю людий, котрі стоять без порівнаня висше від своїх судиїв; всї сектанти — люди моральні, сильні...

Але Ігнатий Нікіфорович не належав до людий, котрі позволять собі перебивати в їх мові. Він навіть не слухав слів Нехлюдова (чим природно дразнив його) і дальше говорив рівночасно з шурином.

— Не можу згодити ся з тим, щоби цїлию суда було піддержуване істнуючого ладу. Суд зміряє до своєї цїли — або поправляє.

— Гарні поправи по тюрмах — докинув князь.

— Або усуває — умірно продовжав Ігнатий Нікіфорович — зіпсований і тих подібних на звірів людий, що загрожують істнованю суспільности.

— В тім то й річ, що вона не робить ні одного, ні другого. В суспільности не має средств на роблене того.

— Як то? Я не розумію? — сьміючись на силу, спитав Ігнатий Нікіфорович.

— Я хочу сказати, що властиво есть лише дві розумні кари, іменно ті, що ними послугували ся в старинї себ-то: тїлесна кара і кара смерти, котрі в наслїдок змягченя нервів все більше і більше виходять з уживаня, — сказав Нехлюдов.

— Се менї і дивно від вас чути, і якось воно нове для мене.

— Розумна річ, укарати тїлесно чоловіка на се, щоби він на далї не робив того, за що його вибито, і розумна, шкідливому, небезпечному членови суспільности відрубати голову. Обі сї кари мають сенс. Але який сенс має се, щоби чоловіка зледащілого лїнивством і злим приміром, засадити до тюрми, між услівя обезпеченої і обовязкової ледарства, поміж товариство самих зіпсованих людий? Або перевести на щось на державні кошта — кождий коштує більше як 500 рублїв — з тульської ґуберніїї ґо іркутської, або з курської...

— Але все таки люди боять ся тих походів на державний рахунок, і наколи би не було тих походів і тюрмів, ми би не сидїли тут з вами, як сидимо тепер.

— Сї тюрми не можуть бути порукою нашої безпеки зачерез те, що ті люди сидять там не вічно, а їх випускають. Навпаки в тих заведенях доводять людий до більших пороків і розпусти себ-то побільшають небезпечність.

— Ви хочете сказати, що пенїтенциорна система повинна бути усовершувана.

— Не можна її усовершити. Удосконалені тюрми коштували би більше, як се, що тратить ся на народну просьвіту, і привалили би нарід новими тягарами.

— Але недостатки пенїтенциярної системи нїяк не інвалїдують самого суда, — знова не слухаючи шурина, говорив далї свою річ Ігнатий Нікіфорович.

— Не можна поправити тих недостатків, — підносячи голос, говорив Нехлюдов.

— Так щож? Повинно ся вбивати? Або, як одна царська людина радила, вибирати очи, — сказав Ігнатий Нікіфорович, подібоносно усьміхаючись.

— Правда, се було би жорстоко, але була би якась цїль в тім. А се, що тепер робить ся, і жорстоке і не лиш нема в тім жадної цїли, але се так глупе, що не можна зрозуміти, як можуть душевно здорові люди брати участь в такій дурній і жорстокій річи, якою є карний суд.

— А ось я беру участь в тім, — блїднїючи, сказав Ігнатий Нікіфорович.

— Се ваша річ. Але я не розумію сего.

— Менї здаєть ся, що ви богато річий не розумієте, — сказав дріжачим голосом Ігнатий Нікіфорович.

— Я бачив в судї, як заступник прокуратора всїма силами старав ся обвинити безталанного хлопчину, який в кождім незіпсованім чоловіцї міг тілько збудити милосердє до себе, знаю, як другий прокуратор допитував сектанта і підкладав читане Евангелия під карний закон; вкінцї цїла дїяльність судів полягае лиш на тих безглуздних і жорстоких поступках.

— Я би не служив, як би-м так думав, — сказав Ігнатий Нікіфорович і встав.

Нехлюдов добачив особливший блеск під окулярами у зятя. „Невже се слези“, — подумав князь. І дїйсно, се були слези образи.

Ігнатий Нікіфорович, підійшовши до вікна, виняв хусточку, відкашлюючись, став протирати окуляри і, здїймивши їх, отер і очи. Вернувшись на софу, Ігнатий Нікіфорович закурив циґаро більше не обзивав ся. Нехлюдову стало дуже прикро і соромно за се, що він до такого степеня огірчив шурина і сестру, а особливо тому, що він завтра від'їжджав і більше не побачить ся з ними. Маркотний попращав ся з ними і поїхав до дому.

„Дуже можливо, що правда се, що я говорив, принаймі він, не збив мене на нїчим. Але так не повинен я був говорити. Видко мало я змінив ся, коли я був в станї позволити оволодїти собою лихому почуваню і так образити його і огірчити бідну Наталку“, думав він.

XXXIV.

Віддїл, з котрим ішла Маслова, мав рушити зі стациї зелїзничої о третій годинї, і ізза того, щоби бачити вихід віддїлу з тюрми і з нею разом дійти до зелїзничого двірця, Нехлюдов намірав приїхати до тюрми перед дванайцятою.

Укладаючи річи і папери, Нехлюдов довше оглядав свій учебник, перечитуючи деякі місця, передовсїм послїдні. На остатку перед від'їздом до Петербурга було ось що записано: „Катюша не хоче моєї жертви, вона бажае сама бути жертвою. Вона побідила, і я побідив. Вона втїшае мене тою внутрішною переміною, яка, здаєть ся менї, — боюся вірити — дозрівае в нїй. Боюся вірити, але менї видаєть ся, що вона оживае“. Зараз за сим стояло: „Пережив дуже тяжку річ і дуже радістну. Дізнав ся, що вона не найлїпше заховувала ся в лазаретї. І нараз зробило ся менї страшенно прикро. Я не сподївав ся, щоби так було прикро. З відразою і ненавистю я говорив із нею і потім нараз згадав про себе, про те, як я богато разів і тепер був, хоча і в гадках, винуватий в тому, за що не навидїв її, і нараз в той сам час я спротивив ся собі: Менї стало її жаль, а на серцї залягла у мене радість. Лиш аби в час наспіти добачити полїно в своїм

ли довшу відпустку. Ведене краєвого інспекторату поручено інспекторови проф. Омелянови Поповичеви.

З дня. Вижницкого коваля Николая Шульдеса ударив розполошений кінь ногою так, що той слїдуючого дня умер. — Дня 7. с. м. около 10. години найдено Андрея Савчукевича з Виженки в лїтній кухнї на землї умерлим. На шиї були знаки як від завішеня. — 12. с. м. згорів у Радівцях так званий мурований млин гр. прав. фонду релїгійного, що его наймив Лайбука Барбер і спілка. Шкода виносить 22.000 корон. — 6. с. м. надав в Серґіях і Плосцї сильний дощ з градом і знищив на поле майже все.

Конкурси на посади учительскі. На підставі рішеня ц. к. ради шкільної краєвої з дня 14. мая б. р. ч. 1518 розписує ся конкурс на посаду дефінїтивного надучителя, учителя і підучителя при новосистемізованій триклясовій школї в Зеленеві з рускою викладовою мовою і нїмецкою яко предмет. Поданя з дотичними документами треба подавати найдальше до 10. серпня с. р. до ц. к. ради шкільної повітової в Кіцмани. Петент о посаду надучителя мусить доказати й право спомагаючої науки гр. пр. релїгії.

З низшої ґімназиї в Чернівцях. Дня 15. липня с. р. роздали сьвідоцтва. Трете з ряду справоздане ц. к. низшої ґімназиї за рік шкільний 1899/90 містить в собі: латиньско-руско-нїмецкий словар до Caesaris bellum Gallicum liber I. для руско-утраквістичних ґімназий зложений Юлїяном Кобиляньскым і вісти шкільні директора Вінценца Фавстмана. Відти беремо слїдуючі дати: Тїло учительске зложувалось із директора, 8 професорів, 8 суплентів і 7 учителїв побічних. Було 350 публичних учеників і 15 приватистів. З них було 154 Нїмцїв, 153 Русинів, 6 Волохів, 49 Поляків і 3 иньших народностий; жидів було 113, 107 православних рускої, 4 волоскої народности, 74 римо-католиків, 46 греко-католиків, 12 армено-католиків і 9 евангеликів. Що до клясифікациї то дістали 42 ученики сьвідоцтво першої кляси з відзначенем, 255 сьвідоцтво першої і 10 сьвідоцтво третої кляси; по вакациях мають іспити доповнити 30. Вступні іспити будуть ще 1. вересня. Звертаємо увагу родичів Русинів, щоби посилали своїх дїтий до руского віддїлу.

З нагоди 70. роковин уродин Монархи запросив віденьский унїверситет всї нїмецко-австрийскі унїверситети підписати спільну адресу, що передасть ся цїсареви дня 21. липня с. р. Черновецкий унїверситет заступати ме rector magnificus прав. радник проф. др. Цїґлявер, що від'їхав в середу до Відня.

Росийска справедливість. Про „сьвяту“ Росию і еї судівництво знае сьвіт богато де чого вповідати. Між иньшим, що се судівництво мож купити як в Азиї, що воно зависиме від правительства, як в найдавнїйших часах і що там правила независимої і несамовільної справедливости ще не в руху. Дуже яскраве сьвітло кидає на сї обставини судова розправа, що не повинна бути таємною перед европейською публїкою. Перед кількома недїлями писав Черкавський, студент унїверс. в Ризї, до Петрова, московського студента. Полїция дивить ся на унїверситет в Ризї, що не є ще зовсїм змосковщений і, — як по цїлій Курляндиї, — говорить ся в нім по нїмецки, дуже кривим оком. Позаяк там оборонцям московської держави ще не добре затканий рот, відкривають вони в кождім висказї Курляндийця, а найбільше курляндийського студента, щось проти сьвятої, неразділної Росиї. І так не могли сї шпіони полїциї стримати ся, не відтворити спімнений лист. І що найшли вони там? Страшно! Коли-б був дійшов той лист до Петрова, то була би в моментї рознала ся велика держава Петра Великого. В тім листї було написано, що в Ризї не чути нїчо нового, так як в Москві, що аж тодї зачне ся жите в тій мертвій землї (Курляндиї), коли дістане забідований край конституцию. За те, що студент Петров мав дістати лист сего змісту, вислано його на 5 рік на Сибір. — Сей засуд є продовжене слїдства державної политики супроти незадоволених студентів; а слїдство се взяло свій початок торік з відкритем студентських кружків в Киеві, Харкові, Одесї, Смоленьску, Ризї, Варшаві, Москві і Петербурзї. Сї студенти не мали иньших намірів, як лише здобути мирною дорогою волї. Однак коли відкрив їх комендант київського війска, то само розуміє ся (!) — хотїли вони зараз зруйнувати престол і вирізати всїх князїв. Так говорили росийскі урядники, угнитаючи руську інтелїґенцию. І те саме, що з Петровом, стало ся торік майже зі всїми польскими і хоч як найменьше підозрінимы рускими студентами. І так зруйнувало правительство їх екзистенцию, рабуючи не одну родину найлїпшої підпори, а може й остатної запомоги! А все лише для того, щоби не стало ся дорогій Росиї чогось злого. — Московська политика поставила собі дві задачі, — і то найсьвятїйші задачі: абсолютизм і як найдальше розширене гнобленя народу. А хто лише застогне під ярмом, буде вкараний, як анархіста, що забив самого царя. Такою то справедливостию мордують там нарід. Се рай оспіваний австрийскими москвофілями. Хто хоче его блисше пізнати най або сам туда поїде, станесь московским підданим і пізнасть тодї, де зле, але й де найгірше; або най послухає людий, що утїкли перед московским кнутом. *Піньковский.*

Для учителїв і учительок.

В 70. уродини нашого Монарха вийде накладом товариства „Руска Школа“ в Чернівцях памятна книжочка з хорошими образками для рускої молодїжи, що вміє вже читати, а для меньших дїточок будуть видруковані портретики Монарха. 50 книжочок коштувати ме 5 корон а 100 книжочок 8 кор.; сотка портретиків 2 корони. — Замовняти належить в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях, (улиця Петровича ч. 2) присилаючи грошї з гори, найдальше до **3. н. ст. серпня** с. р., щоби до 18. серпня були посилки в руках тих, що їх замовили. Належить надїяти ся, що патріотичне учительство роздобуде хоч би складками невеличку суму, аби справити молодїжи утїху в сей урочистий день.

Телєґрами „Буковини“.

Відень, 18. липня. Кружить поголоска в поїнформованых кругах, що раду державну скличуть в послїдних днях вересня, або в початком жовтня. Остаточне рішенє западе по поворотї цїсаря до Відня в другій половинї серпня.

Відень, 18. липня. Президент мінїстрів др. Кербер повернув вчера вечером з Ішлю.

Петербург, 18. липня. Прибув сюда шах перский. На двірци зелїзницї повитав его цар і члени царского дому.

В Товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер“

прибуло в місяци червни с. р. 7.601 важних полїс на суму 7.484.091 корон обезпеченої вартости з премією 69.921 корон 58сот.; Разом від 1. сїчня с. р, до кінця червня видано 35.063 важних полїс на суму 38,832.652 корон з премією 333.967 корон 01 сотик; попереднього року за той сам час було 29.157 важних полїс на суму 33,549.444 корон з премією 279.462 корон 08 сотик т. є. сего року о 54.504 кор. 93 сот. премії більше.

Шкід в червни с. р. було 127 случаїв, разом всїх від початку року до кінця червня було 395 шкід, з котрих 372 вже виплачено, 10 шкід находять ся в ліквідациї, а виплату 13 відшкодовань (в сумі 8.820·50 корон) на разї з причин правних здержано.

Сума всїх тих шкід разом з коштами ліквідациї виносить brutto 213.847 корон 84 сот., а по потрученю части реасикурованої лишаєсь на власний рахунок 113.133 кор. 09 сот.

Фонд резервовий з кінцем червня виносить 277.592 кор. 89 сот.

Рахунок Товариства взаїмного кредиту „Днїстер“ у Львові, стоваришеня зареєстрованого з обмеж. порукою за місяць червень 1900.

I. Стан довжний:		Кор. сот.	II. Стан чинний:		Кор. сот.
1. Удїли членьскі		72171·73	1. Позички удїлені:		
2. Фонд резервовий		6635·92	а) стан на початку місяця	719.924 к. 33 с.	
3. Специяльна резерва		758·83	б) удїлено в червни	29.685 „ — „	
4. Вкладки:			разом	749.609 к. 33 с.	
а) Стан на початку червня 1900	698,535 к. 82 с.		в) сплачено в червни	11.902 „ 15 „	
б) вложено в червни	36,256 „ 88 „		Стан з кінцем	737.707 к. 18 с.	
разом	734,792 к. 70 с.				737.707·18
в) винято в червни	22,576 „ 89 „		2. Готівка в касї з 30/6 1900		2.287·67
Стан з кінцем червня 712,215 к. 81 с.		712.216·81	3. Цїнні папери фонд. рез. 4. Цїнні папери і иньші		62.067·—
5. Сальдо проц. (побраних)		21.413·14	5. В щадн. почт. обор. чек.		350.81
6. Зиск з року попереднього		—.—	6. В иньших товариствах і банках		13.556·74
7. Неподнята дивід. за 1897 1898 і 1899		3.038·84	7. Иньші льокациї		5.887·16
8. Кошти спору		212·41	8. Сальдо коштів адмінїстр.		3.082·62
9. Рахунок Товар. вз. обезп. „Днїстер“		5.000·—			
10. Рахунок ріжних сторін		409·88			
	Сума	821.856·56		Сума	821.856·56

Членів прибуло 23, убуло 10, оставало з кінцем червня 1900, 1848 членів з 1919 деклярованими удїлами в сумі 95.950 корон.

Стопа процентова від вкладок 4 проц. — процент від позичок удїлюваних з провізиєю на кошти адмінїстрациї $6^1/_2$ проц.

Львів, дня 30. червня 1900.

Товариство взаїмного кредиту

„Днїстер“

стоваришене зар. обмеженою порукою,

му оцї, о скільки ми були би луччі“. Під нинїшну дату він записав: „Був у Наталки і як раз від вдоволеня зі себе був недобрий, лихий, і лишило ся пригноблююче почуване. Ну, але щож робити? Від завтрішного дня нове житє. Прощай, старе, на віки. Богато набрав ся вражінь, але все іще годї довести до одностайности“.

За пробудженем другого дня рано, пробудив ся і в душі Нехлюдова щирий жаль ізза образи шурина. „Так не слїд їхати“, подумав, „треба поїхати до него і просити прощеня“. Аж поглянувши на годинник, він побачив, що тепер вже нїяк, що треба спішити ся, щоби не опізнити ся до виходу віддїла. Раз-два зібравшись і післявши з річами швайцара і Тараса, Федосиного чоловіка, котрий їхав із ним, просто на дворець, Нехлюдов взяв першого фіякра, що його здибав на дорозї і поїхав до тюрми.

Арештантський потяг ішов дві години скорше, як почтовий, на якому їхав Нехлюдов ізза того він зовсїм розплатив ся в готелї, не маючи намірення більше вертати ся.

На дворі пекла тяжка липнева спека. Не прохолонуті після душної ночи мощені вулиці, каменицї та зелїзні дахи пересилали свое горячо пекучому, неподвижному воздухови. Не було вітру, а коли він і підніс ся, то приносив пересичене порохом і запахом олїйної фарби вонюче та палюче повітре. Народа на вулицях було мало, а хто і появив ся, старав ся іти в тїни домів. Лише чорні огорілі від сонця хлїборобибрукарі в личаках сидїли на серединї вулиці і били молотками по камінних брилах, та похмурі полїцаї в небілених полотнянках, з жовтогорячими шнурками від револьверів, мовчки поминаючись, стояли по серединї вулиць, та заслонені з одного боку від сонця кінні трамваї, запряжені кіньми в білих халатах, з виставаючими в прорізах вухами, сунули ся серед звуків дзвінків до гори і на долину здовж вулиць.

Коли Нехлюдов приїхав біля тюрми, віддїл іще не рухнув ся. В тюрмі все іще горіла від четвертої години раненько, усильна робота віддаване та відбиране річий виправлюваних арештантів. В виправлюванім віддїлї було 628 мужчин і 64 жінок. Всїх треба було перевірити по статейним спискам, відібрати недужих та слабих і передати конвойним. Новий смотритель, два заступники його, доктор, фельчер, конвойний офіцир та писар сидїли коло виставленого на двір, в тїни стїни, стола з паперами і канцелярийними приналежностями і по одному викликували, оглядали, випитували і записували одного по другім підходячих із ним арештантів.

Сонце зібрало ся уже до половини стола. Робило ся горячо і найпаче душно від браку вітру і від диханя арештантів, що глотили ся до стола.

— Та тому кінця не буде, — говорив, затягаючись папіроскою, високий, товстий, червоний, з піднятими плечами і короткими руками конвойний начальник, що без перестанку пускав клуби диму до своїх вусів, котрі закривали йому цїлий рот.

— Я страшно змучив ся. Звідки ви їх набрали тілько! Богато іще.

Писар заглянув до паперу.

— Іще 24 мужчин та жінок.

— Ну, чого стоїте, підходїть!... — крикнув конвойний на непровірених іще арештантів, що глотили ся один за другим. Вони вже більше як три години стояли в рядах і то не в тїни, а на сонцї, чекаючи черги.

(Дальше буде.)

Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 сот. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Рік заснованя 1892.

Інформацій і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.	
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емеритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за опатою* 5 ½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
ВИЙШЛИ ЦЇЛКОМ НОВІ ДРУКИ
можна получити в
Друкарнї „Рускої Ради“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна ро- бітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обувє для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанєм.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Найлїпші
МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич
машиніст
в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Сьвіжий і чистий лїд
продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений

СКЛАД ЛЕДУ
ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.

Можна замовляти через кореспонденцийні карти.

На бажанє відставляє ся лїд до дому.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский**

Ч. 81. Чернівці, неділя дня 9. (22.) липня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

Нїмецкі дневники піднесли були, яко характеричний симптом з ческого табору факт, що один з членів парляментарної комісиї бувшої правиці вінїс ся був до провідника нїмецкої католицко-людової партиї Ебенгоха з запитанєм, під якими услівями правиця могла би знов злучити ся. Тим членом парляментарної комісиї правиці був один з ческих послів. Narodni Listy а з ними иньші ческі дневники заявили, що ся вість є видумкою нїмецкої праси. На се Ебенгох заявив в своїм орґанї (Linzer Volksblatt), що таке запитанє дїйстно прийшло до него, однак вийшло не з молодоческого клюбу, але від віденьского заступника Narodnich List-ів. Ебенгох відповів в слїдуючий спосіб: 1) Залишенє обструкциї і ухваленє всїх державних конечностий і інвестецийних предложень; 2) допущенє до наради і ухвали в радї державній проєктів язикових законів, при чім ческі жаданя, о скілько они суть оправдані, будуть підперті; 3) узнанє фактичного істнованя нїмецкого язика для зносин і запевненє, що під тим взглядом не будуть допущені нїякі зміни; запевненє, що рішучо буде поборюваний рух, який в ческих кругах будить ся против католицкої церкви.

На таку заяву Чехи не могли вже крутити і Narodni Listy казали свому кореспондентови з Відня оголосити лист слїдуючого змісту: „В відповіди на послїдну публїкацию п. Ебенгоха в Linzer-Volksblatt-ї доношу, що перед дьома роками я відніс ся письменно до п. Ебенгоха і до всїх бувших членів парляментарної правиці з запитанєм, при яких услівях і обставинах могло би наступито зреконстуованє правиці. Я однак застеріг собі відповідь до публичного ужитку. Незадовго по тім одержав я відповідь п. Ебенгоха звістного Вам змісту. Крок сей зробив я на власну руку, без якої небудь участи зі сторони ческих полїтиків і без їх инїциятиви. Йосиф Пенїзек“.

Пан Пенїзек певно був би не звертав ся до Ебенгоха, коли би Молодочехам не було треба знати який его погляд на справу вітворенья правиці. Се, що п. Пенїзек інтерпелював провідника одної з більших ґруп давної правиці „на власну руку“, ще не доказує, що він рвбив се без порозуміня з своєю партиєю. Нинї взагалї вся полїтика в Австриї веде ся за кулїсами, і всї переговори між партиями зачинають ся „приватними розмовами“ поодиноких членів партий, що хотїли би щось зробити „на власну руку“. Доперва коли покаже ся можливість якої акциї, партиї зачинають безпосередні переговори. Так само і тут було. Молодочехи хотїли знати, чи Ебенгох має охоту відтворити правицю і під якими услівями, але не хотїли зраджувати ся яко партия. Вислали отже бідного Пенїзка аби винюхав, що думають католицкі людовцї. Відповідь Ебенгоха не дуже одушевила Чехів, отже сарака Пенїзек мусить заявляти, що робив „на власну руку“.

Narodni Listy обговорюючи проект католицко-людової партиї і кількох польских послів в справі відновленя давної правиці — твердять, що Чехи не можуть згодити ся на відтворенє давної правиці серед змінених відносин. Наперед мусить бути зревідована програма правиці в федералїстичнім дусї. Давна правиця не принесла Чехам нїяких користей, лише вислугувала ся кождому правительству.

Війна в Хінї.

Льондоньскі дневники приносять сензацийну вість, що Хіни виповіли через свого посла в Петербурзї формально війну Россиї. Хінцї вдерли ся з великим числом батерий до всхідної части Сибіру, збомбардували Благовіщеньск і перервали зелїзничу лїнїю. Після донесеня Berliner Tagblatt-у з Петербурга, Росия приготовляє ся до енергічного атаку на Пекін з північної сторони; сей атак наміряє виконати на власну руку. Форсовні военні приготованя вказують виразно на се, що Росия має в плянї поважні операциї з північної сторони, де сибірска зелїзниця є дуже доброю точкою опору. Онодї знов виїхало з москви 56 офіцирів курером сибірскої зелїзницї. До чинної служби відкомандировано також 94 військових лїкарів, а кождого дня появляють ся нові іменованя в зарядї червоного хреста. Взагалї Росия розвиває горячкову акцию. Приготовано вже лязарети на 200 ліжок. Лїкарів і персонал до пильнованя ранених висилають до всхідної Азиї.

Про битву під Таку дня 13. с. м. шеф нїмецкої ескадри телеґрафує до Берлина, що она лишила ся без тревалого успіху, бо Хінцї боронили ся завзято. На другий день европейскі війска заняли хіньскі позициї і забрали 32 армат. Дня 18. с. м. буде отворене правильне зелїзниче полученє між Таку а Тієнтсіном. Зелїзничу службу будуть виконувати росийскі вояки так довго, як военна ситуация не позволить віддати служби зелїзничим урядникам. Анґлїйский адмірал бажає собі, аби се віддане наступило безпроволочно. Атак на Тентсін виконали міжнародні війска в силї 8000 людий, між котрими знаходив ся також австрийскій віддїл. Страти союзних війск виносять 775 убитих і ранених.

Хоч нїхто вже не сумнїває ся що з чужинцїв в Пекінї нїхто вже не жие, бельґійскій конзуль в Шанґаю телеґрафує на підставі інформаций зі сторони хіньских властий, котрі нарочно пускають в сьвіт баламутні і неправдиві вісти. Вість, що кн. Туан має під собою 950.000 людий, уважають в Берлинї за пересадну. На всякий случай є вона потвердженєм правди, що задача держав не буде легка. Більов заявив хіньскому послови в Берлинї, що аж до дальших заряджень не вільно ему висилати до Хін шифрованих депеш. Всї телеґрами мусить він перед відісланєм предложити державному секретарови до затвердженя. Запевняють, що всї вісти про переговори кабінетів в справі усталеня континґенту висланого до Хінн войска, і всї подробицї на тему одноцїлої оружної інтервенциї держав, не мають найменьшої під-

---

29. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

XXXI.

Робота ся робила ся у внутрі тюрми, з надвору-ж, коло брами, стояв, як звичайно, стражник з оружєм, з двайцять підвод на річи арештантів, і задля перевозу недужих а в кутї скупилась громада рідні та товаришів, що дожидали виходу арештантів, щоби побачити і, коли возволять, поговорити і денещо передати на дорогу. До тої громади прилучив ся і Нехлюдов.

Він чекав тут з годину. Незадовго дав ся чути за брамою бряск оковів, ступанє кроків, голоси начальства, покашлуванє і неголосні розмови більшої товпи. Се продовжало ся з пять мінут. В тім часї входили і виходили до фіртки дозорцї. Вкінцї рознесла ся в повітрі команда. З трїскотом отворила ся брама, бряск кайданів загомонїв голоснїйше, і на вулицї появили ся конвойні салдати в білих полотнянках з шаблями і, очивидно, як знаний і привичний маневр стали правильним широким кроком перед брамою. Коли вони установили ся, почула ся нова команда і парами стали виходити арештанти в подібних на гречаники шапках, що виднїли ся на оголених головах, з клунвами на плечах, волочучи заковані ноги і вимахуючи одною свобідною рукою, а другою придержуючи клунок на спинї. Зразу ішли каторжні мужчини, всї в однаких сивих штанах і халатах з тузами на задї. Всї вони — молоді і старі, худі і товсті, бліді і червоні, чорні, вусаті, бородаті і безбороді, Росияни і Татари та жиди — виходили, бренькаючи кайданами і жваво вимахуючи рукою, немов збираючись іти десь далеко, але прийшовши десять кроків стали і покірно уставляли ся по чотирох в рядї. Зараз за тими висипали ся з брами такі самі остриженї, без ніжних оковів, але скованї рука з рукою зелїзом люди в такім самім одїню. Се були засланцї. І вони швидко виходили, ставали і уставлялись по чотирьох в ряд. Опісля ішли громадяни. Потому женщини рівнож по порядку — зразу — каторжні в тюремних сивих кафтанах і хустках на голові, далї женщини засланки і ті, що добровольно ішли в своїх міщанських та сельських одягах. Деякі з женщин несли грудних дїтий за полами сивих кафтанів.

З жінками ішли пішком дїти-хлопцї та дївчата. Вони, немов лошита в табунї, протискали ся поміж арештантами. Мужчини уставлялись мовчки, зрідка лишень покашлуючи або роблячи відірвані замітки. Поміж жінками гомонїла безперестанна розмова. Нехлюдову здавало ся, що він добачив Маслову, коли вона виходила, але опісля вона загубила ся серед великої товпи иньших. Він бачив лише масу сивих, неначе позбавлених людських, а передовсїм жіночих прикмет, істот, з дїтьми і клунками, істот, що уставляли ся позаду чоловіків.

Мимо того, що усїх арештантів перераховували в серединї тюрми, конвойні стали знова перераховувати, перевіруючи попереднїй рахунок з новим. Перераховуванє се трівало довго, найпаче ізза того, що деякі арештанти рухали ся, переходили з місця на місце і тим мішали рахубу конвойних.

Конвойні лаяли та штовхали покірних, але злобних арештантів і перераховували на ново. Коли всїх на ново перелїчили, конвойний офіцер дав якесь командо, і товпа заворушилась. Слабі чоловіки, жінки і дїти, перегонюючи себе взаїмно, справили ся до підводів, стали укладати на них клунки і потому самі вилїзати на них. Вилїзали і сїдали жінки з плачучими грудьними дїтьми, веселі дїточки, що сварили ся за місця та сумовиті, похмурі арештанти.

Декілька арештантів, здіймивши шапку, підійшли до конвойного офіцира і занесли перед него якусь прозьбу. Як опісля довідав ся Нехлюдов, вони впрохували ся на підводи. Нехлюдов бачив, як конвойний офіцир, мовчки, не глядячи на просячих, затягав ся папіроскою, і як потім нараз замахнув ся короткою рукою на арештанта, і як сей скуливши острижену голову в плечі, очікуючи удару, відскочив від него.

— Я тебе так поставлю в дворянь- — заверещав офіцир.

Одного лише високого старця, що путав ся в ніжних оковах, офіцир пустив на підводу, і Нехлюдов бачив, як сей старець, здіймивши свою на гречаник подібну шапку, хрестив ся, підходячи до підводів, і як опісля, довго не міг вилїзти задля зелїзя, що не допускало йому піднести слабу, старечу, заковану ногу і як баба, що сидїла уже на возї, помогла йому, вхопивши його за руку.

Коли всї підводи наповнили ся клунками а на клунки всїли ті, котрим се було позволено, конвойний офіцир здіймив чако, обтер хусткою чоло, лисину, червону товсту шию і перехрестив ся.

— Віддїл вперед! — закомандував він. Салдати забрящали шаблями, почали хрестити ся, ті, що проводжували, закричали якось незрозуміло, так само закричали немов у одвіт арештанти, серед жінок здіймило ся голосїння і віддїл, окруженый салдатами в білих полотнянках, рушив уперед, здіймаючи порох зкованими ногами. На передї ішли салдати, далї, бренкотячи кайданами, заковані по чотири в ряд, далї засланцї, потому громадяни, скованї по двох зелїзем, а на кінцї жінки. Аж за ними телїпали ся переладовані клунками і хорими підводи. На одній з них сидїла високо закутана жінка і, не вгаваючи, верещала та ридала.

XXXV.

Похід був так довгий, що коли передні уже щезли в очий, підводи з

стави. Жадна держава не є обмежена що до числа войска, яке наміряє вислати до Хін. Справа іменованя начального команданта також не є доси порішена.

З віденьскої Галилеї.

(Про що писати? Про громаду — ні! — „Родина“. — Бувший голова про відносини в „Родині“ і про „брацтво сьв. Варвари. — Пару слів до „Родини“.)

Чимало води утекло з того часу, коли була бесїда про „віденьску Галилею“, спріч віденьских Русинів. І було потрохи крику ізза того, слїдно, що статї не хибили своєї цїли. Наступила на якийсь час павза. Був такий час, що аж мерзко чоловікови ставало на саму гадку — писати що про тоту віденьску Галилею: людцї водили ся по судах, сперечнювали і не так то дуже повні робітничі кишені і „жерли ся“ на забій. Тепер тихійше стало. Веде ся „робота“ на почвах товариств — і про неї то дасть ся дещо сказати. Не про товариство „Громада“ станемо говорити, хоть оно все таки істнує — на папері в дирекциї поліциї, шкода його будити на час сьогорічної каїкули. Про „Січ“ заговорив був „д. Робітник“ і викликав грімкі протести. Знайшла вона була, сердешна, навіть таких опікунів, що бувши колись еї членами більше цїнили еї касу, як саму еї добреньку. Га, вдячність — нема що казати! „Д. Робітник“ показав брак цивільної відваги — кинених „Січи“ закидів не зважав ся повторити під своїм отвертим імем і навіть спростовував і бігмав ся — анонїмно. Так дїла з певністю не робить нїхто, кому лежить на серцю те, щоби його статя направила кого на лїпшу дорогу. — Про „Родину“ говорено доселї на сім місци дуже скупо — лише оповіщувано про вечерницї або які сходини. Про „брацтво сьв. Барвари“ чути було ще меньше. Тому заговоримо про „Родину“ і „брацтво“.

По ріжних сварах, що мали почин у справах чисто особистих; по волокитстві по судах і „аблакатах“ та дирекциї поліциї; по цїлій сериї вічно перекалатуваних взаїмних обмов і обвинувачень — настав спокій. „Родина“ розпала ся на дві части: одна остала ся в нїй на дальше, друга з бувшим головою „Род.“ д. Богайчуком гесте Пасїчником заснувала нове робітниче товариство в цїли взаїмної поуку „Поступ“, котре доволї гарно „поступає“ і розвиває ся. А в „Родині“ став головою один з більше тямущих членів, д. Гарапа. Енергічною рукою повів товариство, що потерпіло такий моральний крах і припровадив до спокою і ладу. Але вже серед самих забурень в „Родині“ — коли дві партиї з собою моцювали ся — удало ся деяким людцям вліэти в товариство, щоби почати підкопну роботу на шкоду робітництва. Тут відзначив ся один теперішний член Б..., що свого часу дуже негарно справував ся з касою товариства „Громада“ (про се знає добре сказати др. Ол. Кулачковский, тодїшний голова „Громади“.) Сей член втиснув ся до товариства і отверто мав заявити, що доки грошi будуть, доти буде можна господарити, а потому справить ся за решту гроша лїхтар до церкви і — конець господарцї. От куди дорога! Куди мали ся подїти тяжко запрацювані робітничі лепти, кинені в касу товариства!

Про дальшу „роботу“ в „Родині“ згадаємо, що по д. Гарапі вибрано головою д. Ш., котрий дуже мало до того мав хисту і тому водила його за ніс особа д. Б. Маємо під рукою лист д. Г. (бувшого голови „Родини“), тому най він говорить дальше про те товариство і „брацтво сьв. Варвари“, котре прямо шкоду приносить на віденьскім ґрунтї в своїм теперішнім видї. От і слова листа:

„Як Вам відомо, коли я зложив мандат голови товариства „Родина“, думав Б., що вже цїле товариство зависиме від него і почав свою господарку. Першим его старанем було повикидати ненаручних членів (робітників!) До того уконституувало ся консорциюм з его приятелїв і „підручників“. Вже на Воскресене казав руских робітників з товариства публично викидати, безчестив їх і в кінци дійшли до того, що дня 27. мая с. р. відбули ся надзвичайні загальні збори, бо видїл забажав усунутись. Тут ужив Б. з товаришами надзвичайної шахрайки: з деякими прихильними собі видїловими уряджувано через 14 днїв по кутиках засїданя, притягнено до тих засїдань особи, що не були зовсїм членами товариства або утратили членьство на основі § 12. статута (винні вкладки за цїлий рік), попринимали нових членів — хотя до того не мали права — і то таких, що сидїли й 6 місяцїв в криміналї (об тім они знали!) а других — за котрими суд публично в часописах пошукує і котрим доказано, що наших Русинів на користь Нїмцїв знищили! Членам, що були довжні вкладку за кілька місяцїв, знижено вкладку, аби тілько за ними голосували на зборах. Книжок товариства сей цїкавий видїл не предложив загальним зборам, аби члени не могли переконати ся, що не суть в порядку: в головній книзї касовій було виказане майно товариства 371 к. 91 с., а в підручній лише 345 к. 88 с. Показало ся, що ті люди не вмїють навіть рахувати: славетний член Б. провадив касові книжки і сам був контрольна комісия; цифри в книжках не зіходжують ся, а він підписав: „провірено і знайдено все в порядку“, — на зборах съмів навіть внести абсолюторию таким чиновникам товариства. І еї слушно не удїлено. Таким способом думав сей добродїй доднати своєї цїли, бо ему не ходило о товариство, тілько о тих пару крайцарів, що робітники заробили. До того в порозуминю з о. Садовским творять церковне брацтво, котре властило шкодило-б „Родині“.

А тут дещо про брацтво. Перші загальні збори членів брацтва сьв. Варвари у Відни (4. червня) отворив о. Садовский. Цїль брацтва межи иньшими: § 1. Украшене церкви. § 2. Запомоги для бідних і подарунки для дїтий (яких? чиїх?). Права, які собі застерігає, суть надзвичайні, pro forma нїби то старшина брацтва, а на еї чолї парох. Коли я (Гарапа) завважав, що се річи сьвітскі (як запомоги, подарунки), то о. Садовский пояснив се так членам, що вони лише кивали головами а, видно було, не багато розуміли... Коли хто помре, мають члени зійти ся, потримати сьвічку (цїкавий я, хто схоче у тім Відни день тратити або зможе о 10. год. в ночи їти зі сьвічкою до шпиталю або на цминтар). Се виглядає комічно дуже, а дальше о тім статутї не варта писати. Найцїкавійша річ про гроші. Отже вкладки членьскі і добровільні ідуть на 1. запомоги, 2. подарунки, 3. щоби брацтво могло причинити ся для Пани римского, коли пільґри (паломники) їдуть до Риму. „Таца“ — на видатки церковні, коли парохови сподобає ся, тодї позволить і на брацтво збирати. Церковні видатки покриває прецї тут у Відни релїґійний фонд — держава, о. С. каже, що того за мало, бо вино сего року коштувало багато і доложив навіть до хору (цїкаво знати, чи до церковного, чи до концертового!)

Прошу тут погадати, чи не суть наші люди дурні, на подібні річи згоджувати ся і самі „Родиняни“ против свого товариства дїлати. В тій справі гадаю, що найлучше виступити публично і вас вічно держати в зависимости від себе. А передовсїм мусить „Родина“ позбути ся непотрібного набутку в особі інтриґантів раз на все!

Надїємо ся по теперішнім енергічнім голові д. Ференчаку, що в тім напрямі також зазначить свою дїяльність, чого йому і „Родині“ щиро бажаємо...

С. Яр...

ВІДОЗВА.

Заміряю видати „Збірник байок-казок“. До того потребую великого засобу відповідного материялу. В нашім народї є сила того материялу, лиш треба єго зібрати. Тож звертаю ся з умильною просьбою до всіх охочих заспокоїти неутомиму жажду дїтворії за байками-казками, щоби були ласкаві через вакациї і зиму списати всякі байки-казки і прислати їх на мої руки. Особливо рахую тут на наше патріотичне учительство, котре має найлїпшу нагоду між народом зібрати відповідний материял так з уст малих як старих людий.

При тім замічаю, що менї зовсїм не ходить о те, щоби той материял був старанно оброблений. Ходить лиш о зміст, властиво лиш о скіцу змісту, хоть би як недокладно зазначено, з формою вже я буду старати ся упорати ся. Імена ласкавих дописувателїв подам з подякою в збірнику при казцї, котру хто прислав.

Кождий вік нашого житя має свої вимоги, потреби і конечности. Хто глипне назад у свої дїтинні лїта і нагадає ся з якою невимовною жаждою байок дїти вижидають і з якою великою цїкавостию їх слухають, то приложить охотно свої руки до невеликикої працї, щоби уможливити видавництво богатого змісту, якого в нас до тепер як раз великий брак.

Дописи прошу присилати на адресу: *Єротей Пігуляк*, в Чернівцях, Новий сьвіт 39.

клунками і слабими що і но рухнули ся. Коли підводи рухнули ся, Нехлюдов сїв на дожидаючого на него візника і велїв йому обігнати віддїл з наміренем, розглянути ся по ньому, чи нема яких знакомих поміж чоловіками, а опісля, найшов поміжжінками ши Маслову, спитати її, чи дістала післані для неї річи.

Стало дуже горячо. Вітру не було, і здійманий тисячами ніг порох уносив ся клубами над арештантами, що сунули серединою вулиці. Арештанти ішли скорим кроком, а гнилий фіякерський коник, на якому їхав Нехлюдов, поволеньки доганяв їх. Ішли ряди за рядами незнані чудного та страшного вигляда істоти, що тягнули окуті ноги і немов в такт, підбадьоруючи себе, махали свобідними руками. Їх було так богато, так були вони до себе подібні і поставлені в такі особливші, чудні условини, що Нехлюдови видались вона не людьми, а якимись особлившими, страшними естваии. Се вражіне розрушило в ньому лише то, що в товпі каторжних, він пізнав арештанта, убийника Федорова, а межи засланцями різнож знакомого коміка Охотіна і ще одного бродягу, що обернув ся до него. Майже усї арештанти оглядали ся, мірячи очима повіз, що обганяв їх і пана, що сидїв у ньому. Федоров підійшов до гори гордо голову на знак, що пізнав князя; Охотін моргнув очима. Але нї один, нї другий не поклонив ся, уважаючи сю річ недозволеною. Зрівнявшись із жінками, Нехлюдов зараз таки побачив Маслову. Вона ішла в другому жіночім ряді. З краю ішла розчервонїла, коротконога, чорноока, погана жінка, підтикавши халат за пояс; се була Хорошавка. Коло неї ішла вагітна жінка, що ледве волїкла ноги за собою, а третя була Маслова. Вона несла клунок на плечи і просто дивила ся наперед себе. Лице її зраджувало спокій та рішучість. Четверта в ряді з нею була молода, гарна жінка в короткому халатї і по бабськи закрученій хустцї, — се була Федося. Нехлюдов зліз з фіякра і підійшов до ідучих женщин, бажаючи спитатись Маслової про річи і про се, як вона себе спочуває; але конвойний підофіцир, що ішов з того боку віддїлу, зараз таки замітивши підходячого, підбіг до него.

— Пане, не можна підходити до віддїлу, — не позволено, — кричав він, підходячи.

Приблизившись і пізнавши лице Нехлюдова (в тюрмі всї його знали), підофіцир приложив руку до чако і ставши біля князя, сказав:

— Тепер не можна. На двірцї зможете, але тут не позваляєть ся. — Не ставай, вперед! — крикнув він на арештантів, і мимо спеки, швидко перебіг в своїх скриплячих, нових черевиках на своє місце.

Нехлюдов завернув на тротоар і, повелївши фіякрови їхати за собою, пішов разом з віддїлом. Куда нї переходив віддїл, всюди звертав на себе змішану зі співчутем та страхом увагу. Переїжджаючі вихиляли ся з екві пажів і, поки могли довидїти, супроводжали арештантів очима. Ті, що ішли пішки ставали і здивованим та боязким оком дивились на страшне видовище. Деякі підходили і подавали милостиню. Милостиню приймали конвойні. Деякі, немов загіпнотизовані, ішли за віддїлом, але потому ставали і, хитаючи головами, супровожали віддїл тілько очима. Із заїздів та брамів, призиваючи себе взаїмно, вибігали люди і мовчки та неподвижно глядїли на страшний похід. В вікнах домів було повно людий. На одній із перехресних вулиць віддїл задержав якийсь богатий повіз. На козлї сидїв з блискучим лицем, товстозадий, з рядками ґудзиків на спинї візник; в повозї на задному місци сидїли чоловік зі жінкою; жінка — худа і блїда, в ясному капелюсї, з яскравою парасолькою і чоловік в циліндрі і в ясному, елеґантному пальто. На передї перед ними сидїли їх дїти: незвичайно гарно одїта, сьвіженька мов цьвітка панночка з розпущеним русявим волосем під ясною парасолькою, і осьмолїтнїй хлопчина з довгою худою шиею з вистаючими перепелами, в маринарському капелюсї, украшеному довгими застїжками. Батько сердито порікав візника, що він на час не об'їхав віддїлу, а мати гидко щурила ся та морщила ся, закриваючись від сонця і пороху шовковою парасолькою, якою цїлком заслонила лице. Товстозадий візник сердито хмурив ся, вислухуючи неслушні докори пана, котрий як раз казав йому їхати тою вулицею, і з трудом поздержав лискучі, намилені під наголовачами і шиею вороні конї, що рвались до бігу. Полїцай бажав від радої душі услужити панови богатого повозу і пропустити його, придержуючи арештантів, але він спочув, що в тім походї була похмура торжественність, котрої не слїд нарушувати навіть задля такого богатого добродїя. Він лише приложив руку до свого кашкета, на знак свого поважаня перед богацтвом, і строго дивлячись на арештантів, немов обіцяючись на кождий спосіб оборонити перед ними тих, що сидїли в богатім повозї. Так отже повіз мусїв чекати, аж весь перейде і рушила з місця аж тодї, як прогуркотїла остання підвода з пакунками і сидячими на них арештантами, поміж котрими гістерична жінка, що на хвилю затихла, побачивши богатий повіз, наново стала ридати та голосити. Аж тодї візник злегка махнув віжками, і вороні, тупотячи підковами по мурованцї, понесли мягкий та легкий повіз на хутір, куди їхали забавляти ся чоловік, жінка, панночка і хлопчик з тонкою шиею і вистаючими перепелами.

Нї батько, нї мати не дали нї панночцї нї хлопчикови пояснення на се, що вони бачили так, що дїти мусїли самі знайти собі пояснене значіне того видовища.

Панночка, побачивши вираз лиця батька та матери, пояснила собі так, що се були люди зовсїм инакші, як її родителї і знакомі, що се були люди злі, і що ізза того з ними іменно так і треба поступати, як поступлено з ними. І тому їй було лишень страшно і вона утїшила ся, як ті люди щезли їй з очий.

Але хлопчик, що не спускав очий з цїлого походу, инакше пояснив собі цїлу річ. Він знав добре і набезпечно, довідавшись про се просто від Бога, що сї люди були зовсїм такі самі, як і він сам, як і всї люди, і що затого тим людям заподїяв хтось велике лихо, накоїв їм щось такого, чого не повинно ся робити, і йому стало жаль їх. Він почув страх і перед тими людьми, котрі були заковані і острижені, і перед тими, котрі їх закували і остригли. І від того у хлопця все чим раз більше і більше видували ся губи, і він робив великі з'усиля, щоби не заплакати, маючи се переконане, що плакати в таких случаях стидно.

XXXVI.

Нехлюдов поспішав тим самим кроком, що і арештанти, але йому було

НОВИНКИ.

Чернівці, 21-го липня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагоді збирайте складки.

Від редакції. Допись із Добриньской громади не поміщаємо ізза того, що вона не підписана і ми не можемо ручити за єї правдивість. — Просимо наших дописувателїв і т. д, надсилати нам частїйше дописів з краю.

Личні справи. Міністріяльний секретар в міністерстві желїзниць Кан і надрадник будівничий в тім же міністерстві Пернікер приїхали в службових справах до Чернівців, відки удали ся до Ішкан. — Прокуратор державний Михальский має кількатижневу відпустку. Ведене прокураторії поручено субстітутови прокураторії Сімоновичеви.

Др. Михайло Кіпер, знаний лїкар в Радївцях, посол на сойм краєвий і до рада державної, звістний з своєго доброго серця і всїма поважаний умер в четвер по короткій недузї. В суботу ви'їзджають присутні в Чернівцях посли на сойм кр. і до ради державної на похорон до Радовець.

Велика катастрофа желїзнича лучила ся оногди під Варжавою. Поїзд особовий віденьскої желїзниці, що вийшов з Варшави перед 11-ою годиною рано, наїхав на другий такий поїзд поспішний до Варшави коло пристанку Вальки. Наслїдки катастрофи були страшні. Кілька особових возів розбило ся цілковито, три особи погибли на місци, а 34 осіб тяжко покалїчених. Причиною катастрофи була зле уставлена зворотниця.

Землетрясене на Кавказї. З Тифлїсу доносять під днем 15. липня с. р.: В карскім і каїсміяньскім окрузї дало ся чути так сильне землетрясене, що завалило ся богато домів і церков, а в селї Берно погибло 4 людей, а 9 осіб є ранених.

Будівляна катастрофа. При улици Богатій в Кракові залила ся недокінчена ще двоповерхова каменица, при чім пятьох робітників понесло тяжкі потовченя. Причиною катастрофи мали бути в першій мірі дощі в остатних днях, однак не виключене також, що будову ведено легкодушно, як звичайно роблять се підприємцї для інтересу.

Царский указ про Сибір, а радше про невисилане злочинців на поселене, буде мати той добрий успіх, що тамошні тубильцї жити муть безпечнїйше і не будуть деморалїзувати ся, В 1898 р. числив Сибір 5.700.00 жителїв, посеред котрих містило ся 298.577 злочинців, що не коньче спокійно поводились між тубильцями, а по найбільше вели і там своє розбишацке ремесло.

Шенерер, пиво і сиґара. Шенерер повідомляє в своїй часописї „Unverfälschte deutsche Worte“ читателїв своїх, що т. зв. „Wehrschatz“, скарб на прусофільску аґітацию побільшив ся в послїдних двох місяцях лише о 42 зр. 43 кр. Він не в силї проте дати якомусь п-ну К. субвенцию на якесь улетне писемце, тим меньше, що — як сам каже — складки на памятник Гамерлїнґа і Бісмарка не пливуть обильно. „Мої Нїмцї пють за богато пива і курять за богато сиґар — плаче Шенерер. Якби кождий з них пив що дня о одну лїтру меньше і курив меньше о одно сиґаро, то і мій „Wehrschatz“ був би більший. А так, то вибачайте п-не К.“ Читателї наші знають, що в нїмецких гостинницях в Чехії, на Моравї і Шлеску находять ся також т. з. Wolfsbüchsen“, де націонали скидують крайцарі на Вольфа і єго „Ostdeutsche Rundschau“. Ся конкуренция руйнує також Шенерерівский „Wehrschatz“.

Смерть від кваску. Дїти пущені на волю, коли підуть де на сїножать або леваду, люблять иногдї шукати за кваском або т. зв. щавіем і рвуть єго та їдять не лиш листе але й била длятого, що они квасні. Слїдуюча пригода показала, що то небезпечно, бо від кваску можна і згинути. В мїстї Лїббен в Прусах якийсь 12-лїтний хлопчина, що ураняв по сїножатах поза містом, наїв ся кваску і від того дістав насамперед сильних болїв а від блювоти та бігунки, а наконець так ослаб, що стратив память. В такім станї привезли єго до шпиталю де єго нїяким способом не могли вже відратувати. Він дістав сильних корчів мязів (мушкулів) і до кількох годин помер. Обдукция тїла показала, що він дістав був дуже сильного запаленя нирок, котрого причиною був т. зв. оксалевий квас, який знаходить ся в деяких ростинах а именно в кваску і в т. зв. заячій капустї.

і207% річно. Перед судиями присяглими в Нов.м Сончи почав ся на днях процес проти кільканацятьох жидів з Лїманова за лихву. До сих піявок належали дві родини Горовіців і Аншїв що майже від трицяти лїт висисали до окресних селян і міщан. Лихварі побирали крім подарумків ще до 1207 зл. рівного проценту від 100 зл. Обжалованих боронить проф. адв. др. Розенблят з Кракова, закидаючи, що деякі справи вже передавнені.

Подяка. На 15. с. м. відбув ся отворений іспит у. т. народ. школї при участи Панни Олени де Екард обивателькы більшої посїлости в Кічері в супроводі слїдуюих дам: Баронова Наталія фон Шілагї із Пресбурґу, Ільма фон Костилицкі із Трієсту, Йосифіна фон Різдорфер із Зари в Дальмациї, предсїдателя місцевої ради шкільної о. Ченішки і численних ґаздів і ґаздинь із місцевости. При іспитованю із землиниси були висше упімнуті дами дуже урадовані, як почули де що о своїх місцевостях а ще дотого і в їх зрозумілій нїмецкій мові. Наконець угостила щира добродїйка панна Олена де Екард всїх дїтий ввітливо й обдарила кожду шкільну і нешкільну двацятисотиками. Заряд шкільний уважає се за свій обовязок зложити щирій добродїйцї в імени шкільної молодїжи свою прилюдну подяку, а також щиро подякувати всїм Вп. гостям за їх живу участь на екзаменї. Іля Ілюк, управитель, Кічера, дня 18. липня 1900.

Складки. *На руский „Народний Дім“ в Чернївцях* зложили гості на Прогульцї в Ревній 6 к. 38 сот. Сю квоту зложили слїдуючі панови: Пан професор Маковей 1 к., п. проф. Івасюк 1 к., п. надуч. Кракалія 1 к., п. учитель Томоруґ Дмитро 1 к., п. Гигальт 50 с., п. Борусевич 40 с., п. Новак 30 с., п. Шілер 20 с. п. Гавришук 40 с., п. Петращак 10 с., п. Брензан 10 с., п. Ілюк 8 с. і Карбуліцкий 30 с. — Володимир Федорович зібрав 3 к. 52 сот. Сю квоту зложили: Панї Стефанія Федорович 1 к., п. Евгеній Федорович 1 к., Володимир Федорович 62 сот., Клявдия Федорович 30 сот., Елена Федорович 30 сот., Петращак 30 сот. — Сердечна подяка.

Господарскі поради.

— Сіль для худоби есть тим потрібнїйша, чим більше худоба годує ся в стайни, і пашею, котра, я. пр. бараболя, бураки і т. п. має дуже маленько соли в собі. Коням треба давати 10 до 20 ґрамів, робочим волам 30 до 40, дійним коровам 20 до 30, ялівникови 10 до 20, вівцям і козам 2 до 6 ґрамів. Розуміе ся, що після того, яка худобина і яка паша, зміняе ся і скількість соли; але за правило можна прчняти, що на 100 кільо живої ваги вистане 2 до 12 ґрамів соли, і що молочні звірята потребують більше соли як другі. Завелика скількість соли шкодить. Найлїпше давати сіль кождій худобинї окремо з ґрісом, сїчкою, зерном або в пійлї. Камінну сіль, занечищену або т. зв. денаторовану найлїпше потовчи мілко і так дати, а не давати лизати.

НАУКА, ШТУКА, ЛїТЕРАТУРА.

Нова пожиточна книжка. З друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2, вийшла книжка **„Домашний писарь“**, збірка примірів, як укладати рїжні письма. Видав др. Теодот Галіп. (147 сторін 8°). Книжка містить: I. Родинні листи (благожеланя, запрошеня, любовні листи, просьби, подяки і т. д. початки і закінченя листів). II. Дїлові письма (для заключеня торговельних зносин, оголошеня запитаня, предложеня, напоминаня, оправданя, виповіди і т. п.), III. Приватні грамоти (рїжні договори, контракти, потвердженя, квіти, сьвідоцтва, рахунки, приреченя, тестаменти і т. д.) IV. Урядові поданя (Взорець процесу в дрібних справах, поданя в справах промислових, податкових, запомогових). Де треба, подано видатні поясненя і поученя. Около 140 взірців. Добірна мова. Читкий друк. Добрий папір.

Книжка, оправлена, коштує дві короні; на почтову пересилку 10 сотиків. Дістати в канцелярії друкарнї, як також посредством редакциї „Буковини“, в книгарни І. Рехенберґа в Чернівцях, а ві Львові в книгарнях: Наук. Товариства ім. Шавченка і Ставропигийского інститута.

Книжка справдї пожиточна; стане в пригодї селянам і міщанам.

Молода Україна, ч. 7. за липень 1900. Зміст: „Поклик на віче“. — Льонґін Цеґельский: „Суспільна вага ідеалу“. — Евген Косевич: „Ще раз самостійна Україна“. — Стефан Чарнецкий: „Наука украïньскої мови в польских середнїх школах“. — Володимир Темницкий: „Перші стріли“. — Стефан Томашівський: „Слово на розвагу“. — Дописи: З Бучача. — Зі Самбора. — Бібліоґрафія.

Для учителїв і учительок.

В 70. уродини нашого Монарха вийде накладом товариства „Руска Школа“ в Чернівцях памятна книжочка з хорошими образками для рускої молодїжи, що вміе вже читати, а для меньших дїточок будуть видруковані портретики Монарха. 50 книжочок коштувати ме 5 корон а 100 книжочок 8 кор.; сотка портретиків 2 корони. — Замовняти належить в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях, (улиця Петровича ч. 2) присилаючи гроші з гори, найдальше до **3. н. ст. серпня** с. р., щоби до 18. серпня були посилки в руках тих, що їх замовили. Належить надїяти ся, що патріотичне учительство роздобуде хоч би складками невеличку суму, аби справити молодїжи утїху в сеї урочистий день.

ЖАРТИ.

Фельдфебель (до рекрута): „Чим ваш отець?“

— Різником.

„Ну, то з вас може ще щось бути.

—

Отець: „Сину, не повзай ся таке по траві, бо сподиї можуть дістати червоні плями.

—

Фільозоф є такий чоловік, що думае та думае а як скінчить, то знов зачинае думати.

—

— Вуйку, що то таке подаґра?

— Подаґра то є таке: як ти хочеш бігчи, то не маеш ніг а як хочеш робити, то не маеш рук, але що до болю, то маеш 10 пар рук і 10 пар ніг.

З „Добрих Рад“.

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки рускаго селянства“ і можна єї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най припше 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівці, ул. Петровича ч. 4.

страшно горячо, мимо того, що був легко одїтий. Передовсїм дусив його порох а і дошкулювало горяче повітре, що уносило ся над містом. Пройшовши з четвертину верстви, він сїв на фіякра і поїхав наперед, але на серединї вулиці, на повозї йому стало іще горячіше. Він старав ся, розбудити в собі гадки про вчерашну розмову з шурином, але тепер ті гадки не зворушували його так, як рано. Їх закрили вражіня виходу з тюрми і походу віддїла. Передовсїм не міг думати нїчого, бо було дуже горячо. Під парканом, в тїни дерев, здіймивши шапочки, стояли два хлопці-реалїсти над мороженником, що присїв перед ними на колїнах. Один з хлопців вже тїшив ся, облизуючи рогову лижечку, другий чекав на стаканчик, що на нього крізь верх накладано щось жовте.

— Де би тут напити ся? — спитав Нехлюдов свого фіякра, почувши неозначене бажане відсьвіжити ся.

— А ось тут знаменитий трактир! — сказав фіякер і звернувши в ріг вулиці, підвіз Нехлюдова до заїзду з великою вивіскою. Опухлий приказчик в сорочці, за шинквасом і бувші колись білими шинкарки, задля браку гостий, сидячі за столами, з цїкавостию поглянули непривичного гостя і предложили йому свої услуги. Нехлюдов попросив сельтерської води і присїв неоподалеки від вікна, при маленькому столикови з брудною скатертю. Двоє людий сидїло за столом за чайним прибором і фляшкою з білого шкла, обтирали з голов піт і щось спокійно вираховували. Один з них був чорний і лисий, з окравком чорного волося на потилиці, як се було у Ігнатия Нікіфоровича. Вигляд сего добродїя нагадав Нехлюдову знова вчерашну розмову з шурином і своє бажане побачити ся з ним і з сестрою перед від'їздом. „Ледви чи наспію до заїзду“ подумав він, „лучше напишу лист“. І, попросивши паперу, куверти і марки, він став, хлипаючи сьвіжу, шипячу воду роздумувати, що він має писати. Але гадки його плутали ся і він нїяк не міг зложити листу.

„Дорога Наталко, не можу приїхати під тяжким вражінем вчерашної розмови з Ігнатием Нікіфоровичем...“ — зачав він. — „Щож далї? Просити о прощене, що я вчора сказав? Але я сказав те, що я думав. І він погадае собі, що я відпекуюсь власних думок. І потому, то його встряване до моїх справ... Нї не можу...“ — і почувши кипячу в нім ненависть до того чужого, самоувіреного чоловіка, котрий його не розумів, Нехлюдов сховав недокінчений лист до кишенї, і розплатившись, вийшов на вулицю і поїхав догонювати віддїл.

Спека іще більше підійшла в гору. Стїни і каменї немов тхнули горячим повітрем. Ноги, здавало ся, обпікались о горячу мурованку, і Нехлюдов спочув щось в родї опару, коли то голою рукою діткнув ся лякованого криса з повоза.

Кінь вялий бігун, постукуючи рівномірно підковами по порохнавій і нерівній мурованцї, сунув ся по вулицям; фіякер без перестанку засипляв, Нехлюдов знов сидїв не думаючи про нїщо і рівнодушно спозираючи наперед себе. На кінцї вулиці, проти воріт великого дому стояла громада людий та конвойний з шаблею.

(Дальше буде.)

Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 сот. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Рік заснованя 1892.

Інформації і посередництво до заключени обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках ***против шкід огневих.***

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор.	92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емеритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечнх.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає поліси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за опатою* 5 ½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстраційні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Сьвіжий і чистий лїд

продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений

СКЛАД ЛЕДУ

ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.

Можна замовляти через кореспонденцийні карти.

На бажане відставляє ся лїд до дому.

Для шкіл народних
вийшли цїлком нові друки
можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна ро- бітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Найлїпші
МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту). Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях За редакцию відповідає **Іван Созаньский**
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 82. Чернівції, середа дня 12. (25.) липня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниції і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину"

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Війна в Китаю.

Хоч европейскі війска 14. липня в полудне заняли Тієнтсін, то таки тяжко буде їм удержати ся там по причинї, що цїле місто лежить майже в руїнах, що трупи Китайцїв не похоронені, що брак жерельної води і живности. Европейскі війска думають розложитись на північ від міста в укріпленім таборі.

Повстане Китайцїв усиляє ся безнастанно. Оно обняло на півночи Манджурию, що стояла під впливом Росиї, виявилось навіть в Кореї, а крім того ширить ся оно навкола Пекіну, в Нанкінї, Шанґаю і Кантонї. Боксери явились вже на захід від здобутого Европейцями Таку, а відтак і на териториї російскій над Амуром. До важнїйшої воєнної акциї не прийшло від занятя Тієнтсіну. Европейскі державп, Америка і Японїя стягають на разї більші воєнні сили. Чи жиють европейскі посли в Пекінї? — питанє се доси не рішене. Консуль бельґійский з Шанґаю доносить 10. липнь до Брукселї, що Шенґ повідомив єго, що чужинцї дня 18, липня були при житю і безпечні. Незвісно також, хто є при власти в Пекінї, чи цїсарева, чи кн. Туан, чи цїсар? Подробні вісти такі: В Шанґаю громадять ся безнастанно юрби узброєних Китайцїв. Число їх подають на 100.000. З Чіфу (над заливом Пекіньским) доносять під днем 18. липня, що Боксери зневолили Росиян до опущеня Тієншванґ-таю і поданя ся до Ніютчану. В бою упало 700 Боксерів. З Чіфу телеґрафує також рос. віцеадмірал Алексеєв під днем 12. липня, що російскі війска в Тієнтсінї, заатаковані Китайцями, мусїли баґнетами форсувати собі перехід, при чім упало 5 людий, а 20 ранено. До Шанґаю наспів панцирник голяндский. Китайцї перед опущенєм Тієнтсіну поубивали своїх жінок, щоб не дати їх в руки Европейцїв. З Льондону доносять (на основі оповідань якогось китайского купця), що Боксери страшно знущали ся над европейскими женщинами в часї різнї в Пекінї. Тїла їх рубано на дрібні куснї і кидано між кровожадну товпу. Довкола Пекіну має находити ся 300.000 узброєних Китайцїв. Кн. Туан платить Боксерам за кожду голову Европейця. Головною причиною повстаня мав бути голод по причинї страшної посухи. Доцї не падали в Китаю від жовтня минулого року(?). Сьвященики китайскі приписали все нещастє „білим чортам". Отсе найновійші розірвані вісти.

Тимчасом заборонили европейскі правительства довіз всякої зброї з Европи до Китаю, а послам китайским в Европі посиланє шифрованих депеш до Китаю. Найцїкавійшою відомостию є ся вість з Парижа, будьто тамошний китайский посол вручив Делькасому письмо від китайского цїсаря, в котрім сей просить Любета о посередництво Франциї межи Китаєм а Европою. Делькас вручив се письмо Любетови, але застеріг собі відповідь на руки француского консуля в Пекінї. В сей спосіб рад би Делькас дізнати ся, чи европейскі консулї в Пекінї находять ся при житю і хто управляє Китаєм?

Деякі дневники вістять, що Росия на власну руку ударить на Пекін з півночи. В Тієнтсінї радять тепер над вибором начального вожда над сполученими війсками.

Після телеґрами з корабля „Цента", ґубернатор Юан телеґрафував до Чіфу, що посли в Пекінї дня 9. липня були в безпеченьстві. Ґенерал Ніх допустив ся самоубийства. Князь Туан узурпував престол. В Шантунї рух против чужинцїв росте. Телеґрама ґубернатора не має дати. Бельґійске мінїстерство вінїшних справ одержало слїдуючу депешу датовану 20. с. м. пополудни: Депеша ґубернатора в Шантунї вислана з Шангаю, запевняє, що посли в Пекінї були 20. с. м. цїлком здорові і знаходили ся під пильним надзором хіньских властий. Лїгунчан приїхав до Шангаю. Японьский посол у Відни уважає за можливу річ, що посли в Пекінї ще жиють. Здаєть ся, що Хінцї уважають їх за заставників, аби в той спосіб виконувати пресию на державах. Аґенция Габаса одержала з Чіфу під датою 21. с. м. телеґраму з повідомленєм, що ґубернатор Юаншікаю доніс телеґрафічно під датою 21. с. м., що після цїлком автентичних вістий з Пекіну, всї заграничні посли суть при житю і знаходять ся під опікою хіньских властий. Вашинґтоньске правительство також одержало депешу з повідомленєм, що чужинцї в Пекінї були дня 18. с. м. при житю, при чім депеша додає, що повстанцї бють ся між собою і обопільно убивають ся.

Після інформаций француских дневників, хіньский цїсар вислав до нїмецкого цїсаря телеґраму, в котрій висказуючи жаль з причини замордованя амбасадора Кетелера, прирікає покарати виновників і висказує надїю, що теперішні подїї не вплинуть некористно на нїмецко-хіньскі відносини. Дневники довідують ся дальше, що президент Мак Кінлі одержав від хіньского цїсаря таку саму депешу о посередництво між Хінами а державами, як президент француской републики.

Над телеґрамою хіньского цїсаря до Любета відбула ся в суботу кабінетова нарада. Француске правительство відповіло, що обговорюванє справи є безпредметове так долго, як долго не буде певною річею: 1) що францускии консуль в Пекінї і єго товариші, члени дипльоматичного тїла суть під охороною хіньских властий і мають цїлковиту свободу зносити ся з своїми правительствами; 2) що князя Туана і високих достойників, на котрих тяжить вілвічальність за послїдні подїї, правительство усуне і відповідно покарає; що всї власти і війска в цїлих Хінах одержать наказ виступити против розрухів звернених против чужинцїв; 4) що правительство поробить енерґічні приготованя в цїли здавленя повстаня Боксерів. Як довго хіньске правительство не дасть певної поруки, що ті жаданя будуть сповненї, француске правительство не може зробити нїчого иньшого, як лише провадити воєнну акцию. Делькасе повідомив також хіньске правительство, що француске правительство предложило державам виданє заборони довозу оружия і амунїциї до Хін і що се предложенє прихильно принято.

Про битву під Тієнтсіном телеґрафують дня 20. с. м., що міжна-

---

30. *продовжене.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає Василь Сімович.

ЧАСТЬ ДРУГА.

Нехлюдов казав фіякрови стати.

— Що се? — спитав він у двірника.

— З арештантом щось скоїло ся:

Нехлюдов зліз з фіякра і підійшов до громади людий. На нерівних каменях покатої коло третуара мурованки лежав головою низше ніг широкий, немолодий арештант з рудою бородою, червоним лицем і пласкатим носом, в сивому халатї і в таких самих штанах. Він лежав навзнак, розкривши долонями в долинї, веснянками укриті руки і, після великих протягів часу, рівномірно пручаючись високими та широкими грудьми, хлипав воздух, спозираючи на небо золотими кровю очима. Над ним стояв нахмурений полїцай, розносчик, почтильон, приказчик, стара жінка з парасолькою і обстрижений хлопчик з порожним кошиком.

— Ослабли в тюрмі, возхворіли, а їх ведуть в саме пекло — осуджував когось приказчик, звертаючись до Нехлюдова, що власне підійшов сюди.

— Може і умре, — лебедїла плаксивим голосом жінка з парасолькою.

— Треба розвязати сорочку, — обізвав ся почтильон.

Полїцай став дрижачими грубими пальцями, незручно розпускати тасемки на жильній, червоній шиї. Він був видко зворушений і змішав ся, але все таки уважав за потрібне звернути ся до товпи.

— Якого лиха зглотились? І так горячо. Від вітра стали.

— Повинен доктор посьвідчити, — тих, що слабі лишати. А то повели, ледви дихав, — говорив приказчик, очевидно хотячи показати ся знанєм порядків.

Полїцай розвязавши тасемки сорочки, випростував ся і озирнув ся.

— Розходіть ся, кажу. Не ваше дїло. Ще того не виділи? — говорив він звертаючись зі співчутєм до Нехлюдова, но не запримітивши в його поглядї співчутя, позирнув на конвойного. Але сей стояв на боцї і, оглядаючи свій підпяток, що відривав ся, зовсїм рівнодушно відносив ся до притичини полїцая.

— До кого належить се, то тим анї в голові. Морити людий, хиба се лад?

— Арештант — арештант, а все людина, — давались чути голоси.

— Положіть йому голову висше, та води дайте, — сказав Нехлюдов.

— Пішли за водою, — відвітив полїцай і, взявши під пахи арештанта, з трудом перетащив туловищем висше.

— Що се за збіговище? — почув ся нараз рішучий начальницький голос, і до зібраної докола арештанта громади людий підійшов скорими кроками околоточний, в незвичайно чистій та блискучій полотнянцї і іще більше блискучих високих чоботах.

— Розійтись! Нїчого тут чипіти! — крикнув він до товпи, іще не знаючи, зачого зібрала ся товпа. Підійшовши-ж близше і побачивши умираючого арештанта, він зробив одобряючий знак головою, немов очікував чогось подібного і звернув ся до полїцая.

— Як так?

Полїцай сповістив, що ішов відділ арештантів а сей упав а конвойний казав лишити.

— Так щож? В участок з ним. Фіякра!

— Двірник побіг, — сказав полїцай, прикладаючи руку до шапки.

Приказчик заговорив щось про спеку.

— Твоя се річ? Що? Іди своєю дорогою, — завів околоточний і так строго поглянув на него, що приказчик затих.

— Води би йому дати — сказав Нехлюдов. Околоточний строго поглянув на него, але нїчого не сказав. Колиж двірник приніс воду, він велїв полїцаєви дати її арештантови. Полїцай підіймив скулену голову і докладав всяких сил, щоби влити воду до рота, але арещтант не приймав її. Вода лила ся по бородї, обмочуючи на груди куртку і коноплянў, обпорошену сорочку.

— Вилий на голову! — закомендував околоточний, і полїцай, здіймивши на гречаника подібну шапку, вилив воду і на руде, кучеряве волосє, і на голий личник. Очи арештанта, немов налякано, ширше відкрили ся, але стан його не змінив ся. По лицї плили брудні поточки від пороху, але уста все однаково хлипали воздух, а цїле тїло прокидувало ся.

— А сей що? Взяти сего, — звернув ся околоточний до полїцая, показуючи на Нехлюдового фіякра.

— Давай його сюди.

— Занятий — похмуро, не підіймаючи очий, промовив фіякер.

— Се мій фіякер, — сказав Нехлюдов, — але візьміть його. — Я доплачу, — додав він, звертаючись до фіякра.

— Ну чого стоїте, — крикнув околоточний, — беріть!

Полїцай, двірники та конвойний підіймили умираючого, занесли на фіякра і посадили на сидженє. Але сей не мав на стілько сили, щоби міг сам тримати ся; голова подавала ся назад, а цїле тїло зісувало ся із сидженя.

— Кладіть лежма, — закомандував околоточний.

— Нїщо, ваше благородиє, я так довезу, — сказав полїцай, добре розсївши ся поруч умираючого на сидженю о обхоплюючи його сильною правою рукою під паху.

Конвойний підіймив обуті в личаки без обцасів ноги, поставив їх просто.

Околоточний оглянув ся і узрівши на мурованцї на гречаника подібну шапку арештанта, підніс з землї і положив її обналу взад мокру голову.

— Марш! — закомендував він.

Фіякер сердито оглянув ся, похитав головою і, в товаристві конвойного, ру-

родні війска взяли Тіентсін приступом по дводневній завзятій битві. Забрано 40 армат і богато воєнного материялу. Великий склад пороху знищено. В борбі погибло або одержало рани 200 Росиян. Хінці покинули також в переполоху форт і укріпленя в Імпану і утїкли в сторону Пекіну. Імпані заняли Росиане, однак не обсадили єго з причини небезпеченьства експльозиї, бо Хінці цофаючи ся, підпалили форт. Хіньска дїяльниця в Тіентсінї прирекла послух і цїлком піддала ся. Віцекороль утїк. Забрано касу Ніха і віцекороля, в котрій було пів мілїона таелїв.

В Йокогамі оголошено кореспонденцию між цїсаром хіньским і цїсаром японьским. Лист хіньского цїсаря з д. 6 липня обговорює послїдні подиї і звертає увагу, що Захід і Всхід стоять тепер проти себе в неприязній поставі. Не лиш Хіни суть предметом лакомих змагань держав. Коли Хінам не поведе ся удержати своєї независимости, то і Япан буде загрожений. З тої причини Хіни числять на поперте Китаю. На се відповів японьский цїсар, що уважає за конечну річ, аби хіньске правительство здушило повстанє Боксерів і завело спокій в державі. Чужинцї також мусять мати запевнене безпеченьство в Хінах. Коли Хіни так поступлять, можуть бути певні, що Вропа не буде тогди вести війни, а Япан ужиє тогди всего свого впливу для стереженя інтересів Хін.

Лїгунчан вже прибув до Шанґаю. Заграничні посли рішили не складати єму візит. Лїгунчан має під трема услівями поїхати на північ в цїли навязаня переговорів. Насамперед хіньске правительство мусить безпроволочно заняти угодове становиско; по друге мусїв би енергічно поборювати повстанє Боксерів; — нарештї не приймає но себе відвічальности, коли би єму не повело ся полагодити конфлїкту в вдоволяючий спосіб.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 24-го липня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагоді збирайте складки.

З ц. к. університету в Чернівцях. При кінци шкільного року 1899/1900 було всїх слухачів 392, між ними 33 незвичайних. На богословский факультет припадає 36 звичайних слухачів, на правничий 293 звичайних і 13 незвичайних, на фільозофічний 30 звичайних, 14 незвичайних і 6 фармацевтів. По народности було Нїмців 218, Волохів 89, Русинів 35, Поляків 41, Чехів 3 і Сербів 6 а після віроісповіданя 107 гр. пр. 62 рим. кат., 28 гр. кат., 4 арм. кат., 14 евангеликів і 177 жидів.

Конкурс на посади учительскі провізоричні розписаний в радівскім повіті: на посаду підучителя при двоклясовій школї в Молдаві і при двоклясовій школї в Селетинї з рускою викладовою мовою і нїмецкою яко предмет. Подання з дотичними документами треба подавати до ц. к. повітової ради шкільної в Радівцях найдальше до 5. серпня 1900 р.

Йосифа Тиміньска, жена ц. к. радника фінансового, заосмотрена сьв. Тайнами, упокоїла ся в Чернівцях 23. с. м. Похорон відбуде ся в пятницю 25. с. м. в ½ до 5. год. по полудни. В. ї. п.

Стипендию на подорож наукову до Італиї і Грециї призначив міністер просьвіти Гартель на лїтний піврік 1900/901 включно головних вакаций професорови при висшій ґімназиї черновецкій д-рови Осипови Перкманови.

Водопровід ювилейний імени цїсаря Франц Йосифа. Цїсар позволив громадї Крищатик назвати нововибудований водопровід повисшим іменим.

50 волоских еміґрантів, всї студенти, прибули в понедїлок до Чернівців і заквартирувались тимчасом у салї будівничих челядників.

Отроїлась з незвістних доси причин 20-лїтна Юлія Неделчук, що мешкає на Рускій улици ч. 95, пролиґнувши в неділю в ночи папір на отроене мухів. Мийский лїкар др. Флінкер подав нещасній першу лїкарску поміч.

З Вижниці доносять нам, що в понедїлок відбуло ся там засїдане комітету вибраного попередним народним вічем, аби постановити щось супротив неправного поступованя тамошнього уряду податкового. При нарадах брав також участь посол Николай Василько. Ухвалено передати пропамятне письмо краевому президентови і фінансовому мінїстрови. Всї вибрані члени податкової комісиї зложили свої мандати. Головним мотивом всего було поступоване податкового інспектора. Повідомлено о тім фінансового мінїстра.

На сегорічні цїсарскі маневри в Галичинї призначено ґенерала бар. Вальдштетена на команданта східної армії, що складає ся з 10. і 11. корпусу (перемиского і львівского) і з двох дивізий кавалериї, а ґенерала Ґальґочого, команд. 10. корпусу, на команданта західної армії, до якої будуть належати 1. і 6. корпус (краківский і кошицкий) і днао дивізия кавалериї. Головний штаб для обох армій буде складати ся переважно з офіцирів ґенерального штабу з Відня. Перемиским корпусом буде доводити ґенерал Мертенс, командант 5. дивізиї піхоти з Оломунца. Штаби армій будуть заосмотрені в бальони „captif“.

Епископскі престоли дістануть, здаеть ся, слїдуючі прелати: прелат кс. Заблоцкий стане рим. кат. архіепископом львівским, епископ Вебер (Буковинець родом) рим. кат. епископом в Тарнові, епископ др. Пелчар рим. кат. епископом в Перемишли, епископ ґраф др. Шептицкий гр. кат. митрополитом у Львові а університетский професор др. Комарницкий гр. кат. епископом в Станїславові.

Місто Благовещенск, котре дня 16. с. м. острілювали Китайці, заложено в 1856 р. під назвою Уст-Зейска. Назву Благовещенск одержало се місто в два лїта пізнїйше, по заключеню айґуньского договору, після якого Амурский край прилучено до Росиї. Місто лежить на лївім стрімкім березї Амуру; числить 32.000 населеня і 3.500 домів, з котрих майже всї деревляні. В Благовещенску істнує ґімназия клясична і жіноча, духовний семинар, сїм шкіл міських і парохіяльних і дві редакциї часописий: „Приамурский Край“ і „Амурская Газета“.

Подвійне самоубийство з любови. В селї Біговачу в Боснії застрілив ся управитель жандармского постерунку, Іван Павлик, з тої причини, що родичі єго нареченої відказали їм призволеня на вінчане. Наречена, дізнавши ся про єго смерть, з жалю і розпуки скочила до ріки в Сараєві і утонула.

Лїк на сухоти. З Антверпії доносять: Лїкар на кораблї „Red Star Line“ відкрив нову суровицю на сухоти і уздоровив нею вже кількох сухітників. Винахідник др. Фрайссе буде вести дальше свої досьвіди в інститутї Пастера в Парижи.

Щедрий жид. В Лоди тамошний фабрикант, Ізраіл Познаньский, записав в завіщаню 500 тисяч рублїв робітникам своєї фабрики, на випадок слабости, або нездібности до працї. Других 500 тисяч рублїв записав на добродійні, переважно жидівскі институциї, які істнують в Лоди. Наслїдники Познаньского жертвували зі своєї сторони 605.500 рублїв на ріжні добродійні цїли, а крім того зобовязали ся рік-річно складати по 6.000 рублїв на філянтропійні институциї.

На нові пятикоронівки треба добре звертати увагу, особливо коли приймає ся їх в т. зв. рульонах, бо бувають випадки, що в серединї знаходжено між добрими грішми також старі монети на 2 зр., котрі суть дуже подібні до нових монет 5-коронових. Також дають замість 5-коронівок румуньскі срібні гроші по 5 бань. Они так подібні до наших 5 коронівок, що на перший погляд тяжко їх розріжнити.

Тайну довгого житя відкрив — як думає — звісний лїкар в Чікаґо, др. Пеарсон, котрий саме покінчив 80. рік житя і постановив жити ще 20 лїт. Др. Пеарсон є незвичайним диваком. Він мав 14 мілїонів долярів майна, але пороздаровував єго на найріжнорідніїші цїли. Недавно звернув він на себе увагу, зрікаючи ся високого почесного становища лише для того, що не міг би спати по обіді, а тим самим поступав би проти сих засад, які поставив собі, щоби жити 100 лїт. Свою теорию, заключену в цїлім ряді гиґієнічних аксіомів, оголосив др. Пеарсон в часописи „Physician and Surgeon“. Деяких з них тут наведемо: 1) Найбільше людий копає собі ґріб власними субами. 2) Не їж тортів, тїсточок, солодищий, а не будеш терпіти на нїякі недуги і болї. 3) Не піддавай ся нїколи боязни та зворушеням; кожда хвилина смутку укорочує житє. 4) Відречи ся майна, роздай єго; се продовжує житє. 5) Коли ти перестудив ся, зажий хіни і з'їж одну цибулю. 6) Не пий кави нї чаю — они шкодять серцю. 7) Їж ярину та овочі — се продовжить твою молодість лучше чим всякі иньші средства.

Жертви води. Дня 15. с. м. утопив ся в Чернихівцях, збаражского повіта, 12-лїтний хлопець Николай Фескунь, купаючи ся в тамошній ріцї Гнізнї. — Дня 12. с. м. упав до потока в Яблінках, лїского повіта, 8-лїтний хлопець Федора Кохана і утопив ся. Вода занесла трупа аж до другого села Бистрого. — Оногди утопила ся в Днїстрі 18-лїтна учителька в Різдвянах коло Бурштина.

шив назад до частного дому. Полїцай безперестанно підіймав падаюче тїло і голову, що вимахувала ся на всї боки. Конвойний, ідучи поруч, поправляв щось коло ніг. Нехлюдов пішов за ними.

XXXVII.

Приїхавши до части мимо пожарного вартівника, фіякер з арештантом в'їхав на подвірє полїцайської части і задержав ся коло одного із заїздів.

На дворі пожарники, засукавши рукави, голосно розмавляючись і сьміючись, мили якісь стовпи. Як лиш фіякер задержав ся, де кілька полїцаїв окружили його і, вхопили бездушне тїло арештанта під пахи і за ноги і здіймили його із гнучого ся під ним воза. Полїцай, що привіз арештанта, зліз з фіякра, протягнув стерплу руку, здіймив шапку і перехрестив ся. Мерця понесли до дверий а потім на гору по сходах. Нехлюдов пішов в слїд за ними. В невеличкій брудній кімнатцї, куда внесли вмерлого, було чотири висячі матераци. На двох сидїло в халатах двох хорих, один кривоустний з обвязаною шиєю, другий сухотник. Два матераци були вільні. На один з них положили арештанта. Невеличкий чоловічок з блискучими очима і бровами, що без упину рухали ся, лишень в білю і панчохах, скорим і легким кроком підійшов до принесеного арештанта, поглянув на него, потім на Нехлюдова і голосно розреготав ся. Се був замкнений в гостиннім покою божевільний.

— Хотять мене перепудити, — говорив він. — Але не вдасть ся, нї.

В слїд за полїцаями, що внесли мерця. увійшов околоточний і фельчер.

Фельчер, підійшовши до умерлого, потермосав зимну вже, жовтаву, покриту веснянками, іще мягку, але вже мертвецьку бліду руку арештанта, подержав її троха, а потім спустив. Вона без житя упала на живіт мерцеви.

— По всьому, — сказав фельчер, махнувши головою, але видко після припису, розішнув мокру, сирову сорочку мерця і, загорнувши за вухо своє кучеряве волосе, приляг до жовтавих, неподвижних грудий арештанта. Всї мовчали. Фельчер піднїс ся, іще похитав головою і доторкнув ся пальцем зразу одного, а опісля другого віка над відкритими голубими неподвижними очима.

— Не злякаєте, не злякаєте — говорив божевільний цїлий час, спльовуючи в слїд за фельчером.

— Щож? — спитав околоточний.

— Щож? — повторив фельчер. — До трупарнї з ним.

— Але глядїть, чи на правду? — спитав околоточний.

— Час пізнати, — сказав фельчер; не знать на що закриваючи розкриту грудь мерця. — Але я пішлю іще за Матвіем Іваничем, нехай він оглядне. Петров ходи, — сказав фельчер і пішов від мерця.

— Занести до трупарнї, — сказав околоточний. — А ти тимчасом прийди до канцелярії, здаш справу, — дав він приказ конвойному, котрий цїлий час не відступав від арештанта.

— Слухаю, — відвітив конвойний.

Полїцаї підняли мерця і понесли знова в долину по сходах. Нехлюдов хотїв іти за ними, так божевільний стримав його.

— Ви пане, не в заговорі, так дайте папіроски, — вимовив він.

Нехлюдов виймив папіросницю і подав божевільному. Сей, моргаючи бровами, став, дуже скоро говорячи, розповідати, як його мучать переслухуваними.

— Ось вони всї проти мене і через свої медиюми мучать, катують мене...

— Перепрашаю вас, — сказав Нехлюдов і не дослухавши його оповіданя, вийшов на подвірє, бажаючи дізнатись, куди віднесуть умерлого.

Полїцаї перейшли уже зі своїм тягаром цїле подвірє і входили в двері сутеринів. Нехлюдов хотїв підійти до них, але околоточний задержав його.

— Чого хочете?

— Нїщо — відповів Нехлюдов.

— Нїщо, то йдїть собі.

Нехлюдов послухав і пішов до свого фіякра. Фіякер дрімав. Князь збудив його і справив ся наново на дворець.

Не відїхав і сто кроків, як побачив перед собою знова підводний віз в товаристві конвойного з шаблею, віз, на якому лежав другий, очивидно уже вмерлий арештант. Сей лежав на спинї на возї, і острижена голова його з чорною борідкою, вкрита на гречаники подібною шапкою, що насунула ся аж на ніч, перевертала ся і оббивали ся о боки воза, як сей зачіпив де лиш троха. Підводчик, в великих чоботах, ідучи поруч воза, кермував конем. По заду ішов полїцай. Нехлюдов доторкнув ся плечи свого фіякра.

— Що роблять! — сказав фіякер, задержуючи коня.

Нехлюдов зліз з фіякра і в слїд за підводчиком, знова побіч пожарного вартівника, увійшов на подвірє магістрату. На подвірю пожарні скінчили уже свою роботу, а на їх місци стояв високий, кістлявий бранд майор з околишком і, заложивши руки в кишені, строгим водив поглядом по товстім буланім, з наїженою шиєю кони, котрого пожарний водив перед ним. Кінь западав на передню ногу і бранд-майор щось розповідав у сердитім тонї ветеринарови, що стояв одаліж.

Тут стояв і околоточний побачивши другого мерця, він підійшов до підводчика.

— Де підіймили? — спитав, неодобряючо похитавши головою.

— На старій Горбатівській — відвітив полїцай.

— Арештант? — спитав бранд-майор.

— Так. Другий сьогоднї.

— Ото й порядки. Але і спека то спека, — сказав бранд-майор і, обернувшись до пожарного, що водив хромого, буланого, крикнув: — Заведи до тої стайнї в кутї! Я тебе провчу, сучий сину, як калїчити коний, що більше як ти, шельмо, варта.

Мерця, підіймили з воза полїцаї і, як тамтого, занесла до прийомного покою. Нехлюдов немов загіпнотизований, пішов за ними.

— Вам чого? — спитав його один полїцай.

Князь не відповідаючи, ішов туди, куди понесли вмерлого.

Божевільний, сидячи на матерації, жадно курив папіроску, що її дістав від Нехлюдова.

— А вернулись, — сказав він і зареготав ся, побачивши мерця, він зморщив ся, — Знов, — сказав. — О, надоїли добре, я не дитина, о нї? Правда? — питаючо усьміхаючись звернув ся він до Нехлюдова.

на С. Дечко. Вправдї добуто еї з води з слабими признаками житя, але ратунок показав ся неможливий.

Найбільша держава на сьвітї є Анґлія, бо має 28 мілїонів квадратових кільометрів землї ві всїх частях сьвіта та 390 мілїонів людий. Росия має землї 22 міл. квадратових кільом. а людий має всего 150 мілїонів. А третя така держава є Хіни. Хоч вона має половину тої землї, що Росия, бо всего 11 міл. квадр. кільом. та за те має мало що меньше людий ніж Анґлія, бо 360 мїл. голов.

Датки на „Народний Дім“ в Чернівцях збирані на книжочку п. Іїї Лакуст надучителя в Балківцях. Іля Лакуста 2 кор., Віктория Лакуста 2 кор., Евгенїа Лакуста 1 кор., Karl Anderl k. k. Gendarm 1 кор., Friedrich Kerth k. k. Gendarm Post. fr. 1 кор., Nikolai Neżnek Gst. 2 кор., Johann Hartman 1 кор., Epifani Bacinschi 2 кор., Eufrosine Gramatowicz 2 кор., Іван Мандюк Тодерїв 10 сот., Іфтіма Мандюк 10 сот., Василь Петращук Стефан. 20 сот., Ґеорґій Петращук Грицьк. 10 сот., Georg Stroicz Finzw. Oberaufseher 1 кор., Misiakiewicz k. k. Gend. Post. fr 1 кор., Іван Павлович ц. к. офіциял рахунк. 1 кор., Ґеорґій Гавриш Петрів 2 кор., Василь Петашук 20 сот., Василь Мандюк Олексїв 10 сот., о, Стефан Чепнїшка 1 кор., Василь Петрашук Грицьків 20 сот., Дьордїй Мандюк 10 сот., Theodor Kirstiuk 1 кор., Юрій Копачук надучитель 1 ко., Anton Dub 20 сот., Konstantin Galer 1 кор KilyénFerencz 1 кор., Юр. Смокіт 1 кор., Швайцир 40 сот., Buliga 20 сот., Luitgarde Reneaux 1 кот., Роза Тутнавер 1 кор., о. Зленко 2 кор., Jaworski 1 кор., В. Солонар надучитель 2 кор., Давид Гофман учитель 20 сот., Настасїя Нагірняк 20 сот., Іля Петрашук Стеф. 20 сот. **разом 34 кор. 50 сот.** — Сердечна подяка.

Відозва.

Заміряю видати „Збірник байок-казок“. До того потребую великого засобу відповідного материялу. В нашім народї є сила того материялу, лиш треба его зібрати. Тож звертаю ся з умильною просьбою до всїх охочих заспокоїти неутомиму жажду дїтворії за байками-казками, щоби були ласкаві через вакациї і зиму списати всякі байки-казки і прислати їх на мої руки. Особливо рахую тут на наше патріотичне учительство, котре має найлїпшу нагоду між народом зібрати відповідний материял так з уст малих як старих людий.

При тім замічаю, що менї зовсїм не ходить о те, щоби той материял був старанно оброблений. Ходить лиш о зміст, властиво лиш о скіцу змісту, хоть би як недокладно зазначено, з формою вже я буду старати ся упорати ся. Імена ласкавих дописувателїв подам з подякою в збірнику при казцї, котру хто прислав.

Кождий вік нашого житя має свої вимоги, потреби і конечности. Хто глипне назад у свої дїтинні лїта і нагадає ся з якою невимовною жаждою байок дїти вижидають і з якою великою цїкавостию їх слухають, то приложить охотно свої руки до невеликикої працї, щоби уможливити видавництво богатого змісту, якого в нас до тепер як раз великий брак.

Дописи прошу присилати на адресу: *Єротей Пігуляк*, в Чернівцях, Новий сьвіт 39.

Руский письмовник.

Нова пожиточна книжка. З друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2, вийшла книжка **„Домашний писарь“**, збірка примірів, як укладати ріжні письма. Видав др. Теодот Галіп. (147 сторін 8°). Книжка містить: I. Родинні листи (благожеланя, запрошеня, любовні листи, просьби, подяки і т. д. початки і закінченя листів). II. Дїлові письма (для заключеня торговельних зносин, оголошеня запитаня, предложеня, напоминаня, оправданя, виповіди і т. п.), III. Приватні грамоти (ріжні договори, контракти, потвердженя, квіти, сьвідоцтва, рахунки, приреченя, тестаменти і т. д.) IV. Урядові поданя (Взорець процесу в дрібних справах, поданя в справах промислових, податкових, запомогових). Де треба, подано видатні пояснення і поученя. Около 140 взірцїв. Добірна мова. Читкий друк. Добрий папір.

Книжка, *оправлена*, коштує 1 корону 60 сотиків; на почтову пересилку 10 сотиків. Дістати в канцелярії друкарнї, як також посредством редакциї „Буковини“, в книгарни І. Рехенберґа в Чернівцях, а ві Львові в книгарнях: Наук. Товариства ім. Шевченка і Ставропигійского інститута.

Книжка справдї пожиточна; стане в пригодї селянам і міщанам.

ЖАРТИ.

— Гей люди, а вам що таке, що вибралисте Івана Пшеничного двірником?

— Або що? Таже то чоловік без памяти. Я вже з десять разів просив его, аби позичив менї гроший а він все каже, що забув мошенку.

—

— А як тобі поводить ся?

— Та не зле, бо вмерла менї жінка а я оженив ся знов з грішми і тепер менї добре.

— Я не знаю, що декотрі люди мають щасте, що женять ся по кілька разів а я оженив ся раз тай нема кінця: жінка хоруе, кашлае, стогне, але все жие а я бідую.

—

Господар: Сину, як маеш женити ся, то жени ся тепер на весні, бо пізнїйше позасїває старий то поле, що має дати у віно і ти утратиш цїлий рік.

—

— Сусїдко, мій чоловік хропе так міцно, що аж пробуджуе ся і питае: „Хто то таке воркотанє справляє?“

—

Чоловік з'їв на обід капусту, дивить ся на порожні миски тай каже: „Жінко, ти вже знов наварила капусти; таже ти знаеш, що я капусту не можу їсти!“

—

— Я чув, що ви віднайшли того злодїя, що ваш кожух украв? Чому-ж то ви его не заскаржете?

— Я вже его заскаржу, але чекаю, аби кожух полатав.

—

Панотець при сповіди завдав цигановi за якийсь гріх там 10 раз отченаш казати. Циган прийшов до дому й починае покуту сповняти. Каже один отченаш, загнув палець; каже другий й знов загнув палець, так сказав скілька раз: далї циган щось надумав ся й перестав казати. Пожди, думае він, й пішов просто до попа того, що завдав ему покуту. Циган запукав до дверей. Панотець: Прощу! Циган: Добрий вечер панотче! Панотець: Дай Боже здоровля! Циган: Добрий вечер панотче! Панотець: Дай Боже здоровля! Циган знов: Добрий вечер панотче! Панотець: Агій! цигане, тобі що? ти здурів? Циган: Добрий вечер панотче! — Панотець цигана за ковнір та за двері. Циган стояв хвильку за дверми тай знов пукае. Панотець не знав що з циганом сталось каже знов: Прощу! Циган утворае двері тай знов: Добрий вечер панотче. Панотець: Та дай Боже здоровля. Циган: Добрий вечер панотче! — Панотець мовчить в злости. — Циган знов: Добрий вечер панотче! Панотець мовчить, та як лусни цигана в писок тай каже: а ти де пигане? га? — Циган: Простіть панотчику: Ви казали аби я казав 10 раз Отче наш; а я кажу раз, другий і третий й сказав кілька раз тай бачу, то не добре. Вам, абисте здорові були панотчику вприкрило ся вже при 7-мім разі, „добрий вечер“! А що міг собі Пан Біг погадати на мене? — От здурів циган, тай годї.

Телеґрами „Буковини“.

Прага, 23. липня. Politik доносить, що кн. Фридрих Шварценберґ відбув онодї конференцию з д-ром Кербером.

Білгород, 22. липня. Король по довшій розвазї приняв димісию кабінету.

Відень, 22. липня. Після телеґрами з пароходу „Зента“ ґубернатор Юган телеґрафував до Чіфу, що чужі посли в Пекінї дня 9. липня находили ся при житю. Ґенерал Нїш допустив ся самоубійства. Князь Туан загарбав престол. В Шантунг зростае рух проти чужинцїв.

Шанґай, 23. 23. липня. Прибув ту Лїгунчанґ. Заграничні посли порішили не складати ему урядових відвідин.

Брукселя, 22. липня. Міністерство заграничних справ одержало телеґраму вислану 20. с. м. о 5·25 год. (час китайский) такого змісту: Телеґрама ґубернатора Шантунґа, вислана з Шанґаю, запевняе; що посли в Пекінї були дня 20. с. м. цїлком здорові і находили ся під строгим доглядом китайских властий. Лїгунґчанґ прибув до Шанґаю.

Париж, 23. липня. В дипльоматичних кругах запевняють, що держави поступають солїдарно в китайскій справі, та що одноцїльність поглядів европейских кабінетів на події в Китаю є нинї певнїйшою, як коли небудь.

Льондон, 22. липня. Daily Express доносить з Тієнтсіну з дня 18. с. м. Получені війска здобули касу ґенерала Ніха і віцекороля, в якій находило ся півтора мілїона таелїв.

Петербурґ, 23. липня. Оголошено царский указ, що заводить воєнний стан в військових округах сибірских, Туркестанї і Семіречиньску. Другий указ заряджуе загальне ополченє в тих двох округах.

Петербурґ, 23. липня. Ґенерал Алексіев доносить з Тієнтсіну дня 19. с. м. На наші передові сторожи напали вчера китайскі війска і Боксери, в силї двох тисяч людий. Пів роти 10. полку окружена Китайцями штурмом робила собі дорогу, при чім поляг один офіцир і 4 вояки, а 17 вояків ранено. Коли прибула підмога, Китайцї уступили, полишаючи на боєвищи 70 убитих.

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки рускаго селянства“ і можна еї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівцї, ул. Петровича ч. 4.

Не забувайте
на докінченє будови
„Народного Дому“
в Чернівцях.

Тимчасом князь глядїв на мерця, котрого тепер нїхто більше не заслонював, а лице котрого, закрите передше шапкою, було відслонене як тамтой арештант був поганий, так сей був незвичайно гарний і на лицї і на цїлім тїлї. Був се чоловік у повному розцьвітї сил. Мимо опоганеної через остриженє до половини голови, невисоке, круте чоло з випуклинами над чорними, тепер без житя очима представляло ся дуже гарно; так само яснїв красою невеликий горбатий ніс над тонкими, чорними вусами. Посинїлі тепер губи зложились до усьмішки; невелика борідка заростала лишень долїшну часть лиця, а на оголенім боцї личника виднїло ся мале, сильне та гарне вухо. З лиця бив спокій, строгість і доброта. Не згадуючи вже про се, що з лиця видко було, яка духова сила зійшла з сего сьвіта з тим чоловіком, пізнати було по тонких костях на руках і скованих ногах і по сильних мускулях всїх пропорціональних членів, що за чудове, сильне зручне було се людське сотворінє і як сотворінє в своїм родї далеко совершеннїйше, чим покаліченний буланий, за котрого так сердив ся на пожарного брандмайор. А між тим сего заморили і нїхто не жалїв ся над ним не як чоловіком, але навіть нїхто не пожалував його як задурно замучене робуче сотворінє. Одиноке почуте, що ворушило усїх людий по його смерти, се було почуте досади задля заходів, котрі були потрібні на похоронене тїла, що грозило розкладом. В прийомний покій увійшов доктор з фельчером і частний. Доктор був грубий, корінистий чоловік в чісунчевім піджаку і таких самих вузьких штанах, що обтискали йому мускулисті литки. Частний був маленький товстяк з темним, червоним лицем, котре робилось округлим задля його привички набирати до уст повітря і поволи випускати його. Доктор сїв на матерац біля мерця, потермосив, як се фельчер робив, руки, приложив вухо до серця і встав, випростовуючи штани.

— Більше мертвих від сего нема — сказав частний, набрав повний рот повітря і поволи випускав його.

— З котрої тюрми? — спитав він конвойного.

Конвойний відвітив і нагадав на кайдани, що були на вмерлім.

— Скажу здіймити, слава Богу, ковалів не забракло, — сказав частний і, зноба роздувши щоки, пішов в напрямі дверий, поволи випускаючи воздух.

— Від чого-ж се так? — звернув ся Нохлюдов до доктора.

Доктор поглянув на него крізь окуляри.

— Що відчого так? що гинуть від сонїшного удара? Бо так: сидячи без руху, без сьвітла цїлу зиму, і нараз на сонце, і то в такий день, як нинї, та ідуть товпою, припливу повітря нема. Ось і удар.

— Так по що їх посилають?

— А про се їх самих спитайте. Так ви властиво хто?

— Я постороннїй.

— Аа!... моє поважане, менї нїколи, — сказав доктор і, з досадою стягнувши в долину штани, справив ся до матерацїв хорих.

(Дальше буде.)

Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 сот. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор.	92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емеритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечнх.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцію і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за опатою* 5 ½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Для шкіл народних
ВИЙШЛИ ЦЇЛКОМ НОВІ ДРУКИ
можна получити в
Друкарнї „Рускої Ради“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви
ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з загранічних шкір.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.
має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „ „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістох „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші
МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові грошї і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич
машиніст
в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Сьвіжий і чистий лїд
продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений
СКЛАД ЛЕДУ
ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.
Можна замовляти через кореспонденцийні карти.
На бажане відставляє ся лїд до дому.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский**

Ч. 83. Чернівцї, пятниця дня 14. (27.) липня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция: улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Одинокий приятель.

(Причинок до російско-китайского конфлїкту.)

Коли дипльомати з желїзною консеквенциєю придержують ся фікциї, мов би то европейскі держави не знаходили ся в станї воєннім супротив Китаю, то войска сина небес розпочали вже офіцияльні ворожнечі против одної европейскої держави. Хіньскі війска напали на російске місто Блаґовіщеньск, хіньскі офіцири намагались сперти російскі пароходи на ріцї Амурі, на котрім договорами застережена вільна плавба, при дальшій дорозї.

Тепер отже Китайцї не задовольнились тим, прогнати чужинців із свого власного краю, але напали самі на чужий край. І то не були може ірреґулярні банди, що розпочали ворожнечу, то не були недисциплїновані горди Боксерів, що напали на російску територию, а були то китайскі дисциплїновані війска, що вирушили на приказ їх команданта і компетентного уряду. Сей факт треба конечно сконстатувати. Се бо є клясичний примір, який міжнародне право уважає міродайним для виповідженя війни. Всї авторітети сеї науки в тім згідні, що стан воєнний може наступити і без формального виповідженя війни і наводять яко примір напад реґулярного війска на чужу територию. З кождою иньшою державою крім Китаю знаходила-б ся отже Росия в сїм випадку в станї воєннім. Але Китайцям не виповіджено ще війци з російскої сторони й не виповість ся. Коли европейскі держави гадали, що їм можна собі все позволяти супротив Хін, то показують вони нинї супротив тих самих погорджених ними Китайців так небезпечну як і пожалованя гідну слабосильність. Вони боять ся виповісти Хінам війну, бо не хотять позбавити ся всякого повороту.

Російска-ж полїтика зазнала сими днями найбільшого розчарованя, яке може доси засначити їхня история. Кілька столїть вже намагалась Росия підтримати з Китаєм добрі зносини. Петро Великий, котрого дорогою російска полїтика ще нинї поступає, навязав в перший раз яко перший між всїма европейскими державами офіцияльні зносини з Хінами заключивши з ними 1668 р. договір. Се був перший офіцияльний державний акт, який може зазначити история меже европейскою державою а державою середини. Від того часу почавши Росия з властивою собі витревалїстю і енерґією руководилась лиш тією одною метою, переконати завсїгди Китайців о своїм безкористнім приятельстві.

Російскі державні заступники на китайскім дворі заступали все сю одну тезу, що між Москалями, котрих территория лежить так в Европі як і в Азиї, не істнують такі непереможні фундаментальні ріжницї, як меже синами небесного царства і підданими иньших европейских народностий. Росияни грали в Пекінї все лиш ролю „одинокого приятеля“ і нїколи не зазначувано сю полїтику більше як власне послїдними двома роками. Єї найголовнїйшими заступниками були міністри заграничних справ князь Лобанов і ґраф Муравєв.

І не можна перечити, що Росия такою дорогою осягнула великі здобутки. Повільно і поважно поступала Росия наперед, зискала одну територию за другою, одержувала від Китайців найбільших концесий а все таки була Росия одинока держава котрій як здавалось в Пекінї вірять. Найлїпший доказ умірковаиости російскої полїтики є факт, що після війни 1859—60 р., в котрій Французи і Анґлїйцї так великі принесли жертви, Росиї, що не брала жадної участи в сїй війнї, припали від Хін ще більші концесиї як самим побідникам. При сїй нагоді саслужив собі ґенерал Іґнатієв, що опісля став славним російским дипльоматом, перші лаврові вінцї. Яко цїкавий документ цїтуємо лист славного російского революцїонера Бакунїна, що кидає характеристичне сьвітло на секулярні приятельскі відносини Росиї з Хінами. В сїм листї говорить ся:

„Іркуцк, 8. грудня 1860 р

Я познакомив ся тут крім з Муравєвом (славним Муравєвом Амурским, що був ґенеральним ґувернеом Сибіриї) також з молодим ґенералом Николаєм Павловским Іґнатієвом. Він повернув власне з Хін, де здїлав правдиві чуда. З своїми 19 козаками грав він там знамениту ролю уміючи зискати для Росиї далеко більші результати нїж осягнули Французи і Анґлїйцї і се на очах послів сих обох держав, лорда Елґіна і барона Ґроса, котрим кожному стояла до розпорядимости цїла армія. Договір знаний з часописий, котрі однак дещо замовчують; се найяскравійші барбаризми, яких допускали ся в Хінах анґлїйскі а особливо французскі жовнїри. Перші вдовольнялись по більшій части грабованєм, але послїдні, чистокровні Французи знасилували в окресности Пекіну хіньских женщин, відрубували їм ноги і кидали в воду.

З сего скористали Росияни завдяки своєму национальному духови розумови і дісциплїнї. На чолї невеличкого числа вояків, всего 19 чоловіка, став Іґнатієв в обороні Китайців а тепер стоїмо кріпко на березї полудневого моря“...

А тепер, здаєть ся, стало через ніч все інакше. Напрасно починають Китайцї офіцияльно ворожо виступати против свого „одинокого приятеля“ хотячи єму відібрати ті землї, як і відступили свого часу добровільно. Справдї не можна не добачати ріжницї в поступованю Китайців супротив Росиї а супротив иньших „білих чортів“. Росиянів в Манджуриї завізвано покинути край, наколи иньших европейців наприклад в провінциї Пешілі поєдинчо вирізано. Росиянів прогнано з краю і вони були розумні досить послухати в сїм разї хінске правительство, але лишено їм їх житє. Так мусїли Росияни пізнати на власній шкірі китайску невірність.

Так мусїла Росия протратити в кількох днях здобутки десятилїтної працї і напружуваня. Через подїї в Манджуриї заінтересована тепер Росия в першій лїниї в китайскім питаню і се буде стояти чималого труду російского царства яко „одинокого приятеля“ дати Хінам не тілько ясне понятє російского приятельства але також і російского ворогованя.

М. Піньковский.

---

31. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

— Ну, щож з тобою? — звернув ся він до кривоустого, блїдого чоловіка з обвязаною шиєю.

Тимчасом божевільний сидів на своїм матерацї і, покинувши куренє, плював в слїд за доктором.

Нехлюдов зійшов на долину на подвірє і, мимо пожарних коний, курий і вартівника в мідянім шоломі, прийшов до брами, сїв на свого фіякра, що знова заснув і поїхав на дворець.

XXXVIII.

Як Нехлюдов приїхав на дворець, арештанти вже всї сидїли в ваґонах за закратованими вікнами. На плятформі стояло декілька людий, що супроваджали своїх. Їх не хотїли пускати до ваґонів. Конвойні були сьогоднї особливо занятї. В дорозї до двірця упало і померло від удара, кромі тих двох людий, яких бачив Нехлюдов, іще троє людий: одного завезено, як тамтих двох, до найблизшої частки, а двох упало таки на двірцї[1]). Конвойні не тим були занятї, що під їх конвоєм померло пятеро людий, котрі могли остати в живих, а старались о те, щоби виповнити всьо се, чого в таких разах вимагав закон себ-то віддати мерлих, куда слїд, передати їх річи і папери, куда треба і вичеркнути їх з числа тих, котрих належить везти в Нижній, а се стояло богато труду, особливо в таку спеку.

Ось тим занятї конвойні не пускали Нехлюдова і других, котрі о се просили, до ваґонів, так довго, доки не покінчили ті справи. Нехлюдова однаковож, все таки пустили тому, що він всунув денещо гроша в руки конвойного підофіцира. Сей чоловік перепустив князя але просив, щоби скоро переговорив ся і відійшов, щоби не побачив сего начальник. Всїх ваґонів було вісїмнайцять, і всї, крім ваґона для начальства, були битком набиті арештантами. Переходячи мимо вікон ваґонів, Нехлюдов переслухував ся тому, що дїяло ся в серединї. Ві всїх ваґонах дзвенїв бряск оковів, чула ся метушня, розносила ся розмова, перемішана з безглуздними поганими словами, але нїгде не чути було, як сего сподївав ся Нехлюдов, і слова про померших дорогою товаришів. Розмови доторкались більше мішків води до питя і вибору місця.

Заглянувши в вікно одного ваґона, князь побачив в серединї його, в переходї, конвойних, котрі здіймали арештантам залїзє з рук. Арештанти витягали руки, і один конвойний ключем відмикав замок на залїзю і здіймав його. Другий збирав залїзє.

Перейшовши мимо всїх ваґонів, де сидїли мужчини, Нехлюдов підійшов до тих, де були женщини. В другому з них розлягав ся рівномірний жіночий стон з додатками: — О, о, о... Батеньки о, о, о! батеньки!...

Нехлюдов минув його і після вказівки конвойного підійшов до вікна третього ваґона. Із вікна, як лиш Нахлюдов наблизив до него голову, повіяло горячем, переповненим густою вонею людського поту, і виразно почули ся крикливі жіночі голоси. На усїх лавках сидїли, розчервонїлі, зіпрілі женщини в халатах і ґорсетах і голосно розмовляли. Стан Нехлюдова, що наблизив ся до вікна, звернув на себе їх увагу. Ті, що сидїли близше замовкли і впялили свої очи в лице князеви. Маслова, лиш в ґорсетї без хустки, сидїла при вікнї напротив. Близше відси сидїла біла, усьміхнена Федося.

Пізнавши Нехлюдова, вона торкнула Маслову і рукою показала їй на вікно.

Маслова поспішно встала, накинула на чорне волосє хустку і з оживленим, червоним, зіпрілим, усьміхненим лицем підійшла до вікна і вхопила ся за решітку.

— Але й спека, — сказала вона радісно усьміхаючись.

— Річи дістали?

— Дякую, дістала.

— Не потрібно чого, — спитав Нехлюдов, спочуваючи, що на него несе спекою з розпеченого ваґона, немов із цегольнї.

— Дякую, нїчого не потрібно.

— От напити ся, — обізвала ся Федося.

— Правда. напити ся, — повторила Маслова.

— Хибаж вам не дали води?

— Дали, але вже всю випили.

— Зараз, — сказав Нехлюдов, — попрошу конвойного. Тепер до Нижнього не побачимо ся.

— Виж хиба їдете? — немов не знаючи сего, сказала Маслова радісно поглянувши на Нехлюдова.

— Іду слїдуючим потягом.

Маслова не сказала нїчого а лиш через декілька секунд зітхнула.

— Щож, панонько, правда, що дванайцять арештантів заморили на смерть, — сказала грубим, мужицьким голосом стара, сувора арештантка.

Се була Корабльова.

— Я не чув, щоби аж дванайцять... Я бачив двох, — сказав князь.

— Кажуть, що дванайцять. Невжеж їм за се нїчого не буде? А то чорти.

— А з жінок нїхто не захворів? — спитав Нехлюдов.

— Баби сильнїйші, — сьміючись, сказала друга низька арештанка, — тілько однїй зібрало ся на родини. Ось як голосить попід небеса, — додала, вказуючи на сусїдний ваґон, з котрого доходили безперестанно ті самі стони.

---

[1]) В початках 80-их років пять арештантів померло одного дня від сонїшного удара, в часї, як їх переводили з Бутирської тюрми на дворець Нижньогородської желїзницї. *Прим. автора.*

Кріза в Сербії.

Сербский король Александер рішив звінчати ся з Драґою Машінею і видав маніфест до народа, в якім повідомляє Сербів про свій намір та заразом немов толкує ся з того, що вибрав для них королеву не зміж коронованих голов, а з сербского люду. Пані Драґа Машіна є вдовицею по правительственнім інжінері, що помер перед 6 роками дуже загадочним способом, що до тепер не вияснено достаточно. По его смерти вступила Драґа на королівский двір яко дама двору королевої Наталії. Се викликало свого часу велике вражіне в Білгородї, звідки до сеї чести прийшла Драґа, та ще після дивної події наглої смерти свого чоловіка. Родина Машінової походить з Чехів; она сама родила ся вже в Сербії. Крім сербскої мови говорить по німецки і по французски. Кажуть, що се дуже хороша брунетка, невеличка ростом, але слушна вже роками. Вік еї подають на 42 літ. З першого замужя має сина сімнацяти літ віку. Король Александер любив ся в Драґії ще тодї, коли она була дамою двору королевої Наталії, та своїм образованем і красою здобула собі загальну симпатию та уважане на дворі. Всї знали про сю любов короля, але нїхто не припускав, щоби він носив ся з поважними намірами подружя. Тож постанова короля з'електризувала цїле его окруженє і наробила залюбленому Александрови немало клопоту.

Насамперед подав ся до димісиї цїлий кабінет міністерский. В суботу по полудни по 4-годинній нарадї рішив кабінет уступити і вислав телеґраму до президента міністрів др. Гіеорґієвича, який перебуває тепер за границею, з повідомленем про сю постанову. Президент міністрів відповів телеґрафічно, що прилучає ся до сеї ухвали і так само подає ся до димісиї, яку належить сейчас предложити королеви Александрови.

Зразу король Александер не хотїв приняти димісиї кабінету і виявив бажане, щоби він цофнув просьбу о димісию. Але коли міністри по другій нарадї заявили одноголосно, що мусять обставати при своїй постанові, король Александер приняв димісию.

Тимчасом стрітила короля немила новина зі оторони вітця, екскороля Міляна, який тепер перебуває в Карльсбадї. Коли екскороль і теперішний начальний вождь сербскої армії довідав ся про намірене супруже свого сина, зателеґрафував до міністра війни, щоби подав королеви прошене о звільнене его від обовязків в армії. Телеґрама не містила жадних дальших пояснень, бо після сербского, військового реґуляміну прошеня о увільнене від обовязків військових не можна нїчим мотивувати.

З Відня доносять, що один з дневникарів інтервьював Міляна, котрий прибув туди incognito під іменем ґр. Такова. Король Милян цїлком не криє ся, що до резиґнації зі становиска начального команданта сербскої армії спонукали его заручини сина, та що свою димісию вислав десять мінут після одержаня сеї вістки. Відтак Милян вислав другу телеґраму до сина, в якій виказує ему своє найбільше пожалованє з причини сего кроку. У віденьских дипльоматичних кругах принято вість про заручини короля Александра також дуже неприхильно, головно тому, що з сеї причини може прийти в Сербії до заворушень політичної натури.

Резиґнация Міляна мала на разї такий некорисний вислїд, що Фріцїш, президент державної ради, якому король Александер поручив утворенє нового кабінету, відказав ся від сеї місиї. Король звернув ся ще до кількох висших ґенералів з просьбою о утворенє нового правительства, але всюди стрітив ся з відмовою в виду димісиї Міляна. Але навіть найблизше окруженє опускає короля Александра: до димісиї подали ся его прибічні ад'ютанти і надворний лїкар.

В Білгородї вість про заручини короля викликала також неприхильне вражіне. На доказ сего підносять характеристичний фактъ, що онодї нїхто не уважав потрібним удекорувати дома, як звичайно буває в таких случаях, або зарядити ілюмінацию міста. Але король Александер не зражує ся тим. Казав поставити подвійну почесну сторожу перед домом своєї нареченої і відвиджує еї щоденно, а довідавши ся, як неприхильно принято его матримоніяльні наміри, заявив, що остаточно волїє зложити корону, чим речи ся супружя з Машіновою, яку полюбив і мусить з нею оженити ся.

Ся постійність короля, здає ся, переломила перший намір невдоволених вельмож. В суботу відбув ся ґалевий обід в королівскій палатї, в якім взяли участь також президент скупчини, богато послів і достойників.

Димісию екскороля Міляна син вже приняв, а задля управильненя ситуациї конферував з богато особистотий, які не належать до жадного політичного сторонництва і тому припускають, що будуче правительство не буде партийним, як се було завдяки впливови Міляна.

Мимо вчерашного донесеня, що король Александер вже знайшов кандидата на президента міністрів, показує ся, що не так легко буде утворити новий кабінет. Король доси не потрафив знайти особи, котра серед теперішних відносин хотїла би взяти на себе місию утворена нового кабінету. Від суботи Сербия не має правительства. З офіциальної сторони запевняють, що утворенє нового кабінету проволїкає ся головно з тої причини, що король хоче пізнати політичні погляди різних сторонництв, а також не хоче покликати до керми чоловіка, котрий був би представителем того, або сего сторонництва. Вчера приняв король два рази Авакумовича. Окрім того конферував король з президентом парляменту Несторовичем, президентом ради стану Хрістічем і кількома висшими військовими і урядниками. Між візваними особами не було таких, котрі в котрім небудь сторонництві відґривали би якусь визначнїйшу ролю. З того заключають, що не наступить ані іменованє партийного кабінету, ані взагалї зміна системи. Урядовий дневник оголосив увільненє Міляна зі становиска начального команданта сербскої армії, на власну его просьбу. Розпорядженє датоване 21. липня і підписане бувшим міністром війни. Проклямация про заручини короля не контрасиґнована, бо бувше міністерство було противником сего подружя і якраз з тої причини уступило.

Про курс до шкіл видїлових.

Руске Товариство педаґоґічне внесло просьбу до Високої ц. к. Ради шкільної краєвої о двомісячну відпустку (на жовтень і падолиста 1900 р.) для участників того курсу. Програму викладів і спис участників подаємо. Добре булоби, щоби участники курсу підготовлялись дещо наперед на підставі підручників, поданих в інструкциї що до іспитів до шкіл нар. і видїлових. Цїна книгарска інструкциї 30 кр.

Програма викладів.

1. Педаґоґіка:
Др. Володимир Коцовский, проф. сем. учит. Огляд найважнїйших питань з педаґоґіки. — 1 год. тижд.

2. Руский язык:
а) Др. Алекс. Колесса професор університету. Перегляд найважнїйших прояв з рускої літератури. — 1 год. тижд.
б) Др. Володимир Коцовский проф. сем. учит. Перегляд граматики рускої. — 1 год. тижд. Поясненя уступів з рускої літератури в читанках для шкіл видїлових. — 1 год. тижд.
в) Теофіла Грушкевич проф. нім. ґімназиї. Систематичний перегляд рускої літератури від часів найдавнїйших до року 1860 (крім Шевченка). — 2 год. тижднево.
ґ) Ілия Конорудз проф. рускої ґімн. Систематичний перегляд рускої літератури від р. 1860 до часів найновійших і Шевченко. — 2 год. тижд.

3. Польский язык:
Фр. Конарский проф. рускої ґімназиї. Перегляд польскої граматики 1 год. тижд. Перегляд польскої літератури. — 2 год. тиєд.

4. Нїмецкий язык:
Андрій Алиськевич проф. ґімназиї у Львові. Перегляд нїм. ґраматики. — 1 год. тижд. Перегляд нїм. літератури — 2 год, тижд.

5. Геоґрафія:
Др. Омел. Калитовский проф. рускої ґімн. Перегляд ґеоґрафії Руси — 1 год. тижд. Перегляд загальної ґеоґрафії. — 2 год. тижд.

6. Історія:
а) Михайло Грушевский професор університиту. Переглад найважнїйших прояв з рускої істориї. — 1 година тиждневo.
б) Стефан Томашівский — історик — Систематачний огляд рускої істориї. — 2 год. тижд.
в) Юлїян Левіцкий професор рускої ґімназиї. Систематичний огляд всемірної істориї. — 2 год. тижд.

Спис участників курсу.

1. Воробец Михайло в Ланах, 2. Коцар Матей в Соколівці, 3. Андрохович Антонїна в Горохолині, 4. Соневіцкий Роман в Вістрі, 5. Черхірский Іван в Рожнітові, 6. Трусевич Теодора в Пере-

---

— Ви питаетесь, чи не потрібно чого? — сказала Маслова, стараючись повздержатись від веселої усьмішки не можна би сю жінку лишити, а то мучить ся та. Ось доложили би начальству.

— Добре, я постараюсь.

— А іще що, чи не можна би отсій побачити Тараса, її чоловіка, — додала, вказуючи очима на Федосю. — Він же їде з вами.

— Пане, не можна розмавлятц, — дав ся чути голос конвойного шідофіцира.

То був не сей, що пустив Нехлюдова, се був иньший. Нехлюдов відійшов і почав шукати начальника, щоби благати його за жінку в полозї і за Тараса, але довго не міг знайти його і засягнути відповіди від конвойних. Вони були в великому клопотї — одні вели кудись якогось арештанта, другі бігали за провізиею і розміщували свої річи по ваґонах, треті припадали коло якоїсь дами, що їхала з конвойним офіциром і неохочо відвічали на запити Нехлюдова.

Нехлюдов добив ся до конвойного офіцира уже по другому дзвоненю.

Офіцир, обтираючи короткою рукою вуси, що закривали йому рот і підіймаючи плечі, давав якісь накази фельдфеблеви.

— Вам чого властиво? — спитав він Нехлюдова.

— Жінка мучить ся родинами оттут в ваґонї, так я гадав, чи би не можна.

— Хай лежить. Як породить, то і знати-мемо, — сказав конвойний, входячи до свого ваґона і швидко вимахуючи своїми коротенькими руками.

В тій хвили появив ся кондуктор зі трубкою в руцї. Дало ся чути останнє дзвонене, свист і на платформі поміж тими, що провожали та в жіночім ваґонї почув ся плач і голосїне. Нехлюдов стояв на платформі поруч Тараса і дивив ся, як мимо него мчали ся одні за другими ваґони з кратованими вікнами і виднїючими в них оголеними головами чоловіків. Опісля зрівнав ся з ним перший жіночий ваґон, в котрого вікнї видні були голови простоволосих і накритих хустками жінок; далї другий ваґон, з якого долїтали усе ті самі стони жінки, вкінцї ваґон, де була Маслова. Вона, разом з другими стояла в вікнї і дивилась на Нехлюдова і жалісно усьміхалась до него.

XXXIX.

До відходу особового потягу, котрим мав їхати Нехлюдов, лишало ся дві годинї. Князь гадав зразу на сей час поїхати до сестри, але тепер після вражіня з того ранка, почув себе так далеко змученим і зворушеним, що сївши на софку в почекальнї першої кляси, зовсїм нечаянно почув таку сонливість, що положив ся на бік, підложив кулаки під голову і заразісїнько заснув.

Його збудив льокай у фрацї з відзнакою і серветкою.

— Паноньку, паноньку, чи не ви припадково Нехлюдов, князь? Пані вас шукають.

Нехлюдов скочив, протер очи і зараз згадав, де він і всї події з нинїшного ранка.

Його уяву ворушив: похід арештантів, мерцї, ваґони з решітками і заперті в них женщини, з котрих одна мучить ся без помочи родинами, а друга жалісно усьміхаєть ся до него ізза зелїзної решітки.

В дійстности цїлком щось иньше було перед ним. На середині стояв стіл заставлений фляшками, вазами, канделябрами та начинем, а доокола него увихали ся проворні льокайчуки. В глубинї салї, перед шафою, за вазами з їдою і фляшками видна була стать буфетчика і спини подорожних, що підійшли до буфету.

В часї, як Нехлюдов змінив лежачу прозу на сидячу і трохи тверезив ся по сні, замітив, що всї, що були в кімнатї, з цїкавостию позирали на щось, що дїяло ся в дверях. Він поглянув туди і уздрів декілька людий, котрі несли на фотелю даму у повітряному покривалї, що закривало їй голову. Передній двигар був льокай і лице його показалось князеви знакомим. Задній був рівнож знакомий швайцар з ґальоном на чавцї. Позаду фотеля ішла елеґантна кучерява покоївка в фартушку і несла клуночок, якийсь круглий предмет в шкіряній оправі і парасольку. Дальше ішов з апоплексичною шиєю князь Корчаґін в подорожній шапцї, в окулярах, а за ним Міссі, Міша, двоюрідний її брат, і знакомий князеви завсїгди веселий дипльомат Осмін зі своєю довгою шиєю і з видним адамовим яблоком. Він щось уважно, але, очивидно, жартовливо доповідав усьміхненій Міссі. На самім задї ішов доктор, сердито скручуючи циґаро.

Корчаґіни їхали зі свого підгородного маетку, до сестри князя, в її хутір, що находив ся на Нижньогородськім шляху.

Похід двигарів, покоївки і доктора подав ся до дамської ждальні, викликуючи цїкавість і звертаючи на себе увагу всїх притомних. Тимчасом старий князь, засївши коло стола, сейчас завізвав до себе льокая і припоручив йому, замовити денещо з їди і напитків. Міссі з Остеном також задержались в ресторанї і що лише хотїли сїсти, як в дверях появила ся знакома їм особа і вони підійшли до неї на зустріч. Се була Наталїя Івановна.

Наталїя Івановна, в товаристві Аґрафени Петровної, оглядаючись на всї боки, входила до ресторану желїзничого. Вона майже рівночасно побачила Міссі і брата. Найперше підійшла до Міссі, поцїлувалась з нею, а опісля кивнувши головою Нехлюдову справилась до него.

— Ну, в кінцї я найшла тебе. — сказала вона.

Князь встав, привитав ся з Міссі, Мішею та Остеном і, розмавляючи пристанув. Міссі розказала йому про пожар в їх домі на селї, що приневолив їх перебрати ся до тїтки. Остен після свої привички став розповідати сьмішну анекдотку з нагоди пожару.

Нехлюдов не слухаючи Остена, звернув ся до сестри: — Який я радий, що ти приїхала, — сказав він.

— Я давно уже приїхала, — сказала Наталка. — З Аґрафеною Петровною в двійку.

Она вказала на Аґрафену, котра в капелюсї і ватерпруфі, з достоїньством здалека змішано, поклонила ся князеви, не хотячи йому перешкаджати.

— Всюди глядїли за тобою.

— А я тут призаснув. Який я радий, що ти приїхала... Я зачав лист писати до тебе, — сказав він.

— Невже? — спитала Наталка боязко. — Про що хотїв писати?

Міссі зі своїми кавалерами, замітивши, що поміж братом а сестрою зачинаєть ся інтімна розмова, відійшла на бік. Нехлюдов зі сестрою сїли під вікном на бархатну софку коло чиїхсь річий, — пледа і образа.

— Вчера, як я вийшов від вас, хотїв вернути ся і перепросити шурина, але я не знав, як він се прийме. Я не гарно говорив з твоїм чоловіком, і мене се болїло — сказав він.

— Я знала, я була пересьвідчена, що ти не хотїв. Ти се знаеш, — сказала сестра і велїд за тим у очах її заблисли сльози, і вона дотронула ся його руки. Фраза ся була неясна, але він зрозумів її добре, і був тронутий тим, що вона значила. Слова її значили тілько, що кромі її любови, що володїла нею, — любови до свого чоловіка, для неї важка і дорога її любов до него, до брата, і що всякі спори з ним задля неї — тяжка мука.

Бібліотека наукового товариства імени ШЕВЧЕНКА.

гіньску, 7. Герасимович Петро в Стояновї, 8. Равлюк Василь в Радихові, 9. СтроньскийІван в Збоівсках, 10. Климко Іван в Знесїню, 11. Наба І. в Замарстинові, 12. Якманїзкий А. в Замартинові, 13. Зелений Максим в Віслобоках, 14. Прокопович Анна в Солонцї, 15. Квасїнький Володимар, шк. сьв. Мартина у Львові, 16. Савків Іван в Лїску, 17. Вирвицкий Василь в Гаврилівцї, 18. Шмериковска Мария в Неченїжині, 19. Балицкий Леопольд в Бурштині, 20. Ромах Никола в Бабухові, 21. Пеленьский Филимон в Рімнї, 22. Кабаровский Володимир в Горожанї вел. 23. Яцик Іван в Хищевичах, 24. Боярский Іван в Пархачи, 25. Богачевский Еміль в Мариямполи, 26. Островский Атаназий в Тисьменици, 27. Шумский Юрий в Корениці, 28. Омельский Іполит в Василеві (Буковина).

ВІЙНА в АФРИЦЇ.

По занятю Преториї Робертс до нинї ще не похвалив ся результатом битви, яка ще перед двома тиждними мала розпочати ся з відділом Боти на всхід від Преториї. Битва була вже першого дня дуже завзята. Бурів загрівав до бою сам Кріґер. Мимо того Робертс не доносить анї про погром бурів, анї про їх відворот, анї навіть про „величезні їх страти". За те один з льондоньских дневників доносить, що в послїдних трех днях на всхід від Преториї дуже завзято били ся. В послїдних днях погибло в тїй околици 400 анґлїйских вояків. Доносять також, що з Преториї виїхало 600 жінок і дїтий, між котрими знаходить ся також жінка президента Кріґера і жінки командантів Боти і Маєра. Се доказує, що команданти бурів приготовляють ся на довшу кампанїю і не скоро гадають капітулювати перед Робертсом.

Робертс, замість доносити, що сам робить, чванить ся фактичними або й видуманими успіхами своїх ґенералів. Між иньшим Робертс доносить, що ґенерал Метуен побив бурів з великими стратами під Олїфонтеном і увільнивши Рустенбурґ, получив ся з Баден-Повелем. З під Гонїнґшпіту доносять, що в ночи з 26. на 22. с. м. відділ бурів явив ся на зелїзничім шляху на полудне від Лєрфонтену. Бури машируують в сторону. де Реностер вливає ся до ріки Валю. Девет наміряє в тім місци сконцентрувати сили бурів. Одна приватна телєґрама доносить до Льондона, що бури присилували по острій битві анґлїйску патрулю з артилєриєю, цофнути ся до Бетлеґему. Анґлїйцям погиб 1 офіцир і 7 вояків. В околици сего міста приходить кождого дня до дрібних битв з відділами бурів. Сили Девета анґлїйскі ґенерали оцїнюють на 2000 людий і 4 армат під командою обох Деветів і Штайна. За тими двома тисячами уганяє вже від двох місяців 35.000 жовнїрів з пяти анґлїйскими ґенералами, котрі завзяли ся Девета окружити і взяти з всїма людьми. Телєґрами тих ґенералів вже не раз мали, так як би в руцї, цїлий відділ Девета, нераз відділ сей пішов вже в розсипку, але телєґрами все лишали ся телєґрамами, а Девет бив і бє що дня поодинокі анґлїйскі патрулї і нищить комунїкациї.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 26-го липня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім" і при кождій нагоді збирайте складки.

Конкурс на посади учительскі. На дефінїтивне а взглядно провізоричне обсаджене місця надучителя при 4-клясовій народній школї в Горішних Мілешівцях з рускою викладовою мовою, нїмецкою яко предмет і волоскою яко надобовязковий предмет розписаний конкурс. Подання треба законною дорогою передати ц. к. пов. радї шк. в Радівцях найдальше до 20. серпня 1900 р.; конкуренти на дефінїтивного надучителя мусять також доказати здібність до викладаня науки гр. пр. релїґії. Розпорядженє ц. к. краєвої ради шкільної з дня 14. липня 1900 р. ч. 3621. — Розписаний дальше конкурс на посаду учителя і двох підучителів при 4-клясовій школї в Мілешівцях з рускою викладовою мовою, нїмецкою яко предмет і волоскою яко надобовязковий предмет.

Стипендию на подорож до Парижу призначив мінїстер просьвіти проф. при висшій ґімназиї чернівскій Адальбертови де Мікулїчови.

Титул директора надав мінїстер просьвіти бувшому повітовому інспекторови і надучителеви 5-клясової мужескої школи в Вижници Григорієви Туркевичеви.

Фабрика цукру, довго ожидана нашими краянами, розпічне ся може ще сего року будувати, коли надійде з мінїстерства аґрарної культури рішенє на предложений гр. пр. консисториєю проєкт. Попри гр. пр. релїґійний фонд головно тут інтересована фабрика приворска, де буде знаходити ся також рафінерия фабрики цукру в Жучцї, на котру треба зложити 400.000 к. яко субскрипцию в Чернівцях. З вибудованєм цукрової фабрики прибуде буковиньскому рільництву нове средство до збільшеня вартости продукциї.

З Бобівцїв пишуть нам, що тамошний даскал г. Іван Попескул любить часом попивати собі більше, як Господь приказав, а тодї чіпає ся людий й побиває їх трохи. Тепер люди єго заскаржили до суду. Побачимо, що суд на то скаже, але й сьвітла консистория повинна-б тому також зарадити в дисциплїнарній дорозї.

Інспекция протопопи. Питає волоский протопопа у школї дитину: „Коли ти, синку, вкрав гарбуз, то котру ти заповідь потолочив?"...

Ситий голодного не знає. Коли перенесуть кого з нас учителїв з одного повіту до якогось другого, тодї треба нам завішити зуби на клинок, бо правительство не стараєсь о те, щоб в урядах податкових таки зараз можна побирати платню; треба ждати більш трох місяців, доки пани в правительстві почухають ся й нагадають ся на свою повинність. Коли-ж просити їх, щоб з „ласки своєї" поспішились з переказом платнї, то они: „Morgen, übermorgen ist es im Steueramte". А на те „morgen", розуміє ся, треба ждати знов більш місяця. Ми удїляємо науку в повторяючім курсї завсїгди на „conto". Курс повторяючий кінчить ся в цьвітнї а, як звичайно, на „паньский зараз" дістаємо платню аж з кінцем липня або й в серпнї. Коли ми нашими гіркими обставинами примушені довідуватись частїйше, що дїєсь з нашим нещасливим грошем, тодї пани собі своє: „Sie beunruhigen uns jeden Sonn- und Feiertag!" Чи ви панове гадаєте, що ми жиємо в розкошах і не маємо иньшої роботи, лише відвідувати вас? У вас треба жебрати, щоб нам дано те, що нам належить ся? Чи се так учителям по заслузї?... Що скаже правительство на се? Чи сю лиху господарку не можна усунути? Мабуть вже час, бо се сьміх людям казати, а ще ось-ось у двайцятому столїтю.

Учитель для шкіл народних.

Руский письмовник.

Нова пожиточна книжка. З друкарнї тов. „Рускої Ради" в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2, вийшла книжка „Домашний писарь", збірка примірів, як укладати ріжні письма. Видав др. Теодот Галіп. (147 сторін 8°). Книжка містить: І. Родинні листи (благожеланя, запрошеня, любовні листи, просьби, подяки і т. д. початки і закінченя листів). II. Дїлові письма (для заключеня торговельних зносин, оголошеня запитаня, предложеня, напоминаня, оправданя, виводи і т. п.), III. Приватні грамоти (ріжні договори, контракти, потверджeня, квіти, сьвідоцтва, рахунки, приреченя, тестаменти і т. д.) IV. Урядові поданя (Взорець процесу в дрібних справах, поданя в справах промислових, податкових, запомогових). Де треба, подано видатні поясненя і поученя. Около 140 взірцїв. Добірна мова. Читкий друк. Добрий папір.

Книжка, *оправлена*, коштує 1 корону 60 сотиків; на почтову пересилку 10 сотиків. Дістати в канцелярії друкарнї, як також посредством редакциї „Буковини", в книгарни І. Рехенберґа в Чернівцях, аві Львові в книгарнях: Наук. Товариства ім. Шевченка і Ставропигійского інститута.

Книжка справдї пожиточна; стане в пригодї селянам і міщанам.

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУРА.

Верховиньскі згадки. Повість написав Єротей Пігуляк. 8° ст. Накладом товариства „Руска Бесїда". Стоїть неоправлена 1 кор., в гарній синій оправі (полотно) з золотими витисками 2 кор. Замовляти можна через тов. „Руска Бесїда" і друкарню товариства „Рускої Ради."

ЖАРТИ.

— Куме, як ви боїте ся, щоби вам кожух міль не поїла, то принесїть єго до мене.

— Дякую, вам кумцю, за таку раду! Таже я самий годин єго заставити.

—

Робітник: Пане, я зарібний чоловік і не можу що дня ходити до вас за грішми, прошу отже призначити менї днину, коли я вже раз дістану мій зарібок.

Пан: А коли маєте час?

Робітник: В недїлю.

Пан: Ну, добре, то приходїт, від тепер що недїлї.

—

— Куме ви податок вже заплатили.

— Заплатив.

— А в корчмі також вже нїчо не винні.

— Не винен.

— А за корову кілько сте взяли.

— Лише 50 зр.

— Ну, то правда, що ви менї тепер позичите 25 зр.?

—

Двірник: Я — прошу пана адвоката — розумію ся на людях! як пан лише приїхали до села, то я зараз сказав до моїх радних: Ґазди, сей пан має бути або дуже великий драб або дуже порядний чоловік і от, видите, я не помилив ся!

—

Лїкар (до хорого): Ви мусите перед всїм вистерігати ся гризоти і не пити нїраз горівки.

Хорий: Пане доктор, та деж то можливо, щоби я не гриз ся, коли ви менї забороняєте горівку пити! Таже та горівка ще лише мене на сьвітї тремає!

—

— Приятелю, що ти на то скажеш? Таже я вчера програв в карти 20 корон! Але то моє щастє було, що я нї крайцара не мав при собі.

Не забувайте

на докінченє будови

„Народного Дому"

в Чернівцях.

— Спасибі тобі, спасибі. Ах, щó я бачив сьогоднї, — сказав він, пригадуючи собі нараз другого вмерлого арештанта. — Двох арештантів убито.

— Як то убито?

— Так убито. Їх вивели в таку спеку. І двох померло від сонїшного удара.

— Не може бути! Як? Сьогоднї? Ось що іно?

— Еге, що йно недавно, я бачив їх трупи.

— Але за що убили? Хто убив? — спитала Наталка.

— Убили ті, що насильно вели їх, — розразнено сказав Нехлюдов, почуваючи, що сестра і на сю річ дивить ся очима свого чоловіка.

— Ах, Боже мій! — кликнула Аґрафена Петровна, підійшовши близше до них.

— Правда, ми не маємо найменчого понятя про те, щó дїєть ся з тими безталанними, але ми повинні се знати, — додав Нехлюдов, спозираючи на старого Корчаґіна, котрий, підвязавшись серветкою, сидїв коло стола за печенню і в той сам час кинув оком на Нехлюдова.

— Нехлюдов! — крикнув. — Не проходите ся часом? На дорогу се знаменито.

Нехлюдов відмовив і вернув ся.

— Ну, щож ти робити-меш? — продовжувала Наталка.

— Щó в моїй силї. Я не знаю, але чую, що повинен щось зробити. І щó в моїй силї буде, се робити-му.

— Так, так, я се розумію. — Ну, а з тими, — сказала вона, усьміхаючись і вказуючи очима на Корчаґіна, — невже цїлком покінчена справа?

— Цїлком, і я гадаю, що з двох сторін без жалю.

— Шкода, менї жаль. Я її люблю. Але припустім, що се так. Так на що ти хочеш звязати, звязати себе? — додала боязко. — По що ти їдеш?

— Їду затóго, що так треба, — серіозно та сухо вимовів Нехлюдов, немов бажаючи закінчити ту розмову, але зараз таки йому стало прикро за свою студеність до сестри. „Чомуж не сказати їй всього, щó я думаю?" подумав. „І хай Аґрафена Петровна почує", сказав до себе і голос його задріжав так, як завсїгди дріжав, коли він говорив про се. — „Вона не хоче моєї жертви, і сама жертвує задля мене, як на її положенє, дуже богато, і я не можу приняти сеї жертви, наколи се хвиливе. І ось я їду за нею і буду там, де вона буде і, о скілько би міг, помагати му, облекшати му її долю.

Наталка нїчого не відказала. Аґрафена Петровна питаючо глядїла на Наталію Івановну і хитала головою. В той час із дамської ждальнї показав ся знов похід. Той самий чепурний льокай Пилип і швайцар несли княгиню. Вона задержала несцїв, запросила ід собі Нехлюдова і, жалїбно скрививши подала йому білу, перстенями вкриту руку і зі страхом ждала сильного стисненя.

— Epouvantable![1]) — сказала вона про спеку, — я не знесу сего. Се climat me tue.[2]) — І поговоривши про незносьне російське підсонє і запросивши Нехлюдова, щоби приїхав до них, дала знак несцям.

— Так конче приїжджайте, — додала, на ходу звертаючи своє довге лице до князя.

Нехлюдов вийшов на плятформу. Похід княгинї справив ся на право, до першої кляси. Між тим Нехлюдов з артельщиком, щó нїс річи і Тарасом, зі своїм клунком, подали ся на лїво.

— Ось мій товариш, — сказав Нехлюдов до сестри, вказуючи на Тараса, котрого доля знана була Наталцї з оповіданя брата. *(Дальше буде.)*

[1]) Страшно.

[2]) Сей воздух забив ся мене.

Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 сот. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacè-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради”

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обелугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Салямі!

Правдиве, угорске, щонайлїпшої якости, сухе, у грубих або тонких звоях по **1 зр. 30 кр.** за кільо.

Краківска шинка-салямі

з найлїпшої шинки по **1 зр. 20 кр.**; правдиві дебречиньскі ковбаси **90 кр.** за кільо. Найлїпша солонина до їди, вуджена, **60 кр.** кільо. Смалець до топленя **56 кр.** кільо. Свинина **56 кр.** кільо.

Розсилає за післяплатою в 5-кіл. пачках.

Deutsch Miksa, Salamifabrik

Budapest, Oellöstr. 91/a.

4—10

Зміна льокалю.

Загально ту знаний найперший усувач нагнїток

Г. ФАЙЛЄС

при **улици Рускій ч. 6,**

переніс свій відновлений і з найбільшим комфортом уряджений

фризиєрский сальон

до побіч припераючого дому

при улици Рускій ч. 8.

Услуга надзвичайно старанна.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский**.

Ч. 84. Чернівці, неділя дня 16. (29.) липня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Чого „Timpul“ плаче?

Волохи в минулім роцї перейшли цїлу скалю понижень і розчарувань. В соймі і радї державній виголошували безконечні промови то в „moll“ то в „dur“, жалували ся і молили, грозили та інтриґували на переміну. А холодна дїйстність обривала один листок по другім з їх пишних надїй. Не помогли грозьби та депутациї до центрального правительства, не помогли інтриґи та залицяня до Нїмцїв і т. д.

Вони, як були з початку нової сесиї соймової ізольовані, то так і остались до нинї. Дістали тільки те, що інспектор для народних шкіл волоских засїдати буде в шкільній радї краєвій з правом голосованя і буде постійним референтом там-же. Але за високу здає ся цїну. Орґан молодоволохів Patria мусїла упасти і упала. Се було заключене миру Волохів з краєвим правительством. Волохам все дано, що вони тілько жадали. А про те вони тепер більше здискредитовані перед публїкою нїж коли небудь перед тим, більше розбиті у внутрі нїж перед своїми шовінїстичними виступами торічними. Вонн тепер між собою друть ся як собаки. Та найлїпше характеризує їх хитість і бездарність те, що в хвилю, коли народ буковиньский еміґрує за море, в хвилю коли буковиньскі Русини приміром старають ся всїми силами піднести сїльский народ заснованєм читалень і кас райфайзеньских, Волохи здобули ся тілько на один безличний крок, на протест против р у щ е н я (risum teneatis amici!) Волохів на Буковинї, коли цїлий сьвіт знає, що Русини доси ще нї одного Волоха сьвідомо не зрущили, наколи Волохи, відколи беруть участь в публичнім житю всю свою бачність звертали на зволощене рускої православної підростаючої інтелеґенциї.

Вже з давен-давна Волохи по просту неґують істнованє Русинів на Буковинї а тепер плачуть над тим, що мовляв Волохи рущать ся.

Льогічно виходило-б з того, що коли Волохи рущать ся, то перше Русини становлять більшість населеня краю, як се показує і конскрипция з року 1890, де начислено Русинів 268.367, а Волохів 208.217 душ, хоть при нїй поступовано в мішаних повітах цїлком неправильно записуючи православних Русинів яко Волохів, бо так несьвідомі Русини-мужики самі надавали, уважаючи тільки Русинів-унїятів Русинами себе-ж справдїшними Волохами: а по другім Русини показували-б більшу силу культурну, притягаючи яко мужики Волохів, що мають своїх боярів, баронів, рицарів і т. д. високих урядників і достойників церковних до себе. Бо чим же бідний Русин міг звабити Волоха до себе? Чи може мали Русини на Буковинї доси колись якусь власть в руках, так як Волохи за часів Алєзанього і т. д.? Та добре-ж, ми кажемо, як би сему була правда. Але-ж бо Timpul не навів нїгде единого факту, на підставі котрого міг би щось подібного твердити, наколи ми в нашім орґанї стотисячний раз наводили приклади волощеня Русинів. Деж дїлось наше православне духовеньство? Чому тепер на волоскім факультетї тільки один Русин? Де є родити Стефанюки (тепер recte Stefanelli), Цурканович (recte Ţurcanu), Прокоповичі, Бужори et tutti quanti?

Вони всї в волоскім таборі, ставши загорілими Волохами-патріотами і запеклими ворогами всього, що є руске.

А й по нинїшний день: де виховують ся волоскі яничари з Русинія? Не в „Internat-ї de fetiţe Romanе“ і волоскій бурсї? Не бють різками тих яничар молодих, що ще не моглись цїлком зволощити й деколи забудуть ся й заговорять один з другим своєю матїрньою мовою рускою? Де можуть Волохи показати нам такі факти? Наша совість чиста! Ми раді, аби нас не тикали, а виробляти собі яничарів: се нам нїколи і в снї не снилось. Ми досить маємо роботи з нашим руским народом.

Але які плоди принесла та мозольна праця Волохів їм? Та очевидячки лише то, що вони мають тепер більше інтелеґенциї, о котрої моральній силї можна собі після попереднього гарний образ зробити. Став він раз задля особистої користи Волохом, так може він в слушний час статись назад Русином. Звісно самолюбець все потрафить зробити.

Колиж мимо найінтензивнїйшої румунїзациї Русинів не вдалось Волохам зволощити край, то для них з того виходять дві науки, іменно: 1) Лїпше було повернути ту працю і ті капітали, що цїлком пропали для Волохів а нам лиш керинили, повернути на осьвідомленє свого власного народу, та то бувае нераз так, що волоскі громади учать ся від руских; 2) Ви Волохи можете зрумунїзувати собі яких-там циганів тощо, котрі навіть письма свого не мають, але, щоб се ви могли зробити з культурними будь-що-будь народами, то се вже через лад великі у вас і непотрібні заходи, хоть як високо-б нам не приходило ся цїнити у вас вашу нормальну вже psychopati-ю nationalis; а 3) Що ви, Волохи, (великих Римлян славні потомки, хоть без їх здорового розсудку, бо затратив ся у вас у віковічній борбі з невірами) не признаєте права істнованя иньшим народностям, а чого ви не признаєте мусить очевидно зникнути — то насьмілюємось думати, що се тілько горячі у вас бажаня та й годї! Живе житє дужче від усяких загородок. Отсе собі затямте а потім хоч плачте.

Дословно стоїть так у 9. числї часописи Timpul:

„Русини є справдїшними заступниками славяньского елементу на Буковинї.

„Маючи за собою сїльске населенє, вони — за Волохами — другий з ряду етнїчний фактор в краю. (Еге-ж! А чому не перший, коли їх після статистики богато більше числом нїж Волохів? — Прим. складача.)

„Православного віроісповіданя — вони найбільше зближають ся до Волохів нїж иньші народности.

„Досьвід научає, що, де тілько стикають ся Волохи з Русинами, там Русини чим раз більше займають Волохам терен. Волохи рущать ся şi nici odată viceversa (і нї крихітки на відворот).

На сїм місцї ми собі позволимо

---

32. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

ґр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

— Щож, невже в третій клясї? — спитала Наталїя Івановна, коли Нехлюдов станув проти ваґона III-ої кляси, і артельщик з річами і Тарас увійшли до середини.

— Менї наручнїйше, ось і з Тарасом буду разом, — відповів князь. — А ось іще що — додав він — у Кузьмінському до сеї пори не віддана і ще земля хлїборобству, так в разї моєї смерти твої дїти її наслїдують.

— Дмитре, покинь, — просила Наталка.

— Наколи-ж я би і віддав, то одно, можу сказати, що всьо проче вони дістануть, бо я ледви оженю ся, а наколи і оженив би ся я, то дїтий не мати му... так що...

— Дмитре, прошу тебе, не говори менї сего, — казала Наталїя Івановна, а між тим Нехлюдов бачив, що їй мило було слухати того, що він сказав.

На передї перед першою клясою виднїв уже невеличкий гурт народа, що все іще спозирав на той ваґон, в який внесено княгиню Корчаґіну. Всї прочі люди розмістили ся по ваґонах. Опізнені пасажири, спішучись, стукали по дошках платформи; кондуктори запирали двері і взивали їдучих до всїданя а тих, що провожали, до покиненя платформи.

Нехлюдов увійшов до розпеченого сонцем, горячого і вонючого ваґона і зараз таки вийшов на тормаз[1]).

Наталїя Івановна стояла напроти ваґона у своїм модному капелюсї і накидцї, поруч з Аґрафеною Петровною, видно шукала предмета розмови, але не могла найти його. Негодна була навіть сказати: „écrivez[2])“ тому, що вони давно уже з братом сьміяли ся над тою оклепаною фразою тих, що розлучувались. Ся коротенька розмова про грошеві справи і наслїдство від разу зірвала колишнї нїжно-братерські зносини поміж ними, — вони чули ся тепер відчужними від себе взаїмно так, що Наталка рада була, коли потяг рушив, і коли можна було лишень головою хитаючи, зі сумовитим і милим лицем говорити: „Прощай, прощай Дмитрусю!“

Але що іно потяг щез з її очий вона стала думати над способом, в якім їй слїд передати свому чоловікови розмову з братом, і її лице прибрало поважний та заклопотаний вид.

І Нехлюдову було тепер тяжко. І йому було якось нїяково з сестрою; йому хотїло ся як найскорше покинути сестру мимо того, що він не почував до неї нїчого иньшого, крім любови і нїчого не скривав перед нею. Але рівночасно він почув, що пропала для нього та Наталочка, котра колись так була близька для него, що її місце заняла рабиня чужого для него, несимпатичного, чорного, волохатого чоловіка. Він запримітив се добре на сьому, що лице її якось особливо оживило ся тілько тодї, як він звернув бесїду на се, що займало її чоловіка — на віддачу землї мужикам, на наслїдство і ся обставина дуже ранила його серце.

---

[1]) Місце в ваґонї, куди входить ся до середини.

[2]) Пишіть.

XL.

Задуха в горячому задля спеки і переповненя ваґонї третьої кляси так давала ся в знаки Нехлюдову, що він таки був приневолений лишити ся на тормазї. Але і тут не було чим дихати, і князь зітхнув повною грудию аж тодї, як потяг вилабудив ся ізза домів, і повіяв прошибаючий вітер. „Еге, убили“, повторив він слова, сказані до сестри. І в уяві його, зпоміж всїх вражінь нинїшньої днини, з незвичайною живостию, виринуло чудове лице другого вмерлого арештанта з усьміхненим лицем, строгим виразом чола і невеличким, сильним вухом під оголеним, зісинїлим личником. А що страшнїйше — його убили і нїхто не знає, хто його забив. А прецїнь забили. Повели його, як і всїх арештантів, після розказу Масленнікова. Масленніков, видко, дав звичайне розпорядженє, підписав своїм глупим закрутом папір з друкованим заголовком і, розуміеть ся, уже нїяк не уважати ме себе винуватим. Іще меньше претенсий до винуватого мати ме тюремний доктор, що розслїджував стан здоровля у арештантів. Він після припису виповнив свій обовязок, віддїлив слабих і нїяким робом не міг предвидїти нї тої страшної спеки, нї того, що їх вести-муть так пізно і в такій глотї. Смотритель?... но смотритель виповнив тілько свій припис, що велїв йому, в той а той день відправити тілько а тілько каторжних, засланцїв, чоловіків, жінок; так само не може бути винуватий і конвойний, котрого повинностию було, приняти рахунком тілько а тілько, а потім тілько само видати. Він вів віддїл, як се звичайно дїеть ся, і нїяк не міг предвидїти, що такі сильні люди, як отсї два, яких бачив Нехлюдов, не видержать а умруть. Словом нїхто не винуватий, — а люди забиті, і то забиті тими самими людьми, що неповинні в їх смерти.

„Пішло се з того“, думав Нехлюдов, „що всї сї люди-ґубернатори, смотрителї, околоточні, полїцаї, — уважають, що єствують на сьвітї такі становища, в котрих не обовязують людські відносини до людини. Всї, мовляв, сї люди — і Масленніков, і смотритель і конвойний — всї вони, коли не були би ґубернаторами, стотрителями, офіцирами — двайцять разів подумали би про се, чи можна відправляти людий в таку спеку і в такім натовпі, двайцять разів станули би і, побачивши, що людина слабне, задихуеть ся, вивели би її з гурту, завели би її в тїнь, дали би їй води, дали би їй відпочити і, коли приключило би ся нещасте, показали би

маленький екскурз по краєвій історії. В програмі чернівскої ґімназиї ла р. 1862-ий читаємо на ст. 23-ій: „Гр. кат. ученики з малими виїмками вміють уже з дому по руски, длятого без нїяких трудностий розуміють рускі виклади. Але зміж православних учеників велика часть при вступі до ґімназиї не вміє по волоски, для того треба ту науку вести в трох мовах“ (т. зн. по нїмецки, по руски і по волоски). Ся трудність починає від III-ої кляси менчати, бо до того часу найбільша часть учеників присвоює собі вже зрозумїнє волоскої мови. — Се-ж значить ся, що Русини православні лиш до III-ої кляси були ще Русинами, відтак ставали Волохами!“ каже проф. др. Стоцкий в „Бук. Руси“. Далї говорить той-ж автор: „Се чисте винародовленє Русинів, яке переводило ся під протекторатом школи і то в силу „теориї“, що всї православні, хоть би вони говорили й по руски, мусять бути Волохами! Ся теория зрештою дуже нам добре знана. — се-ж теория, яку пустили в сьвіт і якої придержують ся волоскі шовінїсти, румунїзатори й до нинї“. Се є „rutenisearea“!...

Далї каже Timpul:

„Громади передше чисто волоскі (Sicut nomina docent! — прим. Ред.) як Вилавча, Бобівцї (Bobestie), Чернавка, Мамаївцї (Mamaeștie), Кучурів великий і Кучурів малий etc. etc. нинї цїлком зрущені“. Бідні Волохи! утримували в тих „чисто волоских“ селах румунїзаторскі народні школи і коли їм крім неґативного результату науки нїчо не вдало ся, так зараз нарікають...

„Констатуємо“ — пише Timpul дальше — „що Русини розпросторонюють ся і розширяють ся тілько через винародовленє (лишаємо се вже без приміток) Волохів і що винародовленє Волохів йде тілько на користь Русинів.

„Доси не чувано ще, щоби цїлі громади — спершу волоскі — з часом ставали нїмецкими, жидівскими або польскими. А з другої сторони се факт загально знаний, що половина перше чисто волоских сїл стали з часом чисто рускими“. Та се вже така безлична брехня, що єї годї й схарактеризувати приличним словом! Коли тепер Русини по думцї Timpul-a з ряду другий елемент по Волохах, значить ся Волохів після математичних правил більша половина на Буковинї то виходить, що тому кількадесять лїт наперед не було на Буковинї жадного Русина — коли правда, що пише Timpul.

З сего всього „слїдує тілько се одно, що нї один фактор полїтичний не загрожує нашу ексистенцию національну, як Русини.

„Тому мусимо ми висказати ся против екпанзивности (! гіршого абсурда ще не читав досї. — Прим. зецера.) Русинів іпротив цїлковитого славянщеня Буковини.

„З сеї причини отже товаришенє або злука полїтична з Русинами неможлива для нас Волохів“. Тай амінь! Русини втратили союзника тай все. Ми з своєї сторони також можемо сказати, що і нам злука з ними не можлива доти, доки Волохи слабують на „psychopati-ю nationalis“, доки не мають нїчого більше в своїй програмі, як тілько зволощенє краю яким би то способом не було. Але ми не віримо, щоби ся слабість могла так сильно вкорінитись у верховодячих волоских сферах і ми є сьвято переконані, що ті рицарі, барони й деякі попи заслїплюють тілько очи своїм співплеменникам-мужикам, аби показатись патріотами волоскими а тимчасом дбати про свою клясову користь. Але прийде часть, коли отворять ся очі слїпим а тоді буде біда. Не на віки буде їм служити Bauernfängerei!

Кріза в Сербії.

В Білградї розійшла ся була поголоска, що екскороль Мілян, коли би ему не повело ся унеможливити подруже Александра з Машіновою, наміряє приїхати до Білграду, скинути Александра з престола і себе назад проклямувати королем. Король Александер візвав онодї до себе команданта ґарнїзону в містї і казав ему зелїзничий дворець обсадити військом. Мілянови мав командант не позволити висїсти з поїзду і відставити его під сторожею до границї. Командант заявив, що не може сего зробити і просить о димісию. Король приняв димісию і заявив, що в такім случаю его заряджене виконає хто иньший. Так отже між Міляном і Александром наступив цїлковитий розлом.

В Білградї заведено малий стан облоги. Переїзд чужих через сербску границю і в загалї гранична комунїкация суть дуже утруднені. Дневникам заборонено писати про заручини короля.

Новий кабінет вже уконституював ся. Дотеперішний президент апеляцийного трибуналу Йованович обняв президию і заграничні справи, а ад'ютант Александра Васїч, мінїстерство війни.

Онодї оголошено короліївский указ з загальною амнестиею всїм полїтичним вязням, з винятком тих, що брали безпосередну участь в атентатї на Міляна. Засудженим за державну зраду і атентат на Міляна улекшено кару в слїдуючий спосіб: Засуджених на арешт цїлком увільнено, засудженим на тяжку вязницю замінено кару на звичайний арешт. Тром засудженим на 20лїтну тяжку вязницю, даровано 10 лїт кари і чотиром замінено єї на 8-лїтну звичайну вязницю. Рештї засудженим кару цїлком даровано, між иньшими б. мінїстрам Весніцови і Мільовановичеви.

Приймаючи офіцирский корпус білградского ґарнїзону, котрий прийшов до короля з ґратуляциями з причини заручин, король заявив, що его постанова є сильна і незмінима. Александер висказав також жаль, що его отець, котрий ему тілько доброго зробив, як здає ся, зганив его крок. Однак для кождого вояка воля короля мусить бути законом.

Перед оголошенем заручин мала відбути ся слїдуюча сцена: Коли мінїстри побачили, що не потрафлять відвести короля від его наміру, візвали на поміч митрополита Іннокентия. Він упав перед королем на колїна і благав его зі зложеними руками, би відступив від свого наміру. На се Александер заявив: „Се неможливе. Єще нинї мусять бути оголошені моя заручини, а також вінчане мусить відбути ся по змозї найскорше, бо я не хочу, аби моя дитина прийшла на сьвіт поза моєю хатою“. Почувши таке, мінїстри подали ся до димісиї.

Запевняють, що подруже короля потягне за собою великі зміни в дипльоматичних заступництвах Сербії. Між иньшими має бути відкликаний віденьский посол, полковник Михайлович. Король іменував своїм секретарем д-ра Мілоша Петроніевича.

НОВИНКИ.

Черновцї, 28-го липня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагодї збирайте складки.

Надзвичайні збори каси позичкової і щадничої в Кичері відбудуть ся на 5. серпня с. р. в 1 годинї із полудня в слїдуючім порядку: 1. Справоздане касове; 2. Справоздане дїловодства надзорчої старшини; 3. Втягнене нової позички; 4. Вільні внесеня. — Кичера, дня 20. липня 1900.

Ілія Ілюк, касиер. *Володимир Турчак,* начальник.

Памятної книжочки в 70-роковини Монарха замовив доси тілько н. надучитель Бажаньский з Вікна. Дальші викази замовлень будуть оголошені в „Буковинї“. Просимо спішити, бо час наглий.

Коштом Русинів дбають про жидів. В Рогізняньскій школї настановлено учителькою панну Заржецку, що не має кваліфікациї з рускої мови. Помимо того передав їй надучитель науку в рускій клясї, бо в жидівскій треба було лїпшої, щоб не дай Боже, жидівскі дїти не потерпіли, а про руских панови директорови і повітовому інспекторови байдуже. Чи знає про се краєва рада шкільна?

Акция ратункова з причини повени. Gazeta Lwowska пише: Президия Намістництва покінчила вже наглу акцию ратункову, викликану повенями, які в днях 10 до 13 липня навістили кілька повітів у всхідній части краю. Де лиш показала ся потреба, обдїляли староства населене в першій хвили поживою — а пізнїйше найбільше навіщених повению, грошевими средствами на відбудоване і

співчутє. Вони не зробили сего, що більше, перешкаджали другим робити се лише ізза того, що вони бачили перед собою не людий і свою повинність зглядом них, а службу і її вимоги, які вони ставили вище того, чого вимагали від них людські відносини. Ось в сьому і цїла причина всього“, думав Нехлюдов. „Коли би можливим було признати, що що́ би то нї було важнїще від почутя чоловіколюбства, хоть на одну годину і хоть в якімсь однім виключнім випадку, то нема злочину, котрого не можна би було допустити ся зглядом людий, не уважаючи себе винуватим“.

Нехлюдов так потонув в гадках, що й не запримітив, як змінив ся стан повітря. Сонце заховало ся за низькою, розбитою хмарою а з західної части небосклону вирухувала ся густа сїра-сїрезна туча, що виливала ся десь гень далеко над полями та лїсами, скісним, сильним дощем. Від тучі тягло вохким дощевим повітрем. Тучі товаришили з рідка блискавки, а зі стугонанем ваґонів усе частїйше та частїйше мішало ся гоготанє грому. Туча наближалась чим раз більше, скісні краплї дощу, гнані вітром, стали падати на плошку тормаза і на нальто Нехлюдова. Він перейшов на другий бік і, вдихаючи вохку сьвіжість і хлїбний запах землї, що від давна очікувала дощу, бавив око летучими садами, лїсами, жовтїючими полями жита, зеленими іще полосами вівса і чорними бороздами темно-зеленої, цьвітучої бараболї. Всьо немов покрило ся полиском, зелене видавало ся зеленїщим, жовте — жовтїщим, чорне чорнїщим.

— Іще, іще, — говорив Нехлюдов, радуючись на вид оживаючих під благодатним дощем піль, садів, городів.

Добрий дощ лив не довго. Туча в части пересилила ся, в части пронесла ся, і на мокру землю падали вже останнї, прості, часті, маленькі каплї. Сонце виглянуло знова, всьо зазолотилось, а на сходї загнулась над небоклоном невисока, але ярка, з визначною відтїнкою фіолетового цьвіту, перервано лише в одному кінцї веселка.

— Ага, про що то я думав? — спитав себе Нехлюдов, коли кінчили ся в природї усї переміни, і потяг спустив ся в закрут з високими стїнами. — Правда, я думав про се, що всї ті люди, смотритель, конвойні — всї ті слуги — по більшій части сердешні, добрі люди, зробились лихими лише із того, що вони служать.

Він згадав рівнодушність Масленнікова, коли він говорив йому, про надужитя в тюрмі, привів на гадки строгість смотрителя, жорстокість конвойного офіцира, коли він не пускав на підводи і не звертав уваги на те, що в потягу мучить ся жінка в полозї. Всї ті люди, очивидно, були відпорні, нехтували просте саме почуване співчутя лише ізза того, що служили. Вони, як слуги були відпорні зглядом почутя чоловіколюбства, — „так як та мощена земля для дощу“, думав Нехлюдов, дивлячись на мощене різноманїтними каменями узгіре закрута, по якому дощова вода не всякала в землю, а зливала ся в потічки. „Може бути, і треба закладати каменями закрути але прикро дивити ся на ту позбавлену ростинности землю, котра могла би родити хлїб, траву, корчі, дерева, як ті, що виднїють ся поверх закрута. Те само дїеть ся з людьми“, думав він далї, „може бути, що потрібні ті ґубернатори, смотрителї, полїцаї, але страшно дивити ся на людий позбавлених головної людської прикмети — любови і взаїмного співчутя“.

„Цїла річ в тім“, думав він далї, „що люди признають за закон се, що́ не есть законом, і не признають за право сего, що́ есть вічним, незмінним, ненарушеним правом, самим Богом записаним в людських серцях. Ось і від того менї усе так тяжко з тими людьми. Я по просту страхаюсь їх. І дїйстно, сї люди страшні. Страшнїщі від розбишаків. В розбишацї все таки може відізвати ся жаль серцї — у сих натомість не може прокинути ся він. Вони так забезпечені від него, як отсї каменї від ростинности. Ось тим вони страшні. Кажуть, страшні Пуґачеви, Разіни. Сї сто раз страшнїщі. Коли-б собі хто задав до розвязаня психольоґічну задачу: як би то зробити, щоби люди нашого часу, християни, гуманні, по просту добрі люди допускали ся страшних саме злочиньств, не спочуваючи себе винуватими, — то на се одна однїська відповідь себ-то: поробити їх ґубернаторами, смотрителями, офіцирами, полїцаями, с. е. щоби, по перше, були пересьвідчені, що есть така річ, звана царською службою, при якій можна поводити ся з людьми, як з річами, без людських, братських відносин до них, а по друге, щоби люди сею самою царською службою були звязані так, аби відвічальність за наслїдки їх поступків зглядом людий не падала на нїякого з осібна. Як би не було у нас таких обставин, не можливо було би довершувати таких справ, як ті, що я їх бачив сьогодні. Цїла річ в тім, що люди думають, що есть стадия, в яких можна поводити ся з чоловіком без любови, а таких стадий не має. З річами можна поводити ся без любови: можна рубати дерево, робити цегли, кувати желїзо без любови; але з людьми не можна поводити ся без любови, як не можна обходити ся з пчолами без осторожности. Та як з пчолами, коли ходити меш коло них неосторожно, то пошкодиш і собі і їм, так само річ має ся з людьми. І то не може бути инакше тому, що взаїмна любов поміж людьми есть підставним законом людського житя. Правда, чоловік не може приневолити себе до любови, як ось приміром до роботи, але з того не випливає, що можна обходити ся з людьми без любови, особливо коли що небудь вимагаеш від них. Не почуваеш любови до людий, — сиди тихо“, думав князь, звертаючи сї слова до себе, „займай ся собою, якимись річами, чим хочеш, лиш не людий не тикай. Як можна їсти без шкоди, а з пожитком тілько тодї, коли хочеть ся їсти, так і з людьми можна поводити ся з пожитком і без шкоди тілько тодї, коли любиш. Раз іно відваж ся обходити ся з людьми без любови як ти вчора поводив ся з шурином, тодї не означиш словами жорстокости і звірства в відносинах других людий, як я сего дізнавав ся з цїлого свого житя. Еге, еге, се правда“, думав князь. „Се гарно, се гарно!“ повторяв він в дусї, дізнаючи подвійного почутя прохолоди після мучачої спеки і спізнане досягненого висшого степеня ясности в питаню, що його уже від давна занимало.

(Дальше буде.)

поправу хат, тепер же заряджено роботи коло доріг, річних валів і т. ин. а то аби дати населеню нагоду до заробку, та для направи комунїкацій там, де средства громад і повітів на то не вистають. З фондів, якими президия Намістництва розпоряджала, видано доси на ту ціль — крім датку цісаря, в висотї 20.000 корон — загальну квоту 113.600 корон. З того випало на повіти: станиславівский 26.600, стрийский 22.000, товмацкий 21.000, рогатиньский 8.000, долиньский 9.000, жидачівский 6.000, калуский 6.000, сяніцкий 4.000, богородчаньский 2.000, бучацкий 2.000, надвірняньский 4.000, дрогобицкий 2.000, борщівский 1.000 корон. Тепер староства заняті подрібними розлїдами розмірів і наслїдків нещастя, які розпочато скоро лиш води о стілько опали, що можна було приступити до оцїнки шкід на місци. Ті розлїди з природи річи тяжкі і вимагають богато часу і праці, однако нема сумнїву, що президия Намістництва вже в перших днях серпня буде могла предложити властям подрібні внесеня що-до дальшої акциї державної на ширші розмірі. Коли в кількох повітах недостача доброї паши дає ся діймаючо відчувати, поробила президия Намістництва заходи, аби забезпечити для тих повітів відповідний припас соли для худоби в цїли поправи паши.

Гуцульска піявка. Повітовий суд в Делятинї на жадане Арона Пресснера виставив на лїцитацію на день 13. серпня с. р. майна шістьох селян зі Саджавки. Виклична цїна всїх шістьох господарств виносить всего 466 злр. і 31 кр.

Сьвятиня штуки. Родимці! Горяча, неімовірна мрія входить в стадию дїйсности і сповняєсь справа, яка видавалась неможливою тим людям, що еї порушили.

Видїл „українъско-руского драматичного товариства ім. Івана Котляревского у Львові“ подав до маґістрату міста Львова просьбу о безплатне відступленє площі під будову руско-народного театру і на жадане того-ж маґістрату предложив нарис будови, виготовлений архітектом п. Левиньским.

Родимці! Тепер вже не черепашним кроком, а летом блискавиці повинна поступити вперед ся так покуча справа, справа будови руско-народного театру!

Тож відзиваємо ся до Вас, Панове і Селяни, до Вас, богатші і біднїйші: не забувайте на одиноку народну институцию, яка на сором десятками лїт тинаєсь блудною вівцею по найгірших норах — і складайте, хто що може, на будову руско-народного театру у Львові, аби за кілька лїт ми могли зійтись у своїм театрі, а в своїй хатї своя правда і сила і воля.

Особливо Вас, рускі красавиці, заклинаємо, дайте ще раз доказ свого знаного горячого патриотизму, використайте кожду хвилину і запукайте до кождого руского серця з просьбою о ленту на будову руско-народного театру, а вірте, що просьба Ваша не прогомонить безслїдно, бо щире і добре є руске серце.

Від Видїлу українъско-руского драматичного товариства ім. Івана Котляревского у Львові.

Товариство постаралось о цеголки до збиранє складок: то коли хто їх еще не має, зволить ласкаво зголоситись до секретаря товариства п. Т. Новіцкого, Львів, ринок ч. 10. II.

Ц. к. Дирекция зелїзниць державних оповіщує: Між стациями Коломиею і Ланчином на шляху Делятин-Коломия-Стефанівка піднято рух всїх поїздів дня 25. липня с. р. Аж до усуненя перещкоди між стациями Делятином а Ланчином будуть курсувати лиш поїзди ч. 3951 і 3952 на шляху Коломия-Ланчин.

Обрабований декадент. Звістний польский писатель Пшибишевский мешкає тепер у Львові на Кастелївцї. „Нага душа“ завела его онодї в ночи над фіолетові води Пелчиньского ставу. Темну ясність ночи перервав нїмий крик трех львівских батярів, що з зеленими, витрішеними очима і червоними кулаками кинули ся на одїте тїло Пшибишевского. Один набив ему оловяним пістуком смараґдовий синяк там, де ніс сходить ся з чолом, а другі шукали по кишенях „нагої душі“. Але не мали щастя найти сего скарбу і мусїли задовольнити себе лише 50-ма коронами. Здаєсь, зі злоби, що їм не удало сл здобути „нагу душу“ у самого найревнїйшого еї поклонника, гольтїпаки побили сильно і поранили нещасливого декадента. А наука з того така, що до хорого чіпають ся мухи, а до пяного злодїї. А „нагі душі“ надто любять купати ся — в алькоголю...

Нїмці о Галичинї. Нїмецка часопись Alldeutsche Blätter видала в ч. 30. дуже гарне сьвідоцтво Галичинї, бо пише: В осередку Европи положений є край, котрий не має в собі нїчого европейского ні в адмінїстрациї, ні в судівництві, ні в господарстві суспільнім, ні в житю публичнім, — взагалї в нїчім. Є то край морального бруду, нехлюйства і патентованих обманців. Знаходить ся він, правда, в границях держави, котра посїдає культуру европейску, але сам є зовсїм дикій. Читателї легко здогадують ся, що мова тут про Галичину. Панує там одна верства людности, названа шляхтою. Она рядить, бо занимає всї посторунки. А щоби раз на завсїгди забезпечити ся від протестів покривджених, придержує нарід при помочи духовеньства у великійтемнотї. Шляхта то верства дармоїдів, а предметом їх визисків — то селяне і жиди“. — Коротке, — але — нема що казати — гарне свідоцтво!

Жіноче питанє. Баронова Фридерика Більоф, в берлиньскім тижневнику „Zukunft“ помістила статю, в якій обговорює жіноче питанє в будучности. Між иньшими звертає она увагу на задачі женщин, на їх права і обовязки. Держава — пише панї Більоф — мусїла дати почин, щоби женщини охоронити перед тими, що ще плетуть про стереженє домашного огнища, про материньскі обовязки і низшість женщини, але коли розходить ся о виссанє жіночої працї, там они не знають етики. Між привилеями мущини находив ся один, що без сумнїву доси ще належить до него виключно і неподїльно. Є ним обовязок військової служби. А женщина при війску? — чи се можливе? Однак нема нїчого неможливого в нинїшних часах при мінїмальнім подїлї працї. Ту можна розвязати квестию в сей спосіб, що придїлить ся женщинам рівновартні обовязки при якій иньшій суспільній задачі. Панї Більоф ставляє отже внесенє: „Всї здорові, молоді дївчата обовязані відслужити один рік чито в шпитали, чи в шкілках фребльовских, домах сиріт, або людових кухнях і чайнях, відповідно до вродженої вдачи“. Се внесенє мотивує дальше панї Більоф отсим: „Рік практичної дїяльности, посьвячений службі убогих, потребуючих помочи, а притім остра карність, совісне сповнюване обовязків і безпосередна стичність з убожеством та терпінем, були би для будучих материй під кождим зглядом богато пожиточнїйші, як теперішне безцїльне гонене за забавами. Такий один рік научив би дївчину поваги заводової працї, збогатив би еї в практичне досьвідченє, еї погляд через се поширшав би і поглубив би ся, еї нерви і мязні скрїпили би ся“. Сей проект є сам по собі шляхотний і сам промовляє за свою вартість, щоби потребував еще сильнїйшого попертя над се, яке навела панї Більоф. Гадка, кинена нею в нинїшних часах еманципациї жінок, викличе неодну дискусию, неодну полеміку, але приняти ся і видати овочі може і повинна.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Дещо про Хіни*).

I. Тян-Цин.

Прибули ми до ріки Пей-го, що дїлить місто китайске від оселї европейскої.

Місто Тян-цин більше як Пекін. Мешканців тут буде більше мілїона; промисл, торговля величезна — а на ріцї Пей-го нема моста... Треба переправляти ся пороном! А на поронї глота людий, віслюків, клунків, пакунків і джінрікша...

Нарештї ми на другім боцї — в Европі. Rue chemin de fer, Quai de France, Rue d' amirauté... Се оселя француска зі своїм французским maire-ом (бурмістром), з французскими полїцаями з борідками à la Наполеон, зі своїм французским способом правлїня. І всї написи купців по французски, і готелї французскі, і кофейнї французскі. Правда, що оно звучить дивно: Monsieur Ling-Chang Hôtelliere française або Monsieur Kong-Wou barbiere et friseur français... — Однак се Франция.

Там дальше йде englisch settlement. Тут ще гарнїйше як у Франциї. Улиці прешироке макадамізовані, тїнисті. Усюда осьвітлене ґазове, а по обох боках в тїни високих дерев стоять палати купців европейских, консулїв, банки, generalstor-и і инчі інститути. І клюби тут прегарні, і готелї, що не повстидали би ся стояти в столицях европейских. І щоденна ґазета анґлїйска тут виходить, і по готелях стоять найновійші телеґрами про сьвітові подїї. І сад публичний тут есть, де скачуть біляві дїти европейскі, і музика з Кутайців вигравае мельодиї з европейских опер.

Оселї француска та анґлїйска — се дві независимі від себе републики. Управляють ся они, по своїм законам, котрі видае рада громадска. Порядок тут, в осередку Хін, що аж серце радуе ся. Так і видко, що тут в тих оселях істнуе закон, котрий усї поважають. І Китайців тут, в европейских дїляницях, тьма-тьменна та й усе їх більше прибувае під охорону европейских порядків.

А китайска дїльниця? — Уличкі вузенькі, криві, з дїрами, що не то ногу на них звихнути, а і вязи скрутити можна. Вечером осьвітленя нема нїякого. Гноївки всюда. Смрід скажений. А на тих уличках товче ся тьма-тьменна нїтнїючих куїв, що перевозять на скрипячих телїгах усяке добро. Натовп людий нехарних, віслюків обючених, верблюдів — просто смерть! І крик, і гамір і смрід — нї! сюда не показувати ся чоловікови, що має делїкатні нерви... А жебраки голі — хиба лиш трохи покриті яким мішком дїравим — виставляють на показ свої гниючі рани!

А се місто стоїть під управою віцекороля Лї-Гунґ-Цанґа, звістного і в Европі із своїх подорожий. Сего ясно осьвіченого Китайця послав був уряд яко специяльного посланника на коронацию царя до Москви, а відтак по всїй Европі і Америцї... Сему чоловікови докоряють в Китаю, що він занадто прихильний до Европи, що він революціонер, касуе старі добрі обичаї!... Сам „ямен“ себ-то віцекоролївска палата, що крие ся за високим муром — осїдок бруду і нехари.

А місто Тян-цин богате. Тут головний торг на шовк, на різні шкіри, на порцеляну, на чай — торг мілїоновий. Та що з того? Коли нема управи, нема законів, а есть мандарини.

„Нема в сьвітї народу — казав менї один Европеець з анґлїйского settlement-у — котрим би так легко управляти як Китайцями. Они слухняні і честні і роботящі. Що ж коли у них нема законів. Є закони, та лиш на папери, а основний обовязуючий закон — то самоволя мандаринів. Тут до самого краю посунений принцип, що не урядник для народу, а нарід для урядника. По китайски не каже ся: той а той назначений ґубернатором. але каже ся: „мандарин імярек назначений їсти провінцию...“

Однак в Тян-цинї побачив я щось таке, що заносить на „Молодий Китай“. Се тамошна кадетска школа. Уладжена она цїлком на лад европейский. І будинки гарні европейскі, і чистота всюда взірцева. Комнати для кадетів ясні, ліжка чисті і риштунки гарні. Входимо в салю, де відбувала ся наука. На китайске „Habt-Acht“ витягнули ся всї парубчаки в струну — і оком не кинули на нас, хоть звістно, що ми були для них цїкаві. Всї они були одягнені в унїформи на австрийский з темно-червоними вилогами і в синих пантальонах. На таблици писав професор цифри — не китайскі, але арабскі. Ми бачили опісля і вправи кадетів в стріляню під проводом нїмецкого підофіцира. бачили і муштру та не від ступний пруский Parade Marsch.

Командантом школи есть пан полковник Юнґ-Чінґ, котрий служив довший час в Австриї, а опісля і в прускій армиї. Говорить він прегарно по нїмецки, ще й „Witz-и“ віденьскі пускае. Для Австриї і австрийского полку, при котрім служив у Відни, заховав він щиру симпатию. Кождого року дістае з полку „Militär-Almanach“ і радуе ся ним дуже. Показало ся, що ми два знакомі собі з Відня ще з 1884 р., то і розвязали ся нам язики.

На нашу честь полковник Юнґ-Чінґ одягнув ся в свій военний унїформ, скроений цїлком на австрийский спосіб. І зьвізди полковничі вишив він собі на золотім ковнірі, і шаблю австрийску має, і шапку офіцирску австрийску, тільки без дашка. Ту й кадети хіньскі носять вилоги австрийского полку, при котрім служив наш полковник.

Зійшла розмова на кадетску школу.

— Кілько у вас учеників в школї?

— 100 в манджурскім віддїлї а 80 в китайскім.

— Чому ви робите ріжницю між Манджурами а Китайцями?

— Ріжниці властиво нема нїякої. Ми всї Китайці. Манджури — то потомки тих, що в 1660 році завоювали Китай. Они всї покитайщились, але позаяк Манджури все служили у війску, то они становлять певного рода Militär-Kaste або Militär-Adel, як то у вас кажуть в Австриї.

— А як до вашої европейскої школи відносять ся міністри та сам цар?

— Міністри — то старі дурні. Они все ще думають, що то найлїпший офіцир, котрий найлїпше з лука стріляе та найтяжший камінь здвигне. Они про школу не то не дбають, але й колоди їй під ноги мечуть. А цар? У Єго Імператорскої Милости був я справу ему здати. Три четверти години був я сам-на-сам з імператором. (Тут полковник махнув рукою.) Цар сам нїчого не може без самовладних мандаринів... Але все таки він із власних своїх гроший назначив для кождого манджура 5 таелїв місячно; харч і одяг у них на кошт державний. У нас кождий віцекороль має свою армію і кождий муштруе еї на свій лад. А отсе перша школа kaiserlich königlich...

(Дальше буде).

*) Тепер цїлий сьвіт вельми інтересуе ся справами в Хінах. Не від річи буде отже, подати нашим читачам дещо до відомости про сей край небес. Хто хоче більше довідати ся, най собі купить гарну й дуже цїкаво писану книжку „Листи з чужини“ д-ра Ярослава Окуневского, що описуе там все яко очевидець. Книжка 8⁰ ст. 355 стоїть неоправлена 2 к. 50 с. в гарній оправі з полотном 3 к. Замовляти можна через друкарню тов. „Руска Рада“. Ми подаємо тут дещо в виїмках.

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУРА.

Ruthenisches Sprachbuch. II. Theil von Emilian Popowicz. Сими днями кінчить ся друк другої части сего учебника рускої мови для Нерусинів — апробованого ц. к. мінїстерством просьвіти для середних шкіл. Не від річи буде згадати при такій нагодї, що невтомимий і многозаслужений автор якраз сьвяткуе 25-лїтний ювілей своєї письменьскої дїяльности, котру почав 1875 р. яко управитель рускої части орґану учителїв „Bukowinaer Paedagogische Blätter“ — будучи їх співредактором. В виду такої на культурну історию Буковини так незвичайної та ідеальної працьовитости желаємо проф. Поповичови кріпкого здоровля і найлїпших сил на далї тай надіємось вбачити від него ще много творів.

Телєґрами „Буковини“.

Відень, 28. липня. Wiener Ztg. доносить, що архикнязь Петер-Фердинанд заручив ся з сицилїйскою Маріею Христиною, принцесою Боурбон.

Новий дуже добре збудовний дім

єсть по уміркованій цїні до продажи; містячи 4 покої, дві кухні, пивниця і шопи при тім овочевий і яриновий огород.

В дуже краснім місци на передмістю Калїчанка.

Довідати ся можна у

п. КАРОЛЯ СТРОНЬЧИНЬСКОГО майстра столяр.

Калїчанка ч. 36.

Адвокат
Др. СТЕФАН ГОРДИНЬСКИЙ

має честь повідомити,

що отворив

канцелярию в Чернівцях

при улици Головній ч. 14, (в домі Шнірха).

Меблї до продажи!

Цїле уряджене для сипяльні з оріхового дерева і цїле уряджене для їдальні з дубового усе вироблено красно і натурально по дуже ниській цїні.

Оглядати можна в Буковиньким Музеум промисловим І. пов.

Сьвіжий і чистий лїд

продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений

СКЛАД ЛЕДУ

ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.

Можна замовляти через кореспонденцийні карти.

На бажане відставляє ся лїд до дому.

Найлїпші
МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиниїст

в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради" в Чернівцях.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ✠ ЧЕРНІВЦЇ, ✠ улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопцїв.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe" найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпа- ки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 85. Чернівці, середа дня 19. липня (1. серпня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

Дуже замітний голос подає один з консервативних полїтиків до Die Information: Буря з язиковими розпорядженями пролиснула. Коли думано в міродатних кругах, що зі знесенєм сих розпоряджень бодай по нїмецкій сторонї наступить бажаний супокій, то тепер прийшло ся їм цїлковито розчаровувати. Між Чехами знесенє язикових розпоряджень викликало найтяжше огірченє, а нїмецкій сторонї не подало жаднього вдоволеня. Противно! З обох сторін стрчено найкрасшу фразу, найлїпше демаґочне средство аґітациї, так, що треба було чим скорще вишукати що иньшого... І тут мусїла прийти черга на державу і єї істнованє. Хоть і як комічно видаєсь се, таки оно є правдою. Через сотки лїт істнувала наша Австрия меньше більше в теперішнім своїм видї, а тепер має якраз пропасти, коли нїмецкий урядовий язик не стане управильнений законом! Се преціньнїкого не переконає, хто спокійно розважить справу. Взагазї становиско нїмецкої лївиці каже, що ему нїчо не залежить на істнованю Австриї, з другої сторони виставляють лїберали нїмецкий внутрішний язик в урядах державною конечностию, за яку старатись обовязана держава, зглядно правительство, а обі ґрупи узурпують собі право рішати сю квестию непокликано і на такий лад, який для них найпригіднїйший.

Становиско федеративних, чи автономістичаних кругів є на кождий спосіб далеко льогічнїйше і більше довірчиве, як становиско лївиці. Хотяй федеративні, чи автономістичні ґрупи не виключають потреби спільної, язикової звязи, то однак сим державним не-нїмецким пмртиям залежить на сїм, щоби сей спільний язик заведено обережнд та зручно, не обиджаючи національного почутя не-нїмецкої більшости австрийского населеня.

Коли Нїмцї щиро бажають Австриї, коли їм дїйсно залежить на поступі Австриї, то се є їх патріотичним обовязком узгляднити також національні чувства не-нїмецких народів. Коли-б їм залежало на тім, щоб Австриї не нанести шкоди, то вже они мусїли-б зменьшити свої жаданя. Нїмецкий внутрішний язик істнує преціньі тепер, та він оправданий так історичним розвоєм Австриї, як і дїйсною потребою — а тепер би нараз сей стан не міг вистарчити?

Супротив того треба зазначити, що сила та добро держави не лежить в єго законах, але передовсїм у виконаню сих законів — се лиш творить підставу державного авторітета. Яка користь Австриї, коли нїмецкий державний язик задекретують хотьби як торжественно, а против него піднесе ся загальний опір не-нїмецких елементів та вчинить безскуточним сей закон? Австрия в сїм случаю скорше ослабила би ся, чим запомоглась та вийшло би як раз противне, чим наміряв закон державного язика. Тому треба, заким рішить ся на з'обовязуючі переговори з Нїмцями, ще раз основно роздумати собі цїлу справу, та особливо розібрати се питанє, чи не було би найлїпше, щоби так лишило ся, як до тепер бувало.

Війна в Хінї.

З Тієнтсіну доносять, що 10.000 Хінців стануло укріпленим табором на північ від Пейсану. Післанець, котрий вийшов з Пекіну дня 15. с. м., а до Тієнтсіну прийшов дня 24. с. м. оповідає, що війска князя Чіна побито в битві з війсками Туана. Чужинцї боронять ся в катедрі положеній в північній части Пекіну, недалеко „забороненого міста“. Від анґлїйского посла Макдональда надійшло до Шанґаю письмо датоване 6. с. м., котре доносить: Чужинцї не мають нїякої помочи від хіньских властий. Три посольства ще держать ся з причини трусливости Хінців. Маємо надїю боронити ся через 14 днїв. Коли би однак атаковано нас довше з таким завзятем як тепер, будемо могли удержати ся лише 4 днї. Пальба Хінців не устає. До Тієнтсіну прибув хіньский слуга убитого Кетелера і запевняє що европейскі посли дня 9. с. м, були ще при житю.

Европейскі конзулї в Гонконї держали ся з далека від Лїґунчана, звістного з своєї хитрости і не вдавали ся з ним в нїякі переговори. Тепер бойкот сей залишено. Онодги були у него на короткій конференциї конзулї: росийский, французский - американьский. На тій конференциї віцекороль заявив, що посли в Пекінї жиють; що до иньших чужинців, то він сего рішучо не знає, але для теперішної справи се цїлком дрібна річ, чи иньші чужинцї в Пекінї, окрім послів жиють чи нї. Говорять, що Лїґунчан вже не поїде до Пекіну, але повернe до Кантону. Він мав наказ переговорювати з послами в Гонконї, але що ті не хотять вдавати ся в нїякі переговори, Лїґунчан уважає свою місию за скінчену і вертає на своє давне становиско віцекороля.

Адмірал Сеймур прибув до Шанґаю. Анґлїйский конзул в Шанґаю доносить, що Хінцї убили на провінциї дві місіонарки. З Кантону доносять, що члени стовариша „Союз тройцї“ наміряють ударити на одну дїльницю Кантону. В наслїдок сеї поголоски запанував в Кантонї несупокій. В околици міста розлїплено підбурюючі плякати. Один з них звучить: Як се могло стати ся, що богато з нас приняло таку варварску віру, якою є християньска віра. На півночи вирізано вже 10.000 Хінців, котрі приняли християньску віру. Не помогли їм війска, котрі з усїх сторін стягнено для їх оборони. Се однак Хінцям ще не може вистарчити. Мусимо всїх невірних поубивати, як убиває ся пси або кури. Всїх тих, котрі не хотять назад навернути ся, безвзглядно треба вибити. Надїємо ся, що тепер всї почувають ся до обовязку, який супротив такого стану річи тяжить на них.

В провінциї Сечван зрабовано дві християньскі громади і спалено забудованя лязаристів в Кянсі.

В телеґрамі з Шанґаю потверджує ся вість, що в дїльници засе-

---

33. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

XLI.

Ваґон, в якому примістив ся Нехлюдов, був до половини занятий народом. Була тут прислуга, мейстри фабричні, різники, жиди, прикащики, жінки, робітницї, був салдат, були дві панї — одна молода, друга піджила з брансолетою на голій руцї і якийсь строгий на вид добродїй з кокардою на чорній шапцї. Всї ті люди, спокійні по розміщеню, сидїли смирно, хто гризучи сїме, хто курячи циґаро, хто знов ведучи оживлену розмову зі сусїдами.

Тарас щасливий на виду, сидїв направо від переходу, заховуючи місце для Нехлюдова і живо розмавляв зі сидячим проти него мускулистим чоловіком в розщипленім, суконнім кафтанї, — як опісля довідав ся Нехлюдов, садівником, що їхав шукати місця. Не підходячи до Тараса, Нехлюдов станув в переході коло поважного старця з білою бородою в легенькім кафтанї. що говорив з жінкою в сїльскій одежі. Поруч з жінкою сидїла, далеко не дістаючи ногами підлоги, семилїтня дївчинка в новому сарафанчику з косочкою сливе білого волося і, безперестанно, гризла сїме.

Оглянувшись на Нехлюдова, старець загорнув з гладкої лавки, на якій він сидїв одинцем, полу свого кафтана і ввічливо сказав:

— Прошу сїдайте.

Нехлюдов подякував і сїв на вказане місце. Як іно князь усадовив ся. жінка продовжувати стала перерване оповіданє.

Вона розказувала про те, як її в містї приймив чоловік, від якого вона тепер вертала ся.

— Тай наклопоталась я, батеньку, наклопоталась, заки поїхала до него. Але таки милосердний Бог допоміг менї і була там і вертаюсь тепер — говорила вона. — Тепер, як Господь поможе, то аж на Різдво побачимось.

— Добре дїло, — сказав старець, оглядаючись на Нехлюдова: — не зашкодить проглянутись в місто, а то чоловік молодий забуваєть ся в городї живучи.

— Ой нї, батенько, що се, то нї. Мій чоловік не з таківських. Не то що жадних дурниць не виправляє, а він немов дївчина румяненький. Гроші усї до копійки відсилає до дому. А що вже дївчиною, то так тїшив ся, що й виповісти годї, — сказала жінка, усьміхаючись.

Дївчинка, що гризла сїме і прислухувала ся бесїдї матери, немов потверджуючи її слово, поглянула спокійними, розумними очима в лице старця і Нехлюдова.

— Як розумний то іще лучше, — сказав старець, — а сего не нюхає? — додав, вказуючи очима на пару людий — чоловіка та жінку, очивидно фабрикантських робітників, що сидїли на другому боцї переходу.

Робітник приклавши флящину горівки до рота, закинувши назад голову, ликав із неї що сила, а жінка, тримаючи в руцї торбинку, з якої виймила булку, цїла потонула в лицї свого чоловіка.

— Е нї, мій не пе, і не курить, — відповіла жінка, користаючи з нагоди, щоби іще раз похвалити ся чоловіком. — О, таких як він, мало, батеньку, дуже мало, сьвята земля родить. Ось який він, — додала, звертаючись і до Нехлюдова.

— То і лучше — повторив старець, глядячи на пючого робітника, що надпивши з фляшки трохи, подав жінцї горівки. Жінка вхопила фляшку і, сьміючись та хитаючи головою, приложила її до рота. Почувши на собі погляд Нехлюдова і старця, робітник звернув ся до них.

— Щож добродїю? Дивите ся, що ми пемо? Як ми гаруємо — нїхто не бачить, а ось як пемо, — усї спозирають. Заробив, — то пю ще й жінку почастую. Ось як воно.

— Еге, еге, — сказав Нехлюдов, не знаючи, що відповісти.

— А правда, добродїю? Жінка моя — тверда як сталь. Я з неї вдоволений, тому вона мене і пожалувати може. Так я говорю, Мавро?

— На, на, бери собі, не хочу я більше, — сказала Мавра, віддаючи в його руки фляшку. — І що ти плетеш безглуздне? — додала вона.

— То воно так, — продовжав робітник, — як добра, то добра, а як заскрипить, то немов віз ненасмарований. Мавро, так я говорю?

Мавра, сьміючись, пяним рухом махнула рукою.

— От, і завів...

— І то як добра, то добра, до пори, до часу, а як їй сяде муха під хвіст, то вона вирабляє, що і подумати не можна... Щира, правда, щиріська. Ви, добродїю, вибачайте. Я випив, ну, а щож тепер робити... сказав робітник і став укладати ся до сну, зложивши голову на колїна усьміхненої жінки.

Довго сидїв Нехлюдов зі старцем, котрий розказав йому про себе. що він муляр, робить уже 53 роки і поставив на своїому віцї стілько печий, що вже й рахубу стратив, а тепер збираєть ся вже відпочати, та все якось не доводить ся. Був у містї, забеспечив свої дїти, а тепер їде на село відвідати домашнїх.

Вислухавши оповіданя старця, Нехлюдов встав і пішов на то місце, котрого стеріг для него Тарас.

— Щож, паноньку, сїдайте. Ми пакунок забиремо до себе, — сказав увічливо, поглянувши на лице Нехлюдова, садівник, що сидїв напроти Тараса.

— Хоть тїсно, але таки нїхто не обиджає, — сказав сьпівучим голосом усьміхненний Тарас і, піднявши сильними руками, немов перце, свій двопудовий клунок, перенїс його до вікна. — Місця доста. Зрештою можна постояти,

леній Хінцями в Тієнтсінї, міжнародні війска страшно рабували. В державнім складї зрабовано 600 тон срібла. Окрім того в приватних домах рабовано дорогоцїнности. В найбрутальнїйший спосіб мали ґаздувати Росияни, котрі убивали безоружних без огляду на пол і лїта. В Сієнтсінї живність тепер дуже дорога. Волів не мож дістати за нїяку цїну.

З Петербурга доносять, що висилка дальших віддїлів війск до Хін відбуває ся дуже скоро. З варшавского округа вислано вісїм полків і 6 батерий артилерії.

В поодиноких полках вильосовують до Хін по 80 вояків. В анґлїйскій палаті послів правительство заявило, що войска держав ще не могли вимаширувати на Пекін, але приготованя до вимаршу вже майже скінчені.

З Вашинґтону доносять, що американьске правительство відкинуло проєкт хіньского правительства, аби здержати військові операції, котрі мають на цїли марш на Пекін, під услівєм виданя послів.

Сербска кріза.

Урядова, сербска праса видїла ся спонуканою дементувати всї ті численні а тенденцийні і неправдиві вісти, які доносили заграничні дневники про подруже короля та его наречену. Так пр. неправдиві є донесеня про вік нареченої, яка має що-іно 33 роки, роджена в р. 1867 і анї не була нїколи розвідкою, анї не мала жадних дїтий. Коли порівнаємо се урядове дементі з тим, що писало ся про сина та доньки Драгі Машінової, то дїйстно прийде ся встидатись европейскій прасї перед Китайцями, яких она представляє заводовими крутїями. Лише що китайску неправду ми називаємо брехнею, а свою власну — сензациєю.

Супротив донесень, що в цїлій Сербії панує невдоволене з заручин короля, вказує офіціяльна праса на те, що король одержав вже звиш 100 ґратуляцийних телеґрам з усїх сторін краю, а ще дальші телеґрами надходять. Ширене неправдивих вістий уважають дїлом одного знаного круга жінок в Білгородї, який сим способом хоче викликати сензацию.

В Білгородї сконфісковано всї заграничні ґазети, які подали ріжні вісти про заручини короля Александра. Богато сербских дневників улягло також конфіскатї, а між ними також урядові „Мале Новіни“, які подали змісти промови короля Александра до офіцирів залоги.

На послїдній радї мінїстрів прийшло було між королем а деякими мінїстрами до дуже острих сцен. Один з мінїстрів, обрушений матримонїяльним наміром короля, сказав в горячцї: „Любовниця Вашої королївскої Милости“. На те скочив король Александер і зі стеклостию кликнув: „Забуваєте ся: не любовниця, але наречена!“ Коли знов другий мінїстер сказав, що нїколи не признасть Драґу за королеву, відрізав ему король: „Я вже вас навчу, щоби ви те робили, що каже король“.

І так король злучить ся на віки зі своєю обожаною. Як дуже він любить еї, звірив ся перед депутациєю сербских торговельників, якій оповідав, що ще тодї, коли Драґа була палатною дамою его матери, він нераз цїлими годинами чекав на морозї, на коритари, аби бодай переходячи побачити любе личко своєї Драґи. Тож не диво, що як з одної сторони осуджують молодого короля, так з другої і в краю і за границею опінїя висловляє ся про него з признанєм, як про короля-джентельмена.

Цар мав прислати на вінчане дуже цїнний дарунок для молодої Король Александер просив царя о позволене тому, що батько царя був хрестним батьком Александра і після православних понять є між ними відношене свояцтва. Цар повідомив короля, що его заступником на вінчаню буде росийский посол в Білгородї.

Допись з Дорошівців.

Наш панотець Vasile Nichitovici щось дуже незадоволений нашою громадою, бо ему завсїгди недогода. З разу, коли тілько прийшов з Іванківців, зачав шукати собі з тутейшим дяком приключок: ганьбив в церкві при людях за те, що дяк не сказав при відпустї по третім разї „Господи помилуй“ „високопреподобний отче благослов і т!“ — але „благо с л о в и!“ — Потім лишив дяка, та взяв ся до паламаря. Одного разу так довго ждюхав его пию, що той мусїв перед панотчиком бити поклони і перепрошати. Аж далї Vasilie троха відїв ся — (треба знати, що він з І в а н к і в ц ї в дуже зголоджений прийшов) — і взав ся до цїлої громади: ганьбить в церкві, називає худобою, дурнями, каже, що його попередники не робили тут нїчого. (Правда, нїчого такого не робили, як о. Vasile — прим. Ред.) Зрештою і я мушу признати, що дурні, бо нераз нанесуть до церкви таких красних та великих колачів, яких наш „душ-пастир“ з роду не бачив. Він добре пізнав своїх благих овечок, а стриже їх так немилосерно, що деякі хотять вже утїкати від него; вповідає також, що він навіть не подавав ся на Дорошівцї, але консистория дала его сюда, аби відвертав нарід від Галичини: (— коли тому правда, то не знала консистория, який то з него страхопуд між людьми — прим. Ред.) А то сегодня більше народу йде до Галичини, нїж колись. — Наш панотець виявляє в церкві силу штук, бо знає і помяниками кидать, а нераз, як розсердить ся при службі Божій, то виливає навіть і найсьвятїйші тайни. Судячи, що має перед собою саму тілько худобу, не читає цїлі молитви, лише початки і кінцї. Але він в тім дуже милить ся, бо майже вся тутейша молодїж розуміє устав церковний.

Далї жалує ся о. Nichitovici, що з його проповіди сьміють ся люди. Та як не сьміятись, коли його проповіди аж тріщать дурницями. — Коли хто вмре, то для нашого отця найбільша втїха. Вдре, кілько сам схоче! — При похоронї мусить бути панотцеви в руки велика хустка за корону, бо малу хустку кидає (натхнений в такім разї гнївом духа сьвятого) панотець парафіянам в голову. А добродїйка, стараючись з доброти своєго серця всякому лиху запобічи, кличе ґаздиню тай питає ся: „А маєш велику хустку для панотця? Бо вони будуть гнївати ся! як не маєш, то принеси менї пів корця бараболї, а дам тобі хустку для панотця!“ Такі то наші народо...луцї! —

А який він славний катехита! — Як вчить релїгії, то дїти першої кляси аж обмочують ся від тої твердої науки, бо отець кричить кілько має сили і дає собі буком такт.

Parinte Vasile, що видить скорше „сучець в оцї брата, нїж бервено в своїм“ ще й полїтикує, ворогуючи прилюдно в церкві на фонетику, тай підкопуючи повагу наших шиіл (хоть на рускім та в науцї розуміє ся, як свиня на перцю). „Йдїть до консисториї і докучайте, аби ту дурну фонетику геть скасували!“ Але нам здає ся, що скорше підуть люди до консисториї, аби панотця, що з своєї румунїзаторскої жовчі оттак проповідує, сим разом такі справдї без його поданя перенесла, бо він тут вже доста важко напрацював ся на нашій шкірі. — Та вже крайна пора!

НОВИНКИ.

Чернівцї, 31-го липня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагодї збирайте складки.

На послїднім засїданю консисторії перенесено експозита з Садови, Евзевія Усатюка, до Драчинців за сотрудника. — Єромонаха А. Кибидевича іменовано сотрудником в Спасї. — Іменовано окінч. богослова К. Настасия асистентом при конс. канцелярії. — Згоджено ся на участь релїг. фундушу при заснованю фабрики цукру в Жучцї. — Апробовано календар дієцезальний на рік. 1901. — Іменовано кіцманьским сотр. протоєрейским пароха з Кіцманя Ст. Івановича, а віківским сотр. прот. Д. Гакмана, пароха з Долїшного Вікова.

Григорій Галїп, проф. краєвої рільничої школи подав до числа з 28. с. м. „Bukowiner Nachrichten“ допись, з котрої меньше-більше виходить, що зложив своє місце яко бувший директор волоскої бурси перед трьома роками з причини несправедливого поступованя видїлу тов.: „Societatea pentru cultura şi literatura Romana din Bucovina“. Заразом заповідає проф. Галїп публичне оголошене істориї долї своєї яко директора волоскої бурси, мовлячи, що кривджене его особи через 3 роки тим, що видїл товариства не допускав его до слова в власній оборонї а в рішеню спору надто партийно потурав противникам проф. Галїна, — примушує его до сего кроку: виступати в нїмецкій ґазетї против коннаціоналів.

Цїсарскі маневри. Приготовленя в Яслї на приняте цїсаря поступають скоро наперед. Всї майже артикули живности подорожіли дуже, а цїни помешкань підскочили в гору. На час ма-

---

а нї то під лавкою можна пролежати. Нема чим клопотатись. Дурниця! — говорив він, виражаючи лицем ввічливість та сердешність.

Тарас говорив про себе, що, коли не випе, то він немов нїмий, що доперва як ковтне горівки, то аж тодї пливуть йому слова і то гарні. А тодї він нїчого не затаїть, що лежить в него на серцї. І дїйстно, в тверезім станї Тарас заєдно мовчав, колиж випив, (що трафляло ся рідко і то в особливших разах), тодї робив ся дуже милим в розмові. Тодї і богато говорив, і добре, просто, щиро, і головно ввічливо, котра то прикмета аж била з його добрих синїх очий і знатна була по вічно усьміхненому, привітливому лици.

В такому станї він був сьогоднї. Прихід Нехлюдова на хвильку застановив його бесїду. Але упоравшись з мішком, він сїв по давньому, зложив сильні робучі руки на колїна, і впявливши свій зір в лице садівника, продовжав свое оповіданє. Він розповідав свому новому знакомому, зі всїми подробицями історию свої жінки, за що її засилали, ізза чого він їде тепер за нею на Сибір.

Нехлюдов не чув іще в детайлях того оповіданя, тож з цїкавостю прислухував ся. Він трафив як раз на се місце, як отроєня уже довершено і в сїм'ї спізнали, що допустила ся того злочину Федося.

— Ось я про свое горе розповідаю, — сказав Тарас по задушевно дружньому звертаючись до Нехлюдова. — Попала ся добрача людина — балу-балу, балу-балу розговорились тай я про свое говорю.

— Так, так, — сказав Нехлюдов. — Ось, бачиш, таким робом, братчику мій, справу викрили. Взяли мамуня тото зїле, „іду“, кажуть „до уряднику“. А батенько мої — чоловік правий. „Погоди“, кажуть „стара“; молодиця ще дитина сама не знала, що робила. Треба і над нею зжалїти ся. Вона може опамятаєть ся. Але де там, не слухають нїчого: „Поки ми її держати-мемо, вона“, кажуть, „як швабів вигубить“. Убрали ся, братїку, пішли до урядника. А сему в то й по грай. Зараз до нас. Тай полїцаїв прислав.

— Ну а ти що? — спитав садівник.

— А я, братїку, не качаю ся від болю, нї, та не врацаю. Всьо в серединї перевертаєть ся, і словечка сказати не в силї. Зараз тато запрягли коні, посадили Федосю, завезли в стан, а звідси до слїдователя. А вона, братїку, нїчого і словечка не пропустила, всю правду, як на долони, виложила слїдувателеви: — і де отруї взяла і як її приправила. „На що“, каже, „ти зробила?“ — „На то“, каже, „осточортїв він мінї. Мінї Сибір лучше“, каже, „як з ним жити“, — нїби зі мною, — усьміхаючись говорив Тарас. — Признала ся, значить ся, до всього. — Звістна річ — в тюрму з нею. Татуньо самі вернули ся. А тут робучий час надходить, а з жінок у нас одні мамуня, та й вони вже немічні. Думали — гадали, чи би за запорукою не взяти її назад. Поїхали татуньо до начальства; ідуть до одного — не йде, йдуть до другого. Так бували може в пятьох начальників. Не помагало. Вже зовсїм закинули ся клопотами, аж ту навинув ся один чоловік, із приказних. Такий вискає, що другого не знайшов би такого. „Дай пять рублїв“, каже, „то виручу“. Стало на трьох. Щож, братїку, я її подотенця позаставляв, дав. Як він написав тото письмо, — протягнув Тарас, немов би говорив про вистріл: — від разу пішло. Я сам в той час підняв ся, сам за нею до міста їздив.

— Приїхав я, братчику ти мій, до міста. Раз-два кобилу лишив в заїздї, витягнув письмо, тай в тюрму. „Чого тобі?“ — „Так і так“, кажу, „господиня моя тут у вас замкнена“. „А письмо, каже, е? Я подав письмо. Він подивив ся тай: „пожди“, каже. Сїв я на лавочку. Сонце уже пішло з півдня. Виходить начальник: „ти“, каже, Варґунов?“ — „Так, прошу пана“. — „На її“, каже. Зараз отворили браму. Вивели її в її одїню, як яло ся. — „Щож, підем“. — „А ти хиба пішки?“ — „Нї, я на кони“. — Прийшли ми до заїзду, розплатив ся я за постійне, запряг кобилу, підбив сїна, що лишилось під верету; вона сїла закрутила ся в хустку, поїхали ми. Вона мовчить, і я мовчу. Як стали під'їзджати до хати, так вона питає: „а що, мамуня живі?“ — „Живі“, кажу. — „А татуньо живі?“ — „Живі“. — „Вибач мінї, Тарасе, за мій дурний розум. Я й сама не знала, що я робила“. — А я кажу: говориш — говориш, не переговориш ся — давно простив тобі“. Більше й не хотїла говорити. Приїхали ми до хати, а вона мамунї в ноги бух! Мамуня говорять: „Бог вибачить“. А тато привитали ся і кажуть: „ей, на що старе згадувати. Живи, як найлїпше. Нині“, кажуть, не на се пора, — з поля забирати би. „За Скородним“, кажуть, „на гноєнім тім кавальчику таке ти, Богу дякувати, жито зародило, що й серп не бере, уся полягла. А треба би вижати. Ось ти з Тарасиком, підеш завтра, на жниво“. — І взяла ся вона, братїку мій, з того часу до роботи. Та так робити стали, що всїм було на вдивовижу. Ми тодї наймали три десятини, а Бог дав, що жито, що овес вдав ся над рідкість. Я кошу, вона вяже, а нї то обоє жнем. Я до роботи звик, з рук не летить, а вона ще лїпше робить, за що нї візьме ся. Молодиця проворна, молода, а ще до того під силою. І до роботи, братчику мій, така ревна стала, що і я, бувало, вже її спамятую. Прийдемо до дому, пальцї напухли, руки болять, відпочити би, але де тобі; біжить до повітку готовить перевесла на завтра. От що сподїялось!

(*Дальше буде*).

неврів має бути уряджена полева почта, а управителем еї назначено бар. Дормуса, секретаря дирекциї почт і телеґрафів у Львові. Голосять що до тої почти, як також для помочи на почтах в Ясли, Дукли і Коросні призначила дирекция 150 урядників. Обострено приписи щодо зголошуваня проїзших, а також видало староство до всїх громад приказ, що коло кождої хати мусить бути уряджена студня і кльоаки та иньші річи, про які селянам анї снило ся.

Гершко Чоп в своїй Rundsau вповідає, що не мав би відповіди на евентуальне запитане президента: кого вибрати на заступника краевого маршалка та наслїдника дра Рота? Богу дакувати не питають таких Гершків, хоть як-би надувались — а то Чоп вже готов, навіть лїцитацию виписати!

Timpul розписав ся про „emigrarea ţeranilor bucovineni la America“ — цїкаві ми, що вийде з того; чи знов не rutenisarea?

Завстидали ся накликувань майже всїх міских часописий... бочки магістратскі — призначені до скроплюваня улиць столицї Буковини, бо неможливий в тьмі пороху перехід через улиці і длятого в неділю о 2-ій годинї по полудни, підчас рісного дощу кропили Руску улицю... по сьвіжім болоті. — Зазначити випадає, що Руска улиця взагалї йно тогди є кроплена, як має через неї переходити похорон визнатнїйшої особи.

Страйк мулярів. В понеділок 30. с. м. мулярі черновецкі заперестали роботу. Рано, о годинї 7-ій зібрали ся вони цїлою юрбою перед магістратом і зажадали підвисшеня платнї і $1^1/_2$-годинного часу на обід. Вечером в кількох місцях відбули свої наради. Порядку публичного нїгде на заколочено. Страйк тревае дальше.

Дня 28. червня остїк ся в о. О. Мироновича, в Ступцї, ґурагуморского повіту, віл і згиб пять днїв пізнїйше. Через слїдства дізнало ся, що того вола був вкусив ще в Сїчню 1899 р. остеклий пес.

З Варшави до Парижа і назад на біцикли переїхав студент университету петербургского п. Володислав Мілкевич. Виїхав він з Варшави дня 14. червня, а в Парижи був вже дня 27 червня.

Росийский студент, бувший довший час слухачем філ. в Харкові, що переселив ся на Австрию і пробуває тепер в Чернівцях — удїляє лекциї в росийскій, французкій тай анґлїйскій мові. Адрес; M. Піньковский, Kuczurmarerstrasse 14.

W. Tagblatt подає в телеґрамах під титулом „Lehrerelend“ сумну але дуже характеристичну вість: „Факт, що много учителїв з околицї Зац (Saaz) наймають ся на час ферий в робітники при жнивах хмелю, щоби таким способом підвисшити собі заробок“.

Охорона перед туберкулами. Заслужений гиґієнїст, Волянд, звертає увагу, що туберкули творять ся головно у дїтий. Дїти бавлять ся в піску та набирають на руки тисячі бакцилїв, котрі опісля дістають ся через уста і ніс до середини тїла та викликують ріжні недуги, а головно туберкули. Тому Волянд радить родичам, щоби старали ся все удержувати у дїтий чисті руки, лице і одїж. В наслїдок недостаточної опіки над дїтьми є тілько сухітників в таких родинах, де родичі зовсїм здорові. Если недуга не загнїздить ся в дитинячім віцї, то пізнїйше орґанїзм стає більше відпорним і не улягає сухотам.

Хотяй Парижани видали великі грош! на водопроводи, то терплять тепер неугасиму жажду. Та то і не диво, бо вже через довший час нема там дощу, а спека велика, більше як 38°. Коли але в поблизьких околицях за мало води з керниць, то мусять тепер провадити еї з ріки Сен. І так топють Французи в такій спеції досить горячу воду, що досягає вже 20°. Але і сего лїтепла не стає людям на цїлий день, так що місто приспилуване замикати всї водопроводи від 11. години в ночи до 6. рано. І так бідують Парижани без води. — В Чернівцях також не лїпше!

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Дещо про Хіни.

II.

Пекін.

В далекім Всходї всї Европейцї між собою брати — звістно, коли личні або національні їх справи не увійдуть в колїзию. Коли в Шан-ґаю було в цьвітни сего року повстане китайских кулів против розпоряджень громадского европейского уряду, то всї Европейцї стануди як один муж для охорони европейских загрожених інтересів. На беріг вислали своїх узброених матрозів Анґличане, Американцї, Французи, Росияни і Австрийцї. Хоть, правду кажучи, у Австриї там інтересів майже нїяких, також залога з австрийского крейзера „Пантер“ заняла свое місце на березї. Чому? Европа против Азиї — біла раса против жовтої! Наш післанник запросив би до „сальон-кару“ нїмецких післанників военних. О що-ж ходить? О розділене Китая по кавалочкам... Біла раса против жовтої!

Шлях йшов понад рікою Пей-го. Американьскі інжінери, що привикли проводити зелїзну дорогу по американьских преріях, справили ся скоро з своїм дїлом. Через сей терен, навіщуваний повенями, перевели они мости прегарні. Шлях ще в роботї, а поїзди вже ходять.

Послїдна стация перед Пекіном Кванґ-Цун. Зелїзний шлях ще не був проведений аж до самого Пекіна. Оставало ся нам ще дві години або верхом або в телїгах. Хто захопив коня або віслюка, пігнав наперед — я присїв ся з д-ром Ростгорном, першим секретарем нашого посольства у телїгу.

Що се таке китайска телїга, тяжко дати поняти пересїчному Европейцеви. Се з дощок збита будка на двох тяжких скриплячих колесах, запряжена в мула, з двома дишлями.

Доктор Ростгорн відступив менї почестне місце в середині телїги, а сам присїв ся коло візника на козлї. Дороги китайскі — коли їх взагалї дорогами назвати можна — то одні вибої то з-права то з-лїва. Коли болото, то колеса застрягають по вісь у тім липкім гною, коли-ж сухо, то порох тут знимаесь страшенний. Телїга скрипить та бух з одного вибоя у другий! Ноги менї затерпли — бо сиджень відвисшених тут нема, а треба сидїти à la turca — ґузи набив я собі на голові та на плечах, а задуха в телїзї, просто пропадай!

— Пустїть мене — кажу — із сего почестного місця... я вже радше піду пішки.

— Проміняймо ся! Я вже старий Китаєць, привик до телїг, а ви сядьте на моє місце.

І сїв я плече о плече з вонючим візником, а під коня так близько, що кінь і з мене хвостом мухи зганяв... та бодай обійшлось без иншої пригоди, остаточно можливої в порі годівлї коний зеленою пашою...

Шлях вів через рівнину Пей-го. Усюда знимав ся порох і покривав усяку найменчу зелень своєю сїро-бурою краскою. Тут то там видніло ся деревце, але его листє не зелене, а сїре від пороху. Тут то там знимали ся стіжковаті могили усипані з глини. Китайцї не знають кладовищ, а кождий погребає ся серед свого поля. Села маленькі, нехерні. Китайцї вибігали нам на зустріч подивити і почудовати ся „білими дяками“. Смрід, нехар усюда,

По дорозї стрітили ми каравану двогорбих верблюдів, а там дальше телїгу з жовтим стягом.

— Се їде якийсь урядник. Жовтий стяг, то ознака офіцияльности.

Через розвалини в мурі в'їхали ми в великаньский терен.

— То цїсарский парк звірний...

Нїяких звірів, крім ворон, там не видати. Всюда запустїне. І мури в звалищах, і палата, колись золочена в давні времена, тепер в розвалинах. Старі дерева вже посохли і стави штучні заболотили ся. Тут то там видніли ся табуни манджурских коний або стада товстохвостих баранів.

При дорозї повно фіялків. Зриваю собі цьвітки, нюхаю. Що се? Фіялки не мають найменчого запаху!

— Се оно так — каже доктор Ростгорн. — Тут в Китаю і рожі не пахнуть... Але от сїдайте в телїгу, бо скоро сонце зайде, запруть пекічьскі ворота і нам прийде ся ночувати перед „раєм“.

Візник почав наганяти свого коняку. Бідна моя головонько і бідні мої кости!

А „рай“ пекіньский уже знимав ся перед нашими очима. Заходяче сонце осьвітило своїми лучами високі мури, котрими обведене цїле місто, і башнї, що взносять ся над воротами, і верхи жовтих палат царских та сьвятинь китайских.

Із „раю“ підніс ся запах! Нї, у Китаю не богато для очий, а тим більше для носа..

Почала ся улиця брукована широкими плитами. Тут то там в тім бруку бракувало плити. Телїга бух в яму, а я головою об телїгу!

— А се шлях удержуваний в порядку та ще от недавно підправлений! Сими днями їде цар помолити ся в отсих сьвятинях, то шлях поправлено!

Праворуч стоїть за високим муром сьвятиня землї. Раз в рік їде тут богдихан, проводить там два днї і дві ночи на молитві і відтак яко первосьвященик і цар складає жертву небу і землї. В сьвятини землї складе він ще першу борозду золоченим плугом і засїває там пшеницю.

— Та як же цар може їхати сею дорогою? — питаю.

— Вже заздалегідь впрявляють ся до теї справи двірскі слуги. В носилки кладуть миску з водою по сам край. Слуги мусять бігти з носилками і недай-Бог, коли вода виле ся! Тогдї каньчуком! Отже цар всїдає в носилки, заслони з усїх боків спускають, ще по оба боки улиці ставлять високі рогожки, щоб не допусти Господи хто із підданих не глянув на его царску милость, або на відворіт, щоб і цар не бачив нїчого, і так то в запертю спішить він сповнити свій релїґійний обовязок...

Кріз високі ворота в'їхали ми у місто в дїльницю китайску. Кругом нас гамір, крик, клекіт. Товпа Китайців аж кишить. Серед болота, гною і нехари суетить нарід: і торгує, і продає, і кричить — чисте пекло!

Тут таки на улици розложений усякий крам, тут на улици стоять ходячі кухнї з усякими пахнючими китайскими ласощами, тут на улици роблять Китайцї свою туалету, голять голови і бороди, тут таки без усякого встиду і церемонїї сповняють і свої тїлесні потреби. Тут поздовж улиць стоять копані ями, де виливає ся хатна нехар, а з гих то гноївок черпають міскі слуги, щоби поливати улицї, коли посуха і порох густий виїдає очи.

В'їхали ми на міст, що веде з дїльницї китайскої у місто манджурске. На мостї обпали нас жебраки. Богато вже я бачив на сьвітї і нещастя і біди, і хороб — я-ж лїкар! Але тут накопило ся на однім місци стілько нужди, стілько нещастя, стілько ран, стілько гною! Дантове пекло!

Я мимоволї кинув між тих бідаків жменю мідяків.

— Що робите? — каже др. Ростгорн. — Тепер уже ми від них не відгонимо ся!

І справдї, їх зойки „Лай! лай!“ (шановний добродію!) гнали мене як ті фурії. Один нещасний, що ему нога вже відгнила, повзав ся на рачках... Стиск був тут такий, що ми ледви пропхати ся могли. От він присовгав ся перед нас навколїшки, головою бе поклін в калюжу... „Лай! лай!“ Сего забути не можу!

(Дальше буде.)

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

„Учитель“, ч. 14. з дня 20. липня с. р. — Зміст: В справі заложеня руского музея шкільного. — Про фізичне вихованє (дальше). — Справозданя з інституту Руского Товариства педаґоґічного. — Про курс до шкіл видїловых. — Відозва. — Конкурси.

Телєґрами „Буковини“.

Монца (Майлянд), 30. липня, (рано). В неділю вечером сьвяткувало ся тут торжество ґімнастиків, при котрім роздавали нагороди. При сім торжестві брав і король Гумберт участь. Коли о десятій годинї король зі своїм ад'ютантом хотїв успіти на віз, вистрілив на него анархіст Анґило Бриссі три рази з револьвера. Трета куля ранила короля в серце так, що він кілька мінут пізнїйше віддав Богу душу. — Анархіста увязнено.

Монца, 30. липня. (По обідї.) Убійця називає ся Ґетано Бриссї, родив ся 1869 р. в Прато і занимає ся ткацтвом шовку. Він є анархістом. Висказує, що він короля з пімсти за монархістичну институцию застрілив. — Гумберт приїхав з Монци на запрошенє комітету. Коли пороздавали нагороди, хотїв король усїсти на отвертий віз. В тім моментї впали на него 4 вистріли, і 3 ранили его так, що він лише тілько жив, що заїхав до палати. Рим убраний чорними хоругвами. Склепи заперті.

Рим, 30. липня. Saracco скликав міністрів до ради, потім відїздить до Монци. — Принц Неаполю і жена його тепер на подорожи в Орієнтї.

ЖАРТИ.

Лїкар: Я вже всьо пробував, але нїчо не помагає!

Хорий: А як би то було — пане доктор — як би ви перестали мене лїчити?

—

Пяний: Жінко, як я до тепер приходив перед опівночию, то ти менї завше малими горнятами кидала в голову, а великими аж по опівночи! Тепер лише 11 година а ти у мене кидаеш великим горшком. Що то ти вже якийсь новий порядок запроваджуеш?!

—

— Куме, а ви вчера чого так втїкали, як я вас кликав; ви гадали, що може я хочу гроший зичити у вас?

— Знаете — кумцю — менї казав лїкар, щоби я много руху робив.

—

Зять: Мій тесть на правду здурів. Я ему оногди пишу, що я з журы та клопотів сивію і прошу о поміч — а він, знаете, що менї посилае?!... Помаду до фарбованя волося!

—

— Кумо, а подивітьно ви ся, як ваш старший синок бе своїх братів!

— Та най бе, бо я ему позволила. Ви гадаете, що маю кільки часу, щоби їх що дня одно за другим бити? От вибю добре найстаршого, а він потім бе далї молодших і я маю супокій.

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки руского селянства“ і можна еї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най прищле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівцї, ул. Петровича ч. 4.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума і горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Адвокат
Др. СТЕФАН ГОРДИНЬСКИЙ
має честь повідомити,
що отворив
канцелярию в Чернівцях
при улици Головній ч. 14, (в домі Шнірха).

Сьвіжий і чистий лїд
продає по найдашевших цінах евентуально в платах на рати після нової системи уряджений
СКЛАД ЛЕДУ
ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.
Можна замовляти через кореспонденцийні карти.
На бажанє відставляє ся лїд до дому.

Найлїпші
МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).
Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).
Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.
За кожду машину ґарантую 5 лїт.
Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.
В. Данилевич
машиніст
в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,
що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.
Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приряду до вигідного порушуваня.
Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.
Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.
З поважанєм.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.
Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найлїпших тукаєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопцїв.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшим анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 86. Чернівці, пятниця дня 21. липня (3. серпня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

Мимо величезної спеки, в часї котрої звичайно всї полїтики пробувають на купелях і нїякими полїтичними справами не журять ся, сего року полїтика в Австриї не спочиває. Балакливого парляменту нема, та й не знати чи скоро буде, отже посли не виговоривши ся в палатї на Франценсрінґу, полїтикують на вічах виборцїв, або в часописях. Всї ті полїтики гризуть ся головно розвязкою питаня, що правительство зробить з парляментом, чи видумало вже средство для его санациї і яке. При тім кождий хоче також з свого боку причинити ся до акциї ратункової і подає власні проєкти санациї полїтичних відносин в Австриї, або що найменьше критикує і нївечить чужі пляни.

Онодї промовляв президент палати др. Фукс, обговорюючи внутрішну ситуацию в державі. N. fr. Presse виступає дуже остро против дра Фукса за ту его промову. Найострійшу критику викликав уступ, в котрім бесїдник назвав Австрию союзною державою. Свій вивід N. fr. Presse кінчить словами: Доси не наведено доказів, що причина теперішного хоробливого стану лежить в населеню. Оно є лише певне: президент народної репрезентациї, котрий виголошує такі промови, найлїпше характеризує тую репрезентацию.

Противно приняли промову дра Фукса чеські часописи, котрі висказують ся о нїй з великим признанєм. З тої промови Morawska Orlise заключає, що бажанєм католицко-людового сторонництва є відтворенє правицї. Хоч услівя поставленого послом Ебенгохом в справі нїмецкого язика для зносин, Чехи не можуть приняти, то однак не є виключена ревізия засад і підстави програми. а навіть вже розпочато зміряючі до того кроки.

Нїмцї, специяльно лїберали не дуже тїшать ся тим, що в сторонництвах давної правицї носять ся з пляном відбудованя сеї парляментарної більшости і старають ся, о скілько можуть, не допустити до того. На тій точцї мають они рацию о стілько. що лише тій давній парляментарній більшости завдячуємо нинїшну деморалїзацию і упадок парляментаризму в Австриї. Якийсь „визначний і впливовий австрийский полїтик виступає в Pester Lloyd против відновленя давної правицї. Нїмцї нїколи не допустять до сеї реконструкциї. Коли би однак мимо їх опору давна більшість віджила, держава довго ще будо знаходити ся в такім станї, який тепер маємо. До природних услівій Австриї належить, аби Нїмцїв влягнено до більшости. Они тепер ведуть борбу о задержанє добичий з вересня 1890 року і мають претенсию, аби супротив них заведено сей курс, котрий їм тогди торжественно приобіцяно.

З слїдуючої статї Pester Lloyd-a довідуємо ся, що в осени минувшого року Нїмцї могли були утворити чисте мінїстерство лївицї, а опісля жертвувано їм теку мінїстра краяна. Они відкинули оба ті предложеня, бо не хотїли брати на себе відвічальности і своїм впливом перехилили вагу в користь урядничого мінїстерства.

Посли Штірк і Кайзер також виступили з ситуаційними статями і оголосили їх в Linzer Volksblatt-ї. П. Штірк уважає за невластиву і некористну річ годити ся на предложені кількома послами угодові проєкти, бо се не є цїлком обовязком опозициї ломити собі голову за правительство, як треба вилїзти з ситуациї. Полїтична програма п. Штірка опирає си на засадї, що в Австриї нїчо не можна зробити без Нїмцїв, або против них. Полїтичний зворот в вересни 1899 року відбув ся під гаслом, що в будучности інтереси держави вже нїколи не можуть бути в суперечности з інтересами Нїмцїв.

П. Кайзер висказує переконанє, що проєктоване п. Ебенгохом октройованє язикових законів і реґулямін посольскої палати не може довести до уздоровленя парляментарних відносин. Ті кроки викликали би як найславнїйшу опозицию зі сторони інтересованих. Коли правительство хоче усунути недовіре Нїмцїв то оно неповинно полишати поодиноким урядникам інтерпретацию, чи язикові розпорядженя мають уважати за знесені, чи нї. Насамперед треба управильнити язикові відносини, а доперва відтак до узнаня нїмецкого язика за державний язик.

Війна в Хінї.

Після донесень дневників з Шанґаю, Лїґунчан мав одержати вість, що князь Туан погиб. Між боксерами утворили ся іменно два сторонництва, одно за Туаном, друге против него. В битві, до якої прийшло між обома партиями коло всхідної брами Пекіну, противники Туана побідили а сам Туан погиб. Після вістий з Пекіну, посли мали бути ще дня 24. с. м. при житю. Дня 28. с. м. Лїґунчан заявив, що посли знаходять ся в дорозї до Тіентсіну, де повинні були стануги ще вчера. Хіньский посол в Парижи одержав слїдуючий цїсарский декрет датований 24 с. м.: Чужі посли з винятком бр. Кетелєра на щасте ненарушені. Доказом, як дуже інтересуємо ся послами, можна навести се, що даємо їм ярину, овочі і иньші артикули до житя.

Онодї оголошено в Льондонї сину книжку про Хіни, в котрій знаходить ся також послїдне справоздане посла Макдональда з дня 28. мая. Макдональд доносить, що посли в Пекінї відбули дня 26. мая нараду над положенєм в Хінах, при чім француский посол висказав переконанє, що можливе є поважне небезпеченьство грізних забурень. Такої самої гадки був італїйский посол.

Росийский посол висказав гадку, що небезпеченьство не таке близьке, як гадає француский посол. Нїмецкий посол не казав дурити ся надїєю, що хіньске правительство зробить що небудь успішного. Кн. Чін в розмові з Макдональдом запевняв, що заграничні посли можуть числити на опіку правительства. Боксерів називав при тім ворогами краю.

В синій книжцї знаходять ся також документи відносячи ся до

---

34. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ДРУГА.

— А до тебе привітна стала? — спитав садівник.

— І не казати; так зжила ся зі мною, немов душа одна. Що́ я загадаю — вона розуміє. Вже і мамуня, чого небудь розсердять ся, а таки говорять: Федосю нашу так гейби перемінили, зовсїм другою молодиця стала. Їдемо раз обоє за снопами, обоє сидимо на передї. Я до неї: „Як же ти сю річ, Федосю, придумала?“ — „А як придумала“, каже, „не хотїла з тобою жити. Лучше, гадаю, умру, а не хочу“. — „Ну, а тепер?“ кажу. — „А тепер“, каже, „ти менї в серцї“. — Тарас пристанув і, радісно усьміхаючись, дивно похитав головою. — Що йно зібрали з поля, повіз я коноплї мочити, приїжджаю до дому, — підождав він мовчки, — чую, гуторять, що Федосю до суду кличуть. А ми і призабули давно вже, за що́ її судити мають.

— Не хто иньший, як нечистий, — обізвав ся садівник; — сам чоловік не придумає нїчого, щоби душу загубити. Так само у нас один чоловік... — і садівник зачав було розказувати, але потяг став задержувати ся. — Нїяково докінчувати, стация, — сказав він, — от піти би напити ся.

Розмова скінчила ся, і Нехлюдов у слїд за садівником вийшов із ваґона на мокрі дошки платформи.

XLII.

Іще з ваґона запримітив Нехлюдов декілька богатих екіпажів, запряжених четвернями і трійками ситих, подзвонюючих дзвіночками коний. Вийшовши-ж на почорнілу від дощу мокру платформу, побачив перед ваґоном першої кляси гурток людий, між котрими замітна була висока, товста паня в капелюсї з дорогими перами, в ватерпруфі, і високий молодий чоловік, з тонкими ногами, у двоколесничім костюмі, з величезною, ситою собокаю в дорогому нашлийнику. За ними стояли льокаї з плащами і парасольками і візник. Всьо се виходило на стрічу. На цїлій сїй громадцї, від товстої панї до візника, що́ піддержував рукою поли довжезного кафтана, лежала печать спокійного самодовіря і розкидности. Довкола тої громадки зарисував ся кружок цїкавих і клонячих перед богацтвом голови людий: начальник стациї в червоній шапцї, жандарм, завсїгди притомна лїтом при приходї потягів худенька панночка в руським строю з перелками, телеґрафіст і пасажири, чоловіки та жінки.

В молодому чоловіцї зі собакою Нехлюдов пізнав ґімназияста, молодого Корчаґіна, а товста паня була сестра княгинї, до якої переїжджали Корчаґіни. Надкондуктор з блискучими ґальонами і в чоботах вітворив двері ваґона і. на знак поважаня, тримав їх в часї, коли Пилип і артельщик в білому фартусї осторожно виносили довголицю княгиню на її складному фотелї; сестри привитали ся, почули ся французькі фрази про се, чи в каретї чи в колясцї поїде княгиня, і похід, котрий замикала покоївка кучерява, з парасольками і оправою, подав ся до дверий виходу,

Нехлюдов не бажаючи стрічати ся, щоби знова не пращати ся, зачекав, щоби аж похід вийшов зовсїм зі стациї. Княгиня зі сином, Міссі, доктор і покоївка пішли вперед, а старий князь тримав ся з заду зі своячкою. Тож Нехлюдов, не потребуючи близько підходити, міг чути отті відірвані французькі фрази з їх розмови. Одна з тих фраз, не знати ізза чого, вбила ся в память Нехлюдову зі всїми інтонациями і звуками голосу князя Корчаґіна. — Oh! il est du vrai grand monde, du vrai grand monde,[1]) — сказав князь про когось своїм голосним, самодовірчивим голосом і ураз зі своячкою, в товаристві поважаних кондукторів і двигарів, прийшов у двері виходa.

В тім часї з'явилась в кутї двірця громада робітників в личаках, півкожушках з мішками на плечах. Люди сї гурмою увійшли на платформу і рішучими кроками підійшли до першого-лїпшого ваґона, хотячи там умістити ся, але зараз кинув ся на них з криком кондуктор і відогнав їх. Не задержуючись, робітники пішли, спішучись і стаючи собі взаїмно на ноги, дальше до сусїдного ваґона і стали вже чіпатись з мішками і зі всїм за двері ваґона, і входити до него, як другий кондуктор від дверий двірця, побачив їх намірене і строгим криком нагнав їх звідси. Ті, що́ вже увійшли, раз-два вилїзли назад і знова тими самими легкими кроками пішли іще далї, до слїдуючого ваґона, до того самого, в якому сидїв Нехлюдов. Кондуктор знова їх задержав. Вони були задержались, наміряючись їти іще далї, але Нехлюдов сказав їм, що у ваґонї місця досить, щоби вони ішли, що і для них знайде ся десь приміщене. Робітники послухали його, і Нехлюдов пішов у слїд за ними. Бідаки хотїли вже розміщуватись, як панок з кокардою і обі панї, принявши їх охоту усадовити ся в тім ваґонї за личну образу собі, рішучо спротивились і стали виганяти їх. Робітники, числом двайцять, і старі і молоденькі, всї зі змученими, обгорілими, сухими лицями, сейчас таки зачіплюючи мішками об полички, об стїни і об двері, очивидно спочуваючи себе справедливо винуватими, пішли далї через ваґон, очивидно готові їти до кінця сьвіта і сїсти, де би нї веліли, хоть би на кілку.

— Куди лїзете, дїтьки! містїть ся тут, — крикнув иньший кондуктор, що́ вийшов їм на стрічу.

— Voilà encose de nouvelles,[1]) — заговорила молодша з пань, в повнї переєьвідчена, що вона своєю доброю, французькою мовою зверне на себе увагу Нехлюдова.

---

[1]) О, се справдї великий сьвіт,

[1]) Там знова новина.

переговорів Анґлії з европейскими державами в справі акциї Япану. З тих актів виходить, що Япан домагав ся від Европи точного запевненя, що его інтервенция не доведе до конфлїкту з Росиєю. На се Росия заявила дня 28. червня, що цїлком не гадає спинювати свободи акциї Япану, а ще до того, супротив заяви япаньского правительства, що Япан буде дїлати в тїснім порозуміню з иньшими державами.

До Шангаю прибули ще 3 воєнні кораблї. В фортах знаходить ся тепер 2.000 а в арсеналї 3.000 вояків. В Гутшу убито девять анґлїйских місіонарів. В околици Кантону порозлїплювано підбурюючі плякати. Хоч в самім містї панує спокій, лишить ся тут пять анґлїйских воєнних кораблїв і шість індийских полків піхоти.

Смерть короля Гумберта.

Атентат, котрого жертвою упав італїйский король, виконано в місцевости Монца під Медіоланом, на зелїзничім шляху до Риму. Монца є голосною лїтною резиденцією італїйского короля, віддаленого не більше, як о 13 кільомнтрів від Медіоляну. Король був на ґімнастичних вправах при розданю нагород. По окінченім торжестві король всїв з своїм адютантом до повозки, аби вернути до королївского замку „Villa reale“. Коли повозка рушила з місця, з бічних дверей трибуни вискочило якесь індівідуум і зачало бігчи за повозкою. В хвили, коли індівідуум здігнало повозку і кинуло ся на ню, прохожі почули кілька скоро по собі наступаючих стрілів. Три стїли трафили короля. З них один смертельний в околицю серця. Візник не тратячи прітомности затяв коні і ґальопом пігнав в сторону королївского замку. До замку привезено короля вже в аґонії. Умер вечером о годинї 10.45 мін. в хвили коли повозка вїздила до палати. Лїкарі, котрі рівночасно явили ся, не могли вже нїчого порадити. Від одержаня пострілу аж до хвилї смерти уплила майже цїла година і король довший час був цїлком при памяти.

Убійцю увязнено на місци. Беспосередно по вистрілах, котрі наступили по собі дуже скоро, кинула ся на него публика. Товпу опанував прямо дикий шаль і була би его роздерла на кусні, коли би не полїция, котра з великим трудом видерла его з рук розбішеної людности. В борбі з карабінерами о убійцю, ранено навіть кілька осіб. Покритого синцями в подертій на шматки одежи, простоволосого заведено до вязниці, де безпроволочно відбуло ся перше переслуханє. Убійця Ґетано Дресі був робітником, уродив ся в Претї і має 30 лїт. Зізнає, що є анархістою і заявляє, що не має нїяких спільників; на едній з трибун уставлених на площи вправ знайдено ще один набитий револьвер.

Дресі заховував ся цїлий день з безличним цинізмом. При ревізиї знайдено в его кишени число анархістичної виходячої в Австралії ґазетки „Соціяльне питане“. Урядники міністерства внутрішних справ переглядали списи анархістів, але Дресіого в них не знайшли. Дальше слїдство виказало, що Дресі пробував якийсь час в Австралії, де належав до індивідуалїстичної ґрупи анархістичної партиї, котрої орґаном є знайдена в его кишени часопись: „Соціяльне питане“. Уміщена в тім числї статья взиває анархістів убивати короновані голови і звертає увагу Італїйців на короля Гумберта. Стріляючи до короля, Дресі мав на руцї білу рукавичку. При переслуханю заявив, що належить до анархістично-революцийної партиї і виконав атентат з ненавести до пануючих. Зверхний вигляд злочинця дуже симпатичний. Се гарний, високий мужчина з інтелиґентним виразом лиця. Належить до найнебеспечнїйших приклонників теориї насильств.

Будапештнньскі дневники доносять, що Дрессі пробував в серпни 1898 року в Будапештї. Увагу поліциї звернув відразу на себе тим, що видавав за богато грошей, з котрих посїдання не міг вилеґітимувати ся. Вже тогди підозрівали его о анархістичну пропаґанду. Нагло щез з Будапешту, а стало ся се того самого дня, коли убито цїсареву Елесавету. З мангайму доносять, що Дресі працював там яко каміняр і визискував всїх товаришів. Коли розійшла ся вість, що рана короля була смертельна і він помер, товпа вирушила під вязницю, і хотїла видобути з відтам Дресіого, аби его без суду злінчувати. Жандармериї лиш з великим трудом повело ся утихомирити народ.

Дневник Temps в Парижи доносить, що австрийскі власти ще 20. червня с. р. повідомили італїйске правительство, що якесь тайне товариство ухвалило смерт італїйского короля. Австрийска полїция арештувала в Понтафель якогось незнаного нїкому чоловіка, котрий заявив, що ґрупа анархістїв, до котрої належить, призначила его на обійцю короля Гумберта. Чотирох иньших пануючих анархісти також засудили на смерть. Арештоване індївідуум додало еще, що через его арештоване виконане засуду цїлком не буде унеможливлене, бо на случай потреби, заступить его иньший товариш. Від хвилї одержаня депеші від австрийского правительства, італїйскі власти скріпили службу безпеченьства коло італїйского короля, а новий президент кабінету задержав заряджня, які поробив его попередник. Король замітив се і зарядив, аби мимо перестороги була коло неге лише звичайне служба.

В хвили смерти короля, наслїдник престола був в дорозі між Царгородом а Чорногорою і хоч би був одержав відразу вість про смерть свого вітця не був би в силї стати на італїйскій земли до 48 годин до смерти короля. Після італїйских законів, Італїя не може бути без короля довше, як 48 годин. З тої причини дневники обговорюють справу тимчасової реґенциї. Tribuna подає вість, що в Римі вже именовано реґенцию. Урядовий дневник оголосив в имени Віктора Емануїла II. манїфест, в котрім він заявляє, що вступаючи на престол, сповняє болючу повинність супротив краю, навіщеного нещастем, котре нагло забрало житє Гумберта. Народ, осуджуючи страшний злочин, буде повний глубокого співчутя для короля, котрий яко гордість свого народу, гідно репрозентував традициї сабавдского дому. На закінченє манїфест висказує надію, що Італїйцї докажут дїлом, що їх конституция не згине.

Короля В. Емануїла повідомили ґрецкі власти про катастрофу в хвили, коли его корабель прибув на архіпеляґ. Новий король безпроволочно відїхав до Італії і на італїйскій земли стане в Неаполи або в Бріндісі. Міністри виїхали королеви на зустріч. Вчера мали всї війска зложити присягу новому королери. Парлямент буде безпроволочно скликаний, аби відобрати від короля присягу на конституцию.

НОВИНКИ.

Чернівці, 2-го серпня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагоді збирайте складки.

Конкурс на посади учительскі. Розписаний конкурс на посаду учителя і двох підучителїв при 4 клясовій школї в Мілешівцях з рускою викладовою мовою, нїмецкою яко предмет і волоскою яко предмет надобовязковий; на посаду підучителя при двоклясовій школї в Молдаві, підучителя при двоклясовій школї в Селетинї з рускою викладовою мовою та нїмецкою яко предмет. Поданя з документами треба подавати приписаною дорогою до п. к. повітової ради шкільної в Радівцях найдальше до 5-го серпня 1900 року.

Бувший президент Буковини ґраф Паче став іменований секцийним шефом міністерії внутрішних справ.

Рада шкільна черновецкого повіту розписує конкурс на учительскі посади при народних школах: місце учителя (учительки) і підучителя (підучительки) при триклясовій школї в Чагрі; місце підучителя (підучительки) у Великім Кучурові сьв. Мар. й сьв. Дим. з рускою і волоскою мовою викладовою; місце підучителя (підучительки) при триклясовій школї в Шубранци; місце підучителя (підучительки) при двоклясових школах в Добринівцях і в Лукавци, при одноклясовій експозитурі в Ревнї-Бурдей з рускою викладовою мовою.

Страйк мулярів тревае далї.

Вінчанє п. Осипа Лучиньского, учителя для народних шкіл з Підзахарич, з панною Мариєю Бартель відбуде ся дня 12. серпня о годинї 6-ій вечером в Ростоках.

Крадіж у церкві. В Кутах обікрали в ночи з понеділка на вівторок гр. кат. церкву; виновників доси не висліджено.

Аматорске представленє. У Вижницї задумують пробувачі там-же Русини, дати 10. серпня с. р. аматорске представленє, котрого чистий дохід призначений на докінчене будови „Рускаго Народного Дому“. Відіграна буде комедия Григория Григоріевича „Тато на заручинах“. Окрім того буде грати музика і співати мішаний хор.

Драґа Машинова, наречена сербского короля Александра, пробувала в послїдних лїтах в Білградї в найлїпших товариствах, приймала у себе найвищих достойників так цивільних як і войскових, а всї пробуваючі в Білґрадї дипльомати враз з жінками зачисляли ся до еї сталих гостей, тим бізьше, що п. Драґа, знаючи язик французкій, а при тім будучи сама бистрого ума, уміла все утримувати розмови понад ровенем буденщини. Дуже часто предметом розмови були справи полїтичні, а дипльомати мали нераз нагоду чудовати ся бистрим поглядам п. Машиновоі. Показує ся також, що королева Наталія знала про відносини свого сина до хорошої Драґи; але, здаєть ся, не попирала їх, бо скоро о романі тім почали голоснійше говорити, звільнила еї королева з обовязків дами свого двору. В двірских сферах сватали від давна короля то тут, то там; була в проектї княгиня з Чорногори, сватали его також з 17-лїтною прекрасної уроди дочкою полковника сербского Константиновича, вуйка Мілана; але всякі комбінациї розбивали ся, бо Александер вже тогдї віддав був серце своє молодій вдові, котра потрафила молодого короля до себе притягнути. З огляду фінансового було коло неї давнїйше дуже скупо. По смерти мужа побирала она з каси державної 65 фраиків місячно; аж від часу покликаня еї на двір королевої Наталії відносини маєткові поправили ся. Перед роком закупив для неї король Александер дім, полежений коло палати королївскої, і уладив его дуже виставно.

Нещастна пригода. Дня 24. с. м. в Судовій Вишни, своячка п. Марса, властителя С. Вишнї, незвичайної краси панночка, з неосторожности упала до глубокої кирниці на подвірю двора і була би там з певностию погибла, колиби не був їй поспішив з помочию ковальский челядник, Іван Сьвітлик, котрий працював недалеко в кузнї. Він спустив ся сам в ведрі до кирниці і видобув на верх потапаючу оголомшену панну. Нещасливій удїлено першої лїкарскої помочи і з тяжким трудом привернене до сьвідомости.

Самоубійства у войску. Будапештеньскі дневники доносять, що в тамошних касарнях відчитано приказ комманданта тамошного корпуса, в якім він остерігає вояків перед сповнюваием самоубійств. Сей приказ відчитувано воякам через три днї. Приказ кінчить ся погрозою, що вояків-тамоубійців не бу-

---

Між тим паня з бранзолетами все лиш заедно нюхала, морщила ся і завела щось на тему приємности, сидїти разом з вонючим мужицтвом.

А робітники, що спочували радість і успокоєне людий, які оминули велику небезпеку, задержались і стали розміщуватись, рухами плечий скидаючи тяжкі міхи зі спин і засуваючи їх під лавки.

Садівник, що розмавляв з Тарасом і що сидїв не на своїому місцї, тепер пішов на своє так, що коло Тараса і напроти було три місця порожні. Трьох робітників засїло ті місця, але, коли Нехлюдов підійшов до них, вид його панської одежі так змішав їх, що вони встали, щоби забрати ся, але Нехлюдов просив їх лишити ся, а сам сїв на поруче лавки до проходу.

Один з двох робітників, чоловік пятьдесяти лїт, з незрозумінем і майже з переляком переглянув ся з молодим. Та обставина, що Нехлюдов замість того, щоби, як се яло ся панови, ругати та гнати їх, уступив їм місця, здивувало і збентежило їх. Вони навіть бояли ся, щоби що лихого з того не вийшло для них. Побачивши однак, що тут не було нїякого підступу і що Нехлюдов по просту розмавляє з Тарасом, вони успокоїли ся, казали малому сїсти на пакунок і забажали, щоби Нехлюдов сїв на своє місце. Зразу піджилий робітник, що сидїв напроти Нехлюдова, цїлий кулив ся, старанно ховаючи свої, обуті в личаки, ноги, щоби не досягнути ними пана, але опісля так по дружньому розговорив ся з Нехлюдовим і Тарасом, що навіть бив Нехлюдова по колїнї долонию в тих місцях розмови, на які він бажав звернути особлившу увагу. Він розказав про всї свої обставини і про роботу на торговищах, з якої вони тепер їхали до дому, пробувши на нїй півтретя місяця і везучи до дому зароблених десять рублїв на одного, бо часть зарібку їм дали наперед при наємі.

Роботу свою, як він розповідав, робили по колїна в водї і то від раня до вечера з двогодинною перервою підчас полуденку.

— Тим, що не привикли, певно трудно, — говорив він, — але я натерпів ся немало, — нїчого лише аби їсти давали як належно. Зразу кепсько давали. Ну, а потім нарід обрушив ся, то і їду стали давати лїпшу і робити було лекше.

Потому він розповів, як він в протягу двацяти осьми лїт ходив на зарібки і весь зарібок віддавав на дім, зразу баткови, опісля старшому братови, тепер — родичеви, що завідував господаркою, а сам жив із зароблених пятьдесяти до шістьдесяти рублїв на рік, а два до трьох рублїв на тютюн та сїрнички.

— Гріх поповняю, як коли з достатку горівочки випю, — додав він, винувато усьміхаючись.

Розповів він іще, як жінки за них домом правлять, і як управитель угостив їх сьогоднї перед від'їздом пів ведром горівки, як один із них помер, а другого везуть слабого. Слабий, про якого він розказував, сидїв в кутї ваґона. Се був молодий хлопчина, сїроблїдий, зі синїми губами. Його, видко, змучила і мучила лихорадка.

Нехлюдов підійшов ід ньому, але хлопець таким суровим страдальним поглядом поглянув на него, що Нехлюдов не хотїв його трівожити питанями, а порадив старшому купити хіни і написав на папірци назву лїкарства. Він хотїв дати гроший, але старий робітник сказав, що не треба — він свої дасть.

— Ну скілько я вже нї наїздив ся, а таких панів з роду не бачив. Не то, щоби тебе в карк, а він іще місце уступив. Значить ся, всїлякі є пани на сьвітї, — закінчив він, звертаючись до Тараса.

„Цїлком новий, иньший сьвіт“, — думав Нехлюдов дивлячись на ті сухі, мускулисті члени, грубі, домашньої роботи одїня і обгорілі, привітні та змучені лиця і спочуваючи себе зі всїх боків окруженим цїлком новими людьми, з їх серіозними інтересами радостями і муками правдивого, тяжкого, людського житя.

„Ось він, le vrai grand monde“, думав Нехлюдов, згадуючи фразу, виповіджену князем Корчаґіним, і цїлий той порожний, роскішний сьвіт Корчаґіних з їх нїкчемними, оплаканими інтересами. І він дізнавав почутя радости подорожного, який відкрив новий, незнаний, чудово гарний сьвіт.

(*Конець другої частини.*)

дуть хоронити в день але в ночи, без ніяких військових почестий і без музики.

Проти неморальности. „Москов. Ведомості“ доносять, що в Москві видано на днях брошуру: „Про уживане обридливих слів при сварнях“. Якийсь богатий філянтроп закупив 14 тисяч згаданої бощури, щоби роздати еї даром каменичним сторожам. Брошура виступає проти уживаня обридливих слів і проти вписаню їх по стінах та иньших публичних місцях.

Побут перского шаха в Петербурзі. Шах і его міністри, що подорожують по Европі, закупили в Петербурзі в одній торговлі за 25.000 франків майже всї предмети, як, тарідки, підставки на овочі, одежи і богато иньшого на подарунки для свояків і знакомих в Персиї. Всї ті товари вислано просто до перского порту на морю Каспійскім.

З Гамбургу доносять телеґрами, що архикнязь Франц Фердинанд з женою прибули в готель St. Petersburg incognito а відси мають поїхати до Копенгагу.

Про італійских анархістів. Вже здавна є Італія тою землею, де насильна анархія росте й розвиває ся і де вічно пропаґує ся за ділом, котрого властивими основателями були оба Росияни Бакунін і Нечаєв. Коли на гаґ'скім соціялістичнім конґресї р. 1872 виключено так званих независимих і проти-авторітарних соціялістів з інтернаціональної робітничої спільки, зачали вони під проводом Бакуніна небезпечну і страшенну діятельність і заложили спілку, що стоїть в противеньстві з інтернаціональною робітничою спілкою, котра руководить ся програмою Карля Маркса. Анархістичні науки і засади сеї спілки приняли ся головно в романьских краях а особливо в Італії. Італійскі анархісти приняли таки виразно пріпціп пропаґанди ділa. Вже в цьвітни 1877 р. підбурила анархістична ґрупа кілька сіл недалеко Беневенту і заявили, „що держав нема вже“. Однак сему запобігло дуже скоро військо і цілу ґрупу, около 30 чоловіка, між ними також їх визначнїйших проводирів, Кафіеро і Малатеста, увязнено. В грудни 1886 р. відбули анархісти в Хіасі тайний конґрес, у котрім взяло участь 15 міст з висшої Італії. Тодї вже розголошено паролю, використувати всяку нагоду, аби розбити теперішний суспільний порядок. Кафіеро і Малатеста брали слїдуючого року участь у лондонскім анархістичнім конґресї. Від того часу терористичні їх проводирі розвивали інтензивну аґітацию, що не пропала без слїду тим більше, що тихий соціялістичний рух в Італії міг тільки тяжко розвинутись. Тодї було Ліворно головним гніздом анархістів. Більша часть їх проводирів між котрими один, іменно Мерліно, що жертвував цїле своє майно задля свої ідеї, були дуже заможні, жиють за границею. Деяку увагу звернули анархісти на себе, коли пробували основати в полудневій Бразилії анархістичну кольонію „Цецілія“, в котрій панувала після анархістичних понять необмежна воля. За три роки еї істнованя давала Цецілія після оповідань одного з участників тої кольонії д-ра Росі ого лише найскромнїйше пожите. Анархізм, що послїдними лїтами чим раз більше упадає, має, здає ся, найбільше приклонників ще в Ішпанії та Італії. Убийство президента французкої републики, Карнота, котре доконав Казеріо, пробите пильником цїсаревої Елисавети Лученїем і теперішне убийство короля Гумберта, се все вийшло від італійских анархістів. Вже перед двома роками вибрано на анархістичнім конґресї в Цюриху короля Гумберта жертвою. На зборах був однак присутний французский аґент, що безпроволочно дав знати о тім комплоті шефови парижскої тайної поліції. Заходом міністра Делкасе повідомлено о тім італійске правительство, що зараз зарядило відповідні средства осторожности. — „Не між всїма культурними народами“, говорить професор Юрий Адлер, один з найлїпших знатоків повітнього анархізму, знаходить анархістичні мрії своїх приклонників. Так приміром анґлійска раса завсїгди против того руху. Се є наслїдок еї надзвичайно практичного успособленя. Цїлком інакше стоять обставини в Італії та Ішпанії, а по части також у Франції. Палка вдача Романів не любить систематичної орґанізацийної праці, що вимагає богато витревалости. В Німеччині знаходить теоретичний анархізм вже задля задумчивої вдачі Німців численних приклонників; однак дорога від голови до руки далека і тому тут рідко знайти так сильну пропаґанду за ділом“.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Дещо про Хіни.

III.

Товариске житє в Пекінї.

Як ви представляєте собі те?

Кождий Европеець уоружений від голови до ніг. В европейских посольствах повно жовнїрів. Китайцї тілько й чикають, щоб усїх „білих чортів“ вирізати, а коли покаже ся бідний Европеець на улицю, то з усїх боків кричать ему „Фанце“ і в очи плюють...

Таке думають собі про Китай в Европі.

Може оно коли так було, а тепер оно інакше. Зелїзна дорога привозить сюда Европейців та Американців не лишень для „бізнесу“, але і просто для потїхи. Ходимо собі по містї з паличками, мовби у Відни або в Берлінї, і торгуємо з Китайцями як з нашими жидами. Що на нас Китайцї поки-що ззирають ся, нїчо дивного. Най Китаєць в своїм одязї та з своєю косою покаже ся на улици в Европі — чи не будуть ззирати ся на него? Ще й поліцая треба буде, щоб охоронив бідняго Китайця перед европейскою цїкавою голотою...

Европейців, чи то післанників, чи в китайскій службі, особливо при митовім урядї, буде тут около 200 і дам буде тут яких 20. Місіонарів та їхних жінок сюда не рахую, бо они по більшій часги живуть між собою і в т. зв. цивільнім товаристві рідко бувають. На Legations street здибаєте тут джентльменів у модних европейских строях або в ріжнорідних sporting-dress, як би деїнде в нашій любій Европі.

Найголовнїйший спорт тут кінський. Кождий молодий чоловік держить собі тут одного або двох верхівців. Кінські перегони — то справа тут так важна, що про неї пишуть у всїх ґазетах далекого Всходу. Оно-ж прецїнь важно знати, чи на перегонах побідив кінь анґлійский чи німецкий чи московский... Сам Чунґ-лї-ямен (міністерство для справ заграничних) подарував срібний кубок для побідника в перегонах. Другий срібний кубок подарував „русскій“ von Грот. Молоді аташе поперебирались в джокейскі барви, даму в ясних лїтних строях. І bookmaker і totalisateur, і сьміхи і хохоти, веселість і рдість. І Китайців тьма тьменна була на европейских перегонах. А між европейскою елїтою син звістного Лї і молодий маркіз Ценґ. А по перегонах dinner з шампаньским, з тоастами і т. і.

Дня 29. цьвітня grand concert de Mr. Henry Merek ex-professeur au Conservatoire, даний в российскім посольстві. Мужчини у фраках, жіноцтво в декольте.

Відтак знов dinner у Sir Robert-a Hart-a... Чули про него? Се перший чоловік на Всходї.

Почав з нїчого, був собі маленьким урядником в анґлійскім посольстві. Коли опісля в 1860-их руках Китайців побила спільна армія анґлійско-француска і Китайцї мусїли заплатити велике відшкодоване а у них гроший не було, то підняв ся тогдї пан — а ще не сер — Гарт сего тяжкого ділa. Він завів европейску контролю над китайскими митами, всюда поставив урядників Европейців — і стало ся чудо невидане. Не тілько, що всю контрибуцію заплачено, і то скоро заплачено, але ще й каса державна — царский двір в Пекінї, котрий від своїх намістників, що в ріжних провінциях завідували митом, не видїв нїколи зломаного шелюга, дістав і дістає від того часу суми величезні. Урядники-Европейцї плачені знаменито. Кілько платні побирає сер Гарт, сего нїхто не знає.

Сер Роберт Гарт завів маяки по берегах китайского моря, він завів першу державну почту у Китаю. У него на услугах тисячі урядників, сотки лодок, парових суден, канон. А всїм тим завідує він без нїякої одвічальности. Принимає, відправляє, переміщує урядників по своїй волї; він заключає митові договори з чужими державами, він деспот, але такий, що его благословлять підвладні его, а цар китайский має до него безграничне довіре. Сер Гарт заложив у Пекінї перший інститут, в котрім молоді Китайцї учать ся чужоземних языків, щоби вступати в дипльоматичну службу.

Старушок він тепер. Від коли він в китайскій службі, усе збирає ся взяти відпустку, щоб віддихнути в Европі якийсь час. Але сего часу він ще до тепер не найшов за протяг своїх більше як трийцять лїт служби. Він вічно занятий — як не своїм ділом, то музикою. У него, в прегарнім домі в Пекінї, концертує одинока европейска муштрована музика з Китайців. Кажуть, що він сам в ряди-годи управляє нею. А так дивитись на него, говорити з тим чоловіком — то такий він собі звичайний, простий... По смерти Sir Porkes-a предкладав ему уряд анґлійский становиско велико-британьского посла „Ну, сего не зроблю! — відказав він. — Моїй рідній земли служу я і на сїм становиску, а коли-б я був післанником офіциальним, то могли би вийти колїзиї з урядом китайским, котрому я служив так довгий час. А оно було би погано і невдячно з моеї сторони“. Королева зробила его баронетом і ордерів та титулів понадавала ему. Се перший чоловік в Китаю.

Лїтом вибирає ся усе европейске товариство на село у сусїдні гори. В Пекінї не видержиш через спеку і страшенний порох.

Місточко Гай Тієн. Тут виднїють ся розвалини лїтної царскої палати. Все в руїнах. Сполучена армія анґлійско-француска збомбардувала все, і росказують, що не то ґенерали а і кождий вояк забрав з собою стілько добичи в золотї і шовках, кілько міг двигати. Найкрасчі і найдорогоцїннїйші речи пісслали ґенерали Наполеонови III. і королевій Вікторії, а між ними скиптр і шаблю царів китайских.

Дальше місточко Ву-су-шан. Там на горбочку видніє ся лїтний дворець вдови-царицї. Перед двірцем, обведеним муром, два з бронзу вилиті стилїзовані льви — ознака офіциальности. Та тілько ми звернули туда свої коні, а вже проти нас вибігли засапані товсті евнухи. „Мепо!“ мепо!“ проч! Прогнали нас. Ми обїхали кругом і бачили. що можна було бачити — жовті дахи з поливаної цегли, тут то там на горбочку яку альтану або копули паґод. А серед площі і на улицях носилки з усякими великими і менчими мандариньскими чинами з різнобарвними ґузиками на капелюхах, з хвостами кіньскими, се-б:то ознакою ґенеральскою, і з павяними перами. Сими днями мав до царицї-матери загостити сам цар-богдихан. По дорозї так і товпили ся манджурскі їздцї з луками і колчанами на плечах. І піхотна сторожа там була з заржавілими шаблюками без похвів і з перевязаними мотузком самопалами. Таких самопалів у нас вже не видати, хиба в музеях записані они під навзою „arquebuse“. Один чоловік ледво двигає сего Manlicher-a на плечах. а до вистрілу мусить опирати дуло на плече попередущого — та й то, кажуть небезпечно...

Ми пігнали рижовими зеленими полями. Китайскі мужики, що були на полях, здоровили ся з нами і питали, з-відки ми і куда. Сонце почало припікати на добре. В дали біліли ся марморні мури сьвятинї Пієн-ссе, а поруч зеленїв царский величезний сад обведений муром, з високою блискучою зеленою паґодою і жовтим царским лїтним двірцем.

Сегодня якесь китайске сьвято. По дорозї здибаєм сьвяточно одягнених богомольців а між ними найбільше жінок. Дївчата розмальовані на бідо і рожево, як ті лялькы порцелянові, тупцяють на скарловатїлих нїжках і прохолоджують ся вахлярами. Дїтвора здорова, повнолиця, з маленькими пятьма або шістьма кісочками, що їм сторчать на голові як ті ріжки у чортиків, біжить за нами, сьміє ся з нас або і радує ся нами.

В селї Пі-ен-ссе віддали ми свої коні нашим китайским мафу, т. є. конюшим, що прибули сюда разом з нами, і знялись ми по ступенях в гору до церкви.

Се не одна сьвятиня, а яких двацять. Терасами знимають ся під верх зеленого горбка, а на самім шпилю прегарна будійска даґоба, з котрої розстелює ся вид на цїлу рівнину Пейго. Там в дали старинна столиця „царства небесного“. Голос звона звав богомольців на молитву.

Один будинок тут красчий від другого. Усе з мармору і різьблене.

В одній сьвятини сидить на троні золочений превеликий Будда, і, усьміхаючись добродушно, десницею благословить правовірних. В другій якісь дві жорстокі прояви. Се боги війни! — паясняє товмач. Там знов у одній сьвятини більше як 500 золочених Буддів в різних поставах. То всї до сегодня з'явивші ся вчоловіченя великого сьвятця.

В одній церкві представлені ад, чистилище і пекло. Я виражаюсь термінольоґією християньскою, бо інакше й не можу. Дивлячись на ті муки грішників, я мимоволї нагадав собі деякі образи з наших церквів сїльских. Ось чортяка — він тут представлений білим — веде на мотузку грішника і тягне его на скалу, з котрої вже покидано велику товпу у дебри і вертепи. Їх ноги, руки, голови так і сторчать на шпилях у дебрах. Там котел, а в кітлї жарять ся грішні душі. Якогось сараку грішника повісили за ноги і паси з него друть; инчого розпиловують, а инчого четвертують. І жінкам-блудницям кара есть, і дїтям що родичів не шанують. Усе те вирізблене з дерева і виконано так жорстоко, що чоловікови аж мороз переходить по спинї.

О. ігумен і клирики були для нас дуже любязні і сьміяли ся з нас. Дїтвора, хлопцї і дївчата так і сунулись лавою за нами. Щоб і не без того — там над потічком, що журчав у тїни кипарисів, сидїла собі парочка — молодий Китаєць і розмальована Китайка. Розмовляли они відай не про дуже сьвяті річи, але безпечно для них обоїх дуже занимаючі, бо коли ми приходили, они ледви звели очи на нас чужинців. Звістно, они мали свої очи для себе!

(Дальше буде.)

ЖАРТИ.

— Панове ґазди, ми на предсїдателя Райфайзенскої каси вибрали такого чоловіка, що вже кілька разів сидїв в криміналї.

— Та я гадаю, що то не зле, бо він потім не буде нам нїчо закидати.

—

Чужинець: Ну, то прецї вже ваш кремінал відновили!

— Та мусїли — прошу пана — бо то вже жаден порядний чоловік не хотїв там сидїти.

—

Куме, дивіть но ви ся, що я за дивну пригоду мав. Я їхав в брід через ріку, а нараз надійшла велика вода і пірвала з під мене коня, а я вихопив ся на берег і пробудив ем ся і то моє щасте було, що то лиш сон був; але мій кінь все таки пропав по сегоднїшну днину.

Телеґрами „Буковини“.

Рим, 31. липня. Короля Віктора Імануїла грецкі власти повідомили про катастрофу в хвили, коли він находив ся на суші. Корабель „Геля“ відплинув безпроволочно до Італії і нинї вечером прибуде до Бріндізі або до Реджіо Калябрія.

Рим, 31. липня. Урядовий дневник оголошує в імени Віктора Імануїла II. маніфест, в якім він заявляє, що обіймаючи престол, сповнить гірку повинність для краю, діткненого нещастєм, котру нечаянно забрало дороге жилє короля Гумберта. Нарід, ненавидячи страшний злочин, глубоко співчує для памяти доброго, шляхотного і великодушного короля, котрий гідно заступав традициї сабавдского дому.

Відень, 31. липня. На похоронні торжества короля Гумберта поїде до Риму архикнязь Кароль або архикнязь Фердинанд.

Адвокат

Др. СТЕФАН ГОРДИНЬСКИЙ

має честь повідомити,

що отворив

канцелярию в Чернівцях

при улици Головній ч. 14, (в домі Шнірха).

Новий дуже добре збудований дім

есть по умірковаиій цїні до продажи; містячи 4 покої, дві кухні, пивниця і шопи при тім овочевий і яриновий огород.

В дуже краснім місци на передмістю Калїчанка.

Довідати ся можна у

п. КАРОЛЯ СТРОНЬЧИНЬСКОГО майстра столяр.

Калїчанка ч. 36.

Сьвіжий і чистий лїд

продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений

СКЛАД ЛЕДУ

ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.

Можна замовляти через кореспонденцийні карти.

На бажанє відставляє ся лїд до дому.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за опатою* 5 ½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциею або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Озипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кибиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі наросты на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Меблї до продажи!

Цїле уряджене для сипяльні з оріхового дерева і цїле уряджене для їдальні з дубового усе вироблено красно і натурально по дуже ниській цїні.

Оглядати можна в Буковиньким Музеум промисловим І. пов.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 87. Чернівці, неділя дня 23. липня (5. серпня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях що середи, пятницї і неділї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция: улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Перегляд полїтичний.

При нинїшнім станї загального заколоту й розладу нашої держави тїшать ся деякими здобутками, як вони кажуть, тільки чорні картелї февдальних та клерикальних юнкерів; коли сим панкам добре, то тодї вже можна з певностию сказати, що загалови населеня мусить поводити ся зле та що цїла держава жде якоїсь катастрофи. Здаєть ся, що вина заддя таких обставин лежить в язиковім спорі між Нїмцями та Чехами. Але се тільки так здаєть ся. В дїйстности лежить причина такого занепаду нашого парляментаризму, правлїня і законодавства лише в стремлїню клерикально-февдальних проводирів удержатись за всяку цїну як найдовше при державній кермі. Що не язикові спори а власне тілько клясові, так би сказати, інтереси поодиноких партий полїтичних є причиною розладу, доказує хоть би й факт, що клерикальні Нїмцї йшли в бувшій правицї рука в руку з Словянами. А впрочім над тим нїхто навіть довго не застановлясь, бо річ лежить як на долонї.

Здаєть ся також, що досї досьвід навчив доволї, що правительству остають ся в теперішних часах тілько дві дороги: або розвязати парлямеит і розписати нові вибори, при котрих правительство мусїло би перепустити більше демократичних елементів, котрі-б дїйсно заступали інтерес цїлого населеня, а не тілько інтересу поодиноких кляс, або повернути назад абсолютизм, від котрого власне нинїшні часи мало чим відріжняють ся, хиба тілько тим, що підчас сесий посли за дармо побирають дієти.

От що пишуть з Відня до „Руслана“:

Здає ся, що вже всї знаменитші посли доста виговорили ся на тему внутрішної ситуациї, почавши від зміни конституциї до октройовань і абсолютизму, але доси нїхто не подав средств до уздоровленя Австриї. Всї посли не виймаючи ческих, говорили в дусї еґоістичнім, висказали свої бажаня, а майже не рефлектували на державу і єї народи в цїлости. Надто їх виводи дотикали в більшій мірі самого парляменту і его санациї, а не санациї Австриї.

А тимчасом лихо не лежить в тім лише, що Чехи не дійшли ще до своїх прав, анї не лежить оно в неактивности самогож парляменту. Крім Чехів маємо богато і других невдоволених народів, а неактивність парляменту є вислїдом хибної, партийної полїтики дотеперішних правительств.

Хто хоче уздровити парлямент, той мусить уздоровити хибну систему правительств австрийских, ту систему, що від десяток лїт крім Нїмцїв знає лише в Австриї Поляків та Італїянцїв, а про долю і розвій прочих народів не дбала і не дбає. Та система витворила неактивність парляменту і з тою системою треба би вже раз на все зірвати.

Посли поодинокі і правительство пересьвідчені, що з поладнанем, або лучше сказавши, з полатанем ческої справи парляментарна машина рушить з місця. Се хибне пересьвідченє, бо поза ческою справою виринають нинї у всїх краях з мішаним населенєм національні питаня з всею остротою і ті питаня, неполадпані перед парляментарною осїнною сесиєю, зможуть так само здержати активність парляменту, як і справа ческа.

Тїсно, дуже тїсно дивлять ся і поодинокі посли і правительство на внутрішну ситуацию, балакаючи про якусь робочу більшість там, де панує розлад і загальне невдоволенє. Половичні средства будуть безсильні і хочби як хто сушив собі голову над витворенєм т. зв. робочої більшости, зложеної з будьто умірковапих елементів, то все те остане ся без результату в виду факту, що національним сторонництвам не вільно бути умірковаными там, де треба добувати собі національні права для своїх народів.

Спостерігаючи обєктивно все, що від 8. червня в нас передумано та переговорено, можна набрати пересьвідченя, що на дїлї нїкому санация Австриї не лежить на серци. Нїмцї знають добре, що Славяни австрийскі не дадуть зґермапїнувати ся, а мимо того маячать о переведеню своєї зеленосьвятної програми, Чехи знають несогірше що другі народи Австриї взагалї не пристануть на їх державне право, та що Нїмцї ческі і моравскі не здадуть ся ческому соймови на ласку-неласку, а мимо того висувають на перший плян те своє державне право. Правительство розуміє дуже добре, що у всїх коронних краях національна борба чим раз більше заострює ся, а мимо того оно має на оцї лише ческонїмецке питанє і не забирає ся до переведеня конституциї у всїх коронних краях.

Така робота гірша від нїякої і веде справдї лише до того, щоби Австрию ще більше розстроїти у внутрі і викликати міжнародну борбу на всїх кранцях. Така робота не доведе до санациї парляменту. Се значить одно, що стреміти до абсолютизму в користь нїмецкого елємепту і викликати відтак революцию всіх австрийских народів проти Нїмцїв.

Тут на місци говорять те зовсїм ясно, що правительство не має нїякої програми на будуче, і що не зважить ся на нїяке рішуче дїло. Здає ся, що полїтика ґр. Таффого є тою провідною зьвіздою, за котрою іде др. Кербер. Вже навіть про намірені мирові конференциї загинули слухи. До родин цїсарских др. Кербер не хоче нїчого робити, по родинах в вересни будуть скликані сойми, а відтак аж мала би почати ся якась — не акция, але якась побалаканка з — визнатнїйшими полїтиками. Голосу народів правительство не хоче і не буде слухати. Се сумна, але — на жаль — дїйсна проява.

У вчерашнім числї лише „Руслан“:

Що автономія народів є одиноким виходом з нинїшної полїтичної путанини — се не підлягає нїякому сумнївови. Наколи два або три народи не з'уміли доси в поодиноких краях витворити між собою якийсь modus vivendi, то простий розум велить розділити їх національні сфери, а кождий з сих народів зробити господарем у власній хатї.

Автономія країв коронних може

---

1. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

ґр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

I.

Віддїл арештантів, з яким ішла Маслова, зробив несповна пять тисяч верст. До Перми їхала Маслова желїзницею і кораблем з угольними і аж в тім місцї удало ся Нехлюдову примістити її поміж полїтичними, як йому радила Боґодуховська, що також ішла з тим віддїлом на каторгу.

Подорож до Перми добре дала ся в знаки Масловій під фізичним і під моральним зглядом. Скрізь було тїсно, нечисто, раз-по-раз дошкулювали насїкомі а іще більше докучали огидні мущини, котрі хоча зміняли ся з кождим етапом, всюди були однаково вліпливі, прилипчиві і не давали їй спокою. Поміж арештантками і арештантами, дозорцями і конвойними завів ся звичай цинїчної розпусти і зайшов так далеко, що кожда, а передовсїм молода женщина, наколи не хотїла використувати становища женьщини, мусїла постоянно беречи ся. І се вічне колибанє між страхом і боротьбою дуже навтямилось Масловій, котра іще була до того гарна собою і записана в арештантських кругах, як роспустничка. Ось і задля того була предметом ріжних нападів зі сторони мущин. Рішучий опір, котрим відплачувала ся вліпливим мущинам, уважали вони образою для себе, і були дуже озлоблені проти неї. Гірку її долю осолоджували принаймій близькі зносини з Федосию та Тарасом, котрий довідавшись про нападн на свою жінку зі сторони мущин, зголосив ся до арештованя, щоби її стеречи, і з Нижнього їхав з замкненими, як перший-лїпший арештант.

Переведенє до віддїлу полїтичних поправило положенє Маслової у всїх напрямках. Поминувши вже сю обставину, що полїтичні мали лучше поміщенє, лучшу їду, не були виставлені на так великі грубости, переведенє Маслової дополїтичних полїпшило її долю головно з того боку, що скінчили ся переслїдуваня зі сторони мущин, і тепер можна було жити без того, щоби на кождім кроцї нагадувано їй її минуле житє, про котре вона хотїла раз на все забути. Головна-ж признака того перепровадженя лежала в тім, що вона пізнала деяких людий, які мали на неї рішучий і добродїйний вплив.

Міститись на етапах з полїтичними було дозволено Масловій, але іти вона мала як здорова женщина зі звичайними злочинцями. Так вона ішла цїлий час від самого Томська. З нею разом ішло, так само пішки, двоє полїтичних: Мария Павловна Щетініна, та сама гарна панночка з баранячими очима, котра поразила Нехлюдова при побаченю з Боґодуховською, і засиланий в Якутську сторону Сімонсон, той самий чорний, косматий чоловік, з глубоко запалими в голову очима, котрого рівнож затямив собі Нехлюдов того самого дня. Мария Павловна ішла пішки ізза того, що уступила своє місце на підводї вагітній, уголовній, а Сімонсон знов уважав не справедливостию, користати з клясового виріженя. Сих троє людий, окремо від других полїтичних, що їхали позаду на підводах, мало виходити з уголовними арештантами вчасним ранком. Так було на останньому етапі, перед великим містом, на котрому приняв віддїл в свої руки новий конвойний офіцир.

Був се вчасний, похмурий ранок у вересни. Перепадав то сніг, то дощ на переміну з подувом зимного вітру. Всї арештанти в віддїлї — 400 чоловіків і близько 50 жінок — стояли вже на подвірю етапа і в части товпили ся коло конвойного старшого, що роздавав старостам гроші на їду на дві добі, по части купували денещо на дорогу у впущених на подвіре етапа перекупок. Тут гудїли голоси арештантів, з котрих одні рахували гроші, другі закупували провізию, змішані із крикливою гутіркою перекупок.

Катюша з Мариею Павловною — обі в чоботах та півкожушках, запутані хустками, вийшли на подвіре і справились до перекупок, котрі, сидячи за вітром по північнім боцї палїв, одна перед другою вихвалювали свої товари: сьвіжі, великі пироги, рибу, локшини, кашу, печінку, телятину, яйцї, молоко; у одної було навіть смажене паця.

Сімонсон, у ґутаперховій куртцї і в ґумових кальошах, обвязаних поверх вовняних панчохів шнурками (він був веґетариянець і не уживав шкір забитих звірят) був також на подвірю і чекав вимарша віддїлу. Він стояв коло рундука і записував у свою записну книжочку гадку, що якраз тепер прийшла йому до голови. Гадка ся заключалась ось в чім: „Наколи би“, писав він, „бактерия розсїдила ноготь людини, то готова признавати і чоловіка неорґанїчним єством. Так само, як і ми признали земну кулю, розсїджуючи її кору, неорґанїчним єством, а се неправда“.

Сторгувавши яйцї, вязанку бубликів, риби і сьвіжий пшеничний хліб, Маслова складала всьо се в мішок а Мария Павловна розплачувалась з перекупками, коли нараз поміж арештантами счинив ся рух. Всьо замовкло, і люди зачали уставляти. Вийшов офіцир і став давати перед відходом розпорядженя.

Всьо ішло як звичайно: перераховували, оглядали, чи цїлі кайдани, злучували пари, що мали йти в ручних зелїзях і т. д. Але нараз почув ся гнівний крик начального офіцира, удари по тїлї і плач дитини. Всьо затихло на хвильку, а опісля цо цїлій товпі перебігло глухо голосне невдоволеня. Маслова і Мария Павловна ворухнулись чим борши до місця, з відки доходив той крик.

II.

Підійшовши до місця крику, Мария Павловна і Катюша побачили ось що перед собою: офіцир, грубий чоловік з великими, русявими вусами, хмурячись,

мати за собою лише деякі оправдані або і зовсїм з воздуха взяті історичні моменти. Автономія країв нормує відносини країв до династиї але не в силї поладнати національних інтересів жиючих в сих краях народів.

Австрийска конституция не знає автономиї коронних країв. Ся конституция знає лише австрийскі народи. В основних державних законах говорить ся виключно о народах і їх повній національній рівноправности.

Вже § 4. октройованої в 1849 (4. марта) конституциї каже як найвиразнїйше: „Всї народи рівноправні“. З сеї конституциї перейшов відтак § 5. яко артикул XIX. в основні державні закони і він обовязує нинї правительство, всякі законодатні тїла і всїх функціонерів державних. Всї ті чинники обовязані присягою вести державні, адміністрацийні і шкільні справи так, щоби не оскорблювати рівноправности поодиноких народів. Щоби сю рівноправність обезпечити, сказано навіть додатково в XIX. артикулї основ. держ. законів з 1867 р., що „нїхто не може бути силуваний до науки другого краєвого явика“, а в урядї, школї і в прилюднім житю має право уживати свого материнского язика.

Якби в нас від 1849., зглядно від 1867 року виконувано конституцию, то в Австриї не було би національного питаня нї в соймах, нї в центральнім парляментї, а в слїд за тим не було сих і тих анормальних проявів, що спинили активність деяких соймів і центрального парляменту.

На жаль — доси не найшло ся в Австриї правительство, що схотїло би виконати конституцию з 1867. року і устроїти державу відповідно до провідної мисли сеї конституциї. Австрийскі правительства не перевели артикулу XIX. основ. держ. законів у всїх коронних краях і в користь всїх австрийских народів і в тім лежить зерело загального нинїшного розстрою Австриї.

Автори обоїх австрийских конституций (з 1849 і 1867. р.) розуміли дуже добре місию Австриї і поклали тривкі підвалини під таку місию. Австрия, яко ріжноплемінна держава, мала подбати о рівне право для всїх своїх складових частий, с. е. народів, мала дати всякому з них спроможність до національного розвою зросту і скріпленя, мала вдоволити їх, звязати їх тїсно з собою і через те стали для них пристановищем, котрого би они боронили кровю і майном, бо боронили би заразом самих себе, своїх ідеалів і своєї будучности. Така була проповідоа ідея авторів конституциї, невиконана однакож наслїдникамп творцїв конституциї, егоїстичними їх піґмеями.

Вже кабінет Аверсберґ-Ляссера зірвав по двох роках з конституциею з 1867 року, оперши свій режім на Нїмцях, Поляках і Італїянцях. Лише сим трем народам подано національну рівноправність, прочі народи здеґрадовано до ролї паріясів, мов би они були меньше вартні і виняті з під конституциї. Про мотиви такого односторонного переведеня конституциї не потребуємо широко говорити. Головним мотивом був егоїзм нїмецкої раси. Нїмцї задумали ґерманїзувати австрийских Славян в Альпах і Судетах, а Поляки і Італїянцї мали при тій операциї — мовчати за цїну, що їм подано національні права. Недавно ще в одній статї „Pester Lloyd-a“ довело ся нам читати таке: „Ми, Мадяри, дали національну свободу Хорватам на те, щоби їх помочи здавити Румунів, Сербів, Русинів і Словаків угорских. Так само повинні зробити і долитавскі Нїмцї. При помочи Поляків і Італїянцїв повинні они здавити Славян сих коронних країв, що колись належали до нїмецкого союза. Полїтика Ляссера плекалась відтак дуже старанно аж до ери ґр. Таффого. Ґр. Таффе перший подав дещо з національних прав Чехам, а дещо під пресиею ґр. Гогенварта Словінцям. Ґр. Таффого не можуть по нинї забути нашї нїмецкі національ за те, що він бодай в частинї „перевів“ конституцию з 1867 р. Ґр. Таффе був і тим мінїстром, що вперве по довгих лїтах велїв ґр. Баденьому яко намістникови Галичини зблизити ся до Русинів. На жаль повалено вже зараз потім сей кабінет „австрийский“, спинено посредством „коалїциї“ дальшу роботу на полю рівноправности народів. Ґр. Баденї справив судно австрийскої полїтики опять в правильне русло і се — не що иньшого — було причиною его наглого паденя. Ґр. Тун був відтак дуже нерішучий, а упав тим, що дбав лише о Чехів, а не про цїлість австрийских народів, ведений на шнурку сих полїтиків, що рівноправність народів хотїли мати лише на папери. Ґр. Клярі поплив вже зовсїм струєю нїмецкого централїзму, а др. Кербер? — Др. Кербер може робити лише те, „що не подразнило би нїмецкої лївиці“ і не спонукувало би єї дивити ся опять поза границї держави, як се було в ері ґр. Туна.

Допись.

Солька, 13. (26.) VII. 1900.

(*Від приятеля „Буковини“*).

Клїматичне місце Солька лежить на кінци радівского повіта, на узгірю волоскої верховини, три милї від міста Радівцїв. Положенем подібне нашій Лопушнї, тілько більше тут домів і віль, відтак купелевих закладів, як санатория дра Пораса і водна лїчниця дра Байлїха, віденьских жидів. Як всюди, так і тут становлять жиди переважну більшість купелевих гостий і то краєвих, галицких і навіть росийских. Число гостий сего року невелике, близько 500 душ.

Тут перебуває від пяти недїль наш писатель і композитор о. Воробкевич з донькою Вікториею і мило нам подати до відомости, що его тяжка недуга майже зовсїм уступила і він робить вже вражіне чоловіка здорового і веселого. Також лїчить ся тут архипрезвитер о. Ілясевич а стало перебуває в Сольцї наш щирий земляк суд. секретар п. Семака, в котрого гостиннім домі стрічають ся тутешні і переїзджі Русини.

Ідучи сюди, думав я, що подибимо місточко чисто волоске, між тим оно нїмецке, як Радівцї або Чернівцї, в міщаньскім касинї тілько одна волоска ґазета Tribuna. Волоского руху не замітить і по околичних селах Марджинї, Арборі, Городнику. Партештах, а що штучно зве ся народною роботою, то почин поодиноких сьвящеників, без кореня в простім народї. „Deșteptarea“ приходить до Сольки в однїськім примірнику на адрес одного даскала, так що не може міряти ся що до популярности з нашою „Рускою Радою“.

Між околичними селами замітне і для нас Пояна Мікуля, Глїт і Качика.

Пояна Мікуля то село около двох тисяч душ Словаків і Нїмцїв-кольоністів; оно лежить як 15 кільометрів на захід від Сольки глубоко в лїсах і тягне ся видолиною над гірским потоком. Словаки мають тут церкву і школу, де вчать і проповідують по нїмецки і по — польски. Тут проживає замітний чеський патріот лїсничий Стекль, в котрого домі плекає ся ческа мова і пісня.

Качика лежвть одних 20 кільометрів на схід від Сольки, має красні будинки, три церкві і обширні забудованя ц. к. дирекциї салїн. Між церквами пишає ся в византийскім стилю нововибудована прекрасна православна церква, заходом завідателя Горішних Партештів, о. Бадалуци. Також маленька гр. кат. церква побудована в подібнім стилю і ми мали нагоду пізнати в особі о. Ґлїбовицкого, гр. кат. пароха, щирого патріота. В его товаристві звидїли ми копальнї соли, по Величцї в Галичинї, найбогатші. Директор салїн, п. Цигак, провадив нас по всїх закопах, істнуючих від 1813. Підземні коритарі, вилупані в покладах соли, 50 метрів під землею, провадять до поодиноких ямів або печер, де робітники, звичайно Поляки як і цїлий заряд, відлупують сіль динамітом і иньшими прирядами. Хоть всюди коритарами йдуть вентилятори, то воздух тут душний і ґази непривиклому чоловікойи дуже доскулюють. Надто тут велика вохкість, так, що робітники терплять ревматизм і занепадають часто на запаленє легких. Роблять 8 годин денно за 66 кр. до 1 зл. 40 кр. Йдучи найспіднїйшими коритарами, подибуємо зі стелї звисаючі цоплї білої скристализованої соли а відтак пречудний солоний став, де можна на човнї

тер лївою рукою долоню правої, котрою засягнув лиця арештанта, і не вгаваючи, викрикував неприличні, грубі плюгавства. Перед ним, втираючи одною рукою побите до крови лице, а другою тримаючи запугану хусткою, під небеса голосячу дївчинку, стояв у короткому халатї і іще коротших штанах високий, худий арештант з обголеною до половини головою.

— Я тебе, (неприличне плюгавство), научу розумувати, (знов плюгавство), бабам віддаш, — кричав офіцир. — Закладай!

Офіцир вимагав, щоби заложено залїзе на руки засиланого голосом громади арештанта, що цїлу дорогу нїс на руках дївчинку, як оповідали иньші люди. Вимівка арештанта, що йому нїяк в залїзю нести дитину, роздражнила офіцира, котрий і так не був при гуморі, так далеко, що він замахнув ся і вдарив в лице непокірливо арештанта за се, що не хотїв від разу послухати ся[1]).

Напроти вдареного стояв конвойний салдат і корінистий, чорнобородий з заложеним на одну руку залїзем арештант, що похмуро спозирав то на офіцира, то на побитого арештанта з дївчиною. Офіцир повторив конвойному приказ забрати дївчину. Між арештантами стало відзиватись чим раз голоснїйше невгодоване.

— Від Томська ішли, не закладали, — почув ся захриплий голос з заду. — Се не щеня, сеж дитина.

— Деж йому дїнути дитину. Се хиба не по закону — докинув іще хтось.

— Хто там? — немов ужалений заверещав офіцир, кидаючись між товпу, — я покажу тобі закон. Хто се сказав? Ти? ти?

— Всї кажуть, ізза того... — сказав широкоплечий, низького росту арештант.

Але не успів докінчити, як офіцир прискочив до него і обома руками став бити його по лицї.

— Ви бунтувати? Я вам покажу, як бунтувати. Вистріляю, як псів, начальство іще спасибі скаже. Забирай дївчину!

Громада замовкла. Один конвойний вирвав дївчину, що заводила з розпуки, а другий став закладати залїзе батькови, котрий покірно підставив свою руку.

— Занести до бабів, — крикнув офіцир до конвойного, поправляючи на собі пояс від шаблї.

Дївчинка стараючись витручити рученята ізза хустини, з набіглим кровю лицем, без упину плакала. З гурту виступила Мария Павловна і підійшла до конвойного.

— Пане офіцир, позвольте, я нести му дївчинку.

Салдат з дївчинкою пристанув.

— Ти хто? — спитав офіцир.

— Я полїтична.

Очивидно, червоне лице Марії Павловни, з її чудовими випуклими очима, (він бачив уже її підчас перейманя на себе віддїла), подїлало на офіцира. Він, мовчки, поглянув на неї, немов трохи іще надумуючись.

— Менї всьо одно, несїть, коли хочете. Вам добре милосердити ся над ними, а як втїче, то хто відвічати ме?

— Як жеж він може втїчи з дївчинкою? — спитала Мария Павловна.

— Менї нїкуди з вами говорити. Беріть, як хочете.

— Прикажете віддати? — спитав конвойний.

— Віддай.

— Ходи до мене, — говорила Мария Павловна, стараючись приманити до себе дитину.

Але дитина, виривала ся від конвойного до батька, і не переставала плакати. До Марії Павловни не хотїла вона іти нїяким способом.

— Чекайте, Мария Павловно, вона піде до мене, — сказала Маслова, добуваючи з клуночка бублики.

Дївчинка знала Маслову і, побачивши її лице і бублики, пішла до неї.

Всьо затихло. Вітворили ворота, партия виступила наперед, уставилась; конвойні знова перерахували; переставляли, повязала міхи, та повсаджували слабих. Маслова з дївчинкою на руках пристала до жінок і уставилась біля Федосї. Сімонсон, що цїлий час стежив за сею подїєю, великим рішучим кроком підійшов до офіцира, який покінчив усї розпорядженя і сїдав уже на свій тарантас.

— Ви зле зробили, пане офіцир, — сказав Сімонсон.

— Шуруйте на своє місце. Не ваша річ.

— Моя річ сказати вам, і я сказав, що ви зле зробили, — сказав Сімонсон дивлячись неподвижно з під своїх густих бровів на лице офіцира.

— Готові? Віддїл, впе-е-ред! — скрикнув офіцир не звертаючи уваги на Сімонсона і, вхопившись за плечі салдата-візника, влїз на тарантас. Віддїл рушив, і ростягнувшись, вийшов на болотну, обкопану з двох боків ровами, роз'їзджену дорогу, що вела посеред густого лїса.

III.

Після розпустного, розкішного та розпещеного житя за останнїх шість лїт в городї і двох місяцїв у тюрмі з уголовними, житє з полїтичними, мимо тяжких условин, серед яких вони находили ся, видало ся Катюші вельми гарним. Переходи 20-ти до 30-ти верст пішки, при добрій поживі, одноденнім відпочинку після двох днїв ходу, фізично скріпили її а сходини з новими товаришами відкрили їй такі цїли в житю, про які вона не мала найменьшого понятя. Таких чудових людий, як то вона виражала ся, як ті, з якими тепер ішла, вона не тілько що не знала, але і не могла собі й уявити. „І я плакала, що мене засудили“, говорила. „Я повинна по вік дякувати Богу. Дізналась про се, про що нїколи не дізналась би“. Вона дуже легко і без напруженя зрозуміла мотиви, які руководили тими людьми, і як людина, що вийшла з люду, з цїлого серця співчувала їм. Вона зрозуміла, що сї люди ішли за люд проти панів; і ся обставина, що сї люди самі були панами а прецї жертвували своє виріжнене, свободу і житє за люд, приневолювала її цїнувати тих людий і одушевляти ся ними.

Вона одушевляла ся всїми своїми новими співтоваришами; але більше понад усїх вона одушевлялась Мариєю Павловною і не лише одушевлялась нею, але й полюбила її особлившою, захваченою любовю, полученою з глубоким поважанем. Її поражала та обстанова, що отта з богатого ґенеральского дому гарна панонька, яка говорила трьома мовами, мала себе за саму просту робітницю, віддавала зі себе другим всьо,

---

[1]) Факт, описаний в творі Д. А. Лїнева п. з. „По этапу“.

Замітка автора.

проїхати ся. Кілька кроків від ставу вироблена велика саля (завбільшки салї в Народнім Домі) з люстрами і лавицями попід стїни. Висше неї знов є каплиця, де що року в день сьв. Варвари відправляє ся Літурґія.

В Качиції є чотироклясова школа, де удїляє ся наука і по руски.

Чисто руска громада по дорозї з Радівців до Сольки то Ґлїт. Хоть кругом всюди Волохи, то люди з Ґлїту затримали по нинїшний день руску цїху і нема обави, щоби то село для нас пропало. Молодша ґенерация письменна і треба би лише маленького почину і цїла громада, так як Вовчинцї, прилучила би ся до всенародного краєвого руху. Надучителем тут нам дуже прихильний чоловік, п. Станїслав Ткачик, що тихим трудом в школї пробудив сьвідомість рускостм в молодших людях і є надія, що ті поведуть почату працю дальше. Одно лихо з румунїзациєю в церкві, бо Ґлїт то атиненция Сольки і тут що другої недїлї править богослужене о. Авраам, чоловік виравдї добродушний, але невміючий слївця руского. Та знаємо з певного жерела, що консистория постановила зівсїм відлучити Ґлїт від Сольки власне задля єго руского характеру і надати сюди сьвященика володїючого добре рускою мовою. Відколи Ґлїт істнує, буде по раз перший лїтурґізувати і проповідати будучої недїлї переїзджаючий проф, богословія о. Козак, за припорученем митрополїта, по руски.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 4-го серпня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім" і при кождій нагоді збирайте складки.

З унїверситету. Мінїстер осьвіти і культу дав професорови клясичної фільольоґії на тутешнім унїверситетї д-рови Ізидорови Гільберґови на зимовий піврік 1900/1901 відпустку, аби виготовив науковий твір.

Адвокат Др. Стефан Ґординьский, Русин отворив вже в нашім містї адвокацку канцелярию при улици Головній ч. 14 (в домі Шнїрха).

Замовлене на памятну книжочку в 70. уродини монарха можна ще прислати до **10.** с. м. — Доси замовили ще лиш: о. Джурумія з Прилипча і пп. надучителї Войновский з Юрківцїв, Крилатий з Мігови, Спинул з Кадобівцїв, Аксентович з Маморницї і Іля Ілюк з Кичери.

Конкурс на посади учительскі. Розписаний конкурс на посаду учителя і підучителя а взглядно учительки і підучительки при 3-клясовій народній школї в Чагрі, потім на посади підучителя а взглядно підучительки при 3-клясових школах в Кучурові ad St. Mar. і в Кучурові ad St. Dem. з волоскою і рускою викладовою мовою, підучителя (підучительки) при 3-клясових школах в горішних Ширівцях, Васловівцях, Чернявцї, при двоклясових школах в Доброновцях і Лукавицї, при одноклясовій експозитурі в Ревнї-Бурдей, учителя (учительки) і підучителя (підучительки) при 3-клясовій школї в Шубранци з рускою викладовою мовою; підучителя або підучительки при 3-клясовій школї в Михальчу з рускою викладовою мовою і волоскою яко предмет; підучителя (підучительки) при одноклясовій школї в Молодїї-Францталь з нїмецкою, волоскою і рускою викладовою мовою. Всї висше названі посади провізоричні і сполучені з річною платою 720 к. Подання треба подавати найпізнїйше до 13. серпня до ц. к. повітової ради шкільної в Чернівцях.

Страйк мулярів черновецьких скінчив ся і нинї дня 3. серпня повернули всї мулярі до роботи. Вибороли вони собі лишень ½ години часу продожаня на обід; час працї і платня лишила ся як була й перше.

Тиф в Чернівцях, появив ся майже в середмістю бо на Кушнїрскій улици, і що днини число хорих більшає. Поки що правдивої скількости померших не можна знати, бо власти старають ся сю епідемію затримувати в тайнї. Причиною єї має бути, як подає черновецька Gaz. Polska, та обставина, що з хвилею запровадженя водопроводів, керницї або засипано, або зовсїм занедбано; тепер, в часї посухи з браку води позамикані від год. 5-ої попол., а мешканцї були приневолені уживати води з занедбаних керниць в котрих вода вже давно не уживана попсувала ся. Безсовістність маґістрату, легковажане людского житя з єго сторони переходить вже всякі границї.

Де любов християньска? Майже 2 тисячи лїт учать ся люди науки христової, де заповідь о любови занимає перше місце, але чи єї сповняють? В Вителївцї сперечали ся шурин із шваґром (зятем), хто має з ниви збирати. По сварцї пішов оден з них на поли і підпалив 4½ клани збіжа. — Но, бо був пяний! — Добре, добре, але як є вже злий намір, то і бере ся горівку до помочи. І чомуж ще нема любови меже народом, бо красних слів не бракує нїколи, але живих прикладів нема.

Як не еміґрують то ріжуть ся. В понедїлок 30. липня с. р. склав ся в Банилові рускім ось який випадок: На жидівскім лану не могли ся через кусник красшої пшеницї 5 жницин погодити. Кожда з них хотїла тої красшої пженицї аж дванайцятий! сніп заробити, але тимчасом більше не могло на тім кавалку жати, як лиш одна. Отже настав вибір після „фавстрихту". Жіночки бодрійше бороли ся серпами за жидівску пшеничку, як Леонїд за свою вітчину. І який був конець з тої битви? 3 з них могли еще поїхати чи пійти до вашківскївского лїкара хоть за собою кроваві слїди лишали, а до двох мусїла комісия виїхати. От які в нас зарібки! Через дванайцятий сніп будуть ся лїчити по рокови. *Переїзджаючий.*

З Відня пишуть нам: Довідуємось з кругів добре поінформованих, що на непохитне бажане епископа Шептицкого, котрий в сїй справі має рішучий голос, епископом в Станїславові має зістати о. Филяс а евентуально другий Василїянин. Таким чином відпадають абсолютно всякі їхнї комбінациї. До диспозициї нашого білого духовеньства мають бути полишені дві рускі мітри в Америцї, які небавом з рамени римскої пропаґанди будуть обсаджені. Кандидатами на владичі престоли до Америки мають бути оо. Білецкий зі Львова і Фацієвич з Станїславова з річною ґажою по 10 тисяч франків та по одній тисячцї на капелянів.

Анархістичний замах. Князь Апалїн, що недавно приїхав з женою з Росиї до Берлина, оповідає про новий анархістичний замах, який довершено на однім російскім достойнику. З кн. Апалїнами їхав зелїзницею в тім самім купе якийсь молодий, дуже прилично убраний мущина. Коли вечером в ваґонї настав сумерк, незнакомий мущина, переходячи до вікна, наступив на ногу згаданого достойника так тяжко, що сей аж крикнув з болю. Незнакомий перепросив єго чемно, додаючи, що мабуть мусїв уколоти ся шпилькою, що находила ся в єго одїжи. На найблизшій стациї незнакомий висїв. Кн. Апалїнові висїдаючи на стациї Новка, хотїли збудити свого товариша їзди, але не могли єго добудити ся. Він вже не жив, а прикликані лїкарі потвердили смерть через затроєне крови. На рамени єго найдено глубоку рану від уколення.

Піявки між піявками. В Станиславові засуджено онодї в другій інстанциї тамошного мілїонера, Шора, на зворот 600 кор. якійсь Діямандовій. Він обіцяв єї, шо за сю квоту як мійский радний переведе ухвалу ради, після Діямандова одержить більшу винадгороду за пропінацию, як їй належало би ся. Рада не ухвалила сего внесеня, а Шор мимо того не хотїв віддати грошей і допустив до процесу.

Самоубійства з любови Онодї вечером в Кракові на плянтах якийсь 18-лїтний студент стрілив до себе з револьвера і ранив ся легко коло серця. По заосмотреню рани ратунковою стациєю відвезено недоспілого самоубійця до шпиталю. В єго кишени найдено два листи: один опечатаний до матери, а другий вітвертий, в якім як причину самоубійства подає нещасливу любов і просить, щоби єго імени не оголошувано пурлично. — В Жовкві отруїв ся сїрковою кислотою старший стражник скарбовий, Лидь, з равского повіта. Причиною самоубійства мала бути нещаслива любов.

Конґрес муринів відбуде ся на другий тиждень в Льондонї в Вестмінстер Товн Галь під назвою всеафриканьского з'їзду. На конґрес прибуде двіста делеґатів зі всїх сторін сьвіта, заселених чорною расою. Доси приїхали вже до Льондону др. Стракер, перший мурин, що є судиєю в Сполучених Державах; дальше ад'ютант Менелїка; міский ґеометра зі Санта Люція; проф. Скарбору; віцепрезес унїверситету в Огіо; бувший ґенеральний прокуратор лїберийскої републики і иньші. Приїзд на конґрес заповів також якийсь чорний музик і композитор, котрий дасть в Льондонї кілька вечерків.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Дещо про Хіни.

IV.

Християньскі місиї в Китаю.

Приходжу до католицкого костела Пейтан в Пекінї. Костел прекрасний. Над входовими воротами стоїть виписано в китайских знаках „Кінґ-Тіен" — значить „Слава во вышнихъ Богу!"

При престолї правила ся служба Божа. Усї сьвященики з бородами і косами на плечах. Се Французи приналежні до ордену Лазаристів. При службі Божій у них на голові замість бірету шапочка китайского крою, як взагалї і ризи церковні приноровлені до китайского смаку. В лавках повно католицких Китайцїв; они сьпівали по латинї лїтаниї.

По службі Божій приняв мене патер Лазарист дуже ласкаво і обводив по цїлім заведеню. А заведене се великолїпне. Бібліотека у них великаньска і друкарня своя з черенками китайскими, манджурскими і латиньскими. Лазаристи видали великий словар латиньско-китайский та й у се, що потрібно для пропаґанди католицкої віри в Китаю, печатає ся в Пейтанї. Тут вийшла сего року у француэскій мові товста книга патра Faviera, обнимаюча історию Китая з особливим поглядом на розширене християньства.

Бачив я китайских хлопцїв при роботї в друкарни. Друкували ся якісь лїтаниї з нотами; під нотами слова латиньскі і транскрипция в знаках китайских.

— Отсе — каже менї патер, що мене обводив — найбільша трудність віднайти до слів латиньских відповідну китайску транскрипцию. Возьмім н. пр. „ora pro nobis". Поминувши вже те, що китайский язик не знає звука „r", і єго всюда треба замінити звуком „l", а заходить ще инча велика трудність. Знак на „o" в китайскім письмі виражає примірем „воду", знак на „ra" виражає „пса", так от зрозуміете, як то тяжко виписати по китайски „ora pro nobis", щоб не вийшла яка кумедна нїсенїтниця. Букв у китайскім письмі нема, а єсть знаки на повні понятя і таких знаків єсть сорок тисяч. Нашою латиньскою фонетикою виразити китайскі слова таки не можна, бо китайский язик односилябний, а значіне слова, зависить від наголосу, від місця, яке оно займає в реченю, і т. д. До латиньских букв в китайскім язицї треба би примістити тілько значків і ще може й ноти, що оно просто неможливо. Для китайского язика можна уживати лишень китайских букв, а знов для чужих слів уживати китайских знаків, то вже така трудність, що єї тяжко одолїти.

Патер Лазарист казав менї, що Хінцїв-католиків буде до пів мілїона: Завідує ними 31 вікариятів а з тих: 17 француских, 9 італїйских, 2 іспаньскі, 2 бельґійскі, 1 нїмецкий. Усїх католицких місіонарів у Хінах є до 600. Крім того є ще всякі місиї протестантскі, найбільше анґлїйскі і американьскі, та місия православна російска. Хінцїв-протестантів єсть більше у прибережних містах і буде їх до 50 тисяч. Російска місия в Китаю пропаґандою не займає ся.

Християньство в Китаю дуже вже давне. Першими проповідниками були Несториянцї із Сириї в VII-ім вiцї по Христї. За панованя Джінґісханского роду в віках XIII. і XV. були між царями деякі християньскої віри, як стоїть в китайских лїтописях. Особливо жінки царів монґольских із королївских родів вірменьских або візантийских Палеольоґів значать ся щирими християнками, що своїх мужів навертали на віру християньску.

В перші зносини з Римом увійшли Китайцї в XIII. вiцї. Як та лявіна зсунулась орда монґольска зі своїх степів у середній Азиї і розлила ся на всхід та на захід. В Пекінї, котрий звав ся тогдї Камбалик, заложила династия Джінґісханів свою головну кватиру, а з-відтіль йшла орда на добичу цїлого сьвіта. Китай уже був підбитий, до Япана вислали они свою фльоту, Персию завоювали в роках 1220 — 24, в 1237 роцї загони їх зайшли аж до Новгороду, 1240 року поконали велике князївство київске, а їх загони заходили аж до Шлеска та Морави і до Угорщини 1242. року. Огнем і мечем нищили Татари всюда, де стрітили опір, а оставляли деяку самоуправу тим народам, що їм піддались добровільно. Великі князї московскі мусїли йти до Каракорум просити у хана потверджения на свою великокняжу гідність. А та великаньска, одинока в сьвітї держава — до котрої не дасть ся що до обему землї прирівнати нї римска імперия нї царство Александра Великого — управлялась із Пекіна, де на ханьскім престолї сидїв потомок Джінґісхана. Гонцї роз'їздили з приказами по всїм вітрам і заводили ся наперед военні а відтак і торговельні шляхи, що лучили Азию з Европою. В Каракорум, в Самаркандї, в Пекінї стояли полки, котрих зложили собі хани з підбитих народів. Під роком 1330-им пише ся в китайских лїтописях, що хан Вен-пунґ заложив собі ґвардию з „руских" і відвів їм землї та вольности на північ від Пекіна.

Стала вона революціонеркою, як оповідала, із того, що з дитиньства почувала відразу до панського житя, а любила житє простих людий, і що її завсїди лаяли за се, що її повно було в дївичій, в кухнї, в стайнї, а не в сальонї.

(Дальше буде.)

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки руского селяньства" і можна єї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради". Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівцї, ул. Петровича ч. 4.

ЗБИРАЙТЕ СКЛАДКИ НА НАРОДНИЙ ДІМ в Чернівцях.

Адвокат

Др. СТЕФАН ГОРДИНЬСКИЙ

має честь повідомити,

що отворив

канцелярію в Чернівцях

при улици Головній ч. 14, (в домі Шнірха).

Новий дуже добре збудований дім

єсть по уміркованій цїні до продажи; містячи 4 покої, дві кухні, пивниця і шопи при тім овочевий і яриновий огород.

В дуже краснім місци на передмістю Калїчанка.

Довідати ся можна у

п. **КАРОЛЯ СТРОНЬЧИНЬСКОГО** майстра столяр.

Калїчанка ч. 36.

Сьвіжий і чистий лїд

продає по **найдашевших цїнах** евентуально **в платах на рати** після **нової системи** уряджений

СКЛАД ЛЕДУ

ІВАНА КОСТЮКА передмістє Калїчанка ч. 184.

Можна замовляти через кореспонденцийні карти.

На бажане відставляє ся лїд до дому.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.	
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає поліси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїлене аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на конв. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянськоï	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна ро- **бітня обуви**

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі наросты на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніот

в бровари Штайнера ул. Двірцева ч. 21 в Чернівцях.

Меблї до продажи!

Цїле уряджене для сипяльні з оріхового дерева і цїле уряджене для їдальні з дубового дерева усе вироблено красно і натурально по дуже низькій цїнї.

Оглядати можна в Буковиньким Музеум промисловим І. пов.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 88. Чернівці, середа дня 26. липня (8. серпня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину"

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Анархістичний заговор.

Знову сталось сими днями злочинство, що мабуть має служити добробитови суспільности, а в дїйсности ображає тілько закони людского почутя, морали і права, убійство італїйского короля. Сим хотїв ошалений побити монархічний прінцип, бо против нещасної жертви він нїчого не міг мати. Без сумнїву однакож дасть се тілько причину до реакциї й придушуваня вільного руху. Хибна полїтична партия, хотьби й найрадикальнїйша, жаден правдивий і переконаний републиканець не може інакше на сю подїю дивитись, як тілько з обридженем. З яким правом беруть собі сї облуди нїби то до виеднаня щастя людского такими огидними средствами.

Два сьвітогляди стоять з собою в суперечности в борі о провід над долею людскости: право і сила. Справедливо поборюють всї поступовцї пановане сили. Але ся борба повинна вести ся духовними средствами, чесними средствами. Хто собі жадає, аби право панувало замість сили, той повинен старати ся внести в людий се сьвяте бажане. Не тілько цїль поступовців повинна бути взнеслою, але також і средства.

Там, де зі всїх боків дають ся чути тілько поклики за полїциею й новим обмеженем прав народу, де панує тілько сила мілїтаризму, там є плідна земля на такі виродки людскости. Там, де право не має сили, де брутальна сила пригноблює бідних, а голодних годує ся кольбами в плечі, замість дати їм зарібок там плодять ся істоти як Казеріо, Лукені і Бресі.

Може декому з могучих сьвіта сего прийде раз на гадку, що брутальна сила, що знаходить свій вираз в дусї мілїтаризму, є причиною материяльного і морального занепаду народів. Хто хоче воювати зі скутком против анархії, мусить боротись против масових убійств, против війни і поставити на місце панованя сили пановане справедливости. Ті нужденні убійники наслїдують тілько прінцип, надарити сьвіт своїми плянами силою, в нещаснім ожиданю помочи тим своїм ближним. Але з сили й убійства не може нїчого доброго повстати, тілько пімста і безконечна винадгорода. Се плід пожалованя гідної божевільної дїйстности: сила бере верх над правом.

В Римі нїхто вже не сумнїває ся, що атентат Бресіого був результатом заговора. Полїция веде дуже широке слїдство і увяснила богато осіб. При тім показало ся, що анархістична пропаґанда в послїдних часах незвичайно розросла ся, а також відкрито слїди анархістичної орґанїзациї. Подробицї полїция держить ще в тайнї. Медіоляньскі дневники доносять, що до кількох осіб в Берґано прийшли листи від знакомих в Америцї, котрі запитують, чи король Гумберт вже убитий чи нї, і просять о безпроволочну відповідь. Кілька осіб чуло, що анархісти ухвалили убити короля Гумберта, і се спонукало їх вислати такі листи. З того заключають, що плян атентату на Гумберта був вже давно уложений.

Після донесень дневників в Парижи. атентат на перского шаха мав бути дїлом тої самої анархістичної орґанїзациї, котра вислала Бресіого против Гумберта. Зізнаня сьвідків дають підставу припускати, що увязнений мав спільників, котрі були при атентатї і в послїдній хвили утекли. Заступник державного прокуратора висказав перед одним редактором переконане, що власти мають дїло зі зорґанїзованим заговором на пануючих і що атентат на шаха стоїть в безпосередній звязи з атентатом на Гумберта. Petitte Parisienne доносить, що в листї, в котрім шаха повідомлоно про намірений атентат на его особу сказано, що анархісти на відбутих в Неаполи зборах визначили одного з товаришів Бресіого, аби убив шаха. Berliner Tagblatt доносить від свого римского кореспондента, що бувший міністер просьвіти Бачелї одержав певні інформациї о істнованю широкого заговора в цїли вимордованя всїх пануючих в Европі.

Бресі заявив при переслуханю, що в короткім часї буде виконаний атентат на царя. Коли ему поведе ся відзискати свободу, приступить безпроволочно до виконаня сеї другої точки програми. Увязнений в Парижи анархіст, так само заявив, що коли би був по атентатї на шаха утїк, був би виконав ще атентат на царя.

Арештований за атентат на царя заявий. що називає ся Франсоа Сальсон, а впрочім не хоче робити нїяких зізнань. Особа того імени була засуджена в роцї 1897 заочно на 3 місяцї вязниці за анархістичну пропаґанду а в 1899 роцї за намірене убійство на 9 місяцїв. В 1895 роцї утїк був з Парижа і до сеї пори нїхто его в Парижи не бачив.

H. J. Herold в Ню-Йорку доносить, що перед кількома місяцями виїхало з Америки до Европи 27 італїйских анархістів, аби вимордувати всїх монархів. З огляду на докази, що центр анархістичного заговору знаходить ся в Америцї, на просьбу італїйскої амбасади, слїдство буде вести спільно італїйска і американьска полїция.

Центр італїйского анархізму находить ся в Paterson в державі New Jersey. Дня 17. липня с. р. застрілив ся там фарбяр Carbona Speranza, застрілившн попереду свого наставника Йосифа Pessine. З листу, який найдено при нїм, дізнано ся, що він мав був замордувати Гумберта ще дня 2. лютого с. р. Начальником анархістичної ґрупи в Paterson є Ciancabilla, малий, худий чоловік, що перед трома лїтами був репортером часописи Avanti і брав участь в грецко-турецкій війнї 1897 р. Отся ґрупа прямує беззглядно до знищеня теперішного устрою сьвіта і яко така є противеньством Нюйорскої анархістичної ґрупи під проводом Малятести, котра вважаесь „уміркованою" і вбиване монархів вважає за „приватну річ".

Бресі належав до ґрупи Ciancabill-ї. Перед его від'їздом до Европи Ciancabilla виголосив бесїду, котрої змістом був виклад его теорий, а звернувшись до 4 вибраних анархістів, сказав: „Їдьте і сповнїть свій обовязок". З Ню-Йорку до Італії товаришила Бресіому дївчина Тереса, котру тепер арештовано в Gastel Sant Pietro. Між анархістами вважаесь отся „гарна Тереса" вирочнею і они еї ві всїм слухають. Полїция знає вже імя того блъондина, що був в день атентату разом з Бресім. Називаесь він Ніколі, також відомо їй. якою дорогою прибули Бресі, Ляннер, Квінтанеллї і ще якийсь четвертий анархіст. З Ню-Йорку прибули они до Гавру. Ту дістали від французких товаришів гроші й удались до Парижа, Ліону і иньших міст Франциї, прирікши з'їхати ся в Монци, де Ляннер і Квінтанеллї дїйстно були в день атентату.

Сам Бресі заховуесь спокійно. Все підсьміхаесь, неначе-б кпив собі зі своїх сторожів. Жде его кара досмертної вязниці з заостренями. Засуджений на ту кару перебуває перших 5 місяцїв на хлїбі і водї в темници обему 2—3 кв.

---

2. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

— А менї з куховарками та візниками бувало весело, а з нашими панами і панями нудно — розказувала вона. — Потім, як я стала приходити до розуму, я побачила, що ми ведемо цїлком лихе жите. Магери у мене не було, батька я не любила і, як менї було девятьнайцять лїт, я втїкла з товаришкою з дому і поступила робітницею до фабрики.

Опісля жила на селї, а з годом приїхала до міста і на кватирі, де була тайна друкарня, була арештована і засуджена на каторгу. Мария Павловна нїколи не згадувала сама того, але Катюша довідалась від иньших про се, що її засудили на каторгу за се, що перебрала на себе вистрїл, який був зробленим, після перешукуваня, серед пітьми одним з бунтарів.

З тої пори, як Катюша пізнала її, вона добачила, що, де би вона не була, серед яких небудь обставин, вона нїколи не думала про себе, а завсїди міркувала: як би тілько услужити, помочи кому небудь в меньших або більших справах. Один з теперішнїх її товаришів, Новодворов, в жартї виражав ся про неї, що вона віддаеть ся шпортови добродїйства. І се була правда, як для мисливця найти дич, лежала цїла цїль її житя лише в тім, щоби віднайти яку нагоду служити другим. І сей шпорт зробив ся призвичаєнем. зробив ся ідеєю її житя. І робила се вона так природно, що всї, що́ її знали, уже не цїнували того а по просту вимагали його від неї.

Коли Маслова прилучила ся до політичних, Мария Павловна почула зразу до неї обмержіне, відразу. Катюша спізнала се, але опісля замітила, що Мария Павловна, перемігши себе, стала в обходженю з нею вельми ввічлива і добра. І та ввічливість і доброта такого незвичайного сотворіня, так тронули Маслову, що вона цїлою душею прилягла до неї, несьвідомо присвоюючи собі її погляди і мимоволї у всїм наслїдуючи її.

Отсе привязане катуші зворушило Марию Павловну і вона рівнож полюбила Маслову. Женщин тих зближала іще отта ненависть, якою обі дихали до полової любови. Одна не навидїла ту любов, ізза того, що збагнула її грозу в цїлій наготї її; друга ізза того, що, не дізнавши її, глядїла на неї немов на щось незрозуміле, щось мерзке, а заразом щось таке, що оскорбляє людське достоїньство.

IV.

Маслова улягала впливови Марії Павловни, а то зачерез то, що щиро полюбила гарну панночку. Але кромі того впливав на неї сильно Сімонсон, а жерелом сего впливу була знов любов Сімонсона, якою він щиро полюбив Маслову.

Всї люди живуть і дїлають по части після своїх гадок, по части після гадок других людий. В тім, о скілько люди живуть після своїх гадок і о скілько після гадок других людий, лежить одна із головнїйших ріжниць поміж людьми; одні люди, частїйше покористовують ся своїми гадками, як умною іграшкою, оперують своїм розумом, немов маховим колесом, з котрого зняте передавчий ремінь, а в поступках своїх ідуть за чужими гадками — за звичаями, за традициею, за законом; другі знов, уважаючи свої думки головними сподвижниками своеї дїяльности, сливе завсїди ідуть за тим, чого вимагає їх розум, рідко коли лише слухаючи, — і то після критичної оцїнки, — того, що́ другі видумали. До сих людий належав Сімонсон. Він всьо перевірював і рішав розумом, а що́ порішив, зараз переводив в дїло.

Пересьвідчившись іще будучи ґімназиастом, що зібраний його батьком, бувшим інтендантським чиновником, маеток, нагарбаний нечесним способом, він заявив батькови, що всї ті богацтва слїдно віддати народови. Колиж батько не лиш не послухав, а іще накинув ся на него мокрим рядном, він утїк з дому і перестав користати з батьківського майна. Пересьвідчившись, що всьо ествуюче зло в народї має своє жерело в браку просьвіти, він, покинувши унїверситет, зійшов ся з народниками, поступив на село учителем і сьміло захвалював і ученикам, і мужикам всьо се, що́ уважав справедливим, а огуджував се, що́ уважав несправедливим.

Його арештували і засудили,

Підчас суду він прийшов до пересьвідченя, що судиї не мають права судити його, і висказав се. Колиж судиї не згодились з ним і продовжали свою роботу, він запер ся, що нїчого не відповідати ме, і мовчав на всї їх запити. Його заслали в Арханґельську ґубернїю. Там він зложив собі релїґійну науку, котра означувала цїлу його дїяльність, а котра полягала на тім, що всьо на сьвітї — живе, що мертвого не має, що всї предмети, які ми уважаємо мертвими, неорґанїчними, є тілько частицями величезного орґанїчного тїла, котрого ми не можемо обняти, і що ізза того задача чоловіка, як частини великого орґанїзма, лежить у піддержцї житя того орґанїзма і всїх живих його частий. І тому він уважав злочином нищити всьо, що́ живе. Був противником війни, тюрми і всякого убийства не лиш людий, але і звірят. Що до його відносин до подружя, була у нього рівнож своя, питома теория, що означувала, що розмножуване людий есть сама низша функция чоловіка, висша же лежить в приношеню прислуги ествуючому уже живучому. Він находив потвержене тої гадки в екзистенциї фаґоцитів у крови. Незамужні чи нежонаті люди, по його думцї, були власне тими фаґоцитами, котрих призначенем було помагати слабим, недужим частям орґанїзма. Він так і жив після сеї науки, хоча перед-

и., спить на причи, а коли ставить опір, то вбирають его в „кафтан безпеченьства“ і замість причі дають ему ліжко в формі трумни, в котрім мусить лежати зі звязаними руками і ногами.

Війна в Хінї.

В телеґрамі до царя о посередництво з дня 3. липня, приписує хіньский ціcар все те що в Хінї дїе ся, негідним аґітаціям і ненависти до Християн а відтак мовить, що коли вибухли забуреня, вже було за пізно брати ся до репресийних средств бо загальне зворушене мас населеня вже виросло до величезних розмірів. Так заграничні посольства як і всї чужинцї знаходили ся в як найбільшім небезпеченьстві. Хіньский цїсар покликуючи ся на двісталїтну приязнь між Росиею і Хіною, просить царя, аби схотїв показати ему средства до ратованя Хіни, і рівночасно сам розпочав в тім напрямі ініціятиву.

Відповідь царя доручено за посередництвом хіньского посольства. Цар відповів, що цїлковита несьвідомість о судьбі росийского посла, послів наших держав, як також росийских підданих і иньших чужинців утрудняють всяке посередництво в користь Хіни. Росийске правительство руководячи ся прастарою приязнею, горячо бажає, аби Хіна оминула грозяче їм в наслїдок теперішних компліkаций небезпеченьство. Росия готова в кождій хвили дати всяку поміч леґальному хіньскому правительству до здавленя широко розвиненого руху.

Ґубернатор в Шантунї повідомив конзулїв, що від хіньского правительства одержав письмо з датою 30. липня з донесенем, що посли і заступник нїмецкого посла суть здорові. Тепер панують між правительством а посольствами приязні відносини. Переговори в справі виїзду послів до Тієнтсіну під хіньскою ескортою на тимчасовий побут, суть майже на укінченю.

НОВИНКИ.

Чернівці, 7-го серпня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагоді збирайте складки.

Іменованя. Міністер культу й осьвіти іменував на нову з кінцем 1905 р. кінчаючу ся периоду повітовими інспекторами шкільними: 1) На міский черновецкий повіт професора при семинарії учительскій в Чернівцях Осипа Воту. 2) На заміский округ черновецкий учителя школи вправ при тій же семинарії Юрия Жанковского. 3) На шкільний округ Ґурагумора пров. надуч. шкіл для хлопців і дівчат в Дорна-Ватрі Ізидора Долиньского. 4) На шкільний округ Кімполюнґ пров. надуч. міскої школи народної в Чернівцях Николая Тарасієвича. 5) На шкільний округ кіцманьский учителя мужескої школи тамже Ілярия Стратичука. 6) На шкільний округ радівский надуч. міскої школи в Чернівцях Захария Маерана. 7) На шкільний округ серетский надуч. народної школи в Ґурагуморі Івана Ходаковского. 8) На шкільний округ сторожинецкий надуч. мужескої школи народної в Сторожинци Івана Поповича. 9) На шкільний округ сучавский надуч. сучавскої мужескої школи народної Кирила Кучиньского. 10) На шкільний округ вижницкий надуч. кіцманецкої школи народної Григория Никировича. 11) Для шкіл народних з венгерскою викладовою мовою рим. кат. пароха Івана Кубачека в Гадікфалві.—Окінчений правник Мілян Дерер іменований концептовим практикантом при фінансовій дирекциї в Чернівцях.

Відомости особисті. Шанї президентова баронова Бурґіньон пробуває тепер з своїми доньками в Якобенах, де остане ся кілька тиждїв. — Почтовий наддиректор Пош і радник двору Ульман взяли від понедїлка кількатижневу відпустку. Заряд почтової дирекциї перебирає почтовий секретар Лїхтендорф, а дирекциї дібр надрадник лїсничий Бем. — Директор каси щадничої радник двору Штронер взяв кількатижневу відпустку. Его місце заступає член дирекциї п. Лев Розенцвайґ.

З почти. Посаду почтової експедиторки в Мілешівцях дістала вдова по почтовім асистентї іспитана експедиторка почтова Юлїя Війчук в Мітоцї.

З зелїзниці. Міністерство зелїзниць продовжило інжинерови Осипови Козиньскому в Кіцмани даний ему рішенем з дня 2. липня 1899 р. позвіл на технїчну приготовляючу роботу для льокальної зелїзниці від стациї Кіцмань до Заставної на один рік.

З Балківців пишуть нам, що в день 2. серпня с. р. відбули ся в балківскій читальнї „Рускої Бесїди“ надзвичайні загальні збори на вибір голови, позаяк дотеперішний голова Ілїя Одовійчук зневірив ся. Певно дав ся ворогам на сїтку і став від якогось часу дїлати дуже на шкоду читальнї. Нововибраний голова честний господар Николай Бербеничук перебрав „читальню“ до свого дому і є надїя, що читальня розвине ся як найкрасше. Дальші видїлові зістали ті самі а то: честний г. Івон Коропка заступником голови, Николай Вусятюк секретарем, Василь Нижник касиером, Ілія Єремчук бібліотекарем і двох заступників честних ґаздів Дмитра Одовійчука і Олексу Чобанюка. (Ми маємо певну надїю, що непорозуміня, які зайшли межи читальниками в Балківцях в короткім часї вигладжуть ся. Дай се Боже! — Прим. Ред.)

Амнестия. З Відня доносять, що з нагоди 70-лїтного ювилею цїсарских родин на желане найвисших кругів одержать амнестию всї увязненї за заворушеня в часї виборів до ради державної в 1896. роцї. В тій цїли висші власти зажадали від галицких судів видачі актів і виказів, що відносять ся до сеї справи.

Наслїдки угляного страйку. Наслїдком сегорічного великого страйку угляного як і значних запотребовань угля по фабриках, особливо зелїза, настав недостаток, а за ним і дорожня угля. Сеж знов потягає за собою дорожню иньших предметів. Недавно фабриканти цукру заповіли евентуальне підвисшене цїни, а тепер заповідають те саме деякі фабрики паперу. Також в Нїмеччинї має уголь подорожіти і беруть ся спроваджувати его в більшій скількости з Анґлії. Угле подорожіло не так в наслїдок страйку, як радше задля глитайства торговельників углем. Проф. Лос обрахував річний зиск тих перекупців на 200% від зложеного капіталу. Факт говорить за себе.

Китайского посла в Льондонї стрітила на днях немила пригода в клюбі St. James. Коли він війшов до їдальнї і замовив снїдане, замітив, що всї присутні встали і вийшли з кімнати. Посол піднїс ся також і перейшов до сусїдної кімнати, але і тут повторило ся те саме. В виду сеї пригоди заявив посол своїм приятелям, що на дальше буде уникати стрічи з льондоньскими товаришами. — Є се перша публична, ворожа демонстрация Льондонців проти Китайців.

З Парижа пишуть нам: На лїкарскім конґресї буде руский лїкарский відділ; має він призначене для себе осібне місце з написию: „Ruthenie“.

Поступова громада. Як то вже читачам звісно, йде на сьвітї до чим раз то більшого злучуваня господарств і підприемств чи то в руках одного чоловіка чи одної спілки. На сьвітї щастили такі підприемства, яких один чоловік не мав би нї сили, нї гроша повести. І господарство заводить ся тепер поступове, улїпшене і воно несе лїпші доходи при менчих видатках. Та таке господарство може вести ся тільки на великих землях і тому ведуть його або великі земельні богачі пани або спілки з дрібних хлїборобів. Такі хлїборобскі спілки є в державах Австралії, та зачинають завязувати ся у Франциї і Нїмеччинї. Але найцїкавійшу таку спілку — завязав осьвічений селянин Нихайлів в Росиї у селї: Малі Сьвітичі. До сеї спілки приступили всї господарі в селї. Є їх із жінками і дїтьми 308 люда, з того около 200 способних до роботи. Дїти 17-го року житя учать ся в школї всяких наук, господарства, огородництва, молочарства, та всякого ремісла, а тільки в горячі жнива помагають старшим при роботах. Спільну господарку ведуть громадяни в той спосіб, що вибирають собі спільний заряд (дирекцию) а та дерекция наказує де і які роботи робити. Роботи наглядають вибирані громадою десятники. Господарка веде ся спільним фільварком, де є громадська обора, стайня, громадські стодоли, шпіхлїрі, машини до орання, сїяня, жатя, молочена і т. д. Громада управляє головно лен, бо там лен найлїпше платить! Лен перерабляє сама громада у сво,й фабриці на полотно; молоко перерабляє на масло і сир та вивозить на продаж сьвітами. Крім того має громада спільну громадську кухню і їдальню, бібльотеку, читальню та баню (парню, лазню). Всї будинки муровані, гарні — а навіть всї хлопські хати поставлено нові, муровані з покоями як у панів — бо громада має спільну цегольню. Всї будинки огріває і осьвічую електрика — так само елекрика порушає машини. Ту електрику вирабляє їм машина, яку обертає вода кількох бистрих потоків, що пливуть коло села. Так мають неї громадяни гарні хати, мають, що добре зїсти і в що гарно убрати ся

ше, парубком, віддавав ся розпусті. Він уважав себе і Марию Павловну, сьвітовими фаґоцитами.

Любов його до Катюші не спротивляла ся тій теориї, бо він любив платонїчно та вірив, що така любов не противить ся фаґоцитній дїяльности служеня слабим, але іще більше підбадьоруе до неї.

Але кромі того, що моральні питаня рішав по свому, він рішав по свому і більшу часть практичних питань. У него на всї практичні річи були питоменні теориї. Було означено, скількох годин слїд працювати, скількох відпочивати, як живити ся, як одївати ся, як палити в печи, як осьвітлювати хату.

Заразом був Сімонсон дуже трусливий в поведеню з людьми і смирний, але коли рішав що небудь, тодї нїщо уже не могло його застановити.

Ось і сей чоловік мав рішучий вплив на Маслову зачерез те, що любив її. Маслова жіночим серцем вельми скоро прочула се, і сьвідомість того, що вона могла збудити любов в такій незвичайній людинї, піднесло її у власних очах. Нехлюдов предкладав їй подруже задля великодушности і задля давних зносин із нею, Сімонсон знов любив її такою, якою вона була тепер, а любив по просту тому, що любив. Опріч того вона почувала, що Сімонсон уважає її незвичайною людиною, котра виріжняеть ся з поміж усїх женщин, котра визначаеть ся особлившими, високими, моральними прикметами. Вона, бідна, не знала, які то прикмети він їй приписуе, але на кождий спосіб, щоби не обманути його, старала ся всїма силами викликати в собі самі найлїпші свійства, які тілько могла собі уявити. І се приневолювало її старати ся бути такою доброю, якою вона тілько могла бути.

Зачало ся то іще в тюрмі, коли при спільному побаченю полїтичних, вона почула на собі дуже упірний із-під навислого чола і бровів погляд його невинних, добрих, темно-синїх очий. Іще тодї вона замітила, що сей чоловік незвичайний і якось особливше позирае на неї і запримітила се мимоволї поражаюче сполученє в одній особі — суворости, котру доказувало наїжене волосе і нахмурені брови, дитинячої любови і невинности в поглядї. Опісля в Томську, як її переведено до полїтичних, вона знова побачила його. І мимо того, що поміж ними не було сказано нї одного слова, в поглядї, яким вони переминялись, було приснане того, що вони памятають на себе і що одно мало вартість для другого. Значучих розмов між ними не було і потому, але Маслова почувала, що, коли він говорив при нїй, його річ була звернена до неї, і що він говорив задля неї, стараючись виражати ся як найзрозумілїйше. Близші зносини навязались між ними того часу, як він пішов пішки з уголовними.

V.

Від Нижнього до Перми довелось Нехлюдову бачити ся з катюшею всего двічи: раз в Нижньому, перед осаджуванем арештантів на затягнену сїткою баржу[1]) — і другий раз в Пержи, в канцелярії тюрми. Оба рази найшов її скритою та непривітною. На запитаня його: чи добре їй живеть ся і чи не потрібно їй чого, вона змішана відповідала податливо з тим, як йому видало ся, ворожим почутем докору, котре і передше проявляло ся у нїй. Той мрачний її настрій, котрого жерелом були переслїдуваня зі сторони мущин, мучив Нехлюдова. Він бояв ся, щоби вона під впливом тих страшних та зіпсованих умов, серед яких находила ся в часї переїзда, на ново не зійшла до давнїйшого розладу зі собою і щоби не впала в житеву розпуку, в котрій сердилась на нього, безперестанно курила та пила горівку, щоби раз на все потонути в забутю. Але він не міг нїчим помочи їй задля того, що через цїлу дорогу не мав нагоди бачити ся з нею. Аж допервa після переведеня її до полїтичних він не лиш переконав ся в неосновности свойого неспокою, але навпаки, з кождим побаченем з нею став добачати переміну, яка чим раз більше і більше заходила в нїй, а котру він так рад був у нїй видїти. При першім зустрічу в Томську вона знова стала такою, якою була перед від'їздом. Вона не хмурилась і не змішалась на вид його, а навпаки, радісно і сердешно зустрінула його, дякуючи за всї труди положені для неї, а особливо за се, що звів її з тими людьми, в товаристві яких тепер перебувала.

По двох місяцях походу після етапи, переміна та, що довершилась у неї в серцї, проявила ся і на верха. Вона зхудла, обгоріла, немов постарілась; на висках і коло рота зарисувались зморщки, волося не розпускала на чоло, а завязувала хусткою — словом нї в одїню, нї в причесці, нї в поведеню не було вже слїдів давного кокетства. І ся переміна, що по части довершилась, по части іще довершувалась, дуже радувала Нехлюдова.

Ним володїло зглядом Катюші почуте, якого іще нїколи не дізнавав передше. Почуте се не мало нїчого спільного нї з першим поетичним поривом, нї, іще меньше, з тим чулим закоханнем, котрого досьвідчав пізнїйше, нї навіть з тим почутем відданого довгу, сполученого зі самовдоволенем, з яким він після суду рішив ся одружити ся з нею. Се було по просту почуте зжалїня та милосердя, яке пробудилось в нїм у перве при побаченю з нею у тюрмі і потому обізвалось з новою силою після побаченя в лазаретї, коли то, поборовши свою відразу, простив їй за історию з фельчером, несправедливість якої виявилась опісля; було се саме почуте, з тою хиба ріжницею, що тодї було воно хвилеве, тепер стало ся постоянним, трівким. Про що би він нї думав тепер, що би нї робив, цїлим його естом ворушило — почуте зжалїня і милосердя, не лиш зглядом неї, але й зглядом кождої людини.

Се почуте немов відкрило в душі Нехлюдова річку любови, котра передше не мала куди витїкати, а котра тепер розливала ся на усїх людий, з якими він зустрічав ся.

Нехлюдов почував себе через цїлу дорогу в тому розворушеному станї, в котрому він мимоволї удїляв ся усїм людям і схиляв ся до них, почавши від почтового парубія і конвойного салдата, а скінчивши на начальнику тюрми і ґубернатері, до яких мав дїло.

За той час Нехлюдову, в наслїдок переведеня Маслової до полїтичних, довело ся познакомити ся з багатьома полїтичними, зразу в Екатеринбурзї, де їх дуже свобідно всїх разом тримано у водній цюпі, а потому в дорозї з тими пятьома чоловіками та чотирма жінками, до яких прилучено і Маслову. Се збли-

[1]) Рід остроконечастого човна з веслом.

та мають осьвіту. Чистий зиск із господарства по обрахунку при кінци року ділить ся між громадян після числа днів роботи кождого чоловіка. Через такі порядки всї громадяни на тім зискали, бо робота йде разом, складне, мудро і в порядку. Заощаджено рук і часу і коштів, бо місто сотки стоділ стайнїв і плугів — є оден великий фільварок з машинами і приборами. Ту показало ся, що громада є великий чоловік — а як то великий чоловік є мудрий, то всї громадяни на тім зискують. *Ану! чи і в нас не дало би ся такої спільки заложити! Ми чули, що в однім селї на Поділю кількох чи кільканайцятьох селян купило минулого року двірский обшар і стали вести спілкове господарство, та їм дуже добре веде ся! Спробуйтеж братя селяне в такі спільки лучити свої господарства! Маєте вже приміри, що на таких спілках можна зискати — але втратити не можна!*

Німецкі женщини. Нїмецким воякам, що від'їздили до Китаю, приказав цїсар Вілгельм не щадити в борбі нї одного Китайця, Сей людяний цїсарский поклик відізвав ся навіть в серцях германьских женщин. „Berliner Tagblatt“ оголосив анонїмний лист якоїсь „матери вояка“, з якого подаємо один, дуже знаменний виїмок: „Прушу менї позволити, Хвальна Редакцие, пише „матїр вояка“, щоби я, як нїмецка женщина котра мусїла свого дорогого сина виправити до Китаю, висказала свій суд в справі „пардону“. Коли в французкій війнї прошено о пощаду і удїлювано еї собі, то витязї і побіджені знали, чого мають взаїмно надїяти ся, іменно льояльного поступованя після міжнародного права. Коли би відділ Китайців просив о пощаду і зложив оруже, то Нїмцї могли би наразити ся на се, що при найблизшій способности Китайцї витягнули би ножі та вимордували би всїх Нїнців. В війнї не можна всїх полонених заковати в кайдани, анї нема часу їх зревідувати. Беззглядне розстрілюване всїх полонених може одинико забезпечити власне житє“. — Так відзиває ся нїмецка женщйна, осьпівана поетами як взір всїх найкращих чеснот і шляхотних поривів.

Спосіб, як охоронити засїви, огородовину і садовину від приморозків мають господарі в Англії, Франциї та Нїмеччинї. Як заповідає ся приморозок, тодї розпалюють вони по всїх полях і городах, геть кругом села огнища та палять но них нїлу ніч гній, вохку мерву або перегнилу солому, перій, траву і т. і. З того робить ся великий дим, стелить ся хмарою по полях та осланяє всю землю від холоду. Той спосіб має бути дуже добрий!

На „Народний Дім“ жертвували: Вп. Іван Шевчук зібрав дрібними датками на книжочку 23 кор. 20 сот. Чистий дохід з концерту нашого славного сьпівака п. Гушалевича 9 кор. п. Ілярій Карбуліцкий зібрав в Ревній 6 кор. 38 сот. **разом 216! кор. 59 сот.** — **Членьску владку** зложив Вп. Федір Чарнецкий 10 кор. разом **832 кор. 30 сот.** На бурсу жертвували Вп. Найнтайфель **5 кор.** — *Сердечна подяка.*

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Із записок стрільця.

Івана С. Турґенева.

I. Повітовий лїкар.

Раз якось в осени повертаючи домів із далекого від села поля я простудив ся тай заслаб. На щасте лихоманка захопила мене в повітовім містї, в гостинницї; я післав за доктором. За пів години явив ся повітовий лїкар, чоловік невеликого росту, худенький і червоноволосий. Він записав менї звичайний лїк від поту, казав прикладати гірчишник, дуже зручно сховав у кишенї пятирублевий папір, — причім однако сухо кашлянув і глянув у бік, — і вже був зовсїм зібрав ся відійти, та якось то розбалакав ся і лишив ся. Жар мене томив; я прочував безсонну ніч і рад був побалакати з добрим чоловіком. Подали чай. Розговорив ся мій доктор. Він був розумний і говорив жваво і досить забавно.

Дивно дїеть ся на сьвітї: з неодним чоловіком живеш і довше разом і стоїш в приятельских відносинах а все таки не заговориш до него отверто, від щирого серця; а з иньшим ледви познакомиш ся і дивись, або ти йому або він тобі як на сповіди викажеш всї свої тайни.

Не знаю, чим я заслужив собі на довіре мого нового приятеля, знаю лишень, що він нї з того, нї з сього, як говорить ся, „взяв“ тай розказав менї доволї цїкавий случай.

„Ви не знаєте“, розпочав він ослаблим, тремтячим голосом (се наслїдок уживаня чистого березовского тютюну). „Ви не знаєте тутешнього судию Милова, Павла Лукіча?... Не знаєте... Ну, все одно. (Він закашляв і протер очи.) От, видите, се сталось, як би вам сказати а не збрехати, у великий піст, коли снїг топив ся. Сиджу я у него, у нашого судиї і граю в преферанса. Судия у нас гарний чоловік і охочо грає в преферанса. Нараз (мій лїкар часто употребляв слово: нараз), кажуть менї: чоловік якийсь вас кличе. Я говорю: що йому потрібно? Картку, кажуть, принїс, — мабуть від хорого... Отож добре, розумієте, се наш хлїб... Та от в чім справа: пише до мене дїдичка, вдовиця; приїзджайте, каже, дочка вмирає, ради самого Господа Бога нашого приїзджайте, а то й конї, мовляв, за вами вислані. Ну, се все ще нїчо... Вона жие двацять верстов від міста за далеко, а на дворі ніч а дороги такі, що но!

Та й сама була собі бідненька, більше двох рублїв сподїватись не мож було, і то ще не певно; хіба ще й полотна дістав би та окрушків якихось. Одначе повинність, розумієте, перед усїм: — чоловік умирає. Передаю зараз карти неодмінному членови Каллїопину і справляюсь до дому. Дивлюсь: стоїть віз перед ґанком; конї мужицькі, — череваті, аж надто череваті, шерсть на них, — повстина справдїшня, і візник задля поважаня, сидить без шапки. От, думаю: видко, брате, твої пани не зі золота їдять... Ви сьміетесь, а я вам скажу: наш брат, бідний чоловік, на все мусить уважати... Коли погонич сидить мов князь і кучми не здойме, та ще посьмішкуєть ся з під бороди і батогом шевелить, — то сьміло бий на богато гроший! А тут, виджу, не тим пахне. Однако, думаю, нїчого робити: повинність перед усїм. Збираю що найпотрібнїйшого лїкарства і виправляюсь. Вірите, чи нї, ледве дотащив ся. Дорога пекельна: потоки, снїги, болота, калюжі, а там нараз пліт прірвало — біда! Але приїзджаю. Домик маленький соломою критий. У вікнах сьвітло; десь чекають. Напротив мене вийшла бабка, поважна така, в чепцї; поможіть, каже, вмирає. А я: Не бійтесь, говорю, де слаба? — От сюда, прошу. Гляджу? Хата чистенька, в кутку лямпадка, на постели дївчина, лїт з двацять, непритомна. Вогнем від неї так і віе, дихає тяжко: — горячка. А тут і другі дївчата, сестри, — попереляканї, в сльозах, — От, кажуть, вчера була цїлком здорова й їла у смак; сегодня рано скаржилась на головку а над вечір нараз от в якім станї... Я знов таки: Не бійте ся, — обовязок, знаєте, лїкаря, — і приблизив ся до хорої. Пустив еї кров, казав, прикладати гірчишника, і записав мішанину. А тим часом, дивлюсь на неї, дивлюсь, знаєте: — отож їй Богу, не видів ще такого лица... красавиця, одним словом! Жаль мене так і розбираєть. Черти такі приємні, очи... от, слава Богу, заспокоїлась; піт еї залив, вона прийшла до себе, подивилась навкруги, усьміхнулась, провела рукою по лицю... Сестри нахилились на неї, питають ся: Що з тобою? — Нїчого, говорить, і обернулась... Дивлюсь: — заснула. Ну, тепер, кажу, треба слабу лишити в спокою. Отож, ми всї на пальцях і вийшли геть: покойовка одна лишилась, про всякий случай.

А в гостинній стояв вже самовар на столї, і ямайский: у нашім званю без того не обійдеть ся. Подали менї чай, просять лишитись наніч... я пристав: куда тепер їхати! Старушка все охає. „Чого ви? говорю: буде жити, не бійте ся, а лїпше відітхнїть самі: друга година“. — А скажите мене збудити, коли що лучить ся? — Скажу, скажу“.

(Дальше буде).

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

Літературно-Науковий Вістник. Книжка VIII. За серпень 1900 року. Зміст восьмої книжки: Наш альбом: І. Перезва, В. Залїзника. II. Поезия в прозі, Гната Хоткевича. III. Европейські мелодиї, Лесї Українки. IV. Із поезиї Осипа Доорохольского. V. Із наддунайських мелодий, Сильвестра Яричевського. — Із малюнків Одарки Романової: I. Віковічня кріпачка. II. Баба Марина. — На заводї, нарис Ів. Стешенка (III—IV). — Перехресні стежки, повість Ів. Франка (XXXIII XXXVII). — Оповідання Івана Липи: I. Прохожалий. — Челкаш, оповідане М. Горкого (I—III). Із французьких поетів: I. Із Манюеля, переклав Павло Грабовський. — Стефан Ковалїв, написав Осип Маковей. — Народний театр, Б. Гріченка (далї). — Із росийської України: Новини нашої штуки, написав Гнат Хоткевич. — Евген Борисів, посмертні згадки, М. Комара і Ів. Франка. — Хронїка і бібліографія.

Виданє Р. У. П. ч. 2. Дядько Дмитро. Оповидання. Ціна 30 сотиків. Львів 1900. Видае Е. Косевич. З друкарнї Удїловоï. Ст. 35, 15-ки.

Бібліотека „Молодої України“. Книжка II. Вернер Сомбарт: Соціялїзм і соціяльний рух у XIX-ому столїтї. Переклав Льонгин Цегельський. У Львові. Накладом української молодїжи. Друкарня Удїлова 1900, ст. 197 16-ки. Ціна 1 кор. 40 сот. Зміст: I. З відки й кудою? — II. Дещо про утопійний соціялїзм. — III. Дещо з первісної істориї соціяльного руху. — IV. Розвиток національних відмін. — V. Карло Маркс. — VI. Змаганє до едности. — VII. Сучасні напрямки. — Науки. — Додаток. — Літопись суспільного руху.

Викъ (1797—1898). Кывъ. Друкарня С. В. Кульженко. Ново Елизав. ул., д. № 4. 1900. Ст. 466, великої 8-ки, ціна 2 рублї, на веліновім папері 3 рублї. Сеся перша в Україні антольогія українъско-руских поетів. містить в собі портрети, коротенькі житєписи і вибір творів отсих авторів: Котляревский, Гуляк-Артемовский, Боровиковский, Гребінка, М. Шашкевич, Головацкий, Костомаров, Петренко, В. Забіла, Метлинъский, Атанасієв, Шевченко, Кулїш, Щоголїв, Глїбів, Н. Морачевский, Конисъкий, Кузьменко, Руданьский, Кулик, Губинъский, М. А. Вербицкий, В. Шашкевич, Федькович, В. Мова, С. Боробкевич, В. Александров, К. Устиянович, Старицкий, П. Нїщиньский, О. Пчілка, І. Манжура, Ц. Білиловский, І. Франко, Б. Грінченко, Ю. Шнайдер, Бобенко, М. Кононенько, В. Самійленько, Дніпрова Чайка, Н. Старицка, О. Маковей, Кримский, М. Славиньский, В. Щурат, Грабовский. І. Стешенко, М. Вороний, М. Чернявский і Леся Українка.

Иван Левицкий. **Повисти и оповидання.** Томъ II. Старосвитськи Батюшки та Матушки. З портретом автора. Кіевъ, Типографія С. В. Кульженко 1900. ст. 453, велики 8-ки. Ціна 1 рубель 50 коп.

Хвыля за хвылею. Вирши й проза. Выдавъ Б. Грінченко. У Чернигови, 1900, ст. 434, октав, ціна 1 карб. Зміст: Бордуляк: Першый разъ. Оповидання. Гриченко: З поезій. I—IV. Серед бури. Драма. Днипрова Чайка: Морски Малюнки. Зиньковськый: Самотою на чужинї. Вирши. Маковей; Вуйко Дорко. Оповиданння. Самійленько: З поезій I—III. Драма без горилки. Жарт. Франко: З поезій. I—IV. Лесишина челядь. Оповиданння.

Творы О. Я. Конисского-Перебенди. Томъ трейтій, Ялта. Друкарня Н. В. Вяхтина. 1900. ст. 431. вел. октав. Ціна 1 руб. Змистъ: 1. Гришнькъ. 2. Спокуслыва ныва. 3. Сестра жалибныця. 4. Прыгоды в дорози. 5. Смерть предателя. 6. Ранком в алупци. 7. Радощи і скорботи великого скрыпника. 8. Питання. 9. Зъ ранку до ночы. 10. Поетка. 11. Стари люде. 12. Протестантъ. 13. Иванъ непомящій родства. 14. Наймычка. 15. По йому за чужи грушы. 16. Хоча-б була постати дожала. 17. Въ сели. 18. Пимета. 19. Спафаріева Рудка.

Катерина. Опера в трехъ дїяхъ. Музыка Н. Аркаса, либрето по Т. Г. Шевченку. Склавъ Н. Арказъ. Ціна 3 руб. 50 коп. ст. 137. вел. октав. Головний склад у г. Николаевї з Л. П. Орґенберґа.

Із днів журби, поезиї Ів. Франка. Львів, 1900. З друкарнї В. Шийковського. Накладом автора, 127 стор. Малої 8-ки. Ціна оправленого примірника 2 кор. Зміст: Із днів журби (I—XII.); Спомини I—XII.); В плен-ері (I—X.); Іван Вишеньский, поема (присьвячена Кримському); На Сьвятоюрскій горі д. 30. жовтня 1655 р., поема, присьвячена В. Лисенькови.

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки рускаго селянства“ і можна еї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівці, ул. Петровича ч. 4.

жене Нехлюдова зі засиланими політичними і цїлком змінило його думку про них.

З самого початку революцийного заворушеня в Росиї, а особливо по 1-ому мартї, Нехлюдов живив до революціонерів неприхильність та дивив ся на них з погордою. Відтручувала його від них передовсїм жорстокість та скритість в средствах, яких уживали вони в боротьбі проти правительства, найпаче-ж, жорстокі убийства, яких допускали ся, і, вкінцї противна була йому, спільна їм усїм велика зарозумілість. Але, пізнавши їх блисше і перевідавши все те, що вони перетерпіли, часто зовсїм невинно, від уряду, він побачив, що вони не могли бути иньшими, а лиш такими могли бути, *якими дїйстно були.*

Хоча як страшно безглуздними були муки, котрі завдавано так званим уголовним, то все-ж таки поступоване з ними, до засудженя і по засудженю, носило на собі, яке-таке пятно правности. В справах із політичними навіть того малого пятна не було, як се бачив Нехлюдов на Шустовій а опісля на багатьох та багатьох із своїх нових знакомих. З тими людьми поступали так, як поступають собі рибаки при ловленю риби неводом: витягають на беріг усьо, що попадеть ся, і потім вибирають ті грубі риби, котрі потрібні, не дбаючи про дрібноту, яка гине, засихаючи на березї.

(Дальше буде.)

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Рік заснованя 1892.

Інформації і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор.	92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. пред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „ „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістох „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чцівернях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Меблї до продажи!

Цїле уряджене для сипяльні з оріхового дерева і цїле уряджене для їдальні з дубового дерева усе вироблено красно і натурально по дуже низькій цїнї.

Оглядати можна в Буковиньким Музеум промисловим І. пов.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 89. Чернівці, пятниця дня 28. липня (10. серпня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20	Кор. —	сот.
на пів року . . .	10	„ —	„
на чверть року . .	5	„ —	„
на місяць	1	„ 70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Перегляд полїтичний.

Скупости материялу, який полїтичні ферії дають дневникам треба завдячити, що подорож Кербера до лїтної резиденциї угорского президента мінїстрів вправила в рух всї редакцийні пера. Ще перед від'здом Кербера до Сейля, дневники давної парляментарної більшости недовірчиво похитували зажуреними головами і відраджували Керберови сю подорож. Ті дневники остерігали Кербера, що Сейль, котрий веде полїтику виключно в інтересї Угорщини, готов обмотати єго злими радами і спонукати до такого кроку, котрий для Австриї добра не принесе. Дневники взагалї представляють справу так, що Кербер стративши вже голову і всякий концепт в своїй безрадности їде до Сейля, аби єго просити о раду, чого має чепити ся. Тепер має розходити ся вже не о полагодженє язикового спору, але о рішенє, чи Австрия має бути централїстичною, чи федералїстичною державою. Narodni Listy пишуть, що цїлком не розходить ся о се, чи Австрия має бути нїмецкою, чи славяньскою державою. Славяни не стремлять до того, аби иньшим племенам відобрати їх національність, а сцеціяльно Нїмцям, котрих значіня Чехи собі не легковажать. На Угорщинї — кінчать Narodni Listy — радо бачили би геґемонію Нїмцїв, Чехи взагалї дуже нерадо приняли вість про сю подорож, бо по нїй не надїють ся нїчого доброго. На всякий случай, Сейль, яко противник федеративної Австриї, відрадить Керберови евентуальний зворот на право, т. є. в сторону федеративної програми автономістичної правициї. Коли вже Кербер їде просити о поміч Угорщини, а хоч би лише о добру раду, то результатом буде скорше зворот в сторону централїстичної лївици, як в сторону автономічної правици.

Конкретного, дневники нїчого не приносять з нагоди згаданої прогульки дра Кербера. Реальнїйші трохи інформациї приносить Pester Lloyd: „До осени буде так як нинї. В осени скличуть раду державну „на пробу“. Надїють ся, що „проба“ поведе ся, бо правительство старає ся відвести Чехів від обструкциї і є надія, що ті заходи будуть увінчані пожаданим успіхом. Здає ся, що правительство предложило „уліпшений“ проект язикого закона і буде старати ся, аби проект язикового закона відіслано до язикової комісиї. Хоч панує загальне переконанє, що в парляментї не прийде до полагодженя язикового закона, то дискусия в язиковій комісиї над правительственним предложенем дала би иньшим комісиям і парляментови нагоду полагодити иньші „важні справи“. Як бачимо правительство не має властиво жадного пляну, і лише хоче занаркотизувати парляментарний орґанїзм язиковим предложенем на час, потрібний до переведеня деяких операций, хотяй без надиї переведеня язикового проекту, при помочи сего проекту, мов би контрабандою перекрасти свої „державні конечности“. Чи поведе ся правительству такий плян чи нї, традиційна „кріза“ в Австриї лишить ся по старому крізою, бо головний боляк австрийскої держави, головна причина полїтичної анархиї — язикове питанє не буде розвязане.

Важним питанем, яке тепер стоїть на порядку дневнім внутрішної полїтики Австриї, є справа вітвореня давної парляментарної більшости. Нїмецкі опозиційні сторонництва рішили абсолютно не допустити до еї вітвореня, бо давна більшість значить тілько, що безоглядне і брутальне майоризованє меньшости. Правительство також не дуже симпатизує з пляном відбудованя сеї своєї „підпори“, а то як раз через те, що не хоче провокувати Нїмцїв. З другого боку правительство не шукає жадної звязи сторонництв, котрої наслїдком було би утворене иньшої більшости з полїтичним характером, бо і Чехів не хоче зіпхати на опозиційне становище. Правительству найвигіднїйша була би засада „полїтики вільної руки“, при котрій мож робити від случаю до случаю що раз иньшу більшість для поодиноких справ і цїлей.

Між Чехами погляди на справу відтвореня правициї, суть подїлені. В більшій части Чехи годять ся на се, аби їх посли вели енерґічну опозицию против правительства і лївициї. Лише одні радять вести обструкцию, а другі лише звичайну опозицию. Narodni Listy в послїднім числї заявляють, що не хочуть нїчого чути о давній більшости, зложеній з так легкодушних членів, котрі жертвували інтереси Чехів. Чехам потрібна цїлком иньша парляментарна констеляция, як давна більшість.

Війна в Хінї.

„Таймс“ доносить з Тіентсіну під датою 31. липня: Ухвала що-до вимаршу сполучених військ на Пекін, котрий мав наступити дня 1 серпня, змінено. Американцї і Японцї заявили ся за сим, аби ждати на поміч. Росияне і Французи прилучили ся до тої гадки. Анґлїйский командант хоче безпроволочно розпочати марш, але не може свого пляну виконати, бо має лише 3000 війска, Бюро Райтера доносить з Тіентсїну дня 30. липня: Два тисячі росийских і японьских вояків виконало рано рекоґносцийний марш в північнім напрямі на Пейсан. Коло Нунтсану війска стрітили ся з Хінцями, котрі обсадили сильні становиска. Японьскі армати розпочали пальбу, але хіньска артилерия не відповідала, З того заключають, що хіньска позиция в Нунтсанї е лише передною сторожею. Хіньскі армати стоять здаєть ся в самім Пейтсанї, о три милї дальше, де становиска Хінців мусять бути о много сильнїйші. Сили Хінців в Нунтсанї обчисляють на 5000 вояків. Японцї мали 4 убитих, 25 раненых. Приготованя до вимаршу на Пекін майже закінчені, союзні війска вирушать на північний захід в напрямі до Гсіку. З Чіфу доносять під датою 6 с. м., що в неділю відбулась вісїм годинна битва під Пейтсином, при чім міжнародна армія стратила 1200 убитих і ранених, головно Росиян і Японцїв. Хінцї остаточно цофнули ся. Найновійші вісти з Шанґаю і Тіентсіну доносять, що марш на Пекін вже розпочав ся. 15.000 Японцїв має станути в Пекінї вже дня 10. серпня.

Донесене про самоубійство Лїгунчана не потверджує ся. Хіньскі війска, навіть з околиць приязно для Европейцїв успособлених, тягнуть на північ, аби взяти участь в оборонї Пекіну.

Допись.

Загальні збори райфайзеньскої каси в Лукавци над Серетом.

Перед не сповна двома роками основали лукавецькі громадяни за помочию тамошнього пана учителя Сидора Годованьского, читальню „Рускої Бесїди“,

---

3. продовженє.

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

Так само, захопивши сотнї таких, очивидно не лиш невинуватих, але й таких, що не є в станї зашкодити урядови, людий, їх держали іноді роками по тюрмах, де вони заражувались сухотами, божевольли або поповняли самоубийства; а тримали їх лиш ізза того, що не було змислу випускати їх, бож будучи під рукою в тюрмі, вони могли придати ся на розвязаня якої небудь квестиї при слїдстві. Доля усїх тих, часто навіть з урядової точки погляду неповинних людий, зависїла від самоволї, вільної хвилї, гумору жандармського, полїцайського офіцира, шпіона, прокуратора, слїдчого судиї, ґубернатора, мінїстра. Занудьгує такий чиновник або забажає відзначити ся, — нуж робити арештованя, і відповідно до свого гумору або гумору начальства, тримає в тюрмі або випускає. Висший начальник знов, міркуючи також, чи не здало-б ся йому відзначити ся або чи в той спосіб не позискає ласки мінїстра, — або засилає на край сьвіта, або тримає в самітній тюрмі, або засуджує на заслане, на каторгу, на смерть, або випускає, коли попросить його о се, яка-небудь красавичка.

Із тими людьми поводили ся, як на війнї, і вони, природно, уживали тих самих средств, яких уживано проти них. І як военні люди живуть завсїди в атмосферї загальної гадки, котра не лише закриває перед ними злочиньство довершуваних ними поступків, але й підносить їх поступки до степеня подвигів, — так само і над полїтичними уносила ся така сама на все атмосфера загальної гадки їх кружка, в наслїдок якої доконувані ними, при небезпеці утрати свободи, життя і всего, що дороге людинї, жорстокі поступки являлись їм також не лише не злими але геройскими поступками. Тим пояснив собі Нехлюдов ту дивну появу, що самі лагідні характером люди, неспосібні не лиш убивати, але й дивити ся на муки живих єствів, спокійно готовились до убийства людий, і всї сливе признавали при звісних нагодах убийство, як орудиє самооборони та досягненя високої цїли загального добра, правним і справедливим. Високе знов поняте, котре вони приписували своїй справі, а в наслїдок того, і собі, природно випливало, з того значіня, яке надавав їм уряд, і з тих жорстоких кар, якими їх мучив. Ім треба було мати про себе високе поняте, щоби бути в силї переносити то, що вони переносили.

Пізнавши їх близше. Нехлюдов переконав ся, що се не були силачі-злочинцї, як їх собі представляли одні, і не могутні герої, за яких мали їх другі, а були звичайні люди, поміж котрими були, як і всюди, добрі і злі і середні люди. Були поміж ними люди, що стали революционерами зачерез те, що щиро уважали себе обовязаними бороти ся з єствуючим лихом; але були і такі, котрі вибрали для себе ту дїяльність із еґоїстичних мотивів, в погонї за славою; більшість знов кинулась у вир революциї задля звісного Нехлюдову з військових часів бажаня небезпеч, задля виставленя життя свого на іграшку, — задля почувань властивих самій звичайній енерґічній молодїжи. Ріжниця їх від звичайних людий і на їх користь, лежала в тім, що вони вимагали від себе більшої моральности як та, яка була принята в кругї звичайних людий. Між ними обовязували не лиш поздержність, суворість життя, справедливість, безкорисність, але і готовість жертвованя всїм, навіть своїм житем, для загальної справи. І ізза того ті з тих людий, котрі стояли висше середньої рівени, стояли богато висше неї, представляючи собою образ рідкої моральної висоти; ті знов, котрі стояли низше середньої рівени, стояли богато низше неї, представляючи собою часто людий несправедливих, замаскованих і заразом гордих на себе і на свою мудрість так, що декотрих із нових знакомих Нехлюдов не лише поважав, але й приляг до них цїлою душею; до иньших знов оставав більше, нїж рівнодушний.

VI.

Особливо полюбив Нехлюдов ідучого на каторгу молодого сухотника, Крильцова, що ішов з тим самим віддїлом, до якого призначено Катюшу. Нехлюдов пізнав ся з ним іще в Єкатеринбурзї і опісля в дорозї кілька разів бачив ся і говорив з ним раз, в лїтї, на етапі в часї одноденного відпочинку, Нехлюдов провів з ним сливе цїлий день, і Крильцов, розбалакавшись, розповів йому подїї свого життя, і як він став революционером. Перебіг життя його до тюрми був коротенький. Батько його, багатий поміщик із південних ґуберній, помер, як він іще був дитиною. Він був одинак і вихованєм заняла ся його мати. Учив ся без труду, так в ґімназиї, як і на університетї і скінчив курси першим кандидатом на математичному видїлї. Йому радили лишити ся при університетї, і поїхати за границю, але він вагував ся. Була панночка, в якій він закохав ся, і він роздумував про женячку та господарську дїяльність. Загалом всього йому забагалось а на нїщо не рішав ся. Під той час товариші з університета попрохали у нього гроший на громадську роботу. Він знав, що та громадська робота пахне революцийностю, але з почутя товаришування і самолюбства, щоби не погадали, що він боїть ся, дав грошї. Грошї переданали; найдено записку, з якої дізнано ся, що грошї походять від Крильцова. Його арештували, посадили зразу в полїцайську частку, а потому в тюрму.

— В тюрмі, куда мене заволїкли, — розказував Крильцов Нехлюдову, (він сидїв зі своїми запалими грудьми на високому тапчанї, спер лікті на колїна,

а о пів року пізнїйше заложили і райфайзеньску касу, щоби мати найлекший поратунок грошевий і аби увільнити громадян від великої лихви. А тепер рік по отвореню щадничої каси відбув ся загальний збір і обрахунок каси за минувший рік.

21. липня с. р. приїхав делеґат черновецькоґ „Рускоґ Каси“ касиер п. Михайло Івашко до начальника лукавецькоґ райфайзеньскоґ каси п. учителя Сидора Годованьского. Другого дня, 22. липня рано переглянув п. Івашко всї касові книги і знайшов все в дуже добрім порядку. По сконтрольованю касових книжок від'їхав п. Івашко з п. учителем С. Годованьским до Бергомет, щоби і там переглянути касові книги і перевести загальний збір. Вони удали ся до начальника Каси, чесного господаря п. Бужора, де і поміщена райфайзеньска каса. Бергомітські члени каси і много цїкавих громадян приняли своїх двох приятелїв хлїбом-солию і вистрілами з моздїрів і тїшили ся ними, як своїми рідними братами. П. Івашко переглянув касові книжки і знайшов в порядку, а потім слїдували збори. По многих нарадах і говореню о касових справах, який зиск приносить і приносити може каса, від'їхали сї два приятелї в супроводї музики і бергомітських гремадян до Лукавця на переведене загального збору. В Лукавци очікували знову члени каси і иньші гостї, як: пп. надучитель Іван Савіцкий, учитель Храпко з Іспаса і місцевий парох о. ексарх Віктор Захаровский. Недалеко мешканя п. Годованьского попращав господар з Бергомету п, Танасій Берник своїх гостий і передав їх членам лукавецькоґ каси. В домі начальника райфайзеньскоґ каси п. учителя Сидора Годованьского, привитали їх члени каси старорускым звичаєм, вручаючи їм хлїб і сіль, желали доброго успіху і дякували за труд, який накладають на себе добровільно, аби просьвітити темних жужиків. Панове гостї приняли ті сердечні повитаня, як і дарунок з щирим виразом подяки.

Начальник каси п. Сидір Годованьский відкрив загальний збір коло 5-оґ годины по полудни і предложив касовий обрахунок, котрого слухали всї присутні з великою увагою, бо показало ся, що за так короткий час аж 418 корон 80 сотиків вплинуло чистого зиску до каси.

По справозданю предсїдатель учитель Годованьский, спімнув, що то добро, яке тілько маємо, мусимо завдячувати лишень найяснїйшому монархови. Збір стоячи відспівав імя австрийский в супроводї музики.

В дальшій дискусиї над справозданем забрав слово п. надучитель Савіцкий, котрий на початку своеї бесїди вказав присутним на висячий образ нашого монарха і завзивав ревно і невсипучо продовжати почате дїло, щоби поставити крїпку основу для видвигненя народа з під навалу лихви, що грозить лявіною всїм нам. Научав всїх, що мають з пірванними чи ушкодженими банкнотами робити, щоби вони своеї вартости цїлком не тратили, именно, щоби все і всюди вдавали ся до банку в Чернівцях, де їм за ушкоджене місце банкноти лиш маленьку квоту відтягають, а за решту ушкодженого банкнота звертають вартість грішми добрими. Дуже розцїкавив п. бесїдник отсим виложеням присутних на зборах, за що надгородили его при закінченю грімкими оплесками „славно“.

Слїдуючий бесїдним п. Михайло Івашко обяснив вичерпуючо в своїй цїлогодинній промові значіне, яку велику силу має загальний касовий збір. Підпїс жежи иньшим условини облекшеня виплат позиченої суми за условною згодою старшини. З особливим притиском завізвав збори, щоби чистий зиск постепенно збільшати. Збори дуже сердечно приняли цїлу промови і обдарили грімким „славно“ і невмовкаючим „най жие!“

На запитане п. делеґата, чи годять ся збори на дотеперішне проваджене каси начальником п. Годованьским: відповіли, що годять ся і хотять його мати на завсїгди в зарядї касовім і удїлили зарядови каси одноголосно довіре.

Загальний збір удобрив ухвалу старшини удати ся до видїлу краевого о позичку в сумі 10.000 кор. з фонду краевого для стоваришеня на 4%.

При вільних внесенях поставлено запитане о продовжене сплати довгів, им що заряд каси відповів, що можна і поза речиниць продовжати довг за згодою старшини і за уплатою відсотків. Промовляв еще заохочуючо сердечними словами до збову парох і член каси о. ексарх Віктор Захаровский, що також щиро занимає ся справою стоваришеня.

Збори замкнув предсїдатель о 8. год. вечером мцоголїтством найяснїйшому монарсї, помянув еще щирим словом трудолюбивих і невсипущих добродїїв наших з руских товариств Вп.: дра Стоцкого, Пігуляка і ин., на що збори відповіли в супроводї музики народною піснею: „Мир вам братя!“

Присутні громадяни учувши щирі слова від своїх просьвітителїв, переконали ся вже із великого зиску касового хто їм брат а хто собі рад.

Відтак почала ся забава і танець на подвірю при грі музики, що тревала аж до пізної ночи.

Лукавець над Серетом, 2. серпня 1900.

К.

З країни нужди та здирства.

З Косівского.

(*як можна гуцула вивластити?*)

Під таким титулом появляють ся вже від довшого часу в „Руслані“ дописи про глитайскі здирства в наших горах, на які наша прокуратория на жаль доси не звернула жадної уваги. Подаємо тепер за „Русланом“ їх і в нашій ґазетї, чей же доведе се до якогось скутку! Аджеж не можна дивитись на такі варварства спокійно заложивши руки, бо люди тратять відтак всяке довіре до будь-якої справедливости а що з того виходить ми видимо з подїй дня. Годують люди крівавим потом і слезами тілько сторожий справедливости а ті-б не почували себе до обовязку, боронити своїх хлїбодавців? Чей же сьвітла ц. к. прокуратория змилосердить ся і зробить свою повинність!

Мендель Ляуфер, жид з Вижниці. купив практикованим між гуцулами способом у Василя Михайлюка гуцула з села Петраші, пов. Вижниця, пасовиско „Храбусна“. Спи того гуцула Палїй і синова Мария відкупили се цасовиско у жида за цїну 600 зр., з того умовою, що Палїй і Мария Михайлюк можуть ті гроші протягом 10 лїт виплачувати, а на 10. року, коли Палїй і Мария Михайлюк будуть з Мендлем Ляуфер контракт на той ґрунт робити, доти мають они решту гроший доплатити.

Палїй і Мария Михайлюк платили жидови через 4 роки по 40 зр. На пятім року Мендель Ляуфер пошукав собі иньшого купця і підсунувсь другий гуцул Николай Томюк до купна охочий. Палїй і Мария Михайлюк завдались до суду, котрий їх в той спосіб полагодив, що Палїй і Мария Михайлюк мали жидови подати до 3 лїт 540 зр., а то 13/11 кождого року по 180 зр. Першу і другу рату гуцул додержав, але трету через хитрість жида утратив. Палїй і Мария Михайлюк хотїли собі улекшити сплату 3-оґ рати, тож заплатили жидови з весни уже третого року двома наворотами 67 зр. Жид побоявсь, що гуцул додержить умови і заведе его надїю на легкий заробок (427 зр.), зачав хитрити „милосердитись“ над Палїем і Марией Михайлюк: „ви тепер бідні, здїлись з маршини (спродали худобу І. П.), тож я вам зажду на решту гроший (113 зр. і 10 лїт, лише мете менї лифу від тих гроший платити.“ Гуцул дав ся зловити, а жид по третім речиници (13/11 1887) вніс позов. Процес мав через 3 роки провадитись і гуцулів мав суд удержати яко властителїв купленого пасовиска.

„В часї процесу,“ повідає гуцул, „радив мене панотець Осташок“ (І. Осташек, православний парох Виженки І. П.), котрому я за пораду давав джерги (коци гуцульскі, вартости 10—30 зр. І. П.), грошї і друге добро з хати. Я зазнакомив си з тим п-отцем, колим му на службу давав, „аби ми Бог поміг вийти з процесу з тим напастником жидом“. — По укінченім процесї мав дорадник піти з гуцулом і жидом зробити контракт у адвоката. „Мене післали той контракт до нотара Рудковского леґалїзувати, а як я тепер уже знаю, не був то контракт, а вексель на 420 зр. 75 кр., на котрім мене і мого дедью без нашого відома підписали, бо ні я, ні мій дедя не брали ті грошї.“ — Через той вексель пішов гуцул з своеї батьківщини і висидїв 8 місяцїв в Чернівцях за „бунт“, як понизше згадаю.

В Wechsel Protest каже нотар, що вексель підписували при нім den 15. November 1891. а тимчасом на векселї стоїть виразно den sechzenten November 1891. Котраж дата правдива?

Johann Ostaszek gr. orient. Pfarrer in Wyżenka. Aussteller und Girant (згаданого векселя на 420 зр. 75 кр.) a klagender Giratar „Bezirks Spar- und Vorschuss-Consortium zu Wiżnitz in der Bukovina“, котре потому замінилось на

і лише в ряди-годи спозирав блискучими, лихорадочними, чудовими очима на Нехлюдова), — не було строгого надзору; ми не лиш перестукувались, але й ходили по коридорі, переговори вели, дїлились провізією, тютюном а вечерами навіть сьпівали разом. У мене був чудовий голос. Еге. Колиб не мати, — вона дуже побивала ся, — менї було би зовсїм добре в тюрмі, навіть мило і дуже цїкаво. Тут я познакомив ся, між иньшим, зі славним Петровим, (він опісля зарізав ся шклом в крїпости) і з иньшими. Але я не був революционером. Пізнав ся я також з двома сусїдами по цюпам. Вони дісталисъ сюди оба за сю саму річ, за польські проклямациї, а засуджено їх за старане увільнити ся від конвоя, коли їх вели до зелїзниці. Один був Поляк Лозїньский, другий — жид. Розовський, на призвище. Так. Сей Розовський, то ще цїлком була дитина. Він казав, що він має сїмнайцять, але на вид йому було не більш пятнайцяти років. Худий, присадкуваний, з блиском в корних очах, живий, і, як усї жиди дуже музикальний. Голос у нього іще ломав ся, але він дуже гарно сьпівав. Еге. При менї обох їх водили на суд. Рано відвели. Вечером вони вернули ся і оповіли, що їх засудили на кару смерти. Нїхто того не надїяв ся. Така легенька була їх провина — вони лише хотїли відбити ся від конвоя і нїкого не зранили навіть... І знов так якось неприродно, щоби таку дитину, як Розовський карати утратою житя... І ми всї в тюрмі рішили, що се лише так сказали, щоби їх настрашити, і що засуд не буде конфірмований. Ворушились зразу, ворушились, так потім заспокоїлись і житє поплило давним руслом. Еге. Аж раз над вечір підходить до моїх дверий сторож і таємно сповіщає, що прийшли теслї, ставлять шибеницю. Я зразу не зрозумів, — що таке? шибеницю? — питаю. — Але сторож, старий чоловік, так був зворушений, що поглянувши на нього, я зрозумів, що се для наших двох... Я хотїв постукати, порозумітись з товаришами, але побояв ся, щоби ті два не почули. Товариші також мовчали. Видко, усї знали. На коридорі і по цюпах цїлий вечір панувала мертва тишина. Ми не перестукувались і не сьпівали. О десятій годинї підійшов пан сторож до мене і заявив, що привезли ката з Москви. Сказав і пішов. Я став його кликати, щоби вернув ся. Нараз чую, Розовський зі своеї цюпи через коридор кричить до мене: „Що вам? На що ви його кличете?“ Я збув його якось, що він менї приносив тютюн, але він догадав ся і став мене допитувати: чому ми не сьпівали, чому не перестукувались ми? Не тямлю, що я йому дав у одвіт, і раздва відійшов, щоби не говорити з ним. Еге. Страшна се була ніч. Цїлий час ми прислухували ся, щоби де не ворухнулось. Нараз над раном чую — вітворяють двері коридора, хтось іде, якось їх богато. Я став під віконцем. На коридорі сьвітила ся лямпа. Перший прийшов смотритель. Товстий був, видавалось гордий на себе, рішучий чоловік. На ньому лиця не видно було: бліґий, як полотно, похмурий, сказано: налякани. За ним заступник — нахмурений, на вид рішучий; позаду каравул. Перейшли мимо моїх дверий і станули перед цюпою рядом. І чую — заступник якимсь чудним голосом кричить: „Лозїньский, вставайте, вбирайте чисте біле“. Еге. Потім чую, заскрипіли двері, вони пійшли до нього, опісля чую кроки Лозїньского: він пішов на другий бік коридора. Менї видно було лише смотрителя. Стоїть бліґий, і то розщіпає, то защіпає ґудзики, то стискає плечима. Так. Нараз усунув ся, немов налякав ся чого. Се Лозїньский перейшов попри нього і наблизив ся до моїх дверий. Гарний був парубок, знаєте такого польского типа: широке, просте чоло з нависненого, низького, русявого, тонкого кучерявого волося і чудові голубі очи. Се був сочний, здоровий парубок у розцьвітї житя. Він станув перед моїм віконцем так, що я міг бачити його лице. Страшне, запале, сїре лице. „Крильцов, папіроси??“ Я хотїв подати йому, але заступник смотрителя, немов боячись опізненя, витягнув свою пушку і подав йому. Він взяв одно циґаро, заступник запалив йому сїрничку. Він став курити і немов призадумав ся. Опісля наче би щось нагадав собі і став говорити: „І жорстоко і несправедливо. Я не допустив ся жадного злочину. Я...“ — на білій, молодій його шиї, від якої я не міг відорвати своїх очий, щось задрїжало, і він пристанув. Еге. В тій хвили, чую, Розовський кричить щось із коридора своїм тоненьким, жидівським голосом. Лозїнський кинув окурок і відійшов від дверий. І в віконці появив ся Розовський. Дитиняче лице його із мокрими від слїз очима було червоне та зіпріле. На ньому біліла ся теж чиста одежа; штани, тямлю, були трохи за широкі і він підтягав їх обома руками а увесь дріжав. Він наблизив своє милосердя гідне личко до мого віконця: „Анаталю Петровичу, правда, що менї доктор приписав грудний чай? Я нездоровий, я випю іще грудного чаю“. Нїхто не відповів, і він питаючо поглядав то на мене, то на смотрителя. Що він хотїв тим сказати — я так і не зрозумів. Еге. Нараз заступник прибрав строгу міну і так якимсь плаксивим голосом закричав: „Що се за жарти? Ходїмо“. Розовський, видко, не в силї був зрозуміти того, що його чекало, і, немов спішучись, пішов, майже побіг наперед усїх по коридорі. Але невдовзї він станув — я чув пришубаючий душу голос і риданне. Зачала ся метушня, почув ся топіт ніг. Він все гірко голосив та заводив. Потім далї і далї, — заскрипіли двері коридора і всьо затихло... Еге. Так і повісили. Шнурами задусили обоїх. Вартівник, иньший, бачив та розказував менї, що Лозїнський не противив ся, але Розовський довго боронив ся так, що його втащили на шафот і через силу вложили голову в петлю. Еге. Той сторож був дурненький собі. „Менї казали, добродїю, що страшно а менї зовсїм не було страшно. Як повисли вони, то лише двічи плечима так во“, — він показав, як судорожно підіймились і опустили ся плечі. — „Потім кат потягнув, щоби, значить ся, петлї затягнулись лучше і шабаш: і не дриґнули більше. Зовсїм не страшно“, — повторив Крильцов слова вартівника і хотїв усьміхнути ся, але замість усьмішки, вибухнув у голосне риданне.

Довго після того він мовчав, тяжко віддихаючи і ковтаючи сльози, що притьмом підходили йому під горло.

— З того часу я зробив ся революціонером. Так, — сказав він, заспокоївшись, і вкоротцї доказав свою історию.

Він належав до партиї народовольцїв і був головою десорґанїзацийноґ громади, що мала на цїли терроризувати уряд так, щоби він сам відказав ся від власти а призвав народ. В тій цїли він їздив то до Петербурґа, то за границю,

„Czeremosz christlicher Spar- und Hilfs-Verein zu Wiżnitz.“ — Гроші на той вексель виплачено на руки Осташека, як сьвідчить протокол des k. k. Landes- als Handelsgerichtes in Czernowitz Z. 13395/92 і як сьвідчать Jakob Kramer (адвокат) і Theodor Semaniuk (парох православний в Вижниці).

Тай „christlicher Spar- und Hilfsverein“ допровадив за той, як каже гуцул, пофальшований вексель реальности гуцула до лїцитациї. Власність гуцула вик. гіп. ч. 95 в Петрашах оцїновано на 960 зр., а вик. гіп. ч. 171 тогож гуцула також в Петрашах оцїновано на 1.642 зр.

Лїцитация відбулась 28. марця 1895 і 2. мая 1895, на котрій лїцитациї Dr. Sigmund Reichmann і Salomon Zloczower подали за вик. гіп. 95 цїну 460 зр. а за вик. гіп. 171 цїну 1005 зр., а що вони після ореченя суду в Вижниці з 18. листопада 1897 стали ся contractbrüchig (роз. їх вадіум 100 зл. і 165 зр. пропали), то на лїцитациї в дни 9. лютого 1898 купив жид Uscher Siderer виказ гіп. ч. 95 за 200 зр. а вик. гіп. ч. 171 за 500 зр. і суд се затвердив 26. марця 1898 Z. 1.676/936. Від Uscher-a Siderer-a відкупив зараз ті реальности, певно за добрим зарібком, Simon Tiudiower, також жид з Вижницї, і суд се приняв від 12. липня 1898 Z. VI. 1.676/938.

Гроші на векслї наросли через кошти і % до 625 зр. 50 кр.

Гуцул в гадцї, що не брав на вексель гроші, не хотїв вірити, щоби „ґрунт від мене відпав за пусто-дурно, бож є Цїсар-Татко, що мене поратує, тілько я тепер не маю за що до Него іти, бо сми си здїв на адвокатів поверх 500 зр., — тож коли лїсничий прийшов на ґрунт, злїцитований у гуцула, означувати дерево до вирубу, гуцул не казав рубати „і за се мя побив Iankel, шафар Simona Tiudower-a, а потому щем дістав до того 8 місяцїв в Чернівцях“.

Гуцулови писали всякі недоуки донесеня карні, а що писали баламутно, то не приходило до розправи, тілько один раз, де, як каже гуцул, „відержав нас адіюнт цїлий день і слова не спитав“. Може би хоть на сїй дорозї повелось довести до переслуханя гуцула, нехай би прояснилось, чи вексель сфальшований, і чи панотець брав удїл в сїй справі сьвідомо, чи ні? О. Осташек повинен оскаржити гуцула, бо я переслухував того гуцула по довго триваючих напімненях, на що він наражаєсь, при 2 сьвідках, а він категорично обвиняв пан-отця о порозуміня і співвину з жидами.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 9-го серпня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагодї збирайте складки.

Від редакциї. Задля технїчних причин застановляємо на разї розпочатий друк в „Малім фейлетонї“.

Канонїчна візитация преосьв. еп. д-ра де Ренти у сторонах над Черемошом відбуде ся почавши від 1. вересня с. р.

Професор др. Фердинанд Цїґлавер де Блументаль, почесний горожанин міста Чернівцїв і т. д. попрощав ся сими днями в академічнім сенатї з своїми товаришами. З днем 30. вересня с. р. професор Цїґлавер не належить більше до професорского тїла нашого унїверситету, а буде викладати тілько яко гоноровий професор. Він належить до тих мало професорів загально улюблених своїми учениками і поважаних своїми товаришами,

„Statistisches Jahrbuch“ I. часть за рік 1899-ий вийшло сими днями накладом ц. к. мінїстерства рільничого. Дати дотичні нашого краю подамо в поблизькім часї.

Краєві сойми будуть, після N. fr. Pr., скликані пізної осени може при кінци жовтни або з початку грудня. Рада державна буде скликана при кінци вересня. Сойми мають радити над законом о краєвих додатках до горілчаного податку. Сойми нижньо-австрийский і ческий мають до того ще ухвалити краєвий буджет.

Еміґрация. В липни с. р. виїхало до Америки через Осьвенцїм 382 осіб, а повернуло з Америки через се саме граничне місто 666 осіб, а іменно: 638 до Галичини, 1 на Буковину, а 27 до Угорщини.

Страйк рільничий в борщівскім повітї перед судом. Онодї розпочала ся перед звичайним трибуналом суду окружного в Тернополи розправа против селян з Кривча долїшного о то, що дня 2. мая с. р. мали допустити ся публичного насильства з §. 98. буква б. з. к., бо грозили нарубкам двірским в Кривчу горішнім, що позабивають, коли не перестануть робити на двірских ланах. Именно они з кінцем квітня с. р., змовивши ся з селянами з Кривча горішного, перестали ходити на роботу, а зібравши ся дня 26. квітня і 2. мая окружили фільварок в Кривчу долїшнім а відтак в Кривчу горішнім і приспівували службу двірску до опущеня робіт в поли, що їм удало ся, бо служба двірска настрашившись перестала робити, і допервa четвертого дня вернула назад до служби. Отсе головний зміст акту обжалованя. Предсїдательство розправ обняв сов. Тополиницкий, яко вотанти засїли сов. Кравич, Гампель і Мандибур. Обжалованє заст. прокуратора Возняк, а оборони підняли ся безплатно: др. Данилович, Гриневецкий, др. Чайковский з Бережан і Навроцкий субститут нотар. з Теребовлї. Др. Розен заступає пошкодованих. По полагодженю формальностий приступив трибунал до переслуханя обжалованих, а зізнаня їх дали докладний образ визиску, якого допускають ся обшарники на робітниках. Признають всї, що зібрало ся їх до 200 перед двором властителя Мельцера, але не в бунтівничім намірі, який їм приписує ся, але лише просили о підвисшене платнї за роботу, бо чули ся покривдженими а то тим більше, що мусїли еще оплачувати ся, аби дістати роботу в дворі. Денний заробок дорослого мужика досягав в лїтї ледви 25 а зимою 15 кр., дївки і хлопцї заробляли денно в лїтї 10 а в зимі 8 кр., а до того аби роботу в дворі заповів їм окоман Бляйштайн, що мусять на его полях зжати за дурно що найменьше копу або дві збіжа, і обробити кукурузу. Так само касиер, гуменний і лїсничий жадали від них безплатної для себе роботи, бо інакше не дістануть роботи в дворі. Були случаї, що окоман Бляйштайн годив робітників по 25 кр. а виплачував лише 15 кр. Обжалований Онуфрий Николайчин був одним з тих, котрих Бляйштайн в сей спосіб обдирав, і розповідає, що по великих переговорах виторгував від него еще 3 кор. Покликані прокуратором сьвідки не конче дописали. Сьвідок Шпіцер і Ґлембоцкий нїчого не видїли і не знають, а сьвідок Станислав Семяц чув там якісь крики, але о тім, що будуть бити чи забивати, не було і мови. Сьвідок сей пояснив також, чому служба двірска опустила двір, а зізнаня его новалили найголовнїйший мотив акту обжалованя, бо показало ся, що парубки не з боязни перед покривдженими, але самі бачучи себе використуваними, опустили двір, і аж третього дня коли підвисшено їм 3 лїтри збіжа на кождих 12 кірцях, а платню збільшено з 16 на 20 зр. річно, повернули назад до служби. Жандарми появили ся майже рівночасно з товпами і виступили против них дуже остро. Тож коли оборонцї виступили з великим материялом доводовим, прокуратор видячи, що не удержить ся зі своїм обжалованем, поставив внесенє на відложенє розправи в цїли доповненя слїдства. Трибунал по короткій нарадї прихилив ся до сего внесеня.

Женщини на унїверситетї. З Відня доносять, що незабаром вийде оголошене, після якого женщинам буде вільно вписувати ся як звичайним слухачкам на всї австрийскі унїверситету.

Паньскі жарти. Пишуть до „Дѣла“ з Дрогобицкого: Хочу подати до загальної відомости факт, що наглядно ілюструє гуманність деяких панків до селян та поясняє ненависть і недовірє мужиків до всїх тих, що „мають чорну латку“, як они злобно висловлюють ся. Від часу як Адам покрив свою наготу а Бог пошанував его соромливість, шанували еї і всї люди, взаїмно, коли се не були дикуни або люди звірї. Тілько в нашій Галичинї лучають ся противні факти. Двайцять-кілька лїтний молодець зняв насильно штани з 80-лїтного старця і пустив его на пів нагого до дому на великий глум сїльскої дїтвори, що мала нагоду оглядати старця без ногавиць“. І се зробив чоловік, що має претенсию до інтелїґенциї, — темному мужикови за жменю трави для голодної корови, бо вилив Днїстра затопив всї насовиска і сїножати. Міг сей панок унїмнути ся о власність свого пана, коли хоче удавати такого вірного слугу, але правними средствами, тим більше, що старець благав на колїнах, щоби его подав до суду або укарав в иньший спосіб, лиш щоб „не робив з него публїки“. Такий факт не може певно скріпити довіря селян до панів. Яке огірченє викликав сей поступок між селянами, сьві дчать ті слова одної жінки: „Як пійдете між пани, то скажіть, що то гріх збиткувати ся над бідними хлопами. Не тілько нас вода топить, а ще й пани нас обдирають. Для доповненя треба ще подати імена осіб. Ориґінальний панок називає ся Круковский, се лїсничий ґрафа Лянцкороньского, а старець називає ся Панько Плюта з Повергова. Чи се така загальна полїтика в добрах ґрафа Лянцкороньского, чи се лиш нелюдский панок позваляє собі на власну руку, нехай осудять ті, що тутешні обставини близше знають. — *Ci.*

Забуреня антисемітскі в Одесї. В Одесї до поважних забурень против жидів прийшло в днях 29. і 30. липня с. р. як доносли часописи, арештовано там 1041 осіб. Причиною розрухів була, як звичайно хитрість і обманьства жидівскі. До Одеси поприходило велике число селян, котрих висилають пароходами на далекий всхід против Хін, а що они уважають Хінцїв за дуже небезпечного противника, то вибирають ся в дорогу неначе на смерть і продають всякі движимости, які лиш мають, а за набуті гроші справляють собі бенкет. Одному з вояків всунув жид фальшиву трирублївку, але вояк спостеріг ся в час і заждав вимінки; на тое збігла ся цїла хмара жидів і побила покривдженого вояка, знов на его крик *позбігало ся богато* жовнярів, котрі вирвали вояку з жидівских рук. Коли вістка о тім дійшла до робітників, занятих роботами в пристани, повстало між ними велике обурене на жидів, а наслїдком того був громадний їх напад на жидівскі склепи. Розїюшений гурт робітничий потовк і понищив все, що під руки попало і страти жидів мають *бути дуже великі. Аж при помочи* війска удало ся завести сякий такий спокій, а богато експедентів арештувати. На другий день розрухи поновились, а урядове справоздане начальника міста з дня 6. с. м. доносить, що забуреня тревають дальше. В неділю збурили робітники склади жидівскі, в понеділок напали товпи робітничі на осередок міста, *порозбивали* двері і вікна в жидівских склепах, понищили будки з содовою водою, а в ночи повторили ся напади по передмістях. Всї склепи жидівскі позамикані.

Американьска преса достигла такої могутности і розпросторонення, що з нею не можуть порівнятись і найбільші европейскі ґазети. „New-York Journal“ має 1.300 слугів і випускає щоденно вісїм видань, що чинить 1,200.000 чисел на день. Щоденні его видання мають нераз до сто сторін. В минулім 1899. р. мав „New-York Journal“ 14,000.000 кор. доходу. Ґазети ті мають осібні потяги, котрі привозять їх в Филядельфію на віддалене 220 km. Ті поїзди стають кілька раз по цїлій лїнії і роздавши всюди ґазети прибувають рано до Филядельфиї.

Горіюче море. В полуднево-східній Росиї є велике озеро, що зве ся задля своєї величини і задля солоної води морем Каспійским. На західнім березї того озера є великі копальнї і жерела нафти в околици міста Баку. Нафта бухає там зі землї з такою силою і так обильно, що пливе потоками до озера і покриває собою поверхню води на кілька кільометрів далеко. Як-же часом припадком запалить ся нафта на водї, то море виглядає так, як-би горіло на великих просторах.

Вийшла книжочка під заг.: „Жарти для розривки рускаго селянства“ і можна еї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівцї, ул. Петровича ч. 4.

ЗБИРАЙТЕ СКЛАДКИ

НА

НАРОДНИЙ ДІМ

в Чернівцях.

то до Київа, то до Одесси і всюди був успіх. Чоловік, на котрого він зовсїм спустив ся, впдав його. Його арештували, судили, тримали два роки в тюрмі і засудили на смерть, замінивши опісля сю кару на досмертну каторгу.

В тюрмі набрав ся сухіт, і тепер, серед тих условин, серед яких находив ся, йому, видко, позіставало кілька місяцїв житя, і він знав се, але не жалував за тим, що він робив, та говорив, що наколи-б йому прийшло ся на ново розпочинати житє, він ужив би його на се саме, — на нищене того порядку річий, *при якому* можливе було се, що він бачив.

Перебіг житя того чоловіка і зближенє з ним розяснили Нехлюдову богацько з того, чого він не розумів давнїйше.

VII.

В той день, коли після виходу з етапа сподїялась приключка конвойного офіцира з арештантами ізза дитини, Нехлюдов, що ночував в коршмі, збудив ся пізно і іще засидїв ся за листами, котрі готовив до ґубернського міста так, що виїхав з коршми пізнїйше, нїж звичайно і не наздогонив віддїла в дорозї, як се бувало передше, а приїхав до села, під котрого боком був піветап, уже в сумерку. Обсушившись у коршмі, котрої властителькою була підстаріла, груба жінка-вдовиця, якої шия задля незвичайної товстоти дуже білїла ся, Нехлюдов у чистому покою, удекорованому великою скількостию образів та картин, напив ся чаю і поспішив на етапне подвіре, просити офіцира позволеня до побаченя.

На шістьох етапах конвойні офіцири, усї без ріжниці, не хотїли допустити Нехлюдова до етапного поміщеня так, що він більше чим тиждень не бачив Катюші. Причиною тої строгости *була та обставина, що з дня на день* сподївали ся приїзду поважаного тюремного начальника. Коли-ж начальник переїхав, не заглянувши до етапів, Нехлюдов мав надію позискати позволенє від офіцира, котрий приймив рано партию, як се дїяло ся давнїйше.

Господиня пропонувала Нехлюдову на своїому тарантасї добити ся до піветапа, що містив ся на кінцї села, але Нехлюдов рішив ся піти пішки. Молодий парубчак, широкоплечий герой-робітник у величезних, сьвіжо вимазаних воюючих дехтем чоботах, взяв ся князя прожати. З неба сунулась густа мрака; було так темно, що як лиш парубок відступив ся на три кроки туди, де не подало сьвітло з вікон, Нехлюдов уже не бачив його, а чув лиш чаланане його чобіт по линкому, глибокоми болотї. Минувши площу з церквою та довгу вулицю з ярко осьвіченими хатами Нехлюдов вийшов у слїд за провідником на край села, в царину цїлковитої мраки. Але незадовго і в тій імлї заблисло з далека сьвітло від лїхтарїв, що горіли навколо етапа. Червонаві жерела огнив зближались чим раз більше і ставали яснїйше; далї стали бути видні палї, огороди, чорна стать рухливого вартівника, пасемистий стовп і будка. Вартівник закричав на ідучих звичайним голосом: „хто там?“ і пізнавши, що не свої, оказав ся так сердитим, що не хотїв навіть позволити чекати коло огорода. Але провідник Нехлюдова не дав *ся збити*, з пантелику тим сердитим тоном вартового.

(Дальше буде.)

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ✠ ЧЕРНІВЦІ, ✠ улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Англії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Греноблї (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцією.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцію, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім англійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	}	486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емирітальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстраційні* заінтабуляциею або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. пред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * *	75	„
З села, Ботдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроківчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним припрядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем:

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Меблї до продажи!

Цїле уряджене для спиляльні з оріхового дерева і цїле уряджене для їдальні з дубового дерева усе вироблено красно і натурально по дуже низькій цїні.

Оглядати можна в Буковиньким Музеум промисловим І. пов.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 90. Чернівці, неділя дня 30. липня (12. серпня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До наших церковних справ.

(Уваги православного сьвященика.)

Ми рускі сьвященики, коли появлять ся на черзї пекучі церковні або з церквою в безпосередних стосунках стоячі справи, виявляємо так мало заінтересованя а так богато обоятности, що верховодячі волоскі круги мають зовсїм свобідну руку і там, де їм не пристоїть жадне право до порішеня. Они то навчили ся при кождій случайности вручати нас і з того звичаю витворили собі гейби якесь право, до котрого ми вже тепер немов би вже не сьміли втручуватись. А треба знати, що кожда рука собі крива, що Волохи порішать кождy справу а головно церковну в свою користь, а не нашу. Через нашу оспалість власне а їх вдерливість стали ми паріясами на рідній земли, так що мозольної працї треба, щоби наново здобути і забезпечити собі давне посїдане, нам приналежні позициї.

Парохії рускі одна по другій переходять в волоскі руки і ми самі і нарід вже привикли до сеї нечуваної кривди. Вороже поступоване волоских парохів підкопало до непамяти нашу народну силу, сприяючих нам або рівнодушних Волохів в наших сторонах нема.

Всї прочі духовні посади держать Волохи цїпко в своїх руках і недопускають Русинів до них.

Але дальше так бути не може. Пядь за пядию мусимо відзискувати наші становиска, щоби дійти до прав нам приналежних.

Ото власне мають за короткий час обсаджувати дуже важні духовні посади котрі Русинам виключно або по части належать ся, а о котрі, як зачуваємо убігають ся знов, як звичайно, самі Волохи.

Ті місця є: Місце пароха при церкві Параскеви, проф. теольогії для ст. зав,, проповідника волоского при кат. церкві, катехита при реальній школї, доцента катехитики на богословію, катехита при мійских нар. школах і такого при гр. пр. нар. школї.

Отже кромі посади проповідника всї прочі місця нам не можуть бути байдужні, бо тут ходить о долю і руских прихожан і учеників а особливо о вибразуване будучих катехитів сїльских народних шкіл, яких тепер вже на провінциї не маємо.

Парохія с. Параскеви нам вже тому належить ся, що на цїле місто при жадній церкві не маємо свого пароха і богослужене всюди відправляє ся виключно по волоски, як би православних Русинів в Чернівцях зовсїм не було.

Проповідника волоского можемо признати Волохам тілько в тім разї, коли посада такого рускаго, яку власне занимає безправно отвертий противник Русинів, припаде щирому Русинови; при обсадї-ж катедри ст. зав. на богословію, повинні ми вже тепер жадати системизованя такої-ж рускої.

Дуже важною є для нас доцентура катехитики, котру довгі лїта занимав архим. Стефанелї (Стефанюк) на наш ущерб, бо з під его руки, як партийного Волоха, вийшов цїлий ряд сільских катехитів, що свою волоску науку не можуть приноровити до потреб руских народних шкіл. Які куріоза виходять там при науцї релїгії і на екзортах, то ми нераз чули і видїли.

Наконець і катехитури при реальній школї і при гр.-прав. народній у мійскій нар. школї не можуть нам бути байдужними, бо тут маємо замітне або переважне число руских учеників, котрим дотеперішні катехити віднимали нагоду вихованя релїгійно-морального, не володїючи або нїраз, або недостаточно мовою тих учеників.

З нашої сторони ми возьмемо ініциятиву в заходах о признане нам приналежного права і будемо жадати, щоби Русинів не претерували при обсаджуваню сих посад, які тілько Русини можуть користно заповняти.

Духовеньство-ж руске обовязане громадно о них убігати ся, голосно заявити, що тут їх виключне право і зажадати в случаю потреби правительственної підпори для вибореня послїдного.

фабрика цукру в Жучцї.

Вже пів столїтя минуло від того часу, коли наш нарід рускій освободив ся спід власти дїдичів. Минув вже давно той час, коли дїдичі могли з ними робити, що хтїли. Нїхто вже не має права торгувати нами, знущати ся над нами. Ми всї стали свобідними людьми. Говоримо ми, що себ то мужицкий нарід, бо ледви й найде ся де на сьвітї більший процент хлїборобів як у нас Русинів. — Але мимо того, нам тепер житє дуже тяжке. Нам лишили землю; але тої землї не вистарчає, щоб нас всїх погодувати. А й та мала земля обтяжена ще всякими податками та драчами так, що всї зарібки мусять іти на їх сплату. Тепер у нас мало є таких статочних мужиків, щоб він міг обійти ся без заробків у чужих, чи то в богатшого ґазди, чи в дїдича, чи де инде.

А які то зарібки бувають? Чоловік не знає нї дня нї ночи, нї сьвята, нї супочинку і вічно мучить ся. Зимою в студені морози і лїтом в страшну спеку, наш християнин знає тілько одно: робити й робити, аж доки не закличе смерть і не спічне в гробі та на віки вічні.

Робота тяжка. А плата хиба відповідна? — Деж там! Заробить бідний чоловік кілька шісток, з'їсть, випе дещо а остане ся за цїлелїто тяжкої працї ледве на стілько гроший, щоб купити собі який кожушок на зиму.

Та на сю біду доси тяжка була рада. Бо не хтїв хто робити за той мізерний гріш і домагав ся більше, так зараз на его місци явились десять, що обіцяли робити може ще й таньше. Словом робітників сила а роботи мало, бо доси не було жадних заводів, жадних фабрик в краю крім хиба трачки; та й туда тяжко було дістатись.

З сего видко, що нам Русинам, що маємо за мало землї, аби вона нас могла викормити, нова фабрика, де потрібно буде робучих сил, тілько може бути на руку, бо дасть зарібок, лїпший зарібок, як де инде.

Але не лише для зарібних людий фабрика цукру пожадана але в неменьшій мірі і для тих рільників продуцентів, що продукують на торг. Колисьто було цїлию рільничої господарки заспокоене потреб продуцента (хлїбороба), а що найбільше вже, его найблизшого окруженя. Тому то засадою тодїшної господарки було, управляти всї ті плоди, яких уживала родина продуцента, а кождий продукт в такій мірі, в якій именно дім его їх потребував. Нинї, коли над кождим продуцентом управителем є торг, повинен рільник управляти такий продукт, котрий дасть ему більший дохід в грошах, значить, котрий в дому хвилю найдорожший і найбільше продуктивний.

Вартість нашої продукциї збільшає ся, коли край економічно стоїть взагалї

---

4. продовженє.

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

— Гей мой, хлопе, а ти що такий сердитий! — сказав він до нього. — Та заклич старшого, а ми заждемо.

Вартівник, не відповідаючи, щось крикнув у сторону фіртки і станув, неподвижно дивлячись на се, як широкоплечий парень в сьвітлї лїхтарнї обшкобував тріскою болото із чоботів Нехлюдова. За палями огороди чути було крик жіночих та чоловічих голосів. Через кілька хвиль заскрипіло зелїзо, двері фіртки відтворили ся, і із темноти вийшов на сьвітло лїхтарнї старший у кожусї на плечах і запитав, чого потрібно. Нехлюдов вручив свій приготований білет з запискою, в котрій просив приймити його по личній справі, і просив передати її офіцерови. Старий був меньше сердитий, чим вартовий, але за се був дуже цїкавий. Він конче хотїв знати, на що Нехлюдову треба бачити ся з офіциром, і хто він. Видко, почував добру добичу і не бажав її випустити з рук. Нехлюдов сказав, що у него важна справа, і що він не забуде відвдячити ся, але нехай він буде такий добрий і скоро передасть записку. Старший взяв записку, і кинувши головою, забрав ся. За якийсь час знов заскрипіла фіртка а з неї стали виходити жінки з кошеликами, пуделочками, скринками, та клуночками; голосно базїкаючи на свойому, питомому сибірському диялектї, пересували ся через фіртку. Всї вони були одїті не по сїльському, а по міському, в пальта і кожушки; спідниці були високо підтикані, а голови були закутані хустками. Вони з цїкавостю обзирали при сьвітлї лїхтарнї Нехлюдова і його провідника. Однаж, видко, урадована задля зустрічу з широкоплечим парубком сейчас облесно обкинула його потоком сибірських лайок.

— Тебе, дїдьку лисий, що тут притащило? — звернулась вона до него.

— Ось переїздного відпроваджував, — відповів парубок. — А ти що носила?

— Молоко, тай ще й завтра казали прийти.

— А ночувати не запрошували? — спитав парубій.

— А заткало-б тобі, вудвуде, — крикнула вона, сьміючись, — ану гайда з нами, проведи нас.

Провідник сказав іще щось таке, що викликало страшний регіт не лише у жінок, але і у вартового, і звернув ся до Нехлюдова.

— Щож, потрапите самі? Не заблудите?

— Потраплю, потраплю.

— Як минете церкву, від двоповерхного дому на право другий. Ось вам паличку в руки, — сказав він, віддаючи Нехлюдову великий, висший від нього патик, з яким він ішов, і, ступаючи своїми величезними чоботисками, щез невдовзї у пітьмі враз із жінками.

Його голос, перебиваний жіночими, ще довго гудїв у тумані, як опять заскрипіла фіртка, а в нїй появив ся старший, велячи Нехлюдову іти за собою до офіцира.

VIII.

Піветап був розложений так само, як усї етапи та піветапи на сибірськый дорозї: на подвірю, загородженому загостреними бервенами-палями, містило ся три одного поверхові доми до мешканя. В одному, саме більшому, з кратованими вікнами, сидїли арештанти, в другому конвойна команда, третє замешкував офіцир і тут була канцелярия. Ві всїх трьох домах тепер сьвітили ся вогнї та, як завсїди, а пайпаче тут, обіцювали обманчиво замикати, в осьвічених стїнах щось гарного, спокійного, вигідного. Перед рундуками домів горіли лїхтарнї, а іще пять лїхтарнів сьвітило ся коло стїн, осьвічуючи подвірє. Підофіцир підвів Нехлюдова по дошцї до рундука меньшого дому. Проступивши на три ступенї, він пустив його уперед себе в осьвічений лямпкою, вонючий задушним чадом передпокій. Біля печі салдат у грубій сорочцї. нашийнику і чорних штанах, в одному чоботї з жовтою холявою, перегнувшись, роздмухував самовар другою холявою. Узрівши Нехлюдова, салдат кинув самовар, здїймив з Нехлюдова шкіряний сердак і увійшов до другого покою.

— Прийшов, ваше благородие.

— Поклич, — почув ся сердитий голос.

— Ходїть, — сказав салдат і сейчас забрав ся до самовара.

В другій кімнатї, осьвіченій висячою лямпою, за накритим з останками обіда і двома фляшками столом, сидїв у австрийській куртцї, що обтискала його широкі груди і плечі, офіцир з великими русявими вусами і дуже червоним лицем. В теплому покою, розносив ся запах тютюнного диму та сильної, одуруючої парфуми. Узрівши Нехлюдова офіцир встав і немов глумливо і підозріло уставив ся на увійшовшого.

— Чим можу служити? — спитав він і не чекаючи на відповідь, крикнув у двері: „Бернов, самовар, буде вже раз, га?“

— Зараз.

— Як тобі дам зараз, то памятати меш, — крикнув офіцир, блиснувши очима.

— Несу! — закричав салдат і увійшов зі самоваром.

Нехлюдов зачекав, поки салдат ставляв самовар. (Офіцир проводив його маленькими неприхильними очима, немов мірячи, куди йому вимірити удар.) Коли самовар був поставлений, офіцир заварив чай а опісля виймив зі свого подорожнього клунка чотирогранну фляшку коняку і тїсточка. Поставивши всьо се на скатерть, він знов звернув ся до Нехлюдова.

— Одже чим можу служити?

— Я просив би побаченя з одною

вище, коли є в краю ріжні заводи, фабрики і т. д. і ми продукуємо поплатнійші від звичайних родів збіжа, промислові рослини.

Згадана фабрика цукру запобіжить у великій части сій конечній потребі. Через неї прибуло буковиньскому рільництву нове средство до збільшеня вартости продукциї, так через управу цукрових бураків, на які наша ріля дуже придає ся, як і иньших рослин, за котрими попит в наслїдок того, що буде більше робітників заводових і урядників, мусить конечно піднестись.

Правительство післало редакциї онодги слїдуюче письмо до опублїкованя: Безнастанному трудови акционного комітету, під проводом краєвого президента барона Бурґіньона удали ся в кінци допровадити дїло до доброго скутку. Фабрика має після дотичних умов заложитись галицким акционним товариством для цукрової індустриї в Приворску. Президентом надзорчої ради сего товариства є князь Андрей Любомирский, президентом дирекциї князь Витолд Чарторийский.

Фінансову і техничну видатність приворского акционного товариства провірено фаховими знатоками й знайдено в стані вельми задовольняючім. Будова буковиньскої фабрики розпічне ся в найблизшім часї в Жучці поблизько желїзничої стациї на відступленім для тої цїли гр.-пр. релїґійним фондом ґрунтї. Робота в фабриці розпічне ся в осени слїдуючого року.

У сім предпринятю бере буковиньский край удїл перенятем нових акций товариства у висоті 100.000 кор. і буковиньский гр.-пр. релїґійний фонд перенятем акций в сумі 350.000 кор., дає забезпечену гіпотекою позичку в такій же сумі і дарує вище названий ґрунт, котрого й поверхність виносить 40 морґів.

Постановлені услівя, під якими гр.-пр. релїґійний фонд бере участь в предприятю отсї: а) товариство має змінити § 27 свого статута в тім змислї, що буковиньскому гр.-пр. релїґійному фондови прислугує за час, в котрім бере участь в предприятю, право іменувати одного члена до надзорчої ради; б) товариство має своє імя змінити на „галицко-буковиньске акционне товариство для цукрової індустриї“ в Приворску; в) товариство має для буковиньских інтересентів зарезервувати ново емітованих акций в сумі 250.000 кор.; г) товариство має, аби улекшити тутешним інтересентам субскрипцию акций, подїлити акциї на удїли; д) товариство має для тої-ж цїли уможливити виплату акций по зложеню завдатку бураками; е) висота припадаючого на буковиньску фабрику акционного капіталу, як і подрібности обрахованя опроцентованя сеї части акционного капіталу мають установитись дорогою порозуміня між управою релїґійного фонду і товариства; ж) потрібні для буковиньскої фабрики бураки перед усїм відбирати обовязуєсь товариство від буковиньских продуцентів після установлених умов; з) товариство обовязане приймати до буковиньскої фабрики перед усїм буковиньских робітників і служащих, коли найдуть ся і мають до того відповідну здібність; и) товариство обовязане, записувати в книги буковиньскої фабрики в нїмецкій мові і має уживати в щоденнім устнім і писемнім обходї нїмецку а взглядно мову партий; предложеня до загального збору, головно рахункові справозданя і білянси, як також і протоколи загальних зборів і евентуально иньші публїкациї повинні списуватись також в нїмецкій мові. Близші постанови переведеня сих договорів подадуть ся в короткім часї й опублїкують ся.

Се відносить ся головно до маючих ся емітувати для буковиньских інтересентів акций товариства. З вдоволеном можма сконстатувати, що услівя, під якими тутешні господарі мають достарчати бураків для фабрики дуже користні. Дотично згадує ся, що в договорі відносно достарчуваня бураків відповідає ся цїлком вдоволяючо інтересам і желаням продуцентів.

Головні постанови сего договору, що будуть в короткім часї в цїлім змістї опублїковані, є слїдуючі: 1. За кождих 100 кільоґ. бураків netto платить ся 1 кор. 60 сот.; в тих роках, коли опроцентоване припадаючого на буковиньску фабрику акционного капіталу виносити ме 10%, додасть ся на кождих 100 кільоґ. 6 сот. Кошта перевозу носить фабрика. 2. Від достарчених бураків netto дадуть ся, як довго вистарчать засоби, 40% свіжих обрізків і 8% опадків на місци у фабриці безвідплатно.

Коли хто не відбирає обрізків, то фабрика платить пересічну вартість того, що вона бере, але найменьше 6 сот. за метр. центнер. Продуценти мають також право, купувати в фабриці обрізки понад належачу їм безплатну скількість і то аж до 20% приставлених ними бураків за звичайну цїну.

4. За кождих 100 метр. центнарів бураків дає фабрика продуцентам 8 kg. буракового насїня; більшу скількість відпускає фабрика за звичайною цїною.

5. Продуцентам платить фабрика, коли нема обави, за поквітованем 5% наперед до висоти 6 к. від морґа насадженого бураками.

Вже за кілька день вийде відозва до тутешних селян-хлїборобів, аби зголошували ся з відповідною скількостю рілї, що хотять засадити бураками. Можна надїятись, що тутешні рільники в належитім зрозуміню свого інтересу в як найбільшім числї будуть зголошуватись.

Ще ледве розійшлась чутка про заложене фабрики цукру приворским товариством, як вже аґенти, що видають себе за аґентів хропиньского акционного товариства, ходять по краю і стараютъ ся поводити тутешних рільників до того, аби підписували договір, після котрого обовязують ся певну скількість рілї засадити бураками або для буковиньскої фабрики, яку має заложити хропиньске товариство, що очевидно бріхня, бо се товариство недавно, коли удало ся до него тутешне правительство з такою пропозициею, відказало, або для фабрики цукру в Тлумачи.

Не знати ще, наскільки в тих поголосках правди, але уважаємо за свою повинність остерегти людий наперед перед тими аґентами.

Весїлє сербского короля.

Минула неділя в Білгородї представляла собою живописну, торжественну картину, яку наш Федькович змалював в своїй поезиї: „Празник у Такові“. Пізько що тут не було нї таємничости, нї тревоги, анї суму, а всюди вештались веселі лиця і лунали радісні окликн сербского народа на честь своєї королївской пари. Сеж весїля молодого Обреновича, до якого сербский нарід привязує нові, лїпші надїї, які ще дїди теперішного короля збудили в душі народа. І любка Александра стала любкою сербского народа. Що-небудь там і говорили та писали про неї в Европі, як небудь заховували ся против вибору Александра его міністри і достойники — сербский народ повитав щирим серцем тую щиру любов свого короля.

Вже о годинї 8-ій рано улицї Білгорода зароїли ся цїкавими. Війско утворило шпалїр від конаку до катедри. Сербске війско умундуроване на росийский лад, офіцири в хороших, богатих строях. За ними тисячі ріжнородної товпи, яку осьвітлювало сонце горячими, південними промінями. Довго мусїли чекати, заки скінчило ся торжество вінчаня, яке доконано з правдиво східною величавостию.

арештанткою, — сказав Нехлюдов не сїдаючи.

— Полїтична? Після права не можна — обізвав ся офіцир.

— Вона не полїтична.

— Ага, прошу ласкаво сїдати.

Нехлюдов сїв.

— Вона не полїтична, — повторив він, — але за моїм вставленем позволило їй вище начальство іти з полїтичним...

— Знаю, знаю, — перебив офіцир, — така низька, чорнява. Щож, се можна. Може закурите?

Він подав Нехлюдову папіросницю і, наливши дві шклянки чаю, посунув одну до Нехлюдова.

— Прошу, — сказав він.

— Дякую, я би хотїв радше бачити ся...

— Ніч велика. Побачитесь. Я вам скажу її викликати.

— А чи не можна би, не викликуючи її пустити мене до середини? — спитав Нехлюдов.

— До полїтичних? Право не позволяє.

— Мене кілька разів пускали. Коли боять ся, що я міг би що передати, то й через неї міг би се зробити.

— Ну, нї, її обшукають, — сказав офіцир і засьміяв ся не милим сьміхом.

— То обшукайте і мене.

— Е, обійдемо ся без тої церемонії, — докинув офіцир, підносячи відкоркована фляшку коняку до шклянки Нехлюдова. — Позволите? Зрештою, як вам подобаєть ся. Живеш на тому Сибірі, як подиблеш образованого чоловіка, то так зрадїеш, що й не знаеш, як і де його подїти. А то не на рожах ми у тій службі тим більше, що чоловік до иньшого житя привик. Тяжко. А тут думають, що вже як конвойний офіцир, то мусить бути неотесаний, необразований чоловік. Ім у голові нї може помістити ся, що чоловікови зовсїм що иньшого з роду призначено.

Червоне лице того чоловіка, його парфуми, перстень а найпаче його немилий сьміх були дуже противні Нехлюдову, але він і сьогодні, як по весь час своєї подорожи находив ся в тому серіозному, зважливому настрою, в якому не позволяв собі легкодушно та з нехтованем поводити ся з яким небудь чоловіком, і уважав конечним з кождою людиною говорити „на цїлу губу“, як він сам зі собою означував сї відносини. Вислухавши офіцира і зрозумівши його душевний стан, він став говорити з ним поважно.

— Я гадаю, що у вашій службі можна найти розраду в тім, щоби приносити подекшу терпінам людий, — сказав він.

— Як же вони терплять. Таж то така порода...

— Якаж особлива порода? — сказав Нехлюдов. — Люди, як усї. Бувають і неповинні.

— Правда, всїлякі бувають. Правда і се, що милосердиш ся над ними. Иньші нїчогісїнько не попустять, я знов, де можу, там їм полекшую. Хай лїпше я терплю, як вони. Иньші, як тілько що почують, ого зараз по закону, навіть стріляють, а я все милосерджусь. Позволите іще? Пийте до кінця, — сказав він, наливаючи ще чаю. — Хто вона властиво та женщина, що ви її хочете бачити? — спитав він.

— Се безталанна женщина, котра попада ся до публичного дому. і там її несправедливо обвинили о отроєне, але вона дуже добра женщина, — відповів Нехлюдов.

Офіцир покивав головою.

— Воно бувае, правда. В Казанї, я вам розкажу, також була одна — Еммою звали її. Родом Мадярка, а очи справдешні перські, — продовжав він, не в силї здержатись від усьмішки при тім спомині, — шик, як у ґрафинї...

Нехлюдов перебив офіцира і завернув бесїду на давнїйшу тему. — Я гадаю, що ви можете облекшити долю таких людий, поки вони під вашою рукою. І поступаючи так, я переконаний, ви найшли би велику утїху, — говорив Нехлюдов, стараючись висловляти ся, як найзрозумілійше так, як говорить ся з чужосторонцями або дїтьми.

Офіцир дивив ся на Нехлюдова лискучими очима і видко, чекав з нетерпеливостю кінця бесїди, щоби довести до ладу історию Мадярки з перськими очима, котра, видко, живо станула в його уяві і займала цїлу його увагу.

— Еге, воно так, допустїмо, що се правда, — сказав він. — Я й милую ся над ними; тілько я хотїв вам про ту Емму доказати. Так що вона робить.

— Мене се не інтересуе, — сказав Нехлюдов, — і я по простy вам скажу, що хоча сам передше був инакший, тепер не навиджу такі відношеня до женщин.

Офіцир боязко глянув на Нехлюдова.

— А чайку ще одну шклянку?

— Нї, дякую.

— Бернов! — крикнув офіцир. — Заведи їх до Вакулова; скажи пустити до від'осібненої цюпи до полїтичних; можуть побути там до контролї.

IX.

В супроводї салдата Нехлюдов вийшов знова на темне подвіре, осьвічене червоно-горіючими лїхтарями.

— Куда? — спитав конвойний того, що проводив Нехлюдова.

— В осібну кімнату, пяте число.

— Сюди не перейдеш, заперто, треба іти аж через той рундук.

— А то чому заперто?

— Старший запер, а сам пішов в село.

— Як так, то ходіть сюди.

Салдат повів Нехлюдова до иньшого боку і по дошках справив ся до другого входу. Іще з подвіря долїтали крики і чути було якісь порушеня в серединї, немов у доброму пчільному улию, в котрім робить ся приготованя до роя, а коли Нехлюдов підійшов близше, і вітворили ся двері, крики сї зміцнили ся ще більше, переходячи у вите голосів, що взаїмно перекрикували ся, плюгавили себе, і реготали ся. Дійшов вкінцї гуртовний звук кайданів і затягнуло знаною, незносною вонею.

Оба сї вражіня: крик голосів з бренькотом кайданів і та незносна воня, завсїгди зливались в Нехлюдові у одно тяжке почуте якоїсь моральної млости, що переходила у фізичну мдість. Оба вражіня мішали ся разом і скріпляли одно друге.

Увійшовши тепер до сїний піветапа, де стояла величезна, вонюча бочка, звана „парахою“, перше, що побачив Нехлюдов була женщина, що сидїла на краю бочки. Напроти неї стояв мущина з закиненою на бакир подібною на гречаника шапкою на голові. Вони розмовляли про щось обоє. Арештант, побачивши Нехлюдова, моргнув оком і промовив.

— І цар води не здержить.

Женщина-же опустила поли халата і похнюпилась.

Із сїний вів коридор, до якого вітворяли ся двері цюпів. Першу цюпу займали родини, другу більшу нежонаті; у двох останнїх на кінці коридора містились полїтичні. У цюпах тих, котрі були призначені на 150 люда, а містили 450, було так тїсно, що арештанти битком заповняли коридор. Одні сидїли на помостї, другі ходили туда та назад з порожнїми або повними окропу чайниками. Поміж ними увивав ся і Тарас. Добачивши Нехлюдова, дігнав його, і ввічливо поздоровкав ся з ним. Сердешне лице Тараса було так сильно попідбиване, що навіть при млявім сьвітлї може було розпізнати великі синяки під носом та під очима.

— Що тобі? — спитав Нехлюдов.

— Склала ся бійка, — сказав Тарас усьміхаючись.

— Вони вічно бють ся, — обізвав ся конвойний і нехтованем.

— Ізза баби, — додав арештант, що ішов за ними. — Зі слїпим Федьком, як зловились...

— А що там Федося? — спитав Нехлюдов.

— Нїщо, здорова, ось несу на чай

Білгородска катедра, побудована ще за Милоша Обреновича в р. 1836, стоїть на спадистім горбку над Савою та пишає ся своїм чисто византийским стилем, Але не є досить обширною, бо містить всего 800 людий, ані богатою в середині. Тілько іконостас достроює ся вповні до стилю церкви і представляє ся величаво. В неділю прибрано цілу церков ґірляндами з рож, замаєно ними всї стовпи, ґалериї, ґзимси, а навіть на диванах посипано рожі під ноги молодої пари. Від входу аж до бальдахину, який построено з червоного брокату, перетканого золотом, постелено дорогий аксамітний хідник, а по обох его сторонах ряди пальмів творили алею. Зараз коло царских воріт стояв другий бальдахин, над яким зависла величезна корона, уложена з цьвітів. Перед тетраподом поставлено три богаті клячники, а на тетраподї дві корони, евангелие і здорову високу сьвічку в великім лїхтари з гербом Сербії.

По правій сторонї церкви станули сербскі дами, жінки висших урядників та офіцирів, в елеґантних француских тоалетах. Офіцири та урядники зараз біля них. По другій сторонї заняла місце родина молодої: сестра Драгї в синій сукни, зі своїми трема невеличкими доньками, два брати кадети і третий в офіцирскім мундурі, що сповняв чин старшого дружби. Побіч родини стоять конзулї з жінками та амбасадори, яких жінки вже попередно зложили желаня молодій парі в конаку, а не уважали відповідним явити ся в церкві.

Коли ад'ютант дав знати, що вже прибуває молода пара до церкви, вирушив похід сьвящеників до воріт катедри їм на стрічу. Похід зачали диякони з кадильницями та сьвічками в руках. За ними ереї, архимандрити та епископи, а в середині митрополит Інокентий, висо-кий старець з довгою сивою бородою і волосем. Серед поважного сьпіву, хмари кадила та соток горючого сьвітла похід виглядав дуже торжественно. З надвору залунало з тисячий грудий „Живіо!“ — се молода пара наближаесь до церкви. Митрополит благословить їх хрестом в руцї, а хор інтонуе величаву пісню: „Гряди невісто!“

Після приписаних мотивів, митрополит провадить молоду пару перед тетрапод. Король Александер, високий, плечистий мужчина, є убраний в ґалевий уніформ сербского ґенерала. Червоний кабат, темні штани з золотими лямпасами і шапка з білого баранка з чаплиним пером, на грудях блищить великий росийский ордер сьв. Андрія з великою синою лентою. Чорний волос короля пристрижений коротко, а густий, замашистий вус спустив ся на долину; его ріст і повага чинять его старшим, як він є на дїлї, Королева Драґа, се чистий тип славяньскої красавиці. Чорняве волосе окружае біле, округле личко з правильними чертами, великими, палкими чорними очима; сама вона середного росту і прегарної, як виточеної будови тїла. На лици пізнати мов умучене, слїди вражінь послїдних днїв, а може теперішного стану... Драґа мала на собі білу шовкову сукню, запняту аж під шию, з дискретно заслоненим станом. Трен сукнї несли дві дївчинки в народних строях. На плечах мала закинену коронкову мантильку, а в волосю блистїв великий брилянтовий диядем.

Підчас вінчаня король Александер розмавляв майже безнастанно з Драґою, а она відповідала ему з усьміхом. Коли митрополит накладав молодим корони на голову, не хотїла ся держати на голові Александра і аж Драґа сама затиснула ему єї на голові. За те дякував єї Александер з запалом залюбленого студента. По звінчаню промовив митрополит до новоженців і на остаток дав їм поцїлувати хрест. Король і королева цїлували хрест і руку митрополита а він їх в чоло. Відтак перейшли королївство на другий бальдахин і тут принимали ґратуляциї. Ся довга церемонїя так змучила королеву, що аж зімлїла.

По скінченім церковнім торжестві відбув ся торжественний в'їзд до королївского замку, при сальвах війска і окликах народа. О год. 3. пополудни королївска пара гуляла повозкою по місті, а народ витав єї дуже сердечно. Білгород лунав безнастанними окликами на честь щасливої молодої пари. Після проїздки удали ся король і королева на ґалеве представлене, після якого мала відбути ся ілюмінация. Але зараз по представленю зірвала ся буря з уливним дощем і попсувала богато хороших ілюмінацийних уряджень. Однак за пів години дощ устав і небо прояснило ся, а Білгород засияв чисячними сьвітлами і зароїв ся тисячами цїкавої публики та одушевленої торжеством сего важного дня для цїлої Сербії.

НОВИНКИ.

Чернівці, 11-го серпня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагоді збирайте складки.

Від редакциї. П. Карбулїцкий молодший зволить задля звісної справи як найборше явитись в редакциї.

Галицко-буковиньске акцийне товариство для цукрової індустриї. В справі будови фабрики цукру в Жучці приїхали зі Львова до Чернівців: президент надзорчої ради сеї фабрики князь Андрей Любомирский і президент видїлу названого товариства князь Витолд Чарторийский.

З желїзниці. Мішані потяги Нр. 2651 і 2654 локальки Глїбока-Бергомету між Сер.-Межебродів, що доси ходили на дорозї Бергомет — С.-Межебродів лиш в понедїлок і пятницю, будуть від 11. серпня почавши йти й в суботу.

Похвальне дїло. Онодги купав ся діюрнїст при желїзничім урядї п. Осип Фебер в Прутї коло мосту, коли почув здалека клики о поратунок. Він обізрів ся й побачив молодого чоловіка потопаючого. Тодї кинув ся в воду і виратував его. Тої осени витягнув Фебер з керниці 17-лїтну дївчину потопаючу.

Др. Рафаел Мік. Повітова рада шкільна в Гурагуморі висказала д-рови Мікови свою подяку за безвідплатні курациї шкільної молодїжи і за его ґіґієнїчні виклади в народній школї в Ілїшештах.

Убийство колом. На прибережній дорозї близько потока Клокічки знайдено онодги 40-лїтного Антона Корняка гесте Залуцкого тяжко раненого. Комісия з д-ра Фінкера і офіцияла Рея сконстатувала, що Корняка побив якийсь Юрій Ільнїцкий колом по голові. Корняк вмер по кількох годинах в шпитали а Ільнїцкого арештовано.

Про желїзничу стацию в Кіцмани. В понедїлок, 7. с. м., коли лише приїхав потяг до Кіцманя, прийшов я до каси при тамошньому двірцеви й не застав там нїкого, бо п. Шіль, управитель стациї, вийшов собі десь на двір. Треба було відшукувати его, щоб дістати карту до їзди. Найшов я его десь коло желїзничого маґазину й просив его, щоб видав менї карту до їзди. П. Шіль сказав менї, що зараз прийде до каси й видасть менї карту. Чекав я більш 10 мінут. П. Шіль надійшов точно перед від'їздом потягу, а я просив его, щоб дав менї карту. Він відповів менї, що карти не може дати, бо потяг вже від'їжджае. Часу було ще досить, щоб можна було дати карту. Таким робом п. Шіль силуе подорожних, щоб платили подвійну належитість за їзду. Пане Шіль! Коли-ж то можна застати вас при касі? Чи-ж ми, подорожні, маємо випитувати, де ви запропастились і відшукувати вас? Чи се так велить вам ваша служба, щоб ви задержували людий, щоб чекали на видачу карт а потім відправляєте їх без нїчого? Пане Шіль! Та-ж се дїло вдасть і Шміль. Чи станиславівска желїзнича дирекция не могла-б вже раз зробити якийсь порядок по тих стациях?... Та-ж подорожні терплять всїлякі кривди за свій гріш через таких недолюдків, що маловажать свою службу й нездатні до сповнювання своїх обовязків. *Подорожний.*

Санатория для піяків. Над берегом моря в Фінляндиї, на острові Кавсарі, др. Ольдроґ з фондів жертвованих приватними особами, ставить кольонїю для піяків. Сей остров має звиш 1000 морґів простору і є 6 миль віддалений від берега суші. Положене острова є дуже гарне, а низький берег моря дае можність займати ся ловленем риб. На початок найде там приміщене 25 піяків.

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

Учитель ч. 15. Зміст: Про фізичне виховене після Анджеиїого Моссого, написав Василь Ратальский, (конець). — Із Студиї над молодїжию шкільною. — Справоздане з окружної конференциї судово-комарняньского округа, повість Рудки. — Відозви в справі запису дїтий до руских шкіл у Львові. — Конкурси.

Дзвінок ч. 15. з дня 5. серпня 1900. Зміст: Царевич Галченок та Зелений дїд. — Молодий Рінальдо. — Алеґорична загадка руским дїтям: Сирітка. — Сирітка (стих). — Загадки.

Вийшла книжочка під заг.: „Карти для розривки рускоґо селянства“ і можна єї дістати за 20 сотиків в друкарнї тов. „Рускої Ради“. Хто купить 10 книжочок разом, най пришле 1 кор. 40 сот. на руки управителя друкарнї В. Секерского, Чернівці, ул. Петровича ч. 4.

ЗБИРАЙТЕ СКЛАДКИ
НА
НАРОДНИЙ ДІМ
в Чернівцях.

окропу для неї, — сказав Тарас і увійшов до кімнати родин.

Нехлюдов заглянув до дверий. Цюпа була заповнена женщинами і мущинами. Містились як могли: одні на тапчанах, другі під тапчанами. В цюпі клубила ся пара від мокрої одежі, що її порозвішувано, аби сохла і гудів заедно голосний крик жіночих голосів. Слїдуючі двері вели до цюпи нежонатих. В ній було ще густїйше. В дверех і на коридорі стояла бурлива товпа арештантів у мокрих одежах, що щось розділювали і рішали між собою. Конвойний пояснив Нехлюдову, що се староста видавав забрані або програні на будуче після карточок, зроблених з карт до граня, гроші на харч майданьщину. Узрівши підофіцира і пана, стоячі близше замовкли, із відтінком неприхильности обзираючи переходячих. Серед товпи доглянув Нехлюдов знаного йому каторжного, Федорова, який завсїгди тримав при собі милосерного вида, з піднятими бровами, блїдого, немов розпухлого, молодого парубка і мерзкого, дзюбатого, безносого бродягу, знаного з того, що в часї втеки, в борбі мав убити товариша і годувати ся его мясом. Бродяга стояв на коридорі, накинувши на одно рамя халат і глумливо та зухвало дивив ся на Нехлюдова, не уступаючись йому з дороги. Нехлюдов обійшов его.

Хоча як знане було Нехлюдову таке видовище, хоча як часто в протягу тих трьох місяців бачив тих самих 400 уголовнох арештантів в найріжнороднїйших положеняx: і в спецї в хмарі пороху, що його збивали вони окутими в кайдани ногами, і на провалляx по дорозї, і на етапах підчас теплого веремя на подвірю, де відбували ся сцени явної розпусти, сцени, на котрі дивлячися, чуло ся, що́ волосе ставало дубом, — то всеж таки за кождий раз, як входив поміж них і спочував, що їх увага, як і тепер, з'осереджена на ньому, дізнав непоборимого почутя сорому і спізнаня своєї винуватости перед ними. До того почутя сорому та винуватости долучувало ся неозначене іще почуте відрази і жаху, хоча він знав, що в такім станї, до якого вони звели ся, не можна було не бути такими, якими вони були, але все таки не міг придавати свойого обмерзіня, яке почував до них.

Ім добре, дармоїдам, — сказав чийсь захриплий голос, докинувши іще неприличне плюгавство, коли Нехлюдов дохолив уже до дверий політичних.

В слїд за сим почув ся нелюдський, глумливий регіт.

X.

Поминувши цюпу нежонатих, підофіцир, що провадив Нехлюдова, сказав йому, що прийде за ним перед контролею, і вернув ся назад. Ледви він відійшов, як скорим сим кроком, придержуючи зелїзе, підійшов близенько до Нехлюдова арештант, обдиваючи його тяжкою та скислою вонею поту і таємним шепотом промовив:

— Заступіть ся, добродїю. Цїлком закрутили голову хлопцеви. Запоїли. Нинї уже на приемі Кармановим назвав ся. Заступіть ся, бо нам не можна, забють на смерть, — сказав арештант, неспокійно оглядаючись, і зараз відійшов від Нехлюдова.

Річ була в тім, що Каторжний Карманов підмовив подібного на себе лицем парубка, засиланого на поселене, замінити ся з ним так, щоби Каторжник ішов на заслане, а парубок на його місце в каторгу.

Нехлюдов знав уже сю справу, бо той самий арештант тиждень тому назад сповістив йому про ту заміну. Нехлюдов кивнув головою на знак, що зрозумів і зробить, що́ буде міг, і, не обзираючись, пішов далі.

Нехлюдов знав того арештанта з Екатеринбурга, де він просив заступитись за нього в тім, щоби позволено його жінці іти за ним, і оповів йому свою дуже дивну історию. Се був середного зросту і самого звичайного, мужицького вигляду чоловік, лїт 30-ти; ішов на катору за намірену грабіж та убийство. Звали його Макаром Девкіном. Провина його була дуже чудна. Злочин той, як він розказував Нехлюдову, був дїлом не його, Макара, а його, нечистого. До батька Макара розказував він, заїхав переїздний і наняв у него за два рублї під воду до села, віддаленого о сорок верст. Батько велїв Макарови везти переїздного. Макар запряг коня, убрав ся і разом з переїздним став пити чай. Гість за чаем розказав, що їде женити ся і везе зі собою зароблених в Москві 500 рублїв. Почувши се, Макар вийшов на двір і положив в сани під солому топір. „І сам не знаю, на що я взяв його“, розповідав він. „Візьми, каже, топір“, я і взяв. Сїли, поїхали. Їдемо, нїщо. Я й позабув за топір. Іще шість верст лишало ся. З присїлка вела дорога на головну вулицю під гору. Зліз я, іду за саньми, а він шепче: „Над чим тут думати? Виїдеш на гору, там — люди, а далї й село. Він же завезе гроші. Як робити, так тепер зараз на нїщо не чекати“. Нагнув ся я до саний, немов поправляю солому, а топорище якраз само в руки впало. Він оглянув ся. „Ти що?“ питае. Замахнув ся я топором, хотїв вдарити, а він чоловік проворний, зіскочив зі саний, вхопив мене за руки. „Ти що, каже, нелюде, робиш?...“ Звалив мене на снїг. Я й не змагав бороти ся, піддав ся. Звязав він мінї руки поясом, жпурнув на сани. Повіз просто в стан. Посадили до гарешту. Судили. Громада дала сьвідоцтво, що чоловік добрий, що нїчого злого нїкому не зробив. Господарі, з ким жив, також похвалили. Та адвоката не було защо взяти“, говорив Макар, „тай тому засудили на чотири роки“.

І ось тепер той чоловік, хотячи виратувати земляка, знаючи, що тою звісткою наражуе своє житє на небезпеку, все таки передав Нехлюдову арештантську тайну, за що, наколи-б лише довідали ся, що він се зробив, безпечно задушили би його.

(Дальше буде.)

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Е. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Англії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцією.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцію, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емирітальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий при пожичках** гіпотечних.

На жите можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язиці.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпочень житевих в найкористнїйших комбінациях.

Пожитки для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Меблї до продажи!

Цїле уряджене для спиняльні з оріхового дерева і цїле уряджене для їдальні з дубового дерева усе вироблено красно і натурально по дуже низькій цїні.

Оглядати можна в Буковиньким Музеум промисловим I. пов.

Перша буковиньска

спияльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для муцин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі наросты на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спияльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

За редакцию відп овідає **Іван Созаньский.**

Ч. 91. Чернівці, середа дня 2.(2.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20	Кор. —	сот.
на пів року	10	„ —	„
на чверть року	5	„ —	„
на місяць	1	„ 70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

То, що переживає тепер австрийска держава є певного рода крізіс, — хоч крізіс меньше драматичний, а краще згірдний, та воно, на жаль, знаходить ся в певнім звязку з крізісом, що переживає цїла західна Европа. Хочемо зі всего звернути тепер увагу на одно. В Европі тепер починають підозрівати такий стовп і таку підпору европейскої суспільности як парляментаризм. Що в голосах, осуджуючих ту інституцию, чути в значній степени хитре злорадство, се безперечно, та частина є й зовсїм добросовістних критиків.

По нашому се невдоволене означає певну переміну в житю суспільности. Воно робить ся в передодень виступу на политичну арену самого народа, бо доси він фактично майже не був репрезентований в парляментї, бо через ріжні махінациї або просто шахрайства политичних партий або й иньших чинників, на що можна головно в нас Русинів буковиньских чи галицких, з натиском вказати, входили яко заступники народа в парлямент посли, що заступали свої інтереси зовсїм противні інтересам народу.

Безперечно вищим авторітетом у житю виходить сам нарід, бо в ним є сила, хоч дрімуча часами але не на завсїгди дрімуча.

Тому дїяльність по змозї всего народа є гарантією наближеня до правди. Не даремне є пословиця: голос народу, голос Божий.

Коли стан інтелїгенциї не потїшаючий, коли все деревіє в байдужности й відзначує ся якимсь безголовем, то лишаєсь единий вихід: приближене до народу. Ну, але таку раду давати политикам, се було би з нашої сторони річию безпредметовою, бо ж вони се й самі добре знають, кому на добро або лихо виходить такий стан. Вони видержать аж до кінця без огляду на державні інтереси, коли-б їх інтересам нїчо не противилось.

Але Австрию конче спасти. А над тим має думати п. президент мінїстрів. І він видумав таке: головною причиною застою загального, упадку значіня і впливу Ради державної є обструкция. Коли що не подобає ся Нїмцям або Чехам, вони сейчас — одні або другі на переміну, відповідно до того чи правительство прихильне Чехам або Нїмцям — зачинають галасувати, кричати, говорять бесїди безконечні, проволїкають ріжними внесками обряди так довго, аж поки противникам не знудить ся цїла історія та поки машина парляментарна не стане. Отже треба зломити обструкцию.

Льогічно було би певно полагодити ческо-нїмецкий спір межи самими національними ческими й нїмецкими. Тодї прийшли би на порядок дневний по якімсь часї меньше страшні спори язикові меньших покривджених народів австрийских славяньских, як Русинів і Словінцїв. Та тут вже правительство дало би собі раду з сими піґмеями. А як нї, так тодї ще є одно прибіжище, именно основні закони хоть довить [illegible] ши голословні крутарства на боцї а вважаючи на зміст і наміри колишнього законодателя вийде, що енергічне переведене основних законів могло би спасти Австрию бодай від язикових спорів. Але до сего мабуть не прийде.

Иньший спосіб був би той, аби задля зміни теперішної парляментарної констеляциї при нових виборах дати більшу волю самому населеню. Так могло-б увійти в парлямент більше чи заступників ширших мас народу, ослаблять силу теперішних партий.

Але п. президент мінїстрів хоче перішний парлямент вилїчити тепе-ним парляментом. Замість посольских ет (20 к. на днину в часї засїдань рляменту) має бути заведена річна нсия: 4.800 к. Заразом має бути вро-жений острий порядок нарад, так що (не можна було робити обструкциї а по-, що буде виключений з засїдань, втра-ть право до пенсиї. Значить ся, през-ент палати буде мати власть необме-жну, зможе викинути послів непослушн мінїстрам, зможе позбавити послів пенсиї, відобрати їм спосіб удержаня.

Із сего видко, що парлямент такий бу би тілько коштовнїщим як до тепер бодоси ледви в котрім роцї виносили дни для одного посла аж 4.800 к.! Але чи буде й хосенніїший?

Сей проект, про котрий ходять поголоски в ґазетах, показує, що президент мінїстрів дїйстно не знає, що далї робити.

Якою дорогою пішли австрийскі празительства по 1867 р. в тім напрямі — се всїм нам докладно звістно. Поодинокі кабінети ломили державну конституцию самовільно, форитували Нїмцїв, Поляків та Італїянцїв на шкоду прочих австрийских народів, а ся односторонність в виконаню власної конституц[illegible] невдоволеня. Форитовані народи невдоволені що їм прийде ся дещо втратити з незаконно набутих прав, а неформовані народи невдоволені, що правительство, парлямент і краєві законодатні тїла оскорблюють їх „нїким не нарушиме право національного розвою в школї, урядї і в прилюднім житю“.

Австрия в мисль конституциї з 1867 р. мала стати державою національною, а на дїлї по 33 роках стала державою угнету одних народів другими. Артикул XIX. основ. державних законів виключав „з гори“ всяку геґемонїю, а на дїлї маємо нинї в Австриї геґемонів і гельотів, народи ситі і голодуючі, народи пануючі і майоризовані.

Нинї переповнена атмосфера правительственна нарїканями і жалями на Чехів, полудневих Славян, Русинів та Румунів, будьто они здержують правильний рух парляменту і соймів, викликують національну борбу і спиняють економічний розвій Австриї. Жалї ті і нарїканя зовсїм неоправдані. Не народи виноваті що Австрия опинила ся над берегом розстрою, а самі правительства що доси не з'уміли, чи радше не хотїли виконати австрийску конституцию. Дайте нинї всїм народам ті права які їм належать ся на основі обовязуючої конституциї, а вже завтра буде мир в коронних краях і позитивна робота у всїх законодатних тїлах. Народи хотять жити „своїм житем“, розвивати ся на „сво,х національних підставах“, зростати, скріпляти себе і державу, а правительства? Они або ідуть на руку геґемонам, опираючись на штучних з сих геґемонів зложених більшостях, або — сидять бездїльно, лявірують, вижидають чогось, що нїколи не прийде і — моралїзують послів. Се дуже пуста забавка, за котрою національний антаґо- [illegible] а з котрої скористають з часом не лише елементи суспільного переговору, але і нещирі сусїди.

Др. Кербер другий раз вже поїхав до Ішлю і конферує з цїсарем. Між тим був там також президент угорского кабінету, по попередній конференциї з Кербером. Ті наради закриті густою мракою тайни. Віденьска праса ломить собі голову над причиною сих поїздок, змістом конференций, їх результатом

---

5. *продовженє.*

ВІДРОДЖЕНЄ.

ПОВІСТЬ

гр. Л. Н. Толстого.

Перекладає **Василь Сїмович.**

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

XI.

Мешканє политичних складало ся із двох маленьких цюпів, котрих двері виходили на відгороджену частину коридора. Увійшовши у відгороджену частину коридора, перше лице, яке побачив Нехлюдов був Сімонсон зі сосновим поліном в руцї, що загорнений у свою куртку причікнув перед дверцятами печи у котрій що тілько розпалював ся огонь.

Побачивши Нехлюдова, він не встаючи а лиш дивлячись з долини із-під своїх навислих бровів, подав йому руку.

— Я тїшу ся, що ви прийшли, менї треба було видїти ся з вами, — сказав він значучим видом, дивлячись просто в оч Нехлюдову.

— Що таке? — спитав Нехлюдов.

— Пізнїйше скажу, тепер роботу роблю.

Сімонсон знов заняв ся печею, в котрій налив після своєї власної теориї, щоби ри тім дїйстві не тратило ся богацько енергиї тепла.

Нехлюдов хотїв уже піти до перших дрий, як з других, зігнувшись, з мітлою в руцї, котрою мела до печи велику купу сьмітя і пороху, вийшла Маслова. Вона була у білім кафтанику, підтиканій спідниці і в панчохах. Голова її була закрита від пороху по самі брови хусткою. Узрівши Нехлюдова, вона відкрила червоне та оживлене лице, положила віник і, обтерши руки об спідницю, випростувала ся перед ним.

— Лад робите в хатї? — сказав Нехлюдов, подаючи руку.

— Еге, нагадую собі давну роботу, — сказала вона і усьміхнулась. — Таке болото, що страх. Вже ми вигортали, чистили, нїщо не помагає.

— Плед сухий уже? — звернулась вона до Сімонсона.

— Майже сухий, — відповів Сімонсон, дивлячись на неї якимсь своїм, потомим поглядом, що поразив Нехлюдова.

— Як так, то я прийду за ним і принесу кожухи сушити. Наші всї озьде, — сказала вона до Нехлюдова, входячи в глубину і вказуючи на найблисші двері.

Нехлюдов вітворив двері і увійшов у невеличку цюпу, слабо осьвічену малою, металїчною лямпкою, що стояла низько на тапчанї. В цюпі було зимно і чути було не осїлий порох, вохкість та тютюнний запах. Бляшана лямпа ярко осьвічувала тих, що близько неї вештали ся; тапчани були в тїни, а по стїнах хиталисъ тїни ходячих.

В невеличкій цюпі були всї, з виїмкою двох мущин, котрі мали дбати про вигоду а котрі пішли за окропом і провізією. Тут була стара знакома Нехлюдова, ще більше схудла та пожовтїла, коротко обстрижена Вера Ефремовна зі своїми великими застрашеними очима і посинїлою жилою на чолї убрана в сїрий корсет. Вона сидїла перед якоюсь старою часописею, на котрій був розсипаний тютюн і накладала його до тутюк машинкою.

Тут була і одна з дуже милих Нехлюдову политичних жінок, Емілїя Ранцева, що завідувала надвірною господаркою та уміла надати їй при таких тяжких обставинах, черту жіночої опрятности і принади. Вона сидїла коло лямпи і обгорілими, гарними та зручними руками із засученими рукавами перетирала і розставляла кружки та чарки на простелене на тапчанї полотенце. Ранцева була негарна молода жінка з розумним та щирим виразом лиця, котре мало власність нараз при усьмішцї, переминити ся і зробити ся веселим, сильним і чаруючим. Такою то усьмішкою зустрінула тепер Нехлюдова.

— Ми гадали, що ви вже на все виїхали до Росиї, — обізвалась вона.

Тут була в тїни, в далекому кутї і Мария Павловна. Вона чепурила маленьку, біловолосу дївчинку, котра невгаваючи лебедїла своїм миленьким дїточим голосочком.

— Як то добре, що ви прийшли. Бачили Катю? — спитала вона Нехлюдова. — Ясь яка у нас гостя!

Вона показала на дївчинку.

Тут був і Анатоль Крильцов. Зісохлий та блїдий, з підобганими під себе ногами в зимових ногавках, згорблений, дріжачи, сидїв в далекому кутї і, засунувши руки в рукави півкожушка, лихорадочними очима дивив ся на Нехлюдова. Нехлюдов хотїв підійти до него, але на право від дверий, розбираючи якісь річи в мішку і розмовляючи з гарною, усьміхненою женщиною сидїв кучерявий, рудавий чоловік в окулярах і ґутаперховій куртиї. Се був славний революціонер Новодворов, і Нехлюдов поспішив привитати ся з ним. Він робив се дуже скоро задля того, що зі всїх политичних тої партиї один сей чоловік був йому немилий. Новодворов блиснув крізь окуляри своїми голубими очима на Нехлюдова і, нахмурившись, подав йому свою вузьку руку.

— Щож, мило вам подорожуеть ся? — спитав він іронїчно.

— Еге, богато цїкавих річий, — відповів Нехлюдов, вдаючи, що не добачає іронії, і що приймає ся за ввічливість і підійшов до Крильцова.

Наверха Нехлюдов показав рівнодушність, але в душі він далеко не був рівнодушний зглядом Новодворова. Сї слова Новодворова, його очивидне бажане сказати і зробити щось немилого, захитали той добродушний настрій, в якому находив ся Нехлюдов. І йому стало смутно і тужно.

— Як здоровля, що? — спитав він, стискаючи зимну і дріжачу руку Крильцова.

— Так нїчого, лиш аби загріти ся, промок, — сказав Крильцов, поспішно впихаючи руку в рукав півкожушка. — А тут зимно, що собака не устоялась би. Ось вікна побиті...

остаточно мусить приняти до відомости заяву півофіцияльного Fremdenblatt-а, що тут розходить ся лише о найзвичайнїйші „біжучі справи“ вивели неврастенїчну N. fr. Presse з психічної рівновагу. Сей дневник обурений, що др. Кербер в так важній для держави хвили займає ся лиш „біжучими справами“, а не думає над способами санациї полїтичних відносин, як способами приверненя до житя австрийского парляменту.

Остаточно N. fr. Presse приходить до переконаня, що з теперішним парляментом не дасть ся вже нїчого зробити, і всї заходи правительства в тім напрямі будуть безуспішні. Др. Кербер не повинен дурити ся надією, що Чехи залишать обструкцию. Хоч деяким ческим послам вже наскучила ся обструкция, то все-ж таки, заявивши раз, що від обструкциї не відступлять, як довго не одержать сатисфакциї за знесенем язикових розпоряджень, мусять і будуть поступати після сеї заяви. Правительство не може їм дати жаданої сатисфакциї, отже парлямент зачне нову сесию тими самими сценами, якими закінчив попередну. Правительство дурило ся надією, що утихомирить воюючі сторони змінами в своїм язиковім предложеню після бажань висказаних обома сторонами. Тепер і сю надію повинно вже було стратити, бо Чехи в своїй опозициї против сих предложень станули на ще крайнїйшім становищи, як зразу. Они тепер в загалї відкидають можливість утвореня одноязикових округів. З усего того виходить, що хоть би Кербер ще сто разів поїхав до Ішлю, хоч би на пісок висушив свій мозок, не видумає нїчого такого, що вляло би жите в парлямент при теперішнім его складї. N. fr. Presse має для Кербера одну лиш раду: Розвязане парляменту і нові вибори. Кождї нові вибори дають парляментови нові сили, котрі впливають на зміну тактики поодиноких партий, новий парлямент і его ґрупи не звязані тим, що діяло ся в попереднім. Можлива річ, що з новим парляментом дасть ся щось зробити — з теперішним на всякий случай нї. Отсе повинен Кербер виторгувати в Ішлю.

„Дѣло“ пише:

Ми підемо троха дальше, як ор жидівских лїбералів і скажемо, що як чинати яку роботу, то лише в но парляментї, але не вибранім на підст теперішної ординациї виборчої. Допе демократичний парлямент на підст загального, безпосередного і рівного лосованя буде спосібний до живо успішної працї.

Впрочім маємо дуже скупі вісти нашої внутрішної полїтики. Sonn- і Montagsztg. пише, що ситуация тра користнїйша, і остерігає перед уступка для Чехів, бо се викликало би ну бурю. Ческу феодальну шляхту пра тельство уповажнило переговорювати Молодочехами, аби залишили обструкц. Narodni Listy доносять, що працї д буджетом на слїдуючий рік поступаю в мінїстерствах. Буджет буде уложен вже в половинї вересня.

Похорони короля Гумберта

Вчера зложено тлїнні останки, омершого траґічною смертию короля Гмберта до народного Пантеону в Римі, зараз побіч мощей свого вітця Віктра Емануїла II-, який лежить по правій сторонї головного вівтаря.

Довгий похоронний похід розпочало духовеньство в своїх церковних рвах та черничих рясах зі сьвітлом в руках та сьпівом на устах. Духовеньства було дуже богато, а за ним, безпосередно перед домовиною, поступала ґрупа надзвичайних репрезентантів заграничних дворів. Ся ґрупа представляла ся імпонуючо. Блискучі золотом та яркими красками унїформи, прикрашені ордерами та крестами, звертали на себе загальну увагу.

Домовина спочивала, після волї небіщика [illegible] мати. Ляфету тягнуло 6 коний. Докола домовини ішли офіцири та цивільні і приватні функціонарі княжих дворів, як і короля Гумберта а також кирасиєри з першим ґенеральним ад'ютантом короля Гумберта на чолї, ґенералом Аваґардо де Квінґо. Ад'ютант їхав на кони і держав шпаду покійного.

По правій сторонї ляфети, на якій спочивала домовина, поступали: президент мінїстрів, перший віцепрезидент сенату і кавалер ордена Анунцияти, Рікоті; по лївій сторонї мінїстер заграничних діл, президент ради державної та посол Кріспі. Безпосередно за домовиною ішли майстер церемонії королївского двора, якій ніс зелїзну корону, заступники міских властий з Монци і др.

Дальше проваджено прикритого чорною крепою, улюбленого коня покійного короля. Похід кінчили численні депутациї провінціональних міст, властий, товариств і корпораций з хоругвами та вінцями. Конець походу ще не рушив був з місця, коли початок дійшов вже був до пантеону. По всїх улицях та площах, куди переходив похід, незмірні товпи бублики залягали кожду пядь землї, заповняли вікна домів, бальконы, тераси, а навіть дахи були густо покриті цікавими.

Вїшне прибране пантеону було скромне. При входї уряджено два великі вівтарі на яких горіли лямпи. Перед вівтарями зложено цьвіти та вінцї, які вже на катафальку не могли найти поміщеня. Великі чорні фани, прикрашені вінцями з кипарису, окружали жалобну напись.

Внутр костела, на самій серединї уставлено катафальок, високий на 7 метрів, прибраний величаво. Уряджене катафалька гармонїзувало з етруским стильом сьвятинї. Горішна часть катафалька була прикрита фіолетовим аксамітом, приокрашеним срібними бортами та пальовими галузками. На катафальку зложено вінцї від князів і найвисших личностий.

Повисше катафалька уставлено бальдахін [illegible] ся на 16 артистично вироблених стовпах. Сто лямп поміщених під копулою бальдахіну, осьвічувало катафальок.

Коли домовина станула перед костелом, 8 під'офіцирів від кирасиєрів внесло єї до костела, де єї відобрав архиепископ Ґенуи, монсіньоре ґр. Реджіо. Відтак зложено домовину на катафальок а на нїй поставлено зелїзну корону, шелом і шпаду короля Гумберта. В наслїдок тісноти в костелї увійшли там лише князї королївского дому та заграничні, дипльоматичне тїло, мінїстри, члени державної ради, репрезентанти заграничних дворів, висші цивільні та войскові достойники та ще лиш невелике число запрошених осіб.

Після звичайного церемонїялу поблагословеня мощий відслужено Службу Божу, на якій велика римска оркестра разом з хором зі 180 осіб сьпівали жалобні пісні під батутою Масканього.

Королева Єлена та королева-вдова Марґарета взяли також участь в похороннім торжестві в в пантеонї. Загальний подив викликала постава молодого короля. Ішов він з піднесеною головою на чолї князів королївского дому. Кілька разів підносила публика оклик: „Многая лїта королеви!“ але его притишено, щоби не мішати растрою сумної хвилї. Про ентузиязм Італїянців сьвідчить найлїпше се, що при улицї Національне товпа хотїла розшматувати фану міста Прато, звідки походив Бресcі.

На похоронах згромадив ся такий здвиг народа, що в кількох місцях прийшло до величезного стиску. Богато осіб віднесло більші або меньші контузиї. Ранених поміщено по шпиталях, а обчисляють їх на 80 до 100 осіб. Одна якась людина упала з даху на баґнет стоячого в шпалері вояка і пробила ся сама та потурбовала сильно вояка.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 14-го серпня 1900.

Буковиньскі Русини! Не забувайте на „Народний Дім“ і при кождій нагодї збирайте складки.

Відомости особисті. Управитель повітового суду в справах цивільних

Він вказав на розбиті в двох місцях шиби за зелїзними решітками.

— Щож коло вас? Чому не навідались?

— Не пускають, строге начальство. Аж допера нинї найшов ся людяний офіцир.

— Алеж бо й людяний. Спитайте Машу, що він рано робив — сказав Крильцов.

Мария Павловна, не встаючи зі свого місця, розказала цїлу ранїшну подію з дївчинкою при виходї із етапа.

— Після мене, конечно заявити коллективний протест, — рішучим голосом сказала Вера Ефремовна, заразом нерішучо і боязко спозираючи на лице то того, то сього. — Володимир заявив, але сього мало.

— Який протесть? Щó за протест? — досадно морщачи ся, промовив Крильцов.

Видно неприродний, штучний тон і нервність Вери Ефремовни давно уже дразнили його.

— Ви шукаєте Катї? — звернув ся потім до Нехлюдова. — Вона все працює, чистить. Сю вже вичистили нашу чоловічу; тепер жіночу чистять. Тїлько бліх уже не вичистять, кусають як оси. А Маша щó там робить? — спитав він, вказуючи головою на кут, в якому стояла Мария Павловна.

— Вичісує дївчинку, що собі її за свою взяла, — сказала Ранцева.

— А насїкомих вона не розпустить на нас? — спитав Крильцов.

— Нї, нї, я добре роздивлююсь. Вона тепер чистенька, — відвітила Мария Павловна. — Візьміть її, — звернулась вона до Ранцевої. — Я піду поможу Катї. Ага і плед принесу для нього.

Ранцева взяла дївчинку, з материною нїжностию притиснула до себе голенькі та пухленькі ручечки дитини, посадила її на колїна і подала їй кавалочок цукру.

Мария Павловна вийшла, а в слїд за нею увійшло до цюпи двоє чоловіків з окропом та провізиєю.

XII.

Один із тих, що увійшли, був невисокий, сухощавий молодий чоловік в критому півкожушку і високих чоботах. Він ішов легкою але бистрою ходою, несучи два великі чайники з горячою, кипячою водою і придержуючи під пахою завинений в хустину хлїб.

— Е, ось і князь наш з'явив ся, — сказав він, ставлячи чайник поміж чарки і передаючи хлїб Масловій. — Чудових річий накупили, — промовив він, скидаючи півкожушок і збуряючи його через голову в кут цюпи. — Маркил молока і яєць купив; по просту нинї мати мемо пир. А Кириловна усе свою естетичну чистоту заводить, — сказав він сьмішком, спозираючи на Ранцеву. — Ну, тепер заваруй чай, — звернув ся він до неї.

Від всеї поверховности того чоловіка: від його рухів, барви його голосу, погляду віяло живостю і веселостю. Другий знов — рівнож невисокий, кістлявий, з дуже видними маслаками на видутих лицях сїрої твари, з чудовими, зеленковатими, широко розставленими очима і тонкими губами, був чоловіком похмурого та сумовитого вигляду. На ньому було старе, ватне пальто і чоботи з кальошами. Він ніс два горшки і два кошелики. Поставивши перед Ранцевою, що приніс, головою склонив ся Нехлюдову але так, що кланяючись, без упину дивив ся на него, потому, з нехотя подавши йому свою зіпрілу руку, поволи став розкладати принесену провізию.

Оба ті полїтичні арештанти були людьми з люду: перший був хлїбороб Набатов, другий був фабричний робітник Маркил Кондратев. Маркил попав ся до революцийного руху уже старшим 35-ти лїтним чоловіком, Набатов знов з 18-ти лїт. Діставшись із сїльської школи задля своїх видних спосібностий до ґімназиї, Набатов, удержуючись цїлий час із лекций, скінчив курс зі золотим медалем, але не пішов на університет ізза того, що іще у VII. клясї рішив ся піти в нарóд, між яким виріс, щоби просьвічати своїх забутих братів. Він так і зробив. Зразу поступив писарем до великого села, але скоро його арештували за се, що читав мужикам книжки і завів у них спомагаюче, продуктивне товариство. Перший раз його тримали у тюрмі вісїм місяців і випустили під тайний надзір. Ставши вільним, він зараз таки поїхав в другу ґубернію, в иньше село, і осївши в нїм учителем, далї робив своє. Його знова забрали і сим разом держали рік і два місяцї в тюрмі. В тюрмі він іще сильнїйше утвердив ся у своїх переконанях.

Після другої тюрми його заслали у Пермську ґубернію. Він утїк звідтам. Його знов забрали, і, протримавши сїм місяців, заслали у Архангельську ґубернію. Звідси він знова утїк і знов попав в їх руки: його засудили на заслане до Якутської частини. Так він провів половини дозрілого віку в тюрмі і на засланю. Всї ті походи анї трохи не озлобили його, що більше не ослабили в нїм енерґії, а навпаки розпалили її. Се була непосидюща людина, знав добре варити їсти, завсїгди діяльний, веселий, сильний духом. Він нїколи за нїчим не жалував і нїчого далеко на будуче не задумував, а всїми силами свого ума, проворности, практичности дїлав в тому, що було, коли він був на волї, працював для тої цїли, яку собі поставив, себ-то: для просьвіти, для злуки робучого, найпаче хлїборобського люду; колиж він був у неволї, працював так енерґічно і практично задля зносин зі зовнїшним сьвітом; задля устрою найлїпшого, серед даних условин, житя, не лиш для себе, але й для свого кружка. Він передовсїм був чоловік услужливий. Для себе, здавало ся, він нїчого не потребував, міг чим будь вдоволити ся, але задля загалу товаришів він вимагав багацько і був в силї робити всяку і фізичну, і умну роботу, не відкладаючи рук, без просонку, без їди. Як хлїбороб, він був працьовитий, обачний, опрятний в роботї і природно поздержливий і без натуги учтивий, зважливий не лиш на почуваня, але і на думки иньших людий. Іще жила старенька його мати, безграмотна, повна забобонів мужичка-вдова, і Набатов помагав їй і, коли був на волї, навідував ся часто до неї. Цїлий час свойого перебуваня дома він входив в подробицї її житя, помагав їй в роботї і не переривав зносин з бувшими товаришами, хлїборобськими дїтьми. Курив з ними тютюн в собачій нїжцї[1]), бив ся на кулаки з ними і розтолкував їм, як їх усїх обманюють, і як вони мають освободжувати ся з того обмана, в якому їх тримають. Коли він думав і говорив про се, що принесе народови революция, завсїгди уявляв собі той самий народ, із котрого він вийшов, в тих самих сливе условинах, не лиш із землею, але без панів та чиновників. Революция, в його міркованю, не повинна би змінити основних форм народного житя — на тім пунктї він не сходив ся з Новодворовим і наслїдувачем Новодворова Маркилом Кондра-

---

[1]) Собача нїжка, се паперець, гнута папіроска, яку курять мужики і майстри.

Замітка автора.

Р. К. С. Макс. Хлебик вернув з відпустки й обняв провід названого суду. — Р. К. С. Бадіян, що управляв доси повітовим судом, взяв кількатиждневу відпустку. — Рахунковий радник Свобода вернув з відпустки. — Рах. радник Клатовский взяв кількатиждневу відпустку. — Надрадник рахунковий рид. де Веґловский перебрав назад провід рах. департаменту в маґістратї. — Надінжинер Е. Буран взяв відпустку.

Санкціонований краєвий закон. Рішенем з дня 30. липня с. р. потвердив цїсар ухвалений буковиньским соймом *закон дотично заложеня повітових господарских товариств* і краевої ради культурної.

Вибори до сойму і ради державної. Доси кандидують на місце дра Кіпера в Радівцях бурмістер Декані, пивоварник Байл і Саломон Рудіх. В Чернівцях кандидатура д-ра Штравхера доси неоспорена. На передвиборчій радї висказав др. Штравхер онодги свою гадку, що він волїє йти рука в руку з приклонниками Скедля й українцями ніж з Волохами, бо остатні жидам більше небезпечні ніж перші. З палати торговельної кандидують Йосиф Штайнер і Моріц Пікер, однак міродайні круги жадають собі директора банку Маера, против котрого має виступати п. Лев Розенцвайґ. Вибори розписані для Радівців на 4., а для Чернівців на 6. вересня.

Цукроварня на Буковині. Аби скорше зголошувано ся з відповідними предложеннями зі сторони продуцентів бураків до цукроварнї, що має збудувати ся в Жучці, п. президент краю казав в дорозї політичних урядів доручити всїм громадам, двірским обшарам, парохіяльним урядам шкільним, управителям і знатнїйшим рільникам письма, де запрошує ся до участи в предприемстві.

Встекла кітка вкусила 9. липня с. р. екзекутора Адамсберґера, котрого вислали до Букарешту на виліченє.

Я маю вже від довшого часу клопіт з Тарашаньскою почтою. Вона звертає рускі письма назад і не хоче посилати їх туди, куда они належать. Теперішна управителька каже, що вона не знає по руски й не приймає руских письм. Я звернув ся з скаргою до дирекциї почт в Чернівцях. Побачимо, що з того буде.

Іля Ілюк.

70. родини Єго Величества відсьвяткує громада серетска дуже величавими торжествами, котрих програма надзвичайно богата. Позаяк з тої нагоди цїни їзди зелїзницею до Серету будуть знижені, то серетскі громадяни надіють ся богато участників тим більше, що чистий дохід призначений на окрашене парку в Серетї, що має носити назву Франц-Йосифа І.

Концерт. Дня 18. серпня відбуде ся з нагоди 70-их родин Єго Величества цїсаря Франц Йосифа І. у Вижници в сали готелю Фріста концерт під протекторатом п. старости рид. де Табори з ласкавою співучастю пана А. Аддера з Чернівців і кількох кутских, вижницких і посторонних пробуваючих тепер там підчас вакаций сил сьпівацких. Чистий дохід призначений Рускій Бурсї товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях. Цїна місць: І. ряди 2 к. 40 с., ІІ. ряди 2 к., вступ на садю 80 с., для селян 40 с. Наддатки приймають ся з огляду на добродійну цїль з сердечною подякою. Програма буде така: 1) Вступне слово. 2) Народний гимн, мішаний хор в супроводї фортепяну. 3) Ой ви мої сьпіваноньки, мішаний хор. слова В. Шашкевича, музика Вербицкого. 4) Chopin, Etude в Ges-dur, фортепян. 5) Ой пущу я конеченька, мужеский хор в супроводї фортепяну, музика Лисенка. 6) Гей по горі, хор мішаний, слова Ю. Федьковича, музика Мих. Вербицкого. 7) Schubert, Sonette в A-moll, фортепян. 8) Ой у поли три криниченьки, мішаний хор. 9) Де згода в семействі, соль-терцет. 10) а) Ой летїла горлиця, б) Та туман яром котить ся, обі пісні в мішанім хорі, музика М. Лисенка. По концертї будуть евентуально танцї. Других часописий просимо о повторене.

Надзвичайні загальні збори каси пожичкової і щадничої в Кічері відбули ся минувшої неділї при повнім числї членів. Стоваришене числило до загальних зборів 53 члени а вступили підчас зборів 4 ґазди так, що тепер є разом 57. На внесене голови надзорчої старшини п. Михайла Вахнюка, вибрано аклямациею на провідника зборів п. Володимира Турчака, котрий предложив пана Георґія Мудрака на заступника а на секретаря п. Ілю Ілюка. На внесене предсїдателя зборів вибрано п. Онуфрия Чоботаря до підпису протоколу. Провідник зборів перейшов на дневний порядок і удїлив п. касиерови слово до першої точки. П. касиер здав подрібно справу про цїле касове дїловодство. Один ґосподар зголосивши ся до слова, сказав: „Честні ґазди! Я позичив був в наші касї 40 кор. на один місяць, а вгадаєте кілько я заплатив проценту? — 11 крайцарів! Не є се для нас спасительне дїло?!“ На внесене провідника зборів виражено п. касиерови за его совістне і безплатне проваджене каси подяку через повстане з місць. Справоздане надзорчої старшини зложив голова п. Михайло Вахнюк і примітив, що лиш тогди можна сподївати ся доброго усьпіху в нашій касї, коли цїла надзорча старшина поступить честно і тверезо й оменяти ме місця скверности. П. Михайло Онуфрейчук ставить внесене, щоб всї члени стоваришеня обовязали ся до тверезости. Всї ґазди приймили внесене з одушевленем. Більша часть членів вступила вже вперед в стан тверезости. Дальше ухвалили збори втягнути в Видїлї краєвім позичку 4000 кор. — При вільних внесенях забрав слово п. касиер і навів з прикладами других народів конечну потребу товариского склену, щоб наш гріш не йшов зараз в чужі руки. Збори приняли се внесене і приобіцяли зараз по отриманю позички із Видїлу краевого отворити товариский склеп. Збори замкнено при 3-кратнім одушевленім восклику „многая лїта“ в честь цїсаря.

Іля Ілюк, секретар. *Володимир Турчак,* провідник зборів.

Цїсарскі маневри в Галичинї. В сегорічних маневрах возьмуть участь отсї відділи війска: полки піхоти ч. 1, 5, 9, 10, 13, 15, 20, 24, 30, 34, 40, 41, 45, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 77, 80, 85, 89, 90, 93 і 95 т. є. з кождого по 4 батальйони, також по 3 батальйони з пп.: ч. 18, 65, 66 і 67; дальше батальйони стрільців ч. 4, 5, 12, 13, 16, 17, 24, 29, 30 і 32; полки драґонів ч. 1, 2, 3, 4, 10, 12 і 14; полки ґузарів ч. 4, 8, 10, 12 і 14; полки уланів ч. 1, 2, 3, 16, 17, 18, 28, 29, 30, 31, 32 і 33. — Полки дивізиї артилерії ч. 1, 2, 3, 16, 17, 18, 28, 29, 30, 31, 32 і 33; полки піхоти краевої оборони ч. 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 35 і 36; уланьскі полки краевої оборони ч. 1, 3 і 4; полки піхоти гонведів ч. 9, 10, 11 і 12; також ґузарів гонведів ч. 5. Виключно около 170.000 людий. Крім сего вирушать після orde de bataille також технічні відділи, а штаби команд будуть посїдати бальони captiv. В Ясли вітворить ся також секция для доповненя військових map.

Пробу пересилання депеш при помочи циклїстів устроює сеї неділї „Відділ циклїстів краківского Союза“. Цїлу просторонь між Краковом а Львовом, на якій має відбути ся проба, поділено на 35 секций по 10 км. Післанцї зміняють ся на кождій секциї і передають собі торбу з депешою. Виїзд з Кракова наступить о 2. год. рано, приїзд до Львова має припасти на 7·15 год. вечером. В Перемишли має бути депеша около 2·30 год. попол.

Немила пригода. Власти італійскі розбивають ся на всї сторони, аби дошукати ся участників тайного заговору на короля Ґумберта і де лиш покаже ся який чужинець, котрий в очах енерґічних властий не найде довіря, замикають его без пардону. От недавно приїхав до Медіоляну професор з Москви Сортиньский, а сподївающи ся листів від родини, зголошував ся щоденно на почтї та допитував ся, чи листи не дійшли вже. Довідавши ся о тім, власти полїцийні арештували невинного професора і доперва на інтервенцию росийского конзуля випущено его на волю. Показало ся, що взяли его за анархіста, котрий мав приїхати недавно зі Швайцариї.

Андрее жиє. Сю вість подає „Svenska Dagbladet“ після донесеня якогось Американца до американьского конзуля в Штокгольмі. Американець найшов кусень паперу, писаний рукою Андре'а, з датою 2. червня с. р. В сім письмі просить Андре о скору поміч, бо находить ся в невідрадним положеню.

Парубки і дівчата у Ґлїбоцї склали на „Народний Дім“: Іван Кривохижа, Іван Крилюк, Георгій Зеленько і Андрон Лупуляк по 1 к., Марко Оршівский 60 с., Іван Качуляк, Мирон Стрільчук, Никифір Максимюк Василїв, Никифір Максимюк Андронів, Іван Чоботар, Стефан Букатар, Іван Костецкий, Георгій Майщук, Карпо Микитюк і Танасій Максимюк по 40 с., Петро Максимюк, Александер Горобець, Тимофій Крилюк, Василь Руснак і Николай Коломийчук по 20 с., Тимофій Оршівский, Іларій Кручко, Касіян Катиринюк і Еміліян Паламарюк по 30 с., Параска Майщук, Ефрозіна Оршівска і Ефрозіна Стрільчук по 10 с., Тодосія Кривохижа 20 с., Іфтіма Букатар 24 с., Мария Костива Максимюк 16 с., Мария Сімеонова Зеленько 30 с.

Не забувайте

на донінченє будови

„Народного Дому“

в Чернівцях.

Справоздане Касове „Рускої Каси“.

за місяць липень 1900 року.

А) Приходи.

На початку місяця		в протягу місяця прибуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
76	13	1. На фонд резерв. загальний	11	50	87	63
796	84	2. На фонд резер. товар.	4	50	801	34
982	68	3. Вложено паїв	176	—	1058	68
17346	65	4. Вложено вкладок щадн.	1708	—	19054	65
8336	45	5. Звернено пожичок на скрипти	1681	17	10017	62
5452	51	6. „ „ на векслї	981	44	6433	95
2155	12	7. Побрано відсотків	393	46	2548	58
380	55	8. На адмінїстрацию побрано	75	—	455	55
31	36	9. Побрано коштів спору	—	—	31	36
35558	29		5031	07	40589	36
3349	70	9. Готівка	1572	26	3349	70
38907	99		6603	33	43939	06

Б) Розходи.

На початку місяця		в протягу місяця убуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
2620	68	1. Виплачено паїв (з того дивід. 21к. 18с.)	25	18	2645	86
12733	90	2. Виплачено вкладок щадн.	1383	78	14117	68
8230	—	3. Дано пожичок на скрипти	1990	—	10220	—
9550	—	4. „ „ на векслї	1280	—	10330	—
1250	35	5. Виплачено відсотків	68	85	1319	20
205	41	6. Виплачено коштів адм.	34	88	240	29
89	21	7. Виплачено оплат скарбових	11	42	100	63
2656	18	8. Розділ чистого зиску	—	—	2656	18
37335	73		4794	11	42129	84
1572	26	9. Готівка (Сальдо)	1809	22	1809	22
38907	99		6603	33	43939	06

В місяцю липни вступило 7 нових членів з паями деклярованими на суму 286 корон, а дїйсно вплатили 176корон. Виступив один член з паєм на суму 4 корони.

Дирекция:

Єр Пігуляк
голова.

Антін Клим
член старшини.

(Дальше буде.)

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ
можна получити в
Друкарні „Рускої Ради“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентаційні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складі
в друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.
має на складі отсі видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянської	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цісар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанєм.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Хто хоче добре і по властивій цїні купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобля (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Білє з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім роди.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Се керского.

Відсутнє число

Ч. 93. Чернівці, неділя дня 6. (19.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямаций неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

В справі чернівскої „Рускої Бесїди“.

(*Конець.*)

Вже 31-ий рік істнованя Рускої Бесїди минає а тут вона ще не має ні одної фіяїї на провінциї. Хотївши, аби просьвітна робота йшла як найскорше вперед, конче оснувати фіяїї Рускої Бесїди що після § 33 сего товариства дозволено. У сім 9-і говорить ся так: Найменьше пятнацять дїйстних членів може заложити фіяїю Товариства на підставі сего (Рускої Бесїди) статуту і за призволенем головного Видїлу, по мисли приписів закону. Фіяїя вибирає на стале пробуване місцевість, в котрій є ц. к. суд повітовий і завідомляє о тім приналежну власть. Кіцмань, Вижниця, Сторонец-Путилів, Серет, Заставна і Сторожинець се місцевости, де могли би вже сего року заложити ся фіяїї Рускої Бесїди.

Тамошна патріотична інтеліґенция повинна над сим питанем в короткім часї застановитись а користь з того може вийти велика.

Руска Бесїда зачіпає нарід не лишень своїми книжочками, але обертаєсь до него також живим словом. Задля того було би вельми пожадано, аби були в кількох місцевостях фіяїяльні осередки де би могли на переміну відбуватись загальні збори Рускої Бесїди, на котрих може брати участь велике число з околиці.

Як би хто не дивив ся на справу селяньску, якої би думки не був про те, як треба вести роботу коло просьвіти народа, щоби его як найскорше довести до тої степени духового розвою, котра би его робила здібним мощним чинником в суспільнім житю — кождий мусить признати, що заінтересоване як найбільших мас народа справами товариства через пряму участь в обрадах над тими справами — і для Рускої Бесїди і для народа самого могло бути лиш хосенне.

Але і не про одно товариство лише, не про одну лише народну просьвіту йде тут річ. По вічах народних такі збори се було би однїсеньке місце, де наш нарід має спосібність сам забирати голос і обявяти свою волю і на такі обради народні повинні бути звернені очи всїх тих, котрі знають, що будучність цїлої Руси власне в руках нашого простого народу.

Ба й поза тоті рамки виходить значіне таких зборів. Коли западні цивілїзовані народи ту засаду, що нарід лиш тогди може нормально розвивати ся, коли всї его верстви однаку беруть участь в цїлім суспільнім житю, переводять, ба по части й перевели вже в практицї, тим чином, що піднесли просту клясу народу, то ми, як і всї такі як ми майже виключно хліборобскі народи, стоїмо перед важним питанем: чи встигнем ми через піднесене нашого простого мужицтва, стати культурно їм рівними — чи нам прийде ся, на то ще довго ждати і вперед переходити через сї попередні фрази, які пережили западні народи?

Такі думки повинні руководити головним Видїлом Рускої Бесїди, що би він відступив від дотеперішної практики устроюваня загальних зборів все лише в Чернірцях, де участь селян була часом хоч не дуже мала, але навіть з інтеліґенциї являлись лиш ті самі видніїші члени товариства. Коли Видїл піддасть таким способом управу товариства впливови ширшого загалу, а в першій лїнії селян, то се змаганє мусить знайти у всїх признанє і від его звороту мусить кождий надіяти ся, що робота товариства стане хосеннїйшою.

Найважнїйше на таких зборах було би втягнути притомних в як найширшу нараду аби вони переконали ся, що се їх громадска рада і що їх голос на нїй рішає.

Устроюванє загальних зборів Рускої Бесїди по провінциї що раз в иньшім місци має отже на цїли: причинятись до розбуджуваня серед простого народа заінтересованя просьвітою, бо уможливляє тим, котрі не могли би може нїколи в Чернівцях на збори дістатись, хоть раз на кілька лїт узріти їх в своїм чи поблизькім містї. Се все буде лиш тогди можливе, коли будуть фіяїї Рускої Бесїди і коли до тих фіяїй впише ся як найбільше членів а ті члени будуть дуже дїяльні.

Придивім ся тепер близше станови Читалень Рускої Бесїди. Деякі з них розвивають ся правильно але загальний їх стан не є добрий.

Там, де розвиток читалень Рускої Бесїди потїшаючий, там дуже поважна участь в розвою припадає на наше інтеліґентне селяньство а подекуди великими подвижинками просьвіти є наше учительство, меньше займає ся окрім кількох чернівских патріотів справою читалень наша проча сьвітска інтеліґенция і духовної інтеліґенциї ми майже не маємо. Нашу гадку про нашу інтеліґенцию ми вже повисше подали. Тут завважимо, що здало би ся трохи більшої енергії, трохи більше почутя суспільних обовязків, трохи більше ідейности і доброї волї а трохи меньше еґоїзму і трохи більше посьвяти працї і гроша для спільного добра, а в недовгім вже часї зможемо за помочию таких читалень відродити все наше селяньство. Материяльно підносять ся читальнї, де є належитий провід, ще й институциї економічні, як крамниці, каси, шпихлїрі.

Окрім нечинности інтеліґенциї не дуже красний стан читалень спричинила й та обставина, що приготованя до отворення читальнї не були достаточні, бо дїло веде ся поверховно.

Досьвід учить, що всюди там де читальня не має свого власного дому, а наймає ся в комірнім, читальня чи скорше чи пізнїйше упадає. З тих 50 і кілька Читалень Рускої Бесїди, кілька є лиш на папери.

Кажемо отже власна хата Читальня, де би могли приміститись і крамниця, шпихлїр, каса і иньше, є безуслівним жаданем для користного розвитку читалень. У наших людий на жаль почутє суспільности і сьвідомість спільних інтересів селяньства дуже слабі. Отже у нас рідко де таке буває, аби один господар сказав до другого: Я твій суперник в судї, але тут в читальнї ми разом ідемо против нашого спільного ворога, тьми та економічної і суспільної нужди. Через те буває нераз таке, що поміщена читальня в приватнім домі не може правильно розвиватись, бо знайдуть ся люди, що пічнуть бути незадоволені з того, що читальня в того а в того, і роздор готовий. Отже треба власної хати для читальнї.

Головний Видїл Рускої Бесїди причинив би ся у великій мірі до піддержаня жизненности читалень того-ж товариства, коли би скликав осібний комітет зложений з відповідних людий, що мав би особливо заниматись зложенем народних бібліотек, відчитами по читалнях і по тих селах, де ще нема читальнї і устроюванєм вечерниць. Такі самі комітети мали-б покликати до житя й фіяїяльні Видїли, котрі би занимали ся тими самими задачами, а коли би не вистарчало потрібних там сил, то при-

Дві перші могили.

Написав

Іван Зажарко.

Люди вертали з поля, а заходяче сонце посиїдні свої лучі купало в озері, при котрім стояла хата найстаршого віком і загально цїлим селом шанованого ґазди Андрія Люшнї. Андріїха, також всїми улюблена ґаздиня затруднила ся вечерию, яку ладила для Василки, котра була одинокою потїхою обоїх старушків і Петрика, котрий знов яко наймит, а тепер більше за свого як за чужого уважаний, пильно прикладав ся до роботи, відвдячуючись старим Андріям за вихованє а не маючи нїякої рідні, уважав їх більше за родичів чим за хлїбодавців.

Они, заступали ему родичів, помимо, що старий Андрій нераз змашкарив его за дурно, а Андріїха, часом в злім гуморі буцїм то вчепила ся до Василки, а завше притім мусїла і Петрика нарушити.

— Чекай, чекай! — казала вона нераз — знаю, чому ти тепер так пащекуєш, бо сей приблуда в хатї і ти певна, що він тебе не дасть бити. Але як я его прожену на штири вітри, то сейчас станеш і ти лїпшою! Вже я се міркую, що він тебе псує!

Андріїха була доброю женщиною, але однак часами була прикрою не до знесеня. Гнївало її се, як бувало прийшла неділя, а Василка иньшу, а не тую, котру вона приказала еї убрати, убрала спідницю; гнївало еї також, як нераз посходили ся господарі до старого Андрія, будь то в якійсь справі, будь то хоть би для збутя часу дещо побалакати, гнївало еї гавканє пса і взагалї завше щось еї хибувало і було їй не до вподоби. Словом хотїла-б цїлій натурі надати иньший оборот. Але в ґрунтї річи була вона з серцем. Дуже любила, аби еї хвалити. Василку кохала цїлою душею, й неба би еї рада прихилити — була ґаздинею і материю в цїлім сего слова значіню. З рештою кождий чоловік має якісь примхи. Звичайно як добре викричала ся на свого чоловіка, а Петрика і Василку добре змашкарила, тодї при вечері, запросивши до себе кілька ще сусїдів, давай частувати, а по чарцї вихвалювати всї добрі прикмети старого Андрія — понад Петрика і Василку тодї вже лїпших, працьовитших, побожнїйших не було в неї на цїле село. Така була еї вдача.

Андрій нїколи з жіночих воркотів нїчого собі не робив; він аж надто добре знав свою жінку. По лїтах привик до неї. Петрикови знов нераз і сльози станули в очах і таки хотїв вже був піти в сьвіт за очи, але в таких разах Василка его спамятувала. Терпів, бо обоє любили ся.

Старий Андрій молодші лїта пережив у войску. Потому, вислуживши, осїв в тім селї, оженив ся, доробились обоє майна і були першими богачами. Дїтий мали кількоро, однак лишила ся їм тілько одна Василка. Длятого старі так любили Василку, длятого нїчо на сьвітї еї не відказували, як чогось забагла, бо більше дїтий й не сподївали ся, длятого і житє був би старий Андрій борше віддав, нїж мав би еї стратити; хотяй Андріїха нераз в злости дещо прикрого сказала їй, все таки потому каяла ся вона в душі, бо дуже еї любила.

Одного разу вечером, повернувши з роботи, сказав він до жінки:

— Знаєш що? Треба би сего Петрика взяти до нас; хлопець сирота, дїтий більше не маємо, всего, Богу дякувати, є подостатком, от най буде при хатї.

— Та бери — відповіла жінка. — Правда, що кута менї не залежить, а сироту і пан Біг каже ратувати. Коби лиш не лїнивий, та брав ся до роботи.

Урадили старі, аби Петрика взяти до себе.

Ріс Петрик і виріс. Далї-б женити ся ему. Так щож? комуж се сказати і як брати ся до сего? Він, старих немов родичів шанував, не крив ся з нїчим перед ними, він їх любив, але нїяк не мав відваги їм се сказати, що серце его чуло до їх доньки. Вона богачка, одна, однїсїнька в них, а він — наймит, сирота. Так само і Василка хоч любила его цїлим серцем, і сама не знала чому — не казала нїкому того, хоч в душі була переконана, що вони обоє вже таки належать до себе.

Старий Андрій зачав недомагати. Ґаздівство було гарне, треба було лиш всего допильнувати, бо мовляв наньске око коня тучить, а старі обоє були вже за слабі. До роботи наймали людий. Найприкрійшою хвилею для Андріїхи була та, в котрій насувалась їй гадка, що незабаром треба буде видати Василку замуж бо якось не гаразд їй до двацять лїт, як якій бідній дївчинї дївочити, лиш з тим одним не могла ся вона погодити, аби еї борони Боже не засватав біднїйший від неї, бо після еї гадки, жених повинен мати як не більший, то хоч такий самий як еї донька за великий маєток. Старий, відповідав нераз на запити жінки, щоби в тім припадку робити, цїлком байдужно, що, як хтось трафить ся Василлї, то най би і бідний був, аби лиш не пянюга а робучий, то все вже якось піде. То теж не раз і не два сперечали ся старі з собою о те аж до пізної ночи, а Василка з Петриком десь на дворі під хатою укладали в найлїпше пляни, якби то вдати штуку і як старим делїкатно й легко сказати про їх любов і намір, а на випадок, якби старі не хотїли на се пристати, що їм тодї випадало-б робити? Мали гризоту.

— Я думаю — казав нераз Петро — що так борзо се нам не піде. Треба ще почекати троха, от, хоч би рік, два.

— Се преціньзовсїм все одно чи тепер, чи пізнїйше скажеш родичам, що хочеш ся зі мною женити! Чим борше, тим лїпше. А може відразу й пристануть. Хто се може зміркувати.

Знов замовкли, глянули собі в очи, задумали ся; як би неначе мали щось на серцю, о чім їм не вільно було говорити, як би якась тайна клала їм на

готовляли би все потрібне для висланих з Чернівців людий. Головний Видїл мав би уложити спис тем, про які радить говорити нашим селянам і маломіщанам. З істориї приміром придали би ся деякі історичні образи з рускої минувшини, істория народу (не війни), на кілько еї потрібно для знаня нашого часу, або придатна до виробленя понятя про загально людский поступ, образки з рускої культури або культури иньших народів; дальше місце займали би природні науки, національна господарка як і всї суспільні науки, о скілько можуть бути зрозумілі нашим селянам і можуть їм придати ся.

На такі відчити приходило би много людий а головно селян. Книжочки про справи з обсягу господарства і про економічні справи взагалї наші люди нерадо читають, однак живого викладу послухали би радо і могли би зацїкавити ся й до читаня таких книжок.

Головний Видїл повинен над тим конечно подумати як би то уконституовати в Чернівцях правничу канцелярию, де би подавало ся правничі поради задармо. На тім зискала би чернівска інтелїґенция не мало впливу на провінциї. І се дало би ся легко зробити.

Сьвятковане роковин смерти Тараса Шевченка по селах і людові концерти з викладами і науковими демонстрациями скіоптіконом, народні бібліотеки по селах і читальнях конечно потрібні і Головний Видїл повинен над тим як найскорше застановити ся.

Богато, дуже богато ще треба сил і працї, аби піднести наш бідний і нещасний нарід, а нещасний зачерез те, що его власна інтелїґенция его покидає, пхає ся в табори его визискувачів, або в табори байдужні на людске горе чи добро. Але тим більше працї спадає на тих, що лишають ся вірні свому народови. Ми знаємо, що нас чекає богато розчарованьь, що відродженє народа, дїло не легке і вимагає богато жертв, часом зовсїм безцїльних і лишних. Але не наше дїло про се судити! наше дїло іти наперед, не питаючи, кілько і за що ми трудились. Бо роботи богато, а хто еї зробить як не ми.

Кінчу гадкою теперішного найзнаменитшого нашого писателя, що він виражає в слїдуючих словах: „Анї наука сама собою, анї свобідне і безжурне житє, анї почести нї слава, — нїчо те не може ущасливити чоловіка, як довго той чоловік все і всюди має на оцї тілько себе самого. Аж коли він всї свої здобутки, всю свою силу поверне на працю около ощасливленя других, около запевненя їм безпечного, хоть ненастанним трудом окуплюваного житя і розвитку, тодї чоловік може бути щасливим!“

Член „Рускої Бесїди“.

Війна в Китаю.

На двох сторонах широкої китайскої країни розгоріла ся борба між білою а жовтою расою. На полудневім сходї союзні війска вирушили вже на столицю „середущого царства“, а на західно-північній сторонї, в Манджуриї, росийскі війска поступають чим раз наперед, розбиваючи в пух китайскі віддїли.

До Вешинґтону доносить ґенерал Шаф під днем 10. с. м., що корпус вирушив на Пекін, прибув днем перед тим до місцевости Госіву, положеної на половинї дороги між Тіентсіном а Пекіном. Так отже вже небавом стануть союзні війска перед мурами Пекіну. Бюро Райтера доносить під днем 6. серпня, що два зовсїм достовірні куриери, які дня 1. серпня опустили Пекін, оповідають в Тіентсінї, що сама цїсарева заосмотрила обляжених чужинців в провіянт на кілька днїв. Однак мимо того ґен. Лїпченґ уставив дві гармати напротив посольств і бомбардує їх.

До росийского ґенерального штабу доносять з над китайскої границї, що дня 4. серпня прийшло до битви коло Айґуну. Китайців розігнано. Часть їх утекла в напрямі до Цісяхар в Манджуриї, иньша часть в долину ріки Амура. Ґенерал Раненкампф стрітив на полудне під Айґуна сильний віддїл Китайців, але через гірский терен кіннота не могла виконати атаку. Ґенерал Фляйшер помашерував оноді на Вейтсую, а рівночасно полковник Домбровский вирушив з Ташіка з козаками. Коли Китайцї зміркували, що Росияни надходять з усїх сторін, утїкли на схід. Росияни утомлені довгим походом, залишили погоню. Забрано 12 старих гармат і склад амунїциї та карабінів.

Видко, що відвага, яку Китайцї зразу були проявили при оборонї фортів Таку, опустила їх тепер і они, хотяй в знатній чисельній перевазї, ідуть в розсипку перед силою европейского оружя. Пляни европейских держав сягають дальше, як здобутє Пекіну і увільнене послів. Доказом сего є іменованє ґр. Вальдерзе начальним командантом союзних війск в Китаю в хвили, коли здобутє Пекіну є лише квестиею недовгого часу. Гр. Вальдерзе прибуде до Китаю аж за півтора місяця, а до сего часу вже певно буде довершеним дїло висвободженя чужинців в Пекінї. Дїяльність ґенералїссімуса мусить отже мати дальшу мету, на яку може Китайцї не були приготовані та не приготовили ся ще тепер до достаточного відпору.

Місия ґр. Вальдерзе буде отже дїлом обезпеченя цивілїзованого сьвіта від можливости з'орґанїзованого нападу китайскої раси. До того зміряє також заказ довожевя оружя і амунїциї европейскими фабрикантами.

Про дальші події в Пекінї „Дѣло“ пише:

Французске правительство одержало від свого посла депешу з датою 9. с. м., в котрій сказано, що хіньский уряд заграничних справ донїс послам в Пекінї, що Лїґунчанови поручено навязанє мирових переговорів. Посли запитують, як треба розпочинати переговори, заки дипльоматичне тїло не відзискає своїх прав і хіньскі війска посольскі териториї. Коли ті переговори спинять марш союзних війск на Пекін, то послам грозить небезпеченьство впасти в руки Хінців. Замкнені в Пекінї чужинцї змушені з'їдати дуже малі порциї. Тепер мають ще конину, хлїб і риж, котрі вистарчать ще на 15 днїв.

Італїйский посол в Римі донїс своєму правительству, що послів повідомлено о даній Лїґунчанови повновласти навязаня мирових переговорів. Хінцї мимо того дальше бомбардують анґлїйске посольство.

Анґлїйский адмірал доносить з Таку, що союзні війска знаходять ся вже віддалені о 27 миль від Пекіну. Війска стрічають ся з малим опором, бо як лише підійдуть під хіньскі позициї, Хінцї сейчас цофають ся.

Австро-угорский военний корабель Цента вже станув в Чіфу. Корабельний віддїл прилучив ся дня 10. с. м. в Тіентсінї до міжнародної армії, котра посуває ся наперед і гонить перед собою утїкаючого ворога.

Хінцї з великою увагою слїдять роботи при розширюваню фортифікаций в Кантонї. Після вістий походячих від Хінців, форти Боюр безперечно розпічнуть канонаду, коли в пристани збере ся ще більше военних кораблїв. Найменьша причина може довести до проливу крови. Военні приготованя в Кантонї тревають дальше. Фортифікациї коло Вампса вже готові а здовж ріки позакладано міни.

Анґлїйскі війска, котрі прибули з Гонкону до Шанґаю, не могли вступити на землю з причини опору віцекороля. Поставу віцекороля приписують впливови французского і росийского конзуля. Сеймур жде на інструкциї свого правительства.

Хіна зачинає вже бути костию незгоди між державами, котра спонукує їх висилати туди що-раз більші сили, не так против Хінців, як скорше на се, аби мати більшу силу супротив иньших союзників і бути приготованими на всякий евентуальний опір о заграблене Хінцям добро. Поступи Росиї в Манджуриї, а специяльно заняте Нючвану і установленє росийского заряду в тім містї, викликало завись Анґлїйців і тому они висилають більші сили до Шанґаю. Можлива річ, що за приміром Росиї і Анґлїї підуть також прочі держави і пообсаджують своїми війсками иньші провінциї Хін.

Ще про атентат на короля Гумберта.

Аж тепер, по смерти і по похороні короля Гумберта, майже всї часописи роблять тяжкі закиди італїйскій полїциї і цїлу вину спихають на неї за страшне недбальство. Бо справдї якби полїция була осторожнїйшою, чейби не було прийшло до атентату. Король Гумберт вправдї два рази майже чудом спас ся від рук анархістів і нїколи анї чути не хотїв о тім, щоб его полїция стерегла, уважаючи се трусливостию, однак полїция медіоляньска, бувши ще 25. липня перестережена від Австриї, аби мала ся на осторожности, могла преціньь подбати так о безпеченьство короля, щоб король Гумберт і не зміркував сего. А полїция, на завідомленє о небезпеченьстві, замість подбати про осторожність, дала нагоду до роботи по бюрах мельдункових, бо тодї кождого подорожного мельдовано, ревідовано, підозрівано, так якби готелї були самими анархістами переповнені. Виглядало се так, як каже пословиця: лїз на грушку, рвав петрушку. Тимчасом являє ся індівідуум і найспокійнїйше в присутности тисячів народа стріляє до короля, а полїция — слїдить десь в картках легїтимацийних за анархістами незнаних назвиск.

Хтож тут винен як не полїция?! Преціньь цїлий сьвіт знає, що Монца є гнїздом всїляких елементів радикальних, републїканьских, соціялїстичних і анархістичних, то теж треба було власне тут як найбільшої осторожности. Там де анархізм не істнує, або остаточно ще не дуже розвинений, там і деспоти можуть собі сьміло і безпечно ходити, але тут, де явно виходять анархістичні ґазети, де анархісти явно і складки собі роблять на анархістичні цїли і певні, що власти дивлять ся на них крізь пальцї, якже можна було лишити сю річ байдужно? Чомуж полїция не звертала навіть уваги на се, що на тиждень перед атентатом, навіть і рада міска не хотїла короля повитати як він там прибув? Преціньь полїция дуже добре знала, що тамошна рада міска є републїканьско-соціялїстичною, а соціялїсти в день прибутя короля, котрого цїлком без оваций принято, урядили навіть певного рода демонстрацию. Вправдї для ока увязнено кілька експедентів, а о решту нїхто й не питав, анї сею справою не займав ся.

Полїция дивила ся з байдужностию на се все, аж як виконано атентат, задеревіла з дива, а рада міска ухвалила вислати депутацию з кондоленциею до королевої.

Преціньь безпеченьство особи се найбільше завдане кождої держави, і на се є полїция, щоб дбати о безпеченьство, між тим в Італїї вона не сповняє свого завданя.

В Ґенуї Люкені, убийця нашої пок. цїсареви Елисавети звернув на себе своїм неморальним веденем увагу полїциї, але проте о пашпорт, нїхто его не питав.

уста запору, як би когось бояли ся, як би перечували, що їх подруже вилами по воді писане. Мовчали і любили ся. Так минали днї, тижнї і місяцї.

Одної недїлї старий Андрій борше вернув з церкви нїж було его звичаєм, а прийшовши до хати й слова не сказав до жінки, покрутив ся по хатї, вийшов за хату і там на муравї ляг під грушкою. Стара Андріїха, здивована тим незвичайно скорим поворотом чоловіка, вийшла до него під грушку і спитала его, чи може не хорий.

— От, щось менї лихо — пробурмотїв старий — але не дивота і лїта вже не молоді...

На дальші запити жінки, котрі мали форму судової індаґациї, осьвідчив їй, що хоче доньку видати за Петрика.

В стару Андріїху, як би грім ударив.

— Що? — скрикнула мов не самовита, заломлюючи руки, — що я чую? Чиж би ти старий мав з розуму зійти? Щож би цїле село на те сказало? Таж з нас і сороки на плотї сьміялиб ся.

— Та нїби по що малиб аж сороки зліїтатись та сьміятись? Я кажу тобі отверто, що від сего не відступлю, так хочу і так має бути, бо сей звязок уважаю за добрий. Хлопець побожний, робучий не марнотравний, знаю, що по моїй смерти маєток в добрих руках лишить ся, а що вони любять ся, се менї вже від давна не тайно.

— Але бій ся Бога старий! людям дамо нагоду до посьміховиска! Чи в селї не було вже парібків богатих, чи не було в ким вибрати, та аж за такого якогось приблуду маємо дитину віддати? І не жаль тобі дитини, старый спамятай ся!

— А Петрик чи вже не дитина? Також людска дитина; а що не богатий, ну, і я також не був богатий. Дав Бог, є і маєток.

— Господи сьвятий! вдурів на старість, тай годї. Старий! що робиш?

— Так хочу і по всїм. Доки я жию, буде так як я кажу; а умру, тодї роби собі як ти хочеш. Хоч плач, хоч скач!

Подумала стара, мовчки вернула до хати, бо знала, що старий мав таку натуру, що бувало як скаже так, вже й не відмолиш.

Наша Василка і Петрик хто знає як довго були би ся носили як курка з яйцем зі своїм проектом, але нинї як раз старий Андрій був в добрім гуморі а ідучи з ними разом до церкви та бесїдуючи по дорозї то о сїм то о тім, зійшли таки на бесїду про женитьбу. Петро від часу до часу по дорозї поштуркуваний в боки Василкою, аби вже раз просив тата о неї, осьмілив ся і цїла тайна їх любови вийшла перед старим на верх.

— А ти таки любиш Петра, і хочеш піти за него? — запитав старий Василку.

Василка спустивши соромливо очи в землю вже нїчо й не відповіла, рада що Петрик спроміг ся на відвагу і сказав татови про неї.

Як вже тато знає, що вони любять ся, то вона певна, що потрафить старого підійти і вимогти на нїм слово на женитьбу. А старий як що обіцяє, то й дотримує слова. Найтяжше було сказати.

Увійшли в церкву. Молоді пішли наперед а старий остав ся з заду, і не міг з дива вийти, яким чином Петро міг відважитись просити его о Василку. Але в духу таки признавав, що добре ся склало, що Петро спроміг ся на відвагу і добре, що Василка за тим. Він же й сам був таки з разу за тим, але не випадало ему з Василкою накидати ся Петрови.

Горячо і зимно робило ся Андрієви в церкві. Не міг довше встояти, вийшов, а у нутрі мов щось перевертало ся, кипіло, не давало супокою, як би перечував якесь нещасте.

Пустив ся до дому а по дорозї ріжні думки залягали его голову.

— Ет! якось все буде — шепнув під носом, махнув палицею і прямував до хати.

(*Конецъ буде*).

Шість лїт тому зістав Бресі (убийця короля Гумберта) яко знаний анархіст видалений з Палерма на остров Пантелярія. Потому вернувши до Прато, звідки походить, подав о позволене ношеня оружия, однако полїция відмовила ему позволеня, лишаючи его „під надзором полїцийним“. В Ґенуї також був „на оцї полїциї“, а в Медіолянї таки отримав він пашпорт, поїхав до Америки, в маю вернув до Італії назад і вже „надзір полїцийний“ ослаб а Бресі доконав атентату. Се вже крайне недбальство.

НОВИНКИ.

Черновцї, 18-го серпня 1900.

День уродин нашого Найяснїйшого Монарха Франц-Йосифа І. Чернівці обходили дуже торжественно. Вже в переддень сего сьвята, місто удекороване рїжнобарвними національними фляґами перебрало сьвяточний характер. У вечер ясніло воно ілюмінациею, а на вежі ратушевій спалено огнї штучні. В самий день Найдостойнїйших уродин відбули ся рано по всїх церквах, костелах і божницях торжественні Богослуженя в честь Найяснїйшого Пана, а по полудни відбув ся обід у н. президента краю бар. Бурґїньона, на котрий були запрошені найвизнатнїйші особистости міста Чернівців.

Відомости особисті. Бурмістр міста Чернівців барон Кохановский вернув вчера зі свого лїтного побуту з Сольки і перебрав назад урядоване. — Начальний директор переворскої цукроварнї в Галичинї Франц Ганус, прибув до Чернівців в справі заведеня в Жучцї буковинської цукроварнї. — Радник краєвого суду Лупу, виїхав на довшу відпустку. — Правительственні радники Тромпеур і Оробка, а консисторіяльні радники Калїнеску і Іллясевич повернули з відпустки.

Іменованя. Президент краю н. барон Бурґїньон іменував н. Антона Йосифовича, концептовим практикантом правительства.

З нагоди 70. уродин нашого Найяснїйшого Цїсаря Франц-Йосифа І. черновецкий маґістрат замовив у народній кухни 1000 обідів і приказав в трех днях роздати їх даром межи бідних.

Нові будинки урядові на Буковинї. Мінїстерство справедливости в порозумінню з мінїстерством скарбу, рішило побудовати в Заставнї і Селетинї нові урядові будинки, з котрих перший має коштувати 140.000 кор., а другий 90.000 кор. Оба ті будинки мають бути готові в 1901 р., а будову їх поручено інжинерови Клїцї в Чернівців.

Ґраф і ґрафиня Льоняй на другий місяць прибудуть до Угорщини в цїли відвіданя родини ґрафа Льоняй. При тій спосібности ґраф Льоняй наміряє спродати або винаймити в посесию свої добра на Угорщинї.

Стемплї на чистім папері. Після розпорядженя мінїстерства скарбу можуть податкові уряди вибивати на жадане сторін стемплеві значки на 2, 4, 10, 14, 24, 26, 30, 38, 40, 50, 60 і 80 сотиків, і на 1, 2, 5, 7, 10, 12, 20, 25, 50 і 100 корон, або на цїлком чистім папери, призначенім до писаня актів, або також на печатаних блянкетах, як фрахтових листах, чеках, повномочиях, квітах і т. п.

Против анархіста Бресціого, котрий застрілив короля Гумберта розпічне ся напевно 29. с. м. розправа, бо акт обжалованя вже виготовлений, а співвиновників замаху виелїджено. Компромітуючі письма в справі атентату найдено у любовницї Бресціого, Емми Кваццї, у давного его хлїбодавця в Прато, у Лянера і Квінтавалього і у его рідного брата Льоренца, шевця в Прато. Всїх їх увязнено і відставлено під ключ в Медіолянї, а перед кількома днями приловлено в Квінто коло Ґенуї товариша Бресціого, з котрим его бачено критичного дня в Монцї.

Кара за цїкавість. В середу, дня 8. с. м. зібрала ся на мостї в Перемишли громадка цїкавих і приглядала ся, як сплавники бідували на Сянї зо сплавами, котрі зачепили о стовпи під мостом. Один селянин так цїкаво заглядав з мосту в воду, що перегнув ся до половини тїла через поруче, аж вилетїла ему з пазухи хустка, в котрій мав завязані 200 корон. Бідака наплакав ся немало, бо тяжко було відшукати згуби на днї Сяну, аж знайшов ся один зо сплавників, що згодив ся за доброю нагородою ратувати затоплений скарб. Се удало ся ему аж по кількаразових пробах, за що дістав 15 корон, а селянин поприсяг собі повздержувати свою цїкавість.

Todtschlagen den Juden! Учитель нїмецкої колонії Мариягільф, коло Коломиї, устроїв перед кількома днями людовий фестин в недалекім лїсї та запросив ресторатора Каганого (жида) з Коломиї, щоби обняв буфет. Кагане пристав з радостию на предложене та з рожевими мріями на добрий заробок поїхав враз з цїлою родиною та з припасами вареного, печеного і паленого на місце фестина. Та нещасте хотїло, що паленого було більше, як чого иншого. Підохочені Нїмцї погасили все сьвітло десь коло 11 години в ночи і повитягали чопи з бочок, а „гіркий“ нектар поплив струями в яруги. Не конець на тім, Нїмцї счинили крик: Todtschlagen den Juden! Hinunter mit ihm! і кинули ся бити жидів. Присутний командант жандармского постеруику порадив Каганови, щоби сейчас відїхав, бо з підпитими Нїмцями не мож було в ночи нїчо вдїяти. Кагане зложив на віз, що попало під руки, і відведений жандармом на дорогу поїхав домів. Однак в лїску, через який мусїв переїздити, вискочило з гущавини кількох Нїмців і давай вивертати віз до рова. Перестрашений Кагане з жінкою, двома дочками і синком зіскочили з воза і розбрили ся по лїсї, полишаючи все добро в руках напасників. Допервa другого дня прибули буфетярі до Коломиї і зробили донесене до прокуратории, а поки-що всї наїдки і напитки пропали безслїдно в нїмецких животах.

Зрада державна. Перед віденьским судом карним вела ся сими днями розправа против Короля Сарії, резервового офіцира австрийскої армії, котрого обжалувала прокуратория, що він допустив ся головної зради через продажу чужій державі плянів військових і важних документів. Рівночасно відповідав перед судом батько его Валентій, котрий мав склоняти родину свою до зложеня фальшивого сьвідоцтва в користь сина Короля. Розправа виказала, до чого впрочім і сам обжалований признав ся, що Сарія дїстав за доставлені ним одній державі пляни 9.500 зр. Обжалований боронив ся, що пляни ті не представляли жадної вартости, бо були ним самим без жадного поміру споряджені; він уважає собі навіть за паріотичний поступок, що потрафив отуманити неприятеля, за якого він яко австрийскій офіцир чужі держави уважає. По переведеню розправи, котра виказала, що обжалований виїзджав дуже часто і всюда зміняв назвиско то на ґрафа Спавра то знов на якогось доктора, засуджено его на 4-лїтну вязницю, заострену постом, а батько на місяців арешту.

Румуньскі жиди утїкають сотками до Америки — часто без всяких средств. Угорске правительство зарядило, щоби всїх жидів, які не зможуть виказати ся достаточними средствами для подорожи через Угорщину — назад відставлювано до румуньскої границї. Есть се справидливе і на часї дуже потрібне зарядженe. В виду сего будапештеньский кагал ухвалив подати средства тим жидам, що хочуть їхати до Канади, в такій висотї, щоби могли заїхати аж на місце.

Перли цїсаревої. На острові Корфу кружить між тамошними рибаками романтичне подане про перли австрийскої цїсаревої Елисавети. Межи дорогоцїнностями померлої цїсаревої, — як каже подане — не стає цїнного нашийника з перлів, який лежить на днї моря. По траґічній смерти свого одиного сина, цїсарев оставила свою вітчину і поїхала на остров Корфу, де з журби попала в довшу недугу. Коли подужала, замітила, що перли в нашийнику, який носила від початку свого подружя, стратили свій первісний блеск. На приказ цїсаревої зроблено тодї срібну скринку, в яку она вложила згаданий нашийник і власноручно вкинула его з високого замку до моря в тій цїли, щоби морска вода привернула перлам давну їх красу. Нашийника сего пізнїйше цїсарева нїколи не носила, а з того пішла між місцевими рибаками поговірка, що він лежить ще доси в мори.

Злодїйска безличність у Львові доходить до неможливости. Злодїя не потрафить тронути навіть найбільше людске нещасте; він стремить до своєї цїли без огляду на обставини і як-раз при нещастях вітрить він найбільшу добичу. Якась прилично убрана панї у Львові, ідучи передвчера о годинї 9. вечером з кошиком в руцї, упала на хіднику в наслїдок апоплексиї. Коло нещасної зібрав ся гурт людий, прийшов поліцияит, але не можна було упавшої привести до сьвідомости. На се приступила до полїцияита якась женщина і заливаючи ся сльозами, заявила, що недужа мешкала разом з нею і подала ему свою адресу. Опісля забрала з лежачої панї кошик і що дало ся взяти і відійшла. Показало ся однак, що она була звичайною злодїйкою, бо полїцияит не найшов еї після поданої адреси і мусїв недужу відвезти на ратункову стацию.

Правдиві Нубійцї. У Вроплаві в зоольоґічнім огородї пописувала ся недавно перед публикою ґрупа Нубійців та своєю поставою, дикими поглядами, рухами тїла і питомими нубійскими танцями викликувала пострах та подив між Нїмцями. Нещасте хотїло, що одного красного ранка листонос принїс поручений лист до намету начальника африканьских Нубійців. Лист був заадресований: „An Herrn Leib Tirsch iegel aus Polnisch Lissa derzeit Nubier im zoologischen Garten in Breslau“. Показало ся, що Нубійцями е не хто иньший, як Лейби та Мошки.

Анархісти. На поручене мінїстерства, неаполїтаньска полїция пошукуе двох Сербів-анархістів, Петровича і Живковича, що мали бути заосмотрені в австрийскі пашпорти. Они мали намір довершити атентат на чорногорского князя в Римі.

Зелїзна корона Льонґобардів, яку привезено до Риму на похорони короля Гумберта, е одною з найстарших і найцїннїйших історичних памяток, які в Італії находять ся. Зелїзною називае ся тому, що в серединї еї находить ся вузка зелїзна обручка, на якій е насилених шість бляшок, що становлять верхну часть корони. Зелїзну обручку, яка дае ся скоротити, або розширити після величини голови, мали виковати з одного гвоздя, якими Спасителя прибито на хрест. — Нїмецкі цїсарі мусїли крім корони римскої і аквізґраньскої уживати при коронациї також зелїзної корони, яку переховувано завсїгди в Монцї або в Медіолянї. Коли Наполеон оголосив ся королем Італії, короновав ся також і сею короною дня 26. мая 1805 р. в Медіолянї. В десять днїв пізнїйше установив Наполеон ордер зелїзної корони, що істнував до 1814 р., а за два роки відновив его знова цїсар Франц І. Сей ордер е по нинїшний день одним з австрийских ордерів і займае пяте з ряду місце, т. е. по ордері Леопольда. В 1838 р. зелїзна корона окрашувала скрань цїсаря Фердинанда, яко короля льомбардско-нїмецкого, а в р. 1849 привіз еї Радецкий до Відня, де оставала до 1866 р. В жовтни того року відвезено еї знова до Монци, де і тепер находить ся в катедрі сьв. Івана Хрестителя. Щоби перевезти корону на похорони Гумберта, потреба було осібного призволу королївского і кардинала Феррари. Перенесене відбуло ся незвичайно торжественно в присутности королївского нотаря і сьвідків та при військовій асистї. Коло корони поступала почесна сторожа в середновічних строях. По похоронї відвезено корону до Монци, як сего жадае закон.

Женщина в Китаю Становиско женщини в китайскій родинї не можна начеркнути рожевою краскою. Она е невільницею мужа, так бодай на зверх видае ся. За молоду до школи не ходить і остае цїле житє неукою. Китайка виходить заміж в дуже молодім віцї, бо в 14. р. житя. Набута мужом від родичів як яка домашна посудина за гроші, становить в домі родичів мужа звичайну посудину, аж поки не стане материю сина. Від тої хвилї виходить по части з під власти своєї тещі. Дивне е становище мужа до жінки в Китаю. Хотяй би еї не знати як любив, мусить перед иньшими удавати, що вона его нїчо не обходить, що він еї легковажить, бо сего вимагае народний звичай. Про чиюсь жену спитати, означало би брак всякого виховаия: женщина е посудиною, яка не повинна нїкого обходити. Навіть в висших домах Китайців, коли пр. обоє подорожують, то муж їде з синами в одній повозцї, а жена з дочками в другій. По смерти жінки муж може того самого дня оженити ся з иньшою, та не лише з одною, але з кількома нараз. — Однак о скільо становиско жени до мужа е невиносиме, о стілько як матери до синів почесне. Дїти обожають свою матїр навіть тодї, коли самі мали би вже внуків. По матери носять сини жалобу та що найменьше сто днїв при кождій розмові згадують про ню з найбільшою пошаною. Здавало би ся з передше наведеного, що становиско женщини в Китаю е понижаюче. Так дїйсно не е. Зависить се від моральної вартости та від вдачи Китайки, чи вона буде для мужа невільницею, чи его цирою подругою. Переважно е Китайка вірною приятелькою свого мужа, а можна про се вносити з того, що мужчини маючи право до многоженьства, майже нїколи сим правом не покористовують ся. Богаті Китайки живуть навіть дуже вигідно. Про нїчо не журять ся, нїчого не роблять, та цїлими днями поправляють свою тоалету.

На „Народний Дім“ зібрав Вп. Партемій Данчул на книжочку дрібними датками 13 зр. 20 кр.; на них зложились: Партемій Данчул надучитель з Волоки 3 зр. Марік Данчул з Волоки 2 зр., Нестор Ґодза, учитель з Волоки 1 зр., Ксенофонт Данчул учитель з Станівців д. 2 зр., Нестор Фрундза учитель з Станівців 1 зр., Олекандер Купчанко 2 ср., Теофиль Козак 50 кр., Н. Н. з Кобина 30 кр., Осип Ґриґорчук 35 кр., Николай Кушнїрюк з Барбівців 30 кр., Володимір Данчул 25 кр., Нестор Данчул 25 кр., Ольга Данчул 25 кр. — Сердечна подяка.

Телеґрами „Буковини“.

Відень, 17. серпня. Президент мінїстрів др. Кербер був вчера в Ішлю на авдиенциї у цїсаря. Нарада тревала годину і чверть. Опісля др. Кербер вернув до Відня. В парляментарних кругах кружать поголоски про реконструкцию кабінету Кербера. В кругах близьких до правительства твердять, що в Ішлю прийшло до рішучих ухвал що-до ситуациї. Між иньшими проектами Кербер має покликати до кабінету мінїстра Нїмця, з компетенциею, яку має мінїстер Резек. Правительство наміряе утворити Geschäftsmajorität для полагодженя біжучих суспільно-економічних справ. Кербер хоче удержувати з тою більшостию ad hoc тїсний контакт і информувати еї о кождім пляні правительства. Правительство залишило гадку відтворенія автономічної більшости з виконуючим комітетом і не хоче виступати в який небудь спосіб против Нїмців.

Відень, 17. серпня Polit. Corresp. доносить, що по короткій вимінї депеш між австрийским цїсарем, австрийске правительство згодило ся на іменоване ґр. Вальдерзого начальним командантом союзних віск в Хінах.

Льондон, 16. серпня. Ґазети ранїшні подають телеґрафічні вісти з Гонґконґ, що европейскі войска вимаширували вже в Пекін.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8о. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ
можна получити в
Друкарнї „Рускої Ради“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis. Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4,
має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістох „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,
що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанєм.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 годинн рано.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґренобльї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопцїв.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Се керского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 94. Чернівцї, середа дня 9. (22.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмiнiстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатанї вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

Про поворот дра Кербера з Ішлю, пише „Руслан“:

Др. Кербер не привіз мабуть з Ішлю того всего, на що покладалась вся німецка лївиця з новими своїми союзниками. До „рішучих діл“ так далеко, як далеко було в червни, по закритю парляменту. З грізної хмари не посиплють ся анї октроюваня, анї розвязаня парляменту, анї пересунене точки тяжести більше на лїво, анї ґр. Штірк не одержить запросини до зложеня кабінету лївицї. Вислїдом поїздки дра Кербера до Ішлю буде се що президент кабінету виявив охоту, склакати парлямент на осїнну сесию але під вимінкою, що представителї поодиноких клюбів дадуть єму поруку, що парлямент буде працювати. Не буде такої поруки, то не буде і осїнної сесиї, тим більше, що австрийскі народи вже освоїлись з § 14-им, а рада державна може бути склакана аж в половинї слїдуючого року для вибору делеґаций.

Др. Кербер покличе мабуть для людского ока представителїв більших парляментарних сторонництв в вересни на довірочні наради, спитає їх о їх суд, одержить від Чехів неґативну відповідь і тим виправдає свій режім, посредством конституцийного 14-го параґрафу.

Інакшого висдїду поїздки дра Кербера не можна було навіть надїяти ся. Від червня до половини серпня нічим не підготовлено санациї парляменту, бо нїхто не подбав про санацию Австриї. Весь сей час змарновано на пусту дневникарску дискусию і посольскі неосущимі санацийні проекти в родї проектів Ґрабмаєра і Ебенгоха. Др. Кербер ждав на оздоровлене парляменту з нїдра парляменту і не діждав ся такого уздоровленя, позаяк уздоровлене парляменту стоїть в тїсній звязи з поправою відносин між поодинокими австрийскими народами, а за сю поправу не взяли ся анї народи самі, анї правительство,

Про вислїд поїздки д-ра Кербера до Ішлю N. fr. Presse пише, що поки-що не думає правительство октроювати анї язиковий закон анї реґулянін, не намірає розвязувати парлямент і не буде скликувати нових мирових конференций. Вся діяльність правительства обмежить ся на разї на скоре скликане парляменту, але під услівєм, що парлямент схоче працювати. Лише до такої акциї одержав др. Кербер повномочиє від корони. Не буде також др. Кербер заходити ся коло зложеня нової, кріпкої парляментавної більшости.

Майже те саме каже „N. W. Tagblatt“ з тою ріжницею, що „N. W. Tagblatt“ інсинуує д-рови Керберови, будьто він пересьвідчений, що парляментарні сторонництва, сситі безпарляментарної ери, раді би вже самі зробити парлямент активним. На осліп не скличе др. Кербер парляменту. Він зіткне ся передтим з провідниками поодиноких клюбів і висондує їх успособленє. Наколи би парлямент не схотів працювати, то ситуация погіршилась би. Тодї мабуть треба би розвязати парлямент і взяти ся за октройованя.

Реляциї сї, як заручають оба згаданї дневники, мають походити з найблизшого окруженя президента кабінету і ми не маємо причини сумнївати ся о їх автентичности. Серіо подумавши, др. Кербер не в силї видумати що-небудь иньшого над те „услівне“ скликане парляменту, знаючи, що кожда сесия его кінчила ся доси лише більшим роз'яренем умів. Тількож най буде нам вільно сказати, що ся санацийна рецепта — на скрізь анемічна — на довго не вистане і покінчить ся також самою катастрофою, як покінчила ся анемічна полїтика ґр. Тун, с. є. паденем кабінету перед делеґацийними виборами. Ми боїмо ся притім, щоби пасивність правительства не стала жерелом ще більшого національного антаґонїзму в долинї, позаяк невдоволеє покривджених теперішним status австрийских народів росте з кождим днем а заворожене сего невдоволеня стане чим раз труднїйше. Безпарляментарність може бути на руку правительству, але не уздоровить держави. А мабуть місия д-ра Кербера лежала в поправі теперішних дуже невідрадних внутрішних відносин?

Війна в Хинї.

Союзні війска в силї 14 до 15.000 людий розпочали похід з Тієнтсіну на Пекін. 5. с. м. прийшло до завзятої борби під Пейтсаном, де 30.000 Хінцїв боронило ся в добре укріплених позициях. По 8-годинній битві Хінцї втїкли. Европейцї стратили до 1000 людий. Коли команданти союзних війск довідали ся що хіньский ґенерал Лїпінґен на чолї 15.000 людий машерує до Япикуку, аби там зайти союзним військам дорогу, рішили випередити его. Марш виконали континґенти: американьский, анґлїйский, французкий, японьский і російский під командою американьского ґенерала. Зі стратою 322 людий побито Хінцїв і дорога до Пекіну була вже отворена.

Дня 14. с. м. союзні війска стояли вже отворена. Дня 14. с. м. союзні війска стояли вже в віддаленю 25 кільометрів від Пекіну. Тепер ті війска стануди під Пекіном, або й навіть заняли місто. На всякий спосіб не надіють стрітити ся з великим опором, бо як доносять, князь Туан з великим числом Боксерів, пофнув ся з Пекіну.

На підставі послїдних вістий не можна виробити собі ясного суду про результат експедициї на Пекін. Після одних донесень союзні війска стоять під брамами Пекіну, після других вже заняли місто, а після третих в тій хвили прийшло до певного рода завішеня оружія і між хіньскими властями, а командантами чужих війск ведуть ся переговори в справі виїзду послів з Пекіну. Не знаючи, котра вість автентична, подаємо всї донесеня по черзї.

Аґенция Стефанїого доносить, що союзні війска станули вже не далеко Пекіну, прогнавши вперед дня 9. с. м. хіньский корпус під командою Тунфусіяна. З того самого жерела доносять, що союзні війска по дуже тяжкім марши станули в Матов місцевости положеній на полудневий всхід від Пекіну. Хіньске війско замкнуло дальшу дорогу. Російский командант передвиджуючи напад Хінцїв на Матов, зажадав, аби прислано поміч. Вислано єму один французкий баталїон і дві італїйскі компанії.

З Тієнтсіну доносять, що союзні війска заняли дня 14. с. м. Чанкінван. Хінцї пішли в розсипку, лишаючи на боєвищи 5.000 трупів.

Нюйорский Journal оголошує депешу свого кореспондента з Чіфу, котрий доносить: з доброго хіньского жерела довідую ся, що союзні війска вже в понедїлок станули в Пекінї. Суть всякі причини припускати, що вступ до міста здобуто силою. Посли мусять бути уратовані, бо здаєть ся, що прилучили ся до союзних війск.

З Таку доносять під датою 15. с. м., що для забезпеченя лїнії відвороту союзних війск, станув там один російский полк. Союзні війска обсадили Ту-

Дві перші могили.

Написав

Іван Захаржо.

(Конець.)

— Хоть жінка і не схоче пристати на подружє Петрика з Василкою, а я таки довершу діла.

Минуло три днї, а стара Андріїха не могла впоратись з тим, яким би то способом відвести старого від наміреного пляну. І спанє не бралось її, а що до докорів, в тім часї, яких не жалувала для Петрика і Василки, вже й не споминати. Старий впер ся, годї. Не вдїє нїчого. Мимо того, ще не тратила надії, що побідить.

— Той бовдур забурений, той волоцюга, — верещала — мав би мою Василку узяти, не дїжде він сего, аби колись надомною мав старшувати. Радше най Василка дївочить до сивої коси, нїж я при них на старі лїта малаб плакати чорного сьвіта, білої берези.

— Але чуєш! — лагіднїйше троха відозвав ся Андрій. — Твоє балаканє на нїщо не придало ся; вони залюблені. Ми старі, Господу всемогучому дякувати, господарство красне, Петро здоров, сильний, робучий, тверезий, чогож ще хочеш від него? Прецїнь в гріб не возьмемо нїчого з собою! Віддамо Василку за него, а самі будемо при них, але все таки аж до смерти на своїм. Вважалась, як він тепер за все дбає, і нїчо від его очий не спасе ся. Най лиш він оженить ся з Василкою, переконаєш ся, що то з него за ґазда буде!

— Дбає, бо хоче женити ся з Василкою, але...

— Але як оженить ся — перервав старий — то ще лїпше буде о все дбати.

Нїяк не могучи старого переконати, розсерджена, аж сплакала зі злости, придумуючи спосіб, аби з сего, що старий уложив, таки нїчо не було.

Хто знає чи намір старого Андрія не був би здїйснив ся, як би Андріїха не розповіла про него Катеринї, молодій вдові, котра вже давно закусила зуби на Петра, і в очи з ним була добра, а перед Андріїхою виговорювала на него, що лиш їй слина на язик принесла, стараючись тим чином зробити заколот між Василкою, Андріїхою і Петриком, думаючи, що старі проженуть его, вона відтак его пожалує, голову заверне і сама піде за него. В тій цїли власне дала вона старій Андріїсї зїля, щоби та задала его Василцї на ніч, а воно певно остудить серце Василки до Петрика, на котрого дївка і не подивить ся.

Старій Андріїсї аж лекше стало на серцю. Вона-ж сего й бажала, бо старий твердо обставав при своїм. Як Катерина приказала, так вона й зробила.

Що Василка і Петро любили ся, о тім цїле село знало, але як таки вже пішла чутка, що небавом їх весїлє, всї не могли вийти з дива, чому богачів з відтам відправлювано, а з таким бідаком як Петро, Василку вінчають.

Дїялось се у суботу. Люди прийшли з роботи, позасїдали під хатою на припі то де небудь уґруповали ся. Ждуть на вечеру і тижневу заплату. Андріїха вийшла до них з горівкою. Старий Андрій закуривши люльку, бесїдував з людьми о дощи, погодї, засївах, уроджаю, Василка пішла по воду а Петро до шопи врубати дров. Повечеряли. Найбільше оживленою по вечері розмовою була справа посьвяченя нового кладовища в селї, бо на старім, не знати з якої причини власти заказали ховати. Вже було місце окопане на нове кладовище, вже стояв хрест з Ісусом Христом, лиш треба ще посьвятити. Кождий занимав ся живо сею справою, кождий робив свої уваги а найбільше непокоїло Катерину се, хто буде найперший на нїм лежати.

— А хтож се зміркує — сказав Андрій, накладаючи люльку тютюном — Божа воля. У Бога нема вибору. Хто призначений і нинї вмирати, то мусить. Чи борше, чи пізнїйше, всї там прийдемо.

— Так, так, таки правда — відозвались всї і звернули знов розмову на иньший темат.

Ще троха посидїли, побесїдували, тай поволи порозходили ся, кождий в свою сторону, а старий Андрій з жінкою лягли спати.

На дворі лишили ся молоді. Василка і Петро. Не могли обоє наскаржити, нарозповідати всего, наобіймати і нацїловатись.

Завтра вже тато дасть на заповіди, а їх все щось непокоїть, не веселить.

Знали вони біднї, як тато був їм рад, знали, що мама була їм ворогом і догадували ся, що мусить бути ще і трета особа, що бороздить їм, але нїколи не думали на Катерину.

Катеринї легко було між ними зробити заколот. Вона знахорка. Штуку знахорства одїдичила по своїй небіжцї мамі, котру всї називали „слїпою ворожкою“. Ходили до Катерини, аби дещо довідати ся і нашi молоді, ходила і стара мати. Легко Катеринї було знати цїлу справу.

Сидїла Василка з Петром майже до опівночи а відтак пішла спати, Петро поїхав з кіньми в поле.

Другої днини, Василка не встала як звичайно весела. Вставала вона ранїйше як всї. Нинї вона недужа, годї їй піднести ся.

Стара налякана збудила Андрія, випитуючись доньки, що єї хибує. Що се є?... Василка й не говорить.

Саме на той час явив ся Петро, а занепокоєний наглою недугою Василки, не надумуючись, сїв на коня, і пігнав в місто за лїкарем.

Андріїха в мить ока скликала майже цїле село. Між людьми находилась і Катерина. Ріжно люди радили; один се, другий те, всї бігали, крутили ся один поза другого, баби кинулись варити ріжне зїлє, але в дїйсности нїхто недужу не ратував і заки Петро вернув з лїкарем, Василка вже й застигла.

Не помогли відтираня, нї горівка,

неґас, а передвчера мав наступити атак на Пекін.

Депеша з австрийского корабля „Марія Терезія“ доносить, що після вістий, які надійшли від тїла консулярного в Цекінї, союзні війска стоять віддалені о 12 миль від Пекіну.

З Вешинґтону доносять: На просьбу лїгунчана о мирове посередництво, кабінетова рада ухвалила відповісти, що правительство готово згодити ся на завішене оружія в цїли увільненя послів і иньших замкнених в Пекінї. По їх увільненю мають бути через певний точно означений час здержані военні кроки, а то для переведеня мирових переговорів.

Після вістий, які надійшли до Вешинґтону, хіньске правительство мало видати наказ, аби висші хіньскі урядники з'їхали ся з командантами союних війск в місцевости Тунчев, аби з ним порозуміти ся в справі відісланя послів з Пекіну. Також князь Чін мав одержати поручене вести в тій справі переговори. Згадана стріча вже мала наступити.

Зелїзнича лїнія з Тіенґсіну на північ вже в більшій части направлена. Над приверненем руху на дальшій части до Пекіну працює росийский віддїл. А про ситуацыю в Шанґаю подає „Дѣло“ слїдуюче:

Оногї донесено, що під Шанґаем станули анґлїйскі кораблї і хотїли висадити на землю більші віддїли индийских війск, але не могли того зробити, бо віце король запротестував. Сей крок вїцекороля анґлїйский адмірал уважав за наслїдок інтриґи росийского і французского конзула. Вїцекороль вислав до анґлїйского правительства телеґраму з просьбою о цофнене наказу, аби индийскі війска висїли в Шанґаю. Хоч вїцекороль відкликав відтак свою заяву, анґлїйский адмірал рішив ждати на дальші інструкції свого правительства.

Тимчасом конзулї европейских держав в Шанґаю зібрали ся на нараду, на котрій анґлїйский консуль запитав, чи прочі конзулї згодять ся на се, аби Анґлія висадила в Шанґаю свої війска. Конзулї відповіли, що в такім случаю їх правительства також хочуть лишити в Шанґаю свої війска. Анґлїйский ризуль виступив против того і загрозив, що в такім случаю анґлїйске правительство цофне ся від акциї держав. Отаточно анґлїйске війско не лишило ся в Шанґаю але помашерувало дальше на Вейгавей. Боять ся, аби змінена диспозиция не випала в користь Хінцїв.

Европейскі посли по спільній нарадї вислали слїдуючу телеґраму до своїх правительств: Відкликане індийских війск в Вушунї (недалеко на півні від Шанґаю) викликало би велике небезпеченьство для публичного ладу і спокою в Шанґаю. Длятого було би конечною річию, аби в справі висилки війск до Шанґаю прийшло між державами до порозуміня. Для охорони Шанґаю повинні бути вислані ще дальші віддїли міжнародних війск.

Хіньский посол в Льондонї, одержав депешу о заключеній угодї, після котрої мала тілько часть війск має станути в Шанґаю, бо небезпеченьство вибуху повстаня в полудневих провінциях вже минуло, а о сам Шанґай не треба вже бояти ся.

Італїйскі вязниці.

Загальне є тверджене, що цельковий арешт, а взагалї досмертна вязниця, котра чекає убийцю короля Гумберта Бресціого, є нїчим иньшим, як повони дїлаючою карою смерти, власне тим страшнїйшою, що убийця не гине сейчас. Твердженє се є цїлком справедливе, бо італїйскі вязниці вже узнані суть цїлим сьвітом за пекло на землї, а сиджене в них є тортурою, про яку годї і подумати.

Єсли отже в Швайцарії, де вязниці далеко гуманїтарнїйше суть уряджені, Люкені волїв би, аби его були сейчас стратили, нїж має цїле житє находитись в тюрмі, коли навіть в Австрії, де нема жадних заострень досмертних вязниць, засуджені на цїле житє не дуже радо покористовують ся ласкою пануючою і амнестиєю, то можна собі легко представити, що смерть для Бресціого була би ласкою, спасенем і висвободженем від мук.

Взагалї неістноване кари смерти в Італії насуває дуже поважні сумнївы, чи дотичне розпоряджене справдї виникло з мотивів людскости і цивілїзациї. Один на се примір: В місцевости Брїндісі істнує стародавний замок Гогенштавфів, тепер перемінений на вязницю, призначений для таких переступників, котрі засуджені на цїле житє. Вязниця та називає ся „Bagno penale“. Провінциї, особливо полудневі-італїйскі завсїгди достарчують аж за богато таких розбишак, котрі бувають льоковані в тім замку. Нераз їх є тілько, що для новозасуджених бракує там місця. Щож в такім случаю дїє ся з ними? От відповідь: Італїйска справедливість і цивілїзация знає собі радити і... кару смерти заступає чим иньшим.

Довкола сеї вязниці „Bagno penale“ находить ся глибокий шанець, котрий імовірно був колись частию фортифікациї замку. Шанець сей в цїлком природний спосіб заріс цитриновою, помаранчевою і иньшою гущавиною так, що чужинець переходячи попри сей шанцевий буйний огород, мимоволї подумає, що вязням певно десь і приємно сидїти в тій вязници оточеній таким красним огородом. Але най би лиш спробував хтось приблизуватись до сеї гущавини, зараз почує свист сторожа і крик, аби до сего місця не наблизуватись.

Трафляє ся часом, що цїкавий чужинець пофатиґує ся аж на саму стражницю, і розвідає там о повід заказу наближуваня ся до сего місця. Почує він на своє здивоване, що заказ сей лежить по части в інтересї самої публики, бо огородець в тім шанци є переповнений найїдовитшими чорними вужами та всякими подібного рода гадюками, по котрих укушеню сейчас наступає смерть. Так поінформований чужинець як найскорше з сего місця утїкає, але однак в тій хвили насуваєсь ему питанє, що дїє ся з вязнями, котрих дуже навіть часто висилають в сей рів до огорода на роботу?

Отже публичною є нинї тайною, що офірою тих вужів падає що року по кільканайцять арештантів, котрі яко такі, мусять в тих гущавинах працювати, а задля великої спеки розбирають ся майже до нага.

Зі сторони вязничого заряду не чинить ся жадних запобігливих средств, а противно, промавляє за тим се оправдане, що заряд умисно висилає там до роботи арештантів тодї, коли келї вязничі ними переповнені, і треба місця для новозасуджених.

Видко з сего, що Італїйцї уміють поступати гуманно, але також і знають средства, котрі вкорочують сю гуманність, аби вона не показала ся за великою.

Війна в Африцї.

Всї операциї анґлїйских війск в двох послїдних місяцях, мали на цїли так замкнути Девета, аби мусїв капітулювати з цїлою своєю армією, бо як довго Девет оперував за плечими Робертса, Анґлїйцї не могли всїх своїх сил сконцентрувати против Боти.

В тій цїли армія чотирох ґенералів поступали систематично, обсаджували місцевість за місцевостию і стїснав ся що раз більше многотисячний перстень війск, котрий з усїх сторін окружав нечисленні партизанткі віддїли сего зручного і меткого команданта. Робертс вже нераз доносив, що Девет припиляний до місця і его капітуляция є питанєм кількох годин. Кілька разів Девет питав вже навіть о условя капітуляциї. В хвили, коли анґлїйскі командант відкидали всякі переговори і ставили жадане безусловної капітуляциї, довідували ся, що Девет вже не знаходить ся на тім місци де они его замкнули, та ще й в додатку десь побив або полонив анґлїйский віддїл. Робертс, аби зробити вже конець з тим непосидющим і напастливим командантом, віддав команду над нагінкою за Деветом Кіченерови. Коли Кіченер загнав вже Девета в матню, з котрої бурам не було виходу, Анґлїйцї довідали ся, що на заходї від Преторії появив ся Делярий, котрий досить успішно очищує околицю з Анґлїйців і що Девет знов вилїз щасльво з матнї, та вилїз до Трансвалю, аби подати руку Делярейови. В той спосіб не лиш зневечив успіхи двомісячних операций Анґлїйців в Оранґї але загрозив армію Робертса в Трансвалю. В Оранґї знов лишив гідного, а може ще спосібнїйшого від себе команданта Оливера, котрого специяльність полягає в тім, що не легко его заскочити або обійти.

Що Деветови повело ся утечи Кіченерови доніс до Льондона вже сам Робертс. По дорозї мав стратити лише одну армату і кілька возів, котрі сам казав висадити в воздух. Девет має тепер знаходити ся в околици Ростенбурґа, де тепер стоїть Делярей і звідки утїкла армія Карінґтона. Кіченер увільнив від облоги віддїл анґлїйского війска від Еляндсріверу.

Льондоньскі дневники доносять, що Девет полонив 4000 анґлїйских вояків а забрав 7 армат. Друга приватна депеша доносить, що Девет появив ся під Командонеком, котре обсадив був Баден Повель і візвав Анґлїйцїв до капітуляциї. Баден Повель запитав о условя капітуляциї. З Капштаду доносять, що Девет рівночасно з візванем місцевости Комендонека до капітуляциї довідавши ся, що анґлїйский ґарнізон тут дуже сильний, цофнув ся в північнім напрямі. Баден Повель пустив ся за ним. Силу Девета оцїнюють тепер на 3500 людий з 10 арматами і 200 возами. Карінґтон мав побити віддїл бурів під Матмані і викинув їх відтак з позиций під Бофельсбоком.

Події в західній части Трансвалю, спинили операциї Робертса против Боти, котрі вже довели були до занятя Міделбурґа. Робертс видав проклямацию, в котрій грозить карою смерти тим, що зломлять присягу невтральности. Ті, що не схочуть зложити такої присяги, будуть трактовані на рівні з военними невільниками. Фарми, в котрих укривано би ворога, будуть збурені і зрівнані з землею. Бота, котрий має мати 8000 людий, стоїть о 30 кільометра від Буллера і Френча. Кождої хвили може прийти до битви, в котрій Анґлїйцї надіють ся за одним ударом знищити головну армию бурів.

ній оцет, ні всякі кадила, ні скидане вуглїв.

Катеринене зїле, вчера завдане мамою, аби Петра не любила, зробило своє. Лїкар сконстатував смерть через отроєне, сїв на віз і відїхав.

Петро, немов ґромом ражений таким припадком, мало не впав на землю. Старого, котрий таки вмлїв коло Василки, піднесли і положили в другій хатї нетямущого, що з ним дїє ся, а о мамі, котра заводила на цїле село, вже також не згадувати.

Петро, від сеї хвилї як не свій; ридає як мала дитина. Насунулось ему на думку его сирітство, злиднї, тяжка праця як щиро і з всею силою прикладав ся до неї, а все длятого, аби оженити ся з Василкою, далї любов, присяги звіреня, горячі поцїлуї, все те розривало ему серце, бо не так склалось, як бажалось.

— Господи милосерний — плакав він — чи вже для сироти нема нїчо більше на сьвітї, лиш горе та злиднї? Щож я злого людям зробив? За що, Господи, мене так караєш? Боже, Боже! чи на тое Ти мене потїшив на хвильку, що вона буде моєю, аби відтак гірше мене засмутити? Тепер і житє для мене без Василки нїчо не варте.

В той спосіб жалував ся Петро аж до дня похорону.

Василку вбрали, положили в домовині на лаві.

Цїлих два дни Петро від Василки не відступив. Не спав, не говорив до нїкого, не їв, йно ридав гірко, гірко...

Прийшли люди на похорон. Винесли домовину, стару Андрїїху вивели з хати, бо з жалю не могла й на ногах встояти, а старого лишили в другій комнатї недужого.

Пачотець на новім кладовищи засьпівав „вічная память“, щиро промовив до людий, всї плакали, старих Андріїв дуже жалували з дива не виходячи, що се за допуст Божий впав на них.

При обідї по похоронї хтось з присутних замітив, що Петро десь задїв ся.

— А був же він з вами? — на силу запитав про него недужий Андрій, каючись в дусї, чому вже бодай перед роком не поженив їх.

— Таже був — відповіли голоси — от таки тепер щез нам з перед очий.

Чарка борзо переходила з руки в руку. В голові ставало людям яснїйше, а на серцю жаль меньшав ся. Плач старої втихомирили, старого потїшили, і розійшли ся, як звичайно, по похороні.

А Петро? Петро верьув на кладовище, лишив ся там на ніч і послїдний вже раз винурював свої жалї перед зимною, сьвіжою могилою своєї любки. Нїхто про него не питав, а другого дня люди дали знати, що Петро неживий лежить на Василчиній могилї.

Побіч неї поховали і Петра; кождий був до глубини серця тронутий тими незвичайними двома похоронами один по другім, кождий поговорив о їх причинї і звичайно забув о них. Тілько старій Андріїсї смерть дитини не сходила з памяти.

Нераз стара йде попри кладовище, глипне оком на могилу доньки, обітре слезу і подумає: Боже, така була воля Твоя, але що то власне з еї причини видніють на новім кладовищи дві перші могили, се і на гадку їй не приходить.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 21-го серпня 1900.

Відомости особисті. Президент краю барон Бурґіньон виїхав до Серету. — Віцебурмістр др. Райс виїхав на кілька неділь задля поратованя здоровля. — Консисторіяльний радник Александер Манастирский виїхав на кількатижневу відпустку.

На послїднім засїданю консисторії декретовано Ів. Буженка на півця церк. в Чернавцї, П. Ломуша в висш. Городнику, Василя Кватковского в долїшних Ширівцях. — Окінч. богослова Евс. Прокоповича приняго до сек. духовенства. — Парохови в Глібоцї М. Тарнавскому надано сотрудника ad personam. — Експозита пар. В. Антимовича іменовано парохом в Кисилицях з поліпшенем завідуваня Тораків. — Excurrendo — завідуване екон. Садев повірено пароховi в Стражі, Д. Данови. — Презв. Ореста Таранґула іменовано сот. особ. пароха Н. Проданчука в Кімполюнзї. — Касіяна Стратулата, пар. в Волоцї, іменовано пар. в Марджинї. — Продовжено стипендию на р. 1900/1901 др. В. Георґієви. — Призволено підмогу 400 кор. і позичку 400 кор. на будову доч. церкви в Новій-Жучці. — Сьвященикови при карнім заведеню в Станиславові, К. Брындзанови висказано признане за его поведене духовне. — Завідательство Бо-

рівців надано А. Джурумії з Прилипча. — Васила Шестака іменовано практикантом канцеляриї конcист. — О. І. Литвиновичеви в Бабині надано сотрудника ad pers. — Дано 3—6 тиждневу відпустку пар. Е. Константиновичови в Пожориті, К. Сорочанови в Рус-Плаваларі; проф. Ст. Маріянови і А. Баіцанови, дияк. М. Боці і сотр. Ст. Гливці в Шубраници і Авр. Тевтулови в Сучаві.

Сьвятковане 70. роковин Єго Величества Цїсаря Франц-Иосифа І-го відбуло ся в Кичері дня 18. серпня с. р. при участи шкільної молодїжи, радних громадских і старшин каси райфайзеньскої. Зібравшись около 9-ої години рано шкільні дїти, радні громадскі, епітропи церковні і старшина каси в просторій шкільній комнатї, котра була хорошо удекорована — а вже особливо образ Батька-Цїсаря — пустив ся сей сьвяточний похід до Божої церкви. Тут стали хлопцї по правій, а дївчата по лївій сторонї. Учитель став серед церкви, а виголосивши значінє сьвята, клякнув, а всї приступні з ним разом, і прочитав у голос молитву за Цїсаря, почім дїти відсьпівали „многолїтсвіє“ имн народний. Вернувшись з церкви, зайшли всї у шкільну кімнату. Тут відбуло ся заходом нашого учителя, котрий з дїтьми через дві недїлї майже що дня приготовляв ся, торжественне сьвятковане 70. роковин Єго Величества Цїсаря Франц-Йосифа І. в слїдуючім порядку: 1. Вступне слово виголосив управитель. 2. „Із житя Цїсаря Франц-Йосифа І.“, відчитали ученики із V. відділу досить зрозуміло. 3. „Де згода“, дует. 4. „Під Санта-Лучія“, віддеклямувала Вікторія Жук із V. відділу. 5. „Разом руки си подаймо“ дует. 6. „Франц-Йосиф І.“, із історії виголосили ученики із V. відділу; Петро Соколовский, Івон Вахнюк і Івон Маґас, почім слїдувало знов „многолїтствіє“ і „Имн народний“ при кількаразових вистрілах моздїрів. Наконець роздано 60 книжочок „Із житя Цїсаря Франц-Йосифа І.“ виданих Вп. інспектором Омеляном Поповичем і 50 образків а до того ще дістала кожда дитина гарний кусок хлїба. Вечер. коло 8-ої години, зійшлась на знак вистрілу з моздїру, вся шкільна і нешкільна молодїж, в супроводї своїх родичів коло шкільного будинку. У канцилярийнім вікнї від фронту був образ Єго Величества Батька-Цїсаря хорошо удекорований і 24-масьвічками осьвітлений. На знак учителя заінтонувала шкільна молодїж пісню „Разом руки си подаймо“ в дуеті з таким одушевленем що справдї представляло ся все величаво. Потім слїдувало „многая лїта“ в честь Ювілата і имн народний при бенґаль-осьвітленю. Вкінци запросив учитель радних до шкільної комнати де угостив їх ввітливо. Забава тривала до пізного вечера при веселій розмові. *Участник.*

„Verein der Bukow. Reseschen“ (Тов. бук. резешів.) Під такою фірмою заснувалось власне тов. бук. дрібної шляхти. На початку місяця липня розіслав провізоричний комітет з підписами Дениса Бежана, Вас. Тудана і Дмитра Цопи статути висше названого тов. між шляхту по Буковинї. Статути виготовлені по німецки. Цїль тов. є утримане пізнаня походженя і культурний і економічний проґрес резешів буковиньских. Сю цїль осягає ся між иньшим зборами, відбуваючими ся де сподобає ся комітетови і иньшими предпринятями, основанем читалень, народних біблїотек між резешами, виданем ґазет і книжочок і т. д. (§. 3.) На случай розвязаня тов. маєток переходить на тов. „Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina“ з специяльним призначенем для шляхотских синів з волоскої бурси в Чернівцях (§. 16.) Кождий знає, що в нас на Буковинї від якогось часу істнує манїя основувати найріжнороднїйші тов., ну, і чому не має бути і тов. бук. шляхти? Дивлячись з тої точки погляду здавалось би, що не мали „пани“ иньшої роботи і заснували собі товариство. Але приглянувшись дїлови близше, оно показуєсь досить поважним, наслїдки котрого досить скоро дадуть ся відчути рускому народови. Взявши під розвагу послїдний §. (16.) статута „Тов. бук. резешів“, зараз впадає в очи, що маєток тов. переходить на случай розвязаня, на волоску бурсу для шляхотских синів; значить: цїль тов. є збиране средств між бук. резешами для підтриманя волоскої бурси в цїли виховання шляхотских дїтий в волоскім дусї. Лиш в осьвітленю §. 16. можна порозуміти як треба §§. 2. і 3., де говорить ся о походженю резешів на Буковинї, о подорожуючих зборах, о читальнях, біблїотеках, брошурах і ґазетах і взагалї о средствах, якими мають виховувати ся нові оборонцї так бистро упадаючого романїзму на Буковинї. Що статути тов. не писані лиш для волоскої шляхти, котрої впрочім на Буковинї дуже мало, але і для кого то иньшого, видко уже з того, що они написані по нїмецки. Під плащиком нїмецкого язика, криє ся романїзацийна тенденция. О стілько „Прав. Буковина“ в ч. 19. Ми додамо ось що: В давній Молдаві суспільність дїлила ся на *бояр* (вельмож), мазилів (низшу шляхту), резешів (вільних селян) і підданих. В XVII. і XVIII. віцї на молдавскім господарскім престолї сидїли князї (господарі) чужоземного, арнаутского і грецкого походженя. Сї господарі окружали себе такимиж чужинцями, якими они самі були, то-б то грецкими дорадниками, та арнаутскими тїлохранителями... З сих елементів зложила ся очевидно висша і низша шляхта молдавска. Нинїшна буковиньска шляхта отже не має нїчого спільного з волоскою національностю. Даремно наші румунїзатори взивають буковиньско-руску шляхту „вернути ся“ на лоно румунщини; буков. руска шляхта здебільшого нїколи не була румуньскою по національности, хоть єї шляхотство походить від молдавских господарів; отся шляхта зросла ся з руским народом занадто міцно, і туг не поможуть жадні аґітацийні подорожи волоских студентів, жадні румунїзаторскі бурси, анї найновший „Verein der Masilien und Reseschen“, видуманий мазилями-прихвостнями давно відкомандерованого Morariu-а і его системи туди ідїже нїсть etc.

Георгій № 2, звістний редактор-издатель бл. п. „Народного Вѣстника“, видавець „Испанско-нѣмецко-талянско-марканско-русского словаря“, загорілий воріг фонетичної правописи, горячий „русскій“ патріот-лаболизець, приклонник московскої наґайки, щирий буковиньский народолюбець і прочія і прочія Никифорів Савчук з Нових Мамаївцїв, вже сими днями „вышелъ пущенъ волна“ з „Івановоі хати“, в котрій відбував 6-тижневу кару за еміґрацийну пропаґанду, і мабуть задумує на ново ловити в свою сїть легковірних, а охочих до Канади селян. Чи се тепер вдаєсь ся єму чи нї, в кождім разї: селяни, майте ся на осторожности.

Румуньскі жиди а угорске правительство. Угорске правительство зарядило, щоби всїх румунских жидів, що утїкають до Америки, а неможуть виказати ся достаточними средствами для подорожи через Угорщину, назад відставлювано до румунскої границї. Є се справедливе і на часї дуже потрібне зарядженє. В виду сего будапештеньский кагал ухвалив подати средства тим жидам, що хочуть їхати до Канади, в такій висотї, щоби могли заїхати аж на місце.

Вилив Бистрицї в Галичинї засипав камінем 300 морґів найурожайнїйшого поля і забрав 26 домів в Пасічній коло Надвірної.

З Будапешту доносять о убийстві, яке оноді лучило ся підчас засїданя ради громадскої, місточка Сарі. Кілька радних розпочало суперечку з судиєю Петерняком, котрого радний Сімеґі обидив. Петерняк з початку приняв обиду досить супокійно, однак потому попаз в таку злість, що кинув Сімеґіому каламарем в голову. На хвильку знов утихло, але по засїданю, як вже декотрі радні повиходили, лишили ся братя Сімеґіого, і кидаючи кріслами в судию, забили его на місци. Виновників увязнено.

Невірний Тома. Редактор одного даньского дневника, Опфер, їдучи оноді кораблем, скочив до моря з наміром, щоби пересьвідчити ся, чи ратункові прилади на кораблї є вистарчаючі. По чотирох мінутах витягнено его з води вдоволеного пробою.

Смерть в наслїдок неосторожности. Сьпівачка будапештеньскої опери, панї Столь-Немети, упала жертвою власної неосторожности. Замість лїмоняди випила она пів склянки лугової есенциї. Тяжко попарену в серединї відвезено сейчас до шпиталю, де мимо скорої помочи лїкарскої померла нещасна по кількох годинах страшної муки.

Пожива будучности. Над сею загадкою хеміки від давна сушать собі голови. Як звісно, найтяжше є забезпечити мясо від зіпсутя, а тим самим переховувати его довгий час. Дикуни радять собі в той спосіб, що крають мясо на дрібні паски, а опісля сї кусники сушать. Так засушене мясо має смак кавчука і Европейцям не смакує. Опираючи ся на сїм, якийсь Американець впав на здогад, сушити мясо в високім горячу, перепускаючи через него рівночасно електричну струю. З мяса остає тодї сам порох. Лижочка такого порошку має бути для чоловіка достаточна на цїлоденну поживу. — Коли се правда, то люди будуть в будучности носити в однїй пушці табаку, а в другій кількаденний харч; осторожність тодї конечна, бо замість лижочки мяса можна з'їсти лижку.

В Індиях лютує голод і чума. В остатних часах умирало в самім містї Бомбаю що-дня понад 300 осіб. В провінциї Пенджаб занедужало на чуму до дня 7. липня 15.700 осіб, з котрих 8.312 померло. Всї фабрики здержали рух а до 30.000 людий лишило ся без роботи.

Повінь на Угорщинї. З Петрошенї в Семигородї доносять, що там наступили виливи рік та нанесли величезні шкоди. Дороги понищені, мости забрані, поля замулені. В тамошних копальнях угля залишено роботу, в наслїдок чого 3.000 гірняків остало без кусника хлїба. Загальна шкода виносить звиш 2 мілїони корон.

Пожежа монастиря в Ченстохові. Огонь на вежі монастиря мав вибухнути в наслїдок ракети, які кидано при ілюмінациї з нагоди відпусту. Мабуть іскра упала до воронячого гнїзда на вежі і спричинила пожежу. В містї вже всї спали, як десь коло 11. години в ночи замічено в горі малий огник. Спершу думано, що се одна з лямпок незгашених при ілюмінациї. Але огник зростав незвичайно скоро і обняв по кількох хвилях цїлу вежу. Між путниками, що ночували під монастиром, настав страшний переполох. Нїхто не знав, що має робити, тим більше, що монастир був замкнений. Вітворено брами доперва по довгих криках та стуках. Путники на вид пожежи рвали собі волосє на голові, жевщини заводили страшними голосами, поки монахи оо. Павлїни не показали ся. Ратункова акция поступала поволи, бо не було так високих драбин, щоби дістати ся на вежу, вода зі сикавок не досягала до огню. Нараз побачили, що вежа пукла. В тій самій хвили одна часть вежі завалила ся, пригнїтаючи собою 9 осіб на смерть. Між ними погиб о. Сендзїцкий, а кількадесять путників потерпіло тяжкі потовченя. Більше жертв у людях не було. Звони і годинник стопили ся, склепїнє під вежею завалило ся. Се страти, які поніс монастир, а які будуть коштувати до 100 тисяч рублїв.

Зійшов з розуму в наслїдок диму. Мало хто знає, що віддихаючи димом, можна ним затроїти ся так само, як затроює ся піяк алькоголем, коли за богато пє горівки. Оттак затроїв ся оноді один пожарник в Берлинї, котрий змушений був при пожарі в пивници віддихати через довший час димом. Ще кілька днів тому назад робив він службу, але відтак зголосив ся хорим, і казав, що его дуже болить голова. Той біль ставав що раз сильнїйший і довів остаточно до того, що чоловік той здурів. Лиш в сорочцї і виступцях, та вхопивши великий ніж в руку, став він бігати улицями міста і кидати ся на людий. Між иньшими накинув ся він був на двох людий, що хотїли его розоружити, але коли їм прийшла в поміч полїция, він впав був до полїцийного будинку та хотїв там різати полїциянтів. Лиш з тяжким трудом удало ся его звязати і відставити до дому божевільних. Є се перший случай в Берлинї, що пожарник здурів від диму, але пожарники кажуть, що то дуже часто так буває, що вони по роботї у великім димі бувають такі заморочені, що мало не подуріють; длятого нема для них більшої небезпечности, як та, коли мусять працювати підчас пожару в пивницях.

Спроневірене на почтї. В Мільци в Галичинї на почтї викрито велике спроневірене. Тамошний почтмайстер Станислав Ґіттетер забрав, о скілько доси можна було вислїдити 54.000 кор. почтових гроший і щез без слїду. Ґіттетер був за давнїйшого почтмайстра Фукса експедитором, відтак оженив ся з его донькою і по смерти тестя одержав его місце почтмайстра, з котрим були получені красні доходи бо 8.000 кор. річно. Недавно померла єму жінка лишаючи троє дрібних дїточок. Ґіттетер мав взагалї добру славу. Дня 6. с. м. виїхав він кудись а коли через довший час не вертав, повідомлено дирекцию почт і розпочато слїдство. Здаєсь, що Ґіттетер утїк до Америки, але телеґраф мабуть его перегонить.

Зелїзнича катастрофа. Доносять з Заґребу! 300 метрів довгий міст між стациями Вулькан і Люпені завалив ся в хвили, коли на него в'їздив поїзд. Льокомотива упала до ріки, але машинїст і его помічник не потерпіли нїякої ушкоди. Особові ваґони лишили ся щасливим случаєм на насипі. Причиною катастрофи мають бути дощі, які в послїдних днях навістили Хорватию.

Повінь в Семигородї. З Петрошен в Семигородї доносять, що там повінь наробила страшенної школи. Вода попідривала зелїзні мости на зелїзници а гати над рікою поперериваля. На гори Три тисячі гірників осталось без хлїба. Шкоди о скілько доси можна було розслїдити, доходить до 2 мілїонів корон.

Телеґрами „Буковини“.

Відень, 20. серпня. Депеша з корабля „Мария Тереся“, вислана з Хе-фо, доносить: Союзні війска заняли Пекін. Посли беспечні.

Відень, 20. серпня. Polit. Corresp. приносить таку вість з Тіентсіну: Дня 14. серпня заатакували союзні війска Пекін зі всхідної і північної сторони. З півночи бороли ся Росияни і Японцї, зі всходу Анґлїйцї і Американцї. В ночи висадили Японцї у воздух ворота зі всхідної сторони і увійшли до міста між тим як Анґлїйцї і Американцї увійшли з полудня. Зараз вислано з обох сторін відділи до посольств, де оба зійшли ся. Всї посли і Европейцї здорові. В борбі утратили Японцї 100 людий а Хінцї 400.

Париж, 18. серпня. Кружить тут поголоска, що цар Николай прибуде на париску виставу, а з поворотом має поступити до Відня.

Петербург 20. серпня. Цар зложив телеґрафічно желаня ґен. Ленїєвичови з причини скорого занятя Пекіну, надав єму орден сьв. Юрія III. кляси і розказав представити собі до нагород відзначивших ся у походї. Ґенерал Ленїєвич телеґрафував під днем 18. с. м.: Після справоздань вивідуючої служби, китайске війско і Боксери цїлком здеморалїзовані, відказують послушеньства своїм приложеним та ідуть в розтїч.

Таку, 18. серпня. На улицях Пекіну веде ся все борба. Князь Юн перешкодив цїсаревій вдові в утечи.

Не забувайте
на докінчене будови
„Народного Дому“
в Чернівцях.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
вийшли цїлком нові друки
можна получити в
Друкарні „Рускої Ради”
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
которі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складі
в друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.
має на складі отсі видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,
що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 годин рано.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦЇ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґренобля (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Се керского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 95. Чернівці, пятниця дня 11. (24.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . 10 „ — „
на чвертъ року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

З Ішля пишуть до Information під днем 20. серпня: Ті, які надїяли ся, що подорож п. Кербера буде мати якісь безпосередні, полїтичні наслїдки, збогатїли о одно розчароване більше. Остало при тім, що вже будо постановлено, як цїсар приїхав сюди — анї розвязане, анї октроюване, лиш нова проба з парляментом в осени.

Однак постановлено услівя: пробу має лише тодї підняти ся, коли можбодай буде приняти, або бодай мати надїю, що він стане здібним до працї. Ся ухвала заслугує лише на похвалу. Не можна заперечити, що авантури в парляментї послів не лише приносять шкоду державі, але прямо стають небезпечними з огляду на правне почутє загалу. Найгірші наслїдки може викликати се, коли населене бачить, що на місци, де закони винні мати своє жерело, безкарно можна їх там нарушати. Се не повинно повторити ся, коли лише в який небудь спосіб можна се удержати. Иньшими словами, коли не буде бодай якої-такої певности, що не прийде до обструкциї, то парляменту не належить зовсїм скликати. Отже задачию найблизших днїв є, набути певности, або бодай дані (бо про певність на жаль не може бути бесїди) до якогось заключеня правдоподібности. Сим поклопочуть ся сам президент мінїстрів і мінїстер Резек і небавом побачать, на чім они стоять. Не формальні конференциї, на яких виступають з бесїдами і „викладами“ та на яких завсїгди один другого доводить до пристрасти, — але правительстзо порозуміє ся з провідниками партий, буде старати ся зориентуватись і коли вже прийде до переконаня, ще зориентувало ся достаточно, рішить само так або сяк. Се є розумний modus procedendi (спосіб поступованя), наколи формальні конференциї, після яких може ще „ухвали клюбів“ мали-б прийти — були-б вже зразу засуджені на зрив. Тепер ще на всякий спосіб не є рішене, що на случай некористної інформациї правительства оно має сейчас приступити до розвязанз. Ще і тодї можна буде чекати та дати часу природному процесови примиреня та успокоєня. Державна рада була вже зібрана сего року; отже вже досить учинено § 10-му основного закона про заступництво держави. З конечности можна чекати аж до 1901 р. зі скликанем державної ради, бо преціньделеґациї не потребують скликувати ся вже сего року. Отже коли схочуть відложити розвязане і зглядом кризиса поступати дїляторично, то се можна вчинити та на разї поки-що помагати собі § 14-тим, о стілько, як можна. Ситуация не є на жаден спосіб безвихідною і в жаднім зглядї. Такою она не стане і в осени. Справи дозріють, кількоїм треба дати часу на те.

(За „Русланом“).

Пекін занятий.

Держави осягнули своє. Не позволили своїм послам виїхати з Пекіну, аби мати претекст до занятя столицї Хін, що остаточно стало ся дня 14. або 15. с. м. Заняте Пекїну потверджують урядові телеґрами комендантів европейских до своїх правительств. Росийский ґенерал Алексїев доніс свому правительству під датою 16. с. м.: По цїлодневнім бомбардованю сйюзні війска висадили в воздух всхідну браму Пекіну і вдерли ся дня 14, с. м. до міста. Анґлїйске мінїстерство маринарки одержало від свого адмірала слїдуючу телеґраму: Союзні війска заняли дня 15. с. м. Пекін. Посли безпечні. Депеша вислана з австрийского корабля „Марія Терезія“ під вчерашною датою також доносить, що Пекін занятий і посли безпечні.

З Таку доносять про сам похід війск на Пекін, що французкі вояки мусїли лишити ся в Янтсунї, бо не були достаточно приготовані до маршу. Австрийскі, італїйскі і нїмецкі вояки вернули з дорогн до Тієнтсіна, так, що в дальшім походї взяли участь лише Японцї, Росияни і Американцї.

Американьский кореспондент телеґрафуе до Вешинґтона, що союзні війска стали дня 15. с. м. під Пекіном по всхідній сторонї міста, і стрітили ся з завзятим опором. Доперва вечером вдерли ся перші Японцї до міста і передовсїм окружили будинки посольств, де знайшли всїх у добрім станї. Страти Японцїв виносять 100 людий, страти Хінцїв до 300.

Ґенерал Рененкампф доносить, що гірский прохід Крімум зинято дня 19 с. м. по кровавій битві. В руки побідителїв упали 4 армати Крупа великого калїбру.

„Таймс“ доносоть з Шанґаю під датою 16. с. м. Хіньский посол Токіо телеґрафував до Лїґунчана, що японьске правительство готово стати по сторонї цїсаревої вдови і хіньского цїсаря. Они мусять однак виступити енергічно, аби не дати утечи висшим урядникам з Пекіну. Росийский посол в Шанґаю стоїть від короткого часу в дуже оживлених зносинах з Лїґунчаном. Після донесень з віродостойного хіньского жерела, хіньске правительство поручило Лїґунчанови, аби за посередництвом хіньского посла в Петербурзї запитав, чи Росия не схотїла би помочи Хінї в мировых переговорах і чи росийске правительство не дало би запевненя, що не наміряе анектувати части Манджурий. Коли би Росия відновіла прихильно, вїцекороль має сейчас навязати переговори. Військовий ґурернатор Манджурий одержав би наказ здержати всякі военні кроки.

Пізнїйші телеґрами доносять: Хіньска армія, Пекіну майже не боронила, бо більша еї часть вицофала ся з міста, ще перед облогою. В наслїдок того атак на місто тревав дуже коротко, бо лише один день. Лише на улицях Пекіну прийшло до більшого проливу крови. Часть міста стоїть в огни. На улицях кипить борба. Війска окружили і бомбардують середну часть міста, де стрітили ся з опором, посунених до послїдних границь заїлости. Цїсарева, князь Туан і иньші найвизнатнїйші достойники утїкли до Сіяну. Сіян віддалене більше-меньше о 1000 км. від Пекіну в полуднево західнім напрямі. Се місто, котре числить мілїон мешканцїв, має велике значіне для торговельного руху, бо тут сходять ся з усїх сторін головні дороги. Властиве місто окружають мури, о много сильнїйші ак мури Пекіну. Цїсарева, утїкаючи, забрала з собою 60 скринь своїх річий. Депеша до Льондона доносить, що за цїсаревою, пустила ся японьска кіннота.

Супротив того, що цїсарева утекла, положене союзних держав в Хінах є дуже прикре. Переговори з Лїґунчаном нї на що не придадуть ся, коли цїсарева з глубини краю буде видавати що раз то нові едикти.

Що держави зроблять тепер, по увільненю своїх послів ще не знати. Причина до дальшої війни на всякий случай вже усунена. Месть за убійство Кетелера і за иньші шкоди, які Европейцї понесли в наслїдок повстаня Бок-

---

МИХАЙЛО ҐОРКИЙ.

Пісня про сокола*).

Переклав

Ярослав Весоловский.

Море дрімає.

Величезне, лїниво зітхаюче тут при березї — воно в далечи, облитій голубим сяєвом місяця вже уснуло й неповорушне. Аксамітно-мягке та чорне, злилось воно там і з синим полудневим небом і твердо спить, відбиваючи в собі прозрачну тканину пірястих облаків, нерухомих і незакриваючих собою мережок золотих зьвізд. Здаєть ся, що небо хилить ся все низше над море, хотячи зрозуміти се, про що шепчуть невгомонні хвилї сонно вповзуючи на беріг Гори, порослі деревами, позагинаними фантастично північно-всхіднїм вітром, різкими замахами підняли свої вершини в пустиню, що синїе над ними, сухі й суворі їх контури заокруглились, одїті теплою й ласкавою мракою полудневої ночи.

Гори величнозадумчиві. З них упали на иишні зеленкаві гребенї филь чорні тїни і одївають їх, немов би хотїли застановити сей однїсїнький рух і заглушити невмовкаючий плеск води і зіт-

*) М. Горкий. Очерки и разсказы. Петербургъ 1898. Т. I. ст. 48—54.

хане піни, — всї звуки, що нарушують тайну тишину, розлиту кругом враз із голубим сяєвом місяця, що криеть ся ще за гірскими шпилями.

— А-ала-ах-а-акбар!... тихо зітхае Надір-Рагім-Оглі, старий кримский чабан, все журливо настроений, високий, сивий, спалений полудневим сонцем, сухий та мудрий старик.

Ми лежимо з ним на піску при сумнім та понурім, здоровеннім камени, що відорвав ся від рідної йому гори і приодїв ся тїнию, поріс мохом. На той бік його, що обернений д морю нанесли филї намулу й водоростів і здаеть ся, що обвішений ними камінь є привязаний до вузкої пісковатої смуги, що дїлить море від гір. Полумя нашої ватри осьвічуе його із сторони оберненої до гори, воно дрожить, а по старім камени порізанім густою сїтию глубоких скалубин, бігають тїни. Здаеть ся, що він думае й відчуває.

Ми з Рагімом варимо юшку із що лиш наловлених губанів[1]) і оба находимо ся в тім незвичайнім положеню, коли все видаеть ся прозрачним, одухотвореним, позволяючим проникати себе, коли на серцї так чисто, так легко, що нема иньшого бажаня, крім бажаня думати. А море пестить ся з берегом і филї гомонять так мелянхолїйно, ласкаво, немов хотїли-б погріти ся при ватрі. Інколи почуеш в загальній гармонії плеска, більше підвишену та пустотливо-хитру ноту — се одна із филь підповзла сьмілїйше близше д нам. Рагім вже й порівнав филї із женщинами і підозрівае у них охоту обняти нас та розцїлувати.

Спершись на лікті і поклавши голову в долонї, лежить він грудию на піску із головою зверненою на море і глядить вдумчиво в мутну далеч. Мохната бараняча шапка з'їхала йому на потилицю, а на високе його чоло, все вкрите дрібними морщинами віе з моря сьвіжостию. Не зважаючи на те, чи я його слухаю й не звертаючи на мене найменьшої уваги, фільозофуе він, неначе з морем говорить.

— Вірний Богови чоловік іде в рай. А хто не служить Богови й пророкови? Може він в он-тій пінї. А ті срібні пятна на водї, може то він... хто знае?

Темне, розмахнувше ся небо яснїе, місцями появляють ся на нїм недбало кинені відблески місяця. Він вже виплив ізза мохнатих шпилїв і льле тепер задумчиво своє сьвітло на море, що тихо зітхае йому на зустріч...

— Рагіме! Розкажи казку — прошу старика.

— На що — питае Рагім, не обертаючись до мене.

— Так! Я люблю твої казки.

— Я тобі розказав уже всї. Більше не знаю...

Він хоче, щоб я його просив, я прошу.

Хочеш, — я розкажу тобі пісню? Згоджуеть ся Рагім.

Я хочу почути стару пісню, а він, стараючись заховати свою рідну степову мельодию пісні й страшно перекручуючи росийскі слова розповідае сумним речітативом.

I.

Високо в гори виповз вуж і ляг у вогку гущавину, звинувшись в клубок і дивлячись на море.

Високо на небі сияло сонце, гори дишіли в небо спекотою а в низу бились филї об каміне.

І по ущелинї, в пітьмі і присках, скачучи через каміне спішить потік морю на встрічу.

Весь в білій пінї, сивий і сильний різав він гору і сердито заводячи падав у море.

В мить упав у ту ущелину, куди вже звернув ся вуж, сокіл із неба з розбитою грудию, закровавленим пірем... З коротким крыком упав він на землю, і в безсильнім гнївї бив ся об тверде каміне...

Злякав ся вуж і відповз проворно, але скоро зрозумів, що птахови жите лиш дві, три мінути... підповз близше до розбитої птицї і прошепів їй прямо в очи:

— Що, умираеш?

— Так, умираю! Відповів сокіл, глубоко зітхнувши. Я пожив славно... Я прожив богато... Я бив хоробро... Я бачив небо. Ти не побачиш його з так близька... Ех, ти сердего!

— Ну, щож небо? — пусте місце... як менї там повзати? Менї тут прекрасно... тепло і вогко!

Так відповів вуж свобідній птици і

[1]) Риба, що зветь ся по латинї Gobius melanostomus.

серів, не могли би ще виправдати розшматованя Хіни між держави, а се лиш деяким державам ходить. Нїмецкий цїсар зрадив ся навіть з планом вимордованя всїх Хінцїв. Нї до одного, нї до другого здаєть ся не прийде, бо парцеляция Хін довела би до небезпечного для сьвітового мира і ладу конфліктів між тими державами, котрих війска стоять тепер в столици Хіни. Для будучности Хіни найважнїйшою річию буде становище, яке в теперішній ситуациї займе Росия.

Анґлїя не устає в заходах, аби своїм військом обсадити Шанґай, що знов викликує великий несупокій у Франциї. На тім дуже легко може розбити ся дотеперішна европейска солїдарність. Анґлїя поки що, поступає досить осторожно і з умірковапем, бо еї военні сили звязані африканьскою війною. Коли однак анґлїйска армія відзискає свободу рухів, тодї Анґлїя не буде така смирна а виступить в Хінї з тою брутальною безвзглядностию, котра характеризує всю еї полїтику. На всякий случай, в евентуальній акциї в Хінї, Анґлїя буде могла числити на поміч войовничо успособленого цїсаря Нїмеччини, котрого амбіция також пре до авантурничої кольоніяльної полїтики на велику скалю.

Бути може, що наміри деяких держав що-до Хін покажуть ся доперва тодї, коли на хіньскій земли стане ґенералїссімус союзної армії, ґр. Вальдерзе. Ся его подорож, по закінченій вже властиво кампанії, найлїпше доказує, що Нїмеччина і Анґлїя мають дальші якісь пляни, котрих на разї виявити не хочуть.

Війна в Африцї.

Після упадку славного Кронїого, який довгий час викликував подив в цїлім сьвітї своєю знаменитою тактикою против переваги анґлїйского війска — став новим героєм для Трансвалю бурский ґенерал Девет. Ото, що про него пише, не свій, не прихильник, але противник кореспондент анґлїйского Daily Telegraph:

„Завсїгди Девет! Місяць сходить, а огняні віхи звіщають: Майте ся на осторожности! Девет є в лїсї і йде до Нюкастель! „Сонце сходить а гелїоґраф доносить: „Стережіть ся дуже, бо Девет є вБетлегем і може спробувати напасти на два в Ледісметї полишені баталїони!“ Вечером дають знов сиґнали фанами: „Девет перейшов з сїмома командами через просмик Кундуклянґ та поступає против ґенерала Дартнеля в напрямі до Дунде.“ Але Рундле, Гунтер і Метуен гонять за ним. Через три місяцї він першого держав в шаху, 300 тисяч людий чекає на него на границї Наталю. Він позамітав комунїкацийні лїнії і не дає нїкому віддихнути, як здає ся, з силою 7.000 людий. Один цїлий баталїон кінниці, один полк піхоти та теплу одїж для цїлої армії він захопив сам. Почесть війни дїйстно не лише виключно по нашій сторонї (!). Хто осьпівае дїла Девета. Перед двома днями ми чули, що Девет вислав вісїмсот полоннників без офіцирів і оружя в похід через гори Спіонскопу. Сих вісїмсот людий є побідними трофеями Девета. Честь кому честь! І зараз при першім случаю, де анґлїйский начальник кінноти при таких самих условинах, як Девет, возьме в полон 1000 людий (половина з того кіннота), перерве лучність з армією позаду і яких 80.000 людий буде водити за ніс, то я такими самими выразами вискажу ему свое признане. Девет має, як я думаю, найбільше 7.000 людий при собі. З тими людьми він боронить ся против армії при сполуцї з заду з Оранїею і проти Рундлього, Брабанта, Метуена і Гунтера, параліжує армію в Натали аж до Стандертона і має проти себе яких 80.000 анґлїйских вояків. — А прецїнь люди Девета не є хоробрійшими від наших: вони не з'орґанїзовані, не мають правдоподібно свого штабу і гадаю, що всї транспортові средства, які вони посїдають, є ті, що забрали їх від нашої армії. Як він се доконує? Будучі знатоки военної штуки будуть жалувати, що бури не мають між собою жадного стратеґіка який би списав всї ті его способи ведення війни, бо операциї Девета і нїкого иньшого, стануть в будучности темою для кождого професора кінноти по військових школах заграниці. Єго методу будуть учити, его практику присвоювати собі. І як там з ним тепер скінчить ся, коли він вже окружений майже із всїх сторін, то імя Девета увіковічнить ся на завсїгди для потомности“.

Так говорить анґлїйский дневникар про бурского героя. Тактичні способности і невтомима меткість Девета знївечили довголїтну славу льорда Робертса, котрого военний досьвід з дикими народами завів у війну з противником, що визначає ся зарівно невибагливостию в своїх потребах, як інтелїґенциею і горячим патріотизмом.

„Кому на Руси жить хорошо?“

Так питав ся колись поет росийський Некрасов в своїй казцї-поемі, шукаючи за тими, що живуть весело й щасливо на царскій земли, дивлячись на те широке море горя і недолї, яке розлило ся по земли росийскій, по земли темного царства. Цїкаву відповідь, голосну на цїлий сьвіт відповідь на тото питане поета дав недавний процес Корний, що відбував ся в Москві, в тій другій столици росийскої имперії, перед тамошним судом окружним.

На лаві обжалованих засїли славні богатирі Мамонтови: мілїонер Сава Мамонтов, начальник акцийного товариства желїзної дороги Московско Ярославско-Арханґельскої, его брат Микола Мамонтов, его сини Всеволод і Сергій Мамонтов, що були членами заряду сего спілкового, богатирского товариства, а побіч них Арцибушев, директор заряду товариства і Крівошеін, директор торговельного віддїлу товариства. Показало ся, що поверх шість мілїонів рублїв розтратили тоті пани, а в першім ряді Сава Мамонтов, розпоряджуючи свобідно, по своїй вподобі величезним маєтком товариства, що стало ся під безпосереднім доглядом царского правительства, під доглядом міністра фінансі Вітте.

Товариство се дістало в 1899 р. дозвіл на будову желїзниці з Вятка до Петербурга; окрім того Мамонтови, що самодержавно царювали в товаристві, та у всїм йшли згідно з царским міністром фінансів Вітте, були властителями підприємства „Невских желїзних заводів для будови кораблїв і парових машин“, „Московскої фабрики ваґонів“ і „Східно-сибірского товариства задля топленя і відливаня желїза“.

Маючи під своїми руками гроші товариства желїзничого Московского Арханґельского. Мамонтови без ваганя сипали ними в свої приватні підприємства і допровадили до руїни товариство, зглядно своїх спільників-акціонарів, тих, що вложили в се підприємство свої гроші.

Вже в червни 1899 р. пішла чутка, що товариство стоїть доволї слабо. Вже тодї показало ся, що Невскі желїзні заводи завинили до товариства цїлих 8,517.000 рублїв. Мамонтови кинули ся до свого добродія і опікуна, міністра Вітте, а сей позволив їм випустити нові акциї (удїли) на 6 мілїонів; удїли тоті пішли на довги Невских заводів, хоч очивидно удїлів тих не купив нїхто а лиш самі Мамонтови закупили їх яко властителї Невских заводів і віддали Мамонтовим, яко членам заряду товариства Московско-Арханґельского на заспокоене домаганя сего товариства!... Очивидно, що така ґенїяльна операция, переведена під покровительством царского міністра, не могла поратувати анї Невских заводів, анї товариства желїзної дороги і скінчило ся на тім, що опісля тоті удїли закупив міністер на кошт державного скарбу за третину номінальної цїни!... За одного рубля сих „цїнних“ паперів заплачено опісля 30 копійок! Але і се не могло в нїчім поратувати товариства, бо покритих було лиш 6 мілїонів (паперів, що вартували меньше як третину поданої, номінальної вартости) а остало еще півтретя мілїона нїчим не покритої вірительности... Побіч сеї головної точки були еще деякі „дрібнїйші неправельности“. І так при замовленю пароходів в тихже в Невских заводах втратило товариство кількапайцять тисяч; начальник Сава Мамонтов мав кредиту свого особистого на 750.000 рублїв, Крівошеін на 150.000, один богатий студент, що зложив в депозит 400.000 рублїв через Саву Мамонтова, стратив всї свої гроші і т. д. і т. д. в безконечність, дуже подібно як в галицкій Касї ощадности за часів намістника Казиміра ґр. Баденього...

І зовсім так само, як з галицкою касою ощадности, скінчила ся справа московско-арханґельских злодїїв. Цїлий тиждень тревала розправа перед судом присяглих і всїх обжалованих увільнили. Тай якже не мали увільнити злодїїв, коли поза їх плечима стояли ще більші злодії, коли за ними стояв царский міністер?!

В вересни м. р. писав міністер фінансів, що промисл йде прегарно, що стан господарки промислової цьвітучий. І показало ся, що все те була... помилка. Показало ся, що міністер грішми держави мусїв ратувати своїх приятелїв-капіталїстів... А дїяльність тих промисловців не була знов зовсім безконтрольна. І товариство желїзниці ярославско-арханґельскої і невскі заводи стоять під контролею царского уряду, царских чиновників. Ще 1. вересня 1899 р. списано протокол осібної ради надзорчої над невскими заводами, до котрої належав міністер скарбу і міністер маринарки і міністер комунїкациї і один член сьвіта державного. А протокол сей зістав „найвисше апробований“. І якжеж тут засуджувати мощчих злодїїв, що потїшили ся довірем таких високих кругів?

І по що крали і розкидали так легкодушно публичним грошем „господа“ Мамонтови і спілка? До чого мала служити тота їх господарка? „До житя широкого і свобідного, до почесного становища, яке в Росиї, — на жаль!... запевнюють гроші!...“ Слів тих не висказав нїякий революціонер; слова тоті находять ся в промові прокуратора, що обжаловував приятелїв міністра. Словами тими прокуратор царский мимохіть дав відповідь на питане поета, „кому на Руси жить хорошо“.

Такі люди, то вовки, що пожирають національне добро, а їх, на жаль, по цїлім сьвітї не тілько в прославленій нашими „твердимн“ головами Росиї.

Було би справдї несправедливо пятнувати особи або поодинокі кляси; бо чи Гриць йде по сїй а Проць по тій сторонї, се цїлком байдужно; імовірно був би один на місци другого такий самий як другий. Оскаржувати можна тілько суспільний лад, що допускає до таких справ. Бо в такім разї стають

усьміхнув ся над нею в души за ті небилиці.

І так подумав: „лїтай, чи повзай, конець однаковий; всї ляжуть в землю, все порохом стане“.

Але сьмілий сокіл знов стрепенув ся, трохи підняв ся і повів по ущелинї очима.

По сїрім камени слезилась вода, і в темній ущелинї було душно і пахло гнилию.

І крикнув сокіл з тугою і болем, зібравши всї сили. О, коли-б піднятись хоть раз в небо...

А вуж подумав: „мабуть справдї хорошо жити, коли він так стогне!“

І предложив свобідній птасї: А ти посунь ся на край ущелини і кинь ся долів.

Може піднїмуть тебе крила і ти поживеш ще троха у своїй стихиї.

Задрожав сокіл і слабо крикнувши пішов над провали, посовгуючи ся кіґтями по слизотї каміня.

І підійшов, розпростер крила, зітхнув усею грудию, блиснув очима і скотив ся у низ.

І сам падав бистро мов камінь щоковзом по каміню, ламлячи крила, теряючи пера...

Вхопила його филя потока і обмивши кров, одїла в піну, у море помчала.

А моря филї бились з печаливим плеском об камінь...

І невидно було трупа птиці на морскім просторі...

II.

Лежачи в ущелинї довго думав вуж над смертию птиці, над пристрастию до неба.

І ось поглянув він у ту далеч, що вічно пестить очи мріею про щасте.

— І щож бачив умерший сокіл у тій пустини без дна і краю?

— На віщо заморочують такі, як він душу свою любовию д полетам у небо? Що їм там ясне?

— А вже-ж я міг би все те пізнати, злетївши в небо хоч не на довго.

Сказав і зробив. Звинувшись в кільце, плигнув у повітре і блиснув на сонци вузкою лентою. Хто родить ся на повзане, тому не лїтати! — Забувши на те, він упав на каміне, але не убив ся, лиш розсьміяв ся! Так ось в чім принада полетїв у небо! Вона — в паданю... Сьмішні птиці!

— Не знаючи землї, нудьгуючи на нїй, стремлять вони високо, в небо і шукають житя в жаркій пустини.

— Там лишень пусто. Там много сьвітла, але не має там поживи нї підпори для живого тїла.

— На віщо-ж гордість? Навіщо докори? На те, щоб прикрити нею безглуздє своїх бажань?!

— І вкрити поза ними свою нїкчемність в дїлах житя? Сьмішні птиці!...

Но тепер не обманить мене вже їх мова. Я сам все знаю і бачив небо.

Я взлїтав у него і змірив його, пізнав паданє, але не розбив ся, лиш кріпше вірю в себе.

Най ті, що не можуть полюбити землї, живуть обманом... Я знаю правду. І їх зазивом я не повірю. Твір землї — я землею живу. І гордий собою звинув ся на камени в клубок.

Все блестїло море в полудневім сонцї і з шумом бились филї об беріг.

В тихім їх шумі гомонїла пісня про сьмілу птицю, що любила небо.

О, сьмілий соколе! Ти, що жив у небі, безкраїм небі, любимче сонця!

О, сьмілий соколе, що найшов ти собі могилу в безмірнім мори. Нехай і так, що ти вмер!... Але в пісни сьмілих і сильних духом будеш ти все грімким зазивом до свободи, до сьвітла!

— — — — — — — — — — — — — —

Мовчить опалева далеч моря, мелянхолїйно плещуть филї об пісок, і я мовчу дивлячись на Рагіма, що покінчив розказувати морю пісню про сокола. На водї все більше срібних плям від місячних промінїв... Наш кітлик тихо закипає...

Одна із филь вкочуесь жартовливо на беріг і визиваючо шумлячи, повзає до голови Рагіма.

— Куди йдеш?... — Пішла! — махає на ню Рагім рукою, і вона скочуесь покірно знов у море.

Менї нї раз не сьмішна, нї страшна вихідка Рагіма одухотворюючого филї. Все кругом глядить надзвичайно живо, мяко, ласкаво. Море так вражаючо супокійне і відчуваєть ся, що в сьвіжім його диханю на гори, не остиглі ще поденній жарі, вкрито богато могучої, здержуваної сили. На темно-синім небі написано золотою мережкою звізд щось торжественного, чаруючого душу, щось мутячого ум солодким ожиданем якогось обявленя.

Все дрімає, але дрімає напружено чутко, і здаєть ся, що ось в слїдуючій секундї все стрепенеть ся і загомонить згідною мельодиею солодких, невловимих звуків. Ті звуки розкажуть про тайни сьвіта, роз'яснять їх розмови, а потім погасять його, як блудний огник і понесуть з собою душу високо в темно-сину прірву, відки на встрічу їй будуть гомонїти також звізди дивною музикою обявленя...

богаті чим раз богатшими а бідні, ба навіть всї, що займають ся продуктивною працею, ще більше бідніють.

НОВИНКИ.

Чернівці, 23-го серпня 1900.

Відомости особисті. Радник двору при найвисшім судї і посол до ради держ. Сидір Винницкий приїхав з Відня і удав ся до Василева. — Радник двору Вільгельм Помпе вернув з своєї відпустки і назад обняв свій уряд. — Міский фізик др. Ремер вернув з своєї відпустки.

Ц. к. краєве правительство активувало з нагоди 70. уродин цїсаря запомогові фонди; з них наводимо отеї: фонди Ляйба Ахнера: а) на піддержуване публичних і загальних користних цїлий міста Серету з капіталом 100.000 кор.; б) фонд запомоговий з капіталом 30.000 кор. на перші запомоги в нещасних випадках; в) фонд запомоговий з капіталом 45.000 кор. для запомоги мужчин, що не здатні до заробітку; г) фонд запомоговий з капіталом 22.500 кор. для підпомоги бідних вдів в Серетї; д) фонд запомоговий з капіталом 45.000 кор. для весїльних виправ; е) фонд запомоговий з капіталом 20.000 кор. на виправи ремісників при отворенню самостійного руху промислового в Серетї; ж) фонд запомоговий з капіталом 10.000 кор. на запомоги самостійних ремісників в Серетї; з) фонд запомоговий з капіталом 20.000 кор. на одїне бідних учеників в Серетї; и) фонд запомоговий з капіталом 54.000 кор. на стипендиї ґімназияльних учеників; й) фонд запомоговий з капіталом 53.000 кор. на стипендиї учеників реальних шкіл; і) фонд запомоговий з капіталом 36.000 кор. для учеників промислової школи; ї) фонд запомоговий з капіталом 40.000 кор. на харчоване убогих в Чернівцях; к) фонд запомоговий з капіталом 42.000 кор. на охарчоване й вибудоване людової кухні для убогих в Серетї. Фонди запомогові Клявдия рицаря Ясиньского: на весїльну виправу дївчат 49.045 кор., на стипендиї для учеників висших ц. к. шкіл в Чернівцях 15.080 кор., на стипендиї для учеників ґімназий 22.603 кор., на стипендиї для учеників реальних шкіл 11.301 кор. Запомогові фонди д-ра Воляна: на стипендиї для слухачів університету 11.362 кор., на стипендиї для учеників черновецких шкіл середних 11.362 кор., на запомоги для убогих 3787 кор. Запомогові фонди Бер. іша Натанзона: на запомоги для бідних і на весїльні виправи 10.000 кор., а на стипендиї для слухачів черновецкого університету і учеників черновецкої ґімназиї 10.000 кор.

Доповняючі вибори до сойму з міста Чернівців на місце дотеперішного черновецкого посла д-ра Йосифа Рота виписані на 6. вересня 1900 р. Вибори відбудуть ся в трех секциях під проводом осібних комісий. В салї ратушевій на ринку вибирають виборцї, котрих родинне назвиско починає ся буквою А до включно Г. Се є перша секция. Друга секция буде в народній школї на улици Семигородскій ч. 29, де вибирати муть ті, котрих родинне назвиско починає ся буквами від І до Р, а трета в музичній сали, площа Рудольфа ч. 10, де вибирають всї прочі. Евентуальний другий вибір буде 7. вересня 1900 р.

Мед. др. Ґольдфельд повернув до Чернівців і занимає ся розслїджуванем внутрішних і хірургічних недуг за помочию лучів Рентґена, як перше, при ул. Почтовій ч. 2.

Ґарнїзон черновецкий, виїхав в середу 22. с. м. на цїсарскі маневри.

Концерт, що відбув ся минувшої суботи в Вижници, випав за старанем паннів Наталки Поповичевої та Марії Шоршівни дуже добре. Хором проводив п. Александер Садаґурский. Пісні повторювано на загальне жадане публїки по кілька раз. Чудова гра п. Альфреда Адлера з Чернівців вязала все в гармонїйну цїлість. Саля була переповнена, одушевлене загальне. Чистий дохід, що призначений на бурсу тов. „Руский Народний Дім“, виносить 110 кор. Наддатки зложили: п. уч. Годованьский з Лукавця 5 кор. і о. Зеленчук з Чорногузів 3 кор. Сим панам і всім, що затрудняли ся сим ділом сердечна подяка.

Амнестия для вязнїв. Є. В. Цїсар дарував 56 вязням решту кари. З того припадає на карне заведене для мужчин в Штайн 6, у Львові, Станислв ві, Капо д Істрия і Меран по 4, в Пільзнї 3, в Ґарштайн, Градци, Картузах, Марбургї і Висничу по 2, а в Празї і Сабен по 1 засудженому. На жіночі карнї заведеня у Львові і Віґайм по 5, в Межирічи волоскім 4, в Вінер-Найдорф 3, в Рени і Швац по 1.

Відозва! Дирекция тов. „Спілка для господарства і торговлї“ в Перемишли в виконаню постанов § 4. статута приступає до заснованя аґенций по місточках і селах. В тій цїли взиває, хотячих займати ся аґенциею, до вношеня письменних подань до дирекциї „Спілки для господарства і торговлї“ в Перемишли. Поданя мають бути заосмотрені заявою місцевого пароха, що петент дїйстно заслугує на довіре. Кому піднесене господарства і торговлї нашого народа і поліпшене і добробиту лежить на серцю най скоро вносить подане о аґенцию, а той не тілько, що прислужить ся справі народній, но і віднесе особисті користи, які дирекция відступає аґентам в процентах. Близших інформаций удїлить дирекция. — *Дирекция „Спілки для господарства і торговлї“ в Перемишли.*

Процес Бресcіого розпічне ся дня 29. с. м. і має потревати 3 днї. Бресcі не хоче вибрати собі оборонця, тож буде ему призначений оборонець з уряду. Медіоляньскі адвокати внесли прошене, аби жадного з них не вибирати оборонцем Бресcіого. Предсїдателем розправи визначений совітник трибуналу апеляцийного Ґатлї. Жінка Бресcіого внесла до королевої просьбу о помилуване его і позволене на поворот до Америки.

Арештоване урядника. Урядник Видїлу краевого у Львові п. Дучиньский зістав на заряджене росийских властий арештований, бо показало ся, що він, сповняючи давнїйше обовязки писаря в Росиї, допустив ся там великих обманьств асентерункових.

Умундуровані злодії. В суботу дня 18. с. м. закрали ся у Львові два вояки до помешканя кітляря Шранцера, але сей в час повернув до дому і непрошених гостий казав позамикати. Знов вчера в ночи придержано на крадежи одного сина Марса у листоноса Яськовского. Мабуть відважні вояки мали намір в сей спосіб придбати собі яку сумку на маневри.

В Ростові над Доном запалили ся склади нафти на берегах Дону а крім тих складів погоріло кілька фабрик. Плянт зелїзничий згорів на просторі 300 сяжнїв.

Зараза на безроги лютить ся в Борщеві і окрестности. В самім Борщеві вибито 400 штук. Намістництво вислало в борщівский повіт 4 ветеринарів.

Офіцирский гонор а поєдинок. Перед шлюбом архикнягинї Стефанії з ґр. Льонийом в веселім товаристві у Відни один з офіцирів мав допустити ся обиди члена цїсарскої родини. Его товариш, офіцир 15. полку гузарів Маркіз Таколї, доніс о тім зараз властям військовим, але переведене слїдство оправдало того офіцира, а він назвав маркіза підлим денунциянтом. Справа оперла ся о суд гоноровий, котрий наказав обом поединкувати ся. Маркіз Таколї відказав ся поединку, за те зістав позбавлений офіцирского степеня і узнаний за боягуза. А що він відкликав ся на лист капітана штабу ґенерального ґр. Ледоховского (братанка кардинала), до котрого удавав ся по раду, а той з реліґійних мотивів відрадив ему бити ся, то гоноровий суд військовий позбавив і Ледоховского офіцирского степеня, а власти військові перенесли его яко простого рядового до уланів в резерві.

Бунт Єзуїтів. В Закопанім вибудували собі Єзуїти монастир і гостять у себе цїлі товпи своїх braci, коли, як доносить „Kurjer Lwowsk-ий“, завізвав їх комісар правительственний, щоби зголосили своїх гостий і заплатили припадаючу таксу, відповіли гордо, що лише Папа римский може їм видавати якісь прикази а більше нїкого не слухають. Самі всюда голосять, що всяка власть походить від Бога, а власти над собою не хотять узнати.

Кампанїю проти кореспонденцийних карт з видами підняли деякі з львівских часописий. Одна з них пише в тій справі ось що: Привичка збираня карт з видами ширить ся у Львові епідемічно. В кождій торговли, трафіцї, крамничках на передмістю, одним словом всюда, де взагалї щось продають, не хибує і карт з видами. На ринку в часї торгу розкладає ся кількох хлопаків з сим товаром, під каменицею Андріолього чепить кількох цїлий день. Львівска почта денно висилає таких карт по кілька тисячів. І щоби зі сего був бодай якийсь хосен. Урядник одної з фінансових інституций „спеціялїст“ в тім напрямі, пояснив що у Львові находить ся вже около 1.000 осіб, яких збірки карт з видами доходять що найменьше до 5.000 штук. Та яка ціль сего? Збирачі карт се переважно молодїж купецка, ремісничa, урядничa, панї та панночки, хотяй і старших осіб між ними не хибує. Один пр. підполковник чванить ся що має 12.000 карт, а навіть — horrendum — один з університетских професорів має їх 8.000. — Такі карти одержує ся головно в заміну: пр. п. Н. у Львові купує карту, підписує ся на нїй, налїплює марку і шле еї до п. М. в Кракові. М реванжує ся Н-ому в сей сам спосіб. Оба не потребують знати ся особисто, вистане, коли один з них знає, що другий збирає карти. Однак призадумаймо ся над сим з олівцем в руках. Приймім, що той „спеціялїст“ не ошибає ся, коли каже, що 1.000 осіб у Львові має збірку карт по 5.000 штук, разом отже є всіх карт 5,000,000. Одна карта коштує між 2—15 кр., а 5 мілїонів карт коштує 250.000. зр. Вартість почтових значків на всїх картах представляє квоту 125.000 зр. разом отже з попередним коштують карти 375.000 зр. або 750.000 корон. Кажемо виразно: коштують, бо вартости сї карти не представлають нїякої. Треба додати, що ся манїя недавна, бо тривае лише два роки, а вже майже мілїон корон викинув Львів у болото, без цїли, без хісна; кількож мілїонів пропадає марно в цїлім краю, де ся епідемія прокинула ся — а ширить ся нагально, бо через почту? Найвисший час був би застановити ся над сею немудрою ігрою, що поглочує мілїони пусто і без цїли.

Убийство вітця. Зі Саски камеральної, рудецкого повіта, пишуть про таку подію: Тутешний господар Данило Буба оженив перед трема роками свого сина Федька і казав ему жити при собі. Син надармо допоминав ся щоби его батько віддїлив з господарства, а в наслїдок сего приходило часто до колотнечі і бійки. Дня 16 с. м. тяжко побив Федько свого вітця, а той слїдуючого дня, в четвер, запізвав сина до комарняньского суду. Але коли батько повернув з Комарна і поїхав на ніч за кіньми (з 17. на 18 с. м.) розгнїваний син вийшов в поле і удусив батька. Щоби затерти слїди свого злочину, пустив Федько коні, з приколня, думаючи, що люди повірять, що то коні зірвали ся і старого мотузом удусили. Другого дня рано найдено старого Данила волоченого кіньми по поли. Підозрінє упало сейчас на сина. Его найдено і скованого відставлено до Комарна.

Перевітрюване тунелїв. Проф. Моссо перевів недавно досьвіди, як поліпшити воздух в довгих тунелях. До сеї цїли вибрано тунель коло Ґенуї в Італії. Під тендером льокомотиви прикріплено збірник зложений зі самих рур, нановних стисненим воздухом. Коли льокомотива в'їздить до тунелю, машинїст вітвирає збірник, а сильна струя воздуху пре перед собою хмари диму і нечистого повітря. В наслїдок сего подорожні не потребують замикати вікон ваґонів, бо в тунели находить ся чистий і здоровий воздух. Досьвіди увінчали ся добрим успіхом так, що можна надїяти ся введеня в практику сеї методи.

Чесний злодій. Недавно, як доносять „Московс. Вед.“, начальник слїдчої поліциї в Москві, п. Лебедев, одержав через почту грубий лист, в якім містило ся 29 акций, скраджених перед роком п. Ускокови. В конверті крім акций находив ся кусник паперу, записанний сими словами: „Я є чесний злодій, а не такий урвитель, як мій спільник, котрий пересьвідчивши ся, що акций, які ему припали з крадїжи, не зможе спродати, спалив їх, або подер. Я пересилаю на ваші руки свою пайку акций, бо знаю, що они мають для п. Ускокова велику вартість і прошу їх доручити властителеви. — Панросийский злодій.

Звірство. Онодї в Новім Йорку зїмлїла на улици від спеки якась молода, елеґантно убрана панї. В тій хвили кинулось на ню двох волоцюгів і стали еї рабувати та рвали з неї, що лиш дало ся; забрали у неї калитку з грішми, повитягали з кишень, що лиш мала, а відтак почали стягати з неї всї дрогоцїнности. Женщина мала на пальцях золоті перстенї з брилянтами; звірскі волоцюги *не могли їх борзо стягнути* і відтяли їх разом з пальцями. Нещасливу найдено в калужи крови і відставлено до шпиталю, де вона незадовго потім померла.

Анархісти. 18 с. м. увязнено в Мушинї якогось Адольфа Брилїцкого родом з Кракова. Брилїцкого, видалено з Угорщини, де він скликував тайні збори і намавляв до анархїзму. Увязнене сего пташка зарядила віденьска полїция, а також видала она поручене до новосандецкого староства, щоби оно слїдило за якимись чотирма Італїянцями-анархістами, що виїхали до західної Галичини на час маневрів.

Вісти з Америки. По конець липня приїхало до Канади около 7.000 руского народа з Галичини і Буковини.

З лїтнїх образків.

I.

Сьвятоіванські огнї.

Як тємно... шлях пропав: ми стали
В лїсній страшенній гущинї;
Та не піддав ся я печали,
Бо сьвіт з землї блеснув менї:
Сьвятоіванськиї засіяли
Нам путевідниї огнї!
Неначе-б то зелені зорі
Горять по листях, на траві, —
І не болить вже серце в горі,
Яснїйш зробилось в голові!
Брати, ідемо-ж далї сьміло:
Царю Небесному хвала,
Що ніч сувору осьвітило
І що розсїяла ся мла!

II.

Вечір.

Гарячий лїтний день минув,
І сонце вже за річку сїло;
Вітрець з води на нас подув, —
Від нього разом засьвіжіло...
В дубовім лїсї є ставок,
Де з Грицем ми у двох купались:
В чудовний тихий вечерок
З болота птиці підіймались...
Ми з сином, дивлячись на них,
Глибоко об однім жалїли,
Що крил нема і в нас таких,
Що полетїть не стало сили:
Линули-б з хлопцем ми тодї
Скорій в безкрає сине небо,
Де піддавати ся не треба
Нї злій неволї, нї бідї!...

III.

Малі ловці.

— Тату! купіть нам рушницю:
Маємо дужу охоту
Швидше застрілити птицю, —
Скільки їх — скрізь по болоту!
Ми вже тепер не маленькі, —
Можна обом довіряти:
Добру потраву для неньки
Навчимось ми здобувати!
Є в нас зарані у думцї:
Добичі знайдем богато, —
Будуть в повнїсїнькій сумцї
Кулики, дуплї, чирята!
Бють через те їх, що дикі:
Се-ж бо не сьвійськиї птахи.
— Хлопцї, бійня — гріх великий, —
Смерти не хотять бідолахи:
Понад водицею лїтом
Весело в сьвітї їм жити,
Так — як і божим всїм квітам,
Так — як і вам, мої дїти!

Сергій Бердяев.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
вийшли цїлком нові друки
можна получити в
Друкарнї „Рускої Ради”
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.
має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви
ІВАНА ДІКА,
що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїляні артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобльї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Білє з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Се керского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 96. Чернівці, неділя дня 13. (26.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Буковиньскі згадки.

Так богато говорить ся про Русинів послїдними часами, що й мене взяла охота, написати деякі замітки до „Буковини“. Хоть се не зведені систематично до купи гадки, все-ж таки мають деяку вартість, коли їх передумати.

Найбільше впадає в очи чужому до мужицкого думаня чоловіку переловсїм твердий консерватизм, придержуване старих обичаїв, навіть сьмішних, з чого пояснює ся й опір, який приміром Русини ставлять всьому, що видає ся їм новим. До тої привязанности до старовини треба відай також зачисляти й той типовий Русинам сервілїзм, який его заставляє, бити поклони перед кождим сурдутовцем, не з поважаня перед ним, а з певної боязни. Тому і недовірчивість до тих же сурдутовців, що їх на око так високо поважає.

В господарских справах видимо лїнивство, легкодушність і марнотратство сполучене з цїлковитим браком шкільного образованя. Не дивно отже, коли лиш раз більше родин падають жертвою безсердечних лихварів. Буковиньский мужик морально і інтелектуально цїлком нерозвите ество, що потребує в найвисшім степени опіки зі внїшнього боку. А ся опіка, скажім просто, ему зовсїм бракує. Тут панує цїлковита безрадність.

Лучають ся приміром на нашій зеленій Буковинї випадки, де задля довгу, що не досягає й 10—20 зл., лїцитує ся цїле майно вартости 300 зл. Тут насуває ся мимоволї питане: чи справдї в цїлім селї не найшов ся нїхто, щоби міг був пожичити бідакови отих кілька золотих і виратувати его від лїцитациї? Чи нема нїкого, хто би других перестерігав перед легкодушним робленем довгів — а всї довги у нас у великій мірі повстають з легкомисности. Хто би їм показав, до чого все ото веде? Чому вема в нас по селах, як се буває де инде в западній Европі, такого людского суду, котрий би ганив поганий звичай видавати на весїля, хрестини, похорони, храми і т. д. більше, нїж на то позволяє власна мошенка? Як можуть кревні, знакомі і приятелї об'їдати і обпивати чоловіка, коли вони з певностию знають, що его чекає крайна руїна, що дім і поле его через їх черево перейдуть в кишеню лихваря?

Ми мусїли-б таких людий проклясти, коли-б не було вже несправедливостию, їх тілько оскаржувати. Ми-ж маємо перед собою по більшій части не зорганїзовану суспільність, не народ, жадну нацию, а тілько суму рівнозначучих осібняків, не особи-індивідуа, не сїльску громаду, а лиш певне число поставлених одна коло другої халуп, з котрих одна другій так подібна, як один мешканець того села другому. Маємо перед собою кілька тисяч мужиків, що перед 40 роками були коли не правно, то фактично мізерними підданими кількох безсовістних деспотиків й почувають ся до нинї рабами. Їх понурий, сумний й придоптаний вигляд, їх сервілїстично піддане поводжене вражає чоловіка до серця. Нема сьвіжого духа в народї, любови житевої.

Коли глянути, хоть би й в Чернівцях до будь-якої коршми, то дивно видає ся, чому така глота народу сидить так глухо й задумчиво при купі. Се певного рода відраза від всякого напруженя умственного чь тїлесного.

На ст. 15 і далї „Буковиньскої Руси“ читаємо таке: „Довгий час не могла вправдї Австрия добре зорієнтувати ся в відносинах мужиків до дїличів, і коли в розпорядженю з 22-го марта 1787 придержувано ся що до буковиньских мужиків австрийских підданчих законів і уважало ся їх властителями землї, яка була для 1-го листопада 1789 р. в їх руках, то вже 16. марта того самого року відкликано се розпорядженє і мужики уважають ся лише тимчасовими посїдателями, котрим дїдич міг по упливі кождого року єї відобрати. Але вже 26-го липня того таки самого 1787 року завернуло ся правительство до попереднього погляду, і хоть ческо австр. надворна канцелярию ще 9-го квітня 1812-го р. сумнїває ся, чи є на Буковинї рустикальна (мужицка) власність, то найвисшою постановою з дня 4-го марта 1873 рішено наділити підданих буковиньских мужиків дїдичною власностию.“

Якийсь писар дїдичівский старав ся р. 1848 в своїй „Denkschrift über den Ursprung und die Fntwickelung des Unterthanenverhältnisses in der Bukowina“ доказати, що мужики передавстрийскої доби віднаймали у дїдичів поля. Само собою розумїє ся, що в такім разї, коли дїдич мужикови відказав, мужик впадав у крайну руїну, наколи мужикови й не снилось відказати дїдичеви. Такий вільний віднаймаючий без гроша і робочих средств мужик се цїлковитий раб.

По знесеню панщини лишив ся наш мужик бідним і залежним від чужої самоволї робітником, а 40-лїтна правна воля не змогла витерти слїди вікового пониженя.

Ми не маємо орґанїчно розвитої суспільности де над найнизшим стоїть висший, над сим ще висший і т. д. аж до найвисших станів без перерви так, що всї члени громади сполучені між собою більшим або меньшим числом лучників; ми маємо тілько мужиків і жидів, духовних і дїдичів на селї і більше нїчого. Промислу по селах так як би не не було, а де найде ся якийсь промисловець або торговельник, то се жид. Сьвященикови мужик часто не довіряє більше як жидови, бо видить его поводжене з паствою не конче ідеальне.

Чи велика посїлість не має жадного впливу на культуру краю? Чи не помагає дїдич мужикови порадою й добрим приміром? Прецїнь се є природним обовязком сеї більше культурної кляси, причиняти ся до економічного і просьвітного піднесеня селян. На то все можна сказати, що минувшість полишила у нашого мужика тілько слїди пригнобленя, рабства та визискуваня а через то й ненавести й вороґованя; а дїдич уважає й до нинї мужика низким жадної уваги не гідним ествои і обходить ся з ним після сего. Виїмки може бувають, але вони певно дуже рідкі. А служити за примір і образець маґнати так мало здібні як і мужик. Таж він часто найгіршим марнотратником, найбільше легкомисним господарем. Великі довги, які затягають дїдичі по ріжних кредитових институциях, не употребляють вони для поліпшеня рільної господарки або взагалї для продуктивних цїлий.

Безмежне марнотрацтво і легкодушність веде его до лихваря; на великий процент визичений гріш йде марно на коштовні забави часто навіть і низкі. Дійшовши до краю, затягає на покрите попередних позичок позичку у Відни. Се стримує на короткий час его упадок; скоро лиш прийде ся щось заплатити, его маєток екзекують.

Дїдич так як мужик, він довг зараз зробить, але заплатити ме лакомить ся. Се нїчого нового, що бувають у дїдичів часто сходини для лазардової гри. Сьмішною і сумною появою є, що при такім товаристві окрім аристократів нїхто не буває лише жид в кафтанї. Сей належить очевидно також до аристократичного

На чужинї.

Гарно в Нїмеччинї! тільки, шкода,
Все таки. сумно і гірко:
Дивить ся з неба на землю зьвізда,
Та не українська зірка...

Тутешний місяць — не руский, нехай
Він і сьвітлїйше нам сяє!
Хоч добре знаю, що домів — не рай —
Тягне до тебе мій крає...

Місто веселе на пишних горах
Віє чудною красою:
В київськім лїсї чудовнїй є шлях,
Лїпший під тїню густою!

Сьпіви нїмецькі летять голосні
Аж у кімнату до мене;
А, як згадаю вкраїнські пісні,
Серце плига, мов шалене...

Бачу спокійних і дужих дїток
Я на дялекій чужинї, —
З відси-б линув, хоч на крилах думок,
К' хорій та бідній родинї!

Хлопчиків любих знайшов там своїх
Оком духовним я знову...
Може почую чаруючий сьміх
І правобережную мову —
Правобергжную мову Днїпра,
Що заповідали дїди
Нам для слободи, любови добра
Та — здобувати побіди...

З гнїтом, неправдою й злом в боротбі
Нїмцї — щасливий люди —
Вже їх давно роздобули собі:
Кілько ту дихають груди!

В нашій отчизнї — кайдани і тьма,—
Мало там долї і хлїба...
Ту-ж Олександра і Гриця нема
І милої кріхоньки Глїба!

Баден-Баден, в серпни 1898 р.

Бідний край.

(Сонет на смерть короля Гумберта).

Знов скропила ся кровю роскішна земля:
Міґи італїйців се — вже не першина,
бо там
Дихать не можна під проклятим гнїтом людям...
Днесь божевільний застрілив свого короля!

Благословенна вітчина — страшенна тюрма:
Сила над правом панує в тім краю та все
Лихо й обіди робітникам чесним несе, —
Їсти голодним трудячим родинам нема!..

Батько дістав через поміч народню колись
Трон і корону: борцї незабутні знайшлись, —
Був Гарібальдій, великий та славний тодї!

Ближнього вбити є гріх і навісний злочин...
Все-ж я спитаю: чому не піддержував сия
Люду безщасного в гіркій недолї й бідї?...

Сергій Бердяев.

Галицькі „москалефіли“.

(Quasi una fantasia).

Всїм очортїли
Москалефіли
В галицькім чесному краю:
Скільки охоти
Ті патріоти
Мають до рублїв — я знаю!
Вічно хороші
Будуть за гроші
В них капани-роспяни:
За добру плату
Пособлять кату
Й славити будуть кайдани...

І якусь мову
Знайшли чудову,
Нїби на благо народу,
А свою рідну
Калїчуть бідну,
Вбиваючи силу й вроду!...

Служити ради
Лукаві ґади
За „обруситедїв“ щиро,
Бо темні сили
Їх підкупили,
Бо в тім — хабарницька віра!...

В них ллють ся зглотки
Слова солодкі:
Що ангели — там жандари,
Де, мов собаки,
Жиди й поляки
Лиш бачуть обіди й кари...

Прийдїть в Россию, —
Підставте шию
Самі урядови тому,
Котрий, навісний,

товариства. Він стає зараз в пригоді, коли якомусь з грачів забракне гроший. Вистарчить маленький вексель, за котрий випожичаючий обіцюєсь в короткім часі сплатити 8—10 раз так за велику квоту, яку визичив. Аристократ грає тут ролю лайдацку, жид так само; питане лиш є, котрий з них заслугує на більшу погорду.

Природна річ, що не всї буковинські дїдичі такі марнотравники. Виїмки є, та ті по більшій части жиди або вірмени. Родовиті буковинцї не заслугують на поважане ні задля господарности ні задля їх моральности.

Що наш мужик з таких людий не може найти ні поради ні жадної принуки, се очевидно. Він щасливий, коли ему не лучить ся щось гіршого.

Дїдичі руйнують ся через лихварство, мужик так само. Та в нас є ще иншого рода лихва. Се лихва, котрої предметом людска праця. Буковиньский мужик позичає, коли его притисне в зимі нужда, малі грошї в дїдича, за що обовязує ся до певної роботи в лїтї. Тут вираховує собі дїдич так, що мужик в часї сїяня або жнив, коли він звичайно заробляє по 30—80 кр. денно, в дїдича приневолений робити за 8—12 кр. денно. Бувають случаї, де мужик за відсотки від малих гроший (прим. 10 до 20 зр.) обробляє річно певну часть рілї й остає ся вічним довжником дїдича.

Се рід лихви, що перевисшає своєю інтензивностию всьо доси бувале. До того терплять під тим тільки найбіднїйші з бідних. Его уживають найбогатші, аби повернути назад давні лїта панщизняні. Не дивниця отже, що при таких обставинах наш мужик і доси лишив ся тупим, легкодушним і лїнивим, що за коротку приемність дає собі відобрати лихварем гірко запрацьоване майно...

Само собою розуміє ся, що коли так малий, плїдний, рідко замешканий способною до культури расою край злучить ся з по части висококультурною державою в протягу часу якийсь поступ бути мусить а чогось противного й подумати тяжко. А мимо того був початок австрийскої управи досить дивний. Ґенерали, що були першими адмінїстраторами не мали нїчого більше на очах, як тілько то, аби Буковину мілїтаризувати, то є уладнти еї після взірця військової украйни. Можна сьміло ствердити, що всякий поступ, який зробила Буковина за послїдних сто лїт, вона завдячити мусить своїй злуцї з Австриею. Але одно-

---

Нам добре звісний,
Й вернетесь швидко до — дому!

Чожуж брехати,
Що нї потрати,
Нї горенько ту не відоми,
Де в злій неволї
Рішились долї,
Раби-вкраїнцї давно ми?...

Русь-Украйна
Такого сина!
Зрадником звати лиш може,
Бо гидке дїло
Він робить сьміло, —
Чого-б робити не годне...

Я-ж кляти мушу
Користну душу
„Москалефільского“ хлона:
Скажу прихвосту
Річ дуже просту,
Що Австрия — все-ж Европа!

С. А. Обуховець.

го бракувало, іменно одноцїльно переведеної кольонїзациї краю після певного систему. Кольонії нїмецкі не мали жадного впливу на селян, хоть се твердять Нїмцї безперестанно.

Господарска легкодушність стрічає ся не тілько по селах але і по містах. Тут зверха все красно, а в середині гниль. Елеґантні тоалети, еквіпажі, балї і т. д. а довгів певно. Се вже характеристична прикмета Буквинии.

Така діяґноза а після неї треба шукати за лїками против хороби інакше вигляди на будучність не дуже відрадні.

Війна в Африцї.

Вісти з Трансвалю знов зачинають бути неясні і суперечні. Після одного донесеня, Девет наміряє пробити ся до Бушвельду на захід від Преторії. Анґлїйцї припускають, що всї віддїли разом з командою Боти мають зібрати ся коло Бушвельду, бо без серіозного опору покидають Махадорп і Лїбенбурґ. Баден Повель і иншї ґенерали старають ся унеможливити полученє ся Девета і Делярея з Ботою. Після иньших донесень Девет старає ся назад пробити ся до Оранїї, де витворила ся дуже некористна для бурів мілїтарна ситуация. Одні кореспонденти твердять, що Девет має під собою над 3.000 людий, иншї знов, що він може мати найбільше 300 людий.

Онодї донесено, що президент Оранїї Штайн помер, тепер доносять, що він перейшов з малим віддїлом ріку Піна, аби в Махадорпі зійти ся з Крїґером.

Команданти Бота, Магр, Шальк-Бурґер, Фурі і Смутс мають стояти під Махадорпом з 8.000 людьми і цїлою артилериею бурів, в котрій знаходять ся також армати найтяжшого калїбру. З Дурбану доносять, що бури уставили „велицого Тома“ недалеко Інґого на граници Наталю, Оранїї і Трансвалю і бомбардують ним зелїзничий міст. Зелїзницю до Ледісмету попсовано, в наслїдок чого товаровий поїзд вилетїв з шин.

Баден Повель обсадив зелїзничу стацию в Пінарівер на півнїч від Преторії по завзятій битві, в котрій родерийский полк стратив полковника і 4 вояків в убитих а одного офіцира і 6 вояків ранених. Після анґлїйского справозданя бури мали лишити на боевищи дуже богато ранених і трупів. Ґенерал Карінґтон мав забрати бурам богато провянту. Метуен бив ся з колюмною Лїхтенберґа. Результат їх незвістний. Булер маширує на Ванвікелей і стрітив ся з завзятим опором бурів. Прийшло до кількох дрібних битв. Френч машируе також в ту сторону.

Як бачимо, в цїлім Трансвалю панує незвичайний рух. Зачіпною стороною все суть дрібні віддїли бурів, котрі своєю рухливостию примушують анґлїйских ґенералів що хвиля перекидати цїлі корпуси вийск з одного кінця театру війни на другий, така тактика нїколи не доводить до більшої рішаючої битви, лише томить обі сторони дрібними бійками, в котрих більші страти має звичайно сильнїйша, бо меньше рухлива сторона.

Війна в Хінї.

З хіньского театру війни надходять так баламутні і незрозумілі вісти, що нераз доперва в кількох днях по факті може довідати ся, що властиво стало ся. Так само тепер є з занятем Пекіну. На разї знаємо лише, що головна доси цїль держав осягнена. Пекін занятий, а посли разом з чужинцями увільнені. Подробиці при занятю Пекіну, ще нам недокладно звістні. Доносять, що поміч вийск прийшла посольствам в найкритичнїйшій хвили. Дня 12. с. м. уряд заграничних справ запросив був послів до участи в конференциї, котрої цїлею мало бути — як запевняв сей уряд — заключене мира. До конференциї однак не прийшло. Вечером того самого дня розпочало ся дуже сильне бомбардоване посольств. На другий день правительство оправдувало ся перед послами, що се не стало ся з его поручення і обіцяло виновників покарати. Коли однак в Пекінї розійшла ся чутка, що чужі вийска вже підступають під столицю, Хінцї ударили на посольства з подвоеною енерґією. Навіть в хвили, коли вийска вже вдерли ся до міста, чути було сильну канонаду хіньских вийск атакуючих посольства.

Японьскому віддїлови повело ся увільнити місіонарів і християньских Хінців, визнених в цїсарскій палаті. Японцї стратили більше як 200 вояків, а Хінцї більше як 600. Анґлїйцї і Американцї атакували полуднево-всхідну браму Пекіну і не стрітили ся майже з нїяким опором. Колюмна з росийских і американьских вийск заняла браму міста, ще заки артилерия розпочала свою роботу. До тяжшої борби прийшло в самім містї, де Хінцї мали величезні страти. Найтяжшу роботу мали при занятю міста Росияни і Японцї. Голендерске мінїстерство одержало депешу з донесенем, що голендерского посла в Пекінї ранено підчас атаку на посольства дня 13. с. м.

Під Тіентсіном один полк американьскої кінноти разом з 400 Анґлїйцями і Японцями розігнав дня 19. с. м. 1.000 Боксерів. Погибло 100 Хінців.

Французский консул в Шангаю телеґрафує під датою 20. с. м. Місто спокійне. Французскі віддїли увійшли до міста без нїяких перепон, їх присутність зробила добре враженє. З Ганкау телеґрафують, що Хінцї хотїли там підпалити дім цлового банку але в наслїдок енерґічних заряджень віцекороля огонь здавлено. Виновників арештовано а двох головних ворохобників стято. Ствердженo, що в Ганкау істнує широкий заговор Хінців. Огнї там що раз частійші, але населене спокійне. В Шангаю стоїть тепер 27 военних кораблїв з 7.000 вояками. В найблизших днях кораблїв буде ще більше.

Колюмна Рененкампфа по многих завзятих битвах заняла місто Мерґен. Хінцї мали великі страти. В 12 днях Рененкампф задрав 20 армат. Стратив 2 офіцирів, 12 козаків убитих а 30 офіцирів і 30 вояків ранених.

Про Канаду.

Для відомости наших канадийских поселенців подає амер. „Свобода“ ось які важні постанови тамошного правительства що-до еміґрациї та кольонїзациї краю:

1. Поселенець, котрий має право взяти собі другу дарову фарму, не мусить будувати хати на новій фармі, як то давно було, але може мешкати на своїй першій фармі.

2. Поселенець може мешкати при своїх родичах, кревних, не конче на своїй фармі, але свою фарму мусить відповідно до приписів обробляти.

3. Если поселенець одержить фарму, котра має 80 акрів, платить при записї не 10, але 5 дол.

4. Землї, котрі ряд мав на продаж, а відтак перемінив їх на дарові, можуть купити по цїнї 1 дол. за акер ті люди, котрі не мають права на землю дарову. Обовязки мусять сповняти такі, які приписують ся для гомстедів.

5. Право власности не буде на будуче задержане з тої причини, що поселенець винен збіже на засїв правительству — лиш кождий дістане свій акт власности по сповненю обовязків правами незначених, а довг за засїв буде в актї власности незначений.

6. За почином мінїстра внутрішних дїл вийшло право, котре увільняє від поруки за збіже на засїв тих фармерів, котрі взяли від правительства збіже в часї від 1885 року. Тут треба замітити, що тоді, коли правительство позволило видавати збіже на засїв фармерам, жадало двох ручителїв. І поки відповідна сума за то збіже не була звернена, не міг нї позичаючий, нї его два ручителї одержати права власности землї. Тепер опісля нового права одвічальний перед правительством за свій довг є лиш сам довжник і той довг не стоїть ему на перешкоді до набутя права власности землї.

7. Місцеві аґенти (Dominion Land Office Agents) мають право видавати жадані повномочія для тих осіб, котрі яко заступники тих осіб являють ся, що хотять гомстеди взяти. Давнїйше в таких справах треба було удаватись до головного уряду в Оттаві, що потягало за собою богато страти часу і заходів.

8. Для тих осіб, котрі мешкають далеко від головнїйших міст, утворено заступництва аґенций по ріжних дистриктах. Тоті суть уповномочені видавати права власности землї, пермітів на дерево, сїно і т. и. Через те ощаджено фармерам богато часу і коштів.

9. Після давнїйшого права продавано шкільні землї під слїдуючими условіями: Пяту часть купної цїни треба було заплатити з гори, а прочу суму в чотирох річних ратах разом з 6 процентом. Сей закон, за стараньем теперішного мінїстра улучшено в той спосіб, що люди, котрі хотять набути шкільні землї, можуть їх сплачувати довільними ратами. Новий закон позволяє в десятьох ратах сплату. Для незаможних фармерів є се велике добродійство.

10. Поселенцї, котрі на своїх фармах не мають достаточного дерева, мають право дістати так званий „permit“, на підставі котрого можуть дістати стілько дерева на правит. землях, кілько потреба їм на опал і на необходимі потреби.

11. Вийшло розпорядженє, на підставі котрого вільно фармерам 3000 стіп материялу нарубати в правительственних лїсах на будову публичних будинків, як школи і т. и.

12. В Манітобі і північно-західних теригориях заряджують безнастанно нові резерви лїсові, а старі отвирають для ужитку поселенців. В тих отворених резервах вільно сусїдним фармерам рубати дрова, если викажуть ся позволенем, але лиш для власного ужитку — на продажу не вільно там дерева рубати.

12. В протягу двох послїдних лїт видано дуже корисні розпорядженя в цїли охорони против нищеню лїсів.

13. Поселенцям на рядових землях в Британьскій Колюмбії позволено цїлковите уживане дров так на своїх фармах як і на рядових, за позволенем.

Сїно.

13. Розпоряджено, щоб не-фармерам не давати позволеня косити сїно, хиба би фармери мали его досить.

Пасовиско.

14. Уживане пасовиска на державних і зелїзничих землях є у всїх провінциях позволене.

Углє.

15. Угле позволяє ся для домового ужитку так на шкільних земляк, як і на правительственних копати.

16. Вийшло також таке корисне право: Поселенець, котрий сповнив всї свої обовязаня зглядом занятої фарми і мав право одержати право власности, але умер, нїм еще став канадийским горожанином, его спадкоемцї дістають ту фарму, хоть і они не суть горожанами.

Жовнїри, котрі суть в військовій службі в полудневій Африцї або деінде, мають право до фарми повзятої, хоть на нїй не сидять. Если-б котрий з жовнїрів-фармерів був ранений, або з иншої причини лежав хорий, може за позволенем мінїстра одержати право власности, хоть приписаний час ще не вийшов.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 25-го серпня 1900.

Цїсарске письмо писане дня 19. с. м. 1900 р. з Ішлю до президентів обох мінїстерств містить подяку насиленю за співучасть еї в торжественнім обходї 70-их уродин Его Величества й кінчить словами: „Бог Всемогучий най скріпить звязь, що лучить Мене з Моїми народами“.

Вінчанє в цїсарскім домі. Архикнягиня Мария Іммакулята дочка архикнязя Кароля Сальватора, звінчає ся у Відни з віртемберґским князем Робертом дня 29. листопада 1900 р.

Відомости особисті. Впр. митрополит Чуперкович поїхав в пятницю з своєю дочкою панею Косовичевою бли-

скавичним поїздом до Відня, звідки поїде задля курациї до Карльсбаду. Ведене дієцезальних справ перебрав Впр. епископ де Репта. — Фінансового урядника Йосифа Ковчека іменовано управителем фаховорахункового департаменту при фінансовім міністерстві. — Шкільний інспектор краєвий др. Тумліржь вернув з відпустки.

Цікаві демонстрациї. Невпинно поступає лїкарске знанє вперед; на добро терплячої людности записує нинїшна наука один успіх за другим в свої книги. Рентґена лучі причинились рішучо до єї поступу так, що тепер без них лїкареви годї обійти ся. Новий поправлений апарат, який ми бачили у черновецкого лїкаря д-ра Ґольдфельда дїлає справдї на чоловіка імпонуючо. Виразно й докладно бачить й нелїкар внутрішні части людского тїла як кости, легкі, печінку і т. д. Тим лучше бачить се лїкар, що уміє розпізнати хоре від здорового а пізнавши добре, де що не так, як має бути, є він в станї, ужити відповідних способів до лїченя. — Новий апарат видаляє негарні виростки волося на лици зовсїм без болю й легко.

Загальний звичайний весняний збір „Каси пожичкової і щадничої“ в Брідку відбуде ся дня 28. серпня с. р. о годинї 4. пополуднн в будинку читальнї з таким порядком дневним: 1) Справозданє начальника простан товариства і про дїяльніст старшини. 2) Внесенє ради надзорчої що до замкненє рахунків річних і білянсу за рік 1899. 3) Вибір касиера.

Науковий курс для лїсничих з Францталї (повіт черновецкий). Курс тревати ме 10 місяцїв і є безвідплатний. Участь можуть брати лиш ті, що окінчили найменьше народну школу, уміють добре по нїмецки й мають за собою однорічну практику. Поданє дає ся до ц. к. дирекциї гр. пр. релїґійного фонду в Чернівцях найдальше до 20. вересня 1900 р. Окрім того мусять участники піддатись 29. вересня 1900 р. вступному іспитови, до котрого завізвуть їх писемно, після чого рішає ся остаточно о їх приймленю. Приймлені харчують ся в науковім будинку спільно. За приміщенє платить ся місячно наперед 4 кор. а за харч 36 кор. Приміщений обовязує ся поступати після установ домашного порядку і дотичних розпоряджень учителїв. Участь у курсї припоручає ся головно тим, що задумують здати державний іспит лїсничий. Участникам призначені є дві стипендиї з краєвого фонду по 400 корон. Подає ся о сї стипендиї по принятю до курсу через управителя курсом до ц. к. краєвого правительства.

До відомости еміґрантів, що виїзджають до Сполучених держав Америки подає черновецкий маґістрат, що тамошний уряд заборонив осїдати в тій державі тим людям, що їх вербують у нас на роботу або що еміґрують на завізванє аґента. Таких людий зараз дають відти „шупасом“ се-б то видаляють навіть по роках. Сї законні постанови виконує ся тепер дуже остро. Отже осторожність.

Нещаслива пригода. Старший урядник зелїзниць державних, у Львові пан С., вибрав ся ономї з родиною до Збоїк, а що день був горячий, то его доньки за думали скупати ся в ставку. За хвилю роздав ся крик, що найстарша донька, 20-лїтна панна, топить ся. Батько побіг напоміч а також прибігли і селяни та стали ратувати дївчину, котру остаточно видобуто з води майже неживу. Тимчасом утопив ся оден із селян, що прибіг бУв на ратунок. Підчас коли однї поїхали до Львова по лїкаря, другі шукали в ставі утонившогося селянина. Панну відратовано і привезено до дому, але стан єї є дуже грізний, майже безнадїйний, позаяк до легких дістало ся було тілько води, що они опухли а внаслїдок того і віддих і рух серця є спаралїжований. Тїла утопившого ся селянина не можна було ще до пізного вечера відшукати.

Клопіт в цловім урядї. До швайцарского уряду цлового в Женеві надійшла пачка з написию: „тресовані блохи“. Ся новість в міжнародній тарифі цловій нанесла урядникам немалого клопоту. Перекинено всї тарифи, але відповідно параґрафу не можна було нїяк найти. Вкінци звернено ся до начальника уряду, а сей пригадав собі, що не давно заходили також подібна квестия зі скринкою шаранчи. Тодї порішено, що шаранчу можна пустити через границю як артикул живности. Однак при остатнім случаю не можна було приміннти сего рішеня, бо справа стояла як-раз противно. Начальник не хотячи брати на себи відвічальности, звернув ся з запитом до союзної Ради в Бернї, а ся надіслала рішенє, що блохи належить оцлити як „менажерию жадну крови“.

Переїзд царя через Галичину? Ходить поголоска, котра знайшла потверджене і в декотрих часописях, що цар Николай по повороті з Парижа переїзджати буде через Львів і Краків, удаючи ся з Відня до Букарешту для відвіданя румуньского короля.

Убийство. На гостинци з Поцелї в до Борислава найдено перед кількома днями тїло мужчини в баюрі крови і в варварский спосіб зогиджене. Голова розбита, лице до непізнаня порубане, уха і губи відрізані. Доходженя виказали, що жертва того дикого морду називає ся Юрко Бойко і есть селянином з Банї котівскої, а морду мав допустити ся таки зять его Михайло Яцків, котрого увязнено.

Обиджений Анґлїєць. Минулого понедїлка якийсь Анґлїєць з кількома женщинами всїв до ваґона зелїзниції в Базилеї і їхав до Штрасбурґа. Кондуктор на бажанє гостя призначив для него місце в ваґонї і зажадав заплати. Анґлїєць витягнув калитку і висипав всякого рода гроші крім нїмецкиих і хотїв платити швайцарскою монетою. Кондуктор після приписів не міг приняти чужих гроший. На се Анґлїєць витяг анґлїйскі гроші і подав їх з гордостию кондукторови, однак він і сих не приняв. Обиджений подорожний почастував кондуктора в лице і наговорив ему копу дурниць. Справа опинила ся перед судом в Штрасбурзї, де мусїли висїсти також товаришки подорожи Анґлїйця, щоби явити ся яко сьвідки подїї. Єму присуджено грошеву кару і принято вже его Анґлїйскі гроші, щоби лише спекати ся біди з краю.

Про значінє автоматів. Проф. др. Ернест Тіль написав інтересну розвідку про правне значінє автомата. Автор розбирає цїлий ряд правних квестий, які відносять ся до уживаня сего нового а так вже розповсудненого средства. Автор завважає справедливо, що той хто нинї покористовує ся автоматами, уставленими на публичних площадах, в реставрациях, на зелїзничих двірцях і т. д. рідко коли подумає, що сим способом заключає правний акт, зі всякими знаменами угоди, зі всякими правними наслїдками, хотяй нїякої особи перед собою не видить, хотяй другого контраґента не знає, про его імя, прикмети, чесність, випатність, анї не журить ся, анї не потребує журити ся. Угоди за посередництвом автомата так часто заключувані, а заразом сповнювані, що раз більше розширяють свій обсяг. Не много лїт минуло, як перші автоматичні ваги жертвували людям свої услуги за вкиненєм гроша. Нинї автомат переводить купно і продажу ріжних товарів, як чеколядок, цигарів, сїрників, перфум, цьвітів, виготовлює фотоґрафії, грає і т. д.; автомати продають страви, напитки, через них можна убезпечувати ся на житє, а хто знає, які ще чинности буде автомат виконувати в будучности. Яка велика є праця автоматів, може послужити за примір, що на однім двірци в Берлинї продають автомати 12.000 білетів денно, а товариство для автоматичного руху довершило в однім роцї 275 мілїонів продажий. Вправдї автомат не є нїякою новостию, бо вже в 3. віцї перед християньскою ерою продавано автоматично воду в атеньскій сьвятинї, але до найбільшого розцьвіту свого значіня дійшов автомат в нинїшних часах. Однак доси правна квестия автомата у нас ще не унормована. В Нїмеччинї признано автомати „отвертими місцями продажи“ і підпорядковано їх під загальний закон торговельний. Автомат мусить сьвяткувати недїлю, мусить відпочивати в ночи. Заки у нас прийде до унормованя законом автомата, мусить суд поки-що вже тепер рішати спірні квестиї, які виплнвають з уживаня автоматів.

Недїля феральним днем. Якись специялїст малої працї а великої слави дійшов до такого заключеня, що крім середи і пятниції належить зачислити до феральних днїв також недїлю. В недїлю убито короля Гумберта, мінїстра Кановаса в 1897. р., президента Карнота дня 24. червня 1894., царя Александра II. дня 13. марта 1883 р. і князя Берри дня 13. лютого 1830 р.

На „Народний Дім“ жертвували: Дивіденда в Рускій Касї за рік 1899 255 кор. 70 сот. Вп. Іля Лакуста зібрав на книжочку 34 кор. 50 сот. Процент в банку 10 кор. 74 сот. Вп. М. Лупул збірка 10 кор. 10 сот. Вп. Партемій Данчул на книжочку 26 кор. 40 сот. Мария Бойчук збірка 2 кор. 22 сот., разом **2.501 кор. 25 сот.**

Членьскі вкладки зложили: Вп. Іванна Ільнїцка 6 кор. Вп. Михайло Кракалїя 4 кор. Николай Тевтул 25 кор. Юрий Мазуряк 6 кор. Гавриїл Товстюк 10 кор. Юрий Лупуленко 12 кор. Петро Тимкович 10 кор. Іля Бойчук 10 кор. Александер Купчанко 10 кор. Дмитро Альбота 20 кор., разом **945 кор. 30 сот.**

На бурсу жертвували: Вп. совітник прав. Ключенко 20 кор. Руска Каса з чистого зиску за рік 1899 257 кор. 51 сот., інсп. Омелян Попович, др. Стефан Смаль-Стоцкий, Володимир Ясеницкий, Антін Клим, Григорий Ганкевич, др. Стефан Гординьский по 2 кор., разом **291 кор. 51 сот.** Сердечна подяка.

Ради господарскі.

Підосїнь. Ще має господар повно роботи, що аж не може дати собі ради і не видить їй кінця та не добачує, як все довкола него прибирає поволи осїнну одежу і вслїд за тим підходить що раз близше і зима, коли его заходи доходять до своєї цїли. Оттак серед роботи і трудів старіємось поволи і коли вже маємо надію, що будемо могли спокійно споживати овочі нашої працї, видимо нераз, що ми вже посивіли і що вже не довго нам бути на сїй земли. Ще зеленїють ся дерева, ще красують ся своїми овочами, ще припікає сонце з погідного неба, але ми вже відчуваємо, що в цїлій природї настає якась зміна, що слабне тота сила, котра з весною приносила земли відродженє; нас збирає немов страх, що вже недалекий час, коли все покриє ся снїгом і ледом. Дбаючий і запопадливий господар добуває тепер всїх сил, щоби придбати як найбільше запасів на зиму і поставити як найлїпшу основу під нову роботу, нове житє, яке настане знов, коли снїги і леди щезнуть. От таке то й цїле наше житє! Працюємо без упину, а коли оглянемо ся, що вже нам недалекий конець, добуваємо ще послїдних сил щоби бодай підготовити добру основу для грядущого по нас молодого поколїня, коли вже нам самим годї споживати овочі наших трудів, нашої працї. От-так памятаймо заздалегідь на зиму.

Спасанє конюшини в осени уважають деякі господарі за кориснїйше і догіднїйше, як кошенє, а то именно длятого, що нема видатків на косаря, і що конюшина по спасаню лїпше розрастає ся, як по скошеню. При тім есть ще й та користь, що товар придопче конюшину і она длятого не так легко вимерзне. Але при спасаню молодого конюшиниска треба бути осторожним а іменно треба передовсїм уважати, щоби слабу конюшину не завчасно спасати, а відтак і не виганяти тілько товару, щоби він таки всю конюшину вискубав. Найдальше до початку падолиста треба перестати спасати конюшину. Наконець треба й то памятати, щоби на занадто легких ґрунтах не виганяти до спасаня вівцї, бо они ступаючи тонкими ногами, так сказати би, випорпують конюшину, котра відтак легко вимерзає.

Загвозджений кінь кине ся зараз при підковуваню, бо гвізь влїз ему в мясо, а по підкованю зачинає він зараз куляти. Тогди треба підкову відорвати, місце то, де він загвозджений, котре пізнати по тім, що там дрібочку крови виступає, виполокати карболевою водою і залїпити густим воском. Однакож найчастїйше показує ся загвозджене аж по кількох днях, а то длятого, що гвізь вбитий по-при саме мясо, тисне на него, і оно за кілька днїв зачинає гнити. В такім случаю треба підкову здоймити, дотичне місце ножем від копит отворити, випустити матерню, робити через кілька днїв студені оклади, і наконець промивати рану карболевою водою.

Оброблене землї під зимові засїви вимагає і доброго знаня сеї роботи і труду та й трохи видатку, коли того потреба. Озиме збіже, щоби добре розвинуло ся в стебло і зерно, потребує значної скількости азоту і фосфорового квасу. Земля, де була люцерна, конюшина, або бобик особливо коли ще була навожена томасівкою або каінїтом, має подостатком поживи, бо в нїй лишають ся останки тих ростин. Коли же треба ужити обірника, котрий має бути приораний зараз під засїв, то треба на то уважати, щоби він був добре перегнилий і щоби земля не була занадто пухка. По конюшинї і траві треба поле під жито кілька разів переорати. Однакож на легких полях пісковатих досить раз з'орати а відтак за дві або три недїлї заволочити поле два або три рази і сїяти. Але найважнїйша річ при управі озимого збіжа в тім, щоби підобрати найдогіднїйшу пору до сїяня. В тім і найбільша штука, а нераз треба просто вгадувати ту пору. Лиш той господар, що з року на рік добре уважає на всї зміни в природї і їх собі запамятує, не буде зовсїм навгад робити. Час засїву вибирає ся після клїмату; де студенїйше там треба скорше сїяти, де теплїйше, там пізнїйше. Взагалї треба на то уважати, щоби озимі засїви покінчити перед тим часом, коли пересїчна теплота буде вже лиш 5 степенїв Цельзия, в котрій ростини перестають рости. Звичайно сїє ся озимий ріпак і інкарнатка вже в серпни, озиме жито, пшениця, конюшина під озиме збіже сїють ся від половини вересня до половини жовтня. Але сїють иподї ще пізнїйше. Під пшеницю повинно поле бути дуже чисте і его треба кілька разів переорати; послїдний раз треба з'орати на довший час перед засївом, щоби земля мала час добре осїсти і пшениця була забезпечена від вимерзненя. По конюшинї особливо кількалїтній і на сухих ґрунтах треба два рази орати, перший раз глубше. На вогких ґрунтах оре ся мілче але землю треба привалкувати. Гноїти треба при першім ораню.

Дївчат-учениць

приймає за умірковану цїну панї **Вішін**, ул. краєв. Палати ч. 3.

Фортепян і поміч в домі.

ЗБИРАЙТЕ СКЛАДКИ

НА

НАРОДНИЙ ДІМ

в Чернівцях.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
вийшли цїлком нові друки
можна получити в
Друкарнї „Рускої Ради“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.
має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,
що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обелугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 годин рано.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і біді черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобля (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краваткина лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Сеперского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 97. Чернівці, середа дня 6. (29.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

Мимо сего, що правительство поводить ся з радою державною так обережно, як з болючим тїлом, що ворожим сторонництвам дало час і нагоду роздумати положене, охолонути з горячки та порозуміти ся — ситуация не стає користною. Саме перед заповідженими тепер правительством конференциями провідників сторонництв, підносить ся з ріжних сторін запопадлива аґітация за ідею розвязаня парляменту та розписаня нових виборів.

Розвязане парляменту як цїль само по собі не має ані оправданя, ані змислу. Через се не поправило би ся нїчо бо нова рада не була-б певно лїпшою як теперішна, хотяй би у многім змінила ся. Такого розвязаня правительство не має цїли підняти ся.

Що иньшого було-б вже розвязане, получене з октройованем деяких законів. Се бодай було би якоюсь пробою зі сторони правительства до виходу з замотаної ситуациї, коли завели всякі иньші средства і дороги. Алеж др. Кербер так добре, як би зарік ся октройованя, — оно уважає ся виключеним. Отже такого розвязаня правительство не схоче виконати.

Мимо сего вчерашні Narodni Listy замічають дуже невідрадні вісти про внутрішю ситуацину, підсуваючи правительству, що оно само глядить дуже скептично на акцию санациї парляментарних відносин і приготовлює вже все, що треба до розвязаня державної ради та октройованя законів. Пострах Nar. List-ів походить з того, що між австрийскими Нїмцями розвинула ся шалена аґітация навіть за знесенем конституциї і заведенем абсолютизма. З сеї нагоди в Information пригадує якась „високостойна особа з Ішлю“ передвчерашний день 22. серпня, як річницю упадку абсолютичної системи Баха. Она пише:

„Дня 22. серпня 1859 р. видав цїсар відручне письмо, яким мінїстра внутрішний дїл Баха, мінїстра поліциї Кемпена і мінїстра торговлї Боґенбурґа звільнено з заниманих становищ. На їх місце вступили ґр. Ґолуховский і Гібнер, а мінїстерство торговлї знесено. Всюди в монархії повитано з радостию упадок мінїстра внутрішних дїл Баха та поліцийного деспота Кемпена. Вижидано настаня нової ери та кінця абсолютизма. В сїм чувстві дучились Нїмцї, Мадяри, Поляки і Чехи. Система Баха справдї упала, щоби вже нїколи не встати — але єдність, яка тодї була проявила ся, не тревала довго. Вже р р. 1860., коли „зміцнений парлямент“ скликано, показало ся, що поодинокі сторонництва дїлили цїлі пропасти, а коли видано жовтневий дипльом, вибухнула війна, яка тревае до тепер.

Нинї знов граютъ ся огнем та говорять з нечуваною легкодушностию про абсолютизм, що він „ще найлїпший“, що він мусить знов прийти і т. д. і т. д. Молоді люди можуть таке говорити. Они не знають, що се значило, абсолютизм в Австриї, бо инакше не говорили б так нерозважно. Але нас старих, що ми пізнали і видїли цїле его горе, морозить на згадку, що він міг би знов вернутись і ми е сеї гадки, що не одну жертву варто би перенести, щоби лише здержати поворот абсолютизма. Бо се було-б нещастем для всїх нас. Може переконають ся, як вже буде за пізно.“

Але можна сказати на певно, що мінїстерство др. Кербера не дасть ужити себе для такої місиї, за якою нинї аґітують нїмецкі радикали. А коли ані не нарушить конституциї, ані не стануть октроювати, то що лишає ся до роботи? — Іти спокійно дальше дорогою переговорів, поновляти проби порозуміня дотн, доки не віднесуть успіху, або коли вже не буде часу на них. А часу на те є ще досить!

Pilzn. Listy доносять, що намістник Чехії ґр. Куденгове мав высказати ся після відбутих конференций з президентом мінїстрів др. Кербером і мінїстром Резеком, що дуже трудно буде наклонити ческих послів, щоби за цїну невеличких уступок, які їм жертвує правительство, відступили від обструкциї. Вправдї кілька ческих послів склонює ся більше до примиреня, але більшість, ідучи за голосом виборців, не хоче за таку малу цїну зречи ся обструкциї.

Віденьскі днерники і Hlas Naroda доносять, що конференциї президента мінїстрів д-ра Кербера з провідниками сторонництв розпічнуть ся небавом. В найблизших днях мають явити ся у д-ра Кербера посли Пацак і Страньский. Бути може — пише Hlas Naroda — що до сеї конференциї будуть запрошеними др. Крамарж, др. Кайцль та др. Жачек, як репрезентант моравских Чехів.

Конфлїкт межи Румунїєю а Болгариєю.

Супротив неголосок в заграничних ґазетах, що конфлїкт межи Рмунїєю а Болгариею дійшов вже до остаточних границь, та не є виключеним небезпеченьство недалекої війни, доносять з Букарешту до Polit. Corresp., що видуманою є вістка мовби кероль Кароль мав говорити про евентуальну війну з Болгариею. Так само і в політичних кругах навіть нїхто не думає про оружну розправу на Балканї. Вправдї публична опінїя в Румунії є дуже сильно подразненою против Болгариї, але числить богато на вплив держав в Софії і має переконане, що Румунїя одержить сатисфакцию або в дипльоматичній дорозї або через відповідні заряджена проти македоньским аґітаторам.

З Софії знова заперечують урядово, що дипльоматичному аґентови Румунії, панови Місу, не грозить жадне небезпеченьство на дворі князя, зі сторони македоньского комітету. Обставина, що п. Місу є сам Македонцем, не має жадної ваги і він зовсїм непотрібно спровадив з Царгорода кавасів для своєї оборони.

В віденьских дипльоматичних кругах не припускають грізних наслїдків болгарско-румуньского конфлїкту, а впрочім вість про подорож короля Кароля до Ішлю та приняте князя Фердинанда болгарского нїмецким цїсарем в Вільгельмсгеге, збивають найлїпше всякі поголоски про грозячу війну на Балканї.

Війна в Хінї.

Війска держав вже усадовили ся в Пекінї і здаеть ся, що не так скоро з відтам винесуть ся. В містї заводить ся вже адмінїстрация на европейский лад. Цїле місто подїлено на секциї, а половину татарскої дїльниці в північній части міста віддано під опіку японьскпх війск. Для удержаня ладу в містї утворив ся з союзних війск міжнародний комітет, в склад котрого входять: Японцї, Росияни, Анґлїйцї, Американцї і Французи. Питане тепер, чи держави зачнуть мирові переговори, чи будуть дальше вести военну кампанїю, котрої

Через помилку.

Оповіданє

Редіярда Кіплінґа.

(Переклад з анґлїйского).

Хто між другами, на пирі, в товаристві буває частїйше пяний, як би випадало, той все таки має надїю вибавити ся від своєї хиби; хто-ж не тайно, сам один і не не нїколи в присутности других, на того треба махнути рукою, — той цїлковито пропав.

Се загальне правило; однако для потвердженя его повинні найти ся виїмки. Пригода з Моріяртім була як раз таким виїмком.

Моріярті був інжинером і великодушна адмінїстрация призначила его на посаду до Всхідної Індиї, але в таку страшну западню, де з виїмкою тубильцїв рішучо ні з одною душею не можна було промовити слова, хоч дїла було там множество. За чотири роки своєї цїлковитої самотности Моріярті робив як від, але за се научив ся пити сам один. Покинувши свою пустиню, він здавав ся на вид ще більше старий, змучений і понурий, як до сего могло би его довести житє. Кажуть, немов би чоловік, що перебув один рік в лїсній гущі, лишить ся цїле свое житє не цїлком нормальним. — Всї дивацтва і чудернацкі поступки Моріяртія були — як всї гадали — наслїдком самоти, до якої він привик за остатні чотири роки і всї говорили, що се доказує лише, як адмінїстрация нищить будучність найлїпших своїх слуг. Що-до себе самого, то Моріярті мав дуже добру славу. Але він знав, що кождого дня ся слава підриває ся горівкою, пивом, маленькими чарочками лїкеру і т. ин. драптем. Сильний орґанїзм і кріпка голова поки-що ратували его ще, инакше він давно як слабий верблюд захорів би і умер, а се лучало ся і лїпшим людям не лише ему.

Коли він вирнув з своєї пустинї, адмінїстрация назначила его до Сімлїе і він поїхав туди. Як раз в сїм роцї міс Райвер була там в розцьвітї свого панованя і множество поклонників лежало у еї ніг. Все пусте, що лише можна було сказати о такій жінцї як міс Райвер, було вже сказане о нїй в иньшім оповіданю.

Моріярті, сильно збудований, гарний мужчина, був дуже тихої вдачі і всїми силами годив ся з своїми близними, если лише не був в чорній мелянхолії. При напрасних звуках і гаморі, або если до него нежданно зверталпсь, він страшив ся і дрожав; а дивлячись на него при обідї, коли він брав склянку води, ви могли би замітити, що его руки трохи тряслп ся. Але те все приписувало ся его нервовости, — про самітне питє, коли він був сам у себе дома, нїхто не знав, що було просто чудом, если возьме ся на увагу, як скоро всї подїї приватного житя стають ся тут у нас спільним добром всеї публики.

Моріярті не ввійшов властиво в кружок міс Райвер, бо тут нїхто не сподобавсь ему, але він піднав цїлковито під власть міс Райвер, лежав ниць перед нею і зробив собі з неї божка. Се все стало ся тому, що він лише що явив ся з пустинї в більшім містї і не міг розрізнити річий після вартости і не знав, кілько хто дїйстно вартий.

Для того міс Райвер була жорстока і холодна, він гадав, що она веде себе благородно, поважно. Для того, що їй не ставало розуму і она нї про що не могла говорити розумно — він уважав еї здержаною скромною. Міс Райвер скромна!... Тому, що она не заслугувала на нїчие поважане і честь, він здалека почитав еї і украсив в своїй уяві всїми біблійними прикметами та найвидатнїйшими добродїтелями шекспіровских героїнь. Сей сильний, чорноволосий, розсїяний чоловік, на стілько нервовий, що дрожав, коли кінь біг поза его плечами легким ґальопом, дістав ся в дружину міс Райвер і сїяв від щастя, коли она звернула ся до него з одним або двома словами. Его одушевлене було чисто платонїчного характеру, — навіть жінки не перечили сего і ясно се бачили. Не буваючи нїгде в Сімлї, він таким чином нїчого злого не чув про свою богиню. Міс Райвер не звертала на него нїякої особливої уваги, хиба що причислила его до збору своїх многочисленних поклонників і від часу до часу брала его з собою на прогульку, лише для того, щоби показати, що він належить до неї.

Треба би припускати, що в таких випадках вів Моріярті сам один цїлу розмову, бо міс Райвер просто не могла би много говорити з чоловіком его вдачі: а навіть і се, що она говорила, ледве чи було з якого небудь огляду пожиточне для него. Однако Моріярті твердо вірив в величезний вплив, який міс Райвер мала на него і в тій вірі він серіозно почав старати ся направити свій блуд, про котрий нїхто не знав, хиба він сам.

Се, що він мусїв перетерпіти, заки боров ся з собою, було певно чимсь особливим, але він нїколи не роздумував над тим. Нераз не пив він цїлий тиждень нїчого крім води. Відтак, першого дощевого вечера, коли нїхто не запросив его на обід, а в комнатї у него горів на комині веселий огонь і все навкруги було таке привітне, він сїдав в крісло і на него находив сум. Чарка за чаркою лила ся в горло, а він між тим цїлий час укладав собі великі пляни поправи, поки вкінци не кидав ся на постїль цїлковито пяний. Відтак на другий день він сильно мучив ся.

Одного разу, якось вечером, склало ся з ним лихо. Стараючи ся стати „достойним приязни“ міс Райвер, він попав в мелянхолїйний настрій. Минуло дуже тяжких десять днїв, а вінцем всего того було се, що він нараз мусїв заплатити за два роки і вісім місяцїв самітного питя сильним нападом delirium tremens.

Начало ся від наміру самоубийства, відтак появили ся корчі, напади гістериї, а вкінци і правдиве божевільство. Він говорив, говорив, говорив без упину

наслїдком буде окупация дальших міст і провінций і коли та кампанїя буде дїйстно дальше вести ся. то в імя чого і в якій цїли? По увільненю послів, дальша кампанїя дала би ся пояснити хиба лиш там, що держави хочуть різірвати Хіну між себе, або для дикої і варварскої мести знищити Хіну і відтак вицофати ся з відтам. Се, що не знищено від разу всеї военної сили Хіни і що не зловлено цїсаревої з всїма еї висшими урядниками, дало державам добру нагоду до веденя дальшої военної кампанїї, бо можуть толкувати ся, що властиво еще нїчого не осягнули і авантурничим заволокам в Хінї ще не цїлком запевнено безпеченьство житя і зграбованого Хінцям майна.

Аби протягнути непевну ситуацию дипльомати старають ся вмовити в сьвіт що в Хінї нема з ким вести мирових переговорів. Навіть цїсарева не є до того компетентною. Анґлїйска праса протестує против навязаню переговорів з цїсаревою без взгляду на се, чи дістане ся в руки союзних військ чи ні. „Таймс“ виводить, що цїсарева або була головною инїцияторкою або співвиновницею подій, котрі присилували держави до хіньскої кампанїї, або що найменьше була сильним орудием в руцї реакцийної партиї і Боксерів.

В першім случаю є она виновником цїлого ряду злочинів против міжнародного права і не заслугує на взгляди; в другім случаю не може домагати ся, аби еї уважали за репрезентантку хіньского правительства і хіньского народа, і анї de facto анї de iure не має права до того, аби еї трактовано як монархиню. Привернути їй власть котру узискала атентатом і при помочи реакцийної партиї, орґанїзуючої рух против чужинців — значило би прямо осьмішувати цїлу политику сполучених держав.

Дальше „Таймс“ заявляє, що коли цїсарева вдова утекла, то і Лїгунчан не має найменшого права розпочинати в еї імени переговорів з державами: а коли навіть не утекла, не треба з нею провадити анї безпосередно, анї за посередництвом третих осіб нїяких переговорів.

З послїдних телеґрафічних вістий з Шанґаю виходило би, що держави до певної степени поділяють становище „Таймса“. В послїдних именно часах Лїгунчан дуже часто конферував з консулями в Шанґаю. Тепер консулї заявили ему, що в наслїдок утечі цїсаревої гасне его мандат до переведеня мирових переговорів.

Телеґрами з Брукселї запевняють нїби на підставі информаций з компетентного жерела, що в справі остаточного управильненя хіньскої справи держави згодили ся рішучо на три точки: задержане цїлости хіньскої держави і удержане манджурскої династиї, бо введене нової династиї викликало би тяжкі внутрішні борби в Хінї.

Мимо сих запевнень що до задержаня цїлости Хін зачинають відзивати ся голоси праси о потребі окупациї деяких провінций. Frankft. Ztg. доносить з Берлїна, що найблизшою цїлию союзних держав повинна бути окупация провінциї Чілї. Виконане дипльоматичної програми ще не на часї.

Держави мусять насамперед здобути собі сильне становище в Хінї, а доперва відтак, одержавши від своїх послів письменні реляциї о істориї цїлого конфлїкту — що має потревати яких 6 тижнїв — будуть могли приступити до переговорів.

Наради представителїв держав в хіньскій справі будуть обертати ся коло слїдуючих точок; Як нейострійшн покаране кн. Туана, ґенерала Лїцінена і иньших членів уряду заграничних справ, котрі піддержували повстане Боксерів; усунене з престола цїсаревої; удержане на престолї цїсаря Квансу, котрий мусїв би стояти під контролею европейских держав, нарештї часова окупация Пекіну і иньших місцевостий в цїли удержаня ладу.

Нам здаєть ся, що держави хочуть допровадити до такого стану річи, т. є. так придусити Хіну, щоби в загалї не було з ким провадити переговорів. Держави не хочуть переговорювати, они кочуть диктувати. Они наміряють вести военну кампанїю так довго, як довго хіньский великан не упаде безсильний під ногами. На се-ж їде до Хін Вальдерзе.

Союзні війска увійшовши до Пекіну, не були ще панами міста, бо в руках Хінців лишило ся цїсарске місто, і треба було его доперва силою взяти. Нинї не дасть ся ще рішучо сказати, що се місто в руцї чужих військ, бо вісти під ким взглядом суперечні. Одна депеша доносить, що дня 15. с. м. Американцї дарили на цїсарске місто і взяли 5 брам. На другий день увільнено від обоги катедру, в котрій боронило ся 30 французских і 10 італїйских вояків разом з більшим числом чужинців. Сполучені віддїли військ ударили відтак на цїсарске місто, викинули з відтам Хінців, а Японцї обсадили цїсарску палату. Після другої депеші атак на цїсарске місто установлено на день 26. с. м. Куди утїкла цїсарева, доси нїхто з Европейців на певно не знає. Палату кн. Туана союзні мали пустити з димом.

В містї вже з'орґанїзовано військовий заряд. Кожда з союзних держав має в тім зарядї свого представителя.

Standard доносить, що Хінцї станули на полудневім заході від Тіентсі з двома великими таборами, головно кінноти. Всї війска в Тіентсінї одержали наказ до вимаршу. Кождої хвилї може прийти до битви. Комунїкация з Тіентсіном не особливша. Військовий ґарнізон не вистарчає до оборони міста. Дня 19. с. м. телеґрафовано з Тіентсіну, що під містом прийшло до битви, при чім американьска і японьска кіннота 14 разів зігнала Хінців з позиций.

Віцекороль провінциї Вучан казав увязнити 30 сприяючих чужинцям Хінців, а двох з них казав стяти.

Війна в Африцї.

Робертс доносить до Льондона про більше число дрібних битв, які мали ґенерали Паґет, Буллер, Баден Повель і Карінґтон, і так пише про ситуацию, в якій знаходить ся командант бурі Девет, котрого хочуть зловити анґлїйскі війска: Здає ся, що Девет свій марш з возами і арматами на всхід уважає за безнадїйний і тому з кількома віддїлами кінноти знов завернув, аби назад дібрати ся до кольонїй над рікою Оранїєю. Але він прийде там серед цїлком змінених відносин як тогди, коли покидав Бетлегем. Тогди мав 2.000 людий і 6 до 8 армат. Окрім того лишив в Бетлегемі 5 до 6 лисяч людий, з котрих більша часть знаходить ся тепер в дорозї на Кепльон. Богато армат закопано. Дружина Девета не може тепер числити більше, як 300 людий.

З Преторії доносять, що в поли стоїть 20.000 бурів. Лїнія їх віддїлів тягне ся від Бельфасту до ріки Крокодиля (північна граница Трансвалю) і в той спосіб укриває доступ до Бушвальду, де знаходять ся череди худоби по 1000 штук. Між Бельфастом а Махадорпом стоїть 5.000 бурів, а на захід від Дальманати 2.000, де Бота веде будову оборонних фортифікаций. Друга военна сила бурів з шість цалевими арматами стоїть на північ від Бельфасту. Кріґер знаходить ся в Дрікфатері на північ від Резенкралю. В полудневім Трансвали між бурами проявляє ся охота поновленя зачіпної акциї, в цїли забраня Мафкінґа.

Робертс затвердив засуд смерти виданий военним судом на офіцира Кордза, за его участь в заговорі против Робертса.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 28-го серпня 1900.

Канонїчна візитация Впр. епископа Репти розпічне ся 30. серпня з візитациею в Барбівцях. В супроводї епископа знаходять ся консисторияльний радник Ганицкий і протоєрей з Виженки Осташик тай катедральні диякони Кирлієвич і Урсуляк. Візитация тревати ме цїлий місяць.

Румунїзация в учительскій семинарії. Тепер власне відбувають ся записи до учительскої семинарії. Звертаємо увагу ц. к. шкільної ради краєвої, що торік мимо того, що зголосило ся достаточне число Русинів до принятя, зістали приняті до уч. семинариї ²/₃ Волохів, між послїдною третиною були і Русини. Се чейже за мало для Русинів, що чинять більшість населеня краю. Ц. к. шкільна рада краєва повинна раз вглянути в сю справу.

Продаж дерева для всяких потреб в Сольці. Даємо нашим читачам до відомости, що в буковиньских релїґійно-фундушових лїсах, лїсового повіту Солькы, дерево буде продавати ся дня 12. вересня 1900 р. о 12. годинї в полудне. Докладні предложеня сеї продажи е в урядї помічним дирекциї фундушовій в Чернівцях, всїх завідательствах фундушових і в урядї громадскім в Радівцях до огошеня прибиті. Так само лежать докладні варунки продажи в дирекциї фундушевій і завідательстві в Сольцї до відомости кождого.

Маневри в Галичинї. Сегорічні маневри цїсарскі, під взглядом участи в них війск, будуть першими в Галичинї, бо звичайно брали участь лише два корпуси, а тепер подвійно, бо чотири (170.000 людий). Маневри відбудуть ся межи містами Яслом і Коросном під надзором цїсаря і найвисших ґенералів і потревають до половини вересня. Все військо роздїлить ся на дві головні армії: западну, складаючу ся з краківских і кошицких військ, і всхідну складаючу ся з залоги перемискої, львівскої і буковиньскої. Задача лежить в тім, щоби не допустити всхідну армію до занятя ріки Вислоки, котра пливе з полудня на північ. В маневрах возмуть участь всї роди оружія, а також два віддїли з військовими бальонами.

Похорони В. Лїбкнехта, одного з проводирів нїмецкої социяльної демократиї і найталановитших еї речників, борця славного 1848-го року, що відбув ся 12. с. м. в неділю, був величавий. Чверть мілїона людий йшло в торжественнім походї похороннім. Обхід тревав від полудня до 7-ої години вечером. Промовляли відпоручники: анґлїйский, французский, польский, бельґійский, голендерский, швайцарский, мадярский, дуньский та кількох нїмецких. Зложено 2.000 вінців. Небо було чудово-погідне. Таких похоронів може надїятись тільки великий монарха.

Королевич професором. Син саского короля Максимілїян, котрий посвятив ся священичому званю, зістав заіменований професором права канонїчного на унїверситеті в Фрибурзї (в Швайцариї).

Нагана для болгарского князя. Баварске міністерство зелїзниць удїлило нагану кондукторам і палячам зелїзничого поїзду на просторі Зальцбурґ-Монахів за тое, що позволили болгарскому князеви Фердинандови відбути подорож на машинї. Грошї, котрі князь пороздавав кондукторам, по 30 і 50 марок, відіслано ему назад, а при тім заряд зелїзничий заявив ему, що він поступив особі дуже невластиво їдучи на машинї.

Як виглядає біда деїнде? Нїмецкі социялїстичні часописи пишуть з великим обуренем про визиск робітників сїльских на Куявскій земли, що належить до нїмецкого цїсарства. Як виглядає той визиск? Яка там робота і платня? Коло Моґільна і Тшемешна дістає робітник за 14—16 годин денної роботи в жнива (для Нїмців се нечувана каторга) 90 кр. а робітниця 60 кр. і харч і цїле удержане; се в очах робітників нїмецких така біда, що вони втікають з паньских ланів. Для наших людий тота біда то сонне марево, що кличе їх на еміґрацию.

Відки пішла війна в Хінах? Один китайский вчений дав таку відповідь европейскому ґазетяреви на тото питане: „Найперше приходять до нас мужі в чорній одежі, місіонарі і обіцюють нам отворити за дармо двері до царства небесного; але по правдї, то вони є лиш шпіонами для мужів в білім одїню, купців. Тоті приходять, ведуть з нами торговлю, шахрують нас і циганять. А коли ми хочемо тих білих людий потягнути до відвічальности, то приходять на самім кінци мужі в блискучій, сорокатій одежі, вояки з рушницями і канонами і забивають нас на смерть“.

Найвисша температура. В техничних кругах говорять тепер богато про винахід, за помочию котрого можна дуже легко зробити таке тепло, яке є хиба лиш в горнї, а котре доходить до звиш

сухим, уриваним шепотом і нїчим не можна було спинити потока его слів. Він очевидячки й сам розумів, що з ним щось не добре і зо два рази збирав ся на розум поговорити з доктором. Але его мисли зараз путали ся і він знов розпочинав свій безглуздий шепіт і оповіданє про свої нещастя.

Страшно чути дорослого чоловіка, виговорюючого як дитина все те, що мужчина хоронить на днї серця.

Моріяртї викладав всю свою душу перед кождим, що входив до него в комнату сего і другого дня. З его слів можна було пізнати, який величезний вплив має на него міс Райвер і як глубоко він зворушений своїм упадком.

— — — — — — — — — — — — —

Коли его слабість перестала і маленький кружок его знакомих жалував его за сильний напад тифа, що так его зничив, Моріяртї сьвято покляв ся і до кінця сезона появляв ся в дружинї міс Райвер, убожаючи еї мовчки, неначе ангела з неба.

Незабаром він став їздити верхом, що доказувало, що він на добрій дорозї і можна було гримати дверми за его плечима, а він мимо того не підскакував на кріслї. Се було також добрим знаком.

Як він додержав присяги і кілько она его спершу коштувала, про се мовчить історія. Він перетерпів дїйстно всї муки, які може терпіти чоловік, що сильно пив, а перестав пити. Він тепер при обідї не вино і чарку коняку з содовою водою, але вже нїколи не пе сам і нїколи не дав напиткови брати верх над собою.

Одного разу розповів він сердечному приятелеви історию великого свого нещастя: — як „вплив чистої, честної женщини майже ангела“ спасло его. Коли его приятель — зачудований, що можна було приписати щось доброго міс Райвер — ему в очи розсьміяв ся, зірвав з ним Моріяртї приязнь.

Моріяртї, що оженив ся тепер з женщиною десять тисяч разів лїпшою, як міс Райвер, — з женщиною, гадаючою, що на цїлім сьвітї нема такого другого розумного і доброго чоловіка як еї муж, ляже й в могилу з пересьвідченем, що міс Райвер виратувала его від погибели і на сїм і на тім сьвітї. Кождий, що знав міс Райвер, не повірив би нї на хвилю, що она знала що про слабість Моріяртього. Що она голосно висьміяла би его, відвернулась би від него і зараз сказала би всїм своїм знакомим о своїм відкритю, если-б его зробила, се так певне, що не можна нї на хвилю сумнївати ся о тім.

Моріяртї представив собі еї такою, якою она нїколи не була і тою вірою виратував ся. А се було так само користне для него, як коли-б она дїйстно була тим, чим він собі еї представляв.

А тепер питане, яка заслуга в виратуваню Моріяртього буде дїйстно признана міс Райвер, коли прийде день еї розплати?

3.000 степенів. Винаходом сим є „терміт“, порошок, котрий можна зовсім безпечно носити навіть в кишени. Порошок той складає ся головно з алюмінїюм, а коли его посипати маґнезією, то він запалює ся і тоді дає таке сильне тепло, що грубі кусні металю, н. пр. зелїза топлять ся від него як лїд від горячої води. Терміт став ся длятого дуже важним для швайсованя шин, грубих рур, плит і т. п. Деякі техніки є того погляду, що далось би навіть робити арматні кулї з термітом, котрі вдаривши в корабель топили би на нїм навіть найгрубші панцирні плити. Але у одної части промисловців викликав терміт немалу обаву. Ледви що удало ся винайти спосіб, як би можна забезпечити зелїзні каси від тих злодіїв, що розбивають їх при помочи горіючого кисня, як вже розійшлась вість о термітї, котрий ще лекше топить зелїзо і панцирні плити.

Злодїйска спілка завязала ся від якогось часу в коломийских горах і вдирає ся до церквий. Такі вдиранья були в Кутах, Вижници, Яворові, Брустурах, Мишинї і др. Жандармерия впала вже, здає ся, на слїд, і шукає за одним ноторичним злодїем коло Пістиня. Сей крие ся однак в лїсах, а лиш жінка доносить ему живність. Оповідають, що мав повідомити жандармерию, щоб залишила пошукуване за ним, а він, зібравши потрібну квоту на удержане жінки, віддасть ся сам в руки власти. — *A.*

Церковний заказ цїлованя. В Більску видав католицкий сьвященик слїдуючу оповістку: „Позаяк женьска публика мимо неоднократного заказу не покинула ще поганого звичаю цїлувати з забобонів молоду в церкві зараз по вінчаню, то звертає ся увагу П. Т. пань і панночок, що коли то ще раз повторить ся, церков підчас вінчаня буде для публики замкнена“. До того треба додати, що сей забобон цїлованя молодої по вінчаню має молодим кандидаткам стану супружеского помагати до тим скоршого виходу за муж. Иньші вірять, що до того помагає кусень вельона молодої, шпилька від волося, котрою вінець або й вельон був до голови пришпилений.

Бідний президент републики. Бувший президент републики Сан Сальвадор, Дон Карльос Езета, мусїв сими днями ставати перед судом в Окланд в Каліфорнії і зізнавати там про свої відносини маєткові, бо якийсь віритель запізвав его за 303 К. Езета зізнав, що не має нїчогісінько і не може заплатити; цїлий его маєток то лиш надія, що буде міг роздобути мілїон а може й більше долярів, бо дістав вість, що в Сан Сальвадорі вернуть ему назад его права горожанські. Бідного президента пущено на волю.

Бідував, щоби другим лекше було. Перед кількома днями помер в Бернї на Мораві пенсіонований старший стражник фінансовий, Тома Амброс. Він був вдівцем і не лишив по собі нїяких спадкоємців. Амброс ходив звичайно в мундурі стражників фінансових і жив лиш з своєї пенсиї 24 і пів крейцара денно. Его потреби були дуже малі; навіть не мав постелї, лиш спав на сїннику, котрий сам що дня рано виносив на двір, щоби провітрював ся. Коли прийшла комісия, щоби зробити спис річий, які по ним лишили ся, знайшла не лиш завіщане, але й над сподіване всїх книжочки щадничі на більше як 60.000 корон. З завіщаню записав Амброс весь свій маєток громадї міста Берна, на фундацию для бідних очевидних калїк. Честь і слава такому чоловікови; сам бідував лиш на то, щоби улекшити житє нещасливим.

Живцем спечена. Страшна пригода стала ся онодї у Львові при ул. Собіского, під ч. 14. Замешкала там з своїм сином 56-лїтна п. Мария Шац запалювала вечером висячу на стели лямпу. В тій хвили, коли вкладала лямпу до звисаючого коша, лямпа упала, і горіюча нафта розлила ся по нещасливій, котра в одній хвили станула цїла в поломинї. Син хотїв ратувати матїр, і вхопив ковдру та хотїв накинути на матїр і огонь придушити, але она перепуджена, вирвала ся і побігла на подвірє, а тим ще сильнїйше роздула огонь. Коли наспіла на поміч сторожа пожарна і товариство ратункове, нещаслива майже вже цїла таки живцем була спекла ся. Єї відвезено до шпиталю, а стан еї есть такий, що нема надії удержати єї при житю.

Великі торжества 1900-лїтного ювілея заведеня християньства на Угорщинї, відбувають ся тепер в Острігомі. Се місто для того вибрано на місци сего торжества, бо там в р. 995. охрестив ся син князя угорского Ґези Вайк і приняв імя Стефана. Стефан, котрого за ревне пропаґованє віри християньскої на Угорщинї, папа Сильвестер П. підніс до достоїньства королївского, перевів свій намір, вкоренити віру християньску на Угорщинї, хотяй стрітив ся був з сильним опором а навіть з бунтом під проводом Купана Бунт той утихомирив він при помочи вийск нїмецких, а в р. 1000 коронував ся в Острігомі на короля; корону его до тепер переховують.

Любов і ворожка зробили страшним убійником молодого бразилїйского офіцира від полїциї в Ріо Жайнеро. Той молодий мужчина, іменем Петро Авґусто залюбив ся був пристрасно в одній красній панні, Мария де Кармо, котра однакож не хотїла й дивити ся на него. Петро з пристрасної любови став аж дуріти та пішов до якоїсь ворожки спитав о раду, що ему робити, щоби позбути ся тої пристрасти. Ворожка вітповіла, що він не позбуде ся інакше тої пристрасти, як хиба що убє молоду дївчину і еї свояків. Петро узброїв ся тоді в револьвер і штилет, впав до дому Марії де Кармо і там в слїпій лютости убив до кількох мінут не лиш дївчину, але ще й 11 еї свояків, і то так скоро, що навіть нїхто не міг прийти на ратунок. Коли наконець прийшла полїция, він дав ся спокійно арештувати і тепер байдужно виглядає смерти за кару.

Пригода короля. Бельґийский король Леопольд П. перебуваючи лїтом в морских купелях в Остендї, убирав ся завсїгди просто, так що кождий, незнаючий его лично, взяв би его за першого-лїпшого туриста. Недавно тому проходжував ся він із своїм ад'ютантом і натрафив на горбок, котрий усипав собі малий дїтвак. Король розтрутив ногою горбок, но в сей час почув по ногах удари один по другім, котрими немилосерно обкладав короля розлючений хлопчина за знищене его валу. Мати хлопця, пізнавши короля, почала его перепрошувати, але він розсьміяв ся добродушно, перепросив розгнїваного героя, а з поворотом відплатив ему страту цукорками.

Анархісти в Бельґії. З Брукселї доносять що на королївскім дворі ріжні особи одержали письма з погрозами. Анархістичні плякати, розлїплені в Автверпії, завзивають до атентатів на короновані голови. Полїция і жандармерия слїдять за виновниками.

Клопіт з карабінами. Одною з богато перепон, які стрічають союзні вийска в Китаю, є ріжноманітність карабінів. Віддїли поодиноких держав мають карабіни ріжної системи і ріжного проміру від 9 до 6 мілїметрів. Що-до сили, з якою вилїтають кулї, то она є меньше-більше рівною, бо всї патрони набиті бездимним порохом. Ріжнородність карабінів дає ся відчувати найбільше в боєвій лїнії, в якій звичайно беруть участь віддїли кількох держав. Тоді настає замішане серед вояків, бо нераз приключає ся, що патрони поміняють ся в наслїдок безмежної горячковости стріляючих.

Заручени королевої голяндскої. Королева Голяндиї, Вільгельміна заручила ся з кн. Адольфом Фридрухом меклембурским. Наречений, роджений дня 10. жовтня 1873. р. є вуйком будучої королевої даньскої і служить як ротмайстер при прускім полку ґвардиї кірасиерів. — Бюро Райтера заперечує вість про заручини королевої Вільгельміни.

Рускі еміґранти в Бразилії. Сими днями, 16. серпня, надійшов до Журавна з Бразилії лист від своїх, в котрім розказує ся, що тамошнии Русинам еміґрантам не добре поводить ся. В Парані проповідують там слово Боже Василіяни оо. Кизима і Мартинюк. В Жанґадї (?) на Зелений понедїлок проповідав о. Мартинюк, постаравши ся в кількох мінутах о соломяну капличку. Наші галицкі Русини позбігали ся численно, бо чотири лїта минули, як не видїли сьвященика. Дикі Бразилїйці напали на наших в ночи і виправили страшну різню. О. Мартинюкови удало ся зібрати зі сто людий і узброїти, тим тілько способом можна ему було наших поучати. (Вісти ті не досить ясні, именно не знати, коли був той напад „диких Бразилїйців“).

Музей війни закладає швайцарске місто Люцерна над озером 4-х кантонів за почином знаного пропаґатора ідеї покою радника державного Бльоха з Варшави, котрий пожертвував на тую цїль 200.000 франків. Рівночасно наміряє Голяндець Годґенарс заложити там музей трансвальский для унаочненя війни анґлїйско-трансвальскої.

Цигани крадуть дїти. В Дрогобичи на передмістю Гірка розложили ся табором цигани, а недавно розійшла ся чутка, що цигани украли дитину, котру придержують у себе. Жандармерия знайшла дїйстно у них малу жидівочку, а циганьску пару, котра признавала ся за еї родичий, увязнили. За правдивими родичами дитини пошукують.

Жидівскї пекарнї. Дирекция краківскої полїциї онодї в ночи між год. 11. а 3. перевела ревізию в жидівских пекарнях на передмістю Казьмір. Про висліди ревізиї годї писати без справедливого обуреня на жидівских пекарів, в виду того, якою трутиною живлять они несьвідомих консументів. Завдяки нічній порі, в якій не надіяли ся пекарі відвідин полїцийного комісаря, перехоплено виновників на горячих вчинках. Картини „пекарень“ представляють ся в таких видах: В пекарнї Рафаїла Ґ., а радше спальнї, стоять кругом замурані ліжка з всїми нічними приборами. На ліжках лежать рядами бохонцї хлїба, приготовлені до печеня. На підлозї, немитій від непамятних часів, стоять також сирі бохонцї, бублики, обарінки. В кутї коло помийницї валяє ся печиво, виняте з печи, а призначене на продаж. — В пекарнї Ґусти Ґ. така сама чистота, яку передше побачено в Рафаїла Ґ. На платю, яке зі себе поскидали робітники, стоять рядочком „кайзерки“ і „роґальки“, в підлозї повиривані дошки, а в відолинках хлїби лежать рядом раз коло разу. Тїсто з корита бундючно помандрувало на землю, але оно не пропаде і непосидючого завернуть знова до корита. Цебрики і начиня на муку брудні, чорні немов призначені на сьміте. Дошки, на яких уставляє ся часом бублики, стоять на подвірю коло самісінького каналу, де виливають помиї. Два „віденьскі ручники“ призначені на непечені бохонцї, нїчим иньшим не є, як брудними шматами, якими робітники чистять ноги і т. д. і т. д. Такі самі порядки найдено майже у всїх жидівских пекарнях. І з таких пекарень продавано печиво, котре люди їли та мабуть ще захвалювали. Комісия побачила в пекарнях неодно, чого нїколи не надіяла ся побачити, та збогатила свій музей неодним сконфіскованим приладом до печеня, щоби мати докази жидівскої чистоти. А чи се так лише у краківских пекарнях жидівских. Таж таке саме нехлюйство найдено би всюда в цїлій Галичинї в 99 жидівских пекарнях на 100. Чим меньше місточко, тим більше у жидів бруду і сьмітя. А ми їмо жидівскі бублики та ще їх захвалюємо, бо они дешевенькі. Природно, що дешевші, бо в християньскій пекарни нема спальнї, нї... і т. д., а в жидівскій пекарни мешкає цїла родина зі всїма жидинятами і жидівскими бебехами.

Польованє на анархістів. Анархістичні атентати остатних днїв привели до того, що нинї всякого, хто лише видає ся бути Італїянцем, замикають, або видаляють їх з поза границї держави. Подібний случай приключив ся недавно в Остендї. Три підозрілі мужчини — Італїянці, як спершу думано, — дістали ся як анархісти до вязниці. При них найдено пистолї, кинжали, ножі, а се тим більше уневнило полїцию, що має перед собою небезпечних шташків. Однак при списуваню протоколу, показало ся, що се є Перзи, що прибули на париску виставу, там пропутали всї гроші і приїхали до Остенди, щоби просити шаха о позичку. Очивидно випущено їх на волю, а шах дізнавши ся про безвихідний стан своїх піддапих, запросив їх до себе і наділив грішми.

Рахунок для цїсаря Вільгельма. Дня 6. липня с. р. вислав нїмецкий цїсар Вільгельм до всїх знатнїйших мандаринів хіньских, сприяючих Европейцям, телеґраму, в котрій з'обовязує ся цїсарским словом заплатити 1000 таелїв нагороди за кождого виратованого Европейця тому, хто до виратованя причинить ся. „Всхідно-азиятицкий Льойд“ обчисляє тепер число уратованих так: Члени посольств 100 осіб, члени уряду цдового 100 осіб, місіонарі і їх служба 300 осіб, иньші Европейцї 50 осіб, варти посольств 450 осіб, разом отже число уратованих виносить 1000 душ, а сума, яку цїсар Вільгельм з'обовязаний „цїсарским словом“ заплатити, виносить 6 мілїонів марок. Цїкава річ, як Вільгельм додержить свого „цїсарского слова“ і кому припадає та надгорода?

Кари за піяньство в Росиї. Цар видав новий указ, впроваджуючий отсї зміни в карах за піяньство. Особи, знаходячі ся в місцях публичних в станї нетверезім, загрожуючім публичному безпеченьству і супокоеви, будуть від полїциї усувані, а також можуть бути придержані аж до витверезеня, крім того будуть після закона карані. Дальше заказує ся під карою: участництва в зібранях, маючих на цїли споживане алькоголїчних напитків на площах і улицях, в подвірях і підсїнях, як також в границях осад міских там, де уживане напитків є заборонене відповідними постановами. За ті переступства установляє ся кара арешту до трох тиждиїв або кара грошева до 50 рублїв.

На добродїйні цїли. Братя Баеви з Москви жертвували 100.000 рублїв на постройку заведеня для убогих ім. Й. Баєва і 300.000 рублїв на его удержане. Заведене має станути на міскій площи і має дати приміщене 100 убогим. Поки оба основателї будуть жити, поти будуть они рішати, кого має ся приняти. По їх смерти їх наслїдники будуть мати кождий право рішати що-до обсади 10 місць.

Конґрес сіонїстів в Льондонї покінчив свої чотиродневі наради дня 18. с. м. В нїм взяло участь богато жидів зі всїх сторін сьвіта. Наради відбували ся в просторій сали Ірет-Ассамбле-Ґаль; предсїдателем вибрано д-ра Ґастера, начального рабіна анґлїйского. В імени анґлїйских жидів промовляв Ізраіл Цанґвіль. Він привитав сердечно делеґата з Австриї д-ра Ґерля і заявив в свої промові, що сіонїсти наміряють заложити в Палестинї взірцеву державу. Др. Герцель прирівнував сіонїзм до італїйского руху, котрий мав на цїли сполученє Італиї, і до французкої революциї. Др. Мармарош з Парижа сказав, що пізнїйші поколїня будуть з ганьбою споминати тих, котрі не стоять тепер під національним прапором сіонїстів. Послїдний промовляв др. Нордав і згадав про тисячі жидів навернених тепер до табору сіонїстів. Через зріст культури уявнює ся національність, а що народи прийшли до сьвідомости національного партикуляризму, змогла ся ненависть до жидів; він закінчив тим, що сіонїзм повинен кождий жид попирати і що Палестина є полем дїяльности для жидів.

Вп. Товариші, що позакуповували деякі книжки на загальних зборах Філії тов. „Руска Школа“ черновецкого повіту, зволять ласкаво надіслати залеглости як найскорше, бо друкарня Товариства „Рускої Ради“ жадає свою належитість. — З уклоном: *Іван Савіцкий.*

Телеґрами „Буковини“.

Букарешт, 25. серпня. Румуньске правительство має в руках незбиті докази, що від довшого часу істнував в Румунії болгарско-македоньский заговор в цїли убитя короля Кароля, що мало збути ся ще сего року. Президент міністрів предложив вже сї докази королеви, а відписи з них предложить болгарскому правительству.

Дївчат-учениць

приймає за умірковану цїну пані **Вішін,** ул. краєв. Палати ч. 3.

Фортепян і поміч в домі.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8о. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних
вийшли цїлком нові друки
можна получити в
Друкарні „Рускої Ради“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.
має на складї отсї видания:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска
специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевикив зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦЇ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краваткина лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рукої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололодислава Секерского.

Ч. 98. Чернівці, пятниця дня 18. (31.) серпня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До ситуациї.

Необовязуючі конференциї Кербера з провідниками парляментарних сторонництв вже розпочали ся. Розпочали ся іменно конференциї з провідниками Молодочехів, а відтак наступлять конференциї з провідниками вімецких сторонництв і членами бувшої правиці. В нїмецких кругах твердять, що нема причини входити в урядові переговори з д-ром Кербером, бо заповіджені конфоренциї будуть мати виключно інформацийний характер для правительства, отже до нїчого не обовязують.

Plzn. Listy твердять, що кабінет Кербера уступить, коли єму не поведе ся оживити парляменту. В такім случаю Нїмцї напружать всї сили. аби будучий кабінет мав нїмецкий характер, а єго цїлию буде поборюванє Чехів. Ческий дневник твердить, що ті заходи не мають виглядів на успіх. Коли би кабінет Кербера уступив, то на єго місце прийде иньше мінїстерство, але також без виразного політичного характеру. Що до становища мінїстра для Чехії, то нема сумнїву, що на тім становищи лишить ся др. Резек, котрий тїшить ся цїлковитим довірєм корони.

Коло Находу на прускій граници відбуло ся онодї в лїсї кількотисячне віче Чехів, на котрім головно пописував ся неумолимий воріг Нїмцїв п. Герольд. Ческий народ — мовив Герольд — веде заїлу борбу против нїмецкої геґемонії. Се не льокальна борба о Чехію або Австрію, але борба о будучність Европи, аби Европа не стала ся нїмецким підданим. Австрийскі політики повинні уважати аби Чехію не стрітила така судьба як Альзацию і Льотаринґію, бо Чехія не може стати ся театром заборчих аґітаций Нїмцїв. Але проломова хвиля рішаюча нарешті о остаточній борбі з Нїмцями ще не прийшла. Наш воріг зі своїми союзниками єще дуже сильний і нинї нас би ще побідили.

Ми доси ще не зібрали наших сил. Доперва тогди з цїлою енерґією приготовимо ся до хвилї, в котрій порішить ся, чи в Празї зависне хоругов сьв. Вячеслава, чи пруска хоругов, як в 1866 роцї. У Відни Нїмцї нехай роблять собі, що їм лиш захоче ся. Ми лишимо ся сильні і непохитні. Зриваємо з романтичною політикою, а покажемо, що таке політичний еґоїзм в змаганю до наших цїлий. Ся цїль лежить в політичній самостійности і независимости ческого народу.

„Дѣло“ пише:

Від уступленя ґр. Таффого кілько то з'ужило ся визначних політиків, на котрих покладано колись великі надії! Пленер, божище Нїмцїв-лїбералів, Баденї, „знаменитий адміністратор“ Галичини, Тун, гордість ческих февдалів, і Ґавч і Кайцль і Яворский і многі иньші люди всяких політичних партий і всяких народностий, і вийшовші з парляменту і з бюрової практики, що найлучші, як здавалось, голови в Австриї, найрозличнїйшими способами пробовали з напруженєм всїх своїх сил завести і удержувати лад в австрийских відносинах, а нїчого не доказали, тілько знайшли при тім свою політичну смерть.

Тепер др. Кербер думає і пріє і конферує і радить ся, та не видко, щоби знайшов який спосіб, — хоч видумав їх, як кажуть, щось з пів тузина. „Репрезентанти-ж народу“ і „орґани публичної опінії“, обовязком було би також подумати і свою гадку сказати, обмежують ся на вигіднїйшій части роботи, на неґативній. Они неустанно лише критикують ся впадають зараз зо своїм: „того не можна“, „так зле“, „на тоє не пристанемо“, — але щось позитивного не вміють сказати.

З більше або меньше визначних парляментаристів та політиків лише чотири здобули ся на висказанє якихсь позитивних думок. Розуміє ся, до позитивних думок не можна вчисляти ту ідіотичну думку: як би відтворити давну більшість парляментарну в палатї послів або витворити нову, — скоро досьвід показав аж надто ясно, що навіть така числом розмірно невелика меньшість, як Чехи, може парлямент обезвладнити. Рівно-ж не можна до них вчисляти баламутних виводів ґр. Войтка Дїдушицкого, що не знати звідки прийшли до серіозного трактованя аж в Pester-Lloyd-ї.

Перший виступив з радою др. Ебенгох, проводир нїмецких клерикалів. Він уважає за конечне заоктроювати новий реґулямін. Противно-ж п. Яворский, презес польского Кола і проводир бувшої парляментарної більшости, уважає накиненє реґуляміну за антиконституцийну річ і дораджує унормованє язикової справи в Чехії і Моравиї цїсарским розпорядженєм. Може бути, що ми за мало знаєм ся на австрийскій конституциї, але нам здає ся, що спосіб Ебенгоха і спосіб Яворского зарівно не згідні з нею. При тім же установленє реґуляміну з натури річи повинно бути найвластивійшим правом парляменту, се-ж єго внутрішна, домова справа, до котрої хто-небудь иньший найменьше може вдирати ся. Знов же анґажонанє цїсаря після ради Яворского було би і немило для самого цїсаря і неполітично. А що найважнїйше, оба способи зовсїм не придали би ся. Одно, що опозиция не признавала би їх правности і робила-б своє, а друге, що лихо в Австриї сидить за глубоко, як щоби такими частковими мірами дало ся усунути.

Третя рада походить від якогось визначного проводиря Нїмцїв-лїбералів (мабуть чи не Хлюмецкого) і полягає на тім, щоби палату послів раз за разом розвязувати і на-ново вибирати так довго, доки не вижене ся всякого духа обструкциї та дістане ся парлямент до роботи способний і охочий. Се спосіб вправдї зовсїм конституцийний, але недостаточний і неполітичний.

Наконець проводир клерикальних Словінцїв Сустершіц вказує на конечність основнїйших реформ і дораджує заоктройованя нової ординациї виборчої на основі загального голосованя зі знесенєм курий, отже сходить ся з бажанями социяльних демократів і иньших партий. Очивидно, що й се є неконституцийний спосіб розвязаня австрийскої квестиї, але не більше неконституцийний, як рада д-ра Ебенгоха або п. Яворского, а яко більше рішучий веде й певнїйше до цїли. Та й се певне, що у всїх народів Австриї весь загал, широкі маси повитали-б ту розвязку з пов-

Капітан Ґалятеї.

(З анґлїйского — Ґ. О'Гальорана.)

Капітан Андерзон з „Ґалятеї“, не мав нїкогісенько на сьвітї, але він був з тих, що й самі дають собі раду. Ті, що знали єго дуже добре, казали, що він енерґічний. Другі знов говорили, що він твердого серця. А вже-ж кождий чоловік має свої слабі сторони, але які они були у капітана, годї було знати, бо здавало ся, як коли-б єго не брала ся ніяка пристрасть. Лиш властителї „Ґалятеї“, фірма „Руін і Спілка“, мали то переконанє, що знають єго слабу сторону. Они уважали єго за захланного і казали, що він готов за гроші все зробити, та й задумали свого часу використати ту єго слабу сторону. Тай дїйстно, старий моряк призбирав собі був підчас своїх подорожий немало гроша.

Аж ось лучило ся, що одна нова фірма, котра торгувала зі Всходом, стала робити велику конкуренцию панам „Руін і Спілка“ і взялась підмавляти капітана Андерзона до себе на службу та й таки підмовила обіцявши єму значні проценти. Старий взяв свій декрет службовий, котрому було вже двайцять лїт, і пішов до своїх дотеперішних службодавцїв, щоби їм виповісти службу. Увійшовши до контори на першім поверсї, застав там старшого із спільників.

— Витайте, капітане Андерзон — відозвав ся пан Руін звичайним сердечним голосом. — Перебули знов одну славну подорож. — Притім і стиснув капітанови руку. — Пан Руін був то чоловік високого росту, грубий і з масним голосом. Він заєдно усьміхав ся, лиш не знати чи щиро, а лице було у него таке повне, що ледви було видко зпоза него хитрі єго очи.

— Та незла була подорож, але й послїдна під моєю командою — відповів Андерзон. — Я приходжу як раз віддати вам мій декрет службовий.

— Не можу приймити, мій панонько, та й зараз скажу вам чому: Ми, я і мій брат, розважили собі, що „Ґалятея“ таки вже стара. — При тім спер ся пан Руін ліктями на стіл і говорив дальше шепотом: Мій брат каже, що то було би не по людски продати еї на опал, але він би охотно на то пристав, щоби закінчила ту свою службу яке живописний розбиток. Та й я такого самого погляду. А ви як думаете, пано капітане, далось би то зробити?

Один другому глянув остро в очи. — Коли-б хто знай, що зробив би то; але я волїв би...

— Послухайте-ж мене, капітане, заким докінчите говорити. „Ґалятея“ есть, бачите, заасекурована в товаристві „Нептун“ на 9.000 фунтів штерлїнґів. Ось тут поліса, а хто зробить з неї розбиток, тому буде фірма „Руін і Спілка“ вдячна і дасть ще 3.000 фунтів штерлїнґів до того.

Тепер вже щез до послїдка той звичайний єго усьміх з льця а, в нїм проявила ся лиш підла, захланна на гроші душа.

В моряку настав знов неспокій, як ще нїколи в житю. Аж очи підбігли єму кровю. Нараз випростував ся і хотїв вже сказати, що не підойме ся такої роботи, але хитрий службодавець вийшов вже був з комнати. Старий медвідь морский мав час надумати ся, а чим більше думав, тим більше завертала єму голову така купа гроший. Він зміркував, що зручний моряк міг би то легко зробити без великої небезпечности для себе і для залоги корабельної. А коли так думає, то тих три тисячі фунтів штерлїнґів аж вже сьвітили ся єму перед очима і таки зовсїм запаморочили єго.

Коли пан Руін вернув назад, споглядав Андерзон соромливо і як виноватий в землю.

— Ну, як, капітане, може вам помогти надумати ся? — відозвав ся покуситель.

Старий моряк обернув ся до него, але все ще дивив ся в землю, а на конець відповів: Нї, таки не можу того підоймити ся... не можу!

Пан Руін хитро на то усьміхнув ся і погладив ся по бородї: Прикро менї, дїйстно, дуже прикро. Три тисячі фунтів не довго будуть мусїли шукати собі чоловіка. То хиба приняти вашу вимову, капітане?

Андерзон взяв капелюх і поволи вийшов з контори. Але ледви зійшов кілька степенїв по сходах, як завернув ся і ще раз отворив двері. — Нї, пане Руін — сказав він — годї так... мушу насамперед надумати ся... або нї, таки годї. — Сказавши то вийшов.

Ще того самого вечера приніс єму післанець назад єго старий декрет і він остав ся й дальше капітаном „Ґалятеї“.

В чотири місяцї опісля стрічаємо корабель, як він скидає набор в портї на острові сьв. Маврикія. Капітан розважив собі справу. Незадовго заставлено цїлу греблю паками з Бермінґема і міхами з Менчестера, а опісля стали насипати пісок на порожне місце в кораблї, заким „Ґалятея“ відплила з порту Люй до Цейльону.

Капітан Андерзон змінив ся якось не конче в свою користь. Давнїйше був такий острий, що аж доходив до лютости, тепер же був чомусь для всїх моряків вибачливий. Від коли виїхав з Анґлїї, нераз каяв ся. Відтак оправдував ся сам перед собою, аж наконець приходила єму на думку заплата. Сам таки признавав, що дав ся підкупити, але дальше вже не думав; о золоту скалу розбивали ся заєдно єго благороднїйші чувства, єго честь і каянє.

Недбалість „старого“ було видко найлїпше по тім, як він допильновував нічної служби на кораблї. Той моряк, що мав на призначенім до того місци розглядати ся, лягав звичайно спати, а прочі ішли за єго приміром, або позалазили до передної будки, полягали там на скринї та курили. Капітан на то все дивив ся крізь пальцї, а моряки, і так вже лїниві, не доходили того, чому він так робить. Одної ночи, коли заводжено другу варту, вийшов капітан на поклад

ним задоволенєм, і она одна не стрітила-б поважного опору.

Се незаперечна річ, що з теперішним парляментом нїякий мінїстер не дасть собі ради. Певна річ також, що нова але на теперішній ординациї вибрана палата послів, навіть коли-б вийшла лучшою, як нинїшна (на що дуже мала надія), при своїм складї не зможе доконати основнїйших реформ, які суть в Австриї конечні. Отже потрібний єсть інакший, на иньших основах вибраний парлямент. В конституцийній дорозї дістати єго неможливо, а конституцийні експерименти робити не стає тепер часу: тут в сїм специяльнім виємковім случаю не лишає ся иньший спосіб, як тілько — розтяти вузол.

Війна в Африцї.

Анґлія, ся горда цариця на всїх морях, яка ще до недавна чванила ся, що без єї призволу не може впасти один стріл з корабельної гармати, ся Анґлія не може дати собі ради з сим боляком, який виріс в Трансвалю на єї великім тїлї. І се стало ся під хвилю, коли для Анґлії як-раз потрібні сьвіжі сили для бороненя з відповідним натиском своїх інтересів в Китаю. А як тепер річи стоять, то на далекім сходї будуть рішати держави китайску справу самі, не оглядаючи ся на колишню, всемогучу Анґлію.

Немов для потїшеня затревоженої опінії в Анґлії, та замиленя очий широкому сьвітови, подають анґлійскі жерела з Преторії склад бурских воєнних сил ось в якім видї. Бурів під оружєм остало ще всего 20.000. Лїнія їх віддїлів тягнеться від Бельфасту до ріки Кроколиля (північна границя Трансвалю) і в той спосіб укриває доступ до Бушвальду, де знаходять ся череди худоби по 1000 штук. Між Бельфастом а Махадорпом стоїть 5.000 бурів, а на захід від Дальманати 2.000, де Бота веде будову оборонних фортифікаций. Друга воєнна сила бурів з шість цалевими гарматами стоїть на північ від Бельфасту. Кріґер знаходить ся в Дрікфатері на північ від Розенкралю. В полудневім Трансвалю між бурами проявляє ся охота поновленя зачінної акциї, в цїли забраня Мефкінґа.

Про Девета донїс онодї льорд Робертс до Льондона, що єго конець вже близький. Здає ся, що Девет свій марш з возами і гарматами на схід уважає за безнадїйний і тому з кількома віддїлами кінноти знов завернув, аби назад дібрати ся до кольонїй рікою Оранєю. Але він прийде там серед цїлком змінених відносин як тодї, коли покидав Бетлеґем. Тодї мав 2.000 людий і 6 до 8 гармат. Окрім того лишив в Бетлеґемі 5 до 6.000 людий, з котрих більша часть знаходить ся тепер в дорозї на Кепльон. Богато гармат закопано. Дружина Девета не може тепер числити більше як 300 людий.

Нарештї вчерашна телеґрама з Преторії деґрадує вже Девета до ряду звичайних розбишак-довбущиків, що ледви з кількома людьми скриває ся по горах. Але правдоподібно Девет, заким розпустив своїх борців на всї сторони в розтїч, мусїв їм, як се завсїгди дїесь, назначити якесь збірне місце, куди всї поспішать в меньших гурточках і ріжними дорогами. Так они передруть ся через кордон окруживших їх, анґлійских війск, та знов виступлять в більшій силї на плечі їхньої армії, щоби нанести нового сорому анґлійским полководцям.

А тимчасом кошти трансвальскої війни зросли до таких розмірів, що і золотодатні копальнї мусїли-б цїлі десятилїтя складати своє золото для вирівнаня тих сум. Фінансово підтяла Анґлію війна трансвальска незвичайно, а в людях та воєннім материялї нанесла їй неменьші шкоди. Ще не так дуже давно анґлійске правительство заявило анґлійскій палатї, що у полудневій Африцї має 200.000 війска. Нинї чути вже лише про 150.000, ба, навіть 120.000. А мимо сего жадних війск не відкликувано з Африки, все те стопило ся на жаркім африканьскім сонци та під цїльними бурскими кулями. Але чи сї величезні жертви принесли Англичанам бодай який успіх? Чи справдї опір бурів вже слабне і конає? Після урядових виказів страти Англичан виносили: до 4. липня 29.706 людий, до 11. липня 30.693 людий, до 25. липня 34.750, а вкінци до 4. серпня 37.797 людий. Отже в першім з виказаних чотирох тижнїв Англичани стратили убитих і ранених 1.000 людий, в послїднім 3.000 людий. Є се найвисші цифри, які Анґлія мала до тепер від самого початку війни — більше нїж 2.000 жертв тижнево. Отже очевидячки лихо для Англичан не зменьшає ся, а росте з кождим днем.

Однак найгіршим погромом для Анґлії є моральна деструкция у всїх напрямах: анґлійске військо тратить довіре до своїх вождів, анґлійска опінія ганить цїлу військову систему Анґлії, заявляючись тепер голосно за обовязковою службою військовою, а заграница стратила респект перед анґлійским оружєм.

Нарештї! — можна-б сказати, придивляючи ся півмісячній погони пятьох анґлійских ґенералів за невеликим віддїлом Девета. Баден-Повель та Паєт допали десь, мабуть в полудневій Оранії, віддїл ґенїяльного партизанта і розбили єго. Сам Девет з кільканацятьома їздцями мав утечи в гори на схід. Так бодай доносять анґлійскі телеґрами. Та знаючи їх правдомовність, можемо припускати, що се нова фінта Девета, і що се „розбитє“ бурів єсть звичайним їх маневром, який полягає на добровільнім розсїяню колюмни в хвили великої небезпеки або погонї, розуміє ся тілько на се, аби тим лекше уйти перед ворогом, роздїлити єго сили, опісля-ж зібрати ся самим в означенім наперед місци і поворотним маршом знов вдарити нечайно на який-небудь віддїл Анґлійців.

Та все-ж навіть і позбувши ся докучливого Девета не могуть Робертс з Кіченером похвалити ся, щоби справдї вже очистили Оранєю, не кажучи вже про Трансваль. Саме послїдні телеґрами приносять вістку, що в полудневій Оранії недалеко Капляндскої границї, підполковник Сітвеля враз з 5 офіцирами і цїлим своїм віддїлом впав в руки бурів. Можна з того заключати, що сильна колюмна бурів мусїла продерти ся через анґлійскі операцийні лїнії і непокоїть Анґлійців з заду.

Та найбільшу сензацию справляє вість, що всего 13 кільометрів на північ від Ню-Кестиль, затим вже в Натлю перервали бури зелїзничу лїнію та уставили свою найбільшу гармату „великого Тома“. Вказувало би се, що бури з дефензиви знов переходять в офензиву.

Робертс в виду сего всего, безсильний супротив бурів на боєвищи, мстить ся по варварски на тих, яких має в своїх руках. Тисячу жінок і дїтий сих бурів, що покинувши свої фарми пішли з Штайном і Кріґером на схід, Робертс вигнав з ріжних загород і і казав все зрівнати з землею.

Офіцир Кордера, що дав ся провокацийним аґентам втягнути в заговор на житє Робертса, вже не жиє. Розстрілили єго 23. с. м. До послїдної хвилини поступав він сьміло і гідно. Коли приведено єго на місце смерти, не дав собі завязати очий але сїв спокійно на крісло і сам візвав анґлійского офіцира до виконаня засуду. Офіцир закомандував „огня“! і труп Кордери повалив ся з розшарпаними грудьми і лицем на землю.

Коли вірити найновійшим депешам з полудневої Африки, то війна входить в нову стадию, котра незабаром скінчить ся остаточним зломанєм відпорної сили останків воєнних сил бурів. В послїдних іменно днях мало бурам непощастити ся так в Оранії як в Трансвалі. Девет, по своїм успішнім переході через Валь на трансвальску територию, завернув назад до Оранії. Єго похід під Преторию пояснюють тепер так, що Девет

і там переходжував ся з другим керманичем. Ніч була темна, але звіздиста. „Ґалятея“ при сильнім вітрі гнала борзо наперед. Нараз відозвав ся капітан до свого підвластного: „Ґрант, возьміть одну звізду та обрахуйте місце, де ми тепер єсьмо!“ — Чоловік той взяв секстант[1]), зробив, як ему казали а відтак пішов до каюти обчисляти. Моряк на передній сторожи хропів таки на добре, другі десь порозлазили ся а капітан Андерзон був дїйстно сам один на покладї.

Тепер поступив ся він на перед, спер ся об край корабля і став розглядати ся дальновидом. Видїв як-раз то, що хотїв: там далеко на передї сьвітила ся довга а вузка, біла як срібло смуга — то сьвітила ся так вода від дрібнесеньких зьвіряток морских, знак, що під нею в тім місци суть скали.

Андерзон сховав дальновид до кишенї. В лици єго пробивала ся зухвала відвага. Так стояв він може з пів години і старав ся успокоїти свою відживщу совість. Гадки не давали ему спокою; ледви міг їх позбирати до куни, але все щось єго перло: представляв собі в дусї сумну подію, яка мала настати; видїв небезпечність для здоровля і житя; видїв, не думаючи вже о собі, як єго товариші будуть бороти ся з смертию. А відтак уявив собі і розбите самого корабля: так величаве судно має запропастити ся, а богатий, але з нечистою совістию мореплавець, покритий ганьбою...

Ні, як Бог на небі, так корабель не сьміє розбити ся!

В одній хвили прибіг до передної будки і крикнув: Всї враз! Навертайте! Борзо розходить ся о житє!

Моряки позбігали ся, многі таки лиш в сорочках. Керма почала рушати ся і „Ґалятея“ стала навертати на иньшу дорогу. Але чи вдасть ся їй то? Ні! Судно не дрожить а таки добре трясе ся, не дає ся навернути і завертає назад на давну дорогу.

Андерзон, такий старий мореплавець, не може того зрозуміти. Пробують ще раз — корабель знов не дає ся.

— Звинути великі вітрила на головнім машті! На переднім розпустити!

Зараз позвивали всї полотна на головнім машті, на переднім розпустили. Судно пливе поволїйше, але то єму не помагає.

— Ну, то ще попустити другі вітрила.

Попустили з правого боку, натягнули з лївого, але корабель все ще не пристає. Аж тепер стало капітанови ясно. Корабель дістав ся в бистру струю. Не треба вже було доказувати небезпечности, бо гук филь, що розбивали ся об скали, заглушав тупіт бігаючих по судні людий, їх крики та фуркотане кружел від линв.

Тимчасом другий керманич скінчив своє обчислюване. Корабель спинув ся серед підводних скал коло островів Маледивів. Гадає, що помилив ся, числить ще раз; так нї; добре обчислив.

Капітана повно всюди, підганяє і сам помагає при роботї. Видить, що вже всї вітрила позвивані, а таки не може судна анї здержати, анї навернути. Скала таки вже під боком. Люди не можуть вже нїчого вдїяти та поставали і вже лиш дивлять ся на сьвітячу ся смугу та кленуть, бо видять вже свою — смерть. Аж один крикнув: Нехай капітана бере лихо з єго приказами! До лодок!

„Ґалятея“ мала пять лодок, але лиш одна з них була добра: тота лодка ратункова, що висїла межи головним а позадним маштом. На голос: До лодок! пустились всї на здогін до сеї лодки. По переду всїх біжить капітан з сокирою в руцї. Під сильним ударом сокири лодка розсипалась на дрібні кусні. Моряки станули як остовпілі; перестали навіть клясти. Кожда хвиля дорога, бо скала вже коло самого корабля а филї гудять.

Капітан знову коло керми. Ще одна проба повна розпуки, а великий корабель завертає, випливає із струї. Він чує зараз ту зміну а з ним і залога. Але небезпечність ще не минула. Він передає керму другому, а сам біжить, щоби перехилити ся через корабель. Коли переходив попри моряків, що на передї збили ся в громадку, повитали єго бідні людиска окликом радости а старий мореплавець відклонив ся їм за то, та аж шапку здоймив.

Перехилив ся через корабель та глянув на скалу а відтак сказав сам до себе: Не дістанесь вже оно на чисту воду! А відтак обернув ся і крикнув: Спускайте якорі!

Не одному на той приказ пішов мороз по тїлї, але якорі в кілька хвиль впали у воду і зачепились. Всї сподївающись сильного потрясеня зловили ся руками за що хто міг. Корабель спинив ся, але так нагло, що затріщали в нім всї бальки; линви пукають одна за другою, а кружела летять з гори мов дощем та ще й розривають вітрила. Одного чоловіка убило. Найгрубша линва з лївого боку пукла, з правого ще держить. Передний конець корабля тріщить. Нема ратунку. Вода гонить кораблем взад і наконець стає він поперек підводної лави та хилить ся на бік, то підносить ся, то знову поринає у воду, гине як то бідне звіря, що загибаючи ще кидає собою. Але вітер мусить прецї раз попустити і море мусить успокоїти ся. Ну, тогди буде „Ґалятея“ виглядати з води і спокійно собі лежати — дїйстно так, як собі того бажав єї властитель, як „живописний“ розбиток.

Фірма „Руін і Спілка“ читала під ту пору дуже пильно вісти про кораблї та одного дня дочитала ся під рубрикою „Нещасливі пригоди“ такої вісти:

„Мінїсой, Маледіви[2]) — Корабель „Ґалятея“ розбив ся вчерашної ночи на полудневих скалах. Вся залога уратувала ся крім одного капітана Джона Андерзона, котрого убило спадаюче кружело“.

Честні властителї анї не сподївали ся такого доброго кінця. Все пішло „гладко“, а найбільше то їх тїшило, що

---

[1]) Секстант єсть то прилад до міреня висоти звізд на небі і означуваня місця на мори, подібний до циркля з каблуком, котрий єсть шестою частию колеса — від того й назва „секстант“.

[2]) Мінїсой або Мінкат маленький островець в громадї малих островів, званих Маледівами в Індийскім океанї на захід від побережа передної Індиї і острова Цейльона.

хотїв відпровадити президента Оранїї Штайна до Кріґера, що єму остаточно повело ся. Виконавши се, вертав до Оранїї, аби назад злучити ся з війсками, так само як і Девет зручного Олївера. Після інформациї бюра Райтера, Девет мав вже навіть явити ся в околици Гайльброну. Се значило би, що він знов пропхав ся поміж віддїли чотирох анґлїйских ґенералів і станув на ораньскій земли. Прийшов однак за пізно. Єго товариш Олївер, котрий доси так зручно викручував ся, впав в руки Анґлїйцїв. Про сю капітуляцию Олївера Робертс доносить дня 27. с. м.: Бури ударили вчера з трох сторін на Вінбурґ, де стояв ґарнїзон Ріндлея, але ґенерали Гамільтон і Брус відкинули їх. Бури мали великі страти а Олївер з трома синами впав в наші руки. Ріндлей стратив більше як 30 людий. В Гарісмітї піддало ся 169 бурів.

Рівночасно прийшло до поважної розправи між обома головними ворожими арміями, між війсками Робертса і Боти. Ґенерал Полекарев обсадив в суботу Бельфаст кілька кільометрів на всхід від Мідельбурґа. Дня 26. с. м. Робертс телеґрафував з Бельфасту, що більшу часть тогож дня, анґлїйскі війска були в огни на лїнїї 30 миль довгій. Булер і Френч поступали на перед, але бури цофаючи ся поволи ставили нашим війскам завзятий опір, при чім послугували ся трома арматами дуже великого калїбру і сильною артилериєю иньших армат. Борба тревала аж до пізної ночи. Терен відповідає більше тактицї бурів, а невигідний для анґлїйскої кінноти.

Урядових донесень о результатї битви ще нема, але після приватних депеш, бурі побиті. До льондоньских дневників доносять з Преториї: Говорять, що дня 27. рано розпочав ся на ново атак на полїциї бурів під командою Боти. В результатї зломано лїнїю бурів. В наслїдок того Бота цофнув ся. Страти анґлїйских війск мають бути великі. З Капштаду телеґрафують: Битва під Бельфастом і Дальманутою тревае ще до тепер (28. с. м.). Булер обсадив Берґан доль і заняв сильну позицию на північній сторонї Дальманути. Анґлїйскі страти невеликі. Після донесеня з Льоренцо Маркіз, під Махадорпом прийшло до великої битви, в котрій бури мали величезні страти. Присилувані цофнули ся, лишили на боєвищи армати і богато амуницїї.

не жив той, котрий би був міг щось розповісти; але мимо того жалували они вірного слуги, бо так преці потреба, коли стала ся нещаслива пригода. В души були они раді з того, що звістних 3000 фунтів штерлїнґів не піде в чужі руки, бо капітан Андерзон не мав нїякої родини; а коли-б мав, то панове Руін і Спілка казали, що певно дали би запомогу родинї. Але добре стало ся, що капітан не женив ся. Тепер ще оставало ся лиш одно: відобрати асекурацийну суму і жити собі тихо і спокійно.

І було би так стало ся, коли-б вечірні ґазети не були принесли вісти, котра певно була для них більшою несподїванкою, а котру так само цікаво читали, як вість про розбите корабля. А вість була така:

Розійшлась чутка, котра, як кажуть, є правдива, що товариство для обезпеченя кораблїв „Нептун" збанкротувало і платить лиш 6 пенсів [3]) за фунт штерлїнґів.

Панове Руін і Спілка ведуть ще й дальше інтереси, але їх контора знаходить ся десь далеко від середини міста в якімсь заулку і на найвисшім поверсї многоповерхового дому.

---

[3]) Пенс (pence, множина від penny = феник); пенні (феник анґлїйский) має около 5 кр., а фунт штерлїнґів около 11 зр.

Війна в Хінї.

З Пекіну доносять під датою 19. с. м.: Нинї відбуває ся рекоґносковане околицї. О чотири милї на полудневий захід відкрито в місцевости Гусі добре уфортифікований хіньский табор. Говорять, що зібрались там найлїпші хіньскі команданти. З Пекіну вирушив віддїл зложений з 1000 людий, Россиян, Нїмцїв і Японцїв, як здогадують ся, здоганяти цїсареву. Француский конзуль в Шанґаю доносить, що цїсарева, цїсар і кн. Туан знаходять ся в Шансі. Американьский посол в Пекінї доносить, що в столици Хін не знайдено доси нї одного члена хіньского уряду заграничних справ, хоч кілька з них має пробувати в Пекінї. Ґенерали рішили не впроваджувати війска до цїсарскої палати. До Пекіну надійшло ще 2000 нїмецких вояків.

В справі мирових переговорів доносять, що Лїгунчан одержав від апоньского мінїстра внїшних справ телеґраму з заявою, що о навязаню мирових переговорів не може бути бесїди так довго, як довго держави не заакцептують повномочників Хін. На всякий случай Хіни мусїли би висказати свій жаль з причини сего, що зайшло, всю вину приняти формально на себе і добровільно винагородити всї пороблені шкоди. З тим застереженем Япан дуже радо попре мирову акцию.

Рада адміралів повідомила посольства в Пекінї, що порішено здержати ся від всяких переговорів з Лїгунчаном так довго, як довго правительства не дадуть свого дозволу на навязане з ним переговорів. Після депеші з Шанґаю Лїгунчан мав порадити цїсаревій увязнене Туана, аби в той спосіб усунути головну перешкоду до навязаня переговорів.

Ґенерал Довард телеґрафує з Тієнтсіну, що битва, до якої прийшло дня 19. с. м. коло Тієнтсіну, тревала більше як дві години. По завзятій битві Хінцї утїкли, стративши 300 убитих і 60 поконених. Великі ватаги Боксерів громадять ся о 5 миль на північний всхід. Союзні війска приготовані на атак Боксерів. З ріжних сторін доносять про насильства Хінцїв. Знайдено богато трупів з повідтинаними головами. Населене в Тієнтсінї має ще живности на один місяць. Боять ся можливости голоду.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 30-го серпня 1900.

Відомости особисті. Краєвий президент барон Бурґіньон поїхав у вівторок до Відня. — Прав. радник др. Василь Клученко вернув з відпустки й перебрав знов управу санїтарного департаменту при ц. к. краєвім правительстві.

Іменоване. Мінїстер просвіти іменував суплента при гр. пр. висшій реальній школї в Чернівцях Василя Івасюка провізоричним головним учителем при учительскій семинарії в Чернівцях.

Відзначене. Цїсар дав звичайному професорови австрийского цивільного права при черновецкім унїверситетї, д-рови Артурови Скедлеви ордер зелїзної корони третої кляси.

Буковиньска народна бібліотека поміщена в 6-клясовій школї мужескій на Семигородскій улици. Всякі відомости подає що недїлї між 10 а 12 годиною перед полуднем бібліотекар, п. Рафаел Кайндль. Передплата виносить місячно 20 сот.

Черновецкий унїверситет. наміряє обходити 25-лїтний ювілей свого заснованя. Сими днями показала ся зладжена по тій причинї секретарем тогож унїверситета д-ром Норстом книжка п. з. Alma mater Francisco-Josephina.

Бурса „Руского Народного Дому." До бурси приймуть сего року 52 учеників-ґімназистів. Бувший настоятель бурси Лев Когут зрік ся задля браку часу своєї посади. Бурсацкий комітет вже уконституував ся й увійшли до него п. п.: Антін Клим, др. Володимир Филипович, о. Евгеній Семака Атанасій Руснак і Лев Когут.

З Карапчева пишуть нам: Переходячи через село Карапчів, подибав я купку сидячих людий, з котрими став я розмовляти ся, то про се, то про то. Між иньшим оповідали они ось що: коли двірникував у нас жид, називало ся се село жидівске, а в нім був великий непорядок. Тепер же, коли вибрано Ґеорґія Кейвана на двірника, запанувала гірша нужда і біда; сей побирає велику суму гроший і не хоче здавати жадного рахунку, все каже, що рахунок ще не готовий і здасть пізнїйше. Він сам себе пазить, бо за рік побудував собі стодолу, стайнї і переробив свою шляхоцку хату на паньску. Із жидами він великий приятель. Позволив жидам покласти пропінацию під школою, у громадскій канцеляриї позволив за дві чвертки пива продавати всїлякі напитки, хотяй і перед канцеляриєю стоїть коршма. Наш пан начальник пересиджує по коршмах по цїлій днинї і по ночах до опівночи з людьми при піятиці. Таким способом запровадив він у нашім Карапчеві знов піяньство. Він каже собі і від найбіднїйшого чоловіка платити їду і напитки, бо інакше не зробить єму право. Наше, правда, дуже велике, але пусте село, бо громада своєї власної канцеляриї не має, трупарнї не має, церкви відповідної не має, шкіл відповідних не має і при такім поступованю начальника не може село всего того мати. Він є ворогом читалень і спиняє їх розвій чим може. Він сам спиняє будівлю читальнї не Волох, а до сельскої читальнї нїхто не заглядає, хиба лиш тогди, коли має бути якийсь вибір, щоби там порадити ся і вибрати тих, котрі его в злих інтересах підпирають а за громадою не уступають ся. Засїданя громадскі відбувають ся звикле в ночи до пізної ночи, по чім двірник із своїми прихильниками піяче. Пан-отець Масїкевич знає і видить все, що робить ся, тай мовчить, бо він сам постарав ся о вибір сего славного начальника. Не дивно отже, що люди чим раз біднїйші, а непорядок чим раз збільшає ся.

Вандрівник.

Цїсарскі маневри. В Яслї панує незвичайний рух. Місто представляє ся як яка мала столиця. Всюда порядок і чистість небувалі. — Дирекция зелїзниць приготовила 176 поїздів до перевозу війска; на оден поїзд припадає тисяч вояків. Зелїзничий персональ в Яслї і околицї буде складати ся з більше як тисячі урядників, під проводом самих директорів п. Горошкевича з Кракова і п. Вербицкого зі Львова. Всї будки при зелїзн. шляхах, що перетинають терен маневрів, заосмотрено в телефони. В днях між 8. а 18. вересня будуть урядувати на стациї в Яслї оба директори зелїзниць, кождий зі секретарем і відповідним штабом урядників. — Цїсар прибуде до Ясла 10. вересня в ночи, а від'їде дня 16. вересня.

Нову дефравдацию відкрито на почтї в Товстім. Допустив ся єї жидок, почтовий експедитор і утїк в незвістнім напрямі. Шкода, обчислена в приближеню, виносить тисяч кількасот корон, але слїдча комісия, котра виїхала зі Львова до Товстого, віднайде може дещо більше.

Фридрих Вільгельм Нїтче, нїмецкий фільософ, звісний зї сего, що в своїх творах сотворив надчоловіка, помер онодї в домі божевільних в Ваймарі.

Смерть трицикля в филях Секвани. Робітник одної париської фабрики самоходів переїздив через Ке Мішле в Левальоа, а що его трицикель відмовив послугу злїз з него, аби дійти причини. Злїзаючи, забув заложити гамівники, здержуючи рух. Та ледви діткнув ся мотору, допровадивши его до порядку, вирвав ся з рук его поїзд без керманича і пігнав простїсенько улицею. За самоходом пустив ся на здогін їздець, і навіть удалося єму схватити его раз, але се єму нї-нащо не придало ся, бо розбриканий самохід, відтрутивши їздця відсебе, переїхав на поперик хідник і одним скоком найшов ся в филях Секвани.

Памнятник цїсаревої Єлисавети. дня 25 с. м. відбуло ся в криптах костела Капуцилів в Відни торжественне посьвяче-не памятника о. п. цїсаревої Єлисавети,котрий виставлен о заходом угорский пань.

Китайский мілїярдер. Китайцї є переважно убогі. Стрітити там якого богатшого чоловіка, належить до рідкости, а мілїярдерів ледви чи кілька найшло би ся. Одним з таких є Лїгунїчанї, про якого сьвіт дізнав ся завдяки китайскій війнї. Жерелом его величезного майна, обчисленого на звиш мілїярд франків, було заведене в „небесній" державі кас, в яких удїлювано позичок на застав і гіпотеку. Не вязаний нїякими законами побирав він довільні проценти, не кермуючи ся нїякими зглядами людяности. Другим жерелом его доходів були величезні плянтациї рижу, оброблювані китайскими вояками, що позіставали під его командою. Плоди з плянтаций доставляв Лїгунїчанї цїлій армії та накладав за доставу довільну цїну. Не диво отже, що нинї зістав він найбогатшим Китайцем.

Щеплене віспи на... підошві. Кождий лїкар знає з досьвіду, що в нинїшних часах женщини не позволяють щепити собі віспу на рамени. Длятого в остатних часах призначено лидку на віспову операцию. Др. Іван Нерет з Парижа впав на гадку щепити віспу женщинам на підошві. Вправдї сей спосіб недогідний є тому, що треба перелижати кілька недїль в лїжку, але женщини радо пристають на такий добровільний відпочинок. Др. Нерет в той вносіб защепив віспу своїм малим донечкам і є певний, що будуть єму за се вдячні.

Перемиский і Львівский корпус, що становлять східну армію під командою ґен. бар. Ґальґочого зійдуть ся 2. вересня під Перемишльом. Львівский корпус розмістить ся на правім березї Сяну. Запотребоване официрских кватир дійшло до тої степини, що в Перемишли прийшло до примусового кватирунку. Межи 2. а 3. вересня східна армія вирушить на поле маневрів під Коросном двома шляхами: дорогою угорскою і краєвою сяночкою. Цїна живности підскочила в гору в цїлій околици.

Новий статут емеритальний для служби зелїзничої виготовило мінїстерство зелїзниць за згодою мінїстерства фінансів. Сей статут зачне обовязувати від 1. вересня с. р. а має бути о много користнїйший для служби зелїзничої від попередного.

На „Народний Дім" зложили: Вп. Евгеній Томоруґ зібрав у п. Ґ. Сорочана в Михальчу: Вп. Ґ. Сорочан 1 кор., Ґ. Томоруґ 1 кор., Д. Сорочан 60 сот., М. Кракалїя 1 кор., Слїпенюк 20 сот., Ґ. Томоруґ 20 сот., Н. Кракалїя 10 сот., Конст. Кракалїя 20 сот. Разом **4 кор. 30 сот.** Сердешна подяка!

Вп. Товариші, що позакуповували деяки книжки на загальних зборах Філії тов. „Руска Школа" черновецкого повіту, зволять ласкаво надіслати залеглости як найскорше, бо друкарня Товариства „Рускої Ради" жадає свою належитість. — З уклоном: *Іван Савіцкий.*

Schulbücher
bei
ROMUALD SCHALLY
Buch- Musik- u. Kunsthandlung,
Czernowitz — Ringplatz.

Дївчат-учениць
приймає за умірковану цїну панї **Вішин,**
ул. краєв. Палати ч. 3.
Фортепян і поміч в домі.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцією.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцію, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Концесіонована

ПРИВАТНА СЕРЕДНА ШКОЛА

професора А. Туркуса

Ринок ч. 3 в ЧЕРНІВЦЯХ, Ринок ч. 3

получена з віддїлом приготовавчої кляси і пенсіонатом для гімназияльних і реальних учеників.

Отворенє з початком вересня.

Вписи щоденно від 8-12 год. рано і від 3-4 год. пополудни.

Заряд заведу.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради”

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянськоі	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рукої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 99. Чернівці, неділя дня 20. серпня (2. вересня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Рускі мурини.

Тисячі буковиньских Русинів переселило ся в Америку і нам завсїди цїкаво буде дізнати ся, як вони там живуть, чи чого нового та доброго навчили ся та що з них може вийти. Воно, певна річ, ще завчасу судити про те, що з них вийде — ще не довго й живуть в Америцї — але й тепер ми вже можемо бачити завдатки на їх будуччину. Ся будуччина здає ся не дуже весела. Так бодай пишуть люде, що дивлять ся що дня на житє наших Русинів за морем. От сьвященик Павло Тимкевич таке пише в „Русланї“:

Часом здаєсь менї, що ми не прийшли на вільну землю із старої Европи, а з Алябами. Так відносини до себе суть подібні. Як ми в старім краю з Поляками, Мадярами і иньшими боремось, так в Алябамі борють ся чорні люди з білими. Як в краю нашім Русини стоять за ширшими правами виборчими, за своїми школами, за лїпшим дороговим законом, так само стоять за тим всїм і нїґри в Алябамі. І так, як нас, їх біда гонить з паньских ланів під шапи і у майни (копальнї), щоб еще гірше бідувати.

Однак, хоть, як се все ясне, ми того не завважуємо. Ми знаємо, що наш нарід з біди прийшов в Америку, та нам чомусь видить ся, що ему ту не все лїпше. Ми бачимо, як наші люде собі мешкають і здаєсь нам, що они дуже богатші. Ми дивимо ся, як они убирають ся і ми разом з народом думаємо, що нарід на панів вийшов. Правда, убранє і лїпше помешкане чоловікови додає гідности і почутя независимости, та коли та гідність і независимість опираєсь на почутю правди, тодї о свободї та вільности не богато може бути мови.

Коли-б навіть можна було припустити, що люде зискали на Америцї материяльно, то еще зовсїм непевною є річею, що они зискали на своїй моральности та духовій натурі. А можна се вносити і з їх теперішного житя і занятя. В чім они покладають найбільшу вартість? До чого они найбільше рвуть ся? Чи до книжок? чи ґазет? Чи до мітингів (віч)? Чи до полїтики? Чи до церкви? Де їх можна найпевнїйше по роботї здибати і при чім? Я зовсїм не помилюсь кажучи, що они по найбільшій части сидять при пиві головами покивуючи. Широка, вільна Америка отвиралась їх очам, коли они вступили на єї землю, та сейчас таки на вступі затемнилось з тої хвилї, як пиво стало вірною дружиною, найбільшим напитком, найсолодшим кумом.

Малочи такого приятеля, нарід крім своєї шапи та майнів не богато потребує. Він жиє і дальше тим сїльским поглядом, що чоловік робить, аби прожити. Сей погляд є противний всему поступови і виключає у наших людий всю духову натуру. На що пориватись до чого висшого, коли чоловік жиє тілько для того, аби прожити? Не треба нїчого і своєї сили тодї не треба напружувати. Такі погляди мають наші старші люде, які-ж можуть мати їх дїти? Чи і они не мають нїчого лїпшого знати і розуміти? Потроха най учать ся, кажуть наші люди, і дають до школи не довгий час, звичайно дотих, доки бачать, що дїти еще на них не можуть заробляти. Якже побачать, що їх вже можна дати до фабрики або до майнів, міцею їх випихають. Тому в нас тяжко йде кожда наука, всяка школа, всяка штука, як бачимо з того, що у нас заледво кіляка драматичних товариств і два шкільні, п[illegible] (Шамокін, Джерзи Сити).

Той сумний погляд, що чоловік робить тілько длятого, аби прожити, відбиває ся еще на чім иньшім, именно на родї занятя. Наші люде, як звісно, мають найгірші занятя. Як нїґри на полудни, як они, так і ми, робимо там де треба тягарі носити, ладовати, копати, печи ся, стріляти. Як ми робимо coke ovens (коксові печі), так і они. Ми маємо Carneg ого компанїю, а они Tennessee Coal & Iron Company. Як ми маєм American Sugar Refining Company, так і они [illegible]ють ту саму компанїю (New Orleans). І так, як ми, они роблять по ярдах. І так само як нас, їх рабують компанїчні штори. І як нас, їх нїхто не узнає за людей.

Але они підносять ся. В 1826 р. перший раз нїґер перейшов висші школи. Перед 1863 р. кілька нїґрів мало висші школи; за послїдних же десять лїт коло 12 соток нїґрів покінчило вишу науку.

А ми як вода стояча, котру навіть вітер боїть ся рухнути. Бо як би рухнув, почув би сьвіт, яка она непридатна.

Старі міхи і молоде вино.

Славяньскі „благотворительныя общества“ в Росиї переживають тепер критичні часи. Засновані в добу найбільшого в Росиї розцьвіту славяньских симпатий, — підчас війни за визволенє Славян від гнїту турецкого, — товариства сї, хоч мали на метї запомогу Славянам в їх потребах, зразу стали на невідповідний та дуже непевний шлях, проповідуючи обрусенїє замість запомоги, ширячи деморалїзацию замість культури, розрух замість братерства. Вони давали запомогу тілько гіршим елементам серед Славян, — тим елементам, що щиро, чи на око тілько зрікали са своєї национальности і виявляли бажанє „слыться въ русскомъ морѣ“. Дїяльність славяньских товариств стала причиною ще більшого зопсутя та деморалїзациї сих елементів, бо привчила їх до жебрацтва, підтримувала серед їх розрух на користь обрусенія. Така ганебна дїяльність до краю здискредитувала славяньскі товариства в очах поступової частини росийскої громади і знищила до них усяку повагу та прихильність.

Ширша громада в Росиї не звертає тепер жадної уваги на дїяльність сих офіцияльних „славянофілїв“ (більш відповідне імя для їх було-б „славянофоби“), не цїкавить ся нею і держить ся до їх змагань пїлком байдуже, виключаючи хиба невеличку купку фанатиків обрусенія, реакцийні орґани в пресї та декого з висших урядовців, що беруть участь у славяньских товариствах майже ex officio. Ха-

Латина.

Оповіданє Амічіса.

Був собі старий гірняк, каменяр з ремесла, котрий, хоч мав немалі грошенята зароблені на предприемствах дорогових, не змінив нї способу житя, нї звичаїв хлопских; мешкав собі постійно в долинї Маіра, в тім самім пївдикім сельци, де й родив ся, та виїзджав хиба раз на місяць на короткий час до Турину задля інтересів. Приїхавши до міста, ішов звичайно сейчас до ґімназиї Брофферіо, найчастїйше в полудне, коли ученики виходили з кляс, щоби пождати на синка, що харчував ся й мешкав у своєї старої тїтки, склепарки. Звідки прийшла ему гадка до голови, віддати до ґімназиї тілько одного сина, між тим коли два другі вчили ся на ремісників, а доньки пастушили коло кіз, і що як раз хотїв він викувати з того альпейского каменя, сотвореного, як видїло ся, хиба на се, щоби котитись по дорозї удоптаній батьком, — того нїхто не міг відгадати. Ту класичну гадку вітхнула ему хиба Греция, де перебував близько два роки на роботах каменярских при якійсь зелїзници, бо звідтам прислав розказ до брата, щоби хлопця по скінченю шкіл народних віддати до ґімназиї.

Малого гірняка знав я з видженя, показував менї его та розповідав про нього шкільний его товариш, хлопчина, що був близький мому серцю. Чудом майже, бо неточностию в голосованю конференцийнім, на вдивовижу всїм, перейшов гірняк з першої кляси до другої. Був то хлопець крепкий і здоров, з обличем простодушним, трохи сонливий та в рухах повільний; незмірно дбалий про свою грубу одїж, не длятого, боронь Боже, щоби хотїв нею пишати ся, лише для ощадности; передовсїм же пильнував своїх великих, тяжких, підбитих цьвяхами чобіт, на котрі спозирав що хвилини уважно і неспокійно оком знатока. Анї побут в містї, анї наука й школа, не змогли ему надати оглади. Ходив все по гірняцки, великими кроками, киваючи ся на всї сторони; а кланяв ся на свій спосіб, сьмішно: похнюпивши очи в землю здоймав капелюшок з голови гейби накривку з горнятка.

Товариші сьміялись ще з нього задля его дивної мови; видїло ся, коли говорив, що обертає в устах великі пїґулки та по кождім реченю одну з них поликає. Зараз першого дня, коли прийшов до школи, казав ему професор сїм разів повторити слово tergiversazione [1]), але то на нїщо не придало ся, бо бідак повтаряв все tregivessassiume з такою міною, гейби гриз цитрину. А коли читав по латиньски, то видїло ся, що читає по анґлїйски. Щоб ему трохи язик розвязати, порадив ему професор вправлятись у виговорюваню того чудовищного речення: Il freddo i al, che i baffi stalattiti ficanomisi [2]), але хлопець пїв такі дива, що цїла кляса пукала зі сьміху. Вправляв ся в виговорі також потайно, як Демостен; учив ся пильно; однак з латиною і з італїяньскими виробами йшло ему як з каменя. Уяву мав так страшно вбогу, що не було для него теми, з котрої міг би був видобути більше як десять стрічок: нїяк не міг порозуміти, як можна було приміром, маючи на задачу описати бурю або снїговицю і написавши вже, що „буря зірвалась“ або що „снїг падав“ додати ще одно слівце, котре би не було цїлком непотрібне. Підчас місячних іспитів прів над зошитом, як у парни турецкій, а написавши один період або лишав всьо, або писав той самий період другий раз, зміняючи лише порядок слів, на перекір всяким правилам синтактичним.

Батька его побачив я перший раз в сїчни одного дня зрана, як ждав на сина. Був то чоловік кругленький, з широким, плоскатим обличем, з паїженою, рудою бородою, трохи кривий, убраний гей муляр у сьвяточний стрій, а узброєний одним з тих могучих кїв, що в Льомбардиї звуть ся „заплати-довг“; вигляд обличя его був зухвалий і суворий, який стрічаємо у всїх тих, що дійшли до майна тяжкою працею. Із скорих рухів голови, котрі робив, оглядаючись в право і лїво, догадував ся я, що муєв у ґімназиї бути перший раз, та що нїколи ще не видїв подібного закладу наукового. Перед канцелярією директора задержав ся, щоби приглянути ся чотиром погрудям поетів італїйских, що були уставлені вздовж стїни і приступив до Петрарки з трохи сьмішною міною, мов би з ним зачінки шукав; опісля я довідав ся, що тоті погрудя мав за портрети померших професорів. З імпертиненцкою свободою звертав ся до возьних, до мене та до иньших родичів, що ту ждали; знати було по нїм, що немало чув ся вдоволеним тим, що міг віддихати воздухом того дому науки, посеред портретів, написів, та атлясів ботанїчних.

Але коли двері кляс повідчиняли ся, коли зі всїх сторін почали виходити несчисленні ряди учеників всякого росту й віку, здивував ся тай захмурив ся: може длятого, що не сподївав ся, щоби его синок так богато мав суперників; дивив ся на ті громади будучих адвокатів, інжинерів, лїкарів, з міною селянина, котрий достерігає на виднокрузї чорну хмару сарранчі. Але ще гірше було, коли вкінци показали ся ученицї, малі й великі, що виходили з ґімназиї, коли увидїв серед них неодин гарний станик, неодну чудову учесану головку, хорошї личка, сьмілі облича та кругленькі ніжки. А якраз того року була їх там цїла хмара. Може й чув, що в Італиї дївчата ходять разом із хлопцями до ґімназиї, але те, що на очи власні об тім пересьвідчив ся, вразило его дуже немило. Я завважав, що кожду з них по черзї мірив оком суворим, в котрім відбивали ся всї его мисли. Без сумнїву посилане дївчат до школи разом із хлопцями, а до того ще до школи фільольоґічної видавало ся ему неприличностию, божевільностию, соблазнею просто — тож

---

[1]) Викрут.

[2]) Мороз справляє те, що вуса стають сталяктитами (замерзають).

рактерно, що в середині самих сих товариств де далі, тим виразнійше починає поступати розрух та заколот — сьвідок того внутрішнього розпаду та гнилизни, того отрутного повітря, що панує там і точить їх застарілий орґанїзм. Наприклад петербурске славяньске товариство більш року зовсїм не функціонувало через той розрух та нелад, аж поки останнїми часами не затверджено новий статут, що нїби то має дати нове життя струхлявілому орґанїзмови. Але, не згадуючи вже про те, що „в міхи старі не вливають вина молодого“, помічаєш, переглянувши статут, що й воно власне не нове, а теж саме обрусительне вино, що й досї там було. Зміст статута лишив ся той самий, що й перше був, — змінена тільки форма його. Так само товариство має допомагати розвитку братерства (читай: „розруху“) поміж Славянами і поєднаню їх з Росиєю (читай: „обрусенію“); тіж самі має вживати для сього заходи, — а ми вже давно добре бачили, що криє ся під тими гарними словами: „братерство“ та „єднане“! Коротенько кажучи, дух товариства лишив ся той самий трупячий, що й був до реорґанїзациї. Очевидно, що не статут винен, а сама справа так стоїть, що заздалегідь, не бувши навіть пророком, можна вгадати, що не Славяиам вона служити-ме, а проти їх... „Сѣверный Курьеръ“, обговорюючи в числї 178 новий статут, пропонує петербурскому товариству докласти працї й рук до того, щоб забезпечити кождому славяньскому народови свободу національного розвитку, і перш за все подумати про долю Украïнцїв та Поляків у Росиї. Ми з свого боку навіть в думках не покладаємо, щоб так стало ся: міхи старі лишили ся, вино теж старе, — з відки-ж узяти ся новому напряму!

Навпаки, ми гадаємо, що внутрішня гниль так уже під'їла славяньскі товариства, що вони не спроможні обновити ся, набрати нової крови в свій застарілий, напів-зруйнований, струхлявілий орґанїзм і поки що, вони можуть докласти працї тільки до деморалїзованя Славян, доки не загинуть серед байдужности і росийскої публїки, і самих Славян, що давно вже зневірились у їх цїлком. Сьвіжий факт дає думкам нашим нову підвалину. 11. мая відбули ся збори Київского славяньского товариства, де „відомий славіст і славянофіл“ проф. Флориньский мав промову „Зарубежная Русь и ея горькая доля“. Говорити що-небудь з приводу сїеї промови не приходить ся, бо думки проф. Фльориньского про Галичину загально відомі: ми тільки завважаємо на сей факт, як на доказ справедливости того, що ми про „славянскія благотворительныя общества“ попереду говорили. Одну увагу про те зробимо. Проф. Флориньский теж думає, що слово „Русин“ видумане, „искуственное“ (див. „Кіевское Слово“, ч. 4434). Не диво, коли се говорять звичайні люди, що не дуже то тямлять фільольоґії та істориї, але коли „ученый славіст“ не знає, що в давнїх наших історичних памятках раз-у-раз зустрічає ся слово „Русин“, то се вже... ми не можемо підібрати відповідного слова, щоб виразно охарактеризувати всю глибину „учености“ київского професора славяньских мов і голови „славянскаго благотворительнаго общества“!... („Л.-Н. В.“)

ВІЙНА в ХІНЇ.

По занятю Пекіну, союзні війска збомбардували цїсарску дїльницю і ті части цїсарскої палати, з котрих стріляло хіньскі вояки. В цїсарских огородах закватировано тимчасово ґенерала Фрея. Заки двір утїк з Пекіну, стято пять чи шість членів коронної ради підозрілих о симпатию до чужинцїв. Европейскі конзулї в Шанґаю одержали вість, що цїсарский двір знаходить ся в Т'яюнфу. Там також має знаходити ся князь Туан. Три росийскі баталїони, два японьскі, один анґлїйский і один американьский перетрясли за боксерами цїлу околицю Пекіну на віддалене пять миль кругом міста, але не знайшли з них нїякого сліду. Дня 31. с. м. телеґрафують, що Японцї мають занята цїсарску палату. Росияни хочуть збурити зимову палату, але Японцї хочуть еї удержати. Вимарш союзних війск на полудне вже розпочав ся. Часть війск лишила ся в Пекінї для охорони християнських Хінцїв. Цїсарску палату обставлено сторожами, аби еї охоронити від рабівників, однак місто стало ся жертвою грабіжи. Всї доми чужинцїв в Пекінї збурені.

З Гонкону доносять, що трета анґлїйска бриґада одержала наказ задержати ся. Богато хіньских купецких домів здержало висилку кораблїв до Альмоа, котре заняли Японцї. Прибув там іменно японьский ґенерал Ґота з цїлим штабом і взяв під свою опіку кольонії чужинцїв. Японцї уставилу армати в домінуючій над містом позициї. В Альмоа запанував з тої причини великий несупокій. Хінцї покидають місто. Доносять, що в сторону Вугау пливуть рікою хіньскі війска на 15 кораблях. На Таотінфу ідуть японьскі війска прямо з Таку. За кілька днїв Таотінфу буде заняте.

Про дальші події в Хінї маємо такі вісти:

Лїтну цїсарску палату вже обсадили японьскі війска. Зимова палата ще не обсаджена. Росия не заявила ся за еї обсадженем, але того внесеня не підперли иньші комманданти союзних війск. З Шанґаю доносять, що комунїкация між Пекіном а Тієнтсіном цїлком перервана. Також для курієрів, з причини численних ватаг Боксерів є дуже небезпечна. Крайна північ від Янтсуну стоїть під водою.

До Льондона доносять про великий погром Хінцїв коло Чу. В битві погиб один з князїв Туанів і 1.500 Хінцїв. Решту з хіньского віддїлу Японцї виверли з провінциї Чілі. Друга депеша доносить, що Янсейкай віднїс сьвітлу побіду над Боксерами і хіньскими війсками під Пейсаном і Гошву; в битві погибло 1.500 Хінцїв.

З Вешинґтону доносять, що американьске правительство по двох засїданях кабінету рішило розіслати до держав формальну просьбу, аби заключили мир з Хінами. Дипльоматичних представителїв Сполучених держав повідомлено, що держави готові цофнути свої війска з Пекіну і хіньскому цїсареви позволять вернути до Пекіну, а то в цїли уможливленя навязаня мирових переговорів. Говорять, що видана в тій справі росийска нота домагає ся, аби цїсарева і цїсар дали поруку, що хіньске правительство готово спинити дальші розрухи і в будучности не допустить до таких подій, як теперішні.

НОВИНКИ.

Чернівці, 1-го вересня 1900.

Канонїчна візитация. Епископ др. Репта вибирає ся з радником консисторії на канонїчну візитацию, котра потягне ся 28 днїв.

125 роковини зруйнованя запорожскої Сїчи. 18 серпня с. р. минуло 125 лїт від дня виданя указу на знесене запорожского війска, котрого членів обернено в хлїборобів. Доля Запорожского Сїчи була ще педед тим порішена. Ще від 1750 р. дивило ся росийске правительство на Запороже з підозрінем і вважало его конечно потрібним лиш доти, доки небезпечними були для Росиї кримскі хани. Коли-ж їх могучість підчас війни в 1769 — 1774 р. до тла знищено, та конечність перестала істнувати. В наслїдок конфліктів Сїчи з ґрафом Потемкином, ґенерал ґубернатором новоутвореної Новоросийскої ґубернії, поручила ему царица Катерина II. зруйнувати Сїч. Д. 18 лиця ґенерал-поручник Текелїй з війском, зложеним з реґулярної піхоти, кавалериї та доньских козаків, заняв Сїч, не стрітивши нїякого опору від Запорожцїв, котрі нїчого не сподївали ся. Після оголошеня указу з 18 серпня почало ся щедре роздаване запорожских земель уділами від 1.500 до 12.000 десятин. Потемкин, кн. Прозоровский і кн. Вяземский подістували менше більше кождий по 100.000 десятин. По зруйнованю Сїчи часть Запо-

---

мусїв він собі й о тих ученицях і о їх родичах витворити як найгірше поняте. Не вмів також укрити свого невдоволеня і коли одна із старших коло нас переходила, спитав мене:

— Як то... отже суть у всїх клясах? — і гадав я, що хотїв додати яке нечемне слово. Задумав ся, насупивши гнївно брови.

Дивне було его привитане з сином. Хоч була вже зима, мимо того хлопець мав на собі лише короткий сердачок, але так був опакований убраном, котре мав під сподом, що виглядав як який цирковий їздець, що на кони сїм раз стрій свій зміняє. Приступив до батька спокійно, мов би не видїли ся хиба годину, хоч не були з собою вже місяць. Батько не поцїлував его, не стиснув его навіть за руку: подивив ся лише уважно на его одїж та на чоботи. Потім поспитав остро: — Як же там з латиною? — Але дозрівши професора, не ждав уже відповіди сина, лише поспішив до того, щоби про те поспитати.

Я був уже на долинї, коли хлопець збіг зі сходів із перестрашеною міною, очевидно втїкаючи перед батьком, що з розгнїваним обличем гонив за сином, щоби его буком покропити. Відомости подані ему професором не були вдоволяючі.

За місяць приїхав знов; говорили ми з собою і счудував ся я не мало, почувши з уст его, що причиною, котра его спонукала віддати сина до ґімназиї, було пересьвідчене, що хто не вміє по латиньски, той не вміє по італїяньски. Хтож, до біса, міг вмовити в него таку дурницю? Кілька рази повторяв тоту премудру сентенцию, віроятно навіть не гадаючи про те, що она значила. Дійшов до того, що просто заявив менї:

— Без того, мій добродію, чоловік не есть чоловіком.

Словом, був то кляссик скінчений. Опісля познакомив мене зі своїми поглядами педаґоґічними. Виховував дїти строго, так як і его виховували; мав лїт дванайцять, коли покинув родинне сельце, щоби з десятьома ґрами шукати долї по сьвітї, і від того часу анї крейцара більше не коштував своїх родичів. В порівнаню з недостатком, трудом і бідою, котрих сам зазнав, наука латини мусїла бути іграшкою. Не хотїв, щоби ему син збабів вигідним житем. Навіть у зимі мусїв хлопець носити волосе попри саму голову стрижене; жадних шалїв, сорочка з грубого полотна, сухий хлїб на снїданє, і, Боже борони, хоч раз вмити ся теплою водою. Легко порозуміти, як мусїла его вражати більша часть учеників, котрих видїв у ґімназиї. Збуджували в нїм відразу і ненависть. Аж тряс ся зі злости, коли переходили коло него велитнї з третої і четвертої кляси, в коротких штанятах, або малі бубни, що ледви від землї відросли, в плащиках по пяти, з годинниками, в кальошах та рукавичках.

За третим разом свого побуту сказав менї просто: — А, знаете, добродію, що ту, в Турині, погано виховують дїтий! — Завважав, що жаден з учеників, витаючись з родичами, не знимає капелюха. Але-ж в сей спосіб притьмом виховують їх на опришків. І відвертав ся в иньшу сторону, щоб не пальнути родичам якої дурниці. А ті смаркачі, десятилїтки, що ледви вийдуть на улицю і вже курити починають? Аж ему недобре робило ся, як на те дивив ся. То дарма, не видержить хиба, і нинї або завтра одному з тих хрущів вирве з уст папіроса! Справдї, кождий его побут в ґімназиї напсує ему крови чимало!

Однак найбільше гнївали его панночки з ґімназиї. Сказав менї раз: — Чого-ж ті всї дївчата хотять в ґімназиї?

Я відказав, що вчать ся, щоби відтак могли ходити на унїверситет і слухати права, медицини, фільозофії.

— На що? Щоби хлїб мали з того? — поспитав.

— Розуміє ся — відповів я. Замовк, але почав головою потрясати; і заким дївчатка зникли ему з очий на скрутї коритаря, вів за ними шутливим та згірдним поглядом.

Невдовзї довідав ся я про него ще дивнїйші річи. Хтось сказав ему, що певним средством на те, щоби хлопець робив скорі поступи в науцї матерного язика, буде приневолене его до писаня по латиньски всїх листів, котрі від часу до часу мусїв до дому висилати. Батько не занехав пійти за тою радою; казав синови писати по латиньски, листи переводив ему знакомий сьвященик, а він відповідав на них по італїяньски. Але бідний хлопчина, що не годен був склеїти і кількох слів, не міг собі дати ради з латиною і через своїх товаришів відкликував ся до милосердия учеників кляс висших, котрі коротеньку та змістом убогу его прозу переводити на дивовижну латину, граючись его коштом і висилаючи в обіг найсьмішнїйші речення, що самі виписували в таких посланях. Таким способом і я дізнав ся, що раз, коли ґірняк потребував двох вовняних кафтаників, казали ему написати: duo indusia ex lana; панотець переводчик на дармо сушив собі голову, бо нїяк не міг догадатись, щоби то до біса могло значити. Иньшим разом, коли хотїв батька просити о парасоль, секретарі порадили ему написати: instrumentum, quod nos a pluvio defendit. Але короною всього був період, котрим описано скаргу его на господиню, що від десяти днїв годувала его виключно юшкою з капусти і бараболями: Ad te scribo, pater, ut quaerar, quod iamdiu domina domus meae nihil aliud mihi, quam ius cum oleribus et terrestria tubera praebeat. Одним словом ґірнячок, мимо пильности і найлучшої охоти, не лише не посував ся анї на волос у знаню матерної мови, але як раз видїло ся, що з кождим днем посуває ся в зад. Іменно з літературою не міг собі дати ради, нїяк не хотїла ся чіпати его бідної голови. Однаким голосом читав задачі аритметичні і поезиї Бершета. Вироби письменні були рівнож ляконїчні як давнїйше. То-ж і професори писали ему зера, а батько не на жарти починав гнївати ся. Раз ждав на сина в одній кавярни близько ґімназиї. Іно хлопець увійшов, вирвав ему сейчас з рук байки Федра, отворив навгад книжку і вказуючи пальцем на якийсь вірш, сказав:

— Що ту написано?

Хлопець червонїючи відказав, що того не розуміє.

— Як то? — кликнув батько — не розумієш навіть так коротенького вірша?... — І, киваючи головою, додав: — Бою ся дуже, чи не зробив я кепскої спекуляциї.

рожців переселила ся до Туреччини і заснувала в Добруджи т. зв. Задунайску Січ, що істнувала до 1828 р. З Запорожців, що лишили ся в Росиї утворено 1873. чорноморске військо.

Дезертир в спідници. Коло Кракова придержала поліция женщину з кошиком в руках, котра подала, що походить з Шлеска і йде до Кракова на купно. Показало ся однак, що то дезертир з опавского полку, допустивши ся там якоїсь грубої провини, передягнув ся в жіноче плате, зголив вус, та йшов до Кракова, бо там мешкає єго мати.

Новий винахід Теслї. З Льондону доносять, що прф. Микола Тесля винайшов спосіб цїлковитого ізольованя електричности. За помочию хемічних перемін заморожує він воду і трачиве в тонкій металевій рурі докола електричного провідника, а завдяки сему можна переносити електричність навіть з Нового Йорку до Льондона без нїякої утратрата сили. Сей винахід причинить ся — як запевнюють — до знижки цїни електричности і спричинить переворот на поли промислу.

Телєфонїстки і студена купіль. Французский мінїстер торговлї зарядив, щоби телефонїсткам давано щоденно за оплатою 15 цтм. студену купіль Се зарядженє наступило в наслїдок численних нарікань публики на лиху обслугу при телефонї. Телефонїстки знова жалували ся, що в наслїдок тяжкої служби терплять на первовий розстрій.

Причина китайскої війни. Один китайский вчений дав таку відповідь европейскому ґазетяреви на питанє — відки пійшла війна в Китаю: „Найперше приходять до нас в чорній одежі місіонарі і обіцюють нам вітворити за дармо двері до царства небесного; але по правдї, то вони є лише шпіонами для мужів в білім одїню, купців. Тоті приходять, ведуть з нами торговлю, шахрують нас і циганять. А коли ми хочемо тих білих людий потягнути до відвічальности, то приходять на самім кінци мужі в блискучій, сорокатій одежі, вояки з рушницями і канонами і забивають нас на смерть“.

Дївоча вибагливість. Єсли хто згадає сімнайцятьлїтній дївчинї про жениха, то перше еї питанє є: „який він?“ Двайцятьлїтна дївчина знов питає ся вперед: „а чим він є?“ Трийцятьлїтна дївчина наймудрійша, бо питає наперед: „а деж він є?“

Процес Бресчіого. Онодї відбула ся в Медіолянї судова розправа против убийцї короля Гумберта. Товпи народу облягали палату справедливости, до середини впускали лише за картами вступу, а жандарми і військо сповняли сторожу безпеченьства. Акт обжалованя обвинює Бресчіого о намірене скритоубийче замордованє короля Гумберта і підносить, що Бресчі вправляв ся наперед в стріляню. По відчитаню того акту серед великого супокою спроваджено сьвідків. Було їх 16, іменно 11 доводових, а 5 відводових, покликаних обороною. На питаня предсїдателя відповідає Бресчі тихим, пригнобленим голосом, що до сповненя морду спонукала его кривда народу як також кроваві пересправи в Сицилїї і Медіолянї. Чину допустив ся сам, не уляг жадній пресї або підшептам. До короля стрілив три рази з віддаленя 3 метрів. На тім перервано розправу до пополудня. По полудни складав сьвідоцтво вахмайстер жандармериї Сальваторі, котрий оповідає, як то по атентатї роз'юшені товпи кинули ся на убийника і лише з тяжкою бідою удало ся его видерти з рук товпи, облитого кровію з подертою одежою. Другим сьвідком був ґенерал Аводадро, котрий підчас атентату, знаходив ся в повозї королївскім побіч короля. З початку — оповідає — не могли-сьмо здогадати ся, що зайшло. Я запитав короля, чи він ранений; король відповів слабим голосом: „Здає менї ся, що дійстно так“. Виповівши ті слова, віддав духа. (Насали велике зворушенє.) Иньші сьвідки відзивають ся досить користно о убийнику, називаючи его спокійним чоловіком. По замкненю поступованя доводового забрав голос прокуратор. Піднїсши прикмети короля, розповів докладно атентат на него, ствердив, що Бресчі поступав з наміром і признав ся до вини, і висказав ся, що Бресчі мусїв мати спільників. Дуже остро виступив против теорий анархістичних, котрі підготовляють материял до підлих злочинів, і закінчив: Обжалованого нїщо не може оправдати, анї нужда анї пімста анї злість, противно — він з цинїзмом і безличним супокоєм змагав до гідної погорди цїли. Отже жадає узнаня его вини без признаня ему яких небудь обставин зменьшаючих еї. Оборонець Мерліно сказав, що морд сей не можна приписувати ідеям анархістичним, се істория доказує, що подібних убийств допускали ся члени різних сторонництв. Коли бесїдник почав розводити ся над причинами мордів анархістичних, переривав ему кілька разів предсїдатель. Мерліно скінчив зазивом до судиїв, щоби при вердиктї руководили ся не пімстою, але постулятами справедливости, і просив о признанє обжалованому обставин лагодячих. В подібнім дусї промавляв також другий оборонець Мартелі, котрий назвав свого кліента не зовсїм розумним та вказував на его попереднє бездоганне житє і поручив его взглядам судиїв. Про промовах оборонців, Бресчі, запитаний предсїдателем, чи має еще що піднести на свою оборону, сказав, що небавком можна сподїяти ся революциї. Судиям поставлено одно питанє, котре по короткій нарадї одноголосно потвердили, а трибунал засудив его на кару дожизненої вязницї.

Закаменїлий лїс. Одною з найзаймавійших річий, які Сполучені Держави північної Америки вислали на виставу до Парижа, есть збірка пнів із славного закаменїлого лїса в Арізонї. Там стоїть множество пнів один побіч другого а всї перемінили ся в найкрасший ахат. На тім камени видко ще виразно будову дерева, річні слої і поздовжні волокна. Місцями видко якісь плями, котрі ідуть довкола слоїв, а то есть доказом, що дерево вже зачинало гнити, коли перемінило ся в камінь. Докладні розслїди показали, що знаходять ся навіть ще слїди грибши, що точила дерево. В який спосіб повстав той закаменїлий лїс і як дерева поремінили ся в так красний ахат, над тим учені ломили собі голови і ще ломлять. Єсть такий здогад, що то був рід дерев соснових, котрі вже гинули а їх залила вода, котра мала в собі богато кременового квасу, подібно як то ще й тепер дїє ся, коли в сторонах вульканїчних добуде ся з ґезерів (горячих водограїв) вода, котра має в собі богато кременового квасу. Ахатові пнї дають ся дуже красно полїрувати і мінять ся всїлякими красками; з них можна би виробляти всїлякі предмети.

Виховуванє царских дїтий. Часопись „Задушевное Слово“ подає опись виховуваня дїтий царя Николая II., великих княгинь Ольги, Татіянни і Мариї. Цїлий день переходить їм на забавах і грах, *при чім полишає ся їм цїлковиту свободу.* Цїнних забавок царскі дїти не мають. Цариця Александра Федорівна, котра не любить жадної виставности, видала строгий приказ, щоби в дїти *впоювати замилованє до простоти.* Дорогоцїнні забавки, котрі подарувала дїтям королева Вікторий, дають їм лише в великі днї сьвяточні, а в будних днях забавляють ся звичайними пилками, обручами і цьвітами. Царска пара відвідує щоденно кімнату дїточу, а цариця часто бере участь в забавах дїточих. Часом дозваляє ся дїтям відвідати царя в его кімнатах і се справляє їм велику утїху. *В фізичнім вихованю дїтий* тримають ся системи анґлїйскої, котра опирає ся на загартованю тїла. Великі княгинї носять лїтом і зимою прості білі суконки і короткі панчішки. В комнатї дїточій теплота не перевисшає нїколи 14 степенїв R і щоденно виїзджають дїти на проїзд. Найстарша княгиня Ольга, котра має тепер 6-ий рік, показує великий талант до музики. Цїлу зиму і часть весни перебувають дїти в Царскім Селї, де їх дуже часто можна в городї побачити. Великі княгинї виїзджають часто на прохід, на вивученім вислику, до котрого мають велике привязанє.

Горіючий бальон. На виставі в Парижи стала ся минувшої недїлї пригода в наслїдок котрої покалїчило ся тяжко богато людий. Вечером того дня мав бути пущений великий бальон „Ніґер“, котрий містив в собі 500 кубічних метрів ґазу. Бальон мав пустити капітан воздушної плавби Мутон. Публики зібрало ся було дуже богато, около 6 тисячів людий; на дворі був страшенний вітер і Мутон не хотїв пускати бальона, лиш чекав, аж воздух успокоїть ся. Тимчасом серед публики зачав робити ся щораз більший неспокій і она з нетерпеливости стала вже виробляти крики. Мутон казав тогди відчіпати бальон, всїв до лодки під ним а з ним всїв також і якийсь купець. Вітер вхопив бальон і став ним дуже бити об телеґрафічні і телефонічні дроти. Бальон піднїс ся дальше і став сунути ся по домах та розвалив один комин на якійсь каменици, а лодка запуталась між дротами і там повисла. Наразвидко було, як із дрота перескочила до бальона іскра електрична. Хтось з публики крикнув: Стережіть ся, бо буде експльозия! Материя бальона в сподї зачала горіти. Коли публика побачила огонь, взяв ся еї страшенний переполох і она пустилась втїкати. Одні тратували других і притім покалїчено тяжко якогось побережника, двоє малих дївчат і семеро иньших людий. Воздухоплавець однакож не стратив притомности, лиш отворив вентиль і випустив ґаз. Мимо того настала експльозия. У воздусї загриміло, як би хтось стрілив з армати, бухнула величезна поломінь і займив ся пятий поверх недалекого дому. Горіючий бальон зачав спадати. Мутон був все ще в лодцї, котра висїла на телеґрафічних дротах, підчас коли его товариш держав ся дротів. Зараз прибігло войско і сторожа пожарна на поміч, приставлено драбину і купець, котрому забагло ся було лїтати, ледви живий зліз по нїй на долину; він в горі від диму і поломіни мало що не удушив ся. Мутонови не стало ся нїчого. Огонь в сусїднїй каменицї по 2 годинах роботи загашено, але цїлий пятий поверх на нїй вигорів.

Средства осторожности в Яслї. Як звичайно, коли приїзджає монарх, уживає ся всяких средств осторожности задля забезпеченя его особи, так і сего року робить ся в Яслї по поводу приїзду цїсаря на великі маневри. Сим разом, як загально доносять, навіть здвоєно ті средства, чи з причини недавного атентату на короля Гумберта, чи може ще й які були специяльні донесеня або иньші поводи. Отже вислано туди велике число жандармів, поліцаїв і аґентів, котрі і мусїли дістати остру інструкцию. Майже що-день доносять звідтам о арештованях жандармериєю, котра в день і в ніч пильнує по всїх улицях і де лиш покаже ся якийсь підозрілий, сейчас его вязнить. В таких случах, іменно і через незручність орґанів, не обійде ся без помилок, і часом пересидить хтось кілька годин в Івановій хатї, поки удасть ся ему доказати, що він собі звичайний чоловік, котрого пригнали до Ясла не *анархістичні мрії,* але потреба або й простий случай. От недавно вертав з Парижа відбуваючий там студиї технїк, маючий в Яслї родину, та заїхав до одного з тамошних готелїв, щоби не показати ся як-небудь, отже перебрав ся з француска і замельдував ся Н. Н. з Парижа. Сейчас розійшла ся чутка по Яслї, що якийсь дуже непевний з лиця Француз загостив до Ясла, і за хвилю являють ся у здивованого студента 3 жандарми з поліцаями і ведуть его в супроводї товпи народу до староства, де вкінци удало ся ему переконати урядників що до свого походженя. Староста ґр. Михаловский не спускає ся на свої орґани, але сам щоденно з'являє ся лично на двірци при кождім поїздї, і жадає від присутних на перонї осіб оказаня карт вступу.

Дрібні вісти. Прокуратор п. В. Михальский вернув з відпустки. — 41. полк піхоти і 22. полк краєвої оборони відїхали на маневри під Самбір. — При копаню глини засипала земля 14-лїтного Семена Івановича з Садаґури.

На „Народний Дім“ жертвували: Вп. Андрій Фокий з приват. Ленковець 2 кор., Антін Синюк 2 кор. 40 сот., Юрій Гуцуляк 6 кор., Дометіян Кузик 2 кор., Юрій Кирилович 12 кор. 60 сот. На них зложились: Петро Павлюк 2 кор., Іван Томашевский 20 сот., Юрій Кирилович 1 кор., Юрій Павлюк 20 сот., Микола Мудрій 20 сот., Юрій Мудрій 20 сот., Микола Ґузуман 20 сот., Дмитро Мустяца 20 сот., Юрій Павлюк Василїв 20 сот., Стефан Ґрїжак 20 сот., Микола Ґрїжак 20 сот., Василь Павлюк Іванів 40 сот., Сава Виличка 20 сот., Олекса Пилипяк 20 сот., Тодор Радиш 40 сот., Тодор Ґрїжак 20 сот., Василь Мудрій 20 сот., Іван Кушнїрюк 20 сот., Семен Чопик 20 сот., Петро Герюк 20 сот., Ілько Ластівка Тодорів 10 сот., Микола Петрюк 20 сот., Александер Мудрій Дмитрів 40 сот., Тодор Шкрита 1 кор., Аґрипіна Павлюк 50 сот., Ілько Ластівка Петрів 50 сот., Юрій Павлюк Іванів 30 сот., Петро Павлюк Василїв 20 сот., Елена Томашевска 20 сот., Кость Остафійчук 40 сот., Микола Мудрій Олексів 20 сот., Кость Маґалевич 20 сот., Іляріон Радиш 1 кор., Сафта Клемпуш 20 сот., Мирон Радиш Еринин 20 сот. Олександер Василевич Суворов 4 кор., Никола Кушнїрюк 3 кор. Разом **2 533 кор. 25 сот.**

Членьскі вкладки зложили: Николай Іелка 2 кор., Іван Брага 2 кор., Кость Цуркaнович 40 кор., Каролїна Суханос 6 кор., Мария Буюклї 2 кор., Ольга Радик 5 кор., Елисавета Семака 40 кор., Іван Циганюк 10 кор., Анна Івасюк 40 кор., Анна Продан 4 кор. Разом **1.096 кор. 30 сот.**

На бурсу жертвували: з релїґійного фонду 1.200 кор., з концерту уряджованого Русинами в Вижници 18. серпня 1900 р. 110 кор. Вп. Евген Томорук зібрав у п. Сорочана в Михальчу 4 кор. 30 сот. Разом **1.314 кор. 30 сот.** Сердечна подяка.

Schulbücher

bei

ROMUALD SCHALLY

Buch- Musik- u. Kunsthandlung,

Czernowitz — Ringplatz.

Вп. Товариші, що позакупову вали деяки книжки на загальних зборах Філїї тов. „Руска Школа“ черновецкого повіту, зволять ласкаво надіслати залеглости як найскорше, бо друкарня Товариства „Рускої Ради“ жадає свою належитість. — З уклоном: *Іван Савіцкий.*

Дївчат-учениць

приймає за умірковану цїну панї **Вішін,** ул. краєв. Палати ч. 3.

Фортепян і поміч в домі.

Невдоволенє єго що раз більше росло, а виявляло ся найбільше дивним огірченем на ознаки поганого зіпсутя, котре по єго думцї аж надто в школї було видко. Гнївав ся на учеників, що в каварни на долинї грали в білярд; і на тих, що до дому вертали трамваєм; і на підростків з кляс висших, котрі приходили до школи в слотливі днї в довгих чоботах, мов би на науку кінної їзди. Одного дня розярене єго дійшло до крайности, коли спостеріг ученика, що не лише приїхав до ґімназиї на вельоціпедї, але ще мав із собою і льокая. Звернув ся до мене і з гнївом сказав:

— До чого то вже дійшло? То щось нечуваного! Як професори можуть позволяти на таке?... То справдїшний дім божевільних. Я того поняти не можу!

І дивив ся на всїх скоса. Невдовзї та стать неотесана і груба звернула на себе увагу хлопців, котрі мабуть догадували ся, яку відразу збудили в гірняку, і почали приглядати ся єму з насьміхливою міною то тручати ся ліктями; а се єго так лютило, що в замін обкидав найсьмілійших визиваючими поглядами, а навіть голосно, мов би зачіпки глядав, сказав:

(*Конець буде*).

Замкнене рахунків каси райфайзеньскої в Рогізні за рік 1899.

ч. р.	ПРИХІД	поодиноко к.	поодиноко с.	разом к.	разом с.	ч. р.	РОЗХІД	поодиноко к.	поодиноко с.	разом к.	разом с.
1	Дістані капітали:					1	За накупно інвентарю			432	70
	а) Паї: сума вплачена	196	—			2	Дані позики			1740	—
	б) Вкладки щадничі і дописані відсотки	1029	16	1225	16	3	Відсотки: а) За вкладки щадничі			29	16
2	Звернені позики			335	—	4	Иньші видатки:				
3	Відсотки від позик			28	83		Належности судові, нотарияльні, інсирация	48	70		
4	Иньші приходи:						Звернені видатки старшині і касиерови	6	—		
	а) Вступні вкладки			72	—		Удержане канцелярії	8	12	62	82
5	Запомога Видїлу краєвого			600	—	5	Стан каси в готівці з кінцем року 1899	—	—	—	97
6	Дарунок			4	66						
				2265	65					2265	65

Білянс за рік 1899.

ч. р.	АКТИВА	поодиноко к.	поодиноко с.	разом к.	разом с.	ч. р.	ПАСИВА	поодиноко к.	поодиноко с.	разом к.	разом с.
1	Стан каси з кінцем року 1899	—	—	—	97	1	Стан паїв	—	—	196	—
2	Білянсова вартість інвентарю	—	—	261	—	2	Стан вкладок щадничих	—	—	1029	16
3	Належні касі позики: а) платні	60	—		—	3	Чистий зиск за рік 1899	—	—	463	68
	б) біжучі	1345	—	1405	—						
4	Належні касі відсотки: а) платні	5	58		—						
	б) біжучі	16	29	21	87						
				1688	84					1688	84

РОГІЗНА, 15. цьвітня 1900.

Николай Меленка,
председатель ради надзорчої

Василь Ґаврилець,
чсен ради надзорчої.

Ілія Меленка,
начальник.

Семеон Українець,
член старшини.

Концесіонована
ПРИВАТНА СЕРЕДНА ШКОЛА
професора А. Туркуса
Ринок ч. 3 в ЧЕРНІВЦЯХ, Ринок ч. 3
получена з відділом приготовавчої кляси і пенсіонатом для ґімназияльних і реальних ученників.
Отворенє з початком вересня.
Вписи щоденно від 8-12 год. рано і від 3-4 год. пополудни.
Заряд заладу.

Для шкіл народних
ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ
можна получити в
Друкарні „Рускої Ради"
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:
Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і
дешевше як де инде.

Перша буковиньска
спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,
що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни
улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.
Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.
Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.
Доброю і солїдною працею, таною обелугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.
З поважанєм.
ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.
Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).
Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.
147 сторін 8°. 140 взірців.
Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.
На складї в друкарнї
„РУСКОЇ РАДИ"
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради" в Чернівцях
отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рукої Ради" в Чернівцях під зарядом Волододислава Секерского.

Ч. 100. Чернівці, середа дня 23. серпня (5. вересня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20	Кор.	— сот.
на пів року . . .	10	„	— „
на чверть року . .	5	„	— „
на місяць . . .	1	„	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Клопіт з дївчатами.

Саме тепер, у перший днях вересня, і в нас і в Галичинї по всїх жіночих семинариях учительских відбуває ся дуже прикрий суд над дївчатами, що хотять учити ся, а їх не допускають усїх до школи, бо нема місця. Зголошують ся їх сотки, а приймають на перший рік найбільше 60, і то між тим 20 з ласки, бо законом призначено приймати лише 40 в одну клясу. Учителї милосердять ся і приймають на свою голову о 20 більше, як повинні, бо шкода їм людских дїтий, шкода їм і родичів, — вони розуміють, який буває клопіт з дївчатами...

До женьскої учительскої семинарії в Чернівцях на перший рік зголосило ся, як довідуємо ся, 151 кандидаток на перший рік; до приватного приготовляючого курсу, де треба платити по 6 к. місячно за науку, принято 76, а не принято найменьше других 76 дївчат, бо зголосили ся за пізно, то значить: не першого дня записів, тільки другого дня, коли також можна було записувати ся... Kein Platz! і забирай ся! Уже першого дня було число дївчат повне.

Розуміють се батьки і матери, що тут уся штука в тім, щоб дотиснути ся чимскорше до професорів, що записують дївчат у катальоґи, отже першого дня перед дверми комнат, де записують, стиск, якому і кількох полїцаїв не може дати раду. Що-до приготовляючого курсу виходить небавом поміж люди чутка, що: „kein Platz“; вони не вірять, ідуть до директора питати ся, — справдї вже kein Platz, 76 принято; де тих подїти, а не то других! А що до першого року зголосили ся, то з тої півтори сотки дївчат, хоч би вони всї поздавали вступні іспити, виберуть 60, а иньші — будьте здорові! І буде так, як що року буває, — буде плач і нарікане і родичів і дївчат. Коли в перших днях вересня станути собі коло брами жіночої учительскої семинарії і дивити ся на тих, що входять і виходять, то можна справдї бачити розлючених батьків і заплакані мами та дочки, як виходять зі школи, стурбовані невдачею.

Бідна дївчина, що їй уже 16 лїт, розуміє, що дорога єї житя не буде застелена листем з рож і тому рада би дістати ся до учительскої семинарії. Учить ся, здає вступний іспит, здала его — і проте не приймили єї, — нема місця! А що в Чернівцях приймають дївчат до жіночої семинарії учительскої тільки що два роки, то виходить для дївчини страта двох лїт. Що тут дїяти, що почати з собою?! Чи не плакати на свою гірку долю?

А возьмім дївчину з так званого лїпшого дому. Вона може й не буде їсти учительского хлїба, бо батько забезпечить їй житє завчасу, але вона хоче вчити ся, хоче дещо більше знати, як учать у видїлових школах і лїцеях, — або може хоче також мати на всякий випадок якесь занятє в житю, бо доля непевна, дївчина може вийти замуж або і не вийти, треба-ж щось у житю робити, заробляти, бо і зложений посаг може розкотити ся по сьвітї. Зголосить ся до семинарії, здасть іспит, — аж тут показує ся, що для неї не найшло ся місця. І якже-ж не плакати? Длячого для неї нема місця в школї? Чи вона загадувала що злого, що їй не дають сего вчинити? Чи наука і школа в нинїшні часи — се не таке жерело, до котрого всякий може прийти і напити ся? Чи на Буковинї уже щезли тих 60 кілька % неписьменних людий, що для них не треба учительок? Длячого-ж не приймають у школу охочих учити ся? Хлопцї мають ріжні школи, мають куди подїти ся, а дївчина де має вчити ся, де має і може придбати собі вищу осьвіту? Єсть та одна-одинока неповна жіноча семинария, і до неї дістати ся — то правдиве щастє, бо все — kein Platz і kein Platz!..

Ми се розуміємо дуже добре, що в школу, де є означене число шкільних комнат і учительских сил, годї приймати більше учениць, як можна — і так приймає ся понад міру з великою невигодою для учителїв і шкодою для науки, — але чи-ж можна спокійно дивити ся на ті дїйсно щирі сльози і родичів і дївчат, на сю їх журбу задля того, що нема повної жіночої семинарії, що нема другої такої школи, що нема взагалї де дївчатам подїти ся? Тут очивидно не дирекция семинарії винна, що не приймає всїх спосібних до школи, — тут винно закорінене в нас здавна поневірянє жіноцтва, маловаженє їх спосібности і житя. Говорить ся, — і ми не перечимо, що се правда: — женщинї найлїпше вийти замуж (очивидно, добре вийти, не як будь) і господарити дома; чотири стїни хати — се її сьвіт, тут вона найскорше може бути щасливою. Се все правда, — але що дїяти, коли тепер мужчин менше як женщин, а женитьба з ріжних причин далеко тяжша, як була давнїйше, — конець же того такий, що лишає ся маса дївчат на ласку долї і вони не лише людям заваджують, але і сами собі. Що тут дїяти?

На все гроші находять ся, а на школи в нас нема стілько як треба. Австрия славна з того, що в неї учителї і школи поневіряні, зле платні, — а вже в Галичинї і на Буковинї, то просто розпука береть ся дивити ся на обставини шкільні, а ми, смирні податники, платимо податки, а як прийде ся дати дївчину до школи, то раз тих висших шкіл для дївчат, крім учит. семинарії, нема; друге: і в тій семинарії місця за мало; третє — нема більше тих семинарий; четверте: нема гроший не ті семинарії — і т. д. Що року слухаємо тих вістий і терпимо та мовчимо.

Про такі річи годї мовчати! Кому милі рідні дїти, нехай не мовчить, не корить ся, тілько нехай кричить, що кривда дїє ся, що так не може далї бути! Обіцяли повну жіночу семинарию, щоби були всї чотири роки в Чернівцях, і навіть того не дають! Се сором і ганьба, але лїпше не буде, доки не будем упоминати ся. Ріжним панам референтам з ковнїрами з золотої бляхи, не голодним, добре одїтим і з гарною платнею, дуже легко рішати шкільні справи за зеленим столиком і казати спокійно: „kein Platz! бо нема гроший!“; але нехай вони підуть раз підчас записів і іспитів у таку жіночу семинарию і подивлять ся на ті зажурені та заплакані лиця родичів

Латина.

Оповіданє Амічіса.

(Конець.)

— Чого той дурень глядить так на мене? Чого від мене хоче той вилизаний, гей панна, селедчик? Однак найбільше ненавидїв одного ученика з третьої кляси, котрий переходячи попри нього, нїколи не забув протяжно свиснути при помочи шпильки від краватки. Та шпилька мала вигляд когутика, а була сполучена з ґумовою руркою закінченою маленьким міхурцем, і той міхурець, схований під камізелькою, хлопець натискав рукою.

— Я тобі колись ту свисну по своему — бурмотїв гірняк, кидаючи на „шкраба“ роз'яреним оком. — А на сю гарну забавочку мусїв видати певно з яких кільканайцять лїр! — Даю слово, кобим був знав, що ту дїє ся, не був бим за жадні гроші давав дитини до такої ґімназиї! Гарні тут обичаї, ані слова! — повтаряв що хвилї. А хотячи навести нині ще один примір зіпсутя, оповідав, як він видїв на власні очи величну карету з фірманом і льокаєм запряжену парою коний, котра їздить що дня від дому до дому, забирає дїти і відвозить до якогось института.

— То добре!

— Що? — викрикував з глумливим сьміхом. — Бракує ще хиба того, щоби для вигоди дїтвори запроваджено в школах ліжка, та щоб поміж годинами мамки годували хлопцїв! Зледащіла раса! Справжний конець сьвіта!

Мимо того, що хлопцеви нїчо не пропускав даром, одиниці й зера сипали ся дальше; тож вкінци й до професорів почав почувати жаль, а навіть робив їм дивачні замітки педаґоґічні, котрі могли би були ображувати, коли-б не були такі сьмішні. І перед мною то-же скаржив ся: — Не витолкують річи, як слїд — говорив, дбають лише про те, щоб пописувати ся гарним балаканем; а брак їм терпеливости і анї троха на те не зважають, що ученик не розуміє нїчого.

Посунув ся ще дальше. Говорив, що така наука не має найменьшого сенсу. — Самі дурниці! Знаєте, добродію — сказав менї одного разу, — що від чотирох тижнїв годують учеників самими байками про якогось там осла, вола та вовка? І дивуй ся ту, що хлопець сам ослом стає? Кпию я собі з їх латини, если до нїчого більше не веде? Вже менї починає надоїдати! — З латини починав собі уже кпити: об'яв вельми важкий. А преціньо можна було догадувати ся, що коли-б пропущено сина й сего року до вищої кляси, лишив би его й далї в ґімназиї, хоч би для самого гонору свого дому. Між иньшим зрадив ся раз з гадкою, що може товаришки не дають его хлопцеви вчити ся. Преціньо то мусить наводити на хлопця якесь розсїяне?... В его віддїлї є їх сїм; старий гірняк знав їх всї та кожду з них мірив оком монаха інквізитора, уявою сягав в глубину їх гадок, видїлось, що чує їх наближуване на противнім кінци коритаря. Ненавистною була ему одна чорнява, в окулярах, з кучерявою головкою, миленька, котра тому медведеви гірскому, що мав так перевернені понятя про мійске зіпсуте, мусїла видаватись якимсь чудом, конкретним явищем передвчасної змисловости та найтоньшої кокетливости. — Дивіть-но ся, добродію! а яка міна! — говорив менї вказуючи на ню. — Она, она... Що, нї? Ей, дорогий добродію, як зараз пізнати, що ви сьвіта не знаєте. Коли-б ви були бачили те, що я... Мати Божа! ото тобі школа!

Тую відразу его до учениць ґімназияльних спізнали також ученики, для котрих він став тоже причиною цїкавости і нових насьмішок так отвертих, що леда день можна було надїятись якої пригоди. І справдї, одного рана мало що до неї не прийшло: старий гірняк побачив в руках якогось дїтвака з першої кляси число журнала Luna з подобою женщини; зробив такий рух, мов би хотїв вирвати ему той папір і казав ему встидати ся; та за се громадка учеників висьміяла его серед улиці. Иньшим знов разом, задихавши ся від гнїву, прийшов менї оповісти, що видїв перед хвилею кількох лобузів, котрі причаїлись під сходами на те, щоби могли дивитись на сходячу з гори дївчинку; за що їм добре наговорив. Нема що казати, его син має добру школу, гарну едукацию! Хотїв іти до директора. Готов був навіть пійти до полїциї. А професори всї нїчого не знають, нїчого не видять! Коби так ему дали власть, говорив вимахуючи палицею, за двайцять чотири години був би ту иньший порядок. А насамперед має ся розуміти, відіслав би ті всї „панниска“ до дому, щоби поньчохи робили.

Під конець року шкільного найшла ся нова причина до невдоволеня. Раз пішов до професора лїтератури довідатись дечого про свого хлопця і трафив, як раз на хвилю, коли его синок здавав лекцию, на котру завдано частину з Четео (Cetео) Больдіого і викликував невгасаючу веселість в цїлій клясї своїм диким виговором. Професор порадив батькови, щоби для направи хибної вимови казав синови побирати лекциї вислову від професора специяліста.

— Як то! — крикнув батько. — Атже від року учить ся поправного вислову.

Професор стояв хвильку з отвертими на знак здивованя устами. Відтак сказав: — В такім случаю... нема вже що робити.

Так було дїйстно. Нещасний хлопець, хотячи увільнитись від насьмішок товаришів, просив батька зараз на початку шкільного року, щоби ему позволив учитись вислову від одного бідака, котрий на виставі якогось склепику материялів писемних вивісив свій білет візитовий з іменем, адресом та й таким оголошенем: Правдива школа лїтератури та вимови тосканьскої для ужитку студентів ґімназий і шкіл технічних. Був то актор по званю, що покинув сцену не з власної волї, та мліючи з голоду, вхопив ся за даване лекций лїтератури

і дівчат, — то може в їх паньских головах повстане думка, що тут щось та не так, як повинно бути.

Ми маємо до наших соймових послів просьбу, нехай вони на найблизшій соймовій сесиї ще раз порушать справу жіночої семинариї і бють у великий дзвін, бо тут же йде справа про людске житє, найбільший капітал кождої держави. Як довго прийде ся нам ще дивити ся на таку підлу господарку, що люди товпою тиснуть ся до школи, а їх полїцаї здержують від неї? Люди не пхались би, як би знали, що для всїх дїтий найдеть ся місце. Полїция не на те, щоби кулаками відпихати людий від шкільних дверий. Полїция нехай там ставить ся, де не охочі люди до школи, а де охочі, то там у школї з неї і слїду не повинно бути. Тимчасом се вже виходить на таке, що до школи нема приступу.

Дуже ладна господарка в краю, — нема що більше казати!

Пересправи міністра-президента.

В сїй справі пишуть з д. 1. вересня до „Руслана“:

З кінцем тижня розпочав міністер-президент др. Кербер пересправи з представителями парляментарних сторонництв. Сї пересправи мають єдино інформацийний характер. Міністер-президент бажає безпосередно вислухати погляди представителїв парляментарних сторонництв про можливість дїяльности ради державної і на тій основі предложити монарсї, що повернув на кілька днїв до Відня, сю справу до рішеня. Авдиєнция, яку мати-ме др. Кербер після тих пересправ, буде мати досягле і рішуче значінє.

Між иньшими пересправляв минувшої пятниці др. Кербер з послом Барвіньским, одним з предсїдателїв „Славяньского Союза“, що з ческими консерватистами і клюбом нїмецко-католицкого центрум (Трайнфельс) утворив новий союз правиці. П. Барвіньский заявив д-ру Керберови, що „Славяньский Союз“ станув був супроти одноденвної Geschäftsordnungsmajorität, одначе бажає позитивної роботи в радї державній і приверненя парляментарних відносин і доложить всяких заходів в тій цїли, бо сего вимагають культурні, національні та економічні інтереси так Русинів, як і злучених з ними в „Союзї“ Словінцїв і Хорватів (що заявили також словінъскі полїтики в остатних часах на своїх зборах).

Др. Кербер відповів, що се є також цїлию правительства, одначе перепоною стає ческий клюб, по котрім трудно сподївати ся застанови обструкциї. Правительство додержало своєї обітницї, що не уступить нїякій пресиї і не зробило нїякого кроку проти Чехів. Правительство опирало ся всякому аґресивному поступованю і не провокувало нїчим, що могло би обидити ческу або яку иньшу народність. Правительство держало ся строго невтрального становища і по своїй семимісячній дїяльности може сподївати ся, що сторонництва на стілько будуть мати до него довіря, що оно видержить і в будуччинї на тім невтральнім становищи.

П. Барвіньский порушив також справу соймової сесиї, на що др. Кербер замітив, що се буде залежати від перебігу справ парляменту. При тім повторив кілька раз: „Рішенє в тих справах видасть цїсар і се послїдує в найблизших днях.“

На основі наших інформаций з молодоческих кругів можемо се сказати, що Молодочехи не постановили вести обструкциї в слїдуючій сесиї ради державної, а наколи правительство вдоволить їх культурним вимаганям (ческий університет в Бернї і інвестициї для Праги), остануть на становищи опозициї і тодї елементи давної правиці стануть би знов поруч себе, хоч не в такій формі як доси. Деякі орґани (Страньского Lidove Noviny а за ними деякі польскі, а також Neue fr. Presse) пустили в сьвіт вісти про розвязанє ради державної, димісию д-ра Кербера, наслїдство маркіза Бакегема або на Альфреда Лїхтенштайна (члена палати панів)і т. п. Все те є передчасне і поки-що др. Кербер має повне довірє корони, котра імовірно перед галицкими маневрами видасть своє рішенє на основі справозданя і предложень д-ра Кербера.

Жіночі лїцеї.

Еманципацийний рух, який проявляє ся вже здавна в цїлій Европі і захопив також уми деяких женщин і в нашім краю, звернув ся з поля теоретичної дискусиї на практичне поле і виявив ся іменно в змаганях до двигненя осьвіти жіноцтва. Не лише в західно-европейских краях, але й австрийских, а іменно також і в Галичинї повстали приватні ґимназияльні школи жіночі, женщини почали громадно горнути ся на університетскі курси і сей рух неминучо мусїв звернути на себе пильнїйшу бачність мінїстерства просьвіти, особливо коли на его чолї станув знатний учений Гартель. Дня 14. червня почали ся в мінїстерстві просьвіти наради анкети в справі висшого жіночого образованя і шкільництва, а до сеї анкети покликані: президентки віденьского зарібкового товариства жіночого: Приська баронова Гогенбрук, директорка ц. к. цивільного дівочого пенсіонату у Відні п-нї Марія Баньковска, жінка надворного сов. Міґерка і п-нї Мариянна Гайнїш, та університетскі професори гофрат Шіппер і Цьвікліньский, кількох краєвих інспекторів, 6 директорів і професорів женьских лїцеїв і висших женьских шкіл, віцебурмістр Відня, др. Наймаєр. Мінїстер др. Гартель повитав анкету довшою промовою, вказавши передовсїм на те, що австрийске мінїстерство просьвіти придержує ся вправдї переконаня, що, як довго в ширших верствах людности не обезпечене відповідно розповсюдненє просьвіти, не може оно вволити домаганям заможнїйших кляс о заснованє державних женьских ґимназий. Однакож мінїстерство відкрило дорогу тим дівчатам, що власним накладом і своєю енергією бажали приєвоїти собі приватно ґимназияльну осьвіту, позваляючи під певними услівями складати іспити зрілости і добувати собі сьвідоцтва зрілости, яким в части признано рівні права з мужескими. Заразом підготовило мінїстерство, щоби сю середню женьску науку, що не зміряє до осягненя академічних ступнїв, лише осягнене основної загальної осьвіти, звернути на відповідний шлях і довести до повного розвитку. Тепер є в Австриї 47 висших женьских шкіл (між тими 14 шестиклясових а 13 пятиклясових), котрих внутрішна і внїшна орґанїзация виказує велику ріжнородність, яка спиняє розвиток що-до основних орґанїзацийних питань. Мінїстерство думає отже передовсїм завести один тип шкільний іменно шестиклясовий женьский лїцей. Женьскі лїцеї мають бути певною підвалиною до дальших уладжень для вдоволеня потребам жіночої осьвіти що-до висшого загального і заводового образованя. Сей шкільний орґанїзм мусїв би бути доповнений иньшими закладами, які мали би метою певне дальше образованє, як і заводове, а особливо економічне образованє дівчат і жінок. Задачею сеї анкети є передовсїм установленє основ для типу „Женьского лїцея“. „Ґімназияльна женьска школа“ і її уладженє не може бути предметом сеї програми. Відтак зачали ся під проводом мінїстра Гартля, а в его заступстві гофрата Гаймерле розправи. Референтом був гофрат Гуемер. Анкетї предложено ось яку програму:

1. Чи нова орґанїзация нашого висшого женьского образованя і шкільництва була би бажана в напрямі однообразнім?

2. Чи передовсїм істнуючий вже тип шестиклясового женьского лїцея не належало би взяти за основу нової орґанїзациї і уложенє нормального наукового пляну?

А коли так, чи має головною цїлию сеї висшої женьскої школи бути осягненє певного степеня основного, загального, жіночому полови приміненого, образованя з особливим увзглядненем новочасних язиків, яко побічна цїль, для підготовленя до заводового образованя?

3. Які предмети мають бути обовязковими в женьскім лїцею? О скілько мають бути увзгляднені так звані реалїстичні предмети? Чи педаґоґія і домашне господарство мають увійти до пляну наук яко окремі предмети?

4. Чи установленє учительок для всїх сьвітских предметів тих шкіл було би бажане? Яке мають они осягнути наукове приспособленє?

і вимови, подаючи за найчистїйший язио тосканьский нарічіе в Мандові. Брав по 30 центів від години. Справдї трудик було би навіть вигадати гірший спосіб викидуваня гроший!

Впрочім професор сказав батькови щось далеко прикрійше. На просьбу, щоби сказав отверто, чи вважає потрібним і хосенним лишити гірнячка й дальше в клясичній ґімназиї, відказав просто, що на єго гадку лїпше було-б для хлопця вибрати якесь иньше званє. Батько вже й сам те міркував; але мимо того словами професора, як се звичайно в таких случаях бувае, вразив ся до живого; розгнївав ся й образив не на жарт. — Отже, на перекір всїм, син его буде вчити ся латини! Що-ж то собі вони гадають? Велика річ! Що не есть сином якогось там сенатора або президента! Чи-ж то треба вродити ся з талантом, щоби слухати байок? Го, го, побачимо!... Щобим мав видавати на корепетициї і по сто лїр місячно... Побачимо! А ти — додав, хапаючи сина за краватку і тормосячи ним гнївно — ти маеш вчити ся, як належить ся, маеш присїсти добре, розумієш? Бо інакше, ей Богу, пішлю тебе до Марсилії, відрами воду носити і через десять лїт не дам тобі анї феника. Так я хочу! так мусить бути! і поставлю на своїм!

Хлопець учив ся, учив ся так пильно, що мало не розхорував ся, але мимо того іспиту не зложив. — Батько вже перемовив ся був із директором, вже наштуркав жертву клясицизму, вже виробив собі остаточне рішенє; остав ся ему лише зимний, придавлений гнїв.

— Знаєте, добродію? — сказав, наближуючись до мене з піднесеною головою — відбираю хлопця з тої латиньскої школи. Я казав се професорови при всїх. Се моя незмінна воля. Не хочу, щоби хлопець одурів до решти. Досить того! Пійде тою самою дорогою, що я; зайде дальше, чим всї надуті фільозофи... Впрочім — додав, кидаючи згірдний і ненавистний погляд на дві ученицї, що в тій хвили переходили — се неприличний заклад.

Я усьміхнув ся і похитав головою на знак запереченя.

— Знаю я, що говорю — відказав, прижмурюючи одно око. — Ту мають щасте лише сини грубих риб і... дівчата. Я зрозумів, о що ходить. Догадливости менї не брак. Впрочім мій син досить вже вміє. В его віку не умів я тілько, що він... Нехай вже собі не сушить голови тими дурницями. Міг би се ще здоровлем заплатити. — Хлопець кивнув потакуючо головою на послїдні слова батька, що так незвичайно були ласкаві; однак, видко було, що їх не розуміє. Оглядав ся на около себе, мов би ему жаль було, що, нїби відтручений, покидає ті мури, котрі всеж таки пригадували ему самі труди й упокореня. З поміж многих товаришів, що вештались по коритари, одні дивились на него з милосердним усьміхом, другі же, особливо ті, що також не дістали промоциї до висшої кляси, глядїли на гірнячка, майже з заздростию, що покидає раз на все ту тяжку дорогу, по котрій они ще довгі лїта будуть волочитись, упадаючи під тягаром латини та греки. Дивив ся я на них і мимо волї гадав собі, кілько то в тій ґімназиї є не лише хлопців, але й дівчат, що ізза нерозумної гордости родичий засуджені суть на безхосенний труд, на збуджуване в собі спосібностий, котрих цїлком не посїдають, на приголомшуване натомісць тих правдивих, котрим колись жите і імя завдячувати будуть. Думав я й про се, у кілько дїтий притуплюєсь ум тим невдячним та упокорюючим насильством; як бриднуть їм навіть ті науки, до котрих справдї посїдають спосібности; як затроює молоді душі безсильна ненависть і огірченє підчас того великого курсу, що має їх запровадити вкінци до склепу, за столик нужденно платного канцелїста, або до фабрики, де могли-б зайти дорогою далеко коротшою, рівною та простою, без тілько заводів, знеохочень та мук!

— Отже — закінчив каменяр — мое поважане! — І з тими словами був би вже щасливо полишив сьвятиню клясицизму, коли-б не то, що перед канцеляриею директора подибав на нещасте купку сьміючих ся професорів. Єму здавало ся, що з него жартують; кров у нїм закипіла; в одну мить збудив ся в его серци жаль, який чув до них; отже станувши, сказав голосно:

— Ну, вже-ж; є справдї з чого сьміяти ся, як змарнувало ся хлопцеви два роки! Красна робота, анї слова! Справдї варто по смерти ставляти такі статуї професорам! — і вказав рукою на погрудя чотирох поетів.

На те несподіване закінченє професори глипнули по собі, а по хвилї, відгадавши похибку, розсьміялись на голос.

— До чорта з тим сьміхом! — крикнув гірняк, що не міг над собою запанувати. — Сьміете ся, панове, зі злости, щосьте не дістали... того — і задзвонив грішми в кишени. — Се би зараз помогло мому хлопцеви до промоциї.

Завстиджений і змішаний син потягнув батька до брами. Між тим зібрало ся богато учеників, що проводили его насьмішками; доки були в коритари, хлопці вдоволялись тихим гамором, що звичайно попереджає крик, а він бурмотїв лише під носом:

— Дам я вам ту зараз! — Як потягну котрого буком! — Будуть менї тут плентати ся по під ноги, паничики!

Але коли станули на улици, демонстрация виявила ся з більшою силою. Ученики почали кричати:

— А втїкай в гори, медведю! Проч з диком! Сїльский накорінок!

Він же відвернув ся і крикнув: — До праці, нероби! Дармоїди шкільні! Голодранці! Латиняики не варті нї феника! Зараз вас тим буком погласкаю!

Хлопці наближились до нього цїлою купою з пекольним вереском. Гірняк підняв палицю і вже хотїв на них вдарити з цїлою силою, коли син з плачом учепив ся его рамени і зневолив его силоміць чесно уступити.

Мимо того на розї улиці оглянув ще раз: постояв хвильку, мов би шукав в мисли найтяжшої зневаги; потім піднїс кулак до гори, грізно потряс ним понад головою і... плюнув з погордою.

Таке було его прощане, котре післав не лише купці верескливих дїтваків, але й цїлому будинкови шкільному, значить ся ученикам, професорам, латинї, всяким славам і всяким дрібницям клясичного сьвіта, котрий его так осияв, привабив і звів так гірко.

І щез на скрутї улиці разом з своїм недовченим латинником.

Анкета покінчила свої наради. Зазначено в них головно потребу одноцїльного пляну наук і реорґанїзациї висших заведень для виховання дївчат, щоби можна перевести в них одноцїльність у вихованю. На підставі покінчених пятьох кляс народної школи має наука обіймати аж до 17. року житя включно курси заводових наук і науки сучасних язиків. Анкета є також за зменьшенем числа шкільних годин, як також за виобразуванем як найбільшого числа учительок для сьвітских предметів, та за заведенем учительских іспитів кваліфікацийних в лїцеях для дївчат. Рівночасно зазначено конечність реформи видїлових шкіл. Мінїстер просьвіти др. Гартель замкнув анкету довшою бесїдою, що в кінци удасть ся розвязати квестию реорґанїзациї висшої просьвіти дївчат*).

*) Гл. „Учитель“ ч. 16. і 17.

НОВИНКИ.

Чернівці, 4-го вересня 1900.

Відзначеня. Президент краю барон Бурґіньон і капітан краю Лупул зістали тайними радниками, отже їм обом прислугує тепер титул: „Ексцеленция“.

Іменованє. Соломон Юрій Кеніґ, суплент з реальної школи, іменований головним учителем при учит. семинарії в Чернівцях.

Учителї черновецких міских шкіл поздоровляли вчера п. Вотту з нагоди тої, що его іменовано інспектором для міских шкіл.

Просьба до Впр. архипрезвітера о. Ілясевича. Сегорічні цїсарскі уродини принесли нам знову дїткливу уразу зі сторони партийних Волохів, що у своїй Armoni-ї не лише що сьпівали того дня в катедрі виключно по волоски, а ще накинули ся в Desteptarea з погрозами на о. совітника Манастирского за то, що він отверто заявив, що відбере Armoni-ї субвенцию фундушеву, наколи она не буде сьпівати і по руски. Фундуш, каже Dest., в о л о с к и й і в статутах Armoni-ї стоїть, як має вести ся. Нехай Armonia тримає ся своїх статутів, але фундуш не є волоский, а п р а в о с л а в н и й, де панами так само і Русини. Armonia най позістає виключно волоскою, але най нас в катедрі не безпокоїть і не ображає. Ми Русини хочемо там молити ея, а не слухати збитків і мудрішків. — Тому просимо о. св. Ілясевича, від котрого зависить, хто має сьпівати в катедрі, щоби на будуче позволив на виступи Armoni-ї в катедрі лише тодї, коли рішить ся она сьпівати в рівній части по руски і по волоски. Як нї, то най сьпівають семинаристи або навіть даскали, Як би дальше дїяли ся кривди на сім полї, тодї будемо знати, що о. архипрезвітер позволяє на сю кривду і держить не сторону справедливости, а сторону румунїзаторів-товаришів, Бежана і Калїнескула.

Учительска семинария в Чернівцях, як каже Timpul, чим раз більше русчить ся, бо ось іменовано для неї учителем Василя Івасюка. Timpul не каже, що Івасюк прийшов на місце не Волоха, тілько знїмченого Поляка пок. Ґвяздоморского та що тепер у другім приготовляючім курсї навіть доконче потрібно учителя-Русина для математики, фізики і істориї природи, — Timpul волів би, щоби і сих предметів, що мають викладати ся тепер по руски, учили так, як давнїйше рускої мови учив Гльбовицкий. Ну, ті часи вже минули і не повторять ся. Школа не для полїтиків з редакциї Timpul-a.

Ювилеї. Професор реальної школи Юрій Тарновецкий обходить сими днями 30-лїтний ювилей своєї служби в школї а протоерей Василь Харинович у Рускім Банилові 40-лїтний ювилей свого сьвященства.

До першої кляси так званої рускої низшої ґімназиї в Чернівцях записало ся аж 85 учеників (торік зголосило ся лише 56). Отже мусять бути два віддїли у першій клясї. Для тих наших „приятелїв“ у краю, котрих то нїби-руска ґімназия дуже гризе, котрі ворожили, що з неї нїчого не вийде, бо вона не потрібна, — се найбільший доказ потреби навіть у тій нїмецко-рускій формі, яку вона тепер має. Характеристичне тут ще те, що, хоч у Чернівцях ходить 1.500 руских дїтий до народних шкіл, з них мало хто записує ся до рускої або нїмецкої ґімназиї. Самі черновецкі Русини-міщани могли би заповнити цїлу ґімназию своїми дїтьми і тим дїтям у своїх родичів певно лїпше поводилось би, як хлопцям із сїл, — тимчасом ті міщани, як майже всюди на Руси, гірші від селян, далеко менше цїкаві до школи, як ті. До першої кляси зголосили ся майже самі селянскі дїти, і то бідні. Богачі-селяни ще думають по старосьвітски і на що дїтям учити ся, коли мають що їсти? Бідні приходять уже до голови по розум.

Із суду. Сими днями судили в черновецкім судї зарібника Ґеорґія Ільницкого з Клокічки. Тому місяць він убив колом Антона Лазецкого на смерть. Причиною убійства було се, що Лазецкий женихав ся до тещі Ільницкого, а Ільницкий не хотїв того терпіти. Теща була против него і викинула его з хати. Повстала сварка, бійка і з того убійство. Ільницкого засудили на 18 місяцїв вязниці.

Другі надзвичайні збори стоваришеня каси пожичковоі і щадничої для громади Кичера відбудуть ся дня 11. вересня с. р. в шкільнім будинку в Кичері около 11. години перед полуднем. Порядок такий: 1) Зміна §. 55. (а, в), з осїнного загального збору з дня 24. падолиста 1899 р. 2) Зміна що до висоти пожичок. 3. Постанова суми нової пожички, котру старшина може замовити. 4) Сума пожички, яку має ся членам при замовленю удїлити. 5) Вільні внесеня.

Володимир Турчак, начальник. *Ілля Ілюк,* касиер.

В Ревнї побережник Марко Вигринюк пострілив Андрія Гаврищука в руку. Тому, що тут підозрівають пімсту, Вигринюка увязнено.

Товариство „Просьвіта“ у Львові має тепер в Галичинї 895 своїх читалень (з того 77 заложило ся сего року). Нових членів принято сего року до товариства 961. Від основаня товариства, отже за 32 роки, мала „Просьвіта“ 13.007 членів.

Велике віче угорских Русинів відбуло ся на днях в Течові (Мараморош). Нарадами проводив мінїстерияльний комісар Едвард Еґан. На вічу, в якім взяли участь численні сьвященики, учителї і товпи околичного народа, обговорюваню способи, якими можна би зарадити загальній нуждї угорских Русинів. Між иньшими порішено завести для проби в 20 селах пожичкові і щадничі каси.

Др. Іван Гриневецкий, директор руско-народного театру намірив урядити кільканайцять вистав на великій сценї скарбківского театру у Львові. По закінченю представлень польскої „акторскої републики“, яка тепер грає на свій рахунок до 7. с. м., буде грати наш театр аж до отвореня нового польского театру, що наступить дня 6. жовтня. Гостина рускоro театру зависить ще тілько від директора нового польского театру п. Павлїковского, чи він призволить виступати до часу отвореня свого театру тим артистам, яких вже заанґажував з рускоro театру до своєї трупи. Суть се найлїпші сили рускоro театру і без них не можна би відважити ся на вистави в великім театрі у Львові.

Паньскі жарти. Ґраф Баворовский приїхав недавно зі своїм кумпаном, збанкрутованим панком ґрафом Старженским, в свої лїси коло села Скорнї, борщівського повіту і вступив до лїсничого. Не заставши лїсничого, стали шляхтичі на него свистати. Збігли ся побережники. А Баворовский до першого з них: „Де ти був, дурню?“ Побережник відповів, що був в лїсї, а на свист прибіг. А пан ґраф на то ревнув: „брешеш!“ та вдарив його в лице так сильно, що побережник зімлїв і впав на землю. Незадовго надійшов старий лїсничий, а пан ґраф до него: „А де ти був, старий дурню?“ Лїсничий відповів на се: „Сам ти дурень!“ Тодї Баворовский ударив його в лице а далї били оба пани його так довго зелїзними палками, аж він зімлїв. Ще до того післали пани по жандармів і ті арештували — чорт знає за що — лїсничого і його 15-лїтного сина, а жінку лїсничого викинули зараз з хати. Ой розґедзїали ся польскі пани! Та най вони уважають, що все має свою границю!

Нове пяньство. В деяких околицях Галичини стали люди замість горівки пити етер, що є ще гіршим напитком від горівки, бо від етеру люди бовванїють, стають тупими на розум та склонними до божевіля. Дуже зле, що таке бридке піяцтво розширає ся між народом, а власти повинні аптикам заказати продаваня етеру.

„Відьма в судї“. До львівскої „Свободи“ пишуть з каменецького повіту із села Сїлця бенькового: В нашім селї, хоч є аж дві школи, читальня „Просьвіти“ і хоч село лежить недалеко від повітового міста, є ще між народом богато таких дурних та темних, що вірять у відьми, опирі і такі інші дурницї. От-так сїлецькі парубки та деякі господарі пустили поголоску, що одна 14 лїтна дївчина є хвостатою відьмою, бо як вона попасе свою корову до схід сонця, то корова три ґарцї молока дає! Батько сеї дївчини, чоловік не дурний повіз дївчину до Каменки до лїкаря, казав її оглянути і виставити собі лїкарске свідоцтво, що вона така дївчина як всї інші дївчата а не жадна хвостата відьма, та потім заскаржив до суду всїх тих мудрагелїв, що неславили його доньку. Тепер буде тим мудрагелям наука! — Та не в тім диво, що найшло ся кількох злих людий, що обмовили невинну дївчину, але в тім диво та встид для Сїлця, що тамошний нарід такий темний, і повірив тим кільком брехунам та став дївчину уважати за відьму. А сїлецькі дївчата та жінки най знають, що корова тому богато молока дає, хто про неї дбає, єї годує, добре напасе, в час напоїть, гарно чистить, добре і лагідно з нею обходить ся та порядно єї видоює. Бо можна корову і добре годувати, але як зле з нею обходити ся, то вона молока не схоче давати. Рівнож і найлїпша корова запускає ся, як єї зле видоювати. — Тому замість вірити у відьми, лїпше сїлецьким дївчатам і жінкам привчити ся з книжок „Просьвіти“, як належить ходити коло коров — а тодї і вони будуть такими „відьмами“, що їм корова дасть 3 гарцї молока.

Фоно-кімена-театр є найновійшою добичею XX. столїтя з области театральної штуки. В Парижи засновав ся такий театр під дирекциею пані Брінйоль і дає представленя на виставі. Всї представленя з найзнаменитших театрів паризких відтворює кінематоґраф і фоноґраф. Перший кидає сьвітляні образи на екран, а другий передає голоси акторів як найвиразнїйше. Улуда має бути так знаменитою, що гостї не вірять, щоби за екраном не находили ся актори. Репертуар теару є невичерпаний, а гра не зависить від диспозициї акторів.

В погонї за золотом. З Аляшки, в північній Америцї, доносять про страшну нужду, лютуючу в Кар Ном. Тисячі людей, на вість про ново відкриті копальнї золота, пішли туди по богатство, а нинї гинуть з голоду. Копальнї були так убогі в золото, що ті, котрі прибули насамперед, викопали его цїлком; нинї можна в них найти тілько золота, що в кешени сентиментального поета. Если правительство Сполучених Держав півн. Америки не вишле кораблїв, котрі забрали би перед зимою 30 до 40 тисяч людей, що умирають з нужди, то незабаром мороз знищить їх до тла. Межи нещасливими ширить ся віспа, сухоти, а крім сего люди в погонї за живностию мордують себе взаїмно. В день і в ночи військові патролї мусять стеречи людского житя, поки не наспіє яка поміч від правительства.

Бури. З полуднево-африканьского боевища повернув А. Н. Гонецкий, российский капітан, що бив ся по сторонї бурів, і оповів дещо цїкавого про сю війну отсими словами: Про всї події з полуднево-африканьскої війни ми не могли мати вірного образа, бо телеґрами переходили через руки Англичан. Аж тепер я побачив анґлїйскі часописи. Боже мій! Я вичитав з них про такі річи, що нема в них ні крихітки правди. Я рад, що мав спосібність приглянути ся власними очами сїй війні та заперечити загальному твердженю, будьто вже пісонька бурів відсьпівана. То чиста неправда. Бури відсьпівали лише початок пісні, а опісля засьпівають торжественний імн, від котрого потрясе ся цїла Анґлїя. Положенє бурів не так страшне, як здає ся. Тепер доперва починає ся страшна війна для Англичан. Страшна, бо веде єї нарід з розпукою; в нїй покаже ся, котра сторона побіджає, чи наїздник на чужу землю, чи той, що боре ся за свою вітчину. Заняте Преторії значить тілько, що значило заняте Москви Французами. Москву здобуто, але Росиї нї; так само тепер Преторию взяли, але Трансваль свобідний. Тепер надходить для Англичан найтяжша хвиля, бо незабаром зворохобять ся спокійні фармери, що доси випасали череди і не брали участи в війнї. На них надходить тепер черга, а вони сьвіжими силами знищуть збіджену анґлїйску армію. Бурів потреба 6.000, а їм не остоїть ся 150-тисячна неприятельска армія. Бури знаменито стріляють, а в голодї та в холодї могуть перебути на кони цїлу добу. Противно має ся річ з Англичанами. Їх армія змучена, лїнива і розпущена! леда недостаток живности і цїла армія може розлетїти ся.

Чума вибухла в Анґлії в околиці Ґлестова: Занедужало доси 13 осіб на чуму і декотрі з них померли, але 83 є непевних і лїкарі їх пильнують. Двох, що померли, спалено.

Незвичайне заступництво. В Хінах лучає ся часто, що засуджені на кару смерти, дають місто себе заступника, так, що кару смерти поносить чоловік звичайно невинний. Можливість такого заступництва допускає хіньский кодекс карний. Звичайно платить ся за тое 300 таелїв, а кандидатів зголошує ся нераз таке множество, що засуджений бував в клопотї, котрого з поміж них вибрати. Умова між засудженим а заступником заключає ся в присутности судиї, а засуджений виплачує угоджену суму зараз при умові. Заступникови вільно випросити собі еще тиждень часу на полагодженє своїх приватних дїл. Засуджений стає ся вільним від часу, коли поставить заступника; але є він обовязаний аж до дня страченя приносити свому заступникови всякі ласощі і мусить бути при страченю.

Посмертна оповістка.

Помер Петро Шпойнаровский, майор 26. полку піхоти, підчас військових вправ у Швехатї коло Відня.

Телеґрами „Буковини“.

Льондон, 2. вересня. Наспіла не потверджена ще урядово вість, що ґенерал бурів Девет згинув в битві.

Вп. Товариші, що позакуповували деяки книжки на загальних зборах Філії тов. „Руска Школа“ черновецкого повіту, зволять ласкаво надіслати залеглости як найскорше, бо друкарня Товариства „Рускої Ради“ жадає свою належитість. — З уклоном: *Іван Савіцкий.*

Schulbücher
bei
ROMUALD SCHALLY
Buch- Musik- u. Kunsthandlung,
Czernowitz — Ringplatz.

Не забувайте
на докінченє будови
„Народного Дому“
в Чернівцях.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобля (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор.	92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емеритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язици.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстраційні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комінациях. Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видания:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

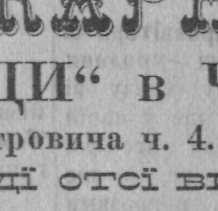

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рукої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололодислава Секерского.

Ч. 101. Чернівці, пятниця дня 25. серпня (7. вересня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20	Кор.	— сот.
на пів року	10	„	— „
на чверть року . .	5	„	— „
на місяць	1	„	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Не закладайте рук!

Се було зовсїм недавно, не цїлі чотири роки тому, як ми на новий рік 1897 писали, що з доходів державної льотериї призначив цїсар на наш Народний Дім шість тисяч зр. Плян до будови Народного Дому тодї ще був не дозрів, але охота будувати зросла у рускої громади так, що вже нїхто й не перечив ся: „Треба будувати!“ казали всї і рахували, що то може коштуватп. В 1-ім числї *Буковини* з 1897 р. читали ми таке: „Розширенє Народного Дому буде коштувати не 6 тисяч зр., а що найменьше 15.000 зр; отже ту решту мусять зложити буковиньскі Русини.“

Тепер, коли вже Народний Дім від року готовий, ми можемо сьміяти ся з того, що тому чотири роки писало ся; не 15.000 зр., але два рази тілько коштувала нас перебудова Народного Дому. Не побояла ся черновецка руска громада розмахнути ся на більшу будову, бо вірила, що буковиньскі Русини мають серце не з каменя, тілько правдиве руске серце, що любить рідну загальну справу. І ми не помилили ся. Буковиньска Русь, така числом невелика, здобула ся на поважні вкладки і складки, які їй тілько честь приносять. Викази складок, повні звичайно імен селян і селянок, робили, як знаємо, велике вражінє поміж нашими сусїдами, галицкими Русинами: всї чудували ся, що так майже несподївано проявило ся на Буковинї те почутє єдности, яким відзначає ся кожда дозріла суспільність. Тут дїло було не в сумі зложених гроший, але у тій численности жертводавців, між котрими учителї займали першорядне місце. Честь їм всїм за се з роду в рід, бо заслужили собі на се. Помогли тодї, коли саме була найбільша потреба, а се найважнїйше.

Тепер маємо Народний Дім, котрий знавцї оцїняють на яких 70.000 зр., а та цїна певно не впаде, бо будинок стоїть на дуже добрім місци і має ще простір на будову двох нових каменищ. Правда, на тім будинку є з 30.000 зр. довгу, але чистих 40.000 зр. уже можемо назвати народним маєтком, з котрого є великий хосен для загальної справи. Хто памятає, як було в нас тому кількапацять лїт, той чей не скаже, що ми не доробили ся нїчого і не побоїть ся, що далї буде гірше. Гірше вже певно не буде, тілько лїпше, хоч очивидно без клопотів не обійде ся.

Частину сих клопотів ми м у с и м о взяти на себе! Ми не сьміємо закладати руки! Ще не все готове, є ще робота і буде, доки житя нашого і наших дїтий! Тілько ми поділїм собі роботу: зробім то, що до нас належить; а що до дїтий, то їм лишім; вони також не сьміють дармувати! А наш обовязок такий:

Тепер уже Народний Дім усюди помальований, як треба, тілько ще саля не помальована. Тут годї брати яких-небудь лякерників, саля повинна виглядати гарно, а малювати єї мусить артист-декоратор. Таке мальованє, не треба вам казати, коштує сотки, а хто знає, може і тисячку перевисшить. Лишити салю немальовану, як шопу, годї; помальовати як небудь не годить ся, люди съміялись би; отже, хоч крути хоч верти, треба помалювати по людски. А се що значить? Се значить, панове Буковинцї, що ви беріть як той Петро на розум, сядьте і подумайте, що тут робити?... Думати нема що богато: гроший треба і вже!

Доси справували ся буковиньскі Русини дуже гарно. Коли взяти на увагу складки і вкладки для Народного Дому за остатних два роки, то вони були такі: 1898 р. до жовтня зложено 1.323 к., а вкладками членьскими 528 к.; потім за півтора року до 19. марця 1900 зложено вкладок 7.439 к., а складками 8.294 к. (тут не рахуємо 4.000 к. від буковиньского сойму і 4.000 к. від бук. щадниці); а далї від марця сего року до 3. вересня членьских вкладок прийшло 1.116 к., а складок 2.608 к. Ті числа показують, що буковиньскі Русини, побачивши новий Народний Дім, набрали охоти належати до него і помогти єму. Отже вписували ся в члени і складали ся на него що сили. Се очивидно мусить кождого дуже тїшити. Коли так подумати, що за остатних лїт нам богато доброго вдало ся, де ми перше майже нїчого не мали; — коли подивити ся, кілько молодих сил горне ся до висших шкіл, як наша Русь зростає — то нема причини жалувати жертвуваного гроша, се не пропадає, се приносить такий процент у зростї інтелїґенциї, що жаден лихвар на сьвітї не заробляє стілько левів лихвою. Ми собі Русинів виховуємо, людий, між котрими нашим дїтям буде також лекше жити. Вони, як їх буде богато, не будуть потребували озирати ся на леда Волоха або Нїмця, — вони будуть тодї також панами у краю, будуть також мати важке слово сказати і їх будуть мусїли слухати.

Отсе памятайте ви, що се читаєте! Як бачите, всяка добра справа зростає, як отсей наш Народний Дім. Він уже готовий, а нїхто з вас через те не збіднїв, що дав на него чи лева чи два або й більше. Дало ся і забуло ся — і великої кривди самому собі не зробило ся. Отже не забувайте, що обовязки ваші як Русинів не скінчили ся вже! Чехи складають що року сотки тисяч на народні цїли; а ми, що соток тисяч не маємо, зложім нехай лиш кілька тисяч на рік — і сего буде доволї!

Вибори в Галичинї.

Дня 4. с. м. відбували ся в Галичинї доповняючі вибори до сойму. Вибрано девять нових послів. Для нас з тих нових виборів се цїкаве, що вибрано послом з жидачівского пов. адвоката зі Стрия, д-ра Евгена Олесницкого. В Скалатщинї кандидував ще також адвокат Данилович, але перепав. За Даниловичем, як за полїтиком, мало хто буде жалувати; за те певно всї народолюбцї втїшили ся, що вибрано Олесницкого. Олесницкий тому кілька лїт вів також консолїдацийну полїтику, але як чоловік з розумом і добрий полїтик, не дав у своїм окрузї москвофілам перевисшити народовцїв. Тепер же, коли против него москвофіли поставили були иньшого кандидата, о. Сеника, він і сам певно побачив, яка

Чорний пудель.

(З англїйского. — Е. Уайта.)

— Ти менї може й не повіриш — говорив мій приятель Тейлер і гладив рукою блискучу шерсть свого чорного пудля — а таки він мав тогди, коли я его дістав, для мене вартість тисяча долярів.

— Тої весни, коли ми розлучили ся — говорив він дальше — скінчив я мої науки і поїхав до Льондону. Опісля мав я поїхати до Европи, але не так склалось, як ждалось. Правда, я поїхав до Льондону, але остав ся там довше, як то первістно собі постановив, бо там пізнав я Едиту і в шість недїль опісля були ми вже заручені з собою. Прочу часть лїта перебув я в Шкоциї у свояків моєї судженої, а коли она сеї осени їхала до Нїцци, постановив я, розуміє ся, відпровадити єї аж туди. Аж до Парижа їхали ми разом, але в послїдній хвили мусїв я там задержати ся, а моя суджена мусїла їхати сама дальше; я обіцяв їй, що найдальше за тиждень поїду за нею. Правду сказавши, менї не стало гроший, а ті, що менї мав наділати мій батько, якось не надходили; я не хотїв сказати того Едитї, лиш удав, що якісь важні орудки задержують мене в Парижи. В чотири днї пізнїйше наспів лист від мого батька. Він написав менї, що годить ся на то, що я заручив ся і прислав менї крім приобіцяних гроший ще й тисяч долярів на якийсь відповідний дарунок для моєї судженої. А що я моїй судженій дарував був на заручини лиш звичайний золотий перстень з дияментом, то мене дуже зрадувала великодушність мого батька і я зараз на другий день пішов купити щось відповідного для моєї любки, з котрою мав побачити ся вже на другий день. Я пішов по найславнїйших склепах ювілерских при улици Опери, а дорогоцїнні вистави, обчислені на то, щоби видурити який американьский доляр від богатих подорожних, так мене отуманили, що я спершу сам не знав, що купити. Грошї, що менї зразу видавали ся так щедрим дарунком, показали ся менї в виду тих дорогоцїнностий дуже малою сумою і я вже сумнївав ся, чи знайду щось відповідного. Аж ось впав менї в очи прекрасний ґерданчик зроблений з двох рядків перел повязаних місцями клямерками з маленьких дияментів. Ґерданчик той лежав в шкатулцї, виложеній синим аксамітом, і скоро я его побачив, так і зараз постановив купити.

— Що за той ґерданчик? — спитав я.

— 5.000 франків, мій пане, — відповів ювілер.

Як-раз тілько гроший, що я мав! Я так тим урадував ся, що й забув поторгувати ся, та й зараз купив. Ту малу сину шкатулку мали вже запакувати, коли ювілер побачив, що замочок від ґерданчика щось попсований і став звиняти ся та обіцяв направити і на другий день прислати. Я сказав єму, що менї то не на руку, бо хочу ще вечером їхати поспішним поїздом до Нїцци, а він тогди надумавшись обіцяв менї прислати его точно о 6. годинї вечером.

Коли я вже виходив із склепу, побачив, що коло мене стояла якась панї, котрої я доси не видїв. А не так побачив я ту паню, як єї білу руку з довгими тоненькими пальцями, на однім з котрих був перстень з рідко красним диямантом. В руцї мала маленький дорогим камінєм висаджений годинник, а коли я вже пустив ся виходити, промовила она кілька слів мельодийним голосом. Але я занадто думав о тім, як то Едита буде тїшити ся тим дарунком, як щоби менї було при голові придивлятись тій панї і я вийшовши на улицю, забув о нїй.

Я вернув точно о 6. годинї домів і застав вже там направлений ґерданчик. Шкатулка була вже завинена в папір і я сховав єї до кишенї в серединї сурдута, а відтак спакувавшись чим скорше в дорогу, пішов на дворець. Там купив я білет першої кляси, а давши кондукторови на пиво, мав вже надїю, що буду міг вигідно їхати сам один в пересїку ваґоновім. Аж нараз отвирають ся двері і в послїдній вже хвили входить якась панї та сїдає собі під вікном у ваґонї. Двері луснули, машина засвистала хрипливо і поїзд покотив ся. Мене взяв гнїв, що не можу сам один їхати і навіть закурити циґара, котре вже приготовив. Цїкавим оком глянув я на незнакому паню, що була убрана в коштовній жалобі і побачив, як щось чорного зарушало ся коло неї; я думав перед тим, що то лежить якась баранкова шапка, а то був маленький, французский пудель. Коли песик встав і видивив ся на мене, побачив я у него на шиї срібний нашийник, від котрого звисала мала колодочка в видї серця.

Я взяв ся читати якесь оповідане та й забув на все, аж ось може в пів години злякав ся від того, що щось холодного і вогкого потерло ся об мою руку. То пудель доторкнув ся моєї руки носом, хотїв очевидно познакомитись зі мною. — „Шіко, ходи сюди! — відозвала ся панї, якимсь дивно менї знакомим голосом, але песик не слухав і лиш вимахував хвостом, коли я его погладив.

— Вибачте, що пес не дає вам спокою, а ви може ще й не любите псів — відозвала ся моя товаришка в подорожи.

Розуміє ся, я сказав їй, що люблю пси, особливо пудлї, а сказав так тим більше для того, що та панї була молода і хороша, а милий і солодкий єї голос менї сподобав ся. На дармо пригадував я собі, де я вже его чув. Коли я по хвили побачив, що она не має нї книжок нї ґазет до читаня, подав їй одну із своїх ілюстрованих часописий а она подякувала за то чемно. Пізнїйше навкучилось менї читати і я завів розмову з тою панею, та спитав, чи она також їде до Нїцци. Она відповіла, що так, та розповідала опісля, що з нею мала ще їхати єї сестра, але в послїдній хвили написала, що не може їхати. Тимчасом батько єї, що задля поратованя

то може бути користь із спілки з москвофілами і чей сеї научки не забуде. По уступленю проф. Романчука з політичної арени, — бо не бувши послом він і не може грати першої ролї — галицкі Русини мають надїю, шо Олесницкий поведе їх. Бажаємо і Олесницкому і галицким Русинам, щоб їх надії сповнили ся.

Дїло з нагоди вибору Олесницкого пише між иньшим таке:

Москвофіли без всякої причини і рациї самі розпочали борбу против Олесницкого, руководячи ся тілько своїми партийними цїлями, бо уважали жидачівский повіт коли не за найсильнїйший то за один з найсильнїйших своїх повітів. За то постигла їх заслужена кара. Помимо того, що їх кандидат мешкає на місци в самім осередку повіту і вже був ними десиґнований, помимо того, що др. Олесницкий зовсїм не кандидував і навіть публично се заявив, він дістав два рази тілько голосів, як москвофільский кандидат о. Сеник. Як слабою показала ся сила москвофілів, видко з того, що они не здобули ся анї на одні збори та і на скликані народовцями публичні збори не мали сьмілости явити ся, хотя народне сторонництво в сім повітї не має навіть переведеної своєї орґанізациї. Супротив Поляків і правительства одержали Русини через вибір д-ра Олесницкого бодай часткову сатисфакцию за рік 1895. Тепер Поляки навіть не ставили свого кандидата, часть їх виборців голосувала на повітового маршалка, а друга часть усунула ся від голосованя.

Галичанинъ, котрому вибір Олесницкого певно не може подобати ся, каже, що его вибрано тому, бо против него не були Поляки і жиди. З того висновує він уже навіть „полну зависимость“ романчуківской партиї від польско-жидівских виборців. Такі слова може би кого і пересьвідчили, якби ту не йшло о Олесницкого і Жидачівщину, де попередні вибори 1895 і 1897 р. показали, що там Полякам і жидам не так легко було переперти свого посла. Для народовців се наука, що можна їм обійти ся і без москвофілів.

Руслан каже з нагоди виборів між иньшим таке:

„В д-рі Олесницкім зискує руска репрезентация а також сойм знамениту силу, визначного бесїдника і правника, чоловіка ширшої осьвіти і ясних та рішучих народно-руских поглядів і переконань. Задля того зовсїм зрозуміла для нас та злість, яка проявляє ся у вчерашнім „Ґаліїчанїнї“, який підсуває своїй публицї, наче-б д-ра Олесницкого „открыто или тайно“ піддержували „польскіи демократы и социялдемократы“, а „всѣма средствами“ також „галицко-рускі радикали“. Calumniare audacter се випробований спосіб „Галїчанїна“. При сїй нагоді мусимо одначе також ствердити помилку „Дѣла“, яке свого часу голосило, що краєве правительство єднає собі москвофілів, відступаючи їм мандат жидачівский, де буде підпирати о. Сеника, щоби за те москвофіли підперли вибір ґр. Мечислава Пінїньского в Скалатчинї. Вибір жидачівский рішучо заперечив тверджене „Дѣла“. Москвофільство було, є і буде протидержавним змаганем і нїяке правительство австрийске, чи то краєве, чи центральне, не може его підпирати і піддержувати, отже й не могло пособляти кандидатурі москвофіла о. Сеника“.

Се правда, що правительство не може і не повинно заявляти ся за москвофілами, але були часи, що тримало з ними, і тепер ще є Поляки, що раді би тримати ся з ними. А Поляки — се також правительство...

Куди подївають ся наші люди?

Шляхотска господарка в Галичинї видає буйні плоди. Пятьдесять лїт конституцийного панованя шляхотскої касти, то пятьдесять лїт неволї і рабунку, доконаного на біднім нашім людї. „Опустїли наші ниви, у темнотї гине люд“ — каже пісня. І слушно. Масами утїкає наш нарід зі словами проклятя від рідної землї, котра для него мачихою була.

Шляхта галицка доборолась до самого краю. Сам видїл краєвий у Львові, де маршалком є Баденї, сам намістник Галичини ґраф Пінїньский виставляє їй як найчорнїйше сьвідоцтво.

Ото недавно оголосило намісництво, скілько пашпортів видало воно селянам, що утїкають від тутешнього ладу до далекої Америки. Якіж то страшні, великаньскі цифри! Скілько рук тратить наш край, коли при добрій господарцї могли би вони всї причинювати ся до побільшеня добробиту краю.

І так після справозданя виандрувало селян:

в роцї	із західної Галичини	із східної Галичини
1896	2463	9550
1897	733	4638
1898	2913	4839
1899	2497	5379
Разом	8596	20391
Загально	28.987.	

В протягу 4 лїт, від 1896 року до 1899 забрали селяни 28.987 пашпортів. Близько 30 тисяч родин в такім короткім часї, то пречїнь річ переймаюча грозою. А скілько виїхало без пашпортів!

Уваги гідна річ, що найбільше число еміґрантів припадає на східню Галичину. Бо коли через чотирп роки видано на західню Галичину 8 тисяч 596 пашпортів, то в тім самім часї видано для східної Галичини 20 тисяч 381 еміґрацийних „пасів“. Є то наглядний доказ, кому більше докучили наші сердечні опікуни, де більше кривди люде зазнали.

Незвичайна горячка еміґрацийна наклонила наше правительство хотьби до хвилевої задуми. І сам ґраф Пінїньский у своїм справозданю подає, що причина еміґрациї лежить в зубожіню люду, в браку заробку, в упадку промислу.

Самі отже видають на себе вирок, самі сказали собі правду в очи, гірку правду.

Подає, правда, намісництво, що і аґітация радикальних партий причиняє ся до еміґрацмї, але додано те лиш для окраси, для зафарбованя чистої правди. Нужда, тиф і смерть з голоду — ото причини еміґрациї. *„Воля“.*

З міста.

Через ферії був чоловік троха свобідний, забув на все і на хвилинку не запрятував собі нїчим голови, не дбав анї про Буковину анї про Чернівцї. Радше вже займав ся косатими Хінцями та порівнував їх з нашими мужиками, що, правда, своїх довгих нечесаних патлів не заплїтають у коси, але проте з ними виглядають зовсїм по хіньски... Вернувши в Чернівцї, довідує ся чоловік нараз якісь небилицї і сплетнї, на котрі годї не відповісти, бо як сьміє хтось там нас обмовляти, та ще коби нас, а то наш край і нашу преславну жидівску столицю, Чернівцї. Адже сего не можна терпіти, бувши добрим буковиньским патріотом, вихованим на кулеші.

Тілько я приїхав, зараз вичитав я знану кличку на наш край, що се Bärenland. Се очевидно написав якийсь Нїмець, але не наш буковиньский, лише заграничний. Наші Нїмцї зжидоватїли, а жиди знїмчили ся і їм дуже дотре у Bärenland-ї, — так чого би прозивали свій край? А заграничні не те кажуть і закидують нам, що ми ще не дорівнали їм нї просьвітою нї порядками по містах. Ну, що правда, то не гріх, в дечім ми й не дорівнали їм, — але чому зараз Bärenland? Слава Богу, що маємо ще медведїв по лїсах, а не по менажериях, — можуть пани полювати не на котів по дахах і на кури по подвірю, але на порядного звіра. А коли ми не дорівнали Нїмцям, то чого Нїмцї сьміють ся з нас, — адже господарять їх рідні брати у нас уже 125 лїт і таки не завели ще на Буковинї філії Нїмеччини! Не нам за сором, а їм самим.

Що-до порядків в Чернівцях, то Нїмцї помиляють ся цїлком, що в нас нема ладу. Лад у нас є, ба ще й який! Чернівцї саманають цїлком на хіньске місто Т'ентсін. Хто читав Дра Окуневского „Листи з чужини“, а в них опис Тіентсіна, то роздумавши прийшов до пересьвідченя, що Чернівцї цїлком подібні до сего міста. Як там, так тут порох тамує віддих, на ринку можна поломити ноги, у вечер поза ринком панує тьма подібна до сеї, в котру Мойсей перепроваджував жидів через червоне море, а саме місто, особливо як в'їздити в нього з двірця, нечищене від 125 лїт, у своїх жидівских заулках пригадує таки зовсїм Садаґуру, чи то властиво хотїв я сказати: Тіентсін (се на одно вийде, Садаґура так якби була передмістем Чернівцїв). Се не правда, що нема в нас ладу; лад є, тілько хіньский, а не нїмецкий.

Або знов друга історія.

Хтось в містї сказав, що наш маґі-

здоровля перебуває в Нїццї, завізвав еї телеґрафічно і она тепер їде сама, хоч дуже не любить сама їхати та ще в ночи. Купе для дам було вже повне і она мусїла зайти до сего ваґона, бо кондуктор казав, що вже нема нїгде місця. Я сказав їй, розуміє ся, що дуже рад з еї товариства, на що она усьміхала ся, і спитала ще, чи я довго побуду в Нїццї. Відтак стала она розповідати про богато загально знаних людий і казала, що то еї приятелї, та що й я познакомлюсь з ними. Наконець коли вже настала пізна пора, виймила якийсь кошичок з перекусками та запросила і мене, щоби я з нею вечеряв. Кухарка — казала она — тілько наклала їй всего до коша, що стало би й на шість осіб. Та й справдї так було і я приняв еї запрошене та добре собі попоїв.

— Яка то добра людина! — думав я собі — як то дуже сподобає ся она Едитї! — і я став їй розповідати, чого їду до Нїццї, та говорив богато о любій дївчинї, що там на мене ждала. Она слухала цїкаво, а я ще додав: Побачите, як она вам буде за то вдячна, що ви менї зробили подорож так приятною.

— То випиймо на еї здоровле — сказала весело моя товаришка і виймила з кошичка малу, срібну фляшинку прекрасної роботи. — Я все везу з собою коняк від припадку — сказала она наливаючи до чарки і подаючи менї з усьміхом. — На здоровле Едити! — Я випив коняк і похвалив его, бо був дїйстно добрий. Она взяла чарку від мене та налила й собі, але лиш кілька капель і ледви що губи замочила.

— Не дивіть ся на то, що я так мало пю, та не гадайте, що так мало добра бажаю вашій судженій; але я не можу так пити, як ви мужчини. Для мене такий напиток то лиш лїком.

Зараз по тім став мене сон морити, я урвав розмову і положив ся о скілько можна було вигідно, накрив ся коцом і заснув. Я спав, видко, таки добре, бо коли отворив очи, то був вже білий день. Лиш голова мене болїла і чогось в нїй шуміло, мабуть від того, що я так твердо спав. Панї сидїла під вікном і читала ту ґазету, що я їй дав. Коли побачила, що я пробудив ся, сказала, що я умію спати. Для неї була ніч страшна і она рада з того, що вже доїзджаємо до Нїццї. Менї станула Едита перед очима і та несподіванка, яка еї чекає. Той ґерданчик певно їй сподобає ся. Але аж тепер прийшло менї на гадку, що я при такім купнї повинен був порадити ся якоїсь женщини. Моя товаришка була як-раз до того, а ґерданчик можна було ще відміняти, коля-б він показав ся невідповідним. Я розіпняв сурдут, виймив шкатулку з кишенї, розкинув і отворив — а она порожна.

Я звернув ся зараз до моеї товаришки, котра як би чогось неспокійна, дивила ся, що я роблю. Здоймила з руки рукавичку і поклала руку на груди, як би зловила ся за серце. На пальци сьвітив ся диямант, той сам, що день перед тим в склепі ювілера так дуже звернув був на себе мою увагу. Яж тепер здогадав ся я всего, прискочив до неї і зловив еї не конче делїкатно за руку.

— Віддайте менї ґерданчик, злодїйко, бо то ви его украли — крикнув я як несамовитий; — аж тепер я вас пізнав, ви стояли вчера в склепі коло мене і я пригадав собі перстень і ваш голос. Ви чули, що я сим поїздом хочу їхати до Нїццї! Ви дали менї в коняку щось на сон, і гадали, що втечете, заким ще спостережу. Плян був хитрий, але не удався. Віддайте менї зараз ґерданик, а нї то зараз покличу полїцию, скоро лиш приїдемо до Нїццї. — Сподіваючись на певно, що она віддасть менї зараз мою власність, я вже й наставив руку; але я перечислив ся. Она лиш випростувала ся та видивила ся на мене, а відтак відозвала ся таким голосом, що анї крихти це нагадував давнїйшої еї солодкої бесїди:

„Ви робите менї закид великого злочину, котрого я не допустила ся. Я сама одна і до того женщина; — голос еї став тут дрожати і менї вже робило ся встидно, що я так поступив собі з нею — а коли ви загубили той ґерданик, і тепер кажете, що я его украла, то маєте до того лиш ту одну причину, що в сїм ваґонї не було більше нїкого лиш ми обоє. Коли ви отворили шкатулку і побачили, що она порожна, а я увидїла ваш страх, то й зараз поняла моє страшне положене. На щасте можу доказати, що я невинна, а ви може на другий раз будете осторожнїйші, заким без причини схочете підозрівати женщину, котрої нема кому взяти в опіку. Скоро станемо в Нїццї, підемо зараз до полїциї, і я зажадаю там, щоби мою особу і мої пакунки зревідували як найдокладнїйше. Але відтак мусите і ви поставити доказ, що мали ґерданик при собі“, — при сих послїдних словах она усьміхнула ся якось неприятно — „а заким доїдемо до Нїццї, будьте ласкаві і не відзивайтесь до мене“. — Сказавши то, она сїла і обернула ся лицем до вікна а менї здавало ся, що она плаче. Менї зробило ся якось дуже маркотно. А що, як би я за скорий був в моїм здогадї і помилив ся! Хиба-ж не могло і так бути, що шкатулка була вже порожна, коли я дістав еї від юбілера? Я по направі ґерданика не видїв, шкатулка була вже запакована, коли я еї дістав. Тота панї домагала ся строгої ревізиї, якій не піддалась би нїяка женщина, коли-б була виновата; впрочім висказала сумнїв, чи ґерданик був дїйсно в шкатулцї і складала вину на мене, що я еї невинну підозрівав.

Чим більше я так собі розважав, тим прикрійше здавалось менї моє положене. Аж ось побачив я, що щось сьвітить ся на помостї ваґона. Я схилив ся і підоймив то, а то була колодочка, яку мав пес на нашийнику. Летом блискавки шибнула менї гадка до голови, що я в тім знайшов пояснене цїлої загадки. Годї було дальше час тратити, бо поїзд в'їзджав вже до Нїццї і в найблизшій хвили міг кондуктор отворити двері. Скорим рухом сягнув я за псом, що спав і вхопив его в свої руки. Панї схонила ся і хотїла не дати пса, але вже було за пізно, бо я зірвав псови нашийник з шиї і став приглядати ся ему до сьвітла Аж лекше менї відотхнуло ся, бо нашийник мав із середини порожне місце, а в нїм був схований украдений ґерданчик! З тріумфом звернув ся я до моеї товаришки подорожі, але двері були отворені, а она вже десь щезла. — — —

Коли я увійшов до Едитової комнати, біг за мною весело малий пудель і нїс на шиї замість свого нашийника ґерданчик з перел. Жінки тої я вже більше не видїв.

А тепер вже знаєш, длячого я кажу, що той песик варт був у мене тисячу долярів, коли дістав ся до мене.

страт глухий. А се як раз чиста видумка, що минає ся з правдою, бо маємо на се доказ.

Від довшого вже часу керниця коло гр. кат. церкви стоїть заперта. Заряд водопроводів мусить ощадно обходити ся з водою, бо звідки-ж має її брати? Видїлює воду, як може, і робить так, аби і вовк був неголоден і коза ціла. Нещасте хотїло, що минувшого тижня приїхало і прийшло богато побожних на відпуст, який обходить ся рік-річно в черновецкій унїятскій церкві. Люди сторонні, помучені, прийшовши перед церкву, зараз розглядали ся за водою, будь то руки обмити, будь то лице відсьвіжити і горло переполокати з порохів, яких наїли ся через дорогу. Всї обступили водопровід коло церкви — води нема. Були, правда, жидівскі будки з содовою водою, але чейже не випадало нею обмивати лиця і руки. Довідавши ся, що сей водопровід від довшого вже часу запертий, пішли люди до магістрату з просьбою, аби казав воду пустити. Просьбі їх не відмовлено, але вийшла друга біда. Ледви зачали декотрі то руки то лице обмивати, в мить ока являє ся чоловік з ключем від водопроводу і найспокійнїйше замикає воду тому, що нїби то воду вільно лише пити, а лиця треба було дома обмивати, бо се є „Wasserverschwendung“. Тимчасом, як ми знаємо, се стало ся для того, що жидівскі купцї з будками содової води, в надії, що будуть мати добрий день задля соняшної спеки і браку води, як побачили, що гурток людий удав ся до магістрату з просьбою о пущенє води, чекали під магістратом хвильку, зробили малу нараду між собою і вибравши якогось Срулька і Лейбу, післали денунціювати, що люди під церквою випускають навмисне воду. Магістрат очевидно як добрий тато своїх дїтий і дбалий о порядки міста, не глухий на таке Лейбове і Срулькове dictum, сейчас казав „непотрібне“ випускане води заборонити і водопровід замкнути. А тут хтось важить ся казати, що наш магістрат глухий, не чує накликувань часописий, що нема води і т. д. Що то можуть сплетнї! А то все инакше! Ми рішучо перечимо, що магістрат глухий. Він чує добре і слухає, але кого? Жидів... *І. З.*

НОВИНКИ.

Чернівці, 6-го вересня 1900.

Відозва. Милі братя! Єго Величество, наш вселаскавійший цїсар іменував нашого краєвого президента — барона Бурґіньона — своїм тайним радником. Братя! Нема певно нї одної рускої громади, нї одного громадянина, котрий би не знав зі свого власного досьвіду, що Єго Ексцеленция пан президент барон Бурґіньон є рускому народови добрим, щирим і правдивим приятелем. Сей благородний муж, котрий ледво від двох лїт кермує управою нашого краю, пізнав помимо того, що яко чужинець прибув сюди, не знаючи цїлком наших відносин, ваше лихе положенє і віддає ся з пожертвованем полїпшеню долї руского народу на поли церковнім, на поли просьвітнім, а вже місяцями нараджує ся з вашими вибраними заступниками, як би усунути ваші материяльні недостатки і вам у вашім рускім краю уможливити такий бит, щоб ви не мусїли покидати рідної батьківщини, подібно як се вже з нужди учинило много з ваших братів. Братя! Жаден з дотеперішних краєвих президентів не заслужив собі в тій мірі подяку краю і нашого народу — але і жадного з его попередників не відзначив в рівний спосіб наш милостивий Монарх — тому докажім знану вдячність руского народу, відложім при сїй нагоді свої партийні роздори, всякі ріжниці наших политичних поглядів і з'явім ся в середу, 30. серпня (12. вересня) 1900 перед Єго Ексцеленцією краєвим президентом бароном Бурґіньоном і зложім ему разом з нашими щирими благожеланями також і належиту іскренну подяку нашого народу! Кожда громада нехай вишле своїх заступників-мужиків; а Високопреподобні отцї духовні і панове учителї зволять також явити ся, о скілько їм на се позволять їх службові обовязки. Братя! Покажім, що наш нарід уміє платити хлїбом за хлїб! До побаченя в середу, дня 30. серпня (12. вересня) 1900 о годині пів до 11. перед полуднем в Чернівцях в готелю „Central“. Рускі посли до ради державної і на сойм краєвий: *Єротей Пігуляк, Николай Василько, Винява Зубрицкий, др. Стоцкий, Сидїр Винницкий.*

Іменованя. Др. Антін Поляшек, професор висшої ґімназиї в Чернівцях, іменований директором ґімназиї у Флорідсдорфі. — Учитель з Радівців Іван Нуцу іменований суплентом при черновецкій школї вправ.

Новий посол. Радівцї вибрали послом на місце пок. Кіппера бурмістра міста Альберта Деканї 509 голосами на 529 голосуючих.

Подяка. Отсим заявляє підписаний явну подяку благородним достойникам Вп. ц. к. старостї Сторожинецкому, Кшесньовскому (за дар 15 зр.), Вп. ц. к. комісарям Крижановскому і Ромашканови, Вп. д-ру адвокатови Галпернови за его неоцїнені безкористні ради і письменні труди і видатки, Вп. добродїеви Андрею Соневицкому, обивателеви в Сторожинци, Вп. ц. к. надґеометрї Венярскому за безкористно споруджені шкіци і мапи катастральні і за обіцяний безкористно зладжений плян викупленої дороги, ведучої до гр. кат. церкви в Кошелівцї, Сторожинецкого повіту. Нехай вам, благородні достойники, всемогущий Господь заплатить за ваші труди, кошта, видатки, ради, в хосен викупленої дороги в Кошелівцї, бо, говорячи по людски, не можна ваших трудів і помочи нїяк в иньший, іно в отсей, явний спосіб, яко високоблагородних наїховати. — Ще раз: сторичне спасибіг! за поміч до дїла, нинї вже остаточно щасливо покінченого. Вижниця 5. вересня 1900 р. Гр. кат. комітет церковний в Кошелівцї.

Ізидор Бобикевич, парох. *Ілля Гурей,* ктитор.

Скажений пес в Корнулунчу пов. Сучавского покусав двоє людий. Їх вислано до Ясів на лїченє.

Засуд на смерть. В Сучаві судив суд братів Николая і Костана Унґурінів з Букшої за те, що Николай убив свого брата Симеона, а Костан мав намовляти до убийства. Николай закликав Симеона в лїс і там каменем убив его, а Костан накрив трупа ломачем. Славні братчики загадували дістати таким способом маєток Симеона у свої руки і подїлити ся. Розправа в суді показала, що властиво винен був Николай і его засудили на смерть, а Костана пустили на волю.

Маневри. Перший раз в західній Галичинї відбувають ся великі маневри. Звичайно ся честь припадала нашій східній части Галичини або північній части Угорщини. Перенесенє театру вправ військових на иньший терен є о стілько для нас пожаданим, що освободжає наших селян від страт та шкід, які потягають за собою такі маневри; а знов для військових кругів є они інтереснїйші, що відбувають ся в околицях до тепер їм мало знаних тактично і стратеґічно. Сегорічні маневри будуть одні з найбільших, які до тепер відбували ся в Европі, Сто кількадесять тисяч людий посуває ся в двох арміях проти себе. Одна армія іде зі сходу, друга від заходу, поносячи труди таборного житя, щоби дня 10 с. м. стрінули ся на властивім поли маневрів в околиці Ясла. Там через пять днїв в присутности цїсаря будуть відбувати ся найформовнїйші, а заразом найцїкавійші походи і руки. Кожда з обох армій складає ся з двох корпусів. Західною доводить ґенеральний інспектор військ Вальдштетен; она складає ся з краківского і кошицкого корпуса. Східна армія складаєсь з львівского і перемиского корпуса, а доводить нею перемиский ґенерал Ґальґочи. Окрім сего беруть участь в маневрах дві самостійні дивізиї кавалериї. Оба головні команданти дїлають після зовсїм самостійного пляну без попереднього якого-небудь порозуміня або ограненя, як підчас правдивої війни. До вивідуючої служби будуть уживати крім їздців також біциклістів, автомобілї і бальони. Не менше завданє як тактичних командантів чекає також і інтендантуру. Запровіянтоване такої величезної армії не є зовсїм легкою річию, а се є у війні дуже важною обставиною. Тож і в тім зглядї маневри будуть важною нагодою для виказаня евентуальних недостатків і можливих улїпшень. Вкінци і рядового жовнїра, як і его безпосередних старших чекають немалі труди. Найбільше доскулює підчас маршу спека і брак доброї води. На щасте тепер похолоднїло та коби лише дощі не підмочили шатра наших жовнїрів, бо по більшій части они будуть спати під полотном на вільнім поли. При сїй нагодї буде Галичина витати найяснїйшого Монарха в своїх границях.

Ювилей султана. Як ми вже доносили, обходив турецкий султан Абдул Гамід II. дня 1. вересня ювилей свого 25-лїтного панованя. Він вступив на трон яко наслїдник божевільного Мурада і скиненого Абдула Азиса, за котрого замішанє і нелад в Туреччинї дійшло до найвисшого степеня. Від занятя Цариграду лише 5 султанів панували такий довгий час, але жаден з них не обходив свого ювилея, бо се не є звичаєм у могамедан. Отже Абдул Гамід обходженем свого ювилею показує певну склонність до европейских звичаїв, як і передше він старав ся де в чім зробити приступ західній культурі до закостенїлого могамеданїзму. За его панованя перебула Туреччина великі небезпеченьства, в котрих він показував нераз дипльоматичну зручність. Особливо старав ся він о піднесене збройної сили і полїпшеня комунікациї та шкільництва. В одній і другій справі послугував ся помочию Нїмців. Нїмецкі офіцири зреорґанїзували его войско, нїмецкі інженери будували зелїзниці, нїмецкі лїкарі закладали шпиталї і т. и. Введенем до ювилейних торжеств було велике приняте в султаньскій палатї. Австро-угорский амбасадор, барон Каліс вручив власноручне письмо від цїсаря Франц-Йосифа. Потім приймав султан иншіх амбасадорів і послів менших держав. Вечером відбула ся ілюмінація, а на другий день ґальовий обід.

Отроєнє шести жінок. З Софії доносять: Жінка учителя Романчука (Ярослава, сина бувшого посла Юлїяна) у Варнї запросила до себе знакомі панї і частувала їх між иньшим також кремом. Всї панї дістали опісля судороги. Показало ся, що до крему домішана була отрута; а сталось оно таким способом. Слуга панї Романчукової мав того дня оставити свою службу, бо, найшовши собі нїби то лїпшу, виповів був перед тим службу. Властивою причиною, як показало ся, було що иньшого. Він підробив був квіт з підписом панї Романчукової на 200 франків і побрав гроші в банку „Зьвізда“. Щоби затерти сю свою справку, він, помагаючи при прилаждуваню крему, досипав отруї, гадаючи отруїти свою дотеперішну паню, котра мусїла би викрити підроблене квіту. Всї жінки померли; слугу увязнено. Чи померла також і панї Романчукова, не пишуть виразно; здає ся, що нї, бо інакше ледво чи роз'яснилась би була справа.

На „Народний Дім“ зложили: Димитрій Бурак 5 к., Петро Войновский 2 к., Віктория Войновска 1 к., Алексій Войновский 50 сот., Павлина Войновска 50 сот., Володимир Войновский 50 сот., Осина Войновска 50 сот., Ольга Войновска 50 сот., Максимілїян Войновский 50 сот., Наталка Войновска 50 сот., Осип Войновский 50 сот., Олена Ґраматовичова 2 к., Юрій Ґраматович 2 к., Катерина Задорожняк 5 сот., Іван Козуб Тимоф. 5 сот., Мария Дроздовска 2 к., Ґеорґій Рудик 10 сот., п. Вартересевич 2 к. Дякуємо всїм!

Всячина.

Чи сухітники можуть женити ся? на найновійшім засіданю Товариства внутрішної медецини в Берлинї, мав др. Ґебгардт відчит про можливість супружеств поміж сухітниками. Відчит сей викликав ширшу дискусию, котрої зміст з огляду на вагу самої річи подаємо коротко. Др. Ґебгардт доказував, що в супружім пожитю жінки заражують ся сухотами далеко скорше, як мущини. Стан здоровля сухітника стає по шлюбі звичайно гірший. По думцї преленґата туберкулїчні можуть женити ся доперва в рік після повного видужаня. На думку проф. Фірбрінґера супружество помагає часом побороти зовсїм сухоти. Єму лучало ся бачити людей засуджених на смерть, котрі по кількох лїтах супружого житя вертали до здоровля. Треба се приписати стараню жінок і більшим вигодам, які має жонатий чоловік в порівнаню з нежонатим. Що до однорічного періоду, по котрім на думки прелеґента уздоровлений сухітник є забезпечений від зарази, проф. Ф. подає слїдуючий примір: Один з его пацієнтів, чоловік середних лїт, вилїчив ся, здавалось, із туберкулів від кількох лїт. Одного разу дав він намовити ся на вечерю в товаристві офіцирів, випив за богато, а на другий день дістав вибух крови, в наслїдок чого вмер до тижня. Що до дїдичности сухіт, то проф. Ф. думає, що дїти сухотників при раціональнім вихованю бувають переважно здорові. Проф. Ляйден робить увагу, що дїти туберкулічних лише в такім разї можуть устеречи ся від сухіт, коли бодай одно з родичів здорове. Трудне положене лїкаря, коли его сухітник питаєсь, чи має женити ся. Звичайно заказ не перешкаджає подружю, а перестороги лїкаря затроюють тілько хвилини щастя. Тому проф. Л. від якогось часу не забдронює сухітникам женити ся, бо по перше переконав ся, що се на нїчо не здасть ся, а подруге ствердив, що заразити ся сухотами беспосередно можна дуже рідко та що дїтям не грозить небезпеченьство. За те молодцї повинні уникати близших зносин з туберкулїчними женщинами. Др. Ґербгардт противить ся установленю закона, що заборонював би сухітникам входити в супружество. Нові досліди доказали, що сухітник при стараню жінки та при лучшім відживлюваню може вернути до зглядного здоровля, а сухітник, котрому кажуть виречи ся любої женщини, дуже часто вмирає з жалю і смутку. Ті самі приписи відносять ся й до женщин. Впрочім годї тут поставити шабльон. Лїкар, знаючи обставини й орґанїзм даного осібника, буде радити розумно й чесно. Отсе короткий перегляд дискусиї, з котрої виходить, що „нї сюди, нї туди“. І так зле, і так не добре. А найгірше те, що число сухітників з кождим днем росте і рости ме доти, доки не дасть ся кождому чоловікови спромоги житя після правил ґіґієни. А що „ґіґієна, то гроші“, то на се прийдеть ся ще пождати трохи...

Вино з яблок на малі розміри можна зробити в той спосіб, що обтерті на сухо, але не оббирані яблока подушить ся на масу, — не терти на зелїзнім терку! а з тої маси витискає ся відтак через полотняний мішочок сок. Коли нема праси до витисканя, то робить ся в той спосіб, що потовчену і розтерту макогоном масу дає ся до чистого полотна, зложеного в двоє, закладає ся кілька разів боки того полотна, а відтак крутить ся оба кінцї; чим сильнїйше скручує ся полотно, тим більше витїкає сок. Впрочім можна так само і з мішочком робити. На 8 кварт соку треба взяти 3 фунти мілко потовченого цукру. Сок зливає ся до великої бутлї, всипає ся відтак цукор, і бутлю завиває ся або орґантиною або папером, котрий густо наколює ся шпилькою, щоби добре був подїравлений. Доки цукор не розпустить ся, треба сок мішати, перехиляючи бутлю з одного боку на другий. Коли би яблока були більше квасні, треба ще додати води до соку. Вино повинно стояти в теплім місци і в тїни, не на сонци. По шести місяцях зливає ся вино через бібулу, суху флянелю або й чисту вату до сухих фляшок, закорковує ся новими корками, лякує ся і ставить ся в пивници так, щоби фляшки лежали, Таке вино дасть ся кілька лїт держати і есть дуже добре.

Студент університету

з Росиї, котрий знає добре росийску, французку, анґлїйску і єврейску мову, дає лекциї тих мов і конверзацию. — Адреса: *М. Піньковский*, ул. Кучурівска ч. 14.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ✠ ЧЕРНІВЦІ, ✠ улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавични з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних краскаx для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краваткина літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.	
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язиці.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстраційні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по **4%.** Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянськоï	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обувє для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

З друкарнї товариства „Рукої Ради“ в Чернівцях під зарядом Волододислава Секерского.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Ч. 102. Чернівці, неділя дня 27. серпня (9. вересня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Рада державна розвязана!

Телеграма „Буковини“.

Wiener Zeitung оголосила вчера цїсарский патент, котрим розвязано раду державну і заряджено рівночасно нові вибори.

В неурядовій части подає Wien: Zeitung із сеї нагоди такі замітки.

Від трох лїт нема у державі конституцийного порядку і контролї, Богато правительственних предложень, а особливо широку економічну програму, яку предложено радї державній минувшої зими, не виконано. Хочби яка пильна справа держави лежить неполагоджена і не сповнює ся бажанє населеня, аби піднести добробит і спроможність платити податки; тимчасом потреби держави і країв зростають і на них покритя нема. І те все стало ся задля справи, що не обходить цїлу державу, лише один край, де вийшла суперечка, яку урядову мову має ся завести.

В часах, коли Австрия могла здобути собі великі успіхи на поли індустриї і сьвітового торгу, лише поодинокі люди осягали сї успіхи — і то треба було їм помагати, — а впрочім не було нїякого поступу, бо не було кому подбати про се законами, годї було роздобути потрібні гроші. З причини такого занедбаня мали шкоди рільники і ремісники, що нїчого не провинили; настало положенє таке, якого далї терпіти не можна.

Правительство старало ся що сила полагодити непорозуміня і сумні відносини, але на дармо; хоч поводило ся супротив народів безпартийно і справедливо, хоч ужило до того всяких можливих способів, то таки побачило, що нема ради: треба розвязати парлямент. Тепер від виборцїв залежить вибір послів таких, що пильнували би їх інтересів; тим вони скріпили би державу, причинились би до дальшого єї розвою і підперли би правительство в єго дїяльности. Обставини тепер такі тяжкі, що виборцї повинні зрозуміти свій обовязок і вибрати відповідних людий. Їх власне добро залежить від того. Інакше конституция втратить цїле своє значінє.

З румуньского табору.

Bukowiner Nachrichten подають такі замітки про відносини поміж Румунами:

Patria небіжка! Нехай жиє Desteptarea! Тепер виходить вона два рази в тиждень і старає ся що сили, аби єї два рази в тиждень конфіскували. Post аж занадто обстає за жидами, а Timpul волоським панам занадто лагідний, — отже давай стару Desteptarea сьвіжо малювати та відновлювати, щоби виконала велике національне дїло.

Шкода тілько, що не можна нїколи побачити повного несконфіскованого примірника відважної оборонницї волоских справ; ми цїкаві, чого вона властиво хоче, за що боре ся. Котрому Румунови стала ся де кривда, де поминули якого Румуна при авансї за те, що належить до Румунів; де в якім румуньскім селї проповідує сьвященик по руски, в котрій середній школї нема румуньских учителїв і учеників, кому з них забрано посольский мандат, — на що властиво вони нарікають? Ми не є несправедливі і не є упереджені. Ми готові всякими можливими в публїцистицї способами боронити румуньских справ, коли їх хто кривдить. Сьмішно, коли нам хто закидує ворожий настрій до Румунів. Против мирного культурного розвою Волохів ми нїколи не воювали; ми тїшимо ся, коли румуньский письменник напише щось доброго і ми перші складаємо єму похвалу; ми хочемо побільшеня волоских народних шкіл у краю і вихованя добрих учителїв. Не бажаємо ґерманїзациї краю, лише удержаня нїмецкої мови, щоби в нїй всї могли порозуміти ся тай тому, бо знати єї — се вимога культурна. Щож можуть і найзагорільші Волохи мати против того? Котрий правительственний урядник кинув їм яку колоду під ноги?

Ще раз мусимо повторити те, що ми вже колись сказали: Поза уданою національною обидою видко у Волохів справдї обиджену особисту порожнечу. Пан Н. не рад що Х., також Волох, став Ексцеленциєю; отже лютить ся против краєвого правительства і урядників. Притім забуває п. Н., що він ще молодий і що єго жде та сама карієра. З молодих загорілцїв роблять ся потім дуже поважні гофрати і Ексцеленциї, — тілько треба бути терпеливим. Почекайте, прийде і на вас час!

Але чи край обовязаний задля чиєї зависти терпіти неспокій! Нїколи! Уже і Румунам надоїли ті вічно незадоволені, а найблизші вибори покажуть, за ким стоїть румуньский нарід.

ВІЙНА в ХІНЇ.

В Пекінї панує пїлковитий спокій. Мешканцї, котрі були поутїкали, вертають назад і місто дістає поволи свій звичайний вигляд. Союзні війска урядили на 30 миль кругом міста реконенсансову службу, котра ствердила, що в цїлім тім окруженю нема слїду ворога. Околицї Пекіну суть також спокійні, а мешканцї вертають до своїх занять. Дня 28. серпня союзні війска перемаширували через сьвяте місто і при тій нагодї перетрясено цїсарску палату, в котрій салю принятя знайдено брудну і в великім занедбаню. Нїяких цїннїйших предметів не знайдено там. Палату замкнено і уставлено прн нїй військову службу. Кружить поголоска, що цїсар і цїсарева утїкли доперва д. 15. серпня рано. Льондоньскі дневники доносять, що они утїкли зі страху перед Боксерами, котрі в в послїдних часах грізно супротив цїсаревої заховували ся. Цїсарева візвала всїх віцекоролїв, аби получили ся в цїли пімщеня Хіни за кривди, зроблені европейскими державами. Більша часть віцекоролїв з'їгнорувала сей едикт цїсаревої.

Аж тепер довідують ся з урядових кругів, що Росия не хотїла навіть взяти участи в занятю Пекіну. Ґенер. Леневичеви взагалї не сподобала ся скорість, з якою команданти иньших війск згодили ся виступити в похід на Пекін.

НА ТРОПІ.

(З англїйского. — Цецилія Ге.)

Студена груднева ніч, що аж кости ломить. Поспішний поїзд, що їхав в гору, сопів на двірци в Руджбі і вистояв своїх 10 мінут. Перон був переповнений приїзджаючими і відїзджаючими пасажирами і їх знакомими, так, що менї, кондукторови, трудно було перейти з одного ваґона до другого. А то було менї ще тим труднійше через мого товариша, одного аґента льондоньскої тайної полїциї, котрий прилучив ся до мене, щоби тим способом мав тим лїпшу нагоду придивити ся подорожним. А він робив то дуже зручно, бо удавав мого знакомого, котрий нїби то зовсїм рівнодушно волочить ся за мною, а я навіть і не помагав єму при тім, хоч так само як і богато других рад би був з того, щоби ті хитрі злодії, за котрими полїция слїдила вже від двох днїв, дістали ся в єї руки.

Тут або там стрітили ми яку громадку людий, котрих мій товариш не міг від разу добре оглянути і тогди він пристав та проклинаючи „страшенну“ студінь тупав ногами, нїби то щоби загріти ся. Тогди мусїв і я приставати та відповідати на ті тисячні питаня, до яких кондуктор прецї мусить привикнути. Аж ось добачив я якусь молоду дївчину, що недалеко від нас стояла сама одна — хорошенька собі, в грубій жалобі а вираз єї лиця і єї постава відповідали зовсїм єї одїню. Она була високого, гнучкого росту, з красним, буйним білявим волосем, що спадало їй аж на плечі, а очи у неї миленькі споглядали невинно як у дитини. Она стояла при входї там, де продають білети, а мене брала вже охота, приступити до неї та сказати їй, що дам їй найвигіднїйше місце в тім рядї ваґонів, на котрий она так тужливо споглядала.

Коли я так стою, не знаючи, що робити, суне ся до мене якась впадаюча в очи особа, розпихаючи людий лїктями на всї боки: якась груба старша вже панї, убрана дуже по паньски. Суне ся аж сопить, так задихала ся і дивить ся на мене крізь золоті очицї, що держать ся на єї правдивім орлинім носї, як на кони, а дивить ся своїми неспокійними, прижмуреними очима так, як коли-б хотїла мене ними на скрізь провертїти. За нею іде двох послугачів, що несуть і аж ледви можуть удвигнути якісь торби, парасолї, цьвіти, єї плащ та всїлякі иньші пакунки.

— Чи то сей льондоньский поїзд? — питає ся она, а дивить ся на мене так, як коли-б їй мимо очиць і прижмурених очий трудно приходилось мене пізнати. З цїлої єї постави я здогадав ся, що она мусить бути приглуха, але що она була глуха як пень, зміркував я аж тогди, коли я їй відповів так голосно, що мене певно почув аж машиніст о яких десять ваґонів дальше, а она все ще стояла і чекала на мою відповідь.

— То мабуть чи не мішаний поїзд? — спитала она наконець таким жалістним голосом, який можна часто почути від тих, що не дочувають.

— Поспішний! — гукнув я їй з цїлої сили до уха.

— Сьмішно?! — визьвірилась она на мене, що їй аж очицї на носї затрясли ся. — Що в тім сьмішного, коли вас хтось чемно о що спитає! Ви прецї повинні дати відповідь, то ваш обовязок! От дивіть ся який! А я думала, що служба зелїзнича мусить бути прецї чемнїйша.

— Глуха як пень — шепнув до мене аґент полїцийний і показав старій панї головою на поїзд. Она хитаючись як стара качка посунулась до ваґонів, а за нею і послугачі, і там почала шукати собі місця, аж наконець стала перед одним порожним пересїком, в котрий відтак вліза з тяжкою бідою і при помочи послугачів, котрі там і зложили єї пакунки.

Коли я в кілька мінут пізнїйше туди прийшов, стояла она в дверех і своєю, певно що не дуже заманюючою особою заступила їх всїм подорожним та видко рада була з того, що обох послугачів держала як найдовше при собі, бо все шпортала в мошонцї, шукаючи видко найдрібнїйшої монети. Я пішов тимчасом на другий конець поїзду і хотїв як-раз вертати на своє місце, коли до одного купе, від котрого я недалеко стояв, приступила тота молода дївчина, котру я вже перед тим видів.

— Чи сим поїздом добре — до Енстон? — спитала она своїм миленьким голосочком, заким всїла до купе.

— Зовсїм добре, моя панночко — відповів я і подержав дверцї заким она не влїзла до ваґона. — Чи маєте які пакунки?

— Дяковять за ваше питане, нї, не маю — відповіла она, положила свою малу, ручну торбинку на сидїне а сама сїла собі в самім кутуку на другім кінци. — Чи поїзд стає ще раз межи сею станциєю а Льондоном?

— Нї, моя панночко, лиш на кілька хвиль, щоби білети відобрати.

Я мимоволї взяв у свою опіку тоту самотну несьміливу дитину і так побачив я незадовго, що коло того купе став крутити ся якийсь молодий панич та все заглядати до купе. Видко, що то хороше личко щось ему заподїяло, бо він своїми тоненькими пальцями в рукавичках підкручував заєдно чипурно свій довгий, чорний вус. Коли надійшла послїдна хвиля, поплїв ся він зовсїм вигідно до того купе, отворив его, скочив до середини і замкнув дверцї за собою. Коли в серединї лямпу засьвітили, приступив я до вікна. Той панич стояв і як раз здоймав з себе верхну одїж, а молода панночка сидїла на другім кінци і виглядала через вікно. Мене то розгнївало, що я не міг їй вистарати ся вигідного місця, де би їй нїхто не був на перешкоді і я пішов до свого ваґона, коло котрого чекав вже на мене аґент тайної полїциї.

— Анї слїду! — шепнув він до мене невдоволений. — Видко, сидять ще

В китайскій справі оголосив росийский урядовий „Правіт. Вестнїк“ комунїкат міністерства заграничних справ до уповномочених за границею представителїв Росиї, який з припорученя царя виготовлено і вислано дня 25. серпня с. р. Комунїкат означає найблизшими цїлями, які росийске правительство зараз від початку собі поставило: 1) Охорона росийского посольства в Пекінї і росийских піддапих на китайскій териториї. 2) Підмога китайского правительства для привернення правного порядку в зреволтованій державі.

Коли в наслїдок подій всї держави ухвалили вислати свої війска до Китаю — каже дальше комунїкат — росийске правительство предложило такі вихідні точки, як засади поступованя в китайскій справі: 1) Удержанє спільного порозуміня між державами, 2) Удержанє в Китаю попередного устрою державного, 3) Ухиленє того всего, що могло би довести до розбору Китаю, 4) Уможливленє реституциї леґального, центрального правительства в Китаю. Що-до сих точок істнувало порозуминє майже всїх держав, а росийске правительство, не маючи жадних иньших цїлий в Китаю, не видить потреби відступати від них і на дальше.

З занятєм Пекіну стало сповнене перше завданє: освобожденє послів в Пекінї. Друге завданє: реституция китайского правительства є о стільки трудне, що цїсаря анї цїсаревої нема в Пекінї. При сїм станї річий росийске правительство не бачить жадної достаточної причини, щоби уповномочнені при китайскім правительстві посольства ще дальше оставали в Пекінї. Тому рішив ся цар свого посла, дїйсного тайного радника Ґірса, з цїлим персоналем посольства відкликати до Т'єнтсіна, куди єго відпровадять росийскі війска, яких присутність у Пекінї видаєсь безцїльною супроти многократно заявленої постанови: *не виступати поза первісно визначені завданя.*

Скоро леґальне правительство китайске возьме в свої руки керму правлїня і визначить повномочників для переговорів, то і Росия, порозумівши ся з прочими державами не занедбає вислати своїх повномочників до сеї місцевости, де відбудуть ся переговори.

Отсе короткий зміст росийского комунїкату, який зазначує цїлковитий і рішучий зворот в китайскій баталії. Росия заняла в кількох тижнях Манджурию, простір більший нїж цїла австро-угорска монархія і тепер може спокійно грати великодушну покровительку мира. До становиска Росиї прилучили ся також Сполучені Держави тим радше, що на Филипинах для них повстали тепер нові клопоти; а здаєсь також, що порозумілись з Росиєю що-до будучих користий. Японія жадає передовсїм означеня услівій, на яких росийскі війска полишать ся в Манджуриї, бо в противнім разї грозять окупациєю Кореї. Франция, хотяй засадничо пише ся на згідну політику з Росиєю, таки полишить свої війска в Китаю, вже хотьби для рівноваженя впливу Анґлії, з якою скорше чи пізнїйше прийде єї почислити ся на кольонїях „що моє, а що твоє“. Але найприкрійше діткнув сей комунїкат Нїмеччину і єї союзницю Італію,— бо Австрия бере лише дуже малий удїл в китайскій акциї.

Що станесь тепер з шумно заповіданою цїсарем Вільгельмом нїмецкою пімстою на Китаю? Де остало ся се куріозне „без пардону!?“ На чім відібє Нїмеччина величезні видатки, які так поспішно поробила на китайску експедицию? А що найважнїйше: як буде виглядав ґр. Вальдерзе зі своїм цїлим штабом, коли союзні війска покинуть Пекін ще перед єго прибутєм. Кому буде розказувати маршалківска булава ґенералїссімуса, вручена єму цїсарем, і що буде малювати висланий Вільгельмом осібний „Schlachten-Maler?“

Справдї не може було гірше закпити собі з Нїмеччини, як се зробила Росия, бож она була перша, що згодила ся на вибір Вальдерзего, порозумівшись з Нїмеччиною ще перед єго офіцияльною номінациєю. Не дивно, що панує тепер огірчене і злість против Росиї, а в наслїдках могло-б се стати небезпечним навіть для европейского мира. Тому правдоподібно розпічнуть ся широкі дипльоматичні переговори, які остаточно злагодять сї диссонанси в міжнароднім концертї, але всеж таки теперішне виступленє Росиї і Америки здержать всякі заборчі та новаторскі заміри чужих держав в правічнім Китаю.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 8-го вересня 1900.

Відозва! Сегодня долучаємо до „Буковини“ і „Рускої Ради“ відозву наших послів, що скликують бук. Русинів на 12. вересня до Чернівців на те, щоби піти до Єго Екс. президента краю і поздоровити єго з відзначенем. Ту відозву треба прибити по селах на виднім місци, коло церкви або на домі читальнї або на громадскім домі, щоби люди прочитали. **Ми надіємо ся, що з'їде ся богато наших людий! Панів учителїв просимо явити ся також**; тим, що близше Чернівців, се не буде трудно. Також нехай *пояснять* селянам, о що йде, і з ними приїдуть.

Іменованя і перенесеня. Міністер справедливости *переніс* судових адюнктів: Віктора Василовского з Кімполюнґа до Сторожинця, Антона Захара із Садаґури до Серету, Генриха Райнінґера із Станівців до Садаґури, Івана Аврама з Ґурагумори до Радівців, Ґірша Ґольдштайна з Путилова до Ґурагумори, Августа Віцентовича із Селетина до Вижниці. — Ад'юнктом іменований Атаназій Федорович для Путилова, Ом. Купаренко для Кимполюнґа, др. А. Реґіюс для Заставни і др. Герм. Перльштайн для Селетина.

„Desteptarea“ зазнає тепер такої самої долї, як небіжка Patria. В остатнім числї на 18 „шпальт“ 8 сконфіскувала *прокуратория*. То, що лишило ся, не варто читати, а того, що було цїкаве, нема.

Др. Бенно Штравхер, адвокат черновецкий, вибраний дня 6. с. м. соймовим послом з міста Чернівців 954 голосами на 957 голосуючих. Виборців взагалї ставило ся дуже мало; анї четвертої частини всїх не було. Правительство не було противне Штравхерови, бо се такий посол, що з ним можна торгувати ся.

Епископ Репта буде 9. вересня в Рускім Банилові, 10. в Бережници, 11. у Вилавчу, 12. у Слободзїй-Банилові, 13. і 14. в Іспасї, 15. в Чорногузах, 16. і 17. у Вижниці і в Рівній, 18. у Виженці, 19. в Черезенці, 20. і 21. у Бергометї над Серетом, 22. у Подраю, 23. у Мігові, 24. у Медзї, 25. в Горішнім Лукавци над Серетом, 26. і 27. в Долїшнім Лукавци і Майданї, а 28. с. м. верне еп. Репта в Чернівці.

Біциклїстам у Чернівцях подає ся до відомости, що маґістрат позволив уживати місця коло ботанічного города на науку їзди на біциклї. Зголошувати ся треба до буковиньского клюбу біциклїстів. Хто учить ся, може уживати сего місця через цїлий місяць.

Скажені пси в кількох околицях Буковини і навіть у Чернівцях покусали сего лїта кількоро людий. Правительство прислало нам вісти про такі випадки у Чернівцях, у громадї Сьв. Онуфрія і в Маморницї. Звертаємо увагу людий на те, щоби більше пильнували ся псів, бо зі скаженини трудно вилїчити ся.

Польске ремісниче тов. „Gwiazda“ в Чернівцях устроює в недїлю дня 9. с. м. в сали Читальнї польскої представленє аматорске. Аматори відограють веселий водевіль Нестроя: „Trójka hultajska“. — Крісло 1 кор., партер 60 сот. Початок о пів до 8-ої.

Крадїжи у кимполюнґских лїсах. Сими днями в черновецкім краєвім судї відбуває ся розправа о великих крадїжах у кимполюнґских лїсах, особливо в Пожорітї. Оскаржені є директор заграничної фірми промислу деревного Пельц і шість урядників сеї фірми о крадїж і обманьство. Розправа потягне ся пять днїв і ми з неї здамо на другий раз справу.

Важне для селян. В інтернатї господарскої школи в Кіцмани є сїм вільних місць на час наукового курсу т. є. на два роки почавши від 1. жовтня 1900 до розданя. Питомці, що мають ті вільні місця господарскої школи, отримують в інтернатї сеї школи безплатно науку,

---

десь в околици, де їм певно не так безпечно як в Льондонї, поминувши вже то, що звідтам можуть дуже легко дістати ся на море.

Відтак щез він менї десь з очий, а що я не мав вже що робити, то ломив собі голову над тим, яким би способом ті злодюги могли повтїкати, коли прецї на всїх мурах були поприбивані описи їх лиця і кождий урядник від зелїзницї слїдив за ними. Без сумнїву мусїли то бути дуже хитрі пташки, але бо й наша тайна полїция також не аби яка хитра, а визначена нагорода була дуже велика. Я прочитав у ваґонї ще раз плякат: „Едвард Капон, званий також капітаном Вінтером. або Джоном Пірсоном або також доктором Кро, присадкуватий, рухливий чоловік, середної величини, около 50 лїт віку, з бурими очима, сильно загненим носом, густим шпакуватим волосем і набородами. Марі Капон, єго жінка, високого росту, лїт около 40, хорошого лиця з буйним, рудим волосем і близною на долїшній губі. Едвард Капон, їх син, лїт около 15, делїкатної будови тїла, з коротко підстриженим, чорним волосем, *синими очима* і хорошими делїкатними чертами лиця“.

Ми всї знали той опис на память і від двох днїв мали бачне око, щоби ту трійку виловити з поміж товпи, але надармо.

Коли поїзд був вже в дорозї, прийшла менї знову на гадку та білява дївчина, що очевидно була би радо їхала сама, як би не той панич з хорошим вусом не зробив їй був збитка. Нараз задзвонив дзвінок в моїм ваґонї. Я анї на хвильку не сумнївав ся о тім, хто то потягнув за *шнурок* сиґналовий: то певно хтось в тім купе на другім кінци поїзду. Поїзд станув і я що сили побіг по дошках коло ваґонів аж туди, не зазираючи у вікна від других купе. Аж серце в менї било ся зі страху, коли я станув перед тим купе і заглянув до середини. Але що я побачив? Обоє подорожні сидїли тихенько в своїх кутиках. Молода дївчина глянула здивована від книжки, котру держала в руцї і несьміливо як дитина спитала: Чи стало ся якесь нещасте? А панич видко спав і пробудив ся та крикнув: Якого лиха стає поїзд в поли? — і виставив понри мене голову з вікна.

Отже звідси очевидно нїхто не давав знаку і я пішов дальше до других ваґонів, але вже не так скоро. На дворі була темна ніч, але у ваґонах сьвітило ся і всї повиставляли голови. Нїхто не хотїв признати ся, що то він тягнув за шнур сиґналовий. Аж приходжу до того ваґона, в котрім сидїла тота глуха панї, що я познакомив ся з нею в Руджбі. Виставила голову крізь вікно і кричить до мене:

— Чого так довго дасте чекати? Де-ж она?...

— Хто такий? — питаю, а она як би мене не розуміла, питає знову:

— Де-ж тота перекуска? — і шукає в мошонцї за грішми. — Принесїть менї перекуску, але борзенько.

Нїколи не забуду того, як тота баба витрїщила була на мене очи. Чи она вдуріла?

— Принесїть же бо менї кошичок з перекускою! Я страшно голодна — сказала она ще раз і висипала гроші на долоню.

Я не міг з нею нїяк розмовити ся, але она, видко пізнала по менї, що менї чогось дуже стало дивно, бо показала пальцем на стїну ваґона і страшно обурена крикнула:

— Читайте! Прецї тут стоїть написано: „Кошички з перекускою. Потягнути за шнурок!“ Я голодна, то й потягнула за шнурок. Принесїть же, а нї, то запізву вас до дирекциї.

Аж тепер стало менї ясно, що тота панї була не лиш глуха, але й слїпа, бо на стїнї ваґона були прибиті побіч себе два оповіщеня: „Кошички з перекускою можна дістати в Руджбі“, і „Потягнути за шнурок в случаю якої пригоди“. Она видко прочитала перші рядки, виписані в обох оповіщенях грубими буквами один за другим. Я не знав вже що робити і що на то казати, аж надійшов один з директорів зелїзницї, котрий случайно також їхав, і розсердившись накричав на ту паню і загрозив їй карою. Але она, видко, не чула єго слів, лиш все своє говорила та домагала ся перекуски. На конець із злости сїла та кинула грішми на землю.

За 5 або може 6 мінут станула на малім пристанку, де треба було відобрати білети. Аж дивлю ся, а то цїлий поїзд обступила полїция. До мене приступає добре менї знаний аґент тайної полїциї тай питає:

— Чи ви позамикали всї купе? Ходїть зі мною і отворите менї кождий. Мої люди стережуть цїлий дворець.

— Все на лармо — кажу. Вже в Руджбі перед виїздом перешукано цїлий поїзд. Але що то значить ся, що ви тут так остро берете ся?

— Ми дістали депешу — каже він — що двох з тих злодїїв їде вашим поїздом перебраних за великі панї. Ми все знаємо докладно, але довідали ся аж тогди, коли поїзд рушив вже був з Руджбі. А якої молодої панни ви не видїли, що їхала з якимсь паничем?

— Нї — відповів я трохи заклопотаний. — Та-ж межи тими злодїями не було анї молодої панни, анї панича.

— Але була жінка, котра могла прецї перебрати ся і стати хорошим паничем з чорним вусом, по котрім певно нїхто би не пізнав, що то жінка з рудим волосем.

— А тота молода панна?

— Ну, тота могла зробити ся з того хлопця з чорним волосем. Ми того певні, шкода лиш, що не маємо такої самої певности, де подів ся найстарший із тих злодїїв, бо за ним і слїд пропав.

Коли ми так переходимо по при ваґони, кричить глуха панї: Пане кондукторе, отворіть! Давіс станув з боку, а я отворив. Коли він побачив, що она має тілько пакунків, прикликав послугача, а той взяв єї в свою опіку. Наконець приходимо до одного купе, а Давіс питає: Се купе порожне? Менї аж рука дрожала і серце било ся. Порожне і темне. А прецї там були пасажири і в нїм сьвітило ся. Що стало ся з лямпою? Чому она погасла? Та нї, не погасла; она сьвітила ся, лиш була заплїплена чорним сукном. Давіс аж не знав, що собі робити, коли я ему розповів, хто там сидїв.

Аж тепер нам стало ясно, що то стало ся: перебрані оба злодїї, мати і син повтїкали серед темної ночи під ту пору, коли глуха панї потягнула за шнурок від пригоди і зажадала перекуски. Але найбільшої штуки доказав найстаршай злодїй, бо то з него зробила ся була та глуха і слїпа панї, котрій Давіс ще поміг видобути ся з купе, прикликавши їй на поміч послугача.

помешкане, цїлий харч, отоплюване, осьвітлене, пране, шматя і наконець в легкій недузї потрібну лїкарску поміч. Для принятя до господарскої школи, взглядно для одержаня вільного місця в інтернатї, має питомець виказати: 1. що укінчив 14 до 16 рік житя; 2. приналежність свою до Буковини; 3. заяву родичів або опікунів, що їх волею є, щоби убігатель був до школи принятий і що їх син або вихованець буде в закладї точно сповняти істнуючі дисциплїнарні приписи; 4. сьвідоцтво увільненя з народної школи яко доказ, що убігатель о приняте відповів народно-шкільному обовязкови з добрим успіхом і що посїдає образованє, якого вимагає ся для вступленя до закладу; 5. виказ про маєткові відносини убігателя і его родичів, виставлений начальником громадским, при чім сей виказ не буде уважати ся за сьвідоцтво убожества; 6. сьвідоцтво здоровя, виставлене від лїкаря громадского а потверджене лїкарем повітовим, що убігатель о приняте цїлком здоровий і що має достаточне для єго віку тїлесне розвите, щоби всї потрібні роботи міг сповняти. Потрібне шматє і одежу мусять питомцї принести з собою. В приписанім числї до закладу при наданю сих вільних місць будуть особливо увзглядняти ся селяньскі сини. Видїл краєвий задержує собі право надавати також і половичні вільні місця в той спосіб, що питомцї замість приписаної в статутї річної суми 240 корон, лиш 120 корон в ратах з гори будуть платити. Просьби о надане вільних місць при господарскій школї в Кіцмани мають ся подавати до Видїлу краєвого і предложити найдальше до 25. вересня 1900 в дирекциї господарскої школи в Кіцмани.

Процес учительки. Перед кількома тижнями появила ся в часописях сензацийна вість про увязнене учительки Каролини К. під закидом злочину убійства власної дитини. — Дня 3 вересня с. р. відбула ся против обжалованої головна розправа судова перед трибуналом присяглих судиїв в Самборі. Вже перед 8. год. рано коридор наповнив ся публикою і в кілька хвилин по вильосованю присяглих судиїв заняла публика всї місця в невеликій судовій сали. Однак на жаль публики оборонець поставив внесене на виключене явности розправи з огляду на деякі дразливійші місця справи, а трибунал прихилив ся до сего внесеня. Розправа відбула ся отже при замкнених дверах, а лише оголошене вироку наступило ісля приписів закона на явнім засїданю. Обжаловану Каролину К. присяглі судиї узнали одноголосно невинною, в наслїдок чого предсїдатель оголосив вирок увільняючий і зарядив, щоби єї безпроволочно увільнено зї слїдчої вязниці.

Свої против своїх. З Кутів пишуть до „Дїла“: Живе у нашім містї господар Новіцкий. Хотїв він сего року записати до школи синка, та не приймили, бо за молодий, не має ще шість лїт. Як нї, то нї, нїчого не порадиш. Але зайшов він раз на пиво. І там застає учителя п. Ст. і екзекутора податкового п. Ган. Присїв до них та й розказав, що не приймили хлопця до школи. А учитель каже: „Знаєте що? Запишіть ви свою доньку до польскої читальнї, а я постараю ся, що вам хлопця приймуть до школи. Екзекутор Ган. притакнув сему — і Новіцкий згодив ся, записав доньку до польскої читальнї. Хлопця, розуміє ся, таки не приймили до школи. А треба знати, що той міщанин — Русин, та й єго жінка і донька, хоть вірменьского обряду, також Русинки. Отак то наші „браця“ ловлять в мутній водї рибу. Бо що-ж? дївчина вправдї Русинка, але єї возьмуть в свої руки тай зроблять з неї, що схотять. А найсумнїйше то, що їм помічні в тім таки самі Русини. Бо-ж і учитель п. Ст. і екзекутор п. Ган. — Русини. Але які, бачимо. Господи борони від таких! Той екзекутор та й два єго товариші по званю, також Русини, то найбільше дїяльні члени польскої читальнї. Скарб платить їм, щоби стягали податки, а они стягають вкладки для тої читальнї та й сповняють там усякі можливі функциї — навіть замітають комнати, запалюють лямпи і т. п. Так то наші „браця“ плюють нам у кашу, а ми їм ще і миску наставляємо. Чи не встид вам, панове екзекутори, вислугуватись тим, котрі як не сегодня, то завтра — як то кажуть — копнуть вас ногою? Маєте свою читальню „Пвосьвіти“! Але тут і духу вашого не чути, витираєте чужі стїни. Спамятайте ся! Бєїте ся своєї тїни, не хочете бути отвертими Русинами, то бодай сидїть тихо, не ставайте в ряди наших противників.

Міщанин.

На „Народний Дім“ зложили: Пан Василь Голубашенко зібрав на книжочку 35 зр., 21 кр., на котрі зложились: Косль Тарнавский 5 зр., Peter Zeman 1 зр, N. Drewota 1 зр., Anton Nedey 30 кр., Вікторія Войновска 2 зр. Сїмович 1 зр., Марія Дроздовска 1 зр. Дмитро Зибачинский 50 кр., Петро Максимчук 20 кр., Веронїка Качуровска 15 кр., Каролїна Возьна 25 кр., Мария Максимчук 15 кр., Adolf Lintner 50 кр., Мария Гайдеш 50 кр., Moses Kudich 15 кр., Dawid Ellenbogen 25 кр., Iakob Rosenblatt 25 кр., Mechel Sternszein 20 кр., Дорофтей Віщук 50 кр., Dawid Herszkowicz 50 кр., Івон Задорожняк 1 зр., Ілїя Костюк 2 зр., Янош 50 кр., Николай Костюк 1 зр., Василь Віщук 50 кр., Марія Запотічна Николая 50 кр., Ґеорґій Попович 2 зр., 50 кр., Ґеорґій Фарбатюк 50 кр., Івон Костюк Ґеор. 50 кр., Николай Довганюк 50 кр., Василь Корущак Ґеорґ. 50 кр., Барбара Ковальска 20 кр., Ґеорґій Міганюк 1 зр., Василь Костюк 30 кр., Salamon Rosenstok 20 кр., Ґеорґій Данилюк Ів. 50 кр., Николай Задорожняк Вас. 20 кр., Schaj Ellenbogen 30 кр., Петро Гудимка Николая 20 кр., Андрей Костюк Ґеорґ. 20 кр., Litman Wender 30 кр., Тодир Головка 25кр., Василь Голубашенько 1 зр., Ґеорґій Костюк Тодорів 50 кр., Паталемон Мацко 50 кр., Ілїя Гоминюк Паньків 26 кр., Василь Задорожняк Ґеорґія 10 кр., Вікторія Пакет 10 кр., Іля Гоминюк Паньків 64 кр., Занфіра Козуб 5 кр., Івон Задорожняк Кост. 15 кр., Николай Українець 12 кр., Василь Корущак Стеф. 50 кр., Івон Мизуньский 10 кр., Николай Хрін 5 кр., Марійка Ватиш Петра. 20 кр., Максиміліян Войновский 10 кр., Василь Побурян 1 зр., о. Кость Тарнавский 24 кр. разом **35 зр. 21 кр.**

Всячина.

Вино із сливок. Сливки треба обмити, кістки повиймати, відтак розтерти і на 4 лїтри тої маси налити півтора лїтри кипятку; опісля відставити на 2 дни. Відтак винимає ся ту масу і домішує ся до неї няту часть розтертих і видушених зернят з кісток, півтора лїтри соку з бзинових ягід, півтретя лїтри соку з яблок, пів чверти кільоґрама потовчених волоских оріхів і на кожду лїтру чверть кільо цукру. Вино мусить добре виробити і за 12 місяцїв стягає ся єго до фляшок.

Щоби смажінки (конфітури) не плїснїли, треба їх держати на сухім і продувнім місци, а найважнїйша річ в тім, щоби слої перед складанєм до них смажінки були сьвіжо і добре вимиті і випарені, та щоби папір до завязуваня щільно припирав до скла. Коли же би плїснь кинула ся, то треба єї чисто вибрати, а смажінку знов пересмажити і зложити до чистого слоя. Для безпечности, можна купити в аптиці салїцилевого квасу, розпустити трохи у водї, викроїти кругло як обем слоя кусень білої бібули, вмочити в згаданий квас і тою бібулою вкрити смажінку.

Американьска правда. Замість історичного „морского вужа“, яким „Quelp Herald“ постійно кормив доси своїх читачів, приносить ся часопись з за океану нову „правдиву“ вість: Перед кількана йцяти роками якийсь фармер недалеко Кельп в Онтаріо забув в стайни камізольку, в якій містив ся золотий годинник. До камізольки дібрало ся молоде теля і з'їло годинник разом з підшивкою. Аж ось перед кількома тижнями нещасте стрітило корову, що виросла з того теляти. Єї добито, а в єї легких, на велике диво, найдено золотий годинник. Годинник, котрий накручував ся автоматично, був цїлком неушкоджений, йшов дуже точно і годив ся на мінуту з дїйсним часом.

Різня в Арменії. Вже від місяця ходять вісти по Европі, що в Арменії згинуло кількасот осіб під палками розбійників, але правдивість сих вістий доперва тепер потверджено урядово. Анґлїйский конзуль в Ванї доносить, що не розбійники, але реґулярні турецкі війска допустили ся брутальности на безборонних Вірменах в селї Спаґанк в сасуньскім окрузї. Конзуль звидїв місце страшного злочина в три тижнї по єго довершеню і найшов ще около 100 людских трупів, на яких остали слїди страшного знущаня над ними. Турки витягали з домів мужчин, женщини, дїти і старців, обтинали їм руки, ноги, носи, уха, дерли з них живцем шкіру з плечий, щоби дізнати ся, де Вірмени заховали гроші і оруже. А коли дізнали ся, що хотїли, вязали нещасним руки і ноги та вкидали їх до огню, вбивали на палї, а опісля підкладали під ними ватру. Щасливі були сї, що їх відразу застрілено або зарізано. Турецке правительство невдоволене, що анґлїйский конзуль з Вану і французский віцеконзуль з Діябекіру були сьвідками місця різнї в Спаґанку, зарядило на них напад розбійників, але они оминули місце нападу і донесли Европі про цїлу подію.

Аж ніс зрадив. Якась служниця в Берлинї, звісна вже злодїйка, що дуже зручно по склепах крала всїлякі золоті річи, зайшла була онодї до склепу ювілера і казала там показати собі всїлякі золоті годинники дамскі, що нїби то она хоче купити один для своєї сестри. Перебирала всїлякі годинники, але якось анї один з них не був єї до вподоби. Купець став вже запрятувати годинники, як нараз з боку побачив якийсь підозрілий рух злодїйки. Він здогадав ся зараз, що она єму украла дамский годинник, але не міг его найти у неї, а она випирала ся мимо того, що на єї спідници знайшло ся ушко від годинника. Купець не дав ся зманити, лиш повів служницю на поліцию. Там єї ще раз урядово ревідували. Ревізия вже доходила до кінця і здавало ся, що годинника нема при дївчинї, коли нараз єї в так критичній хвили заскоботало в носї: она пчихнула і в тій хвили вилетїв золотий годинник з рота. Ніс єї зрадив і так придбав для неї рік криміналу.

Дорога рецепта. Що іноді й маловажний винахід може грубо оплатити ся, нехай послужить за доказ того слїдуюча продаж рецепти в Парижи. Виконателї завіщаня славного париского лїкаря Шарко продали за 605.879 франків его рецепту на роблене тоалетової води, яку покійник винайшов був в своїх свобідних хвилях. Грішми тими подїлили ся син і дві доньки покійника.

Паперові гроші в Китаю. Від незапамятних часів китайскі банки видають паперові гроші, але курс їх ограничає ся лише на поодинокі міста. В наслїдок того, що в Китаю є множество банків, бо кождому там вільно собі засновати банок без призволу держави, і паперових гроший там не дочислив би ся. Часом в однім містї буває кількасот банків, а кождий з них видає свої гроші. Замішане отже може наступити дуже легко, але ще лекше можна підроблювати гроші. Китайцї не журять ся тим, бо маючи банк в тім самім містї, можуть кождої хвилї справдити, чи даний банкнот є правдивий чи підроблений. Банки знова мають спосіб, як контролювати такі гроші. На чистім березї паперових грошей прибивають печатки, виписують слова, реченя, а опісля перетинають їх по середині і таким чином можуть в данім случаю ствердити, чи банкнот є правдивий. Однак в Китаю находять ся вже такі щтудерні фальшівники гроший, що і сей спосіб на нїчо не придав би ся. Проти них хоронять ся банки в той спосіб, що платять їм постійну пенсию за приречене, що не будуть підроблювати гроші. Се средство є успішнїйше, як передавати фальшівників судови, бо найчастїйше фальшівники перекуповують мандаринів і виходять зі суду цїло,

Посмертна оповістка.

Помер віцепрезидент краєвого суду в Чернівцях, Фридрих Кунен по тяжкій і довгій недузї в 54-ім роцї житя. Був родом зі Львова, учив ся в Станиславові і у Львові, потім вступив до суду. Від року 1891 жив у Чернівцях.

Вже час!

Гей чи знала ти громадо
Того Гриця і Микиту,
Що ішли до коршми радо
І тягнули оковиту?
І так довго тую брагу
Жльопали вони без тями,
Аж свою родину нагу
В сьвіт пустили лиш з торбами.
Гей скажім собі раз люди —
Піяків у нас не буде!

Та чи знала ти громадо
Того Проця і Івана,
Що тебе так тяжко зрадив
І свій голос дав на пана?
Він за гроші, або страву,
За патик і пасовиска
Продавав народню славу —
Для кишені і для писка. —
Гей скажім собі раз люди
Хрунїв більше в нас не буде!

Гей чи знала ти громадо,
Гей чи знала, чи видала
Патріота від паради?
Таж то твоя честь і слава!
Чи то з'їзд який, чи віче,
Комітет, народні збори,
Голосні говорить річи,
Ворогів по спинї поре...
Гей зробіть панове ласку,
З патріота скиньте маску!

Гляньте-но до него в хату,
І скажіть, яка там мова,
Почислїть сю передплату,
Що єї він шле до Львова,
Подивіть ся, як він пише
До староства і до суду,
І яким він духом дише
Де іде о користь з люду —
А потому патріота
З пантеону до болота!!!

Гей чи чули ви, чи знали,
Тих тихоньких, але ревних,
Що то слави не бажали,
Анї доходів непевних;
Лиш спокійно і у мирі
Грошики в карман складали,
Так плекали тії „щирі“
Свої рідні ідеали —
Гей скажім собі раз люди,
Що облуди в нас не буде!!

Або тії патріоти,
Ті годовані, маститі,
Що на самий вид голоти
Кличуть мов несамовиті;
„Тож то бунт протизакóнний,
То робота радикальна,
Щоби хлоп був мудрий, вóльний,
То річ з ґрунту неморальна“,
Гей скажіть їм добрі люди,
Скотина, ацю до буди!

Гей чи знала ти громадо
Тих московских посїпаків
Тих платних аґентів зради,
Тих народних розбишаків,
Що борбу ведуть завзяту,
Щоб свій рідний нарід вбити
І за ту роботу кляту
Хочуть ще, щоб їх любити —
Гей скажім раз добрі люди,
З ними злуки нам не буде!!

А тепер прошу Вас братя,
Понехайте довгі думи,
А возьміть раз на завзяття —
На сьміте шкода перфуми!
Лиш рискаль, мітла, лопата,
Лиш кріпкі, робучі руки,
Праця мудра і завзята
Вирве нас з біди, розпуки. —
Довше нам не можна ждати,
Тож горнїм болото з хати!

„Комар“.

Студент університету

з Росиї, котрий знає добре росийску, французку, анґлїйску і єврейску мову, дає лекциї тих мов і конверзацию. — Адреса: *М. Пінъковский*, ул. Кучурівска ч. 14.

Справоздане Касове „Рускої Каси“.

за місяць серпень 1900 року.

А) Приходи.

На початку місяця		в протягу місяця прибуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
87	63	1. На фонд резерв. загальний	6	50	93	63
801	34	2. На фонд резер. товар.	—	—	801	34
1158	68	3. Вложено паїв	170	—	1328	68
19054	65	4. Вложено вкладок щадн.	1564	60	20619	25
10017	62	5. Звернено пожичок на скрипти	1464	74	11482	36
6433	45	6. „ „ на векслї	1323	88	7757	83
2548	58	7. Побрано відсотків	399	04	2947	62
455	55	8. На адміністрацию побрано	54	44	509	99
31	36	9. Побрано коштів спору	—	—	31	36
40589	36		4982	70	45572	06
3349	70	9. Готівка	1809	22	3349	70
43939	06		6791	92	48921	76

Б) Розходи.

На початку місяця		в протягу місяця убуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
2645	86	1. Виплачено паїв (з того дивід. 13к. 50с.)	39	50	2685	36
14117	68	2. Виплачено вкладок щадн.	1235	89	15353	57
10220	—	3. Дано пожичок на скрипти	2267	—	12487	—
10830	—	4. „ „ на векслї	900	—	11730	—
1319	20	5. Виплачено відсотків	4	75	1323	95
240	29	6. Виплачено коштів адм.	209	66	449	95
100	63	7. Виплачено оплат скарбових	—	—	100	63
2656	18	8. Розділ чистого зиску	—	—	2656	18
42129	84		4656	80	46786	64
1809	22	9. Готівка (Сальдо)	2135	12	2135	12
43939	06		6791	92	48921	76

В місяцю серпня вступило 6 нових членів з паями деклярованими на суму 240 корон, а дійсно вплатили 170 корон. Виступило 3 членів з паями на суму 26 корон.

Дирекция:

Єр. Пігуляк
голова.

Антін Клим
член старшини.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і съвято від 9 до 11 години рано.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґренобля (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рукої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 103. Чернівці, середа дня 30. серпня (12. вересня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерата платні в Чернівцях.

Перегляд часописий.

У 17. числї *Громадского Голосу*, котрий тепер виходить що тижня і з образками, читаємо між иньшим таку допись якогось „Радикала“ про наші рускі відносини на Буковинї:

„Сего року на народовськім вічу було ледво до 400 селян, то значить 5 раз меньше як 1898 р. Поступ селян показав ся значно 1897 р., коли д. Будзиновский видавав „Працю“ і 1898 р.. коли др. Стоцкий був зворушив нарід через отворюванє читалень; але те розпаленє скоро втихло, бо хотївши, аби поступ серед народу розвивав ся, треба щирих мужицких ґазет, котрі відкривають народні кривди корінно (радикально) і борють ся за них з усїми пявками. А до сего треба скликати загідно користні вічa для селян. Народовська партия на Буковинї не то що не має від правительства жадних перепон, але має й запомогу, — отже якби вона мала велику силу на Буковинї, то була би нарід давно вже з'орґанїзувала в свою правительственну партию; але нарід уже пізнав, що народовцї єму лише в очи сьвітять, пізнав їх роботу і обходить ся з нею, як без неї. Молодші Русини носять ся уже з пів року з думкою завязати нову поступову партию“.

В такій короткій вістцї, як ся, не можна було написати більше нїсенїтниць, як написано. Вийшла та вістка з поміж молодих, які після довголїтного студентського звичаю в Чернівцях усе збирають ся засновувати свою поступову партию на Буковинї; але тимчасом кінчаъ університет і стають дуже приміними і тихими — адіюнктами, комісарами, конціпієнтами і т. п. На їх місце приходять нові і знову „від пів року“ думають над заснованєм поступової партиї у нас... Нехай би раз уже заложили ту партию, аби ми бачили, як має ся працювати над народом. Чи думают, що старші народовцї будуть їм противні? Ще й поможуть, як помагали „Працї“, котра виходила коштом не радикалів, тілько народовцїв.

„Громадському голосови“ радимо зовсїм отверто і по приятельски, не брати поважно оттаких відозв черновецких радикалів. У нас ще дїло в тім, що наша молодїж звичайно не вміє добре по руски ані говорити ані писати, бо не вчила ся; якже їм видавати ґазету для селян, коли селяни лїпше говорять по руски, як їх учителї? Друга річ: ті молоді люди ще вірять, що на вічу значить щось велике число людий, коли тимчасом практика показала, що лїпше устроювати богато віч, але менших, щоби всї могли чути бесїдників. Таким вічем і кожді збори читальнї, яких було в нас доволї, і яких народовцї не цурають ся, тілько все на них бувають. Наших нїби-радикалів там не видко нїколи, але народовцї все бувають. І народовецка „Руска рада“, ґазета селян, має таке значне число передплатників поміж буковиньскими селянами, що бажаємо такого числа і „Громадському Голосови“ на кожду четвертину мілїона ґалицкого населеня.

„Нарід пізнав, що народовцї їм лише в очи сьвітять!“ Яка чисто молодеча несправедливість! Та коби ті будучні смирні золотоковнїрцї хоч дрібну частину роботи приняли тепер на себе і зробили є ї, — народовцї аж відотхнули би лекше. Так щож? Лекше язиком молоти, нїж засїсти до роботи. Ми ще нераз почуємо, як уже чули нераз, що „від пів року“ думає якийсь там радикал над заснованєм поступової партиї. Нехай засновує! І овшім.

* * *

Черновецка Gazeta Polska (ч. 71) нарікає, що в буковиньских державних школах нїгде не вчать польских дїтий релїґії по польски мимо того, що се ухвалив буковиньский сойм ще 20. квітня 1899. „Чи таке поступованє не має прикмет деспотизму, що відмовляє людям усяких прав до свобідного думаня і свобідної працї особливо для народного добра?“ так питає ся редактор польскої ґазети.

Ми признаємо єму повну рацию, коли він обурений на такі відносини, але заразом просимо єго відповісти нам на питанє, чому в декотрих польских середних школах у Галичинї н. пр. у ґімназиї Франц-Йосифа у Львові, учать Русинів релїґії по польски? Там нема анї пруских відносин анї буковиньских, тілько польскі. Там рахує ся, що ученики — се Поляки гр. кат. обряду; якже де є Русини лат. обряду, то вони зараз мусять бути Поляками, для них наука має бути по польски. Коли вже нарікати на „рускі відносини“, то годить ся зажадати і від своїх людий, щоб не заводили таких відносин у своїм краю.

* * *

Які то в Галичинї є відносини з того боку, про се читаємо от хоч би в остатних числах *Руслана і Прапора*.

Деякі польскі часописи в Галичинї звели крик, що Поляки як попадуть ся у руску громаду, то русчать ся. *Руслан* (ч. 194) пояснює се так:

Польскі дневникарі і полїтики не хотять признати сего неперечного факту, що не все населенє латиньского обряду в східнїй Галичинї є польского походженя, що не всї латинники є mazurskie kolonie. Се річ певна і того нїхто з Русинів не перечив, що є в східній Галичинї наслїдком історичних обставин позісталі до нинї мазурскі кольонії (н. пр. Czernilów mazowiecki і Wola mazowiecka і т. п.), або в чисто руских громадах нечисленні мазурскі поселенцї. Однак і се є неперечним фактом, що наслїдком відомих історичних подій доволї значна частина руского населеня нинї дїйсно належить до латиньского обряду, але впрочім зберегла до нинї всї прикмети рускої народности, а іменно руский одяг, рускі звичаї і обичаї і руску мову та свій руский тип, при всїх заходах польских сьвящеників або шляхтичів, щоби сих латинників зробити Поляками. Длятого се чоловікови, який глядить на такі справи здоровими і незапамороченими шовінїзмом очима, видає ся зовсїм природним, що такі латинники рускої народности ледво уміють або й зовсїм не уміють pacierza, що вийшовши з костела розмовляють між собою своєю рідною рускою мовою, що на Wielkanoc коло костела виводять „гаївки“ і сьпівають рускі пісні, зберегають всї звичаї

З поезий Сильвестра Яричевского.

I. Катам.

На крик і на сльози пекучі й риданя і стони,
Кати, не зважайте! Не бійтесь години лихої!
Не вбють вас, могутних, ті крики, ті болї й проклони —
царюйте, раюйте посеред музики такої!

Най плачуть нїкчемні, бо плакать їх рабскее дїло;
най просять ратунку із неба самого — з висока;
най ждуть, щоби небо їм долю, жите подарило —
не бійтесь! не скине їм небо побіди пророка!

І висхнуть ті сльози, замовкне та нута плачлива;
утихне невільник, роптати не стане — надїйтесь, —
і прийде на нього сконаня година страшлива —
тодї він зірве ся до вас і оттого ви бійтесь!

Відень, 3. мая 1898.

II. Sursum corda!

В гору серця! Над ту пекольну силу,
що темноти й пересудів шкарлущу
куе і нарід тисне у могилу —
і над товпу гаситель ів ту злющу,
що мозки й серце люду рада вбити,
серця в гору! ось зірка бе просьвіти!

Замовкнїть стони і кайданів звуки,
у гріб лягла мара неволї люта,
вільні, сильні, нескованії руки
здїйме весь люд і пісня призабута
задзвонить в піднебеснім, яснім полї:
витай, сияй нам тепле сонце волї!

В гору серця! Над сині ленти-ріки,
де муки, злиднї, горе люд приспали
й здавалось — вбили вже його на віки —
й надїї на краснїйші днї пропали —
на місце гробової там гнилизни —
диви, як сходить день нової жизни!

В гору!... і з зойком впали вже кайдани
і перевертнї з дива заніміли
і скаменїли вороги-тирани:
нові веде порядки племя сьміле —
і покарає їх, та не суворо:
навчить їх знати правду і покору...

Відень, 1898.

Число полку.

(З французского).

Волоцюга страшно виглядає, а жите на селї таке красне.

Він один з тих волокитів, яких підчас жнив можна досить часто побачити, а сам виглядає так страшно, що треба було гонити его від кождої хати. Бук, котрим ся підпирає, то таки справдешна розбишацка палка, а на виворотї его полотнянки, замащеної від поту і пороху есть виразно товстим чорнилом вибите число — видко, що то знак або арештантский, або купелевий.

Кілько лїт може єму бути? Нещасте лїт не має. Він іде жваво, як би який молодий парубок, але в рудавій бородї его прокидає ся вже густо сивий волос: єму не встидно, що він такий нужденний. Старий, повстяний капелюх підсунув в гору, синими своїми очима споглядає відважно, а іде босо, щоби не дерти пару великих міцних чобіт, котрі несе в своїй войсковій торбі.

В своїй войсковій, але й страшній поставі іде він стежкою поміж двома ланами, на котрих колосе сягає єму аж по плечі. Не знає, куди веде тота стежка, бо доокола него розтягає ся велика рівнина, як далеко оком гляне, а липневе сонце страшно припікає. З правого боку пшениця, жито, овес, з лївого овес, жито, пшениця; лиш он там дальше в долинї стоять рядом тополї, над котрими полетїв якийсь ворон, а дальше, ще дальше, горби зарослі лїсами, що вкрили ся сїрою мракою.

На небі не видко анї одної хмарки. Волоцюга обтер собі рукавом піт з чола і понурим поглядом розглянув ся по яснім небосклонї.

Минувшого вечера заходив він до кождої хати якогось великого села і держачи покірно капелюх в руках запитував:

„Чи не наймив би ся я у вас на який день до роботи?“

На него видивили ся, змірили его від голови до ніг такими очима, що в них видко було або недовіріе господаря, або страх господинї, і зараз єму відповідали:

„Нї... нї, нам не треба нїкого“.

Мав ще лиш пару крейцарів, за котрі купив собі був кусень хлїба, а відтак ішов змерком жваво дальше. В потоцї, що плив попри дорогу, напив ся водицї і угасив спрагу як яка звірина. Коли настала ніч, ляг де в збіжу на поли, поклав собі свою торбу під голову замість подушки, а що був утомлений, то спав аж до всходу сонця. Відтак встав і аж тряс ся від холоду та серед сьпіву пташків пустив ся в дальшу дорогу.

Волоцюга думав о своїй сумній минувшости.

Він був знайда і виховав ся у якоїсь жінки на селї, до котрої его маленькою дитиною віддали, а котра все его лиш била та поштуркувала — тілько було у него й згадки з его найпершої моло-

народні рускі та одягають ся в народно-рускі одежі. Є то отже дійсно „osobniki ritus latini“ і не дивниця, що „pod siermięgami nie biją tam serca polskie“, а навпаки навіть між ними проявляє ся вже національна сьмідомість руска, як сего мали ми перед двома роками приклад в Тернополи, де латинник-селянин з Бірок записав свого сина до рускої ґімназиї Франц-Иосифа і не дав директорови в себе вмовити, що він є Поляк і повинен сина вписати до польскої ґімназиї.

З другого боку стрічаємо на Руси цїлі мазурскі оселї або нечисленні ґрупи мазурскі посеред рускых громад, що зберегли ще прикмети свого мазурского походженя, свою мову, хоч перемішану в части рущиною, свої звичаї і обичаї, свій мазурский одяг і тип. І той мнимий proces ujarzmienia i ucisk narodowy ze strony Rusinów не здавили їх сих національних прикмет. Була би се задача вдячна для „ludoznawczego towarzystwa Lud“ щоби зробило таку наукову експедицию по східній Галичинї, а сконстатувало би певно, що річи так мають ся, як ми тут се виказали, а не так, як представляють шовінїстичні польскі кореспонденти і ксьондзи, що хотїли би в кождім латиннику на Руси бачити Поляка і польского патріота. З тими дійсними обставинами треба раз польскій суспільности погодити ся, а тодї не буде їх лякати штучно ґазетярами вимальоване „niebezpieczeństwo grożące Polakom ze strony Rusinów“, тодї не будуть дивити ся, що „pod siermięgami nie biją tam serca polskie“, що з тих латинників на Руси, „nie wszyscy umieją mówić po polsku!“

* * *

Як бачимо, Поляки жадають від других справедливости, а самі неодним пригадують загорілих Прусаків. Найлїпше видно се в галицких школах. Справедливо пише з тої нагоди *Прапор* таке:

Педаґоґи цїлого культурного сьвіта годять ся в тім, що підставою до ширеня образованя і науки взагалї есть і мусить бути едино рідна мова. Се-ж річ так ясна і так природна, що над нею годї навіть розводити ся. Тимчасом в нашій Галичинї педаґоґи по шкільних радах кажуть: „Ви, Поляки, будете ся вчити і елементарних відомостий і дальших наук на підставі рідної мови, отже на спосіб европейский. Ви-ж Русини, рідну вашу мову вже знаєте від вітця-матери, а хочете чого-небудь навчити ся, то мусите перед всїм навчити ся „поправне вислављь се по польску“, инакше останьте собі туманами!“ І коли дитина польска навчить ся в школї своєї бодай мови, дитина руска полишити ся мусить одуреним туманом, бо рускої рідної мови щиро не навчить ся в школї а польскою морочать їй голову так, що мусить еї чепити ся духовий дур. Польскій дитинї культура робить ся приступнїйшою, бо так елементарне як і висше образоване побирае она в рідній мові, руска-ж дитина в першій вже хвили елементарного образованя спинена — дуром польщини. А щоби сей дур тим лучше опанував рускі дїти, дають їм учителїв не володїючих мовою дитини. Се-ж система найвиразнїйшого культурного дуру, обчислена на те, щоби рускі дїти не могли зовсїм набути якого-такого елементарного образованя. А ми дивимо ся на сю систему байдужі, що дїти руского народу при сїй системі мусять остати духово мало розвиті, се нас не болить, не іритує зовсїм, бо ми — чи не раби того самого дуру?

Ідїм дальше. Польска дитина не вчить ся по руски — отже в школах зискує тижнево значне число годин на погублене иньших наук. Руску-ж дитину система культурного дуру змушує вчити ся по польски, на що пійде тижнево много годин — з уймою для властивого культурного еї розвитку. Ся уйма мусить бути тим більша, скоро дитина руска, примушувана вчити ся в народній школї чужого їй язика, не іно тратить тижнево много годин на марно, але й туманїе маючи по просту запиханий ледви що розвиваючнй ся ум язикознавством, пригожим хиба псови на чоботи. Не дивуємо ся педаґоґам від шкільної ради, бо знаємо довідно, що они хотять або винародовленя рускої молодежи, або еї затуманеня; але дивувати ся мусимо Русинам самим, що наглядно бачуть систематичне культурне задурене свого народу, своїх власних дїтей, а не здобудуть ся вже раз на унеможливлене сеї системи. Чи припадком не хочемо ми самі, щоби наш народ, ба дїти наші власні через шкільну систему культурно були замучені і задурені?

Або возьмім ось історию краю родинного, а навіть історию Церкви, навану в школах. Істория се анї нашої вчини, анї Христа тріваючого між нардами, а від початку до кінця панеґірик чужої нам а культурно ставшої ся немилівою Польщі. А ту Польщу предсавляє наука шкільна дїтям, ледви що рзвиваючим ся, якимсь мало що не божеством, найсовершенїйшим, непорочним, сятим, і з згадкою о Польщи лучить їм ією танцюристого раю на земли. Ми питаємо: чи так є дїйстно, чи нї? А ели Ви, рускі пастирі, і Ви, рускі родичі, бачите, як культурно задурюють Ваші дїти елементарним образованем коли, чи не запалає неумолимим гнївом ше серце і не напружите всїх сил, обы від того некультурного і безбожого дуру нові поколїня охоронити?

Але йдїм дальше і пригляньмо ся, яких парохіян, яких вірних Господу мусить культурний дур народної школи конечно виховати. Дитину в перших роках уки зразить, отуманить школа конечно, о-ж найважнїйше, що она вимагае є аби дзеці умяли поправне вислављь се ю польску.“ Учитель, що має з дїтьми ло день в день, також знае, чого при паветній системі культурного дуру чеез школу жадають его зверхники і від его. Хиба що він дуже справедливий, уже релїґійний і Русин до того, та побае, щоби руска дитина могла плавно еречитати молитви з молитвеника, заьпівати ритуальні пісні свого обряду; але такі учителї не посіяні густо, а вичайно, если они Русини, то боять ся воєї тїни, а если Поляки, то патріотнирують на всї заставки в школї. Значить: чать по руски так, щоби дитина по пістьох лїтах науки не вміла дати собі рускою книжкою ради; учать по польски силою пари, щоби дитина ломала обі язик; учать боготвореня Польщі, і співанок сьвітових польских. Питаємо знову: Так дїе ся, чи нї? І що се буде за атериял культурний, — ті дїти? Они церквах будуть нїмаками, бо їх з розислу школа не навчила любити Бога, Польщу; они в суспільнім житю стануть або туманами або заведїяками, бо школа ублагородняла їх не наукою і захотою до голосного публичного визнаваня релїґії (доси прецї не спромогла ся рада шкільна на видане підручника до науки церковного співу!), а польскими заведїяцкими співками. І материял так тресований чи буде любити церков, чи поступить він в культурі?

Так, у шкільництві нашім народнім е система: система культурного задуряня дїтий руского народу. Нехай або винародовлять ся, або стануть тумани, невіжи, культурна голота.

А що-ж ми на се, ми, пастирі того народу? Сю систему культурного дуру ведуть одиниці, а їх сила є не всемогуча. Їх сила бере ся з нашої рівнодушности, з нашого мовчаня і прижмурюваня очей; може і з нашого покірного рабства, бо на похиле дерево скачуть і кози. А робота їх є неприродна й неморальна і она не устоїть ся, если будемо однодушні в аґітациї против неї, в осуджуваню еї публично перед лицем народу.

Отже просимо застановити ся поважно: чи ми здужаємо однодушно неумолимим гнївом повстати против систематичного задурюваня дїтий руского народу через школу? Однодушно — бо сила есть у сполученю!

* * *

Bukowinaer Post з 9. вересня думає, що тепер по розвязаню парляменту треба би на Буковинї вибрати таких послів, що утворили би один клюб. Той клюб мав би бути не полїтичний, лише економічний. В полїтичних справах кождий член клюбу мав би волю робити, як сам гадає. Клюб зложений з 11 послів, мав би важне слово, не так, як поодинокий чоловік. „Ми ще — каже — економічно занадто слабі, щоби наші посли могли прилучати ся до ріжних полїтичних партий“.

Не дасть ся заперечити, що гадка се в части здорова, але ми гадаємо, що еї годї буде виконати. Економічний розріст нашого краю залежить також від просьвітного розвою — один без другого не можливий — а на поли просьвіти несправедливі Волохи і Нїмцї певно не будуть поступати з Русинами инакше, як поступали доси. З того вийдуть непорозуміня, які клюб можуть розбити. Хиба що справдї далось би вибрати таких послів справедливих для всїх. Але де є кандидати на них?

дости. А все-ж таки виріс він на здорового хлопчиска і не робив більше нічого, лиш ходив зі старухою збирати ріще. Тої старухи кождий в селї бояв ся, бо еї уважали за чарівницю, а що она була забобонна, то й сама гадала, що она таки справдї чарівниця. Коли бувало знайде в курнику яке трохи не так біле яйце, як другі, то зараз розібе его на перехрестю, бо она, бачите, гадала, що в такім яйци сидить якась гадина. Пізнїйше посилала она его до школи, але там всї его не любили і висьмівали ся з него, бо казали, що він син чарівницї. З того приходило межи хлопцями часто до бійки, а він все кождого побив.

Коли ему було 14 лїт — его кормителька саме тогди була померла — був би він в цїлім сусїдстві не знайшов нїякої роботи, як би не якийсь господар, що взяв ся був возити рінь до зелїзницї. Той наймив его до коний, платив ему 3 франки, давав їсти як псови, а в стайни міг спати на берлозї. Парубки в селї его ненавидїли, дївчата сьміяли ся з него, а що він любив все самоту, то его уважали за придурковатого. Та й не був дальше в сьвітї, як у містї, віддаленім на три милї, аж прийшла бранка і его взяли до войска, віддали до полку піхоти число 75.

Перші часи в полку то були его й одинокою милою згадкою. Перший раз почув він тут, що люди собі рівні, пізнав, що есть якась справедливість. Его ліжко стояло коло ліжка якогось панича, всї товариші тикали собі, і тут — чого він найбільше не сподївав ся — значив кождий чоловік тілько, що й другий, а щоби відзначити ся від других, була на то лиш одна честнота — послух. А що він був чоловік інтелїґентний, хоч мало образований, то став по першім рощ служби капралем, а по другім вже фірером, а тепер вже прикладали руку до чака й ті, що колись висьмівали его в селї.

Але хвиля нерозваги, нетверезість, знищила его. Якраз іменували его були фельдфеблем. Одного дня, коли він мав в своїй кишени компанїйні гроші, випив він три порциї полинівки скоренько одну по другій, а то і якась шалена пристрасть для дївчини з поганими очима, зробили з него злодїя, злочинця. Від тої пори упадав він чим раз низше і низше. Мусїв ставати перед военним судом, а той засудив его на три страшні роки до Альжіру [1]), де треба було жити в

Тепер вже не мав нїкого на сьвітї, хто би був видобув его із тої грязи, хто би був подав ему помічну руку. Жив заедно як волоцюга, то ставав за робітника, то напастував людий. Коли голод его мучив, то він брав ся по трохи красти, а через то познакомив ся і з полїцией. Де ж він перебував через два послїдні роки? — В криміналї. А через послїдну зиму? — Також в криміналї. А від трох днїв не міг він в тих сторонах, де волочив ся, знайти роботи; при тім видав послїдний крейцар, з'їв послїдну окрушину. Що-ж тепер мало стати ся? Що було ему дїяти?

Чоловік той ішов дальше дорогою, аж прийшов коло якоїсь деревляної фіґури, а котрої дощ сполокав вже був давно еї краску. Здвигнув плечима і пустив ся на лїво.

Може на яких двіста кроків дальше побачив він перед собою хорошу, біленьку сїльску хату, що була віддїлена від гостинця зеленою муравою. Якась молода жінка, в синій спідници станула на порозї і кликала до себе малого хлопця, що бавив ся на траві з красним великим псиском.

„Чуєш, хлопче! — Чуєш!“

Дитина побігла чим скорше до матери, а пес став уїдати і великими скоками кинув ся на волоцюгу. Він лиш кулаком погрозив тій хатї, де було богатство, де навіть із цьвітів щастем дихало, а відтак закляв і пустив ся в бік. Так опинив ся він знову на широкій рівнинї сам один, пропащий; его брала ся розпука, а голод таки вже добре ему допікав.

Нараз запіяв когут, недалеко була хата. Волоцюзї хотїло ся страшенно їсти. Тим гірше! Пішов би туди все одно, чи жебрати, чи красти, а хочби й розбивати. Прискорив кроки і незадовго опинив ся перед якимсь малим хутором. Пустив ся сьміло через подвіре, підчас коли перепуджений дріб став ся розбігати на всї сторони, приступив до малої, соломою вкритої хати і взяв за клямку від скляних оверий, але двері не отворили ся.

„Чи есть хто в хатї?“ — гукав він з цїлої сили через кілька хвиль. Нїхто з хати не відзивав ся. Люди, видко, були в поли при роботї. Волоцюга обвив собі праву руку своїм старим, повстяним капелюхом, вибив шибу в дверох, і попробував замок, котрий із середини відомкнув ся, бо не був замкнений на ключ, отворив двері і війшов до хати.

Опинив ся в низькій комнатцї, здаєсь одинокій на цїлу хату. Там стояло ліжко, піч, шафа і стіл, а на столї бохонець хлїба і ніж кухонний, а далї еще й пачка тютюну. З боку стояла тяжка, дубова скриня, в котрій селянин ховає звичайно свої талярики завиті в якімсь старім платку.

Перший раз в житю пустив ся сей чоловік на розбій; хоч его ждала за то кара на ґалерах. Ну, що було дїяти? Який був початок, такий мусїв бути і конець.

Взяв борзенько ніж із стола і приступив до скринї та вже хотїв еї розбивати. Але на стїнї, під котрою стояла скриня, побачив нараз прибитий якийсь папір і став ему приглядати ся уважно; читає, а там стоїть написано: „75. полк піхоти.“ Він призадумав ся.

То був абшит якогось Дїбоа, що служив трубачем в другій компанїї, в третім батальонї.

Отже то він хотїв обікрасти якогось товариша із свого давного полку. Той Дїбоа не служив за его часів, бо дата на абшитї була нова, але він все-таки був з его полку. Став і не знав, що робити.

„Стало ся по дурному!“ — сказав він відтак тихим голосом сам до себе.

Нараз споглянув на стіл, де лежали хлїб і тютюн та вже знав, що зробити. Розкроїв хлїб по половинї, добув відтак з кишенї люльку і капшук — ну, тим чей можна запозичити ся у свого товариша? — відтак вийшов з хати, а заїдаючи хлїб пустив ся стежкою через поля на гостинець.

---

[1]) Французка кольонїя в Африцї, куди висилають за кару злочинцїв, де їх уживають або до роботи, або до служби войскової в пустини против Арабів. страшенній спецї. Коли вийшов із того пекла, із того місця ганьби, нїчо' его так не мучило, як згадка про те, що він так низько упав і та вічна спрага, котру він міг лиш горівкою угасити.

Братска лїга дїтий у франциї.

В роцї 1895 завязалась у Франциї інституция, що має характер філянтропійний а заразом і педаґоґічний. Є се товариство дїтий всякого віку і неповнолїтної молодїжи а називаєсь „Братска лїга дїтий у Франциї“. Товариство се має подвійну цїль: помагати та пільгу нести всякій дитячій недоли а відтак зблизити дїтий родичів маючих з ровесниками убогих верств. Не є се завданєм сего товариства заступити собою яку з істнуючих добродїйних інституций, а лиш тим, що істнують, по змозї помагати. Занимає ся оно вельми ревно розміщуванєм дїтий по захоронках та сїмях звичайно за доплатою, яка походить зі складок членів лїґи як і з несталих доходів, з забав та представлень. Наколи родичі дитини лїґою протеґованої учтиві та лиш з недостачі средств не годні удержати дитини, лїга помагає їм. В першім роцї істнованя 1896 запомогла лїга 100 родинам та знайшла сталі приміщеня 33 дївчаткам та 56 хлопцям. В другім роцї 1897 дістало запомогу від лїґи 296 родин а примістило ся 39 дївчаток і 66 хлопців. Наконець в роцї 1898 підпомогла лїга 246 родин, примістила нових 76 дївчат і 65 хлопців та оплатила приміщенє дїтий давнїйше принятих в опіку.

Кромі сего лїга так в Парижи, де її головне огнище, як і на провінциї, де потворились одвітні комітети, що ґрупують коло себе малолїтних членів, занимає ся всїлякими иньшими роботами, що мають собі цїлию добро дїтвори. Взагалї членам не лишає ся під тим зглядом богато свободи, свобідно їм нести роботу після власного пересьвідченя та відповідно до місцевих обставин: і так одні кружки видають тепту страву бідним ученикам, другі достарчають одїня, иньші знов відвідують дїтий, що приміщені в опіку селяньских родин, або віддані на практику до рукодїльників, иньші еще учать робіт а бідних дївчат головно шитя, деякі знов устроюють спільні різдвяні ялинки, бібліотечки, забави для дїтий, де молодїж маючих верстов сходить ся з бідними ровесниками. У всїй одначе дїяльности віє один дух, який найкрасше пізнати зможемо, наколи приведемо кілька уступів з річного справозданя, відчитаного секретарем лїґи на загальних зборах з дня 11. грудня 1898 р.

В Гаврі комітет Лїґи, що числить 600 членів, устроює спільні снїданки для бідних школярів. Хотяй — пише дописувателька — ми волїли би платити в шкільній кантинї за снїданки, так всеж мусїли еще в сїм роцї роздати 1800 квітків на хлїб, бараболю, мясо і уголь, щоби допомогти дїтям хорим, або таким, що ходять до шкіл, де нема кантини. Більше менше 75 дїтий їсть у школї снїданок на наш кошт, а 5 маленьких умістило ся в захоронцї. Роздало ся 1340 одягів і 120 пар кальошів. Не забуло ся також і на дарунки на коляду. Двайцять дївчаток приходить кождого четверга рано і шиють у сали, яку відступало нам товариство торговельних помічників. Задумуємо заложити невеличку бібліотеку, де можнаби що тижня книжок пожичати. Наше дальше бажанє, — каже предсїдателька товариства — кождому членови визначити певне якесь завданє; всякий після вподоби може відвідувати дїтий, приміщених у захоронках або по селах, або допомагати дїтям, що живуть в родинах, або наглядати дївчагок, що по четвергам сходять ся на спільну роботу. Всякому вільно вибрати собі роботу, але як раз її вибрав, нехайже совістно виповнює се, до чого взяв ся.

В Ґре (Gray) устроєно в ратушевій сали забаву для дїтий, куди зібрали ся дїти-члени Лїґи та їх „гостї“, себ-то бідні дїти. Частунок уряджено дуже простим способом. Кожда дитина, член Лїґи, принесла з собою підвечірок, очевидно на сей день в більших порциях і тим дїлили ся по братски з запрошеними бідаками. Як благодатний є вплив такого зближеня дїтий богатших з бідними, нехай посьвідчить сердечний лист одної дївчинки, що пише в ньому: „Думаю, можна було сего року зробити далеко більше доброго, наколиб ми були знали, що то є нужда. Поки її не видить ся зблизька, легко можна себе вважати чимось добрим. Я сама аж тепер відчуваю, яка поверховна була в мині любов добра та кілько то разів в сїм роцї приходилось менї терпіти та встидати ся, що так мало в менї любови. Менї та всїм нам вчинила Лїґа правдиве добродїйство, бо навчила більше щирости в чувствах і горячійшого бажаня добра.

В деяких комітетах, пр. в. Сент-Етіен (Saint Etienne) вийшло богато нових проектів, що в недовзї мають перевести в дїйстність забави для дїтий, ялинку на коляду, робітнї, бібліотека, відчити, ілюстровані маґічними лїхтарнями, ігри на вільнім воздусї, як гра в пилку, а в тім всїм має брати участь убога молодїж. Наконець вельми уваги достойним представляєсь послїдний проект секретаря Лїґи П. Дешарма, який подає в своїй відозві „до молодїжи“. Бажає він, щоби Лїга дала почин до твореня малих кружків молодїжи, зложених з більш-менш 20 участників, з всїляких верстов суспільних, але щоб всї мешкали в сусїдстві, та були більш менш ровесниками. Кружки сї не моють прибирати характеру товариств унормованих уставом, але щоб цїлею їх було улегчити товариске зближенє дїтий всяких верстов; тож найкрасше, щоб кождий такий кружок називав ся: приязнь. Кружок такий сходить ся часом послухати якогось приступного цїкавого відчиту, або на спільне читанє, спільну прогульку, а на сьому тлї утверджують ся товарискі відносини та нераз з такого може виробитись і тревала приязнь на цїле житє.

З черги перейдїм до уставу сего одинокого в своїм родї товариства, що нинї числить в усїх закутинах Франциї до 13.000 членів і посїдає свій окремий орґан, квартальник, де поміщують ся докладні справозданя з дїяльности Лїґи, як також гарні пориваючі відозви стихами і прозою, що розширюють поміж молоде поколїнє високі ідеї милосердя, солїдарности та братскої любови. Часом навіть визначнїйші писателї беруть участь в сїй правдиво педаґоґічній пропаґандї, так що надибати там можна твори таких сил як Sully Prudhomme, Emile Faguete, Edm. Rostand, Iean Richepin і и.

Лїга складає ся: 1) з членів дїйсних малолїтків, 2) з членів дїйсних дорослих і 3) з членів почетних. Членами дїйсними можуть бути лиш з молодїжи, головно ученики та ученицї всїляких наукових заведень; люде старші можуть бути лиш почетними членами. Дїйсні члени платять найнизшу вкладку 2 франки річно, почетні найменше 12 франків. Розділюванє запомоги і пропаґанда милосердя належать до комітету загального і місцевих комітетів, однакож під наглядом адмінїстрацийної центральної ради, що управляє фондами Лїґи. Комітет загальний складає ся з адмінїстрациної ради і 15 дїйсних членів, яких загальні збори вибирають на 5 років. Комітети провінціональні вибирають всї члени Лїґи даної місцевости, — належати до них однак можуть виключно члени дїйсні себ-то молодїж. Кождий такий місцевий комітет складає щорічно справоздданє зі своєї дїяльности центральній радї адміністрацийній. Члени надсилають вкладки комітетови місцевому, а від него в заміну дістають всякі документи: як орґан Лїґи, відозви і т. і. Кождий новий член підписує ось яку декларацию: „Пирікаю помагати з цїлого серця і в міру сил моїх та здібностий братям моїм нещасним, бідним та опущеним дїтям. Прирікаю також складати щорічно 2 франки яко вкладку“. Так у сїй формулї, як і в цїлій дїяльности Лїґи, якої нарис ми ось тут подали, пробиває одно стремлїнє, над яким повинна педаґоґи призадуматись. Як всяка людска справа, так і Лїга та має свої слабі сторони, деякі прояви, як пр. устроюванє льотерий або балїв на дохід дїточого товариства, можуть викликати критику, що до своєї педаґоґічної вартости, участь старших в виду надто скомбінованої орґанїзациї може трошки за велика, а роля дїтий, сообливо меньших ограничуєсь часто виключно на зложенє вкладки; так всеж треба похвалити сю провідну ідею, якої метою зединенє всїх дїтий Франциї, а затим зединенєм усїх родин піокликом братства та солїдарности. *„Учитель“.*

НОВИНКИ.

Чернівцї, 11-го вересня 1900.

Є В. Цїсар відїхав сегодня з Відня на маневри під Яслом в Галичинї з ним їдуть архикнязь Райнер, баварский князь Юрій дружина (світа).

Ф краєвої господарскої школи в Чернівцах ходило минувшого року 96 учениів. З них 30 було рим.-кат., 8 унїяті, 3 вірмено-католиків, 27 православних, 4 протестанти і 44 жидів. Русинв ходило до школи дуже мало, як взагалї наших людий все ще треба і просити і сварити, щоб застановили ся над своїм власним добром і посилали дїти до школи. Жидів у порівнаню з нами є дуже мало, а їх повно у кождій школї декотрі школи, н. пр. реальна у Чернвцах, майже цїлком жидівскі.

Смерть на ринку. В Чернівцях на ринку помер у пятницю нагло листонос Зелїка. Єму нараз зробило ся недобре, він упав і за кілька хвиль уже не жив. Богато людий обступило нещасного, а коли прикликаний лїкар сказав, що вже нема нїякого ратунку, покійного відвезли до дому.

22 лїтна мати II-ьох синів! В Парижи живе молода ґрафиня Дерошмаль, що має всего 22 лїт а вже мала 11 синв, бо все приводить вона на сьвіт або близнюків або трояків, а навіть за першим разом чала вона чвораки. — А найдивнїйше се, що і всї дїти живі, сильні та здорові і матери се нїчо не шкодить. Найстарші чотири синки-чвораки мають по 4 роки.

Син мінїстра-злодїєм! Син славного з шахрайських виборів італїяньского мінїстра Кріспійого, який правив Італїєю за часів убитого короля Ґумберта, украв великі гроші в одної ґрафинї і втїк до Америки. Недаром в Італії зростає анархізм, коли там такі панки-злодії правлять державою.

Найстаршим чоловіком на сьвітї є Португалїець, Бруно Котрін, що має тепер 150 лїт і живе в бразилїйській столицї, Ріо-Жанейро.

Нові смертельні зарази у худоби появили ся в Швайцариї і Франциї. В Швайцариї худоба зачала хорувати на висипку (прищі) на хвостї. Від тої висипки цїла худобина захоріє і гине. Ся хороба є дуже заразлива та кидає ся і на людей. — А знов у Франциї стали корови, свинї, кози і вівцї хорувати на губчасту висипку в ротї, горлї і грудях, причім є горячка і худоба гине. І ся хороба є дуже зуразлива і розширила ся вже на пів Франциї. — Наш уряд повинен добре пильнувати границь, аби єї хороби не заволїкли ся до Австриї.

Борба о хрест веде ся між громадою Пикуловичі, перемиського повіту, а перемиським епископом Чеховичем. — Громада, виставивши нову церкву, завершила єї трираменним хрестом. Епископ казав замінити сей хрест на двораменчий, бо, як звісно, папа римський за намовою польских єзуїтів заказав уживати трираменних хрестів, — нїби то вони московскі — хоч то неправда, бо в самій Москві хрести є тілько двораменні а трираменних хрестів уживано тілько на на нашій рускій земли. — Пикуловецькі люде не хочуть тепер зміняти хреста а епископ не хоче сьвятити церкви. А винні всему Єзуїти та римські клерикали, що їм захотїло ся обрізувати руські хрести, і що все мішають ся в церковні руські справи.

Щедрий селянин. П. Іван Василик, господар з Іванівки, богородчаньского повіту, зложив 2 тисячі корон на заснованє райфайзеньскої каси в своїй громадї, за що належить ся ему гідна похвала. — Коби тепер тілько уцтиві люде взяли касу в свої руки, аби красні заміри п. Василика не пішли на марне.

Фонетика у Франциї. Доси Французи не писали фонетикою, бо в них здавна була етимольоґічна правопись і всї нею привчили ся писати так, що тяжко було їм до фонетики наломити ся. Але французькі учені бачили, що то немудро писати так, як не читає ся і стали домагати ся заведеня фонетики. — Тому французький мінїстер осьвіти видав тепер наказ, щиби в школах завести таку правопись що ще на-пів етимольоґії, але на-пів вже фонетика. Та французькі учені кажуть, що треба завести фонетику цїлком, то дїтям буде лекше вчити ся письма та читаня і просьвіта скорше буде розширяти ся.

Скаменїлий чоловік. В Нїмеччинї, на берлїнську клїнїку зголосив ся до лїкарів чоловік, що каменїє. — Се така хороба, що всї жили, мясні (мускули або мясні части тїла) і стави вапнїють і чоловік не може тїлом свобідно рухати. Навіть губи не може той чоловік отвирати і тому годує ся його течами (рідким їдлом) через срібну рурку проведену між зуби до горла. — Лїкарі не знають ще способу на ту слабість і сему чоловікови прийде ся небавом вмирати.

На „Народний Дім“ зложили: Вп. Мих. Данчул зі Стебнів зібрав дрібними датками 22 кор., Петро Войновский на книжочку 40 кор. 40 сот. на котрі зложились: Димитер Бурак 10 кор., Петро Войновский 4 кор., Вікторія Войновска 2 кор., Алексій Войновский 1 кор., Павлина Войновска 1 кор., Володимир Войновский 1 кор., Осипа Войновска 1 кор., Ольга Войновска 1 кор., Максимилїян Войновский 1 кор., Наталка Войновска 1 кор., Осип Войновский 1 кор., Олена Ґраматовичова 4 кор., Юрій Ґраматович 4 кор., Катерина Задорожняк 10 сот., Іван Козуб Тимоф. 10 сот., Мария Дроздовска 4 кор., Георґій Рудик 20 сот., п. Warteresiewicz 4 кор. Іван Казюк з Панки на книжочку 12 кор., **разом 2607 кор. 65 сот.** — Членьскі вкладки зложили: Вп. о. Юрій Калинюк 10 кор., п-ї Теодозия Маер 10 кор., разом **112 кор. 30 сот.** — Сердечна подяка.

Воячина.

Чи вільно чоловікови розпечатувати листи своєї жінки? Про се питанє каже нїмецке право так: „Особисте відношенє чоловіка до жінки є таке, що чоловік в разї непорозуміня має право рішати лише в таких справах, котрі відносять ся до спільного житя супругів“. Запечатаний лист на адресу жінки не належить до таких справ; противно тут жінка рішає, чи в листї мова про спільні подружні справи та чи може чоловік его прочитати. Що до листів, котрі жінка пише до третьої особи, то зміст сего листу може також відносити ся до спільного житя супругів, і в такім разї має чоловік право рішати. На перекір жінцї признавати собі се право чоловікови не вільно. Він може заборонити жінцї писати лист, котрий відносить ся до їх спільного житя, але спинити єї не може. Також не має чоловік права самовільно отворювати жіночий лист і читати, що в нїм є. Отже не вільно чоловікови самовільно розпечатувати листи жінки, навіть як би єї підозрівав о супружеску віроломність і на підставі того листу міг єї віроломність доказати. Радше міг би в такім разї від дотичної власти жадати конфіскованя і розпечатаня того листу в его присутности. Також не може чоловік жадати від уряду почтового видачі листу — чи то до его жінки — чи від его жінки.

Повила з грушок найлїпше робити з мягких лїтних грушок, але можна і з иньших. На 5 кільо грушок треба взяти пів кільо винних яблок, 2 лїтри води і 2 ґр. ганищу. Яблока і грушки обмивають ся, наливають ся водою і варять ся з анишем доти, доки аж не розварять ся, при чім треба їх заедно добре розколочувати. Розварену фарамушку перетирає ся через сито і варить ся знову в кітлику або рондли доти, аж добре згусне, так, що набрана на ложку, не буде вже стїкати з неї. При вареню треба добре мішати умисне до того зробленою лопаткою і вигортати з дна та боків кітлика, щоби повила не пригоріли. Зварені повила треба зложити до камінного слоя або горшка, а коли вистигнуть, обвязати перґаміновим папером і держати в сухім, продувнім місци.

Студент університету

з Росиї, котрий знає добре росийску, француску, анґлїйску і єврейску мову, дає лекциї тих мов і конверзацию. — Адреса: *М. Пінъковскій*, ул. Кучурівска ч. 14.

Запрошене до Субскрипциї

на 1.000 акций III. емісиї

Галицко-буковиньского акцийного Товариства для виробу цукру

в Переворску.

Галицко-буковиньске акцийне Товариство цукроварного промислу

побільшає свій акцийний капітал 3,350.000 к. на **7,000.000** к., подїлений на 7000 акций по 1.000 к.

Цукроварня в Чернівцях вже починає ся будовати і на кілька років має вже запевнений ґрунт під бураки понад 4.000 моргів. Фабрика увійде в рух в осени 1901 року. Буковиньский релїґ. фонд дарував під ту фабрику 40 моргів ґрунту в Жучцї, коло Чернівців над Прутом, а надто субскрибував вже з гори 350.000 к. в акциях Товариства по курсї 110% і взяв удїл в оборотовім капіталї з квотою 350.000 к. на 30 років. Край Буковина, під тими самими услівями субскрибував 100.000 к. і увільнив фабрику від краєвих додатків від податків на 15 лїт.

Цукроварня в Тернополи буде функціонувати від осени 1902 р. ґрунт під будову тої цукроварнї находить ся в дуже для неї користнім і відповідним місци, а громада міста Тернополя жертвувала на закупно сего ґрунту 30.000 к., в додатку увільнила фабрику від громадских додатків від податків на 15 лїт. Ся фабрика має вже запевнених понад 3.000 моргів плянтаций під бураки.

Кожда з тих цукроварнів есть в той спосіб уряджена, що буде могла денно 8—10 тисячів метричних сотнарів бураків переробити, бо дотеперішна **Цукроварня в Перезорску** переробляє також 8.000 сотн. метр. бураків денно.

Сї фабрики будуть перерабляти цукор сирий і криштал на експорт, а надто обслугувати їх ме **рафінерия в Переворску.**

Всї три фабрики, в Чернівцях, Переворску і Тернополю, будуть враз з рафінериєю в Переворску проваджені яко одно підприїмство і на загальний рахунок п. п. акционарів всїх трох емісий в сполученій скількости 7.000 акций на 7.000 к.

Уміщенєм акциї III ем. в скількости 3.650 штук, а в іменній квотї 3,650.000 к. заняли ся підписані банки. З сеї скількости уміщено до тепер кругло 2.650 штук в сполученій квотї 2,650.000 к. — отже полишає ся ще до уміщеня кругло **100 акциї в квотї іменної вартости 1,000.000 к.,** на котрі розписує ся **СУБСКРИПЦИЮ** під слїдуючими услівями:

I. Курс тих акций устанавляє ся за іменних 1.000 к.

а) для акціонарів I. і II. емісиї по 1.050 к.
б) для нових акціонарів по . . 1.100 „

УВАГА: Пп. давнїйші акціонарі, по мисли статуту мають право на одинацять давних, побрати по зниженім курсї дванацять нових акций; посїдателї меньшої скількости акций I. і II. емісиї мають право до побору по зниженім курсї (1.050 к.) тілько нових, кілько посїдають старих акций. Опция та може бути виконаною лиш до 30. вересня 1900 р.

II. Кождий субскрибент має при субскрипциї зложити задаток 50 к., а вплата субскрибованої квоти наступить в слїдуючих ратах:

15. жовтня 1900 р. старі акціонарі по 300 к., а нові по 350 к. від акциї. Задаток вчисляє ся в рату.
1. квітня 1901 р., 1. жовтня 1901 р. і 1. квітня 1902 р., по 250 к. (словами двастопятьдесять).

УВАГА: Хто з пп. субскрибентів хоче акциї в цїлости вплатити, тому буде бонїфікувати ся 5% відсоток від дня вплати аж до повисше установлених термінів ратальних.

III. На повисші акциї можна субскрибовати від дня оголошеня сего проспекту до 30. вересня 1900 р. именно:

в Кракові: в філії Банку гіпотечного,
„ філії Банку краєвого
в Тарнові: „ Заступництві Банку краєвого,
в Ряшеві: „ Заступництві Банку краєвого,
в Перемишли: „ Заступництві Банку краєвого,
у Львові: „ Банку краєвім,
„ Банку гіпотечнім
в Станиславові: в Експозитурі Банку гіпотечного
„ Заступництві Банку краєвого,
в Тернополи: „ Філії Банку гіпотечного,
„ Заступництві Банку краєвого,
в Чернівцях: „ Філії Банку гіпотечного,
„ Буковиньскім Закладї кредитовім

IV. По доконаній субскрипциї застерігають собі підписані банки довольний придїл штук, з першеньством на підставі укладу з буковиньским фондом релїґійним **для буковиньских інтересентів** до скількости 250 штук.

У Львові, дня 31. серпня 1900.

Банк краєвий Королївства Галичини і Володимириї з Вел. Княж. Краківскім.

Ц. к. уприв. Галицкий акцийний Банк гіпотечний, **Буковиньский Заклад кредитовий.**

Галицке Акцийне Товариство цукроварного промислу в Переворску позваляє п. п. плянтатором бураків так переворскої фабрики як і нових фабрик, виплачувати частинами свої акциї бураками, в слїдуючий спосіб:

I. рата платна готівкою як повисше сказано для загалу акціонарів, дальші 75% помінальної вартости акциї будуть розложені на 5 лїт по 15% платних доставою бураків в відносних 5 роках. Плянтатор. в той спосіб вплачаючий, має право побираня дивіденди від цїлої акциї за стягненем лиш сего проценту, котрий Товариство пожичаючому банкови заплатить від узисканої на ті акциї пожички. Плянтатори тернопільскої фабрики зі взгляду на 2-лїтну будову, будуть платити I. рату бураками в осени 1902 р., а від осени 1902 р. будуть побирати дивіденду в відносинах вплати, по замкненю **I-шої кампанїї цукроварнї черновецкої.**

Дальше подає Товариство до відомости:

що 2½% цїлого акцийного капіталу можуть бути подїлені на удїли по 200 к. именно, або по 200 к. після емісийного курсу. Удїли мають бути вплачені ратами, в тих самих термінах, які приписує ся для цїлої акциї, а виносити будуть: 1-ша: 70 к., а кожда наступна по 50 к. Удїли можна вплачувати також бураками, в анальоґічний спосіб, як цїлі акциї, значить 1-ша рата готівкою, а пять наступних бураками по 15% річно.

Висше підписані банки по мисли повисшого завідомленя, принимають зголошеня так п. п. Плянтаторів бураків, як і відбирателїв на удїли, на акциї і порозумівають ся з Товариством що до способу сфінансованя тих зголошень.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Відсутнє число

Ч. 105. Чернівці, неділя дня 3. (16.) вересня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Сегорічні москвофільскі подвиги.

По довголїтнім відпочинку наші „настоящіе Русскіе“ схотїли подати познаки житя. Дня 24. мая відбули ся загальні збори „Русскої Ради“ і „Галицко-русскої Матиці“ у Львові. Збори Р. Ради мали таку програму: „1. Открытіе собранія и выборъ президента на совѣщанія. 2. Отчетъ о дѣятельности уступившого комитета. 3. Выборъ новаго. 4. Рефератъ о положеніяхъ края и краевыхъ отношеніяхъ. 5. Рефератъ о положеніяхъ державы и о взаимоотношеніяхъ державы и русского народа. 6. Перемѣна устава. 7. Предложенія членовъ.“ Збори отворив А. Добряньскій. Почав тим, що товариство „русско-народной партіи“ не проявило на внї тої дїяльности, до якої по статутам було обовязане, і якої члени мали повне право вимагати. При тім складав вину на консолїдацию народовців з радикалами, кажучи, що нова національно-демократична партия зірвала в остатній хвили з „краевымъ русскимъ выборчимъ комитетомъ“ *і тим чином обмежила їх на самих себе.* Головною задачею „Русской Ради“ уважав др. Добряньскій впливати при виборах на правні тїла. Хід думок референта о. Сеника був такий: Положенє краю „плачевно“. Біда всюди крайна. Податки, полїтичний гнет, брак промислу, дрібне хлїборобство без нїякої опіки, щевцї і ткачі „переобременни налогами“, властителї більших посїлостий побирають з видїлу краєвого тисячі на мелїорациї і дреноване своїх земель, а селянин нїчого. Угорщина засипає нас своїми продуктами. Плян працї зібрав о. Сеник в трьох точках: 1. Потреба поправи селяньского добробиту, справедливе роздїленє податків, парцеляция поміщицьких і камеральних дібр, і потреба дешевого кредиту для селян. 2. Реформа шкіл. 3. В полїтичних відносинах полїпшене і знижене оплат адміністрациї, відповідно зі стремлїннями президента міністрів Кербера, вкінцї протест против lex Гупка і lex Дунаєвскі. Другий референт виголосив А. Мончаловский. На предложенє о. Крушиньского рішено передати оба референти до „свидѣнія“ центр. правительства в формі меморіялів. Дальше рішено змінити статут товариства в тім напрямі, що для важности постанов на зборах потрібна присутність 50 членів. Крім того зобовязано видїл, щоби на случай нових виборів до парляменту „созвалъ заблаговременно собраніе мужей довѣрія, для обсужденія отвѣтной тактики, а такожъ заблаговременно приняти мѣри по случаю предстоящей конскрипціи“. До протоколу зборів подано, що п. Вахнянин в часї принятя делеґаций в Будапештї представив цїсареви ідиллїчні відносини в Галичинї і минув ся з правдою. Вкінцї рішили вислати телеґрафічне поздоровленє дотеперішньому голові А. Дїдицькому до Абазиї.

Того самого дня відбули ся, як сказано, щось по десяти лїтах, збори членів „Галицко-русскої Матици“. Отворив їх голова др. І. Дельскевич. Секретар канцелярії „Г. р. Мат.“ виголосив справоздане про дїяльність „управляючого Совѣта“. „Общество“ видало за час від остатнїх зборів 1/XI 1895 до тепер усього два томи „Литературного Сборника“, в якім була поміщена „Сводная Лѣтопись“ А. Петрушевича. Товариство має тепер 202 членів і дім, що приносить річно 600 зр. доходу. Доходи сї „могутъ быти употреблены на литературни цѣлы“. Каса товариства мала з днем 16/V: 2.800 кор. в цїнних паперах, а 3.297 кор. 7 сот. на вкладкових книжочках. В маґазинї товариства лежить 16.475 книг і брошур власних видань. Около 10 бесїдників забрало голос і всї годили ся на те, що „Галицко русска Матица“, „по розличнымъ причинамъ не проявила такой дѣятельности“, яку була повинна, і висловили бажанє, щоб вона на будуче стала „средоточіемъ литературной и умственной жизни галицкой Руси“. Збори віддали новій радї управляючій два проєкти зміни статута для провірки і поручили їй скликати нові надзвичайні збори найдальше до 6 недїль. В обох тих зборах видно змаганє наших москвофілів, оживити дїяльність своїх напів завмерлих інституций і в обох випадках осторогою для тих змагань служить приклад живої і плідної дїяльности українско-руских институций, від яких москвофіли хапають ся переймати і готові форми (полїтична орґанїзация), і провідні думки (рудименти полїт. програми) і навіть наукової працї (пляни реорганїзациї Гал. р. Матиці). Певна річ, дещо потрібне для сего вони мають, особливо грошi; брак ім тілько одного, найважнїйшого, живої ідеї, тїсної орґанїчної єдности з рідним народом, його мовою, минувшиною і традициями, віри в його сили і в його будущину. Оден з участників обох зборів так описував їх в „Дїлї“ (ч. 119): „В краю читателї „Галичанина“ думають певно, що збори „Русской Рады“ та „Галицко-русской Матицы“ відбули ся справдї так „величаво“, як се описано в „Галичанинѣ“. Тимчасом на мене — а знаю і більше таких — зробили вони попросту пригноблюче вражінє. Передовсїм вже що-до самого числа участників зробили збори фіясko. Найбільше ще явило ся на зборах Львовян, та і то, щоби їх більше було, постягано всїляку молодїж, з котрої ледво чи хто і мав право бути на зборах. Замітно було, що з духовеньства львівского явив ся всего один сьвященик, а з краю прибуло не більше сорока осіб, — самі люде *minorum gentium*. З селян не прибув таки нїхто, хоч робило ся задля того енерґічні заходи.

„Наради випали дуже млаво, без житя. Характеристичне було се, що на перший плян нїби менери сторонництва висунули ся вже отверті полїтичні руссофіли Мончаловский і др. Дудикевич зі своїми обединительними скрайностями; прикро вразило се богато участників з провінциї. Мончаловский і Дудикевич хотїли би конче всю партию загнати в рішуче і отверте всероссійство не тілько в лїтературі, але і в полїтицї, а на се значна часть сторонництва з провінциї не годить ся. Через те скрайність, чи то — сказати би — консеквентність, з якою Дудикевич і Мончаловський, пропаґують руссофільство, викликувала на зборах фальшивий стан, котрий всї мимохіть відчували. Так пр. слїдом „Галичанина“ і за приводом Дудикевича і Мончаловського,

СИЛЬВЕСТЕР ЯРИЧЕВСЬКИЙ.

Задоволений чоловік.

Кельнер принїс пива, ми — себ-то я і Малюк, руский робітник — штуркнули ся шкляницями по чесному галицкому обичаю, щоб і вухо щось із того мало, що ми пемо.

За хвилю заволодїв нами той настрій, який приходить звичайно тодї, коли спіткають ся два знакомі і бажали би під свобідну хвильку дещо взаїмно собі розповісти.

Ми не дармували, тутки сказати-б: не мовчали.

Якось прийшла черга на Малюка. Прийшло само собою.

...А я вже тут над Дунаєм три роки слюсарюю, — став говорити Малюк.

— Тепер я на желїзници. Добре іде, коби так дальше! А то вже годї було видержати в тій Галилеї, не проти ночи згадуючи! Як ви були тому пять лїт на прогульцї в нашім селї, тодї ще було як-так. Але потому — прийшли вибори, перекупство, різанина — чистий допуст Божий! Я не міг дивити ся на тоті порядки, на тих запродайників-хрунїв, на цїлу тоту господарку... Моїх братів — знаєте їх Миколу і Леська — тягали і тягали то по староствах то по судах. І я не сидїв спокійно. І мене розрухували.

Довго те тягнуло ся. На правду сказати — менї жите остогидло. Менї Бог дав якусь инакшу душу чи що таке. Який я спокійний — знаєте мене, але там у дома під тоті часи я був такий, що був би палив, різав, купав ся у крови... А все за тоті страшні порядки та за тоті порядки!...

Я таки добре зробив — сам бачу тепер — що віддав братям до ужитку свою частину тай гайда! у сьвіт. Щоб тільки дальше і дальше! Менї здавало ся, що моє серце пукне з люти і болю, коли там остану. І воно справдї втихомирило ся...

Ну, всеж то — прецїнь якась дорога тай люди нові, звичаї, мова — всьо.

Я вибрав ся до Відня, бо чув нераз від робітників у Перемишли, що в далеких десь там містах жиють робучі люде далеко лїпше як у нас. Виборoли собі які-такі права і сам люд мудрійший і більше чоловіколюбний, як наші панки-хлопогризи. Казали перемискі робітники, що от у Відни то робітник — пан: мясо їсть, пиво-вино пе, куда хоче вступить, всюди его шанують, бо мусять шанувати. Я бачу, що вони призвичаїли ся до робітника, бо якже таки инакше?

Гей, гей — чи ти думав коли, Малюку зі села, де наші щетинясті фрайцузи кажуть рано в вікно „добрий день“ — а вечером „добраніч“ — чи ти гадав, що будеш заїдати — як сам пан — ґуляш, пити пиво в такім палацу, в такій церковцї з позо лоченими стовпами! Сидиш тутки розвернувшись при стоїї, прийде Нїмчик, скаже „Guten Morgen!“ або яке иньше делїкатне слово і тодї доперва сїдає до стола. Кельнери в чорних підтятих кацабайках підскакують коло тебе, як молоді антипки — а кождий до тебе каже „Sie“ — а не „ти“ або „посунь се, хлопе, пшеце відзїш, же пан ідзе!...“

Добре ту нашим людям, їх ту хвалять, бо до роботи витревалі. А робота, на правду, не тяжка. Я в селї робив потроха ковальство, а коли ту приїхав знайшов собі роботу при будові, а потому, розглянувшись добре, роботу в слюсаря, грубшу роботу, то правда, але все таки роботу. По нїмецки то якось ще у войську пробував я отвирати рот, а тут — то вже і говорити пускав ся. Тепер, як здорові чуєте, говорю так, як віденьский робітник. В роботї, при желїзници навчив ся ще лїпше:

Але от що до мене було чіпило ся; не згадаєте, хоч як. От — знаєте, я вже старший собі парубок був у себе дома, а ту на чужинї нараз так банно якось стало за тим, що чоловік своєї сїмї не має. Час прийшов, бачите, а якже!

Наївши ся, напивши ся — давай, женити ся! — повідають. Таки оно й так. Чоловік нїколи не терпів такої біди, яка по людях ходить, не голодував нїколи, а ту таки ще лїпше, бо їда і трунок дуже ладні. Але меньше о те. Вже і грошики є: близько два леви денно — се не шутка! Наскладало ся дещо. Але як вийдеш вечером з роботи, зайдеш дещо поноїсти в реставрацию, а потому вступиш у свою хату, тодї доперва пізнаєш, що то — самота! Мешкаю в бідпїйших людий, маю ліжко в передпокою. Як верну в хату вечером, они вже сплять, бо рано на роботу треба. Також робітники. От сяде чоловік собі на скраю ліжка — в темноті, а ту думки наче тоті пташки прилїтають. Одна за другою, одна за другою. То сумна, то весела. Скачуть вони, танцюють. Згадає ся рідна стріха, рідня, братя, замужня сестра, небіщики батьки... Потому і те, що от вернути-б, вернути-б до хати, а не волокитою жити між чужими. А тут приходить знову щось таке, неначе обмерзїнє і так нїби голосно до тебе кричить: де хочеш? до дому неволї?... І я відганяю тоту гадку, що радить вернути до краю... А потому приходить иньше на голову: ти сам, одинокий на чужинї. Яка тобі ту розкіш? Вернеш до дому, нї тебе кому привитати, нї заговорити ласкавим словом, нї обтерти вугляної порошини на твоїм чолї... Ти сам...

Знаєте, мене такий дивний, дитинний жаль нераз брав, така нудота опадала і огортала така туга, що я собі постановив конечно вишукати якусь дївчину й оженити ся. Вірте минї! Але тілько руску дївчину, щоби мене розуміла! Щоби розуміла не тілько словом, але і чутем, бо руске серце — руске чуте. Такого чутя не заступить чоловікови нїхто на сьвітї...

Незадовго я став ходити до рускої церкви, пізнав ся з рускими робітниками і студентами. На серцю стало весело. В церкві побачив пару дївчат-Русинок.

хто тілько вибрав ся на зборах зі словом, вішав пси на народовців і на „малорусскій сепаратизм“ (п. Яворський назвав руський національний рух найбільшою „язвою“); а тимчасом кождий відчував, що якось сьмішно так відзивати ся партиї, котра очевидно марнїє і зводить ся нї на що, і то як раз на користь тих „сепаратистів“.

„Так само старали ся всї бесїдники на зборах доказувати, що „малорущину“ треба нищити і всюди в приватнім житю та в урядах заводити чистий „русскій языкъ“; а тимчасом з бесїдників промавляло лише двох „по русски“ — о скілько иньші, котрі тої штуки не втнуть, могли се осудити, — а оден калїчив в неможливий спосіб, иньші-ж промовляли чисто по руськи, значить, мовою „сепаратистов“!

„По зборах мав я нагоду говорити з иньшими участниками нарад, а в тїснїйшім кружї, по-за плечима проводирів найшлось богато таких, що зовсїм отверто висказували свої сумнїви що-до полїтики, указуваної Мончаловським та Дудикевичем.

„На зборах говорено також і про орґанїзацию „русско-народной партіи“; але, як знаю від проводирів з провінциї, орґанїзация тота переводить ся лише на папери, бо партия в жаднім повітї не має на стілько сил, щоби де-небуть справдї перевести орґанїзацию. Взагалї львівска команда партиї у всїм намагає на свій лад наслїдувати „сепаратистов“; але з моїх помічень на зборах я прийшов до пересьвідченя, що те все — пусте самодурство або й дуренє людей.

„Взагалї на кождім кроцї відчувалось і бачило ся брак житя, а зі зборів виніс я те вражінє, що „русско-народная“ партия переходить уже в стан повного занепаду і розкладу, а на її могилї остане ся хиба сам крайно руссофільський малий кружок без всякого значіня і впливу“. „Л. Н. В.“

Багато з них остає в обовязку чи там у службі по віденьских домах. Ну, тепер стало ще веселїйше. Правда, що дещо минї і не подобало ся в наших людий. Минї зараз впала гадка, що сего я дома на наших людях не бачив. Деякі робітники й дївчата говорили по руски так, що пожаль ся Боже! Трохи по нїмецки, трохи по чески, по польски, по хорвацки чи як там — чисто наші урльопники. Але й таких урльопників у нас тепер не багато. Звісно — нарід мудрїє. Слухав я, слухав, а далї став питати: Щось ви, кажу, калїчите по руски! Ви руска людина? А — відповідають минї — ми рускі люди, але давно вже у Відни, вічно зі Швабами, Чехами, „Кроватами“ — то помішало ся... А друге, що не подобало ся минї в тих наших „Віденьчуків“ — то ся якась дивна вдача у них: один уважає себе мудрійшим від другого, хоч один і другий на купу мало що вміють в порівнаню до ческого або нїмецкого робітника; сварять ся межи собою, підозрівають себе взаїмно в нещирости, зглядом себе зарозумілі і до всякої спільної роботи — як вони кажуть „ворґанїзациї“ — неохочі і нездатні. Се все може тому, що в Галичинї мусїли кланяти ся в ноги всякому „тягниверетї“, а тут они почули — волю...

Але — Боже-ж ти мій! — і те добре, що вбирають ся як паничики і їдять-пють добре! А там бідний нарід голодував так!...

(*Конець буде*).

Вісти полїтичні.

(*Цїсар в Галичинї. — Сьвір Болгарії з Румунією. — Справа хіньска.*)

Є. В. цїсар удав ся дня 11. с. м. о 6-ій годинї рано з дружиною двірским поїздом з Ясла до Тарнівця, де вже ждали конї приготовлені до їзди на поле маневрів. Монарх відбув перегляд кавалериї дивізиї ґен. Брудермана, що стояла тодї на полудневий захід від Тарнівця, а відтак верхом удав ся на горби на північ від Добєшина. Монарх слїдив дуже уважно перебіг борби кінноти, а по її окінченю довершив перегляду ще кількох віддїлів войск і вернув о годинї пів до 10-ої з Тарнівця двірским поїздом до головної кватири в Яслї. Найясн. Пан хотїв мати погляд на цїлу борбу, їхав з малими перервами цїлий час перед борбою і підчас неї поспішно, так що всї присутні дивували ся силї і здоровлю Монарха, що може все перенести войскові труди. Шеф ґенерального штабу ґен. Бек на короткий час перед приїздом Монарха до Тарнівця прибув там з начальним командантом маневрів і товаришив Найясн. Панови на поле вправ. По обідї двірскім удав ся Монарх з п. намістником ґр. Пінїньским до своєї резиденциї і зараз потім приймив п. намістника на довшій авдиєнциї. По полудни працював цїсар над справами держави. Множество депеш надходить до Монарха, а куриєри привозять і відвозять почту з Відня і до Відня. По обідї двірскім, який відбув ся потім взяли участь між иньшими епископи і тайні радники, котрих Є. Вел. приняв на авдиєнциї.

Є. В. цїсар принимав в четвер в Яслї передовсїм епископів з духовеньством руским і польским (були владики Преосьв. Чехович з мітратом Волошиньским і Преосьв. Шептицкий з мітратом Фацієвичом), відтак сьвітских достойників і послів, з маршалком краєвим на чолї, опісля репрезентацию міста Львова, Ясла, власти урядові і т. д. Маршалок повитав цїсаря промовою, в котрій висловив радість задля гостини монарха в краю і заяву несхитної преданности всего краю, а відтак вказав на елементарні нещастя, які постигли край сего року і просив о поміч. Цїсар відповів, що все має на оцї потреби Галичини і з вітцївскою печалинвостию дбати ме про них. Цїсар випитував ся відтак основно про останні повени, про стан урожаїв сегорічних і про економічні відносини краю, про реґуляцию рік і т. п. Розмовляв також з послом Барвіньским, спитавши, чи прямо приїхав зі Львова, а відтак про надходячі вибори і відносини суспільні в краю. Д-ра Савчака спитав про справи, які заступає в видїлї краєвім і про уміщене жандармериї. Цїсар був дуже добре розположений і мимо трудів виглядає черство і здорово.

Болгарский мінїстер вніїшних справ вислав до румуньского правительства ноту, в котрій заявляє, що всї ті члени македоньского революцийного комітету, котрим вину докаже румуньский слїдчий судия, будуть потягнені до відвічальности і строго покарані. — Відповідаючи на ту ноту, румуньске правительство домагає ся запевненя, що засуджені революціонїсти дїйсно відбудуть свою кару. Дальше візвало правительство свого аґента в Софії, аби пильнував сеї справи і висилав до Букарешту як найдокладнїйші і вичерпуючі справозданя. Слїдство в справі убійства професора Мігайлеана вже скінчене, а акти будуть відослані болгарскому правительству, котре тепер має зложити доказ, чи дїйсно острою карою, виміреною македоньским революціонїстам, схоче і на дальше удержати добрі зносини з Румунією. В Букарештї говорять, що перед десяти днями болгарский кабінет телеґрафував до князя Фердинанда, пробуваючого в Цель, аби вертав до Болгарії. Князь мав відповісти: „Не хочу панувати над народом, котрий заохочує до убійств. Насамперед зробіть порядок, а відтак верну“. По висланю сеї телеґрами, князь поїхав до своїх дібр на Угорщинї.

З Шанґаю доносять, що европейскі посольства розпочали з хіньским правительством переговори в тій цїли, аби єго представителї вернули до Пекіну. Лїґунчан вислав до престола мемориял з просьбою, аби двір вернув до Пекіну. Рівночасно однак мав письменно звернути ся до віцекороля з Вучану, толкуючи єму, що тяжко дорадживати дворови, аби вертав до Пекіну, бо виразною цїлию держав є взяти яко закладників кількох противників реакцийного руху. Коли Лїґунчан дїйсно вислав згаданий мемориял до престола а рівночасно зрадив намір держав, то поворот цїсаря до Пекіну є неімовірний. Коли знов Лїнґунчан лише дорадживав поворот, а не згадував о грозячій дворови небезпечности, уважано би єго за зрадника. Хіньске посольство в Вешинґтонї одержало від Лїґунчана телеґраму, в котрій він, повідомляючи о едиктї цїсаря, поручаючім єму поїхати до Пекіну і тим разом з князем Чіном вести переговори — просить держави о опіку і улекшеня в подорожи. Здає ся, що Лїґунчан виїде безпроволочно з Шанґаю.

„Таймс“ оповіщує сензацийну телеґраму з Пекіну, в котрій робить докори правительству анґлїйскому і иншим правительствам европейским, що допустили до того, аби Росия займила таке сильне становище в Хінї і в Пекінї. В Пекінї — звучить телеґрама — видко тепер майже лиш росийскі війска, що суть вже о много численнїйші, як війска японьскі і анґлїйскі разом. Похід союзних войск через Пекін був тріюмфальним походом войска росийского, котре ішло на чолї. „Таймс“ звертає увагу Анґлії, аби ще заки час старала ся зломити перевагу Росиї в Азиї всхідній.

НОВИНКИ.

Чернівці, 15-го вересня 1900.

70. уродини цїсарскі обходити муть бук. школи 4. н. ст. жовтня, себ-то в день іменин Монарха. Дуже відповідною памяткою сего сьвята для шкільної молодїжи є ілюстрована книжочка видана тов. „Руска Школа“ в Чернівцях: „Із житя Цїсаря Франц-Йосифа І., в 70. уродини цїсарскі написав Омелян Попович. Цїна за 100 примірників 8 к., за 50 примірників 4 к. 50 сот., за меньше число 20 сот. від штуки. Замовленя виконує друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях, ул. Петровича 2.

Спис людности. Речинець обчисленя людности наближає ся скорим ходом. Дати має ся зібрати після стану з 31. грудня с. р. о 12. год. в ночи, т. є. перед 1901. роком. Всї батьки родин мають подати властям точний спис голов в родинї в протягу трох днїв по Новім роцї. Що-до спису населеня появило ся вже розпоряджене мінїстерства внутрішних справ, в якім то розпорядженю містить ся також взір формуляра, що єго має ся виповнити. Партиї, що винаймають мешканя, мають виповнений формуляр передати властителеви дому, а сей приписаним властям (староствам або маґістратам). Взагалї сегорічний формуляр мало рїжнить ся від того, що був перед десяти роками. Рубрика: товариский язик (Umgangssprache) заключає ті самі, що передше, катеґориї: нїмецкий, ческий, моравский, словацкий, польский, руский, словіньский, сербско-хорвацкий, італїяньский, румуньский і мадярский. В сегорічнім формулярі містить ся кілька нових рубрик, именно що-до средств вживленя і удержаня та доходів головних і побічних. Зі списом людности переведе ся найточнїйший спис інвентаря живого і мертвого.

З грецко-турецкої війни. Підчас остатної турецко-грецкої війни якийсь ґенерал султаньских войск, Ізмаїл-баша, побитий Греками, мусїв скоро утїкати до Тсатурії, села положеного на границї. За ним гнало грецке войско і грозило заполоненем цїлого віддїлу. В такім небезпеченьстві баша в'їхав до села і зайшов до місцевої церкви. Ту упав на землю перед образом Пречистої Дїви і зробив обітницю, що коли омине єго нещасте, він каже вилляти такий самий образ зі срібла. Тимчасом грецкий ґенерал не одержав підмоги і заперестав погонї. По укінченій війні Ізмаїл-баша додержав обітниці і церков в Тсатурії має нинї чудовий образ Преч. Дїви, виконанин в сріблї, а Магомедане від того часу з великою почестию згадують про Матїр Божу.

Відважна пливачка. Віденьска пливачка Вальпурґа фон Ісаческу, котра мала переплинути канал Ляманш, програла заклад перед кількома днями. Коли она переплила 35 кільометрів, полишили єї сили і мусїв єї ратувати пароход, що плив за нею. Пливачка не обчислила ся з тим, що через канал Ляманш пливе сильна струя, яку годї побороти. На всякий спосіб єї першій повело ся переплисти 35 кільометрів.

Вибух Везувія. Вже від кількох днїв струї огнистої ляви виливають ся з берегів кратера, а зі середини вулькана взносять ся в гору хмари диму, попелу і каміня. В ночи Везувій представляє ся в цїлій величи грози. Горішна часть Везувія неначе вся в огни, понад нею високо в горі кружляють викинені камінї мов голуби над горіючим домом. Вступ до кратера строго заборонений, бо надіють ся, що верх гори вилетить в воздух під напором ґазів. Обсерваторию на Везувію доси ще не замкнено, бо якраз час вибуху вулькана є для ученних найдорожший. Заповідають, що незабаром вибухи зможуть ся, однак докресним місцевостям не грозить нїяке небезпеченьство.

Живцем в ледї похоронені. Ще в серпни с. р. вибрав ся був якийсь Нїмець, др. Шеффер з провідником Оффером на ожеледцї в Альпах. Позаяк він мав насамперед вийти на вершок гори Ольперер, а відтак обійти довкола всї ожеледцї, то нїкому й на гадку не прийшло, що єму могло приключити ся якесь нещасте, коли він до 10 днїв ще не був вернув. Наконець жінка дра Шеффера занепокоєна, що чоловік не вертає, вислала людий шукати єго в горах, а тогди ось що показало ся: Др. Шеффер і єго провідник впали в розколину ожеледця і там замерзли. Др. Шеффер ще перед смертию описав цїлу пригоду, а з того опису ось що показало ся: Дня 23. серпня вилїзли они були на ожеледець і около пів до 8-ої год. ішли по нїм. Оба звязали ся були шнуром на 10 м. замість на 20 м. далеко від себе і то стало ся причиною їх нещастя. В ожеледци була велика розколина, глубока на 24 метрів, а зверха закрита замерзлим снїгом. Коли переходили через той снїговий міст, він заломив ся і Шеф-

фер, що важив 120 кільо, впав в розколину та потягнув за собою сухірлявого Оффера, котрий за близько був привязаний до него. Оффер поломив собі руки і ноги, а Шеффер лиш незначно потовк ся. Тогди пробував Шеффер два рази видобути ся з тої розколини і за другим разом підліз був аж на 6 метрів під верх, але упав і поломив собі обі ноги. Видячи, що нема вже для него ратунку, став він писати завіщане, в котрім дуже щирими словами і з жалем прощає ся з жінкою і з дітьми, та висказує глубокий жаль з того, що в его очах гине его проводир Оффер. Доки ще було провіянту, то они живили ся, а що поволи зачали замерзати, то Шеффер поклав собі і Оффорови провіянт так близько, щоби ще ротом міг его досягнути. Так Оффнер замерз борше, а Шеффер замерзав поволи через 18 годин. При нещасливім знайдено 900 марок і 5 банкнотів по 10 зр. та три пачки випалених сїрників.

Зелїзний чоловік або вандруючий автомат. Зелїзний чоловік, $7\frac{1}{2}$ стопи високий, має сими днями вибрати ся в дорогу з Ню-Йорку до Сан-Франціско. Єсть то автомат причіплений до самоїзду так, що здає ся, як би він его тручав, а поправдї самоїзд его тягне і зелїзний чоловік нїби іде. Зелїзний чоловік говорить при помочи укритого в нім фоноґрафу, а звук слів і рухи губ суть так зручно зложені з соаою, що здає ся, як би той чоловік дїйсно говорив. Винаходцем того автомта есть капїтан Люй Перю. Злїзний чоловік есть в силї робити на гидину 15 миль анґлїйских.

Нїмецка правопись. У Нїмців тепер у правописи така замішанина, якої ще нїодин нарід не зазнав. У них е три головні роди правописий урядових, (Нїмці сьміють ся і називають їх ц. або к. або ц. к. урядово концесіонованими), а іменно: е пруска, баварска і австрийска правопись урядова; поза тими е правопись не урядова або приватна, котрої держать ся переважно часописи, а межи тими знов е правопись берлиньска, віденьска, франкфуртска, гамбурска і т. д. Всїм же конець хотїла зробити свого часу правопись т. зв. фонетична (проф. Фріке в Бон), котра лиш тому не удержала ся, що стрітила опір у канцлера нїмецкого кн. Бісмарка, котрий завів був свою власну т зв. бісмарківску. Нїмці вже давно стремлять до улїпшеня своєї правописи, а що того ще не осягнули зовсїм, то просто з тої причини, що у них не таке множество анальфабетів як у нас.

Музика в Китаю. Початки музики в своїй державі подають Китайці на часи правлїня боґдихана Ганґді, в 1697 р. перед нашою ерою. Китайці оповідають про першого музика таке: Якийсь Китаєць почув раз сьпів двох фенїксів і задумав віддати ті голоси на інструментї своєї власної конструкції. Мало се бути щось в роді нашої сопілки. — Китайска ґама складає ся з пятьох тонів: mi, sol, la, do, re. Нути не е лише простими звуками, але також символами. Do е символом землї і пануючого, краска сего тону е жовта, а его вражіне озивчає просторонь і сьвітло, — ге е символом справедливости, лїнії і т. д. Межи 72 китайскими інструментами находить ся 17 родів бубна. Смичкові інструменти, як „цїнце“ о 25 струнах, „піпа“, „шансін“ роблять разом вражіне какофонії.

Всячина.

Садівництво. Продукция овочів стоїть у нас не дуже низько. Коли глянемо на весні на сади по містах і селях, то аж серце радує ся, що всюда покрило ся дерева білим килимом цьвіту. Та не так представляє ся річ, коли прийде пора збираня овочів. Тодї розчарувати ся можна, як побачимо, що з сих білих цьвітів зібрано самі дички-квасниці, нездатні до нїчого, хиба безрогам на поживу. Так отже сад, що міг би нести величезні доходи нашим селянам та мїщанам, представляє мінїмальну цїну, ба навіть страту, бо крім холоду та кількох твердих овочів що другого року не приносить більше нїчого. Виїмково лишень можна стрітити де-не-де по садах лучші овочеві дерева, але й то лишень у тих, що маючи меньші левади коло домів, умїють цїнити їх вартість, та саджують на них щепки, з яких овочі приносять більший дохід, як нераз иньшому морґовий сад зі самими дичками. Запотребоване овочів зростає в остатних часах до незвичайних розмірів і то не лишень у нас в Австрії, де садівництво стоїть низко, але в Нїмечинї, де оно вже дуже розвинуло ся. Пригляньмо ся, кілько овочів спроваджено в минувшім роцї до Нїмеччини: яблок за 33 мілїони марок, грушок за 10·4 міл. м., сливок за 1·7 м. м., вишень за 1·8 м. м, а ягід за 2·2 м. м. Нїмці отже самі видають на спроваджені овочі 69 мілїонів марок в однім роцї, мимо того, що там садівництво сильно розвинуло ся. Неодин мілїон міг би вплинути і до нас, та лишень в тім біда, що за наші квасниці не дасть чужинець ані сотика. Буває знов і так, що й на квасницях можна заробити також мілїони, але до сего треба французкої голови, щоби робити з квасниць оцет а з оцту шампани. Лишім се для иньших, а самі возьмім ся до заведеня шляхотних дерев овочевих, а се принесе нам в чесний спосіб немалі доходи.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Алюца.

Після румуньского Н. Ґане.

Одного зимного, бурливого, зимового вечера, коли ми всї зґромадились при теплій, привітній грубі, оповів нам отець таку пригоду:

„Так, мої дїти дорогі“, зачав він, „було се в часї, коли наш красний край не мав ще тих прав і тої охорони, що тепер. Кождий мусїв сам боронити свого майна, бо край мав за одиноку охорону віддїл арнавтів, спроваджених з тамтого боку Дунаю, котрі однак більше боронили „Воду“ (пануючого), як край. В той час перебував у нас один Турок, іменем Алї. Яко останок численного турецкого війска, що переходило через наш край, прийшов він до нашого дому, а що ми ему дуже подобались, позістав він при нас і не хотїв іти дальше. Правда, ми дїти боялись его з початку дуже, бо він виглядав дуже авантурничо в своїм турбанї на голові, з ятаганом за поясом і з довгою, сивою бородою. Але з часом ми привикли до него. Він виучив ся нашої бесїди і так зжив ся з нами, що ми назвали его Алюцою. Він умів дуже добре заповняти нам час розвеселюючими оповіданями, оповідав нам казки з „Тисяча і одної ночи“, робив нам луки, стрільи, страхопуди на птахи і брав нас з собою на польоване і ловлю риб. Так минуло пятьнайцять лїт. Він видїв нас дїтий уже підростаючими і любив нас усїх зарівно. А ми були все коло него, сїдали на его колїна і бавили ся его довгою бородою. Тілько в ранцї, як він молив ся, не важив ся нїхто з нас приближити ся до него, так був він затоплений у молитві. Приклонивши колїна, зложивши побожно руки на грудях, з похиленою головою, муркотїв він раз голосно, раз тихо місця з Корану, або знов сидїв цїлу годину непорушно, звернувши очи на схід і блукаючи думками в безмірних просторах, а душею в теплих краях, де проминула його молодість... Скоро він скінчив молитву, збирали ся ми зараз около него з радісним криком.

Одного дня спостеріг я на нашім подвірю незвичайний рух. Мій отець був зажурений, товпа перестрашена. Купа мужиків, узброєна колами і сокирами, стояла коло брами і коло дому.

„Що сталось, Алюца?“ питаємо старця.

„Нїчо, дїточки!“ відповів він. „Бужор написав до нас лист, в котрім каже, що завтра в полудне хоче нас відвідати!“

А мусите знати, що Бужор то був один з найславнїйших розбійників у краю. Нїякий богатий боярин або фанаріот не був перед ним безпечний, подорожним заходив кожду дорогу, а мимо того не можна було его нїколи знайти. Але де вдова плакала по своїм мужу, де бідній мамі згинула корова, що єї живила, де взагалї була біда дома, там з'являв ся зараз Бужор і приносив помїч повними руками і щирим серцем, так, що зі славою его відваги і очайдушности сплїталась слава про его добродійства і переходила по всїх селах нашого краю. А й нинї е він вславлений і звеличаний в баллядах і численних народних піснях.

Було се в серпни в часї жнив, як мій батько отримав сей зловіщий лист від Бужора. Відбула ся велика военна нарада, чи піддати ся добровільно, чи боронити ся. В цїлім домі були лиш дві зіпсовані рушниці. В селї був тілько один стрілець, що цїле своє житє воював з дичиною в лїсї, але не з розбійниками. Длятого не можна було богато рахувати на оборону. Мимо того був Алюца тої гадки, щоби не піддавати ся, але боронити ся, як довго оборона буде можлива.

Отже на другий день зачали ся приготованя до оборони. За радою невтомимого, відважного Алюци уставлено одного чоловіка у вежи церковній з припорученем, аби він дзвонив, скоро тілько побачить розбійників. Двайцять мужиків узброених косами, сокирами, колами і мотиками заняло позицию коло брами під проводом сельского стрілця, а знов по двайцять було призначених до оборони обох дверий від дому. Було одже всїх шістьдесять мужа і можна було надїятись, що таки можна поконати розбійників, котрих число після здогаду не було таке велике, коли тілько мужики не утратять відваги.

Розділено могорич і завдяки неустанним заохочуваням Алї, стояли всї на призначених місцях. Так проминуло дві години, коли зачали дзвони на дзвінниці дзвонити і рівночасно побачили ми з подвіря тринайцять їздців, що спускали ся з горба і прямували просто до нашого дому.

„Дїти, будьте відважні, і тримайте ся добре!“ крикнув Алюца. „Аллаг з нами!“ Ми всї занїміли. Розбійники ішли почерез село і чим раз більше зближали ся до нашого дому, сьпіваючи при тім весело і безжурно, як би ішли на весїльний бенькет. Мій отець зблід смертельно, ми дїти і всї зібрані тряслись ся як осиковий лист, а оборонцям не було весело на серцю. Що найбільше відбирало відвагу, то той нечуваний супокій і та рівнодушність, з якою се мале число розбійників ішло на таку велику масу. При тім дзвони голосили так сумно і зловіщо...

Перед церквою затримала ся ватага. Бужор, що їхав на чолї, приложив рушницю до лиця, змірив і... о Боже! що ми побачили! Нещасний чоловік, що дзвонив, злетїв з високої вежі великим луком на землю. В тій самій хвилї оволодїв всїма великий страх. Кидаючи від себе збрую тїкали всї, не зважаючи анї на крики мого батька, анї на крики Алюци. А як дванайцять розбійників стануло перед брамою, не було на подвірю крім нас нї одної чужої души. Ми сховались до дому; се було одиноке місце ратунку, де ми могли хоронити ся. Але чи довго?...

Алюца замкнув обоє двері, засунув желїзні штаби і тепер очікували ми зі смертельною тревогою в серцї, що станеть ся, чули ми з надвору голоси розбійників, бренькіт збруї, порсканє коний і приглушаючий все голос ватажка.

„Ломіть двері!“ закричав він тепер і за сим в слїд упав перший тяжкий удар на головні двері. Рівночасно штурмовано і другі двері. Тепер були ми пропащі! Але диво! Чим грізнїйше було положене, тим відважнїйший був Алюца. З ятаґаном в руцї стояв він при головних дверях, аби першому розбійникови, що через вирубаний отвір наставить голову, зробити конець. Не зробив того жаден. Тілько удари сокир падали на двері густо, як град, аж они розбиті, вирвавши ся з завіс, упали з гуком на землю.

— Алюца і Бужор станули оден против другого...

Ми пізнали ватажка по високій поставі і по зухвалих блискавках его очий.

„На бік, старче!“ заревів він на Алюцу.

„На бік, ти псе!“ відповів той відважно і вимірив ятаґаном страшний удар, але его збруя натрафила на збрую противника і блиснула ясно, спіткавши ся з нею. Хвильку стояли противники напротив себе тихо і дивили ся собі в очи. Бужор викликав на свою твар страшну міну, але рівночасно викривав насьмішливо уста, так, як би не міг рішити, бити ся з таким старцем. А Алюца? — се не був уже добродушний старик, котрому дїти скакали на колїна і скубали за бороду! Нї! Тепер був се оборонець дому, що его тілько років годував, що під его дахом знайшов він приятельску опіку. Вся молодеча сила, вся дикість яничарска оволодїла ним, і грізно, зі зморщеним чолом, зі стисненими устами стояв він і роздумував, з котрого би то боку напасти на противника.

„Так, тебе хочу, Турку!“ закричав Бужор „двобій має ту відбутись!“ а звернувши ся до своїх товаришів, сказав: „Ви стійте тихо і дивіть ся, як уміе начальник карати зухвалість Турка!“

„Ту, на сїм порозї викопаю я тобі гріб!“ відповів Алюца, і бійка зачала ся. Бужор заховав зимну кров і мірив свої удари уважно, тримаючи рівночасно на оцї кождий рух противника, коли тимчасом завзяте Турка росло чим раз більше, а з тим разом і скорість его рухів, так як би що раз то сьвіжі сили напливали до его тїла. Від якогось часу не ударяли шаблї на себе з далека, лиш з близька, і сплївши ся з собою сували ся як дві блискавки раз против грудий, раз поперед очи, то знова понад голови...

Розбійники приглядались бійцї спокійно і рівнодушно, зложивши руки, так, як би були певні, що їх ватажко побідить.

Нагло відлучив Алюца свою шаблю від шаблї противника, зробив оден крок в зад, отворив дико очи і з криком „Аллаг! кинув ся, як кровожадний тигр на противника. Ватажко був страчений!... Через ряди розбійників перейшов грізний муркіт, а потому, о горе!... гукнув вистріл і почерез дим, що зараз наповнив кімнату, побачили ми старого, відважного Алюцу, як стогнаючи валяв ся на землї. Оден з розбійників трафив його у плечі, збруя випала ему з рук і тепер лежав він в крови. Кілька разів, раз по раз зітхнув він так, як би хтїв захопити повітря, потому умер. В виду того несподіваного припадку стояв Бужор якусь хвилю здивований. Але потому приступив з грізним чолом до того розбійника, що замордував Алюцу і сказав: „Хто не шанує двобою і забиває з заду, той сам заслугує на смерть!“ і в тій хвилї розчерепив на двоє голову убійцї, так, що той без душі повалив ся на землю. Потому поглянув на нас, так як ми стояли мовчки і дрожачи дивили ся на все, перейшов побіч нас, не говорячи нї слова, станув перед трупом Алї і потонув в задумі. Нагло вияснила ся його твар — і звернувши ся до своїх товаришів сказав він сї слова з жалем, що відбивав ся в его голосї: „Дїти! Сей, таким лайдацким способом замордований старець боронив християньского дому — а він був Турком! — Проте Бог би нам дальше не помагав, як би ми до сего гріху долучили ще й другий. Ходїть! оставмо сей дім у спокою!“

Повинуючись розказови начальника, перехрестились розбійники, вийшли з хати, похиливши голови, сїли на коні і опустили поволи і тихо подвіре.

Тілько справедливо укараний розбійник лишив ся а недалеко від него відважний, непорушний Алюца. Він лежав закостенїлий, овіяний подувом смерти, з очима зверненими в далеку даль, так як того ранку, коли він молив ся, а его душа блукала почерез теплі краї сходу, де проминула його молодість...

Слїдуючого дня винесли ми бідного Алюцу в красній домовинї обитій сріблними гвоздями і з золоченим нів місяцем на накриві до нашого огороду і поховалисьмо его під найкрасшою і найгустїйшою плакучою вербою, зверненого лицем на всхід. На пишнім марморнім постументї, що в коротцї станув на его гробі, виписані були золотими буквами сї слова ватажка: „Сей замордований старець боронив дім християньский — а він був Турком.“

Переложив
Никола Левицкий.

Студент унїверситету з Росиї, котрий знає добре росийску, французску, анґлїйску, італїйску і єврейску мову, приїхавши з Парижа і Льондона, дає лекциї тих мов і конверзацию. — Адреса: *М. Піньковский*, ул. Кучурівска 14.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ✕ ЧЕРНІВЦІ, ✕ улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacè-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпигка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство „**Руска Рада**“ в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 106. Чернівці, середа дня 6. (19.) вересня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20	Кор.	— сот.
на пів року	10	„	— „
на чверть року . .	5	„	— „
на місяць	1	„	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Enfants perdus.

Опозицийні і правительственні Волохи стоять нїби то в двох собі ворожих таборах і критикують себе взаїмно у своїх партийних орґанах дуже завзято; але коли ходить о руску справу і о винайденє способів, щоби Русинів приголомшити, обібрати з природних прав, змайоризувати і змальтретувати, тодї устають ріжницї між опортунїстичними і опозицийними Волохами, і вони згідно, як найлїпші приятелї нас спільно гноблять і нївечать. Ми — після прінципу Волохів — нїколи до нїчого права не маємо, бо тілько вони нарід автохтонний і найчисленнїйший (хотяй о 60 тисяч меньший від нас) а тим самим і до всего покликаний. Найби і найнезначнїйша окрушинка нам припала, то ми відірвали їм приналежне право і правительство нас форитувало, як воно взагалї тілько Русинів протеґує. Тому то залягли — як каже Desteptarea — Русини минувшої середи в числї тисячи душ правительственну палату з нагоди єго відзначеня кричати „осанна“, наколи не найшло ся і трох волоских двірників в краю, щоби були добачили причину до славословія п. президентови.

Чомуж така холодність і супротивність проти президента? Во він кривдить автохтонних Волохів на полїтичнім, національнім і церковнім поли.

Волоску кривду на обох перших полях ми ясно бачимо і на кождім кроцї добре відчуваємо. Тепер же що до церкви. Церква є історична власність Волохів і тому жадні способи не є за великі, щоби їх ужити для оборони прадїдної, виключно волоскої інституциї. Але між тим митрополит і консистория полишили церкву своїй судьбі так, що она не лиш що не поступила вперед, але подала ся і подає ся в зад і зазнає лиш упосліджења і обдираня (гл. Desteptarea, ч. 31: biserica noastră nu numai n'a înaintat de atunci, ci a trecut și trece prin înapoieri, înjosiri și desbrăcări). Конґрес, що мав би рішучий вплив на хід і формацию церковних справ, відрочено за порозумінем самого архипастиря ad calendas graecas. Єзуїти, Фелїціянки з монастирями закорінили ся против нашої волї в містї. Унїяти з Народного Дому виховують для нас будучих сьвящеників фундушевими грішми. Ми здобули ся вже навіть на др-а Стоцкого, Пігуляка, Поповича Омеляна і Николая Василька, що своїх сторонників вже порозміщували на духовних і вчительских кріслах. А церква наша стоїть всїми покинена, вимантили від неї навіть бідну типоґрафію, котру їй пристарали сявященики власним коштом зі своїх скупих платнїв. Тому — кличе Desteptarea — з'орґанізуймо ся в правосл. товариство волоских духовних і мірян для оборони церковних справ і оно з'уміє колись допровадити до активованя всїми(!) так горячо очікуваного конґресу.

Тож, як бачимо, Волохи — моспане — незадоволені зі стану своєї церкви. Їм, хотяй становлять далеко меньшу половину дієцезан, не до смаку, що всюди а навіть на $^2/_3$ руских парохій сидять собі спокійненько волоскі сьвященики і протоєреї, вигрівають тут волоску junime-ю і лиш вивозять рускі грошики на internatul-и та doamnele; що консистория, теоль. факультет, духовна семинария, дяківска школа, прав. нар. школа і реальна, сучавска ґімназия і всї мийскі церкви виключно в їх руках; що урядова мова (не знати на якій підставі) волоска і що фундуш рел. видав за кілька лїт до 30.000 зр. на випечатанє самих волоских богосл. книг; що Foia ordinăciunilor (урядовий листок) і Candela редаґують ся так, як би виходили в Букарештї; що митрополитом від 30 лїт завше Волох etc. etc.

І то кривда для Волохів, що от власне займенувало правительство проф. доґматики, проф. релїґії на висшій ґімназиї в Чернівцях, катедральним проповідником і парохом церкви с. Параскеви в Чернівцях самих видних волоских патріотів, якими є Ст. Сагін, Кока, Орест Попескул (що просидїв у слїдчій вязниці за панрумуньскі конспіраци) і о. Cobilanschi (колишний редактор ґазети Sentinella), що і зломаного слівця руского не знає, хоть до сеї церкви належать і Русини і хоть до неї заходять люди з поблизьких руских сїл.

Ц. к. правительство, „вороже“ Волохам а „протеґуюче“ тілько Русинів, без шуму і галасу, одним почерком пера, віддало ті міродайні посади самим шовінїстичним Волохам, скривджуючи і тут знов Русинів за одним заходом, за що Волохи очевидно лиш дякувати повинні. Але молох нїколи не ситий. В тутешних волоских ґазетах тепер власне знов появили ся наріканя на правительство, що оно топче прав. церкву і вдирає ся самовільно до церк. автономії, де самі автохтони повинні мати вільну руку. Та от на що новий галас: Надходить ще справа обсадженя місця доцента для катехитики на богосл. факультетї (по спенс. архим. Стефанеллїм), місця проф. релїґії при реальній школї і катехита при прав. нар. школї в Чернівцях. Тут вже були би Русини безпосередно діткнені до живого, бо в нар. школї переважна більшість учеників а в школї реальній велика часть — Русини; що до доцентури, то єї далекосяглість видимо від кількох лїт на катехитах народних руских шкіл в краю, що всї без'язикі і против дїтий ворожо настроєні, бо таким був до тепер їх доцент. Тут могли-б отже Русини грімко озватись против потайних і хитрих румунїзаторских плянів і тому читаємо вже тепер крик і ґвалт на нас і на правительство в волоских ґазетах!

Власне тому о. Попескулови, що через 15 лїт гнобив і четвертував враз з Литвинюком руску молодїж в прав. школї, задумали віддати румунїзатори доцентуру катехитики, щоби з відси виходило гасло для катехитів руских шкіл в краю, і румунїзация порушувала ся сьвіжим темпом. Народну прав. школу ущасливлять гідним наслїдником Попескула а до шк. реальної хотять всунути Пядиківского ренеґата, що як половик ласий на добичу і вже при школї на улицї краєвої палати показав враз з прот. Берарем, який він приятель Русинів.

На сих кількох примірах ясно видко, що скарги волоскі лицемірні

СИЛЬВЕСТЕР ЯРИЧЕВСЬКИЙ.

Задоволений чоловік.

(Конець.)

Пішов я до товариства на вечернищї та на свою біду пішов. Я маю дуже мягке серце, а на чужинї, то воно вже чисте масло. На тих вечерницях танцювали. Було дївчат багато, та одна минї дуже впала в око. Я почув у собі охоту оженити ся з нею. Прошу вас, не сьмійте ся, бо з неї була би на правду гарна для мене жінка: здорова, чорнобрива, весела, більше груба як тонка, вбрана порядно, на руках перстїнцї. А до того додаймо і те, що зівсїм чисто говорила по руски. Се з якоїсь лїпшої парафії — кажу собі в духу і присуваюся до неї, хоч я не все сьміливий. Вона розмовляла зі мною довго, пила пиво, я сам дві шклянки заплатив їй, сьміяла ся весело. Я був на радощах. До того минї ще подобало ся те, що не кидала ся жадному з хлопцїв на руки, так як иньші, була до всїх дуже звичайна. Се мусїло подобати ся. Одно мене занепокоїло, а власне то, що все попасала очима на двері, коли тілько відчинили ся. Когось вижидає, перелетїло в мене через голову. Побачимо. Десь коло девятої надійшов молодий панок. Вона зачервонїла ся. До него прибігало витати ся багато робітників і деякі дївчата. Побігла моя вибрана жінка і — як я бачив — витала ся дуже сердечно. Через цїлий вечер вона видїла тілько его, а я через цїлий вечер був лихий то на неї, то на себе, то на свою охоту до женитьби...

Сказали минї дївчата — я питав їх — що се вона в нім залюблена і гадає, що він з нею колись оженить ся. Він, казали, студент чи може і урядник який. Так они розповідали. Пізнїйше я довідав ся докладно і про него і про неї і тепер знаю ся з ними добре і цїла річ минї вияснила ся... Та сумно було минї одно, що не міг я мати надїї на неї.

Час — то чудесний лїкар. Він мене вилічив з тої любови чи як там сказати. Але видко — я вродив ся з хоровитим серцем: воно знайшло собі знову біду...

Сьпіваємо раз в товаристві „І шумить і гуде“ — так сьпіваємо, що аж нїмецкі патрони на стїнах тїшать ся до нас! А найлїпше витягала голосом білолиця Кася, родом з Буковини. Десь вона ту зайшла небога. Гарна дївчина, що хоть води до неї напити ся!... Сьпіваємо, сьпіває і Кася „а хтож мене молодую до домоньку заведе“ — а я кажу їй півголосом: „я заведу!“ Глянула на мене тай в сьміх. Хі, хі, хі, хі — тай хі, хі! Ви?... Я! кажу. Не знати! каже вона. Я на те: Козак мовчить а все знає, козак домів поведе! А вона каже: вже такий знайде ся, що поведе, не треба й козаків!

Мене мов вугльом-жаром обсипав. Такий встид *при столї, при людях*! А до того від тої, що так минї подобала ся! Але щасте, що при столї нїхто на такі слова не зважає, вважає всьо за жарт тай вже! Так і ту було...

Знаєте, що я задоволений, що з нею не зайшов дальше, бо потому довідав ся, що вона цїла не варта за мій мізильний палець! Чуєте? Таке вам зїленько! Хто може знати всїх людий у такім містї, навіть хотьби своїх!

Але тепер иньша істория. Ту вже пішло не на жарти! Але випиймо ще одну...

Нинї неділя — сьвяткувати годить ся.

Ви знаєте, що я тепер не самий вже? Я жонатий. Так, нїби жонатий, а нїби ще нї. Але вже так як би жонатий.

Се стало ся чудом-дивом.

Раз вечером вертаю з роботи до дому. Перед каменицею, в котрій я мешкав, заїхав віз ратункової стациї. Ов, комусь остогидло жити в такім ладнім Відни, гадаю. Бачу, аж ту на пів виносять, на пів провадять під руки якусь жінку. Глипнув — знакома! Куховарка з першого поверха. Бідачка, що їй таке? гадаю. В хатї розповіли минї, що вона отруїла ся головками з сїрничків. Отруїла ся, бо покинув єї наречений, з котрим знала ся три роки, чи навіть довше.

Бачиш — кажу до себе — за иньшими то і гинуть, а за тобою... Ну, щоби хоть чоловік до людий не був подібний! А то, здаєть ся, і не такі подобають ся комусь. Та щож — „не роди ся, кажуть, красний, іно щасний!“ Щира правда!

Вірте минї або нї, але скажу вам, що я не міг довго спати через тоту отроєну. Звичайно сплю, як забитий. Паньска слабість — не спати. Все минї привиджувала ся тота куховарка: така собі груба, здоровенна, з лївим оком яснїйшим, так, як би більмо мала. Впрочім — нїчого собі баба. А потому, то таки стрілило минї в голову: ануж може би ти до тої копнув ся! Она вміє так за чоловіком пропадати!...

Вже в каменици мали що обертати в ротї. Така подія, то вода на дївочий млин. Але куховарка не виходила вечерами „на браму“, то й скоро все затерло ся, тим більше, що прийшли нові події з вулицї або й з того великого міста.

Якось у пару тижнїв — у неділю по полудни — зібрала мене охота перейти ся в Пратер, де чоловік побачить сьмішні і цїкаві річи. Сходжу до сїний, глип — стоїть у брамі куховарка. Поздоровив я єї, як пристоїть, вона відповіла, як треба. Питаю, чому не іде на прохід, прецї такий гарний день, нудно в душних мурах. Відповіла, що їй не нудно; що не має з ким пійти — приятельки не має, зрештою де тепер приятелї є на сьвітї? Додала, що не варто нїгде виходити, меньше гріха буде — от хиба до поблизької церковцї. Вкінци годї вийти, бо вихід має лише що другу неділю.

Я побалакав з нею ще дещо, попращав ся тай пішов у свою дорогу.

Від тепер вже що вечера здибали ся ми на брамі. Вона виходила по ве-

і злосливі і вирахувані на цїлковиту згубу православних Русинів. Так дальше бути не може. Ми не можемо вже більше дивитись холоднокровно, як правительство ступінь за ступінем притакує і згоджує ся на наше покривдженє зі сторони Волохів, і їх вопіючі замахи на нас спокійненько санкціонує. Тому звертаємось до послів наших, щоби совістно заняли ся нашим церковним питанєм, щоби винайшли вихід з неволї, в яку ми попали і щоби особливо на міродайнім місци стан річий пояснили і в крайности заявили, що ми Русини сьвідомі того, що враз з румунїзаторами помітує нашими пайсьвятїйшими правами і — краєве правительство!

Нові вибори до ради державної.

Цїсарским патентом з дня 9. вересня с. р. заряджені загальні нові вибори до палати послів ради державної, тому виписує ся сим сї вибори для воєводства Буковини і призначує ся їх час і місце як слїдує:

I. В загальній курії виборчій відбуде ся вибір **12. грудня 1900** і має в кождім із слїдуючих двох виборчих округів один посол вибраний бути:

1. округ виборчий: судові повіти Чернівцї, Садаґура з місцем вибору Чернівцї;

Кіцмань, Заставца з місцем вибору Кіцмань;

Вижниця, Путилів, Вашківцї, Станівцї над Черемошом з місцем вибору Вижниця.

2. округ виборчий: судові повіти Радівцї, Селетин з місцем вибору Радівцї;

Серет з місцем вибору Серет;

Сторожинець з місцем вибору Сторожинець;

Ґурагумора, Солка з місцем вибору Ґурагумора;

Сучава з місцем вибору Сучава;

Кимполюнґ, Дорна з місцем вибору Кимполюнґ.

Головним місцем виборчим перейти ся, а я дотримував їй кумпанії.

В неділю пішли ми вже до Пратеру до пиварні, де грає музика.

Пили ми досить, я не жалував гроша. Чого має чоловік жалувати для себе і для добрих людий, коли є де заробити? Раз мати родила!...

При пиві я переконав ся, що вона минї підходить що раз більше під смак. Але вона була чогось нїби сумна і я єї тому просив, щоби виповіла причину смутку. Не хотїла, не хотїла, а вкінци розповіла все чисто, як би з книжки читала.

Сказала, що вона родом Чешка (ага! погадав я собі, фальшивого роду! Ну, але вона може бути й инакша!), родичі мають в селї кусничок ґрунту і хатину. Має ще одну сестру дома і брата, що в Празї у войску. Приїхалаж вона до Відня не сама — зі своїм панством. Пана ту перенесли, бо він урядник. Пізнала ся з одним послугачем з більшої фірми; казав, що єї любить і з нею оженить ся. Брав від неї гроші, коли потребував. А тепер — от недавно — пізнав ся з иньшою і написав до неї лист, що не хоче ся з нею більше знати. Єї се заболїло і вона заподїяла тоту дурницю, що хотїла отруїти ся. Більше би того не вчинила. Він того не стоїть. Вона ще й лїпших знайде. Не даром же і гроший наскладала трохи. Минї се розповіла вона, бо видить, що я лїпший якийсь чоловік. Вона чула, що тоті люди з нашого краю мають добре серце. Єї приятелька вийшла також за муж за мого краяна...

Ми забавляли ся, вона ставала розмовнїйша, я сьміливійший. Я спостеріг, що єї око зовсїм не шкодить єї красї. Хоть на правду — вона не так красна, а приємна минї була.

По дорозї я єї подав руку. Ми стали з собою говорити, як добрі знакомі через „ти“. Перед десятою вернув домів: она до себе, я до себе.

І так — ішло, ішло, аж я сказав їй раз, що єї люблю і оженю ся з нею. Пристала на се і сказала, що мене любить без границь.

Раз вечером я узрів при нїй якогось мужчину. Хто се? питаю. Нащо тобі знати? питає вона мене. Знакомий оден! Се повторило ся пару разів. Ов, зле, гадаю. А тут одна дївчина сказала минї в секретї, що се власне той панич, ізза котрого вона труїла ся.

Став я єї допитувати, вкінци признав ся, що знаю, хто се.

— Так, се він — сказала вона. — Прийшов довідати ся, як я жию, чи здорова та як веде ся. Він довідав ся через людий про мій смутний випадок, тай жаль єму було мене, тому прийшов. Просив, щобим погодила ся з ним...

А ти? питаю єї.

„Я анї гадки про те! Просив, щобим бодай не гнївала ся, бо его болить серце і гризе сумлїне! Так кляв ся, присягав ся! Уміє говорити солодко, сей драбуга! Але я вже серце до нього стратила!“ Ого!

Я собі пригадав, що вона якийсь час була неначе не своя. Щось там ще мусїло тлїти в єї серцю — нема що казати.

Така річ, як любов, не вітріє так скоро.

Я не був рад тому, що він туди заходить і мав охоту перебити єму ноги. Але потому розгадав собі, що се прецї не на дикім селї і постановив зробити инакше, лїпше...

Я бачив, що багато з робітників у Відни жило якийсь час у двійку з собою, привикали до себе і пізнавали взаїмно. От — і мої господарі так жили, заки нібрали ся, як Бог приказав. На селї у нас там таке не не уходить, а ту вже така мода. Нїхто на те не зважає, не назве гріхом.

От, я і виповів їй свою гадку, вона на те пристала, ми наймили хатину, вона доходжувала прати, а я бігав на роботу.

Так вело ся пів року. Дуже добра була до мене, то я й оженив ся.

Нехай, гадаю, вже і Чешка, коли своя чоловіка не хотїла?...

А знаєте що? Тай єї бувший наречений загостив до мене. І в моїй хатї знайшов єї. Раз вечером входжу в хату, кажу: „добрий вечер, Кочко;“ а тут і він. — А ви за чим ту? питаю остро. На те вона каже, що він тепер без місця, прийшов до неї як до старої знакомої подивити ся. Сумлїне єму каже, що через неї єму не щастить ся. Тому він прийшов.

Тут і він приступив до мене, скорчений, переляканий і каже: Даруйте, що я до вас ту заглянув. Се правда, що ваша жінка повідає. Мене се вже, успокоїло, коли побачив я що на такого чоловіка натрафижа, як ви. Ангель — не чоловік, каже вона про вас. Сьвятий, повідає, чисто сьвятий... Я вам за се вдячний, дуже вдячний, що ви так єї шануєте. Я вас так, каже, полюбив; позвольте часом до вас навідати ся, не гнївайте ся на мене, не ма за що. Я вас обоє так люблю!

Щож було діти з бідою? Серце на камінь. Алеж приходїть, повідаю коли хочете. Що ти на те скажеш, Кочко?... І жінка згодила ся.

Він заходить до нас часто. Жінка забула давню уразу до него. Добре в неї серце. І господарна: обшие, облатає, нагодує, напоїть. Заступила минї Русинку.

Я нею геть задоволений...

Треба іти, бо занудить ся, ви жидаючи мене...

— — — — — — — — — — — — —

Дух опозициї шептав мені крикнути йому: Чоловіче, не занудить ся вона: э там кому єї забавити! Але я розважив, що сего дїлати не треба, тому вкусив ся в язик...

V. Велика посїлість вибирає і то 11. сїчня 1901 в першій виборчій курії одного посла а в другій виборчій курії двох послів.

Виборцї першої курії виборчої дістануть загодї осібні завізвання після § 53 виборчої ординациї для ради державної.

Лїста виборців для другої курії виборчої великої посїлости буде після § 25 виборчої ординациї для ради державної оголошена в краєвій ґазетї; вибір для сеї курії виборчої наступить в Чернівцях, в краєвій палатї, улиця краєвої палати ч. 2.

Чернівцї, 12. вересня 1900.

Єго цїс. і Апостольского Величества дїйстний тайний радник і президент у воєводстві Буковинї

Фридрих барон *Бурґгїньон*, в. р.

„Der Einzige in seiner Art“.

(Про о. Василя Никитовича у Дорошівцях).

О. Василь Никитович зачіпає ся з нами... Хоче очивидно пійти з Дорошівців на полудне Буковини поміж Волохів і зачіпкою з нами улекшити собі до того дорогу. Ми єму зробимо таку приятельску прислугу, як зробили вже декотрому панотцеви. О. Василь Никитович може поспитати ся н. пр. о. Дана, що був у Лужанах, як то робить ся, аби чим скорше вилетїти з доброї рускої парафії. Врештї о. Никитович має і сам прикмети, потрібні до такого „вилету“ на полудне, і старає ся всїми силами приспішити сей щасливий час...

У 85. числї „Буковини“ була допись з Дорошівців про о. Никитовича. Не будемо повторяти, що там було написано; коротко сказавши, зміст дописи був такий, що о. Никитович показує у громадї, який сьвященик не повинен бути. Він очивидно тримає ся сего правила у виховуваню громади, що учить прикладами. Своїм власним поступованем показує, як не треба поступати з людьми; а як би властиво повинно ся поступати з громадою, се лишає иншим панотцям...

Ся допись у „Буковинї“ дуже вразила о. Никитовича. Він зараз загрозив нам у Buk. Post, що буде нас скаржити, і неписьменним людям зі своєї громади казав написати до консисториї оборону на себе. Сеї скарги ми ще в руки не дістали і тому просимо о. Никитовича чим скорше справити нам се вдоволене

щоби ми з ним стрітили ся в судї; але сю оборону, післану до консисториї, а підписану людьми, що не вміють писати, лише ставлять хрестики замість підписів, якраз читаємо в остатнім числї Buk. Post з 16. вересня. Тому, що о. Никитович не мовчить, як повинен, на наші закиди, лише зачіпає ся з нами, то ми мусимо ему відповісти на его оборону.

В оборонї, написаній, як знаємо напевно, самим о. Никитовичем, він вихваляє себе перед консисторіею навіть так: „Wir müssen bekennen, ohne dessen Vorgängern nahe zu treten, da selbe sehr gute Priester waren, dass der Pfarrer Nichitovici einzig in seiner Art, würdevoll im Verrichten der kirchlichen Ceremonien dasteht“. Отсе вже правду написав о. Никитович про себе, що він einzig in seiner Art і що его попередники ему не дорівнали...

І на доказ того, що він є „einzig in seiner Art“, ми радимо в потребі судови і консисториї покликати на свідків сих чесних ґаздів з Дорошівців: Василя Бутука Ів., Михайла Війчука, Стефана Бажаньского, Николая Павчука Ів., Стефана Озїрного, Івона Малика Вас., Григория Безкоровайного Дмитр., Івона Воробця, Михайла Білоуса Георґ., Тодора Мірку Олекс., Івона Павчука Томаш., Василька Панькова Стеф., Василя Панькова Ант. і Николая Бутука Івона Тод.

Ті ґазди посьвідчать, що наша допись у 85-ім числї „Буковини“ була правдива і що о. Никитович тілько милить очи консисториї власною обороною. По сїй оборонї, в котру — ще велике питане — чи повірить консисторія, о. Никитович не має нїякого права викидати людей з церкви, як се зробив він при всїх людях у празник Пресьв. Богородиці з Василем Паньковим Ант.

Коли-ж о. Никитович формально визиває нас на слово, щоб ми займали ся его чесною особою, то ми для его характеристики подаємо ще ось що:

В недїлю 9. вересня с. р. були в Дорошівцях у церкві надучитель Радик, учитель з Мосорівки М. Іваницкий і учитель з Вікна Гр. Іваницкий. При роздаваню „дори“ забув учитель з Мосорівки поцїлувати руку панотцеви. Не велика се заслуга перед Богом, коли інтелїґентний чоловік поцїлує панотця в руку, але і не великий також гріх, як не поцїлує. Тимчасом ще ті три учителї не вийшли з церкви, як о. Никитович сказав явно перед людьми: „Оттакі учителї псують нарід!“ Причина до такої замітки була занадто мала, щоби панотець позволяв собі неславити учителїв перед людьми.

Противно, ми можемо людьми посьвідчити, що часом панотець, der Einzige in seiner Art, може далеко гладше попсувати людий такою відправою, яку чув раз Василь Кузяк Тод. у Дорошівцях, коли наймив службу Божу. Відправа була така:

„Паки і паки миром Господу помолим ся! Паламарю, а сіль де?“

„Заступи, спаси, помилуй і сохрани нас своєю благодатию! Паламарю, йди, кажи, най принесе гуску соли!“

„Пресьвятую, пречистую... Іди за солев до добродзїйки, а він най заплатить!“

А се відколи влїзла гуска соли у нашу церковну відправу? І взагалї в Дорошівцях не знали звичаю, щоб до церкви приносити сіль, аж о. Никитович завів. Ґазда Івон Павчук Василїв мусїв з церкви бігти по сіль, та добре, що дістав еї у рускім склепі, бо в жидів був сабаш, — инакше й відправи може не було би.

І як сьміє „der Einzige in seiner Art“ сварити що недїлї і сьвята школу, учителїв і господарів, коли сам поступає собі так нетактовно? О. Никитович полохає нас скаргою до суду. Ми ждемо на сю скаргу! За рускою громадою постоїмо!

Замітки.

У попереднім числї нашої ґазети подали ми статю про наукову дїяльність галицких москвофілів. Хоч збори їх „Матиці“ і „Рускої Ради“ були на весні, ми вважали потрібним пригадати їх тепер, щоби до того додати ще відомий недавний поступок москвофілів при виборі посла до галицкого сойму (Олесницкий і о. Сеник) — і так разом показати, на що зійшла *москвофільска партия* у Галичині, де еї головна сила. Вона там не має моральної вартости, а що ту казати про жменю наших буковиньских москвофілів? „Православная Буковина“ нарікає в остатнім числї, що вже стратила на нас народовців надію. Ми вже не наверне мо ся на їх „убїжденія“ — так вона міркує. Тай добре міркує, бо справдї ми на їх бік не пристанемо. Але і ми стратили надію на них, що вони навернуть ся на наш бік, — одна лиш потїха, що там у них нема за ким жалувати. Правда, на безлюдю і Хома дворянин, але ми тих москвофільских дворян відступимо радо Волохам, нехай ними тїшать ся. Їх і так тягне до Волохів.

* * *

Уже розписано нові вибори до ради державної. Отже пора нам лагодити ся до них, щоби випали як найлїпше для нас.

Вибори з пятої і з четвертої кляси обходять нас найбільше, бо послів з тих кляс вибирають майже самі хлїбороби. Як із тих кляс не виберемо собі добрих заступників, то вже пропало, бо в иньших клясах хлїбороби не мають голосу, а лише міщани тай дїдичі. Із пятої кляси має наш край вибрати після закону двох послів, а то північна часть краю (повіти Путилівско-Вижницкий, Вашківский, Станівский, Кіцманьский, Заставнецкий, Садаґурский і Черновецкий) одного посла, а полудньова часть краю также одного посла. Посла із північної части крою вибирають рускі хлїбороби, тож повинен він бути Русином і щирим заступником хлїборобского стану.

Із четвертої кляси вибирає наш край Буковина трох послів, а то повіт Путилівско-Вижницкий, Вашківский, Станівский, Кіцманьский і Заставнецкий — одного, а повіт Садаґурско-Черновецкий, Серетский і Сторожинецкий — одного, а знов Сучавский, Радовецкий, Гурагуморский і Кімполюнґский также одного посла. І тих 3 послів вибирають самі хлїбороби. Длятого то повинні вони бути щирими заступниками хлїборобского стану, а два з них повинні бути ще также і Русинами, бо рускі хлїбороби їх вибирати муть.

Отже Русини повинні з тих двох кляс мати трох руских послів і то таких, що заступали-б ся в радї державній за хлїборобским станом.

Тих послів вибирає ся так, що в кождій громадї вибирати муть насамперед виборців, а ті виборцї вибирати муть відтак послів. Для вибору посла з п я т о ї кляси вибирати муть по громадах виборців **всї** громадяни, а для вибору посла з четвертої кляси вибирати муть виборців по громадах лише ті громадяни, що належать до першої і до другої кляси.

Яких виберемо по громадах виборців, такий буде і наш посол. Як виберемо на виборців самих людий чесних, тверезих, розумних, що вже знають, на що то вибирає ся посла і який він повинен бути, то вони певно виберуть для руских хлїборобів доброго заступника хлїборобского стану і рускаго посла, а як вийдуть по громадах такі виборцї, що їм байдуже справа хлїборобска, аби лиш вони самі напили ся та наїли при виборах, то послом виберуть вони того, хто більше дасть їсти тай пити, тай може ще і в руку дещо всуне.

Припильнуйте-ж, братя хлїбороби, добре виборів по громадах, аби вийшли добрі виборцї.

Як бачите самі, що одного посла мають вибрати виборцї аж з кількох повітів. Треба проте тим виборцям порозуміти ся з собою, треба порадити ся, кого вибирати послом, хто був би найлїпшим заступником хлїборобского стану. Тепер пора на се. Як вибори розписані, то люди можуть всюди сходити ся, радити, прозумівати ся, робити віча — не потребуючи про се давати знати до староства. Сходїм ся отже і радьмо. Доля наша в наших руках. Зробимо, добре, собі зробимо а зробимо зле — собі зробимо. Розгадаймо собі добре, кого вибирати, аби відтак не жалувати. Само мінїстерство кличе до виборців, аби при сих виборах уважали добре на свій интетес. Уважаймо-ж! І так не богато паде на нас послів, бо лиш 3, а як і тоті будуть до нїчого, або як і тоті будуть тягнути не за нами, то ще гірше нам.

* * *

Ми признаємо буковиньским Нїмцям то, що їм належить ся, і знаємо, що ще на довго будуть вони посередниками поміж народами в нашім краю. Але те мусимо сказати, що на поли шкільництва ґерманїзация мстить ся на нашім краю без милосердя. Всї знаємо дуже добре, що анальфабетів у нас богато, що шкіл мало, а й до тих, які є, нема учителїв. Тому, що в краю найбільше є Русинів і Румунів, то очивидно треба би старати ся, щоби найбільше було руских і румуньских учителїв. Тимчасом видимо ми на тім поли у нас таку чисто буковиньску дурницю:

Вступні іспити до учительскої семинарії складає ся по нїмецки. При таких іспитах нїхто не дбає на се, чи вміє кандидат або кандидатка добре по руски або по румуньски, — як не вміє, то мусить навчити ся. Легко сказати: мусить навчити ся, але хто дома не говорив і не говорить по руски або по румуньски, той сих мов нїколи не буде знати. Отже кінчать декотрі кандидати, а особливо кандидатки цїлу семинарию, і в результатї мають викладову мову нїмецку, а рускої або румуньскої не мають.

Нїмецких шкіл у краю пропорціонально за мало, щоби помістити в них усїх тих Нїмців учителїв і учительок, які виходять із семинарії; — а до руских або румуньских шкіл вони не годять ся. По щож придала ся в такім випадку цїла учительска семинария, коли вона не виховує потрібного числа відповідних учителїв? В сїльских школах правдива каторга для тих учителїв, які є, бо просто сили не стає їм учити сотки дїтий; а семинария виховує учителїв, а найбільше учительок на забаву не знати для кого.

Сего року на 60 учениць, принятих до першого жіночого року, є всего 5 Русинок і 7 Румунок, а решта самі Польки і жидівки. Професори питали, так як їм статут каже, по нїмецки, — їм все одно, кого питають. Здала дївчина іспит — приймають, не здала — не приймили. Поступили зовсїм справедливо і мимо того вийшла з того найбільша несправедливість так для Русинів як і для Румунів. Що з тими Польками і жидівками робити? Чи з них будуть добрі учительки для руских і румуньских шкіл? Та деж вони годні навчити ся за чотири роки добре по руски або по румуньски, коли з них більша частина ледви читає букви, а мова і вимова їх така, що не знати, як і починати науку, щоби хоч що то їх навчити. Та коби хоч дома або між собою зволили ті панни говорити тою мовою, яка їм має дати хлїб, — де там! А потім скінчить одна і друга семинарию і дивує ся, що до рускої або румуньскої школи еї не хочуть брати. Якжеж брати еї, хиба на те, щоби сїльскі дїти вчили еї краевої мови?

Отсе є крайна нїсенїтниця у нашім буковиньскім шкільництві і вже остатна пора надійшла, щоби і Русини і Румуни спільними силами усунули „несправедливу справедливість“.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 18-го вересня 1900.

Є. В. цїсар вернув уже з галицких маневрів до Відня.

Іменованя. Суплентеми при висшій ґімназиї в Чернівцях іменовані Теодор Попович і Іван Бухер.

Заупокійне богослуженє за душу бл. п. Григория Ганкевича відбуде ся завтра в середу о год. 8. зрана. Богослуженє устроюють черновецкі Русини. Тепер уже знаємо з листів із Парижа, що причиною смерти Ганкевича був карбункул на плечах. Кілька днїв не зважав Ганкевич на него, думав, що се звичайний чирак, тимчасом потім дістав горячку, затроєне крови, і перевезений до шпиталю до кількох годин помер. Справдї, смерть не трубить, кого губить.

Саксоньский князь Альберт погиб у Дрезднї несподїваною смертию. Конї в каритї сполошили ся, князь випав із воза і впав так на каміне, що забив ся на місци.

Для нашого жіноцтва. Дневник державних законів оголосив розпорядженє мінїстерства просьвіти, котре призволяє женщинам здавати ріґорози в цїли одержаня медичного докторату, на основі студиїв, відбутих на однім з краевих університетів. Що-до образованя, яке управняє до впису на університет, вимагає ся від женщин тих самих условин, що від мущин. Друге розпоряджене допускає женщини до фармацевтичного заводу. Студиї потрібні ті самі, що для мущин. Ведене женщинами самостійних аптек залежить від осібного призволу мінїстерства внутрішних справ.

Товариство „Родина“ в Коломиї рішилось на загальне бажане урядити 1. жовтня 1900 р. в сали каси щадничої вечерок з танцями. Буде се там одиноький руский вечерок сеї осени. Комітет докладає всяких старань, щоби він випав величаво. Сподївати ся годить ся, що й молодїж наша не заведе надїй комітету і явить ся, як один муж! Злїтайтесь же, рускі соколи, із усїх усюдів, таж се не секрет, що наша Коломия місто — має дївчата дуже хороші. А панночкам здаєть ся не потреба й казати про „покутских леґінів“! Забава буде славна, тож до побаченя! Запрошеня вже розсилають ся, а хто-б його не дістав, зволить ласкаво подати свою адресу до тов. „Родини“ в Коломиї. — Стрій вечерковий або н а р о д н и й. Вступ від особи 4 кор., родинний білет на 3 особи 10 кр.

Милосердні. Кілька богатих дам в Бостонї, що належать до найперших кругів товариства, завязали товариство для ратованя опущених — не гадайте може, що дїтий, нї для ратованя опущених — котів. Ті милосердні дами розіслали окружник до всїх людей в містї, що лїтом виїздять на село, щоби не лишали бідні кіточки на ласку сусїдів, але щоби за оплатою 25 кр. на місяць давали їх „на станцию“ до товариства, котре буде совістно опікувати ся ними. Ну та й знайшли ся такі, що віддавали, а товариство милосердних дам могло вже в короткім часї приміститі під своєю опікою 1000 котів, між котрими знаходять ся і такі, котрі знайдено на улицї. Будинок для котів знаходить ся на граници міста. Так отже знайшли коти своїх милосердних опікунок, але бідні опущені дїти як волочили ся по містї так і волочать ся і певно не одно собі погадає: Йой, коби то котиком бути.

Малярска школа Миколи Івасюка. Пан Івасюк отворив ще торік в осени при улицї краєвої Палати ч. 3. на першім поверсї школу рисунків і малярства. Та школа здобула собі дуже скоро розголос найлїпшої школи малярскої у нашім містї і мала богато учениць. Сего року поведе п. Івасюк далї сю школу. Наука почне ся 20. жовтня і вписувати ся до неї час до 25. вересня. Вписують ся лише панї. Учити ся можна рисунків і мальованя після натури і живих моделїв — крейдою, вуглем, акварелею, олїйними і пастельовими красками.

Мясом дорізаної корови затроїло ся в двох селах під Берлином 140 людий. Корова занедужала була на горячку попородову і на гните кишки відходової. Ветеринар позволив дорізати корову, але з тим, що мясо можна їсти лиш варене. Властитель корови продав еї різникови, а той знов відступив чвертку другому. Той другий наскробав мяса до смаженя і так продавав вже готові плесканки. Всї, що з'їли шницлї з того мяса, дістали горячки, блювоти і дрожи в ногах. — Се нехай буде наукою, що мясо з дорізаних звірят можна їсти хиба варене, а не смажене, бо при смаженю може якась часть не досмажити ся і зашкодити.

Телеґрами „Буковини“.

Відень, 18. вересня. Вийшов розказ до армії, в котрім Є. В. цїсар висказує своє повне вдоволене з галицких маневрів, а крім того висказує подяку хоробрій австрийскій маринарцї у східній Азиї, і дякує загалом усему войску за довіріе і прихильність. Бажає всїм успіху на щастє держави і цїсарского дому.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних краскаx для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсі видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цісар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і в обложеним прирядом до вигідного порушування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє ціннних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство „**Руска Рада**“ в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 107. Чернівцї, пятниця дня 8. (21.) вересня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину"
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Нові надії і обави.

Всї зоговорили тепер про нові вибори. Осею, довкола котрої обертає ся вся полїтична дискусия у Віднн, суть слова цїсаря до Яворского в Яслї, що розвязанє парляменту і розписанє нових виборів є „послїдним конституцийним средством". Ще більшого клина вбили в голови полїтиків скептичні слова цїсаря до посла Бика, що не вірить в результат. Ті слова поділали зразу депримуючо на всїх кандидатів і виборчих аґітаторів, бо кождий питав, чи виплатить ся серіозно кандидувати і аґітувати, коли парлямент по кількох перших засїданях буде розігнаний? Однак депресия була тілько хвилева, і все кинуло ся з небувалим доси запалом до виборчої аґітациї. Найсильнїйше кипить в Чехії, між антісемітими і нїмецкими националами. Ті хочуть видерти иньшим сторонництвам як найбільше число мандатів. Що Чехи і Нїмцї, вишлють тепер найзавзятїйших своїх репрезентантів, нема нинї найменшого сумнїву. Умірковані зредукують ся до мінїмального числа. Супротив того уважають нинї за певну річ, що нова палата буде ще неспокійнїйша, як розвязана, і всї ломять собі голову над тим, що криє ся за цїсарскими словами, які пляни має правительство на случай, коли би нова палата показала ся неспосібною до працї.

Один з віденьских дневників, назязуючи до слів цїсаря, висказав переконанє, що для Австриї надходять часи абсолютизму і звернув ся до Угорщини, котра вже нераз заявила, що хоче мати дїло *лише* з конституцийною Австриєю, з зазивом, аби ратувала долитавску половину монархії перед небезпеченьством.

Відповідаючи на ті виводи Sonn u. Montags Ztng. успокоює полїтиків що-до небезпеченьства абсолютизму. Згаданий тиждневник пише: „О управі без конституцийного парляменту по просту не буде анї бесїди, але що найбільше буде заряджених кілька конечних а успішних змін конституциї в недуже вже назвичайнїй нинї позаконситуцийнїй дорозї. Розширенє виборчого права, доконане в такий спосіб, не викличе в жаднім краю революцийного руху і не утворить потреби ужитя оружної сили".

Sonn u. Montags Ztg. уважають за півурядову часопись, при помочи котрої правительство звичайно „зраджує" свої пляни, коли хоче в неофіцияльний спосіб приготовити публику на якусь евентуальність, або довідати ся, як ріжні сторонництва і чинники віднесуть ся до евентуального пляну правительства. Коли би і нинї, голос S. u. M. Ztg. виявляв наміри правительства, то правительство по перших кількох безуспішних засїданях нової палати знов розвяже парлямент і скличе конституанту на підставі загальних виборів. Мужливе однак і се, що правительство ще не рішило ся серіозно на такий крок, а наведеною енунцияциєю хоче лише остерегти Молодочехів перед немилими для них наслїдками дальшої обструкциї.

На молодоческих кандидатах мусїли зробити враженє уваги староческого дневника Politik, котрий *остерігав виборцїв*. аби не вязали кандидатів обовязком безусловного континуованя обструкциї, бо в наслїдок такого зобовязаня посли можуть знайти ся в ситуациї без виходу. Справа тактики в новій палатї повинна бути полишена вибраним послам. В тім дусї промовляв др. Дик на перших зборах виборцїв в Празї. Він заявив, що нові вибори повинні бути рішучо відповідею на поступованє правительства. Кандидатам не треба вязати рук і домагати ся від них приреченя з гори, що дальше будуть вести обструкцию. Нинї не дасть ся передвидїти, як в новім парляментї відносини уложать ся і тому чесний заступник народа не може з гори нї до чого зобовязувати ся, анї присягати, що буде придержувати ся такої або сякої тактики. Вибір тактики треба полишити колеґії нововибраних послів.

Управа нїмецкої людової партиї на Мораві обговорювала також виборчу акцию. При тій нагоді висказано правительству недовірє з причини наміреного отвореня ческого унїверситету на Мораві і порішено заінїциювати против сего проєкту як найострійшу обструкцию.

Linzer Volksblatt дуже остро атакує виборчий манїфест Молодочехів і пише, що Молодочехи ще більше зразили собі ним своїх союзників, т. є. Поляків і католицко-людову партию, бо анї перші, анї другі не дадуть ся позискати для гадки державного ческого права.

З галицкої Руси.

Письмо з Жидачївщини.

Через т. зв. консолїдацию зміцнила ся була партия москвофільска в Галичинї. Злучивши ся з партиєю народною вона почала відразу показувати свої роги: уїдала дальше на фонетику, на товариство „Просьвіту", Тов. ім. Шевченка і т. д. Народовцї не могли против того острійше виступати, яко партия благороднїйша, бо прецїнь була між ними а москвофілами злука — а злуку треба шанувати.

Не знаю як де, але в жидачївскім повітї партия москальофільска була досить зміцнила ся. Полїтику провадять ту сьвященники, а перевага з поміж них належить до москвофілів. Тож коли перед кількома роками розписано вибори до ради повітової, то москальофіли були з початку уложили лїсту радних, на котрій було кількох народовцїв, але обміркували сь: по що їм ставити на лїстї народовцїв, коли лїпше самих своїх — самих москальофілів. Народовцї не хотїли против тої імпертиненциї виступати — бо москальофіли кричали би зараз, що народовцї зраджують справу народну. Таким способом пішло москальофілам на прочуд гарно і легко при виборах до ради повітової. Тепер вони почули ся панами в повітї. На їх нещастє зрік ся п. Абанкур неправно набутого мандату і розписано доповняючі вибори до сойму. Москальофіли рахували собі так: 1) консолїдация зірвана, зірвали єї самі народовцї; 2) вибори до ради повітової пійшли нам так легко, чому би і тепер не попробу-

---

СТАРА ЯҐНА.

(Північна казка. — Сельми Ляґерлеф.)

Дрібним, тьопаючим кроком ішла гірскою стежкою якась стара жінка. Лице єї було блїде і вяле, але не погане або поморщене. Мала на собі довгий плащ, а на голові вовняний рубець. В руцї несла молитовник, а в хусточцї галузку васильку.

Мала свою хатину там високо на полонинї, де вже не росте нїяка деревина. Она стояла саме край широкого ожеледця, котрий суне свою ледову струю звершка гори, вкритої снїгом, аж далеко в долину. Там жила старенька сама одна. Всї, що були близькі єї серцю, вже давно повмирали.

То була недїля і она ходила до церкви. Але коли так вертала, стало їй чогось дуже важко на серци. Пан-отець говорили о смерти і о засуджених на вічні муки; то єї зворушило. Нараз пригадала собі, що коли ще була дитиною, чула, як то бувало оповідали, що богато грішників мучить ся на вічній студени на вершку гори понад єї хатою. Пригадувала собі одну казку по другій о тих грішних душечках, що ходять по ожеледцях і котрими гонить студений як лїд вітер.

Їй стало нараз чогось дуже лячно тої гори і погадала собі, як то страшенно високо стоїть там на горі єї хатина. А що, як би ті невидимі духи, що там ходять, зійшли з ожеледців?

А она самісенька одна!

На то слово „самісенька" стала она ще сумнїйша. Ось взяв єї той сум, що не давав їй спокою через цїле єї житє.

Прецї то таки дуже гірко жити так здалека від всїх людий.

— Стара Яґно — відозвала ся она таки в голос сама до себе, бо так вже була навикла до того в своїй самотї — сидиш тут на горі в своїй хатчинї і прядеш та прядеш. Мусиш гарувати цїлими днями, щобись з голоду не згинула. А чи кому з того якась радість, що ти жиєш на сьвітї? Чи хтось може рад з того, стара Яґно?

— Коби ще хтось із твоїх свояків жив, якось би то було! Коби ти жила близше села, то може й знайшлись би якісь приятелї. Ти така бідна, що не можеш собі держати нї пса нї кітки, але прецї міг би у тебе заночувати бодай який жебрак. Не треба було тобі, стара Яґно, мешкати так далеко від дороги. Кобись хоч однїсенький раз могла подорожному, котрого жарить спрага, подати хоч водицї напити ся; знала бись, що хтось має якийсь хосен в тебе!

Она зітхнула і подумала собі, що коли-б померла, то анї тота ґаздиня, що все давала їй прясти, не пожалувала би за нею. Правда, що она старала ся по совісти зробити свою роботу, але було богато таких, котрі би то ще лїпше зробили.

Таки направду розплакала ся, коли подумала собі, що навіть пан-отцеви, котрий єї через тілько лїт видів все на тім самім місци у церкві, було би може й байдуже, що она все ще там стоїть, чи вже єї нема.

— Я так як би й не жила — сказала она сама до себе. — Нїхто про мене й не спитає. Все одно хоч би менї й покласти ся та вже більше не встати. Вже таки й замерзла в тій студени і самотї. Серце в менї замерзло.

— Ой так то так — сказала она, бо аж тепер добре розговорила ся — коби лиш тут хтось був, кому би мене потреба, то знайшло би ся ще тепле серце у Яґни. Але що-ж менї дїяти, чи робити панчохи для диких кіз, чи бобакам стелити постїль?

— То тобі кажу — сказала она і підняла руку до неба — мусиш менї конче дати щось до роботи, бо як нї, то положу ся і вже більше не встану.

В тій хвили надійшов проти неї на стежцї якийсь поважний, високого росту чернець. Приступив до неї, бо видїв, що она чогось засумована, а она розповіла єму весь свій смуток. Сказала, що серце зачинає їй ледом ставати, і зробить ся з неї такий дух, як котрийсь із тих, що ходять по ожеледцях, скоро Бог не пошле їй когось, для кого би она могла жити.

— Та у Бога все то можливо — сказав їй на то чернець.

— А хиба-ж не видиш, що навіть і сам Бог не має тут на горі сили? — спитала его стара Яґна. — Тут нема більше нїчого, як лиш студена і пустїсенька пустиня.

Виходили чим раз висше на полонину. Мягенький мох вкривав камінні плити, краєм стежинки росли гірскі ростини з рапавим листем; полонина з дебрами і з'убочами та полями вкритими *ледом* і *масою снїгу* представила ся їх очам так поражаючою і так понурою, що їм аж як би щось на груди налягло. Аж ось чернець побачив хату старої Яґни саме під ожеледцем.

— То ти тут мешкаєш! — сказав він. — Ну, то ти не самотна, бо маєш тут досить товариства. Ану-ко подиви ся!

Чернець зложив показуючий і великий палець в колїсце і приложив его старій до лївого ока та просив єї, щоби она подивила ся на гору. Але стара Яґна так напудила ся, що аж в зад подала ся і замкнула око.

— Коли там можна що видїти, то *я того не хочу* — відповіла стара Яґна. — Господь Бог нехай нас від того стереже і боронить! Тут вже й без того досить несамовито!

— Ну, то бувай здорова! — сказав чернець. — Другий раз вже не зможеш щось такого побачити.

Стару взяла цїкавість, она отворила очи і глипнула на поля вкриті снїгом. Зразу не видїла нїчого цїкавого, але відтак стала добачати, що там на горі щось рушає ся. Видїла, як щось білого нїби іде проти білого. То що она уважала за мраку і пару або за біло-синяву тїнь на ледї, то були громади грішних душ, що мучили ся у вічній студени.

вати — купити не купити, поторгувати можна; народовці і так слабі в повіті, ми ту горою. Так мусїли представити річ проводирі москальофілів жидачівского повіту о. Сеник і о. Савюк — своїм ґенералам з „Русскої Ради“ у Львові.

Що дїйсно москальофіли так думали, що дїйсно вони аж надто сильно уповали на свою силу в жидачівскім повіті, се видимо з того, що „Русская Рада“ з гори, не порозумівшись з селянами — поставила кандидатуру о. Сеника. „Але хто сьміє ся на кінци, сьміє ся найлїпше“. Москальофіли наші наперед тїшили ся, як то вони будуть ликувати, як то вони народовцям і цїлій національно-демократичній партиї покажуть дулю під ніс; як то вони докажуть наглядно, що Русини без них і без їх московскої помочи — нїчо не варті.

Уповаючи на свої сили в жидачівскім повіті забули наші „отцове“, що в сїм випадку треба рахуватися з полїтичною консолїдациєю, з честию і справедливостию. Перед 5 роками був властиво вибранам до сойму адв. др. Олесницкий — тож єму тепер належить віддати єго власність, а тою власностию, се мандат до сойму з жидачівского повіту.

Москвофіли хотїли Олесницкому тоту власність не то украсти, але видерти силоміцю, так як Абанкур.

Уповаючи аж надто на свої сили забули наші „отцове“, що треба рахуватись з повітом, з селянами виборцями. Москальофільскі „отцове“ гадали, що нарід — хлопи — се дїти нерозумні, котрими можна крутити на всї боки, як хто собі схоче.

Та нарід не дурний, нарід починає уже приходити до сьвідомости полїтичної. Нарід зараз зрозумів, що ту щось не добре мусить бути.

Оден з селян сказав на передвиборчих зборах в Жидачеві такі слова: „Нарід все однакий: який був давнїйше, такий є і тепер, але інтелїґенция наша, наші сьвященики, починають щось нами крутити. Всї вони вели нас в р. 1895. і 97. до одної мети. Тепер одні ведуть нас до Сеника а другі до Олесницкого. Ми стояли передше всї за Олесницким, всї як оден муж. Ми не видимо, щоби Олесницкий нам спроневірив ся, він був першим чоловіком на нашій Руси і є ним дальше. Ми не маємо найменчої причини тепер відступати від Олесницкого, тим більше, де ми видимо, що єму той мандат належить ся“. Оттаких слів з уст мужика не сподївались наші москальофіли.

Якже-ж аґітували вони за о. Сеником? Звичайно, як то їх стародавний звичай: радикалами і фонетикою. Тоті, що за Олесницким аґітують, се радикали, котрі запроваджують „прокляту“ фонетику, а фонетика відриває нарід від церкви, бо нею не є писані церковні книги. Такі букви, як „ъ“ і „ы“, то підстави істнованя Руси, бо без „ъ“ і „ы“ нема Руси: нема анї хлопа рускаго, анї попа рускаго, анї церкви рускої, словом нїчо рускаго. Були такі, що дали ся збаламутити. Між ними певно були і не письменні, що також бояли ся фонетики, як огню. Ту виходило на таке: неписьменний ґазда просить письменного, аби єму написав лист. „Але не пишіть фонетикою, бо я єї не терплю на очи“. Зірванєм консолїдациї не аґітували москвофіли — бо тої „висшої“ полїтики мужик не розуміє. Зборів також не скликували, бо по що? Сьвящеників-сторонників о. Сеника в повіті гук, кождий з них скаже своїм виборцям іти за о. Сеником і „causa finita!“ Зрештою москальофіли не мали з чим ставати перед зборами, бо на зборах могли би бути сторонники дра Олесницкого, а ті були би селянам зараз об'яснили, що то „радикали“ і фонетика.

(*Конець буде*).

Париска вистава.

Чим близше до кінця вистави, що заповідала ся зразу так величаво, тим частїйше дають ся чути голоси, що заповідають сумний єї конець.

Промисловцї, купцї, готельники, реставратори і загалом усякі підприємцї, що то не один з них думав заробити на виставі який-такий гріш та коли вже не зажити спокійним житем, то бодай полатати свої фінанси — всї обманули ся в своїх надїях. Богатші з них потратять великі суми, фінансово слабші зруйнують ся, збанкрутують. Рівно-ж і паризькі банки шарпнуть ся мілїонами.

Причини сего треба глядати в кількох обставинах, що зложилась на се, аби не здїйстнити надїй усего парискоґо підприемства.

По перше сам виставовий комісаріят, ведений зручним шефом п. Пікардом, умів незвичайно зручно визискати обманчиві надії на велику фреквенцию вистави та емітував через паризькі банки кольосальну суму 65 мілїонів білетів вступу — а банки, при номінальній вартости білету на 1 франк заплатили 80%. Однак задля малої фреквенциї цїну білетів знижувано так, що она стоїть тепер між 35—25 сантимів, а небавом може впасти і на кілька су. Та хоч тим способом банки потратять кольосальні суми, то за се публика зискає таний вступ на виставу — тому-то страти банків не закаламучують нї трохи спокою публичної опінії.

Не так вже стоїть річ з цїлими сотками приватних підприемців, що враз зі своїми родинами стоять над пропастию банкротетва і нужди — знов з ласки виставового комісарияту, взглядно п. Пікарда. Цїну площ на побудоване ресторанів, театриків і т. п. на виставі вишрубовано до казочної висоти. Лише два спільники-реставратори Дюрель і Шампавер заплатили за дозвіл побудованя ресторану 1,600.000 франків. Иньші платили по 700, 600, 500 тисяч франків. Концесиї на отворюване всяких розривкових льокалїв продавано за кольосальні суми. Розуміє ся, що підприемцї, поплативши такі капітали то за площі то за концесиї, бажали відбити їх собі на публицї. Білети на драптиві а до того ледви чвертьгодинні або півгодинні спектаклї платили ся пятифранківками, а цїни страв і напоїв по ресторанах переходили і найсьміливійші здогади. Публика відповіла на се стрейком і оминала всї льокалї, де з неї гарбовано шкіру. Підприемцям не лишало ся нїчо иньшого, як знизити цїну до того нїво, на якім стояли звичайні паризькі цїни, а се для них рівнозначне з банкротетвом і руїною. Чимало причинило ся до їх страт і се, що властиве і конечне упорядковане вистави наступило аж в половинї липня, хоч формальне отворене вистави було ще на весні. Отже цїлий чвертьрік пропав безповоротно.

Далї і „дуже добрі гостї“, якими є Англичани і Американцї, сим разом не дописали. Расовий антаґонїзм, полїтичне і економічне суперництво між Анґльо-Сасами а Францией, як і ярко-шовінїстичні вихідки націоналїстичної паризкої праси против анґльо-саскої раси зробили то, що в виставовім сезонї звідало Париж менче Анґлїйців і Американців, нїж за той сам час минулого року. А хоч за то Нїмцї, задля дешевости зелїзницї і задля найновійшої „полїтики кокетованя“, звидїли навіть виставу незвичайно численно, то мала з того потїха, бо практичний Нїмець — се „таний гість“, здирчиві льокалї оминає, перекуску купує в містї та бере зі собою в пакетику на виставу і не дасть нїякому спекулянтови заробити.

Як бачимо, все зложило ся, аби довести до сумного кінця, який безперечно відібе ся і на французкій внутрішній полїтицї та готов спричинити ся до упадку теперішного кабінету.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 20-го вересня 1900.

Авскультантами при судах іменовані: Гербер Гнат Гріц, Гаврило Прункул, Осип Савин Бурачиньский, др. Омелян Проданчук, Юлїян Ґасавер, Валериян Маркевич і Казимір Каменецкий в Чернівцах.

З черновецких шкіл. До практики у школах припущені сї кандидатки: Чарне Шмельцер і Олена Зотта в школї при ул. Палати краевої; Юлїя Лайднер і Гортензия Литвинюк при ул. Семигородскій, Роза Блюм при ул. Зелїзничій, Мария Терлїфай на стациї Фолькєґартен, Ольга Венглиньска в Монастирисках, Берта Лазарович в Роші, Констанция Скалат у Калїчанцї і Аврелїя Рейхардт у Клокучцї. Провіз. мол. уч. іменована Ґіза Лайхнер при ул. Семигородскій, Михалина Смук у Калїчанцї, Людвика Цїргофер при ул. Зелїзничій і Емма Шмідт у Монастирисках.

Конґрес женщин. В Парижи відбув ся недавно конґрес женщин, який радив через чотири днї під проводом пань Марії Понїон і Марґарети Дїран та

Мала, стара Яґна не могла таки й рушити ся з місця і дрожала як лист трепети. Отже то таки правду розказували старі люди в своїх казках. Там на горі ходили померші в безконечній трівозї і муцї. По найбільшій части мали они на собі щось довгого, білого, а всї були босі і простоволосі.

А було їх тут так богато, що нїхто би їх і не почислив. Чим довше дивила ся, тим більше їх показувало ся. Одні ступали з горда з піднесеним в гору головами, иньші підходили близше, як коли-б танцювали по леду, але она видїла, як одні і другі сщибали собі ноги до крови об шпилї і канти леду.

Отже було зовсїм так, як каже ся в казках. Она видїла, як они безустанно горнули ся одні до других, мов би хотїли одні коло других загрїти ся, але й зараз розлучали ся, налякавши ся смертельної студени, якою від них віяло. Здавало ся, наче би студїнь там на горі від них виходила, як коли-б то через них снїг не міг топити ся, а мрака була така студена, що аж щипала.

Але не всї рушали ся, деякі стояли мов би закостенїлї від студени і здавало ся, як би они стояли тут Господь знає вже кілько лїт, бо доокола них призбирала ся така маса снїгу і леду, що з неї було видко лиш горішну часть їх тїла.

Чим довше мала старуха дивила ся на то, тим ставала спокійнїйша. Страх єї покинув, але за то стало їй дуже жаль тих бідних, що так мучили ся.

Не переставали заводити, для покалїчених нїг не було спокою, бігали безустанно по леду, хоч він краяв, як би остра сталь.

А відтак, як они й мерзли!... так, що трясли ся цїлі і дзвонили зубами від студени. І ті, що були закаменїлі і ті, що ще могли рушати ся, всї мерзли від тої студени, що пекла нїби огнем, щипала і різала тїло.

Було там богато молодих людий, молодцїв і дївчат. Але на їх синїм від морозу лици не видко було студени, здавало ся, мов би они грали ся, лиш вся веселість була мертва. Дзвонили зубами від студени, дрожали і кулили ся як старі, а босими ногами нїби шукали найострійші кусні леду, щоби на них стати.

Найбільший жаль брав єї від того, коли дивила ся на тих, що були примерзли до леду на ожеледци і на тих, що звисали із скалистих стїн, мов би якісь великі каплинцї.

Чернець взяв назад руку і стара Яґна не видїла вже нїчого, лиш пусте снїгове поле. Денеде лежали порозкидані великі груди леду, але коло них не було закаменїлих духів. Синяве сьвітло на ожеледцях не походило від замерзлих в нїм тїл. Вітер гонив легенькими пласточками снїгу, але не духами.

Але она була таки певна того, що добре видїла і спитала черця: Чи можна щось зробити для тих бідних грішних душ?

А він відповів: А коли-ж Господь любови заказав робити добре дїло, або дїло милосердия, коли заказав потїшати?

Сказавши то пішов собі, а стара Яґна зайшла у хату, щоби о тім подумати.

Цїлий вечер думала над тим, як би то помогти грішним душам, що ходять по ожеледцях. Не мала вже часу думати о своїй самотї.

На другий день пішла знов до села. Сьміяла ся і була зовсїм весела. Старість уже не була для неї тягаром.

— Померші — казала сама до себе — не дуже розпитують, чи у когось румяне лице і жваві ноги. Они бажають лиш того, щоби їх з теплим серцем згадувати. Але молоді не в силї о тім подумати. Таки так, як же померщим охороняти ся від безконечної студени смерти, коли старі не отворять їм свого серця?

Коли відтак зайшла до крамаря, накупила там богато сьвічок, а у якогось селянина замовила кілька фір дров, але щоби за то все заплатити, мусїла тепер в двоє тілько прясти що звичайно.

Під вечер, коли знову була дома, молила ся дуже і старала ся додати собі відваги сьпіваючи побожні пісні. Але відвага щораз більше єї опускала. А всеж таки зробила так, як була собі постановила.

Постелила собі постїль в позадній комірчинї своєї хати а в передній наклала цїлий оберемок дерева на припічку і підпалила. У вікнї поклала дві сьвічки, а двері від надворку розтворила широко.

Відтак пішла і лягла спочивати.

Лежала потемки і надслухувала.

Таки чує, що хтось іде. Якось так, як би хтось злїз з ожеледця і звідтам ішов. Нїби сунув ногами і стогнав. Щось походило доокола хати, як би бояло ся зайти до неї. Стануло в углу хатчини і плаче як мала дитина.

Стара Яґна не могла видержати. Схопила ся з постелї і вибігла до передної комнатки та замкнула двері. Живому чоловікови годї таке видержати.

А на дворі коло хати хтось важкзітхнув і щось посунуло ся як би покалїченими, болючими ногами. Пішло дальше на гору, як би на ожеледець. Було ще чути, як хтось раз і другий заплакав, а відтак стало тихо.

Яґна мало не минула ся, так перепудила ся. Поганий же з тебе боягуз! — сказала она відтак сама до себе. — Дрова згорять тай дороге сьвітло. Мало би то все бути лиш для того, що ти так боїш ся?

Сказавши то, встала ще раз, розплакала ся зі страху, дзвонила зубами, дрожала на цїлім тїлї, але вийшла до передної комнати і отворила двері.

Поклала ся знову і чекала. Тепер вже не бояла ся, що прийдуть духи. Лежала і гризла ся лиш тим, що їх відстрашила, так, що они може вже не схотять знову вернути.

Та серед темноти почала кликати як за молодих лїт, коли пасла вівцї.

Мої маленькі, ягнятка біленькі, ягняточка у горах, збігайте ся до мене! З під скал і з ярів, збігайтесь до мене мої маленькі, ягнятка біленькі!

Тогди повіяло як би студеним вітром з гори і він завіяв ся аж у хату. Она вже не чула, щоби хтось ходив або зітхав, лиш звивав ся вітер коло угла хати і заходив до неї. І здавало ся, як би хтось заедно шептав: Пс! Пс! Не страш їх! Не страш їх! Не страш їх!

Стара Яґна почула ся щасливою і спокійною. Зложила руки як до молитви і заснула.

На другий день здавало ся їй, як би їй то все снило ся. В передній комнатї все було по давному. Огонь вигo-

редактора Рен Вівіяні. Найважнїйші резолюції, ухвалені на кочґресї, по зрілій розвазї виключно самих юристок є отсї: В виду того, що між мущиною і женщиною що-до моральности і відвічальности не можна зробити нїякої ріжницї, має знести ся всї істнуючі для женщин виїмкові приписи. Обовязок військової служби має починати ся в 25. роцї житя мущини. Хто викаже ся, що є батьком родини, зложеної що найменьше з двох дїтий, має ся его увільнити від обовязку військової служби, а лише повинен він належати до ґімнастичних і стрілецких товариств. Хто ще не має дїтий і не засновав домашного огнища, має служити військово через якийсь означений протяг часу. Всюда, з виїмкою дїточих захоронок, мають учити учителї і учительки, а наука від найнизших шкіл аж до унїверситетів має відбувати ся спільно для молодїжи обох полів. До французских законів належить допустити жалобу о батьківство, а оголошувати розправи над тою справою має заборонити ся. В законах не повинно бути бесїди про „батьківску власть“, але лише про „батьківску опіку“, Жена має мати свободу, заключати умови з торговлями і иньшими підприемствами та видавати процеси — без призволу мужа. На сїм конґресї обговорено також справу „нормального строю“ (для фабричних робітниць), себ-то сподень, які після французских законів вільно носити женщинам лише за дозволом полїції.

Страшна буря лютила ся 7. і 8. с. м. на побережу Таксасу і Люзияни в північній Америцї та зробила смерть многим тисячам людий. О скілько доси можна знати, згинуло підчас катастрофи около 100.000 душ. Перші вісти, які наспіли від очевидців з міста Ґальвестон, розказують: Вже в суботу в полудне вихор був так грізний, що богато людей повтїкало у висше положену часть міста. В ночи около 2 год. буря дійшла до найвисшої сили. Різночасно подув вихор з півночи від сторони суши і з полудня від сторони моря та підоймив величезну гору води і кинув еї на місто. Місто вкрила египетска темнота, бо всї лямпи були погасли. Доми зачали валити ся, а всї мости, що сполучають місто з побережем, позападали ся. Найвисше положені місця в містї вкрила вода ще на яких 4 до 5 стіп високо, словом там, де було місто, гуляли тепер величезні филї. Хто вийшов з хати, той певно погиб. Коли рано сонце зійшло, плавало по водї множество трупів. До того ще настав хмаролом і вода забрала всї трупи. Кілько есть під розвалинами домів, годї знати. Майже нема такого дому, котрий би не був ушкоджений. А що дїяло ся в сїм містї, то дїялось також в сотках по меньших місцевостий. В Сан Яцінто лишило ся при житю лиш 15 людий. В Ґальвестон по катастрофі настали знов иншого рода страшні сцени: утворила ся ватага розбишаків, котрі ночами рабували; вислано против них войско а то загрозило, що буде на місци стріляти тих, котрих прихопить на рабунку. Лїкарі знов побоюють ся, що настане якась пошесть, бо лежить під розвалинами тілько трупів, що годї їх видобути і поховати. Єсть множество покалїчених, котрих вивозять на поле і там їх складають. Про оркан в Тексасї доносять дальше: Місто Ґальвестон, котре найбільше потерпіло від послїдної бурі на американьскім побережу, есть столицею повіта тогож самого імени в державі Тексас і лежить на північній сторонї острова Ґальвестон Айленд, приберетного острова, довгого на 47 км. а широкого на 3 до 6 кільометрів, при в'їздї до ґальвестоньского заливу. Єсть то дуже молоденьке місто, бо основане 1835 р. і мало в 1850 лиш 4177 жителїв; в часї послїдної конскрипциї 1890 р. мало оно вже 30.000 жителїв а тепер має значно більше. Місто есть дуже правильно збудоване і має широкі улиці та богато городів, але доми суть по найбільшій части деревлянні. Але послїдна буря повалила навіть і муровані. Одна мурована каменица на три поверхи, до котрої збігали ся були люди гадаючи, що їм там буде безпечнїйше, завалила ся просто від вихру. В тій каменици згинуло мабуть найбільше людий. Гальвестон есть містом дуже торговельним і промисловим, займає ся головно вивозом бавовни. Бурмістр Джонес обчисляє страти в людех на 10.000 душ: 5000 родин остало ся без стріхи і хлїба. Половина міста есть аж до самого споду збурена так, що не остав ся анї оден дім: місто не має анї води анї сьвітла. Загальну шкоду обчисляють на 45 мілїонів. Буря порозбивала також богато кораблїв.

На „Народний Дім“ жертвували: Вп. Дмитро Падура 8 к. 60 сот. зібрані на пращальнім вечерку в Басилеві на котрі зложились: Вп. Войновский, Зугаевич, Падура, Томоруґ Дмитро, Бокачик і Омельский по 1 коронї, Никитович 2 к. а Василь Томоруґ 60 сот. Вп. Стефан Неделко 6. к. П. Шлемко 5 к. разом **2616 к. 25 сот.**

Членські вкладки зложили: Вп. Михайло Сиротюк 10 к. панні Іванна Ільнїцка 6 к. Іван де Брага 2 к. Демитер Руснак 10 к. Николай Тевтул 25 к. Юрій Мазуряк 6 к. Дмитро Тарновецкий 14 к. Титко Ревакович 10 к. разом **1204 к. 30 сот.**

На бурсу жертвували! Володимир Михальский 8 к.. Андрей Зибачинский 5 к. Др Стефан Гординьский 4 к. Омелян Попович, Др Смаль-Стоцкий. Єротей-Пігуляк, Володимир Ясеницкий, Сидор Воробкевич, Антін Клим, Григорий Ганкевич по 2 к. Юлїян Кобилянский 1 к. разом **32** к. Вп. Димитро Тарновецкий надуч. з Пядиківців зложив в Рускій касї 100 к., частину квоти призначеної на степендию для бідних учеників імени п. Дмитра Тарновецкого. Сердечна подяка.

рів і сьвітло також. У сьвічниках не лишило ся анї цяпинки лою.

Доки стара Яґна жила, все так робила. Пряла і гарувала, щоби через ніч міг огонь горіти. Та й була щаслива, бо знала, що хтось еї потребує.

Відтак прийшла одна неділя, коли не було еї видко в церкві на еї місци. Кількох селян пішло на гору до еї хати подивити ся, чи що їй не стало ся.

Она вже не жила, і они знесли еї тїло до села, щоби еї похоронити.

Коли слїдуючої неділї складали еї в могилу, саме перед богослуженем, ішло за тїлом лиш дуже маленько людий. Та й на нїчиїм лици не видко було смутку.

Але нараз, саме коли мали спускати домовину в могилу, з'явив ся на кладовищи висoкий поважний чернець, і показав рукою на вкриту снїгом полонину.

І ось побачили, що цїла полонина засьвітила ся червоним як грань сьвітлом, мов би від радости заяснїла, та що самою еї серединою заблисли малі жовтенькі поломіночки, як би горіючі сьвічки. А тих поломіночок було тілько, кілько сьвічок жертвувала померша за грішні душі.

Тогди сказали люди: Слава нехай буде Господу Богу! Та, но котрій тут нїхто не сумує, уміла прецї там на горі серед великої самоти знайти собі приятелїв...

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

„Madame sans gêne“.

(Настроевий образець).

Нинї я був неспокійний: родинні невдачі — там далеко в малім провінціональнім містї — гризли, їли мою грудь, сушили мисль.

Староболгарска граматика не хотїла лїзти в мозок, читане не вбивало смутних дум. —

Я вийшов погуляти на сьвіжий воздух, коли він у Відни може в загалї звати ся сьвіжим. На Леопольдштадт звертаю, де долїтають мойого слуху нїмецкі слова з таким наголосом, з таким виговором, що його позавидувати може перший-лїпший еврей моеї тїснїйшої вітчини. Здаєть ся минї, що я в Бродах, в Галичинї — отже трохи межи своїми. Тільки — тільки озираюсь, чи не побачу сумного, заклопотаного лиця мужика або стуманїлих очий бідакамаломіщанина...

Ось і Пратер... „Tristium Vindobona“ забавляє ся як вміє і може. Будна днина, а до того й студена, вечір мрачний, вохкий — не богато тут публики „добірнїйшої“. Але синів Марса і дам від жидівских бахорів тай ще иньших дам ріжного званя і „без занятя“ — велика сила.

Карузелї працюють, їх надворні орхестри (звичайні катаринки і великі самограючі орґани) вигравають фальшиво всїлякі віденьскі куплети, що силою гураґану ширять ся звичайно по наддунайскій столици, сьпівають ся бідній-шою, робучою верствою і пяними панками — а по якімсь часї тихнуть, гинуть і вяне вінець слави на чолах їх творців...

З моею вірною товаришкою — грубою палицею — се домашний плід, сьвідоцтво нашого промислу! — ступаю з моїми тяжкими думами. Дальше і дальше... Там, де не сягає гамір нї сьвітло влїзливих лїхтарень... Там, де чорна — таємнича — відражаюча пітьма, що падає страхом на веселих міщухів. Чорна вона, як мисли тих, що еї шукають і в нїй обертають ся; страшна, як їх ремесло... Вона чиста й — крівава... Я еї шукаю нинї, може достроїть ся до мойого смутку... І з нею минї добре... Та не довго... ще хвиля... хвилинка і остогидла минї тота некольна темнота... Нинї порожнеча в нїй витає. Моя мисль еї не заповнює нинї марами, що стрясли би моєю істотою...

Вертаю до сьвітла, пискливої і фальшивої музики, до сїрої товпи, до руху, житя, великоміского гоненя за купними ідеалами...

Вже пізна година. Треба летїти домів, бо инакше вирoсте у сторожихи претенсия, а се за тяжко на мою слабу (звичайно руску) кишеню. — — — —

Вертаю. Таки то не даром Господь прилїпив в часї сотворення чоловіка ноги! Яке добро: наш брат погуляв і витряс потрохи смуток, розсїяв по віденьскім камінню. Ну, тай Пратер також на щось придав ся; карузелї і фальшива музика і вояки і „дами“ і — все...

Ага! От, старий знакомий пригадав ся! Він мене, сердега, давнїйше так часто відвідував, тепер рідше і не з такою сердечністю. Але все не опускає, все таки причвалав він — бодай його! — голод...

Нинї маю чим повитати його — в карманї дзвонить пару шелюгів. Вступаю до мого склепаря. (Він не направду „мій“, тільки в мойому сусїдстві — най нїхто не думає хибно!) Склепар витає, як за добрих днїв (значить по першім!) Але я спішу ся. — Дайте минї!... О Господи! о сьвятий Николо і мій ангелеопікуне! — От і солодка, сердечна і така многобалакуча красша (акт чемности зглядом дам!) половина мойого склепаря. — А як ся маєте, Herr Doctor? — позідає — А що там нового чувати?... а чи чули про убийство на третій улици від нас? А дївчина з другої каменицї — Анна — тота біла — румяна — що то все до вас сьміяла ся — ну, тота товстенька — ну, вважаєте, вона отруїла ся і то чим отруїла ся — згадайте — сїрничками. Так є — головками від сїрників. А якже! —

Стою як на шпильках, слухаю побожно, многотерпеливо... Чи ще десята не бе?... Нї якось — дай їй Боже здоровле! — не бе, має милосерде... Прецїнь раз дістав цукор, сир і ковбасу (карман мав нинї важний голос!) і дуже низько поклоняючи ся, утїкаю зі склепу. За мною гонить високий дишкант склепарки, переслїдує прощанем: gute Nacht! Adieu! Empfehle mich!... Вже не чути еї! А то — борони Боже! залюбила ся в минї баба чи що?...

В кабінетї споруджую чай. Сїдаю до читаня фейлетона „Буковини“ і стараю ся вислати божі дари в призначене місце... Як то приемно мати — коли треба — у себе ковбасу і сир і цукор і чай! Отже на першім плянї ковбаса. Розвиваю папір, що обтулив еї принадний вид... Ого! На папері образ! Женщина в богатім платю... Якесь знакоме лице... Де я еї бачив?... Хто вона?...

Під образом підпис: „Олена Х... яко Madame sans gêne...“

Так, знаю еї тепер... Приглядаю ся на еї лице. Так — ті пристрастні черти лиця, сей кокетний погляд артистки знаний минї не тільки з театральної доски, але й з купецких вистав. Тут бачив я еї в усяких уборах, в усяких позах. Фотоґрафи, рисівники, малярі заробили за неї, за еї гарну постать не мало гроша... Але не все лише від неї...

Добре еї знаю, тоту артистку з божої ласки...

На гадцї снує ся історія еї житя, яку вичитав в лїтературно-артистичній часописи а далї й почув у столици.

В місяци, в котрім замовкає соловейко — в пору кохання і горяча — уродила ся вона в малім нїмецкім містї. В пятнайцятій весні свойого житя вже була на сценї, незабаром збирала богаті лаври і — золото від дирекций театрів, від почитателїв еї таланту і красоти.

Грала ролї веселих — наївних коханок. З перед сьвітла кінкетів перенесла сю ролю і в свое житє. Знала еї добре. Вистудіювала.

Любили ся в нїй великі люди зі суспільної гіерархії, на голові деякого з них блищала корона.

Насичена славою в своїй вітчинї — приїхала шукати трїюмфів над синїй Дунай.

Знайшла їх і приступом здобула собі серця вибагливої публики.

Свое серце віддала — кому-ж би? Хто зрозуміє артиста скорше, як не сама-ж артистична душа?

Віддала серце і руку товаришови в сьвятинї Мельпомени.

Перед Богом, перед сьвітом стала его дружиною. Перед вівтарем власних сердець присягли на вічну любов. Обоє присягли...

І нїхто не сьмів розірвати ланцухів, що їх вязали. Нїхто!...

— — — — — — — — — — — — —

Чи вона не знала, що в еї серцю мешкає лихий демон пихи, охоти присьвічуваня блеском дорогих алмазів, вуж-сатана, що виганяє прародичів з раю?...

Прикро стало їй, що неначе відчужили ся поклонники, хоть они все були. Але вони не слали богатих дарів, вони не сипали підлесних слів, не приближували ся до еї будуару, не слали Амора до неї від себе в залицянки...

Спокійне житє — брак блеску — брак любовних авантур — заказаних овочів — пустка!

Отже треба самій притягнути когось... Силоміць — коштом спокою власного серця, коштом своєї слави і його — мужа слави і — власним стидом. Побіда! Побіда!... Блеск, богацтво — все те мусить прийти, вона сего хоче...

Зловила в сїти свої жида — хоровитого, нелюбленого у сферi, до якої належав, але богатого банкира, що трясе біржами, титулованого, декорованого заслужено й незаслужено...

Прекрасні коні, блискучі повозки, послуга в лїберії, підплачені дитирамби в пресї — все те їй...

Заплатила їх власним стидом, прелестями і щастем серця, що для неї било...

Набаб носів усе, його низьким гонам і чваньковатій вдачи було сего треба...

А там біль — зломане щастє і — прозаічний конець сумної історії — розвід...

— — — — — — — — — — — — —

Про тоту історию знає сьвіт, та своїм звичаєм мовчить, а коли й воркне, то се нї трохи не мішає великоміскої ідилї щасливої пари коханців... А вона тепер славлена „Madame sans gêne!“

— — — — — — — — — — — — —

Нинїшна ковбаса минї не смакує. Тьфу! Мав же би мій жолудок так нагло зіпсувати ся? Я син народа, що має здорові, струсині жолудки!...

Химерна думка!... Тота ковбаса зі зьвіряти — нїхто не заперечить. Ми еї споживаємо, не чуючи відрази нї жалю... Зьвіря!... Чиж тота зьвірина багато ріжнила ся від тієї красної — блискучої — усьміхненої ляльки?...

Очайдушна думка! Грішна тота уперта думка!...

А прецїнь она, тота животина, догоджувала своїм інстинктам так, як могла і о скілько могла. А тепер нам служить — мясом...

А тота красна — всьміхнута — не служить собі і — собою?...

Нї, се несмачні помисли — дикі — нездалі — грубі... Їм... Але ковбаса таки не смакує...

Відень, 21./IX. 1899.

Сильвестер Яричевський.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсі видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цісар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цінних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололоава Секерского.

Ч. 108. Чернівці, неділя дня 10. (23.) вересня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	—	сот.
на пів року . . .	10 „	—	„
на чверть року . .	5 „	—	„
на місяць . . .	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Осторога.

„Руска Рада“ подає таку осторогу для Русинів:

Недавно тому писали ми тут науку, в чім лежить наша сила. Тодї ще нїхто не знав напевно, чи буде рада державна розвязана тай чи будуть нові вибори. А тепер показує ся, якби то добре було, якби ми, рускі хлїбороби тай весь руский нарід, були вже так з'єднані до купи, як там було писано. А то знов готові ми ходити манівцями, готові давати водити ся за ніс леда кому, готові стати до вибору, до виконуваня сего найважнїйшого нашого права в державі, зовсїм не приготовані.

Не можна казати, що ми вже знаємо, кого маєм вибирати. Знаємо — тай не дуже. Коло нас може стануть заходити ся ріжні люди, будуть може обіцювати нам золоті гори, то-ж ми вже сегодня повинні знати, що кому казати і як заховувати ся, аби відтак не жалувати, аби ті золоті гори не перемінили ся на золоті грушки на вербі.

Якже-ж ми повинні собі поступати? А так, щоб була межи нами всїма єдність! Як то гарно було, як ми всї недавно тому з'єднані до купи стали перед Єго Ексцеленциєю п. президентом краєвим. Такого дива давно-давно вже не було помежи Русинами на Буковинї видати. Від часу, як в буковиньскім соймі посли рускі роздвоїли ся і з одного боку став др. Стоцкий і Пігуляк, а против них стали покійний Волян, Тиміньский і Бежан, від того часу роздвоїв ся і руский нарід, зробило ся дві партиї, що з собою тяжко ворогували. По сторонї дра Стоцкого і Пігуляка стояли по найбільше хлїбороби і учителї; ті горнули ся около „Рускої Ради“, около „Народного Дому“ в Чернівцях, мали свої ґазети „Буковину“ і „Руску Раду“, закладали читальнї, склепи, каси пожичкові і т. д. По сторонї Воляна і Тиміньского (Бежана нема що рахуватї, бо він властиво Волох а не Русин) стало невеличке число съвящеників руских разом з деякими дяками; вони мають ґазету „Православну Буковину“. Нераз межи тими обома партиями була завзята боротьба, аж ось недавно з нагоди повитаня Єго Ексцеленциї п. президента бачили ми, можна сказати, всїх при купі, всїх в єдности. Коби то ту єдність можна і на далї утримати! Коби то вже раз зникли поміж Русинами всякі суперечки і всї одну руку мали, і до одного йшли і за одним тягнули! Та се не так легко, як ся здає. А спитає хтось, відки то тепер хотьби на хвилю та єдність взяла ся, — то ми вам скажемо, що через розумне поступоване послів руских. Бо се-ж преціньне тайна, що і тепер є в соймі посли др. Стоцкий, Пігуляк і др. Зубрицкий по однім боцї, а знов Николай Василько по другім боцї, т. зн. що ще і тепер дїлять ся посли рускі на дві партиї, але преціньне партиї перестали з собою ворогувати, тай от бачили ми всїх з'єднаних. Але не лиш посли розумно собі поступали, поступав собі розумно также і руский нарід. Ще пригадуєте собі добре послїдний вибір Николая Василька на посла до ради державної, знаєте добре, що були виборцї тодї, котрі були-б радше голосували на дра Стоцкого нїж на Василька, а були і такі виборцї, що тягнули за Васильком. І що стало ся? Вибрано послом Василька. А чому? Бо і ті виборцї, що стояли за дром Стоцким, послухали „Рускої Ради“ і дра Стоцкого і віддали свої голоси на Василька. А то знов чому? А тому, бо „Руска Рада“ і наші посли др. Стоцкий і Пігуляк мали поруку, що Николай Василько поступати ме в згодї і єдности з нашими давними і щирими заступниками дром Стоцким і Пігуляком. Сего вимагали від п. Василька і самі виборцї.

Коли-ж ми тепер не будемо осторожні і так на галай на балай, не порозумівши ся з „Рускою Радою“ тай з нашими послами, обіцяєм на пр. хотьби і самому п. Василькови, що будем гласувати на него, то ми самі готові зруйнувати все те, що доси зроблено для нашого поєднаня, бо тодї п. Василько не давши нїкому слова, буде міг поступати, як ему схоче ся. Длятого то треба нам бути дуже осторожними, нїчого і нїкому наперед не обіцювати, а всїм дивити ся на те, що скаже „Руска Рада.“

Ми тим способом зовсїм нїчого не кажемо против п. Василька. Всї преціньне видїли найлїпшу нашу згоду і єдність з ним, ми лиш для прикладу говорим про Василька. Та якраз та згода і єдність нам на умі і задля тої то сьвятої згоди і єдности, котрої з цїлого серця бажаєм для руского народу, хочемо ми остерегти всїх, аби нїхто не посьмів зародків тої згоди і єдности знищити тим чином, що давши наперед слово, увільнить кандидата від того обовязку. Отже будьмо осторожні! Бо не на тій або на сїй особі стоїть вся наша доля, а на тім, чи ми всї в згодї і єдности. Покажім, що не пішла мимо вух, а трафила нам до самого серця наука „Рускої Ради“ — в чім наша сила.

З галицкої Руси.

Письмо з Жидачівщини.

(Конець.)

Дальше аґітували чесні москальофіли дуже нечесними способами; до тих способів належить чорнене, не тілько сторонників др-а Олесницкого, але і самого Олесницкого. А кидаючи клевети устно і писемно говорили заразом, що сторонники Олесницкого їх оклеветують, хоть на се не мають найменших доказів (гл. 195 ч. „Галичанина“ — статя „Куда пошли націонал демократи? “) Бідні народовцї вже привикли до тої натури наших москальофілів — все-ж і їх то обурювало.

Колиж вкінци москальофіли побачили, що горою справа народовців, тодї видумали що иньшого: почали писати в „Русскім Слові“ і „Галичанинї“, що о. Сеник має вибір запевнений, хоть знали, що вони наглядно падуть. Але у москальофілів що инче правда, а зовсїм що инче фактичний стан річи. Мужиків почали вони баламутити тепер таким способом, що казали буцїм-то за о. Сеником цїлий повіт, а тілько декотрі, а таких дуже мало, за др-ом Олесницким. Де-хто в сю брехню повірив, чого потому дуже жалував.

Але в тім новім родї баламученя мали москальофіли свою цїль: показати сьвітови, що їх так здавлено при самих виборах, що о.

Оповідане подорожного.

(З англїйского. — Написав М. Ґоче).

В привітній господї „під медведем“ зійшли ся ми як що року о сїй порі — на 8 днїв перед шутковою неділею — знову всї разом в малім ірляндскім місточку Кельс. Ми були старі товариші, що знали ся вже від многих лїт і правильно стрічали ся по всїляких містах; але нинї було між нами ще двох чужих. Один з них, якийсь тихий, проворний чоловік, що мало мішав ся до загальної балаканини, другий довгий і худощавий з рижим волосем і борідкою як у цапа, з вигляду і мови подобав він на Американця. Лице у него було пожовкле, ніс сильно загнений а спід густих бров виглядали малі сїро-зелені очи, взагалї мав він щось в собі немилого.

Я був в сїм кружку наймолодший і мене прозивали „бурмилом“. Я репрезентував мого батька, що мав у Бермінґемі велику робітню артистичного столярства. Мій весь пакунок були лиш самі взірцї та рисунки всїляких виробів столярских. Пора була дуже зла, нїхто не замовляв нїчого і длятого ми постановили зійти ся скорше як звичайно в нашій господї та побалакати з собою. Пообходивши купців і упоравшись борзо з моїми орудками, пустив ся я „під медведя“, коли нараз зовсїм несподївано стрічає мене мій дуже добрий приятель і краян, Дік Варнер, котрого ми прозивали „бермінґемскою людиною“. Хоч він був старший від мене о 12 лїт, то все-таки дуже любили ся і я відбував під ним першу мою подорож. Ми розговорили ся і показало ся, що й він заїхав до господи „під медведем“. Незадовго опісля сидїли ми вже коло вечері всї в однім кружку коло печи.

Пішла весела розмова, підчас котрої Американець показав ся дуже веселим і говірливим чоловіком, так, що ми вже й не зважали на неприємні черти его лиця. Але тим більше здивувало мене, що Дік, чоловік веселий і вражливий на забаву, заедно перечив Американцеви і не спускав его з ока, так, що тому очевидно аж маркотно від того ставало. Я зміркувавши, що то готово ще довести до якоїсь суперечки, попросив его, щоби він нам дещо оповів.

— Дуже радо, мій „бурмиле“ — сказав він на то — розкажу вам одну пригоду з давних лїт, з котрої побачите, як то небезпечно робити з якимсь чужим чоловіком, оттак, як то кажуть, нї-сїло, нї-пало, знакомість.

Може десять лїт тому назад, а то було ще в перших початках моєї практики торговельної вислали мене з пробами дорогоцїнних каменїв до Бельфасту. А було їх у мене на вартість 1000 фунтів штерлїнґів: крім того мав я ще в моїй подорожній торбі 600 фунтів банкнотами, котрі я відобрав по дорозї від купців.

Заким я тоті банкноти і дорогоцїнні каменї запакував разом до меншої торбинки, в котрій есть тайний сховок на банкноти, виписав я собі для осторожности чисна з банкнотів, бо ще нїколи доси не мав так великої суми при собі. Сївши на корабель пильнував я добре моєї торби і поклав їх собі під голову, але що то ще не був час до спаня, то зібрали ся були мало що не всї пасажири доокола якогось чоловіка, по котрім видко було, що він Американець. Той чоловік став якось дуже приставати до мене, все зачинав зі мною розмову і наконець удало ся ему розвідатись не лиш про мої особисті відносини, але також і про цїль моєї подорожи, та про то, що у мене в торбах. Лиш якось случайно не сказав я ему нїчого о банкнотах. Коли він вже зміркував, що і як, не відступав ся вже від мене. Незадовго опісля полягали ми спати; я не міг якось добре спати і рад вже був, коли ми досьвіта станули в Бостонї. — Мої торби були тяжкі, а пан Уліссс Бравн — так називав себе той Американець — хотїв конче помогти менї їх нести Розуміє ся, що я на то не пристав, але він все-таки не попустив ся мене, лиш ішов коло мене та балакав.

— А де ви заїзджаєте? — спитав він на конець. — „Під щпака“ — кажу, як було по правдї. — Тай я там — відповів він — от видите, он там чекає вже на нас омнїбус і віз на пакунки. Він прикликав якогось чоловіка і віддав ему свої пакунки та спитав, чи він з тої самої господи. — Розуміє ся — сказав той чоловік, та вже вхопив і за мої пакунки. Менї стало якось лячно віддати ему свої річи, але він сказав чемно на то, що в омнїбусї вже повно людий і годї там сїсти з пакунками. — Хиба ви боїте ся, що ваші цїнні пакунки не заїдуть так само безпечно на возї як в омнїбусї до господи? — спитав Американець усьміхаючись. — Може не конче — кажу — але я волїв би, щоби они були коло мене. — Однакож не було вже богато часу, бо омнїбус рушав і треба було всїдати. Той чоловік сказав, що віз з пакунками стане рівночасно з омнїбусом в господї.

Ми їхали лиш коротко. Я замовив собі комнату і снїданок, а відтак пішов відобрати пакунки. Від сторожа і кельнера не можна було нїчого довідатись. Я пішов до господаря, а той сказав менї, що він висилає до корабля лише свій омнїбус а нїякого воза. — А де-ж той пан, що приїхав разом зі мною? — питаю. — Той Американець? — Ну, той сам. — Єго тут нема, він лиш вас привіз, а відтак десь пішов.

— То ви его не знаєте? — питаю вже наляканий, бо менї прийшло на гадку, що мене хтось вже обікрав і забрав у мене чуже майно. — Нї, пане — каже господар — я его не знаю; він казав, що ви его приятель.

Перший і послїдний раз в моїм житю я на ті слова зімлїв. Коли я відтак опамятав ся, постановив я собі всякими способами вишукати того хитрого дурисьвіта. Але дарма! Американець пропав, а з ним і мої торби.

— Ну, і ти їх вже більше не бачив? — питаю.

— Зажди лиш трохи, мій бурмилку, зараз доповім — сказав Дік і споглянув

Сеник не міг вийти послом, хоть первістно були всї за ним. Але і ся штучка не придала ся на нїчо. При виборах не було жадної пресиї, все відбувало ся зовсїм леґально. Тодї москальофіли видумали знову новину. Сказали: „Уви! горе нам! народовцї не побідили, лише побідив ц. к. староста!“ Жаль їм стало, що ті всї твердинї, які вони хотїли виставити собі в повітї жидачівскім, за одним замахом повалились. А той жаль і ту безграничну злобу видко тепер в „Галичанинї“ і „Русскім Слові“.

Москальофіли знають дуже добре, що побідив не ц. к. староста, але партия народовців, але сего отверто признати не хочуть: вони своїх побідників готові видїти у всїм, тілько бороні-Боже не у народовцях. А чому? Бо вони гадали і певні того були, що в жидачівскім повітї все „твердь отъ тверди“ і що тої „тверди“ не одолїють навіть „врата адові“. Вони були певні, що на їх поклик стане все за ними, а вони — великі „махери“ будуть тілько поміж своїми людьми ходити і роздавати свої „бефелї“ — а цїлий повіт буде гнути спину перед їх деспотизмом і баламутством. Вони гадали, що їм так легко пійде, як при недавних виборах до ради повітової! Тепер всї видять, що ставленє кандидатури о. Сеника против др-а Олесницкого було народною зрадою, що спосіб їх аґітациї був негідний і що тепер по виборах поступають вони собі так, як той дїтвак, що попік собі руки на горячій блясї. Винують всїх і все, і огонь і бляху горячу, лиш не винують себе і своєї глупоти. *Н. Л.*

Народний податок.

Львівска „Свобода“ подає статю, котру, варта, щоби запамятали єї собі і буковиньскі Русини. У нас очивидно треба памятати на свої, буковиньскі рускі товариства, але що ми зробимо тут для себе, се вийде на користь і цїлому народови.

Без гроший — каже „Свобода“ справедливо — нїчого тепер на сьвітї — і найлїпшого навіть дїла — не зробиш! На все треба гроший; чи на осьвіту, чи на піднесенє рільництва чи на иньші річи!

Так само треба гроший і на полїтику! До полїтики треба таних ґазет і книжочок, треба уряджувати віча і збори та посилати нераз референтів і бесїдників, аби вони говорили на вічах і осьвідомлювали нарід о єго правах. А все те коштує, бо нїчо в сьвітї нема за дармо. І друкарня коштує, та ще і солено! — і папір коштує, і винаймленє льокалю на віче коштує і дорога та видатки референтів теж коштують, бо зелїзницї не возять за дармо нїкого і їсти за дармо нїхто не дає.

А без ґазет, без віч і без рефератів на вічах полїтика не піде, бо полїтика тим лїпше йде, чим лїпша аґітация по цїлім краю.

Для того до полїтики треба гроший і кожда партия, що веде полїтику, має свій партийний фонд, з якого ідуть гроші на партийні видатки. Той фонд збирає ся добровільними складками поміж членами партиї при всяких нагодах, де тільки можна.

Крім звичайного партійного фонду на звичайні видатки (переписку, віча і т. д.) є ще в кождій партиї прасовий себто ґазетний фонд на видаванє ґазет і книжечок, якими осьвідомлює ся людей.

А підчас виборів, коли треба розвести найбільшу і найсильнїйшу аґітацию, збирає кожда партія ще й виборчий фонд, щоби видавати осібні додатки до ґазети, щоби висилати аґітаторів, аби поаґітували між народом, щоби оплачувати льокалї на збори і т. д.

Такі виборчі фонди бувають нераз дуже великі. І польскі пани мають теж виборчий фонд, який збирають в той спосіб, що накладають на себе податок і кождий платить до спільної виборчої каси стілько, скілько на него припадає.

Крім того уживають польскі пани до виборів і тих гроший, які їм уряд дає на ту цїль. А москвофіли знов дістають на свою аґітацию добрі гроші з Росиї і мають за що ґазети видавати і по вічах їздити.

Нашій партиї нїхто гроший не дає і тому мусить наша партия сама поміж собою зібрати гроші на виборчий, прасовий і партийний фонд, або, як то разом каже ся, на народний фонд.

Той народний фонд є в зарядї „Народної Ради“ у Львові і є в нїм дещо гроший зложених чесними нашими патріотами. (Наша „Руска Рада“ такого фонду зовсїм не має.—Ред.)

Але тих гроший є дуже мало і не вистарчить на вибори нї на тиждень.

Тому треба всїм нам збирати між собою гроші складками, і тим способом наложити на себе такий „народний податок“.

Сей податок треба стягати при всяких оказиях: на вічах, на забавах, на весїлях, хрестинах, гостинах, при шклянцї пива, в читальни — всюди, де тілько зійде ся трохи людий.

Най кождий дасть, як не шістку, то 5 кр., а бодай крейцар-два, а з тих крейцарів виростуть гроші! Що призбирає ся, треба висилати до Львова до „Народної Ради“, (на Буковинї до „Рускої Ради“.)

Тим способом збере ся виборчий фонд і можна буде горячійше аґітувати за нашими кандидатами против польских панів!

Ану братя хлопи!

Ми-ж не гірші від панів! Як вони збирають свої фонди, то збираймо і ми! — бо без гроша і найлїпше дїло не пійде!

Платїть добровільний, народний податок!

Збори „Общества ім. Качковского“.

Від довгого часу заповідане, підготовлюване і захвалюване „собраніе членов общества ім. Михаїла Качковского в Сяноцї“, уріжнороднене „промишленно-господарскою виставкою“, фестином „з танцями і пінієм“, аматорским представленем і танцовальним вечером для інтелїґенциї, — відбуло ся на дни 18. с. м. — як каже „Ґалїчанїн“ — блистательно. Вище дві тисячи членів — після згаданого орґану — мужиків і інтелїґенциї обоего пола стягнули кацапи до Сянока. Очивидно, що заслуга в тім найбільша старої, доброї фірми тов. ім. Качковского, яке зразу було нїби просьвітним товариством на галицкій Руси, а відтак стало огнищем противнародної аґітациї московских запроданців. Простий народ не розуміє ся на їх тайних ходах та темних цїлях і зі звичайним собі консерватизмом держить ся тов. ім. Качковского. Зміж інтелїґенциї, особливо духовної, богато осіб находить ся у тім таборі задля малого заінтересованя народними справами. Кацапом вигідно бути, бо се не з'обовязуе до жадної працї над двигненем нярода, а дає право лаяти всїх і вся, осуджувати дїяльність всїх наших щирійших людий, та ще і вивишати себе, ставлячись поруч з Англичанами, Нїмцями і Французами, „членом одного, великого, русского народа“.

Сей дух віяв і на зборах у Сяноцї і єго не заперло навіть піддобрене справоздане прибочного орґану кацапнї. Руский нарід прийшов на збори, як на відпуст. Служба Божа відбула ся дуже гарно. Потім повели єго процесіонально „в салю совіщаній“. Тут властиво мала збути ся цїль такого численного збору. Але натомість щож подано сему народови, на що звернено єго увагу, над чим раджено, які постановлено резолюциї? Нема що питатись, бо нїчого не було з того всього, а натомість відограно лиху, наївну комедию, яка хиба лиш темного, неосьвідомленого мужика може ще збаламутити.

Др. Добряньский зі Львова відкрив „собраніе“ в заступстві „больного“ голови Дїдицкого, згадав про „отпразнованіе“ ювилея общества і візвав до вибору президиї; вибрано др. Антоневича, о. А. Сембратовича і п-ню Тересу Несторовичеву з Перемишля. Др. Антоневич знов почав вихваляти общество ім. Качковского і відтак приступив до дневной „очереди“.

Ну і вийшлаж ся „очередь“ — раз! Прежде всего, прочитано телеґраму від старенького Дїдицкого, що задля слабости він не міг прибути. Рішено ему вислати телеґрафічно симпатиї собранія і желаня скорого виздоровленя. Справоздане центрального виділу про дїяльність общества в послїднім роцї рішено не читати, а тільки вибрано конрольну комісию для справдженя рахунків. Відтак знов слїду-

---

на Американця, що розпер ся був на кріслї. — Щастє ще, що мій шеф менї вірив, але все таки мій батько і вуйко мусїли заплатити за мене. Я не мав спокою аж до самого лїта. Аж ось одного дня в Корку виджу і своїм очам не вірю, що якийсь хлопчище двигає улицею мої торби.

— Знайшов вас! — крикнув я, ловлю за торби, а хлопець не пускає. — Пустїть — каже — то торби мого пана, він онтам сидить в шинку. Але я вже мав торби в своїх руках, коли пан Улїсес Бравн вийшов із шинку. Але вже явило ся було й кількох поліциянів, один повів Бравна, другий забрав торби і ми пішли на полїцию. Тут розповів я комісареви все, як було, а відтак ще в тайній розмові сказав ему, що в тих торбах і який там сховок. Комісар закликав тогди Бравна і в его очах отворив торби; в одній з них в тайнім сховку знайшли ся всї дорогі каменї, а кожда штука мала печатку фірми „Вартон і Спілка“. Очевидно злодїй держав десь украдені річи сховані аж доси і лиш щасливим случаем удалось менї їх знов дістати назад. Комісар розпоров ще полотно на споді торби в тім місци, де я ему показав і знайшли ся ще й всї банкноти, а числа їх годили ся зовсїм з числами, які були виписані в книжочцї. На телеґрафічний зазив приїхав мій шеф, пізнав свої дорогоцїнности, а на підставі сих доказів засуджено Улїсеса Бравна на пять лїт до криміналу. Гроші, які зложили за мене мій батько і вуйко, лишились у мого шефа і я став опісля его спільником.

— А то чудесна істория, старий молодче! — сказав я, коли він скінчив оповідати. — Знаменита, прекрасна! — говорила другі.

— Від того часу ви вже певно не спускали з очий своїх пакунків? — відозвав ся на то той тихий чоловік.

— Певно, що нї — відповів Дік — хоч вже й не носив нїколи при собі таких дорогих річий.

— Але бо ви й мали щастє — говорив тихий чоловік дальше — я ношу свою торбу завсїгди при собі, а в ночи лежить она коло моєї постелї на стільци.

— Але двері від комнати чей замикаєте на ключ — відозвавав ся хтось з нас.

— Розуміє ся, бо сплю як камінь, а в торбі маю завсїгди цїнні річи, хоч і не дуже богато.

— Видко, що від тої істориї зібрало ся нашому товаришеви з Америки на сон — докинув тут господар і глянув на дрімаючого Американця.

— Мабуть таки так — додав Дік цїлком холодно.

Незадовго опісля розійшлись ми до своїх комнат на ніч; Дік замкнув двері, а відтак каже до мене: Знаєш, бурмило, той Американець то мій старий знакомий Улїсес Бравн; він вже певно когось собі з нас виглядав, мабуть чи не того тихого чоловіка?

— А що-ж нам тепер робити? Хиба дати другим знати і стерегти їх?

— Нї — каже Дік — погасимо сьвітло, поставимо чоботи перед двері і будемо удавати, що спимо. Коби лиш знати, в котрій комнатї ночуе тихий чоловік!

— Таки зараз проти наших дверий — кажу, — Ми причаїли ся відтак і удавали, що спимо. Минали години за годинами, аж около 2 год. будить мене Дік — бо я був трохи здрімав ся — і каже: Чи чуеш? Хтось ходить? — Дїйстно, чути було якісь кроки, а відтак стало тихо. Дік отворив дуже тихенько двері, вийшов до сїний, станув на розгізцї перед дверми комнати, де спав тихий чоловік, на колїна і дивив ся кріз дїрку від ключа до комнати. Минуло може чверть години, заким він знов встав.

— Я таки добре здогадав ся — шепче він до мене. — Той Американець вліз вікном, отворив торбу дороблених ключем, виймив звідтам якісь пачочки і сховав в якийсь мішечок, а до торби напхав подібні пачочки і вилїз назад вікном. Видко, що він дістав ся по драбинцї із шнурів до вікна, готов тепер таким самим способом утечи з готелю.

— Нї — кажу — він же наказав вчера сторожеви, щоби збудив его до ранішного поїзду, що відходить в 5 год. 15 мінут.

— А-ну, котра година? — Пів до пятої, отже вже найвисша пора. Ходїм до сторожа — каже Дік. — Ми пішли. На долинї коло сходів стрітили ми вже сторожа і питаемо: Чи не ідете ви будити Американця? — А вже-ж, що іду — каже сторож; — він же має від'їзджати першим поїздом. А де ночуе той панок? — питае Дік сторожа; — покажіть нам его комнату. Ми пішли на гору. Ледви що сторож заковтав до дверий, як і зараз відозвав ся звідтам нїби заспаний голос. Ми тимчасом збігли на долину і дали зараз о всїм знати господареви. Ледви, що ми скінчили оповідати, як вже чуемо, що на горі замкнулись двері а сходами іде Бравн на долину. На знак господаря ми сховали ся і в тій хвили надійшов Бравн. Его то очевидно здивувало, що господар уже так рано встав, але відтак якось розважив собі і каже до господаря: Як же то якось холодно! — Певно, що холодно, — відповів господар — і не добре тепер їздити; менї дуже прикро, але я вас не пущу, доки не побачу, що ви в отсїй торбі несете.

— Що, ви мене не пустите? А то що знов значить ся? — То, що чуете — каже ему господар; — доки не побачу, що ви в отсїй торбі несете.

— Чи таки на правду? Вступіть ся, бо пожалуете! — крикнув Американець і сягнув рукою до кишенї мабуть по револьвер, але вже в тій хвили вхопив его Дік за руки. — Знов та проклята бермінґемска людина! — закляв Американець. — Той сам, Дік Варнер, ваш старий знакомий — сказав на то Дік усьміхаючись.

Довго тревало, заким можна було розбудити тихого чоловіка, він спав дїйстно як камінь, але коли опісля отворив торбу, то знайшов там красно позавивані кльоцки замість дїяментів, які віз від фірми Мозеса Арона і Спілки в Льондонї до одного шляхтича, що віддавав доньку. Бравна засудили знов на 5 лїт криміналу, а Дік дістав від Мозеса Арона і Спілки пару дїяментових спинок, а его сестра, коли віддавала ся, дорогоцїнний нараменник з матового золота.

вала „лекция“ господаря Захаряка про „успіхи і дальші задачі общества“. По сім новім славословію наступила вже деклямация селянки Семчишин з Заболотовець (парохіянка звісного кацапа о. Савюка). Вірш затитулований „Под нашим пранором!“ був також певно лиш новим манеґіриком для кацапских менерів.

За сей час контрольна комісия вже успіла справитись з рахунками, найшла їх в порядку і поставила внесене на абсолюторию, яку збори удїлили уступаючому видїлови. Приступлено до вибору нового видїлу і вибрано до него, як пристоїть вимираючій партиї, переважно 70 — 80-літних стариків. І так увійшли до видїлу Дідицкий, як голова, крилошани Петрушевич, Павликів, Делкевич і другі, а на заступника між иньшими також старенький Клемертович. Після сего референував др. Заяць справу зміни статута общества в тім напрямі, щоби оно могло „учреждати стипендийні фонди для молодежи“. От, вигадали нову протичку, куда будуть могли сипати ся рублики!

Після того промовляла селянка з Заболотовець (знов парафіянка о. Савюка), якої „річ явила ся кульминацийною точкою собранія“. Або парафіянки о.Савюка є виїмково спосібні, або він задав собі богато труду над ними і над їх „річами“. І справді ся комедия з „жіночим рухом“ видаесь вже з гора укартованою і підготовленою, бо от і в президию зборів вибрано перший раз женщину і она, „жена старшого фінансового советніка, пожала“ з емфазою руку селянки Денисихи, завзиваючи сестер-селянок до виховуваня дїтий в кацапскім дусї. О. А. Г. Поляньский удав потому счудованого сею новою і отрадною проявою, що вже і кацапки найшли ся, „затрогивающія женьский вопрос“, а на конець проґрами продеклямував господар Кульматицкий стих Пасїчиньского „Руское слово“. О. Поляньский ще промовив слово за „Защитою землї“, заохочуючи селян до приступленя до сего мертвого ще поки-що товариства і вже о год. 3/4 3 „предсїдательствуючий др. Антоневич“ мусїв сконстатувати „ісчерпаніе очереди“.

НОВИНКИ.

Чернівці, 22-го вересня 1900.

Недостачі православних богословів хоче зарадити консисторія таким способом, що буде приймати учеників із 7. і 8. ґімназияльної кляси на удержане, з обовязком, що вони пійдуть потім на теольоґію. Доносять о тім Buk. Nachrichten. Плян справді не злий, тілько аби приймали і Русинів, а не самих Волохів.

Цїкаве представленє можна буде бачити 27. вересня у салї музичного товариства. Виступить славний фізіономіст і мімік Натан Шварц, що вже об'їхав кілька разів цїлий сьвіт. Він має таке рухливе лице, що з него робить, можна сказати, портрети ріжних людий і карикатури. Так на сценї характеризує своє лице дуже скоро і ми бачимо н. пр. Наполеона І., Толстого, Карно і иньших людий, як живих. Представляє типи з повістий, н. пр. Гоголя, а також сьмішні фіґури, н. пр. молоду і стару кокетку. Він був у нашій редакциї і показував нам фотоґрафії, що він зі свого лица потрафить зробити. Справді, варто піти подивити ся.

Нові паперові десятки, чи властиво двайцятькоронівки, такі за великі, як давнїйші десятки. Краски червоної і зеленої. Малярі кажуть, що дуже погано нарисовані ті десятки, — але то не велика біда, аби їх лише богато мати.

Уважайте на циганів, що волочать ся бандами по краю, бо вони крадуть малі дїти. От недавно жандармерия в Дрогобичи відібрала від циганів малу жидївочку, яку вони десь украли.

Злодії хотїли закрасти ся в ночи на 8. с. м. до каси уряду податкового в Сторонци-Путилові. Хотїли дістати ся вікнами, та не вдало ся; розбивали стїну, і також їм не вдало ся, бо, видко, не мали потрібних приладів. Тепер шукає жандармерия сих пташків.

За півтретя години з дерева ґазета. Як відомо, тепер виробляють папір також з дерева. Отже в одній нїмецкій фабрицї паперу зійшла мова на те, чи можна видрукувати ще того самого дня ґазету на папері з дерева, котре ще рано стояло в лїсї. Фабрикант сказав, що не то за цїлий день, але за пів дня потрафить таку штуку. Отже заложили ся, хто виграе. Зараз стяли три дерева в лїсї, привезли до фабрики, порізали, потерли на масу, зварили, зробили папір — і ледви минуло 2 годинї 25 мін., уже на тім папері була видрукована ґазета.

З села Кичери пишуть нам, що там вибрано двірником наново п. Ґеорґія Мудрака, що сьвідчить о тім, що сей двірник має довіре у громади. — Деякі ґазди з Кичері приймили ся сїяти на 40 морґах бураки для фабрики цукру. — Громади ухвалила 40 пражин на шкільний огород.

Кіньским мясом живять ся робітники в Відни. Річно іде там на заріз 26 тисяч коней.

Єзуїцьке обманьство. Польскі Єзуїти в Кракові, використовуючи дурноту темного народу, зачали робити такий „гендель“, що продавали народови за добрі гроші бібулки (тонкі паперцї) з образками, яко „cudowne“ лїкарство від всякої біди на хороби. — І знайшли ся тисячі дурних людий, що дали ся в той спосіб оциганити. Та довідала ся про те социялїстична ґазета „Naprzód“ і написала про се, аби цїлий сьвіт знав, як Єзуїти торгують на релїґії а потім удають сьвятих! Так урвав ся Єзуїтам „гендель“.

Убийниці мужчин. В громадї Кісода на Угорщинї викрито злочин ще зперед трох лїт, а котрого жертвою стало ся богато мужчин. Найздоровійші мужчини умирали нагло, мимо помочи лїкарскої. Найдивнїйше було то, що умирали мужчини жонаті або такі, що мали якісь любовні зносини. Дійшло вже було до того, що люди могли вже наперед сказати, що сему або тому буде короткий вік. Нагла смерть мужчин звернула увагу жандармериї і та зачала слїдити, але не могла нїчого вислїдити, аж случай навів на слїд і викрив цїлий злочин. Якийсь Мундям посварив ся був з своєю любкою і в сварцї з нею відгрожував ся, що зробить донос на ню, що она строїла свого мужа. Жандармерия довідала ся і вигребала померших нагло мужчин. Тогди показало ся, що они всї були отроєні. Арештовано зараз богато жінок, а они признали ся, що потроїли своїх мужів. Отрую продавав їм і жінкам з других сїл якийсь Никола Батуз. Була то затроєна горівка. Доси відкопано 28 трупів і у всїх знайдено отрую. Відкопуване трупів відбуває ся ще дальше.

Новий доказ, що земля єсть кругла. Найбільше переконуючим доказом кругласти землї есть то, що еї можна доокола об'їхати. Ба, але з півночи на полудне, через оба бігуни землї, ще нїхто не об'їхав. Єсть, що правда, і на то доказ, що земля есть кругла і в напрямі з півночи на полудне, але той доказ не есть того рода, щоби так дуже впадав в очи. Аж тепер відкрив один приватний італїяньский учений новий доказ, а іменно такий: Як звістно, на місяци видко темні плями, що виглядають як би лице. Отже коли дивити ся на місяць з північної півкулї землї, то видко лице просто, очи в горі, уста в долинї: коли же дивити ся з полудневої півкулї, з Арґентини, то видко місяць до гори ногами, очі в долинї, а уста в горі. То добачив один Італїянець, що недавно вернув з Арґентини і розповідав о тім своїм приятелям, котрі не хотїли ему вірити. Они спитали маляря портретиста Андрія Фосаті в Тосколяно, котрий у вільних хвилях займае ся також астрономією, чи то може бути, а той розваживши річ добре, признав рацию емігрантови. Щоби же зовсім бути певним річи, написав Фосаті лист до професора Скіяпареллїго, директора зьвіздарнї в Мілянї, і спитав о его гадку. Скіяпареллї відповів, що спостереженє есть зовсім добре і вірне, але здає ся, що о тім нема згадки в нїяких астрономічних дїлах анї в описах природи, і що се есть дїйстно новим відкритем, новим доказом круглости землї.

Півтретя мілїона корон запомоги для потерпівших від повенїв признало правительство, а шкоди є тимчасом на 10 мілїонів. Тому та запомога буде так, як псови муха. Се запомога для Галичини.

Нещаслива пригода на зелїзници лучила ся перед кількома днями між стациями Тязовом а Станиславовом. З поїзду ч. 1211, їдучого до Станиславова, випав якийсь селянин і тяжко покалїчив ся. Причиною того нещасливого случаю було се, що дверцї від воза не були замкнені.

Русини в Бразилії, в провінциї Парані, не мають нїякої опіки від властий. Сьвященик у Прудентополїс, Василіянин о. Кизима, так описуе свої клопоти: Рік третий минув, як я приїхав до Парани і осїв у найбіднїйшій колонії рускій в Прудентополїс. Ту побудував бідненьку деревляну каплицю. Тепер тая колонїя стала ся найбільшою колонїею, бо всї Русини горнули ся сюди для своєї церкви. По році приїхав о. Антін Мартинюк і брат Софрон Горощук. Незадовго надїю ся о. Митрофана Михняка. Буде нас отже в Прудентополїс трех отцїв і один брат. Нам кромі парохії в Прудентополїс віддано місию руску в цїлій епархії куритибскій. В цїлій Парані находить ся понад 60.000 Русинів, а прибуває їх що-раз більше. Один з нас майже неустанно є в подорожи місийній по руских кольоніях в Парані. Бідні Русини лишені цїлковито опіки духовної і пишуть і просять нас, щоби бодай раз в рік їх відвідати. Фізично нам то не подібно, хотяй всїми силами і зі знищенем свого здоровля хотїли бисьмо хоч у части догодити їх душевним бажаням. Робимо не то, що можемо, але понад сили, жалуючи собі часу навіть на відпочиоок. В тій тяжкій нашій працї ось які ми бідні і як з нами обходять ся: В першім зараз роцї, в першім тижни, поломали, порубали і кинули в пропасть менї проповідальницю, щоби люди не ходили на науки. Я правив богослуженя в маленькій каплицї бразилїйскій, бо деінде не було. Перешкаджали менї в той спосіб, що робили собі там якісь вибори, їли, пили і курили. Від напасти переніс ся я з людьми до приватного дому одного з наших людий, і ту урядилисьмо собі капличку. Не дали спокою. Підчас коли люде слухали науки, Бразилїйцї зачинали бійку з нашими людьми на ножі. Вступилисьмо ся до своєї нової каплицї, і ту не було спокою. Тамтого року за тое, щосьмо вставляли ся перед властями, щоби людям повіддавали Бразилїйцї силоміць забрані дїти, напосїли ся нас забити. Кілька недїль, день і ніч, люде наші мусїли стеречи нас і нашого дому перед нападом. Нї оборони, нї опіки иньшої ми не мали. Сего року нашу каплицю і наш дім довкола обсадили домами розпусти, щоби нас змусити до купленя сусїдних площ за цїну сказочно високу. Нї старші, нї дїти, не могли перейти дорогою до церкви. Доперва, коли наші люди хотїли доми ті підпалити і збурити, забрали ся проститутки. За се силою жадано від нас місячної платнї за тое, що з нашої вини доми ті стоять пусто. В противнім разї нам грожено пімстою. Якийсь Іспанець, котрий Бог знає кілько разів женив ся в житю, жив на віру з 12 лїтною Полькою, котру, разом з подушкою, занесли ему еї родичі. Сей домагав ся від мене шлюбу без документів приписаних, а з револьвером в руцї. Нападав на наш дім з револьвером в руцї, і доперва, колим вистрілив у воздух, збігли ся наші люде і напасник утїк. Права на тое нема де шукати, бо не найде ся. В сегорічний великий четвер латиньский в ночи викрали Бразилїйцї з нашої церкви хрест, і на посьміховиско прибили на містї до гори ногами до ставна телеґрафічного. Щоби усунути ся від напасти, хочу розпочати будову мурованої церкви кільометер за містом, поміж нашими людьми. До сего напирають і наші люди. В сій цїли купив я ґрунт. В містї зробили бунт, і силою кажуть менї сидїти, де сиджу, бо так вимагають їх інтереси. Приходило до мене вже дві депутациї з заявленем, що коли крок зроблю за місто, то дістану кулькою в лоб. Кромі сего роблять стараня, щоби ґубернія і епископ мене змусили будувати церков не межи нашими людьми а між ними, бо їх інтереси купецкі того вимагають.

Недавно тому спровадили судию і судили мене, щоби забрати мене до арешту. О тім довідав ся я доперва кілька днїв пізнїйше; але о що їм ходило і яка була справа, я не знав і був бим се не знав, коби справа не опинила ся була в ґубернії і не викликала ноти дипльоматичної поміж ґубернією а консулятом австрийским. Сю ноту дипльоматичну доручив менї консуль австрийский з своїм безпідставним додатком, що ґубернія мусить мати певні дані на тое і що длятого він приняв тое до відомости. Написано було в сій ноті, що я публично виступаю против бразилїйских прав, особливо против шлюбів цивільних і моральними карами і способами змушую кольонїстів до непослуху. Брехня то від початку до кінця. Противно — тисячі сьвідків маю, що дбаю, щоби кольонїсти, побіч церковного шлюбу, не занедбували шлюбу цивільного для правно-политичних наслїдків. Цїлию сеї інтриґи було, щоби позбути ся нас дорогою полїцийною, яко невигідних до певних цїлий укритих. Про инші справи, сумні та прикрі для Русинів, вже і не згадую, бо они дуже драстичні.

Дещо з политики. З китайскою війною не скоро буде конець. Китай великий, люда в нїм як мурашок! Все те збунтовало ся против Европейцїв і тому не легка то річ таку силу людий успокоїти. Ба! Китайцї набрали знов відваги і старають ся европейску армію, яка заняла Пекін, відтяти від Тіентсіну. В тій цїли хочуть Китайцї заняти весь край і зелїзницю між Пекіном і Тіентсіном і машерують в ту сторону із полудня. Щоби до сего не допустити, мусїла частина европейского войска з Пекіну вимашерувати і заняти всї стациї та зелїзницї між Пекіном і Тіентсіном. — За то з бурами вже здає ся конець. Англичане, маючи страшну силу, перли поволи бурів чим раз то далї на північ і на схід в послїдний кут бурскої країни Трансвалю. Бури не давали ся предовчий час, хоч як їх було мало. Але таки не на їх сили було побити чвертьмілїонову анґлїйску армию. Тому мусїли вони вкінци уступити в північно-східні гори, де брак їм амуніциї і живности. Для того для бурів нема вже иньшої ради, як робити з Англичанмми згоду. Та Англичане дуже лихі на президента бурів Кріґера і на їх ґенерала Боту. З тої причини Кріґер і Бота поскладали свої уряди а на їх місце вибрали бури своїм вождом Шальк-Бавера, який має постарати ся о згоду з Англїею. Кріґер, не хотячи бачити свого рідного краю під пановањем Англичан, виїхав вже з вітчини на стале житє до Европи.

Хитрий злодій. До Пресбурґа приїхав оногди поспішним поїздом якийсь пан з Відня і мав їхати дальше до Пешту. В Пресбургї вийшов він з ваґона, і пішов до реставрациї, щоби там купити собі прецель. На перонї була досить велика глота і він побачив, що хтось сягнув по его золотий годинник. Він вхопив злодія за руку, але хитрий злодій вирвав ся так зручно, що в одній хвили скинув з себе верхну одежину і она лишила ся в руках подорожного а злодій щез. В тій хвили дали знак, щоби всїдати і подорожному не оставало ся нїчого, як лиш віддати одежину урядникови полїцийному, котрий був случайно на перонї. Але при тім забув він і сказати, як називає ся і звідки він і так полїция не знає анї пошкодованого, анї злодія; має лиш якусь стару одежину.

Француска правопись здемократизувала ся — пише один з Галичан, що їздив до Парижа студиювати виставу. Се хиба найвисша побіда духа часу. Нинї всї можуть меньше-більше без ошибок писати по француски. Як звісно, теперішний мінїстер просьвіти у Франциї великий поступовець, видав, на підставі ухвали найвисшої Ради публичного виховања, обіжник, яким заводить ся у всїх школах великі полекші і зміни в граматиці і правописи. Усунено неодні кабалїстичні знаки, що були каменем преткновеня не лише в школах, але також в приватнім уживаню. Приміром слова l'amour можна від тепер добре ужити і в мужескім родї в множественнім числї. Очевидно серед молодїжи настала невисказана радість: служниці — як хтось замітив — будуть могли так само добре писати любовні листи як члени академії. Зовсім природно, не обійшло ся і ту без поважної опозициї. Люди, що стоять на сторожи минувшини, як пр. редактори Journal des Débats, є того погляду, що правопись, як орґанічний твір соток лїт, не можна змінити одним почерком пера, хотяй би навіть мінїстерияльного.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найлїпших тукраевих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краваткина лїто в найновійшім анґлїйскім родї.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦЇЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis. Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володоава Секерского.

Відсутні числа

Ч. 111. Чернівці, неділя дня 17. (30.) вересня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20	Кор. —	сот.
на пів року	10	„ —	„
на чверть року . .	5	„ —	„
на місяць	1	„ 70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Реклями перед виборами.

Виборчий рух на Буковинї почав ся вже — американьскими реклямами для деяких кандидатів... Як в американьскій „Свободї“ читаємо, що від сотвореня сьвіта ще на землї не було такого „сальону“, як у Джона Талпаша, і таких великих склянок на пиво, як у него, — так і в буковиньских газетах находимо подібні реклями для кандидатів на послів. Але що в Америцї є на місци, бо там уже привикли до такої реклями, се у нас не тілько здає ся, але і справдї є — сьмішним тай нашим дороелим Талпашам зовсїм не виходить на добре.

Буковиньскі Русини знають докладно, як то у них було тому трийцять лїт, або тому 15 лїт, а як є тепер! І знають також, що коли тепер уже можна з руским народом говорити на розум, коли з ним і для него можна вже неодно добро осягнути, то се не стало ся і не могло стати ся за рік, за два, тілько по довгих лїтах працї і заходів. Звиш трийцять лїт працювала над народом наша Руска Бесїда, стількож лїт видають ся для народу ріжні видавництва, від 15 лїт іде дуже пильна зорґанїзована робота на ріжних полях, і пише ся і говорить ся і навчає ся нарід безнастанно; нема на Буковинї рускоґо села, змаловаженого провідниками нашої партиї народовскої; відбули ся сотки віч і зборів; кожді збори читальнї або каси виглядають тепер на віче; люди приходять здавна що дня десятками до нашого Народного Дому на пораду, — одним словом: працювало ся і працює ся вже довгі лїта з пожертвованєм здоровля, спокою і гроша. Аж нараз ми довідуємо ся з американьскої реклями в Buk. Nachrichten, що те все зробив з а о д и н р і к — п. Николай Василько!... Який се приятель, а радше ворог п. Василька відважив ся виставити єго так на сьміх, не знаємо; на кождий випадок не завидуємо єму такої реклями, а радше жалуємо, бо не заслужив собі, щоб єго брати на сьміх.

П. Василько взагалї не має щастя до дописувателїв. Буковиньска византийщина мстить ся на нїм тяжше, як на кім иньшім. Як чоловік, що вміє зискати собі людий, він очивидно має своїх прихильників; але ті прихильники з великої приязни роблять єму медвежу прислугу таким кадилом у справозданях про кождий єго поступок, що — се не тайна — люди вже сьміять ся з того. Коли на збори котрої небудь з наших 56 читалень зійде ся сто людий, мало хто про се і знає, — тепер уже і не пише ся про се, бо се річ звичайна, щоденна; — коли-ж на якім справозданю п. Василька або при єго від'їздї до Відня або при якій иньшій нагодї зійшло ся сто людий або й менше, зараз читали ми в Buk. Nachrichten про colossale Betheiligung der Bauern — і та вістка здала ся людям, сьвідомим річи, справдї — colossal... До чого придала ся така рекляма, кому з неї хосен, коли в такій маленькій Буковинї зараз на другий день докладно відомо, що де в якім селї дїяло ся, — не знаємо; одно певне, що така рекляма найбільше шкодила добрій славі п. Василька і він повинен був рішучо випросити собі у своїх приятелїв такі дописи.

Бо що тут і думати, кого се має ся піддурити, коли ми читаємо от і сими днями в Buk. Nachrichten, що посольскі справозданя п. Василька, з якими він їздить по селах — се є ein Novum in der Landespolitik, що перше чогось такого не бувало... Справозданя самого Василька — се справдї новина у краєвій полїтицї, бо він полїтик тілько від року, — але наші посли здавали справу своїм виборцям уже тодї, як молодий Василько ще й не думав бути Русином. Посольскі справозданя се певно є новина для буковиньских Нїмцїв, але не для Русинів.

Але окличник п. Василька, сказавши таку неправду, прославляє єго дальше так, що годї здержати себе від глумливого усьміху. „Треба, каже, дивувати ся, про що тепер можна вже говорити з рускими селяньскими виборцями і при тім бути певним, що зрозуміють єго. (П. Василько говорив про раду державну). Се все, кричить рекляма далї, є неперечна заслуга сего рухливого і повного темпераменту полїтика, що за один рік став проводирем народу і нинї такий популярний у Русинів у краю, як перед тим не був нїхто. Се, що він говорив перед виборцями, не дасть ся і оцїнити. Він перший славяньскый посол, що відважив ся розбити леґенду про славяньску солїдарність... Він сказав виразно: ми не маємо чого сподївати ся від Чехів, ми не можемо з ними іти, бо вони самолюби, хочуть розбити центральний парлямент, а Русини лише від парляменту можуть сподївати ся помочи“... і т. д.

Боже, які відкритя Америки і пороху! Сей, що се писав, очивидно не бачив сьвіта поза Садаґурою, і не чув, що на р у с к и х стріхах про сї відкритя в ж е д а в н о цьвіринькають горобцї... Не лише в Галичинї, але і на Буковинї в руских часописях писало ся і на ріжних зборах говорило ся про се сотки разів — і коли про такі справи можна говорити на розум з нашими селянами, то тут нїчому дивувати ся, се не за рік стало ся і не могло стати ся, — тут заслуга тих, котрим жадна часопись не робила нїколи такої американьскої реклями, якою — сумнїваємо ся — чи тїшить ся і сам п. Василько, бо чейже він всїх иньших Русинів не має за дїтий...

Але приятелї п. Василька взяли ся дискредитувати єго в очах публики надмірними похвалами. Їх мало Buk. Nachrichten, удали ся ще до Neue freie Presse (з 27. вересня). Чого там у дописи з Чернівців не читаємо! Сказано там, що на Буковинї вже щезли „Jung- und Altruthenen“ з полїтичної термінольоґії, є тілько одні Русини, а се заслуга п. Василька. Він увільнив „старорусів“ з волоско-боярскої неволї і погодив з народовцями. Ще, правда, сварять ся вони разом за православіє, правопись і т. п., але всї є добрі австрийскі патріоти. „Die Ruthenen wurden, insbesondere auf kirchlichem Gebiete, befriedigt und sind seither ein Element der Stabilität und des Friedens im Lande

Стара чапля.

ПОЕМА

Ізидора Воробкевича.

„Чом сумуєш, бідна чапле,
Над славутним тим Днїпром,
І дрімаєш, бідолашна,
Тим твердим мертвецким сном?
Не лїтаєш понад води,
Понад скали, пороги —
Що за жаль тяжить на серцї —
Сестро, се менї скажи?“

— „На серденьку біль я ношу
Що аж бідна знемогла,
Мою душу густо криє
Непрозрима мрака, тьма. —
Славутницю більш не криють
Козачїй байдаки,
Більш не точуть вражу-кровцю
Завзятїї козаки...

Сумно стало безкраями,
Зброя в сонцї не блищить,
Чаплине перо гетманску
Шапку більше не красить.
Чорний шлях заріс травою,
Замулив ся весь Лиман, —
А великий Луг сумує,
Бо чужий, не свій там пан...

Де буяла гордо слава,
Лиш блекіт тепер росте,
Пійшов в жебри рід козачий,
Дармо сонця правди жде.
З дїравими сорочками
Молять хлїба у чужих —
Гниль, — спасеня не діждатись
Від сусїдів лютих, злих.

Втїшні серця зголомшені,
А розпука лиш росте,
Поки бурян не заглушить,
Що колись було сьвяте.
Годї, брате, вже лїтати
Гордо, втїшно, бо крило,
Що носило мя під хмари,
Як то мертве знемогло.

Пера моїї вершать нинї
Китицями капелюх,
Що го носить той нездара,
Недоросий слабодух, —
І хвалить себе героєм, —
Хоч на печи вік проспав,
І хіба кайдани, зраду
Свому брату все кував.

Обернулось все на сьвітї,
Як я бачу, горі дном,
Не кружаю я весело
Над славутним тим Днїпром,
Но минаюсь в судорогах,
Чую свою кінчину, —
Смуток криє мов габою
Всю країну дорогу.

Моїм пірєм раз гордились
Лицарі, що у борбі
Здобували вічну славу
Народови і собі.
А тепер, аж жаль казати,
Моє перо тих красить,
Що байдужно їм на серцї
І душа їх не болить,

Що та слава вся кровава
Вже зівяла як трава,
Що звела ся на нїнащо
В жилах їх і кров жива,
І що стягу присягнули
Тих двуличних яничар, —
Гріх і сором непростимий
На цїлїський земський шар.

Раз перо було оздобов
Шапки славних воевод,
Коли лавою за ними
Пняв ся, рвав ся весь народ,
І боров ся львом-героєм,
В лютім бою умирав,
І вінець безсмертний слави
Враз зі смертю добував.

Чаплине перо честь мало,
Сьміло слїдила за ним,
Як то раз за суботівским
Батьком Богданом старим
Хмара славних Запорожцїв
Жовта вся гнила вода
Загатилась людским трупом
Від верха і аж до дна.

За пером високим чаплї,
Як та тїнь поспішно вслїд,
Злїтала ся густа хмара
Чорних ворон на обід.
Орда гибла і дрожала
Від спис і стрїл козаків,
І пізнала Божу кару,
Нагляу смерть і Божий гнїв.
Чаплине перо водило
Стяги, бистрі бунчуки,
І гармати, самопали
І кінницю до борби.
Сурми-труби як заграли,
І кобзар як засьпівав,
Мов у пеклї тім кромішнім
Бій грізний ся розіграв.

От тому сумую, тужу,
Бідна чапля і стара,
Бо чайками не вкриваєсь
Та Днїпровая вода.
А гетьманьска вся родина
У могилї твердо спить, —
Україну сон мертвецкий,
Мов в кліщах тугих, держить.

Не збудить ся доля-воля,
Бо давно минув той час —
Як булава всїх з просоня
Раз будила сильно нас.
Слава-воля задрімали,
Не збудять ся більше вже —
Рід козачий, милий брате,
Під обухом гине, мре...“

І піднялась бідна чапля,
Но летїти не могла,
Впала у Днїпровий крутїж,
Де Ненаситця скала.
І поплила аж на Босфор,
Спочивае там на днї,
Забуває всю недолю,
В чужинецькій сторонї.

В серимю 1900.

geworden“. Тепер Русини ставлять двох кандидатів на послів, одного із москвофілів, другого з народовців, але проте се приятелї між собою...

Виходить щось таке, як у приказці: лїз на грушку, рвав петрушку. Яких кандидатів поставить наша „Руска Рада“, се ще побачимо. Що дїйсні Русини лучать свою долю з долею Австриї, се правда. Що остатними роками ми дещо здобули, хоч декотрі здобутки такі викривлені, що й пізнати їх трудно, се також правда. Що ми не бажаємо ворохобнї в краю і раді би осягнути розвій народу мирним способом, се також правда.

Але — — —

Але кого то погодив п. Василько з народовцями? Миш зі львом? Москвофілів з народовцями! Не велике дїло було годити сї дві партиї, коли з москвофільскої нашими заходами остала ся тілько жменя на вимертю. Нам так з нею як і без неї! Хоче пристати до нас, нехай пристає і годить ся на нашу проґраму, а не хоче, обійдемо ся! Ми не переціннємо самого факту і вартости его. До того-ж треба додати, що справдїшні москвофіли з „Православною Буковиною“ зовсїм не погодили ся з народовцями і не погодять ся.

А далї! Виходить, що нам би то уже так добре, що тілько берім великі кадильниці і кадїм кому треба і кому не треба. І се, н. пр. етрах яке велике добро і яка ласка, що найбільший нарід на Буковинї має вислати знов лише двох послів до ради державної!... Воно ще далеко до того, щоб ми могли говорити про своє задоволене! Отже коли читаємо дописи про се, як то у нас уже добре і чия то заслуга, які то ми задоволені Австрияки, що леда консисторником можна нам рот заткати — то знову не можемо на се дивити ся інакше, як на американьску реклямy буковиньского кандидата у Відни.

До чого, питаємо ся, здала ся та — скажемо отверто — бляґа? За один рік щезли „стародруси“, за рік можуть вони знову появити ся, бо хоть щезли, але були; за рік (не дай Боже!) може прийти иньший президент і почати нову полїтику (адже се вже такий „порядок“ на Буковинї: що що один президент направить, зараз приходить другий і попсує) — за рік все може змінити ся і ми зовсїм не обіцюємо бути задоволеними Австрияками, коли хоть у значній части не буде так дїяти ся, як сего ми не просимо, тілько ждаємо! На що у сьвітовій ґазетї, як N. fr. Presse, пускати тумана? В чиїм інтересї се дїє ся?...

П. Василько спосібний чоловік і має свої заслуги. Відколи заявив себе Русином і робить для Русинів, ми не виступаємо против него і підпираємо его. Нам анї в гадцї, щоб він терпів на манїю великости. Він дуже добре знає нашу силу, а ми его силу. Коли погодив своїх людий з нашими, то знає, що в тій згодї не ми були нулею. Знає також се, що нам та згода не була доконче потрібна. Ми лише з огляду на загальний інтерес завсїди раді би всїх притягнути до роботи і нїкого не відтручувати.

І саме длятого, що ми сьвідомі своєї істориї і сили і сьвідомі вартости п. Василька, ми раді би знати, чи він годить ся на ті американьскі реклями для себе? Чи се в порозуминю з ним якийсь Schreibjingeles важить ся оттак собі маловажити історию і факти? П. Василько може справдї зітхнути, як якийсь там славний чоловік, і сказати: „Боже, борони мене від приятелїв, бо з ворогами сам собі дам раду“...

Чи іспит є найкрасшим способом пізнати ученика?

I.

Так думають загально, а пречїнь показуєсь, що воно не так. Бо і на чім же се средство основуєсь? Довідуємо ся, що і з якого підручника ученик переймив, випитуємо его про зміст кількох або кільканацяти уступів книжки та жадаємо, щоби на всяке питане умів відповісти як слїд; як що не знає якої подробиці, імени або дати, думаємо, що не гаразд присвоїв собі предмет; на відворіт, коли все вирецитує докладно, признаємо его підготовленим до дальшої науки. А, звістна річ, властивою метою научаня не є еї подробиць, назви чи дати, але розширене сьвітогляду в умі ученика через збогачене обсягу понять та поглядів. Ученик може призабути, кілько в сеї або тої рослини прутиків, а мимо того може винести хосен із науки ботанїки, наколи має докладне понятє про складові части рослин та їх призначене та про підставу клясифікациї рослин; може призабути якусь дату, а помимо того винести хосен з науки істориї, наколи потрафить здати собі справу з характеристичних черт епохи, яку вчив ся; і противно, ученик, що на всї ті питаня відповість гладко, може стояти таки низше від тамтого під зглядом хісна правдивого, який виніс з викладу. Треба числити ся з фактами, а то: що кожда нормальна дитина, мусить забути частину того, чого учила ся, дальше, що майже кожда дитина під впливом збентеженя забуває багато з того, що знала би певно в иньших умовах. Навіть сам учитель „засипав би ся“, наколиб взяли его екзамінувати дїти на такі способи, які часто чуємо по деяких заведенях. Часом незнать, чи сьміяти ся, чи плакати, коли почує ся оповіданя таких автентичних фактів: тут хлопець дістав злу ноту з граматики за се, що ему казали вичислити всї букви азбуки, а вінодну чи дві опустив; там відпалили дванацятилїтну дївчину з рахунків, що не знала що то таке „стопа“; — в иньшім місци знов не обстав ученик при іспитї з язика французького, бо хоч знав добре граматику, але не спамятав докладно на память якогось опису прозою, який мав обовязок, яко взірець, витвердити на память. Такі факти самі за себе говорять, та повинні би вже раз отворити очи людям доброї волї.

Хто хоче набрати докладного понятя о приготованю ученика, повинен передовсїм у всякій науцї відріжнити річи основні від меньше важних та лиш незнанє сих річий основних уважати доказом недостаточного підготовленя, а при тім треба дитину поставити в таких умовах, щоб вона чула ся як найменче звязаною. Се справа часами конечна, особливо в школї, де новоступаючих учеників треба скоро кваліфікувати до відповідної кляси; але в домашній практицї можна би пізнати інтелїґенцию та обсяг знаня дитини і без урядового іспиту.

Домашний учитель, обіймивши свою посаду, повинен як раз сїй цїли посьвятити перший тиждень або і дві недїлї. Час науки в тім часї, коли не повинно ся розпочинати еще самого курсу, можна би виповнити в першім рядї інтересними оповіданями загальнїйшого змісту, читанем якої поучаючої книжки, а дальше письменними виробами та вправами, відтак умисними пробами та досьвідами над спосібностями ученика. Теми до розмов та оповідань, а також читане треба добирати так, щоб доторкали деяких (розуміє ся тільки елементарних) питань з ґеоґрафиї, істориї природних наук і т. и. та щоб давали спромогу при помочи принагідних питань пересьвідчити ся, який засіб понять має ученик в кождій з сих наук, а також, яка наука найбільше его цїкавить. Само поведене ученика при читаню, чи оповіданю більше зможе нам сказати про его інтелїґенцию, чим найдокладнїйший іспит, а одно питане, яке нам ученик поставить, лїпше покаже нам, як він розуміє річ, або чи еї цїлком не знає, чим десять питань, які ему завдасть учитель після підручника.

Рівнож великого значіня в сїм зглядї є письменні вправи: виріб або диктат се найкрасша проба знаня мови, при сїй спосібности добре поручити розібрати одно або кілька речень, запитати про деякі форми, яких ужило ся, казати пояснити правопись сего або того виразу і вже не потрібно іспиту з граматики. Подібно можна поступити з аритметикою; коли ученик нетілько потрафить розвязати завдане, але і пояснить его, та коли при тім добре уживає всїляких арит-

З дневника молодого учителя.

Дня 1. вересня зійшло ся чи-мале число шкільної молодїжи до школи, а учителї попровадили всїх дїтий до церкви на службу Божу.

3-того розпочала ся наука. Менї припав перший шкільний рік. Поважне число: 148 дїтий, *sage* стосорок і вісїм. Головонько бідна! Кляса не велика, лавок лише десять, а декотрі з них навіть цїлком зіпсовані, а дїтий як трави та листу.

Коли дїти посходили ся, почислив я, кілько їх зібрало ся першої днини, і усадовив, як міг, навіть по тринайцять в одну лавку (тих дрібненьких). Як я глянув на моїх школярів, то ще з роду не бачив такого чуда. Майже половина хлопцїв була нестрижена, чупер патлатий, а в декотрого „замаєна“ голова соломою або пірем. Руки брудні, не миті. Нігтї довгі як лопатки, а за нігтями страшна „жалоба“. Кожда дитина дивить ся на мене зі страхом Божим, а особливо дївчата, то таки з сорому й очий не підведуть. Став я роздумувати, що тут починати. „Ось“, гадаю собі, „тепер маю хорошу закуску, се молоде покольне вивчити „альфи“.

Мало по малу став я розпитувати кожду дитину, як називає ся.

— Як ти називаєш ся, дитинко?

— Га?

— Та як називаєш ся? — питаю ще раз.

— Стефан Ананїїв!

— Та добре, дитинко, що ти Стефан, але то є богато Стефанів, тому кождий з вас має два імя.

— Ну! Та я вам казав два імя! — відповідає хлопець з досадою.

Годинонько бідна! Як тут дістати від хлопця прізвище.

— Ну, — питаю, — а як кличуть твого неня?

— Стефан Ананїїв!

— То твого неня — кажу — кличуть Стефан, а як тебе кличуть неньо?

— Василь.

— Ага, — думаю, — тепер уже знаю: Василь Стефана Ананїевого. Шукай тепер Павла в козубі!

Беру спис дїтий і шукаю, де є Василь, що его батько називає ся Стефан, а той Стефан є син Ананїя. Найшов: Василь Тащук Стефана Ананїевого.

— А ти, дївчинко, як називаєш ся?

— Я не знаю.

— А як кличе тебе твоя мама?

— Парасина.

— А як називає ся твій неньо?

— Я — ади — не знаю.

— А як кличе мама твого неня?

— Бре.

— А неньо маму?

— Бре!

Непорадна година!

— Сїдай, синку, а як підеш до дому, то запитай ся мами, як ти називаєш ся, та абись менї завтра сказала.

Я ще не устиг випитати яких 30 дїтий, а тут проминули вже й дві години.

Другої днини пішло якось скорше.

Третьої днини я вже міг читати катальоґ а почитаних научати, щоби казали „тут“, а не „гезде, гездечки, ади я тут“ і ин.

Четвертої днини напоминав я між иньшим дїтий, щоби завсїди чистенько умивали ся, а дївчата гарненько чесали ся. Другої днини потім, бачу, мої скубенти, хоч не всї обстрижені, то чисті як кришталь, а дївчата, „аби ади пан не сварили“, зачесали ся у „віківки“, а з голови аж тече масло.

— Ну, — думаю, — вже лїпше, як масло „пахне“, ніж бруд у ніс бе.

Пятої днини обговорюю всї річи, що находять ся в клясї.

— Що се є? — питаю одного школяра, указуючи на таблицю.

— Каблиця.

— То не називає ся каблиця — тілько таблиця. Ану кажи: таблиця.

— Каблиця.

— Кажи — т.!

— Т.

— Кажи — та!

— Та.

— Кажи — таблиця!

— Каблиця!

От і вчи!

При наглядній науцї питаю ся: — Чим ступає чоловік?

— Чоловік ступає ногами.

— Чим ступає корова?

— Ногами.

— Що має чоловік на ногах!

— Пальцї.

— А корова має також пальцї?

— Аш.

— А ти вже бачив у корови пальцї?

Мовчить.

Питаю иньшого:

— Він добре казав, що корова має пальцї?

— Не; корова має дійки.

Поправляй тепер сю дитячу льоґіку!

Одної днини, лише сказали молитву, кричить одна дївчина:

— Прошу пана, менї казав Василь, ади казав менї, ади пóсороми.

— Ну, — подумав я собі, — найшла ся одна дитина, від котроїя навчив ся менї невідоме слово: пóсороми, себто щось таке, чого треба соромити ся...

В третій годинї випускаю дїтий „на сьвіже повітре“, а потім позволяю їм їсти. Всї виймають, як на коменду, свої „віктуали“, звичайно чверть бохонця хлїба і найменьше пів торбинки садовини. Як тих 120—130 (бо 20 звичайно бракують) дїтий зачнуть чамкати, то троха нервовий чоловік міг би певно одуріти.

Як уже надходить 4. година, дїтям троха навкучує ся і вони зачинають голосно позївати, а при тім отвирають так сильно роти, що аж страшно дивити ся. При такій нагодї учу дїтий, що коли позївають, нехай закривають рот долонею. Я дивлю ся, а дїти мене цїлком не порозуміли. Хлопець отворить такий рот, що хоч запхай гуску соли, а потім, як уже позївне, закриває долонею

метичних функций, то питаня з теорії вже злишні. Правда, що тут богато значить вибір і добір завдання, чи вправи: вони повинні бути досить замотані, щоби ученик міг вповні показати, що знає; зовсїм прості та легкі завдання не відповідали-б метї; з другого-ж знов боку не добре було би навмисне при такім завданю нагромаджувати всїляких трудностий, бо не треба подавати до розвязуваня завдань, що переходять сили ученика. При оцїнцї роботи ученика треба класти пильну увагу на всїлякі роди похибок, особливо на їх ґенезу. Коли слїдно, що причиною деяких часткове або й цїлковите незнанє ученика, повинно се побудити учителя до поновного повтореня відповідної части науки, колиж покаже ся, що деякі похибки вийшли просто з недостачі вправи, з неуваги або умученя, знак тому, що може лекция за довго тревала.

Третим, превеликої ваги чинником при пізнаваню дитини се випробованє єго спосібностий. Поступ дитини в науцї зависить не тільки від сього, що вона під сю хвилю уміє, але і від сього, чого може научити ся, та тим пояснює ся факт, що часто дїти, які з гарним успіхом зложили іспит до якої кляси, суть відтак в тій клясї вельми слабкими учениками, коли навідворіт иньші, що в наслїдок несистематичної домашної науки були неналежито підготовлені, вельми скоро доганяють товаришів і учать ся зовсїм добре.

„Учитель.“

---

†

Др. Стефан Стефанович

дїдич з Раранча, довголїтний посол до сойму і до ради державної упокоїв ся в пятницю, дня 28. вересня с. р. в Мерані в 46. роцї житя.

Покійний був одинокий дїдич Вірменин, що дуже щиро завсїди відносив ся до руского народа, а особливо до заступників руского народу в соймі і в радї державній, так, що єго всї уважали Русином. Се був чоловік учений, розумів добре справи краєві, особливо-ж справи культури краєвої. Через довгі лїта був

рот. Нема ради, треба знову казати, коли затикати рот.

За тиждень допоміг менї Господь вивчити дїти на память: „І шумить і гуде“ але лише текст.

З тяжкою бідою якось вивчили ся і мельодию, а при кінцї години, коли прийшлось хором казати „Отче наш“, врізали менї дїти „Отче наш“ на нуту „І шумить“. Я зовсїм не надїяв ся чогось такого, але видко, що і се можливе.

Одної днини прийшов до мене селянин з пляшкою руму „почестувати пана професора, бо він хоче з панами добре жити“...

А колись то одна жінка хотїла взяти свого хлопця до Сучави, а я не хотїв єго пустити на тиждень. Баба взяла ся на штуку. Пішла до дому, принесла до школи когута, кинула до кляси, а хлопця забрала до дому. Я входжу до кляси і застаю великий регіт; дїти оповідають, що та а та жінка була і кинула когута, очевидно за те, що взяла хлопця до дому. Сей когут мав мене потїшити по відходї хлопця...

Всякої всячини вчить ся кандидат на учителя в школї, „практикує“ навіть у школї вправ, але потім, як прийде на село між селяньскі дїти, бачить і чує таке, яке всїм Песталоцім і не снило ся. Аж тут починає ся правдива практика.

І. К.

він в соймі референтом тих справ. Він показав в радї державній, яка лиха господарка є в фондї релїґійнім, єго то велика заслуга, що в нашім краю будує ся фабрика цукру, він завсїди дуже напирав на то, щоби ріки реґулювати, а щоби Днїстром і Прутом їздили кораблї. Де ходило о то, щоб мужикам щось помочи, то він перший ставав до помочи. В соймі і в радї державній промовляв він часто, особливо за тим, щоб край наш економічно піднести. Він мав велику повагу поміж послами. Слово єго було важке і в правительстві. Страта єго для нас невіджалована, бо хоть покійний др. Стефанович не був Русином, то зробив для Русинів більше нїж не оден Русин. Поміж дїдичами Вірменами він завсїди був за тим, щоби ті дїдичі звязали ся тїсно з руским народом, бо тодї і вони і рускій нарід на тім зискали би, бо рускому народови завсїди ще тичуть під ніс, що у них окрім мужика нема нїкого, а знов ті дїдичі, не маючи за собою народу, також не мають того значіня, яке могли-б мати. Иньші дїдичі Вірмени тягнуть більше до Поляків, а деякі до Волохів, бо там є дїдичі, а покійний др. Стефанович рад би був оперти ся на рускім народї, та лиш чекав відповідної хвилї, коли міг би і других дїдичів Вірмен приєднати для тої звязи. Він зрозумів, яка велика користь була-б з тої звязи і для дїдичів і для руского народу і для краю, бо він не був такий дїдич, що лиш пазив свого дїдичівского інтересу, він уважав все на загальне добро краю, на єго поступ в добробитї і в газдї. Щирий жаль чуємо проте за покійним д-ром Стефановичом, за правдивим приятедем руского народу, а щиру память заховаємо єму по вік. Вічная єму память! Земля єму пером!

НОВИНКИ.

Черновцї, 29-го вересня 1900.

Є. В. цїсар приїхав нинї в суботу до міста Дівокка на 400-лїтний ювилей прилученя Горицiї і Градиски до австрийскої держави. Тисячі народу витали цїсаря в Горицiї, котрий на італїяньску промову бурмістра відповів також по італїяньски, що тїшить ся з поступу міста і краю, котрому все був зичливий.

Знову кандидат! Buk. Nachrichten очивидно завзяли ся бути гумористичною ґазетою перед виборами. Принесли вістку, що хтось там хоче ставити кандидатуру консисторского совітника о. Александра Монастирского на посла до ради державної. Вістка вийшла певно з якогось бенкету, де всї були в добрім гуморі. Не ті тепер часи, щоб так нї з того нї з сего іменували послів. Запевняємо Buk. Nachrichten, що хоч особу о. А. Монастирского Русини поважають, але там, де повинна бути про се бесїда, нїхто не підносив єго кандидатури.

З бурси „Народного Дому“. Просимо всїх тих, що визичили з бібліотеки бурси „Н. Д.“ книжки і доси їх не звернули, о зворот їх в як найкоротшім часї. — За ухвалою бурсацкого комітету: *Лев Когут.*

Переборщив. При відкритю памятника королевої Люізи пруской в Тильжи висказав цїсар Вільгельм тост в честь міста, а в тостї побажав, „щоби місту Тильжі родили ся все дївчата“.

Навернена грішниця. Княжна Шіме, як доносять льондоньскі дневники, розлучила ся з циганом Ріґо, з яким жила на віру, і погодила ся зі своїм мужом.

Бачність на монети ґульденові! В послїдних часах появили ся в обізї фальшиві монети одноґульденові з металю „британія“ посріблені. Пізнати їх можна по звуку.

Державний надзір при заключуваню супружеств заведено в Кольорадо, в північній Америцї. Установлено осібну комісию з кількох лїкарів, яка має всїх кандидатів і кандидаток до супружеского житя вперед оглянути і пересьвідчити ся, чи они здорові фізично і умислово та чи здібні до заключеня супружества. За переступленє сего заряджeня назначено кару від 4 до 7 лїт вязниці. — Придало би ся се і у нас, де неодин калїка запропащує не лише свою але і чужу долю і причиняє ся до здеґенерованя людскости.

Переклад Шевченка. Часопись „Esperato Lingvo Internacia“ (Будуча міжнародна мова), яка виходить в Упсалї, в Швецiї, помістила в 6. і 7. чч. с. р. три переклади зі Шевченка, зладжені якимсь S. Sviridov-ом в тій „будучій міжнародній мові“. Переложено там думки: „І широкую долину, — І високую могилу...“ (Largan valon, altan tombon...), „Чого менї тяжко? чого менї нудно...“ (Kial mi suferas? kial mi doloras?...) і „Не так тиї вороги, — як добриї люди...“ яку ось тут наводимо, уживаючи скорописи там, де в перекладї є букви з дашком,

El Ševčenko.

Malamikaj estas bonaj
Pli ol „bonaj homoj“,
Kiuj vokas vin kunmangi
En gastamaj domoj.

Bedaurante ili trompas,
Kunplorante mokas,
Ili, por kondamni, ridi,
Konfeson elvokas.

Malamikojn, iafoje,
Ne donas la sorto;
„Bonaj homoj“ estas cie,
Ili do vin ne forgesos
Ec post via morto.

Як видно з наведеного перекладу, то „міжнародна мова“ є конґльомератом всїх язиків: грецкого, латиньского, італїйского, французского, анґлїйского, нїмецкого, шведского і т. д., а нї слїду в нїй нема славяньского. Сего „Volapük-у Nr. 2“ легко може научити ся той — як запевняє ся часопись — хто володїє романьскими і ґерманьскими язиками.

Партию австрийских патріотів радить у нинїшній *Politik* заложити ґраф Ґаррах, член палати панів. До неї мали би належати люди зі всїх народів і партий, що згодили би на австрийско-патріотичну програму.

Ґальвестоньскі звірі. Читателї наші пригадують собі ту звістку про катастрофу в містї Ґальвестонї в Тексасї, якої причиною став ся страшенний вихор. Отже безпосередно по катастрофі в тім містї, коли ще люди навіть не мали часу опамятати ся і розглянути ся, що стало ся і хто погиб а хто ще жиє, розбігли ся по містї люди-звірі, щоби красти і рабувати і стягати з живих і мертвих, що лиш дасть ся. Аж тепер показує ся, як ті люди звірі страшенно лютили ся; то була друга катастрофа, яка навістила нещасливе місто. Не було иньшої ради лиш треба було вислати войско і стріляти тих звірів на місци. Так застрілено на місци 50 муринів, котрих прихоплено на горячім учинку. В кишенях одного з тих опришків знайдено 23 відтятих пальцїв з перстенями. Одного з опришків прихоплено як раз на тім, коли він трупови якоїсь жінки, котрий ще й не зовсїм був застиг, обривав уши з ковтками. Один артилерист побачив одного дня досьвіта, як якийсь чоловік ходив вдовж побережа і шукав трупів, щоби їх обдирати. Вояк той підійшов близше, а опришок добув ножа і хотїв кинути ся на него. Артилерист стрілив тогди і убив гіену в людскім тїлї на місци. На той вистріл збігло ся чотирох товаришів опришка і хотїли кинути ся на вояка, але він убив одного за другим. Знайдено множество жіночих трупів, котрим опришки повідтинали уши і палцї, щоби чим скорше забрати ковтки і перстенї. З богато трупів постягано одїж до нага, а доми, що устояли ся перед бурею, обрабовано до крихти. Зпід розвалин видобуто доси 2300 трупів. Здає ся, що під самими розвалинами шпиталю, котрі аж тепер зачинають розбирати, знайде ся що найменше яких 100 трупів. Найсумнїйше то, що не можна знайти людий, котрі хотїли би добувати трупів. Треба було висилати войско і полїцию та силоміць стягати людий здібних до роботи. Люди, що відкопують, працюють по черзї і дістають від часу до часу по чарцї горівки, бо не видержали би при такій страшній роботї. Страти в людях в самім Ґальвестонї обчисляють на 5000 душ, а страти в майнї оцїняють на 10 мілїонів долярів. Страти в бавовнї обчисляють на 50.000 міхів загальної вартости 3 мілїони долярів.

Старорімскі „комісняки“. Коло міста Любляни в Каринтиї розкопують тепер місце то, де була римска кольонїя Карнунтум і де стояв табор римского войска. Минувшого року знайдено там римску зброю і значні запаси збіжа а сего року відкопано римскі „комісняки“, хлїб, який пекло собі римске войско, котрого тут стояла цїла леґія. В просторім будинку, з котрого задержали ся ще мури на півтора метра високі, відкрито войскову пекарню. Крите місце займають в найбільшій части дві печи до випіканя хлїба, котрих склепленє ще добре задержало ся; на них лежить груба верства порозбиваних цегол заваленого над ними даху. Межи румовищем знаходжено зразу численні кусні якоїсь пороватої маси подібної до коксу, котрі, як зараз показало ся, були вуґлем з хлїба. При дальшім шуканю знайдено цїлі бохонцї чи радше коржі, котрі нїчим не рїжнять ся від спаленого хлїба, якого уживають иногдї до робленя порошку до чищеня зубів. Доси знайдено пять таких римских „комісняків“, коржів, що мають 25 до 30 центиметрів в промірі, а високі суть на 3 до 5 центиметрів. По знаках вибитих на цеглї можна пізнати, що ся войскова пекарня була виставлена в першім столїтю по рождествї Христовім, отже тому мало що не девятнайцять соток лїт.

Забавна пригода лучила ся иногди якомусь панкови в Берлинї, що їхав на улици самоїздом (автомобілем). В хвили, коли їхав з найбільшим розгоном на улици, самоїзд нараз станув і не можна єго було нїяким способом рушити з місця, Не було иньшої ради, лиш панок мусїв злїзти з воза і направити машину під сподом, в котрій щось попсувало ся. Ледви що поправив, як нараз самоїзд з цїлою силою рушив з місця і утїк від свого пана. Той біг за ним на велику радість гурми людий, що стояла на улици, спорий кусень дороги, але не міг здогонити. Наконець виїхав самоїзд на якесь дерево коло улицї і аж тогди станув.

Новий спосіб лїченя туберкулів. Професор і лїкар др. Карло Ріше з Бельґії доказав на основі кількалїтних досьвідів, що сире мясо має знаменито впливати на получшене здоровля сухітників. Мясо, після проф. Ріхтера, складає ся з плязми і фібрини. Плязма роздиває ся по тїлї чоловіка і противдїлає трутинї, яку туберкулаїчні бацилї видїляють зі себе. А ся трутина як-раз є тим чинником, що нищить нервовий систем в чоловіцї і приводить єго до смерти. Доси др. Ріше переводив свої досліди на псах, яким защіплював туберкули і у всїх случаях лїчене мясом показало ся успішним. Недавно знова вітворено велику клїнїку в Монтінїе Сен Хрістоф в Бельґії, де методу Рішого будуть примінювати до лїченя людий.

Живцем згоріли. Властитель реальности в Перемишли, Анґерман, хотїв закурити собі папіроса і присунув гогорічу сьвічку занадто близько до своєї довгої бороди, так, що она займила ся, а від неї займило ся і одїне. Анґерман замість душити огонь на собі, зачав втїкати, але ледви забіг до другої комнати і там упав на землю. Огонь розширив ся дуже скоро і обняв всю знадобу в комнатї. Аж коли дим став добувати ся вікнами, побачили сусїди і прибігли на ратунок, бо з родини і челяди Анґермана як-раз не було нїкого дома. Очам сусїдів представив ся страшний вид. На землї серед диму і огню лежав Анґерман з головою згорівшою на вуголь а проче тїло було сильно попечене. — Такою самою смертию і з тої самої причини згорів у Відни прикравач верхів до обуви Войтїх Шмек. Нещасливий вже від пяти лїт лежав недужий, а иногди хотїв закурити собі папіроса в постели. Искра з папіроса впала на постїль і та зачала горіти. Недужий, що неміг двигнути ся власними силами, згорів, заким наспіла поміч.

Не забувайте
НА
НАРОДНИЙ ДІМ
в Черновцях.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсі видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянськоі	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цісар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацькы	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порущування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене ціннух замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володоава Секерского.

Ч. 112. Чернівці, середа дня 20. вересня (3. жовтня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

„До чого то вже доходить!“

Під таким заголовком читали ми в 76-ім числї Gaz. pol. дивну статю, що не добре сьвідчить про льогіку польскої редакциї. Ми недавно нарікали на се, що до учительскої семинарії на перший рік приняли тілько 5 Русинок і 7 Румунок, — і зі становиска народного шкільництва ми казали, що от клопіт: руских і румуньских шкіл найбільше, а учительок до них нема, бо приймають до семинарії невідповідний материял. На то Gazeta polska удає, що не розуміє, о що нам іде, і заломивши руки, гірко плаче: „Отже Полькам не вільно вже навіть бажати висшої науки, не вільно їм ходити до сего закладу, в котрім руский елемент на першім роцї репрезентований тілько пятьма ученицями, бо не може(?) здобути ся на більше. Але, коли у тім у Русинів нема сил, то вже для того самого мають професори не допускати до того, щоби більше число Польок, зложивши добре іспит, могло ходити до тутешної женьскої семинарії?“

Ми могли би на сї замітки Gaz. polsk-ої не відповідати, покликуючись на польску приповідку: „Na to rozum zda się według mego zdania, by nie odpowiadać na — takie pytania“, бо ми писали про що иньше, а що иньше питає ся нас Gazeta polska. Але сама справа не така, щоб ми могли єї маловажити і тому відповідаємо.

Обяви такі, як отсей, про який ми говоримо, се наслїдок давної германїзацийної системи на Буковинї. Не кажемо вже про иньші школи, але се-ж ясне як день, що учительска семинария найменше повинна бути полем для сїйби германїзациї. Учителї і учительки мають учити не нїмецкі дїти, тілько найбільше рускі і румуньскі. Зі своєї нїмеччини найменше мають вони користи по сїльских школах. Через то уже і сойм і рада шкільна старали ся і старають ся о зміну статута семинарії і вже початки сеї зміни маємо в другім приготовляючім курсї. Виходить з того чейже ясно, що мале знане нїмецкої мови у кандидатів не може бути найважнїйшою перешкодою до вступленя у семинарию і окінченя єї. Тимчасом германїзация мстить ся на сих кандидатах з самого початку, їх не приймають задля нїмецкої мови. Таке було і з тими ученицями, що їх не приймили до семинарії (а між ними було богато Русинок).

Против того, щоби Польки вчили ся, ми нїколи нїчого не мали і Gazeta polska поступила собі безсовістно, закидуючи нам незичливість. Ми знаємо, що ті Польки звичайно також бідні дїти і необезпечені на будуче; ми і проти жидівок не маємо нїчого, хоч певно і Gaz pol. пересьвідчена, що з них не можуть бути добрі учительки в руских, румуньских або польских школах; против висшої осьвіти всїх женщин ми не виступаємо, але що до учительскої семинарії спитаємо ся: чи та семинария длятого називає ся учительска, щоб вона нам не виховувала учителїв і учительок? Чи та семинария — се інститут для виховуваня дївчат?

Не ми винні, що дївчатам нема приступу до всїх шкіл так як хлопцям; але ми будемо винні, коли допустимо до того, що учительска семинария буде виховувати все, тілько не учителїв і то в часи, коли в нас ще є до 70% анальфабетів. Gaz. pol. бере в оборону Польки. Очивидно було би не патріотично, як би не брала їх в оборону зі свого національного становища; отже поминїм Польки! А що скаже Gaz. polska про жидівки? Чи з них можуть бути учительки у православних руских школах, де треба вчити і православної релїгії? Чи і до них приложить G. polska свою мірку ту саму, що до Польок?

Ми дивимо ся на справу зі становиска потреб краю. А Gaz. polska, хоч би рада, не може на Буковинї говорити про потреби 268.000 Поляків, бо їх є десять разів меньше, і тому готова навіть іти на руку Нїмцям і германїзациї. Ми памятаємо, що Gazet-у polsk-у заганяла єї потреба уже в ріжні сшілки, але нам мимо того дивно читати єї оборону неприродного устрою учительскої семинарії задля самих польских інтересів. Се є таке самолюбство, яке тілько у Чехів бачимо і в галицких Поляків. До чого то вже доходить! Адже і другі народи умїють жити!

Ювілей о. Калиновского.

В неділю (30. м. м.) мали ми нагоду прислухуватись цїкавій події, сьвяточним промовам при случаю відсьвяткованя 40-лїтного ювилею радника консисторского, звістного о. Calinescul-a. Octogenariu Turcanu і радник Bejanu, задушевні приклонники политики Calinescul-a, узброїли ся в великі кадїльниці і накадили єму тілько фраз про Națiune-у, Societate-у, Internatul та biseric-у, що нам Михайло Калиновский аж здрігнув ся перед великою копицею заслуг, які він сьвідомо чи несьвідомо накоїв. Із властивим собі тактом, дуже поважно і на волосок обдумано, відпер Калиновский від Calinescul-a ті єму закинені заслуги около Волохів і церкви, констатуючи лише, що душою „прилїпив ся“ (amlipit) до Волохів, але впрочім був против кождого справедливий.

Що наш Калиновский прилїпив ся до Волохів, най буде єму на здоровє, а як хоче, на честь і славу; але про справедливість не єму говорити. Як звичайний яничар, гнобив він нас Русинів через 30 лїт так тяжко, що єго імя з відразою споминає кожда руска душа. Кождий удар у церковних і сьвітских справах, виконаний против нас фалянгою ним сфабрикованих яничарат, виходив завсїди від него самого. Єзуїтским поведенєм вилапав на свою удку богато легковірних Русинів. І то не робив він як чоловік приватний, а як радник консисторії, котрій повірена доля більшої половини дієцезан-Русинів.

Чи то справедливо все горнути на користь одних Волохів, а Русинів і не знати, або вважати їх за пяте колесо в возї? Пригадайте собі лиш „Normaliensammlung der Buk. Diez.“, звідки власне о. Calinescu тихцем викинув усї розпорядженя консисторії користні для Русинів. Така то „справедливість“ Calineseul-a. Задля неї то ходив о. Calinescul тогід як опарений, бо у

Із поезий Сильвестра Яричевського.

В парну днину.

А тьфу! доволї порохів тих навісних
у вулицях тїсних!
Не в силї вже і віддихати грудь...
Сей рік зберусь мабуть
і вилечу на лоно рідних наших гір,
у ясний, тихий мір...

Ха, ха!... Що се? се сьміх мов сотони,
бо сни те все, ах сни!
Ти скований ланцами любої судьби
до бруку й боротьби!
Не слухай ся — вона тебе гаразд побє...
Терпи! ще-ж більш таких тут є!

Відень 29./VII. 1899.

В альбом.

Ви просите мене о вірші, Пані! —
щоби Ви лиш зітхать могли й очима
перевертать учились, а по правдї,
щоб лиш покпить мині поза плечами...

Дарма оттая злоба Ваша, Пані!
Я маю Вам на тую слабість раду:
усядемо при сяївї зір ясенних —
я скажу Вам цїкавую балляду

про тих людей, що вбогі й тяжко хорі
самі себе їдять, мов люті змиї,
а трупи їх обдерті знова иньші
жерут — мужі славимі мов сьвятиї...

І розповім містерию страшную,
як дїти матїр рідную убили,
як з вороженьками засїли в купі,
як висисали вже мертвиї жили...

О, розповім богато — пребогато!
Й життя нове озвесь у Вашій груди...
Тодї — тодї ще може, гарна Пані,
щось більше до... головоньки прибуде.

Львів, 1895.

Вязниця.

Нема то як велике місто!
Усюди красно, мило, чисто,
стоять препишнії палати,
на людях дорогії шати.

А вже вязниця — от нївроку!
Страхають, правда, трохи око
ті грубі мури, стухлість, крати
і лиця в вікнах стрипхаті.

За теж в нутрі — спокійні хвилї:
краснїйш від хлопської ідилї,
бо їм же „панство“ всьо забрало,
лиш сьвіжий воздух дарувало...

30./VII. 1899.

Моцартівське „Requiem“.

(Сонет.)

Зібрав найкрасші, найнїжнїйші звуки,
немов у китицю звязав цьвітки;
вони лились у серця глиб, гадки
будили сплячі і сердечні муки;

бо в тій мельодиї гули й розпуки
гіркі — страшні риданя і дзвінки,
що геть за хмари людскі рвуть думки
й несуть високо д' ангелам на руки...

Щаслив Моцарт! Він повний блеску, [слави
не знав, що серце десь одно лукаве
сповняєсь гнївом, завистю сильною,

прийшов до свою друга і в спокою,
не тямлячи про людску люту злобу,
сїв грати „Requiem“ — собі до гробу*)...

*) Моцарта мав отруїти Салїєрі, котрий завидував йому слави. Перед ним заграв Моцарт своє „Requiem“. — С. Я.

Праве око команданта.

(Оповіданє з англїйского — Брет-Гарта).

Рік 1797 скінчив ся на калїфорнїйскім березї сильним полуднево-західним вітром. Малий залив Сан Карльос був, хоч захоронений пригірком Пр. Трійцї, неспокійний, і розбурханий воздух був наповнений летучим піском, а каплї піни филюючого моря падали на кріпостний мур, обернений до заливу. Командант малої твердинї сеніор Герменеґільдо Сальватіерра виставив голову з глубоко положеного вікна вартівнї і почув, як солоний подув недалекого моря наповнює сьвіжою краскою его бліді лиця.

Командант задумчиво ендїв у вікнї кріпостної вартівнї. Певне роздумував над пригодами тілько що минулого року. Однако ті пригоди можна було так легко перечислити в памяти, як нечисленну осаду твердинї. Минулий рік був майже так само скупий на пригоди, як і его попередник — нїчим незаколочені і неперервані дни упливали в приємній одностайности легкого виповнюваня обовязків.

Правильно повертаючі торжества і сьвята, піврічна почта з вістями з Сан Дієґо, рідко коли ішпаньский корабель з набором, а ще рідше чужий — то були головні події в мирнім житю старого сеніора.

Коли так з одного боку не могло бути бесїди о поступі, то не знати було

воздусї дуже щось пахло пенсіонованєм. І вашій свінциї, о. Bejan, і за вас так було — о. Ţurcan.

Чи іспит є найкрасшим способом пізнати ученика?

II.

Для домашного учителя само збагненє знаня дитини не може цїлковито вистарчити як вказівка, особливож там, де розходить ся вже не о кінченє розпочатого курсу, але о впроваджене нових предметів до програми або навіть о почин якогось зовсїм нового роздїлу науки. Одна дитина з хвилею, коли навчить ся плавно читати і як-так писати, може без труду присвоїти собі вже і початки граматики, — коли для другої найелєментарнїйші понятя з граматики будуть під той час недостижимою абстракциєю; лучають ся хлопцї і дївчата такі бистроумні, що вже в 9 роцї звичайна наука о предметах була би для них по невчасї — коли другі дїти, багато старші мусять ограничатись на відорваних розмовах з наук природних, бо так слабо орієнтують ся посеред предметів свого оточеня, що неможливо еще з ними почати систематичну науку природознавства; часом 14 лїтна дївчина з великим хїсном слухає викладу з лїтератури, — коли для другої 16 лїтної се предмет еще надто поважний.

А преціньь одною з тайн успіху в научаню, се вміти відразу винайти одвітний уровень для викладу, щоб відповідав спосібностям ученика. Як же до сего дійти? Се питанє, якого перед 10 лїтами еще нїхто не уважав можливим до розвязаня, нинї не таке вже надто тяжке.

Поступ емпіричної психольогії послїдних часів виразив ся між иньшим в методах дослїдів здібностий, які приноровлювало ся зарівно до старших, як і до школярів. Окрім позитивних висл'дів для поступу самої науки, загальним висл'дом показало ся, що всї учителї, що брали участь в сїй роботї, красше пізнали своїх учеників і здобули тим багато цїнних вказівок для практики. Отже з того природна консеквенция, що новий учитель, вже не для наукових цїлий, але просто, щоб пізнати дитину, повинен перевести ряд дослїдів, що найкрасше відповідалиб сїй метї. А так з поміж численних проб та дослїдів, які описують психольоґи, треба вибрати се, що близше і більше безпосередно вяже ся з уздібненєм дитини до науки. Попробуємо навести тут в головних чертах се, що видає ся найконечнїйшим для сей цїли.

1. Так як основою всякого знаня вражіня змислів, треба отже поперед усего пізнати бистроту змислів, особливо-ж зору і слуху. Ті досьвіди легкі і всякому доступні вказують, на яке віддалене дитина розпізнає предмети, букви і т. и. та розріжнює звуки. Вразливість на краски слїдимо, коли показуєм з далека волічки, або папір ріжних красок і кажемо собі краски називати та добирати предмети відповідних красок. Так само можемо поступати з розпізнанєм довготи; показуємо два прутики ріжної довготи та питаємо: котрий довший? хотячи довідатись, яку ріжницю дитина добачить. Що до слуху, то коли маємо вчити дитину чужої мови, треба би справдити, чи відріжнює добре усї звуки, чи вразлива на акцент мови, чи пр. може схопити ухом різницю в мові нїмецкій між кількома нюянсами звуку „*i*“ (i, ie, ü,) або „*e*“ (e, eh, ä, ö,) або ріжницю, яка виходить, коли покладемо акцент на иньшім складї.

2. З вражливостию змислів лучить ся стисло здібність запамятуваня. Для учителя се питанє першої ваги, не лиш знати, чи ученик видить показаний предмет, або чи чує прочитаний опис, але яке з тих вражінь зору і слуху усьвідомив собі і чи може їх репродукувати. Превелике отже значінє буде тут мало се, що Французи називають безпосередиою памятию (mémoire immédiale) с. є. зміст, який находимо в умі з того, що побачили або почули. Проби сего рода вельми поучаючі і не тяжкі до виконаня. Показуємо дитинї якийсь предмет або образок, кажемо їй уважно приглянутись, не пояснюючи словами нїчого, а відтак ховаємо его і жадаємо, щоби дитина здала справу з сего, що бачила; докладність опису і згідність з дїйностию може бути мірою того запамятаня у дитини.

Рисуємо якийсь простий та легонький взорець, пр. звіздку, ученик приглядаєсь єму хвильку, а відтак з памяти рисує те саме: наскілько може довершити се завданє, буде се вказівкою не лиш его зоровоїпамяти, але і сили репродукцийної уяви, себто здібности представленя неприсутних предметів. На мапі з написами кажемо вишукати одну, дві або три місцевости, а відтак кажемо їх показати на мапі слїпій: чи ученик покаже їх властиве положенє? Пишемо на таблици кілька виразів, яких правописи дитина еще не знає, стираємо їх і кажемо написати; чи ученик зробить правописну похибку? Виголошуємо кілька слів, чисел і т. и. голосно і виразно, а відтак кажемо повторити або написати те саме, та звертаємо увагу, на скілько ся репродукция докладна.

На підставі досьвідів сего рода можна пересьвідчити ся, які в данім умі переважають виображіня: зорові чи слухові за тим, до якого типу можна віднести ученика. Третий тип руховий с. є. ум, в якім переважають виображіня рухів, можна викрити, коли впровадимо до попередних досьвідів деякі доповненя. Коли пр. ученик не годен нарисувати з памати взір, який лишень видїв, але легко довершує се завданє, коли єму позволити повести пальцем чи пером по лїнїях рисунку — се буде доказ, що в него сильнїйша память рухів, чим память зору. Друга дитина не годна повторити двох стихів прочитаних учителем, але гладонько повторить, коли їх прочитає сама: се доказ, що для репродукциї слухових вражінь мусить їх конечно звязати з відповідними рухами знарядів мови. *„Учитель.“*

Справа руско-народного театру.

Дня 29. м. м. відбула ся нарада в „Рускій Бесїдї“ над будучою долею рускогонародного театру. Справа досить важна не заінтересувала — як пише Руслан — ширших кругів *львівских* Русинів, бо на нараду прибуло заледви кількадесять осіб, переважно самих академіків і три женщини. Голова „Бесїди“ проф. Шухевич, як господар, отворив нараду і удїлив голосу д-ру Евгену Олесницкому, як референтови. Др. Евген Олесницкий є тої гадки, що завязане спілки заробково-господарскої з удїлами по 20 зр. чи і більше, принесло би кільканаять тисяч зр., якими можна би розпочати акцию для піднесеня театру. Товариства і комітети, яких метою була будова театру і піднесене рідної сцени, не лише що не відповіли своїй задачи, але причинили ся як-раз до замотаня цїлої справи. Показує ся отже потреба засновати якесь нове товариство, що стояло би поза тепер істнуючими, яке мало би ту саму цїль, лише більше скристалїзовану. Що до людий, які мали би станути на чолї сеї фінансової институциї, то їх певно не забракне, бо чейже люди, що по иньших товариствах складали свою працю для рускогo театру, не відкажуть ся від роботи ту, де напрям дїланя сей сам, а навіть висший, бо з ясиїйше поставленою метою. Проект референта, підданий під розвагу, викликав не конче оживлену дискусию.

Найперше забрав слово др. Франко і запитав ся референта, чи сойм не замкнув би Спілцї дотеперішної субвенциї, а потім чи найде ся тілько Русинів, що зложуть 15—20 тисяч зл. на удїли? Дальше, чи складаючі свій гріш в сїй институциї не наражають ся на страту, бо чи театр буде приносити такі доходи, щоби міг запезнити яку-небудь дивіденду? Впрочім, на що ложити на него які видатки, коли він не є народний, не відповідає своїй задачи, бо не служить цїлому народови? Не говорячи вже про села, навіть по містах не осягає він своєї мети, бо на представленях буває добра половина Поляків і жидів. Або може створити в нїм оперу, для кого? Чи може для Долини, або подібних міст провінціональних? Театр буде тодї національним і тодї сповнить свою місию, коли зверне свою дїяльність на села.

Проф. Ілярий Огоновский, голова тов. ім. Котляревского, звертає увагу, що заснованє ще одної нової институциї в справі театру причинило би ся лише до заколоту, бо аж тодї не знали би, де складати жертви на будову рускогo театру. Вправдї проект референта єму подобав ся, але не без того, щоби він не мав в собі деяких неясних місць. Но-

---

також нїякого упадку. Богаті жнива і терпелива трудолюбивість цїлком заспокоювали потреби твердинї і містячої ся в нїй духовної місиї. А що Сан Карльос лежав так далеко від своєї великої народної родини, то й війни, що потрясали сьвітом, далеко меньше его обходили, як послїдне землетрясене; борби о свободу, в наслїдок котрих его посестри-кольонії на другій сторонї американьскої землї осягли самостійність, не мали на него нїякого впливу. Коротко сказавши, було тут то славне индияньске лїто[1]) калїфорнїйскої бувальщини, над котрим ще уносить ся поетичний чар — та мирна, безжурна осїнь ішпаньского панованя, по котрій так скоро мали настати студені вітри мехиканьскої независимости, а відтак відновлююча ся весна анґльо-американьского завойованя.

Командант відвернув ся від вікна і приступив до огня, що весело палахкотїв у глубокім коминї. Купа зшитків, робота школи в твердини, покривала стіл. Він став їх перебирати з вітцївским зацїкавленем, а око перебігало скоро по великім округлім письмі, першій пробі шкільних дїтий в Сан Карльос. Задачі обіймали уступи з біблії і командант, читаючи їх, додавав свої замітки:

— Абімелеб взяв еї Авраамови. — Ах, дуже добре, малий!... Яків вислав послів до свого брата... Той хвостик, Пакіто, дуже делїкатний. То мусить побачити учитель!

Гордість пробивала ся з лївого ока командантa — праве на жаль вибили ему Індияни еще перед двайцятьма роками. Легко посунув рукавом свого шкіряного кафтана по лици і читав дальше:

— Коли-ж Ізмаілтяни прийшли...

Задержав ся, бо з надвору дав ся чути стукіт кроків і хвилю пізнїйше війшов до комнати якийсь чужинець. Ледве командант кинув оком на прихожого, відвернув ся скоро з рухом старого вояка до стїни, де его вірна толедска *шабля висїла* — чи радше мала висїти. Але шаблї не було на стїнї і командант пригадав собі, що послїдний раз, коли еї бачив, бавив ся нею в коня Пепіто, син кухаря. Почервонїв при тій згадцї і зморщив чоло, щоби успокоїтись.

Однако поведене чужинця, хоч і не конче чемне, було щире і приятельске. Не мав коло себе оружия і був одїтий в звичайну, дьогтем напущену, полотняну шапку і непромакаючі моряцкі чоботи. З виїмкою неприятної вони рибячого олїю не було на нїм нїчого надзвичайного.

Его імя, котре він командантови сказав по ішпаньски, більше плавною як хорошою і поправною мовою, — було Пелеґ Скедір. Був капітаном корабля купецкого товариства „Кондор“ з міста Салем в Массачусетс і був в дорозї до полудневого моря, однако буря примусила его заїхати до заливу Сан Карльос.

Просив о дозвіл, щоби міг коло пригірка Пр. Тройцї так довго стояти, доки не мине буря — о нїчо більше. Води не потрібував, набрав еї досить на послїднім перестанку. Знав, які строгі були приписи о впусканю чужих кораблїв до ішпаньских пристаний і як строго їх пильновано, та не мав охоти знакомити ся зі строгою карою, або заколочувати спокій мирної осади в твердини.

Легку насьмішку можна було добачити в его мові, коли при тих послїдних словах поглянув на порожну площу в твердини та на нестережені, отверті ворота. А лучило ся то тому так нещасно, що вартівник воріт Фелікс Гомец, був такий розумний, що коли зірвала ся буря, він сховав ся до якоїсь шопи і тепер преспокійно там висипляв ся.

Командант вагував ся. Правда, приписи портові були строгі, однако він звик був робити всьо на свою руку, а крім приказу, який видано перед десятьма роками о американьскім кораблї „Колюмбії“ не було нїчого, чого би він міг держати ся. Буря лютила ся страшно і сама людяність веліла єму вдоволити просьбі чужинця.

Щоби бути справедливим для командантa, треба додати, що на его рішене не вплинула цїлком неможливість опору, або страх. Поминувши наслїдки, був би певне военним кораблем з 74 гарматами відпер напад американьского купця, колиб тому була прийшла охота до того. Він лиш вимовив собі, що нїхто з корабельної залоги не сьміє ступити на землю.

— А що до вас самих, пане капітане — говорив дальше — то прошу вас, будьте моїм гостем. Твердиня ваша, доки почтите еї своєю поважною присутностию.

І поклонившись з якоюсь старосьвітскою чемностию удавав, немов би хотїв опустити вартівню.

Капітан Пелеґ Скедір усьміхнув ся, коли погадав на напів розвалену твердиню, дві заржавілі гармати з мосяжи, вилиті перед пів сотнею лїт в Манілї та на слабу залогу. В першій хвили пролетїла єму гадка, щоби ужити дословно запросин командантa — яко правдивий купець, не дав нїколи нагоди заключити договор без користи — однако коли погадав на малий зиск, який би принесла єму торговля з тім лихім гнїздї, постановив собі що иньшого. І так тим успокоїв ся, що сягнув глубоко пальцями до табакирки, між тим як командант присував з великою повагою крісло до огня та в честь свого гостя розвязав собі велику чорно-шовкову хустку, котрою обвязав був собі свою сїду голову.

Що того вечера дїялось дальше між Сальватїерою а его гостем, то не ялось мені оповідати, бо я як поважний писатель повістий зазначую лише головні події того оповіданя. Як я вже згадав, мав Пелеґ Скедір дуже прудкий язик — а під впливом всїляких сильних

[1]) В більшій половинї американьских країх настає по властивім горячім лїтї студена пора, а відтак знов приходить кілька тихих і теплих тижнїв, заки ще зима настане. Ті теплі тижн називають ся „другим або індияньским лїтом“. Подібно як у нас „бабске“ лїто.

ва інституция займала би ся збиранем фондів і „Просьвіта“ і „Бесїда“ і тов. ім. Котляревского, а ще не знати, як сказав др. Франко, чи сойм дасть субвенцию, і якраз з доброго наміру могла би вийти шкода для нашого театру.

Др. Кирило Трильовский звернув увагу, що нам не дивити ся на Чехів, але малим вдоволяти ся. Не треба, нам опери, анї будувати великий театр у Львові. В нас нема богатирів, що могли би сипнути на ту ціль гроші. Теперішна сцена мусить служити і для селян і інтелїґенциї. Проект д-ра Евг. Олесницкого є добрий; можна би перетворити тов. ім. Котляревского в проектовану інституцию, а також „Бесїда“ здала би на ню всї атрибуциї. Опісля замітив проф. Ів. Огоновский, що до Спілки могли би вдерти ся грошевитї елементи, ворожі нашому народови змарнувати все дїло. На се референт подає пояснене, що статути Спілки можна би в тім напрямі зладити, аби таких людий до товариства не допускати.

(*Конець буде*).

Вісти полїтичні.

В цїлій Австриї кипить тепер виборча борба. Всюди така скажена аґітация, як би в якім пеклї. Всякі партиї ставлять своїх кандидатів і кожда аґітує за своїм, що сила. Найбільша борба буде в Відни, в Чехах, та в Галичинї. В Відни будуть бити ся між собою нїмецкі социяльні демократи та антисеміти, що то на словах борють ся зі жидами а на дїлї хотїли би, щоби місто жидів визискували бідний нарід власні, християньскі шахраї та шкіролупи. З антисемітами тримають пани, езуїти та уряд. Тому тяжка буде борба для социялїстів і не знати, як їм там піде. А знов в Чехах стають против себе, наче заїлі когути, Нїмцї та Чехи і вже тепер мало не ріжуть ся. Побіч них аґітують і соцїялїсти та сподївають ся переперти своїх послів в 5-тій курії, де голосують робітники, бо робітникам треба хлїба і вже їм надоїла сварка поміж Чехами а Нїмцями. А знов в західній Галичинї зачали вже завзяту аґітацию польскі социялїсти, людовцї та стояловцї. Польскі пани знають, що їм нема що навіть їхати ся до 4-ої та 5-ої курії на Мазурах, та тому не ставлять там своїх кандидатів а за се хочуть собі відбити свою страту на руских округах.

———

Рівнож і в Анґлії є тепер вибори, та заповідають ся теж горячо. Будуть там бороти ся дві головні анґлїйскі партиї: консерватисти, що є тепер при власти і котрих проводирем є головний мінїстер Сельсбері, та лїберали або поступовцї (демократи). Консерватисти є за тим, аби цїлком забрати бурскі краї Трансваль і Оранїю а лїберали є тому противні і хочуть, аби бури зістали вільними. До того консерватисти хочуть, аби в Анґлії заведено постійну армію і загальну військову службу так, як то є приміром у нас в Австриї, а лїберали того не хочуть, бо постійна армія богато коштує і вони боять ся, щоби анґлїйский уряд не вживав войска при виборах і стрейках против народу. З тих всїх причин буде в Анґлії при виборах велика борба.

А тимчасом бури вже ледве дихають. Анґлїйцї звалили ся на них такою масою, що бурів виперли геть аж на ому східну границю Трансвалю, де вже зачинає ся португалїйска земля. Бури ще трохи боронять ся, але Анґлїйцї так їх припікають, що не довго они вже устоять ся.

В Китаю знов зачинає ся на добре новий бунт. Цїсарева і цїсар, що утїкли в далекі землї в середину Китаю, видали манїфест до всїх своїх намісників, мандаринів і ґенералів та до цїлого китайского народу, аби Европейцїв вирізати. Тому Китайцї зачали знов сильнїйше рухати ся і заняли навіть крінпость Пейтсан, що лежить над рікою Пейго поміж Пекіном а Тієнтсіном. Буде ще здаєть ся велика завірюха.

НОВИНКИ.

———

Чернівцї, 2-го жовтня 1900.

Є. Е. барон Бурґіньон вернув сегодня в середу з Відня.

Всї черновецкі школи будуть сьвяткувати день іменин цїсарских 4. с. м. походом на площі Австриї. Разом збере ся з 10.000 молодїжи. Декотрі школи устроюють того дня також концерти.

Тїло пок. Стефана Стефановича перевезуть з Мерану до Чернівців, а потім звідси до Боян на цминтар. День похорону ще неозначений.

На Рошу убив Михайло Кремер вчера свою жінку чотирма вистрілами з револьвера, потім сам закликав лїкарів і зголосив ся в полїциї. Здає ся, що Кремер божевільний.

З Кіцманя пишуть нам: 7. жовтня н. ст. с. р. відбудуть ся головні збори тов. „Філїя Рускої Школи“ в Кіцмани в комнатах мужескої школи точно о 2. годинї по полудни, на котрі запрашає ся ласкаво Вп. Членів, а также і тих Вп. учителїв і учительок, що хотять вступити в члени товариства.

Від видїлу:

І. Стратичук голова. *В. Івасюк* писар.

Про руску ґімназию в Коломиї пишуть: На сей рік вписало ся до приготовляючої кляси 36 учеників, до I. кляси в двох віддїлах 93 уч., до II. кл. 58, до III. кл. 50, до IV. кл. 27, до V. кл. 32, до VI. кл. 26, до VII. кл. 21, до VIII. кл. 19 — разом 362 учеників. Розпочата будова рускої ґімназиї оказуе ся вже тепер за тїсна, бо обчислена лише на 10 кляс; а вже і сего року властиво треба би подїлити і II. клясу, так що було би тогдї разом з приготовляючою 11 кляс. Не знати, на чиє внесене мінїстерство счеркнуло в планї будинку три комнати; тим обкроено з кошторису марних 6 тисяч, а для розвитку ґімназиї зготовлено необчислену шкоду. За кілька недїль рускі ученики не будуть мати де ходити з природною потребою, бо місця призначені для них в лївім крилї будинку будуть замкнені.

„Труд“, жіноча промислова спілка. Члени „Клюбу Русинок у Львові“ заходять ся коло заснованя такої промисловоі спілки, яка подаючи помічну руку Русинкам, що шукають працї, могла би рівночасно пропаґувати домашний промисл, достарчувати на замовлене всякого рода жіночих убрань, принимати Русинки на науку шитя, крою, кравецтва, модняртва, удержувати склади з материями, потрібними до жіночих робіт, і тим способом старати ся, щоби руский гріш не ішов в чужі руки. В тій цїли уложений статут спілки став вже затверджений властями; тепер розходить ся лише о квоту около 3.000 зр., потрібну до введеня в житє згаданої спілки. На сю цїль вплинуло вже 500 зр., які опроцентовують ся в „Союзї кредитовім“; там будуть вкладати ся і дальші надсилані удїли, де остануть до часу заснованя спілки. Один удїл виносить 10 зр., а вписове 1 зр.; кождому вільно приступити з довільним числом удїлів. Запрошуючи сею дорогою всїх В. П. Родимцїв до приступленя до спілки „Труд“, просить „Клюб“ висилати гроші на руки предсїдательки „Клюбу“ п-нї Г. Шухевичевої у Львові ул. Собіщини ч. 7, куда також зволять інтересовані відносити ся о висилку статутів та о близші інформациї дотично Спілки. — За видїл: *Г. Шухевичева*, предсїдателька.

Свиня з'їла дитину. Так доносять з Дрогобича. Якась селянка Рентюк, чи з байдужности, чи може з необачности лишила в нецках малесеньку дитину, а сама пішла за седо прати. Тимчасом прийшла свиня і загризла на смерть дитинку розгризши їй головку.

Громадна еміґрация. Із Залїщик пишуть: В кількох послїдних місяцях кинулась еміґрацийна горячка на тутешний повіт. Майже що місяця виїздило або виїздить по кілька родин з околичних сїл Синькова, Колодрібки, Блищанки, Щитовець і т. д., т. є. із сїл всхідних. В місяци серпни і вересни кинулась горячка еміґрацийна на села західні. Тамтого тижня виїхало із сїл Печарна Жежава над Днїстром а також із села Дзвиняча разом кількадесять родин руского селяньства, з жінками і дїтьми, удаючись зелїзницею на Львів і Гамбурґ до Канади. В Дзвинячи поблагословив еміґрантів на дорогу парох дзвиняцкий. Еміґранти, котрих на дворець відпроваджали сотки людий із згаданих сїл, з плачем розстали ся з рідною землею. По більшій части були се господарі, посїдаючі 5—6 або й більше морґів поля, а виїхали тілько через знеохоту до тутешних відносин, через брак зарібку і т. и. Потїшаючим обявом есть се, що всї ґрунти по еміґрантах перейшли в руки господарів, котрі, аби не допустити переходу землї в чужі руки, затягли позички на свої ґрунти, набуваючи землю для себе.

Воздушна труба. З Ческої Лїпави доносять, що там дня 28. вересня по полудни підчас тучі звіяла ся величезна труба, котра наробила страшної шкоди. В місцевости Шенборн воздушна труба розвалила пять домів і рознесла їх, а в двох сусїдних місцевостях по одній хатї; сади при тих хатах вихор зовсїм виломив, вирвав всї дерева на просторі 1400 квадратових сяжнїв і поклав їх колесом на земли, або поніс сьвітами. Вихор був так сильний, що вхопивши людий на у лици нїс ними до 30 метрів далеко. Много людий в наслїдок того покалїчило ся, але нїхто не згинув.

Обіт матери. Жителї Брукселї, що встають досьвіта, могли видїти сими днями трогаюче але заразом прикре видовище. Якась жінка з пердмістя, матїр, котрій двоє дїтий померло, а трете лежало на смертельнїй постели, обітувала іти на колїнах з найдальшого передмістя Іксель аж до катедри сьв. Ґудуля. В той спосіб хотїла она випросити житя для своєї послїдної дитини. Та й додержала обіту. При помочи двох сусїдок пустила ся она досьвіта о четвертій годинї в дорогу до катедри і станула там о 9 годинї, але так ослаблена, що перед самою катедрою зімлїла. Колїна еї були так стовчені і покалїчені, що передсталяли лиш дві великі рани. Нещаслива не могла вже увійти до церкви і еї треба було відвезти до шпиталю.

Замкнене рахунків

каси райфайзеньскої в Брідку

за рік 1899.

———

Прихід:

Побраних паїв	К.	410·—
вписове	„	100·—
звернена пожичка на скрипти	„	70·—
відсотки	„	—·16
кошта адмінїстрациї	„	12·—
кредит банковий	„	698·—
запомога	„	600·—
Разом	К.	1890·16

Розхід:

Звернений пай	К.	2·—
пожички на скрипти	„	1270·—
кошта адмінїстрациї	„	231·95
недвижимости і кошта основаня	„	463·04
Разом	К.	1966·99
Справджене, що видатки були обмильно затягнені в сумі	„	76·84
	К.	1890·15
Сальдо	„	—·01
	К.	1890·16

Біляне за рік 1899.

Актива:

Засіб касовий	К.	—·01
пожички	„	1.200·—
відсотки належні	„	27·86
недвижимости і кошта заснованя	„	416·47
Разом	К.	1.644·34

Пасива:

Паї	К.	410·—
довги	„	698.—
відсотки	„	10·22
чистий зиск	„	526·12
Разом	К.	1.644·34

Мелетій Галїв, предсїд. ради надзор. *Домітраш Гудима*, начальник.

Василь Пітик, член ради надзор. *Онуфрий Мигайчук*, член старшини.

Телеґрами „Буковини“.

———

Відень 2. жовтня. Цїсар повернув з Ґориции і удав ся до Шенбруну. Повернув також др. Кербер.

Льондон 2. жовтня. Між командантами сполучених войск панує непорозуміне і команданти: росийский, французский і американьский не хотять узнати Вальдерзого головнодоводячим.

Вже вийшов другий наклад
ЮВІЛЕЙНОЇ КНИЖОЧКИ
в 70. уродини нашого Монарха написаної Омеляном Поповичем.
Можна замовлять в друкарнї Тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

———

напитків, якими его господар частував, став ще балакливійший. А до того представмо собі чоловіка з засобом двайцятьлїтних новинок! Командант перший раз почув, що Велика Британїя стратила в Америцї свої кольонії, він аж тепер довідав ся о французкій революциї, та о великім Наполеонї, котрого геройскі подвиги описав ему Пелеґ живійшими красками, нїж би то було мило командантовим зверхникам. А коли вкінци сам Пелеґ став питати ся, мусїв ему командант здати ся на ласку і неласку. Поволи, поволи вивідав ся о тайнах місиї і твердинї, о цїлій родинній істориї тих щасливих днїв, дізнав ся о наверненю поган, о розцьвітї місийної школи і зайшов навіть так далеко, що запитав команданта, яким способом він око стратив.

Кажуть, що Пелеґ при тім витягнув ріжні малі забавки, прикраси і иньші дрібниці найновійшого винаходу, та що деякі з них втиснув свому господареви. Також говорять, що командант під непонятним вплывом Пелеґа та кількох склянок вина забув трохи на своє достоїньство і так поводив ся, що то не конче було відповідне для чоловіка на его становищи — деклямував якісь ішпаньскі думи, а навіть охриплим голосом висьпівував ріжні сьпіванки любовні, в котрих все була бесїда о „чорних очах“, „рівнім станї“ і т. п.

До таких річий не прикладає очивидно поважний писатель нїякої ваги, а згадує лише як о поголосках, котрі треба приймати з найбільшою обережностию. Щоби-ж як казали — командат аж так забув ся, що вхопив вкінци ґітару і став як молодик по хатї танцювати і скакати, то вже крайна клевета. Певне лиш то і більше не потребуємо знати, що около півночи Пелеґ серед безнастанних завірувань вічної приязни помагав командантови дістати ся до ліжка, почім — коли буря вже утихла — розлучив ся з твердинею і чимскорше вернув на поклад свого „Кондора“.

Не знаю, чи Пелеґ додержав слова, яке дав командантови. Але говорять, що побожні отцї з місиї чули тої ночи на рівнинї якесь голюкане, немов би там погани забавляли ся тим, що через ніс сьпівали сьвяті псальми; що ще кілька днїв потім чути було в цїлій осадї запах рибячого трану; що у панї пекарихи найдено кільканайцять мускатулових оріхів, котрі нездалі були нї до їди нї до сїйби, та що в хлїбі у ковалихи, взяло ся звідкись кілька мірок зерна, дуже подібного до вівса, однако цїлком ріжного від него. Однако коли читатель возьме на увагу, ак сьвяте дане слово купцем або Енкісом, як строго придержувано ся в іспаньских портах законів та що мої краяни Американцї так нелюблять надуживати довіря щирих людий, що то аж увійшло в пословицю, то певне признасть, що всї ті оповіданя були простими видумками.

(*Конець буде*).

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопцїв і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїляні артикули для їздців коелсом для панів і хлопцїв.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопцїв, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Ґренобля (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопцїв.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краваткина лїто в найновійшім анґлїйскім роди.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевикив зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололоава Секерского.

Ч. 113. Чернівці, пятниця дня 22. вересня (5. жовтня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину"

на цїлий рік	20	Кор. —	сот.
на пів року	10	„ —	„
на чверть року	5	„ —	„
на місяць	1	„ 70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Рух виборчий в Австриї.

Дня 30. вересня с. р. відбули ся в Чехах три віча, два нїмецкі в північно-всхідній части краю, в Трутнові, і одно ческе в полуднево всхідній части краю в Собеславі.

В Трутнові зібрали ся нїмецкі лїберали чи то поступовцї. На вічу явили ся всї провідники нїмецкого поступового сторонництва в Чехах, між иньшими бувші посли до ради державної: Функе, Пферше, Шікер, Штайнер, Шлєґель, Розер, Фурнієр, Епінґер, Зіґмунд, Перґельт. Обговорювано положене Австриї, витворене розвязанєм парляменту, становище Нїмців в Чехах і спори, які ведуть ся в самім нїмецкім таборі, а вкінци ухвалено резолюциї, в котрих містять ся висновки з проголошених промов.

Зміст принятих резолюций такий: 1) Збори уважають за безусловну конечність, щоби як найскорше настало основне уздоровленє невідрадного стану, котрий більше вже як три роки ударемнює полїтичне і економічне житє краю і з усїх народів держави найтяжше діймає Нїмцям. Чим довше потреває кріза, тим тяжше вийде вона на шкоду цїлої держави. Уздоровленє-ж держави можливе лише тоді, коли заходам, від кількадесяти лїт звернєним против єдности держави, против конституциї і против Нїмців, відбере ся всякі вигляди на успіх. Головним услівєм привернєня ладу в Австриї є передовсїм законне установленє нїмецкого язика державного, а також переведенє національного подїлу цїлої адмінїстрациї в Чехах. Найважнїйшим обовязком австрийского правительства в сїй хвили є з усею силою виступити против надмірних національних і полїтичних забагів, незгідних з єдностию держави, особливо против домагань ческого державного права. 2) Віче жалїє над подїлом австрийских Нїмців на кілька сторонництв і 3) висказує повне довіре і подяку дотеперішним заступникам нїмецкого поступового сторонництва в державній радї і в соймі.

Рівночасно відбуло ся в Трутнові, мов на перекір лїбералам, віче нїмецкого радикального сторонництва при участи около 4.000 осіб. На вічу явили ся Вольф, Пахер, Штайн і др. Горн. В ухваленій резолюциї зазначено конечність енергічної і безоглядної полїтики національної і висказано жаданє, щоби будучі заступники народу домагали ся передовсїм установленя нїмецкого язика державного, вписаня союза з Нїмеччиною до основних законів державних та цлового і торговельного союза з Нїмеччиною.

На ческім вічу чи то таборі в Собеславі виступав др. Герольд, обговорював полїтичну ситуацию і особливо становище ческого народу і єго заступників до теперішного правительства, до краєвих Нїмців і до бувших союзників ческих з бувшої правицї.

Ческий нарід — говорив бесїдник — нїколи не перестане домагати ся ческого права державного і має надїю, що прийде час, коли ческі посли не будуть в державній радї самостійні, а найдуть собі союзників. Ческа справа мусить бути полагоджена. Ческі заступники не залишать борби, поки не докажуть, що над ческим народом не можна перейти до дневного порядку. Без заспокоєня ческого народу не може в державі настати спокій. В ухваленій резолюциї виражено жаданє ческого права державного, рівности ческої мови в публичнім житю і розширеня громадяньских свобід та права виборчого через право загального голосованя.

Чи іспит є найкрасшим способом пізнати ученика?

III.

Звістна річ, що виображіня набирають сили через повтаряне; для всякого учителя справа великої ваги довідатись, кілько разів, або як довго мусить ученик дану річ повтаряти, заки спамятає єї собі. Щоби сю точку збагнути, не треба аж уживати якихось штучних проб, коли вже сама практика насуває зовсїм природне средство; велїм дитинї учити ся в нашій присутности та обсервуймо єї уважно, а пересьвідчимо ся, кілько труду вимагає пр. витверджене на память кількох строфок стишків і т. инь. Колиб наші спеціялїсти від завдаваня лекций переводили совістно таку пробу, певно з неї пересьвідчили би ся красше, чим з усяких розправ про перетяженє умів дїточих, як їхня практика далека від вимогів гігієни та методики.

3) Так здібність репродукциї в сейчас, як і скорічь присвоюваня мусять бути ріжні у того самого ученика відповідно до стану єго ума підчас науки: належита увага улегчує сю роботу, розсїяне отруднює. Тому найважнїйші проби при практиці научаня, се проби над увагою і умученєм. До того випробованя найкрасше надає ся диктат і довершуване звичайних найпростїйших рахункових функций. Умученє і єго степень показують похибки в письмі чи численю.

4) Так сказати-б найважнїйшою точкою в научаню, се здібність ученика до самостійного думаня, що залежить на твореню понять, конклюдованю, узагальнюванню і розумованю. В сїм напрямі одначе, психольоґи, що доселї занимались більше слїдженєм елєментів умового житя, чим єго витворами, не дали поки що докладних та виразних вказівок. Одинока доселї уживана в тім зглядї проба на більшу скалю, се проба т. зв. комбінацийної методи Еббінґгавза, котра основуєсь на тім, що ученикови подає ся до виповненя якийсь текст, в якім попропускані деякі силяби або й цїлі слова. При такім доповненю примушуєсь до роботи всїлякі здібности дитини і воно лїпше, чим що иньшого може бути мірилом степени інтелїґенциї дитини.

Независимо від того способу можемо слїдити здібність до розумованя при случайности вище згаданих розмов і вправ, а особливож таких питань, які змушували би ученика викривати якусь спільну прикмету або виводити загальне заключене на основі ряду вже пізнаних фактів; або на відворот шукати примірів та прикладати якусь загальну підставу на правило. Неспосібний ученик до розумо-

Праве око команданта.

(Оповіданє з анґлїйского — Брет-Гарта).

(Конець.)

Голосне битє в бубни, котре оповіщувало прихід 1798 року, пробудило команданта. Ясно сьвітило сонце і буря утихла. Герменеґільдо Сальватієрра сїв в постели і, після свого звичаю, почав протирати лїве око; відтак пригадав собі на минулу ніч — скочив з ліжка і побіг до вікна.

Корабля вже не видко було в заливі! Нагле здавалось, що мигнула ему в голові якась гадка і він діткнув ся руками обоїх очий. Але коли єго то не заспокоїло, взяв до поради мале зеркало, що висїло коло хреста. Не було сумнїву, командант мав друге, праве око, котре було цїлком подібне до лївого, лише що ним не міг бачити.

Що то було і яка тайна крила ся за тою істориею, була о тім в Сан Карльос лиш одна гадка. То було, на погляд всїх мешканців твердині, нїщо иньше лише нагорода небес для команданта за оборону сьвятої віри перед поганами і знак для віруючих до наслїдованя. А що то об'явило ся на сьвітскім чоловіцї, то не було нїчого дивного, бо Герменеґільдо Сальватієрра був начальником твердині, найважнїйшою особою в нїй, то й чудо мусїло на нїм обявити ся.

Командант сам не розповідав, як то було — неправди говорити не умів, а правду сказати не важив ся. Бо й справді, коли добрі люди в Сан Карльос хотїли конче в то вірити, що він може правим оком так добре видїти, як колись давно, то чиж не було би то глупо і нерозумно з єго сторони ту віру їм відбирати?

Перший раз в своїм житю поступав командант дипльоматично — перший раз держав ся правила, котре вже тілько розумним і щирим, але слабої волї людям принесло шкоду, именно гадав, що мусить бути всїм для всїх. Нещасний Герменеґільдо Сальватієрра!

Але-ж бо від тої хвилї немов злий дух опутав малу осаду. Праве око команданта, хоч знов ясне і чисте, здавало ся, робило поганий вплив на всїх, котрі на него дивились. Нїхто не міг на него глядїти, щоби не моргнути: таке було холодне, тверде, немилосерне і непорушне. А було оно тим більше страшне, що здавало ся, немов би мало силу відгадувати і відчитувати мисли того, на кого глядїло, скорше, ніж їх вимовив. Вояки залоги слухали більше ока, ніж голосу свого команданта і укладали свої відповіди скорше після погляду як уст, з котрих вийшло запитане. Служба не знала, в який спосіб уникнути безнастанного, заедно холодного нагляду, котрий, як здавало ся, вічно їх переслїдував.

Дїти в школї робили на своїх зшитках повно „жидів", коли на них дивило ся строге око, а бідній Пакіті, тій взірцевій ученици, не удавала ся нї одна буква, коли коло неї стояв єї настоятель. Не довго тревало, а замість довіря і привязаня наступило підозріне і обжалованя, котрих доси в Сан Карльосї нїхто не знав. Всюди, куди лише праве око команданта повернуло ся, лишалась тїнь.

Сальватієрра сам не міг уникнути некористного впливу свого ока, котре таким дивним способом знов у него з'явилось. Не могучи витолкувати собі вражіня, яке робило єго око на других, бачив в їх поведеню лише доказ тих деяких недобрих учинків і мислий, о яких хитрий Пелеґ згадував того памятного вечера перед Новим роком. Єго найвірнїйші слуги мішали ся, червонїли, затинали ся в мові, коли перед ним стояли. На єго найпростїйші, в наймирнїйшім голосї висказані запитаня, наступали обжалованя самих себе, признаня до малих хиб і провин, або найпокірнїйші перепрошеня і просьби о прощенє. А навіть і дїти, котрих так любив і ними займав ся — не виключаючи і малої Пакіти, єго найлюбійшої ученицї — здавали ся в єго притомности не свої і почували ся до якоїсь вини.

Наслїдки того безнастанного зворушеня скоро обявились. В першій половині року голос і око команданта взаїмно відпихались; єго слова були ще ласкаві, привітні і спокійні. Однако нагле й єго голос приймав таку саму холодну, недовірчиву твердість на себе, що й око, а коли рік добігав до кінця, показало ся на всїм, що командант поступав після свого ока, а не око після команданта.

Очивидно, що та зміна не укрила ся і перед печаливою бачностию побожних отців. А навіть ті, котрі перші ставляли праве око команданта за наглядний доказ великої любови Сан Карля для кольонії, говорили тепер голосно о чарах і злих дїлах Велзебуба, найстаршого чорта.

Було би зле з Герменеґільдом Сальватієррою, коли би він не був начальником і не мав найвисшої власти над твердиною. В сьвітских і полїтичних справах не мав на щастє побожний Мануель де Кортес нїякої власти і тому всї єго заходи, аби виступити против команданта з духовними карами не удали ся. Переполошений і цїлком пригноблений відійшов з першої своєї розмови з командантом, а то тим більше, що командантови захотїло ся попробовати на нїм тої нещасної сили свого поганого ока і він довго вдивлював ся в стоячого перед ним монаха.

В своїм змішаню відпекував ся Мануель де Кортес всїх злих намірів против Сальватієри і сам признав ся до деяких своїх хиб. Коли-ж командант на службі Божій розглянув ся з своєї лавки по людях в церкві, не могли они вже спокійно молити ся. Здавало ся, що божий дім стратив всю свою силу і послїдна звязь любови і ладу, яка доси лучила спокійних мешканців осади Сан Карльоса, розірвала ся.

Чим дальше тягнуло ся посушне лїто, тим більше приймали на себе низькі горбки довкола твердині краску шкіряного кафтана командантового і здавало ся, що й природа випозичила собі від него єго тверду, немилосердну понурість. Суха земля попукала і вигоріла

ваня покаже ся цїлковито безпорадним при таких жаданях, помимо того, що при звичайнім іспитї буде відповідати як слїд. Знає пр. після певного учебника оповісти докладно римску історию глава за главою, не пропустить нї одної подробицї, яка дотичить війни чи чого иньшого, але коли скажемо ему пр. вичислити посїлости Римлян у всїляких епохах їхньої істориї і показати їх на мапі, відповість, що сього не вчив ся нїколи; а противно ученик інтелїґентний з природи, або привчений застанавляти ся, хоча-б навіть попередний учитель не ставляв питань в сїй формі, буде старав ся пригадати собі, які то землї коли Римляни підбивали і надумавшись дасть відповідь на стільки влучну, на скільки знає історию. Подібно мало інтелїґентний ученик може виучитись з підручника природничого клясифікациї звірів і ростин, але не порадить собі нїяк, коли скажемо ему на тій підставі уложити клясифікацию комах або цьвітів, які находять ся в его огородї. Навіть зміна в порядку питань збиває мало інтелїґентну дитину з пантелику і длятого то як раз вельми доброю пробою умових здібностий є давати питаня з иньшого підручника що до укладу деяких подробиць, але не з такого розуміє ся, де приходить иньша термінольоґія, незвістна ученикови.

5) Дальше треба застановитись над можливою трудностию вислову у ученика. Дитина часто-густо не година подати доброї відповіди не тому, щоб не уміла розумувати, але просто тому, що не зрозуміла якогось виразу ужитого учителем або що не могла уложити цїлковито влучної відповіди з причини трудности вислову. З тої причини при всяких дослїдах над інтелїґенциєю ученика треба звертати з одного боку пильну увагу на стилїзацию питань, а з другого на спроможність вислову у дитини: коли не дістаємо доброї відповіди, мусимо насамперед справдити, чи ученик порозумів наше питанє: поставмо его другий або й третий раз иньшими словами, доки не пересьвідчимо ся, що ему незвістні не вирази, а сама річ. Так само, коли відповідь вийде недокладна під зглядом язиковим, дивім ся на се крізь пальцї, стараймо ся лишень здати собі справу, що властиво ученик хотїв сказати. В противнім случаю, с. є. коли відповідь дитини надто гладко і надто гарно уложена, треба би пересьвідчити ся, чи се случайно не фраза вивчена або захоплена з книжки, яку дитина недостаточно розуміє. Впрочім засіб слів, яким дитина розпоряджує і здібність вислову пізнаємо при вище наведених пробах Еббінґгавзової методи, як також при письменних виробах.

6) Як доповнене усїх сих проб і досьвідів нехай послужить і пізнане уподобань і поглядів ученика, а до сего дійдемо, коли будемо часто стикати ся з учеником та слїдити за ним і обсервувати его, коли він сего найменше надїє ся.

„Учитель.“

Справа руско-народного театру.

(*Конець.*)

Др. Микола Шухевич, що — як заявив — інтересував ся справами нашої сцени, промовляв зі всїх бесїдників найкритичнїйше. Насамперед не годить ся він на се, щоби театр був фінансовою інституциєю, бо яко такий тревав би рік, два, і при безперечних стратах мусїв би подати ся до ліквідациї. Що до директорів проектованої Спілки, то мали би они бути почесні, безплатні; але чи практика дотеперішна не показала, що такі аматорскі директори, при найлучших бажанях, зробили! Дальше, від кого жадати, щоби за удїлом належав до сеї Спілки? Цїлком природно, що заохочувати когось дивідендою, щоби купував удїл, се було би нечесно. Удїли набували би богатші Русини, що не потребують надїяти ся з сего жерела якого доходу, а таких людей дуже у нас мало. В виду того треба рускій сценї помочи в иньший спосіб, але поміч мусить бути як найскорша. Кілька тисяч зл. зложених богатшими людьми, переданих теперішному директорови дрови Гриневецкому — по думцї бесїдника — могли би не лише тепер нашу сцену уратувати, але навіть піднести бодай до найпримітивнїйших сучасних вамогів. Про постійний театр, що стояв би на артистичній висотї, не може на разї бути і бесїди. Пекучою справою, яку конечно треба також полагодити — є справа забезпеченя долї артистів. Годї від них жадати, щоби держали ся рускої сцени, коли они не мають перед собою забезпеченої будучности. Заснованє фонду емеритального становило би один з таких чинників, що приковав би актора до своєї сцени. Друге, се постійний театр. Однак годї про него на разї думати, бо надїяти ся від рускої публики грошевої підмоги, се нїсенїтниця. Найлучше сьвідчить про се нинїшна нарада: сї, що прибули, то не богаті, а тих, що могли би дати, нема.

Дальше *промовляли ще проф.* Огоновский за вибором анкети в сїй справі, совітник Сїчиньский, щоби видати акциї, а п. Бігун запитує, який спосіб має референт, щоби стягнути до проектованої Спілки всї гроші, зложені доси на будову руского театру, та в якій формі примістити ті гроші в Спілцї, а вкінци а якій рубрицї поміщати надіслані датки. На се відповів референт др. Олесницкий, що дотеперішні фонди і датки можна примістити яко депозит, котрий осібно опроцентував би ся. По сїм промовлав др. Ал. Кульчицкий з Коломиї і др. Ярослав Олесницкий зі Львова за основанєм Спілки на удїлах, а проти заснованя акцийного товариства.

Опісля забрав голос референт др. Евг. Олесницкий, щоби відповісти на роблені ему бесїдниками закиди. Що-до справи чисто людового театру, то на разї годї про се думати; але коли сцена піднесе ся і зможе ся, то стане він і національний, і сойм, маючи наглядний доказ его розвою, не лише не замкне, але підвисшить субвенцию. А щоби сойм мав здержати субвенцию для театру длятого, що ним завідує фінансова інституция, то неімовірне, а впрочім можна се статутом убезпечити. Удїли можна зібрати при довірю, а иньшого способу придбаня гроша для заснованя Спілки нема.

Референт ставить отже внесене, щоби нинїшні збори вибрали анкету, яка мала би застановити ся, чи належить засновати акцийне товариство, чи заробково-господарску спілку на удїлах. Почім відбуло ся голосованє і збори порішили, що до анкети входять по однім представителю видїлів „Рускої Весїди“, „Просьвіти“ і тов. Котляревского і чотири члени, вибрані зборами, а іменно сов. Сїчиньский яко голова, др. Гриневецкий, директор р. н. театру, др. Евген Олесницкий зі Стрия і др. Микола Шухевич. Анкета має до чотирох тижнїв здати справу зі своєї дїяльности.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 4-го жовтня 1900.

Нинїшний день цїсарских іменин був великим сьвятом для шкільної молодїжи в краю, а особливо в Чернівцях. Тут усї середні школи по богослуженю устроїли у себе концерти, виконані власними силами. По обідї зійшли ся тисячі молодїжи зі всїх черновецких шкіл на площі Австриї, де по середині був уставлений намет. У наметї були президент краю і найвисші урядники. Молодїж зі всїх шкіл уставила ся на призначених місцях. Коли о 3. год. надійшов президент, військова музика 41. п. заграла народний імн. Потім бурмистр Кохановский представив президентови краю міских учителїв і промовив до него в їх імени. Інспектор Тумлїрж промовляв до президента в імени професорів середних шкіл. На обі ті промови відповів президент, дякуючи за овациї молодїжи. Хор зложений з 300 сьпіваків відсьпівав народний імн. Потім при музицї відбула ся дефіляда всеї молодїжи перед властями. Кошта сего сьвята в сумі 720 корон переняло на себе місто.

З правительства. Конципіст др. Григорий Пантазі з Вижниці перенесений до староства в Чернівцях; практикант Ернест Геллер з Вижниці до Кімполюнґа і практикант Франц Недвед з Чернівцїв до Ґурагумори.

Кандидати на послів. Виборчий рух на Буковинї не дуже жвавий; тут усе ще всї оглядають ся на правительство і думки думають над тим, *що воно скаже* — старостам... Вчера приїхав з Відня бар. Бурґіньон і певно привіз із собою потрібні інформациї... Отже не диво, що крім центрального румуньского комітету не повстали ще иньші комітети. У Русинів і непотрібний нїякий комітет; на то ми маємо вже своє полїтичне товариство. Крім Русинів, Стоцкого і Василька, нїхто не устроює передвиборчих зборів. Однак о скілько можна зміркувати, сильними кандидатами на послів до ради державної суть: Лупул з повітів Ґурагумора, Дорна, Кімполюнґ; др. Штравхер з Чернівцїв, бар. Юрій Василько (з більшої посїлости), проф. Стоцкий і Ник. Василько. Про новий вибір давних послів Гормузакі, Юрія Поповича, Ізидора Винницкого і др. Івана Цуркана нїчого не чувати. Проф. Рошман не хоче кандидувати, на его місце прийде *проф.* Скедль (з міских громад Радівцї, Серет і Сучава). Хто прийде на місце покійних Стефановича і Тітінґера, певно не знати. На місци Стефановича раді би Вірмени і Поляки мати п. Кришгофа Абрагамовича або п. Войтїха Задуровича. В полудневім окрузї виборчім виступає шість кандидатів: Др. Попович, Дмитро Іспескул, *бурмістр з Кімполюнґа* Фльорча, начальник громади Морар з Купки, ігумен Чунтуляк і нотар Прункул із Сольки.

Проєкт дра Олесницкого в справі поділу спадщини ґрунтової. Чи дїлити ґрунт по батькови межи дїти, чи не дїлити? Се таке питанє, на котре не знати як відповісти, а справа сама дуже важна і пекуча. Дїлити ґрунт — біда, бо остаточно розробить ся так, що не буде що дїлити; не дїлити — знов біда, бо кривдить ся дїти, а всїм прецї годї жити на тім самім ґрунтї; лишати волю дїтям, нехай роблять, що хотять, також зле, бо з того виходять сварки і бійки та процеси а навіть і убийства. Отже як тому зарадити? Др. Олесницкий, адвокат в Стрию і посол на сойм краєвий, впав після нашого погляду на дуже добру і щасливу гадку та придумав спосіб, як би зарадити тому лиху. Дня 29. вересня відбували ся збори виборцїв в Жидачеві, скликані дром Олесницким в тій цїли, щоби представити ся своїм виборцям. Отже на тих зборах сказав *др. Олесницкий, що думає виступити* в соймі з своїм проектом що до неподїльности ґрунтів, розумієся, скоро би селяни уважали, що его проект есть для них користний. А той проект коротко такий: По смерти батька переводить суд справу. До неї взиває спадкоємців і раду родинну, зложену з двох членів ради громадскої і крівняків. Они мають враз з судом розглянути, чи можна спадщину дїлити. Коли можна, то зараз дїлять і кождому спадкоємцеви віддають

на сценї. Сади і виноградники пожовкли і помимо просьб людий і зітхань побожних не хотїв ще довго упасти горячо дожиданий дощ. Суха і безсльозна була цїла околиця як командантове око. До его слуху дійшли глухі голоси неспокоїв, непокірливости і заговору між Індиянами. Він лиш затискав зуби, перевязав тїснїйше свою чорну, шовкову хусточку на карку і поглядав на толедску шаблю.

* * *

Послїдний день року 1798 застав команданта сидячого в часї вечірного богослуженя в своїй вартівни.

Був сам один. Не ходив більше на богослуженя до церкви, але коли роздавав ся голос дзвона, висував ся тихцем куди небудь на самоту і там проводив час на молитві і сумнім роздумуваню. Весело палахкотїв огонь на коминї, але не досягав своїм сьвітлом згорбленої і понурої стати Сальватієрри, котрий сидїв посеред комнати. Вже довгий час так сидїв, коли нараз почув на своїм рамени дотик малої руки та побачив свою улюблену Пакіту, малу Індиянку, що приступивши близше, сїла на его колїнах.

— Ну, моя мала — спитав командант і его голос звучав якось так нїжно, по старому — що робиш, дитинко? Не боїш ся того, перед котрим всї дрожать і від него утїкають?

— Нї — відповіла мала Індиянка не надумуючись — нї, в темнотї нї. Я-ж чую твій голос — той давний добрий голос; чую, що твоя рука гладить мене як перше, лише не можу дивити ся на твое око, сенноре команданте. Лише то одно, чого я бою ся — лише то одно, сенноре команданте, отче мій! — І дитина обвинула свої руки довкола его шиї. — Атже я знаю, що то око не твое! — докінчила відтак мала Індиянка.

Команданта стрясло і він відвернув ся. Відтак поцїлував Пакіту нїжно в чоло, погладив еї ще раз і велїв відійти.

Кілька годин пізнїйше, коли в осадї запанувала глубока тишина, пішов і він до своєї постелї та спокійно заснув.

Около півночи всунула ся низьким вікном до командантової комнати якась темна стать. Иньші такі-ж темні стати мигали, як тїни сюди і туди по широкім подвірю довкола дому. А однако був би їх командант зачув, колиб не був так твердо заспав. Тихо як кіт прискочила та тїнь, що влїзла вікном, до ліжка і прислухувалась глубокому віддихови сплячого. В хвили, коли Індиянин піднїс рамя до удару, заблищало щось від сьвітла огня на коминї. Ще секунда і всї муки Германеґільда Сальватієрри були би минулись — коли в тім дикий відскочив нагле назад з великим страхом і тревогою. Командант спав все ще спокійно як дитина, але его праве око, широко отверте, непорушно і уперто глядїло холодно на напастника. Той присїв до землї і при тім шелестї сплячий пробудив ся.

Вискочити з постелї, вхопити за меч і збентежених дикунів, котрі вже щільно наповнили комнату, густими ударами в право і в лїво рубати, було дїлом одної хвилї. На щастє наспіла скоро поміч і Індияни мусїли чим борше утїкати з твердинї. І дивна річ. В бійцї не одержав командант нїякої рани, але коли сягнув рукою до правого ока, щезло то тайне око без слїду. Нїколи его вже більше не найдено і нїколи більше не красило оно правої очної ями, нї на проклони нї на хвали команданта.

Рівночасно з оком щезли й чари, від котрих так терпіло Сан Карльос. Дощ пустив ся, щоби знов напоїти висохлу землю, непорозуминє між сьвященником і вояком полагодило ся, дїти знов збирали ся з утїхою і веселостию довкола свого хороброго учителя, земля покрила ся зеленою травою, а дерева листем, в церкві відправляли ся благодарственні служби Божі і над милою долиною Сан Карльоса уносив ся знов усьміх щасливого мира.

А далеко на полудневих морях плив поволи попри береги „Кондор“, а его капітан Пелеґ Скедір міняв з Індиянами скляні перли на кожухи та предкладав до заміни індияньским начальником скляні очи, деревляні ноги і иньші вироби бостоньского промиcлу.

в посїданє, з чого буде тая користь, що сукцесор має зараз дефінїтивно свою спадщину, а не ідеальну, пяту чи десяту часть, о котру ще процесувати ся потребуе. Коли-ж уже спадщини дїлити не можна без очивидної шкоди всїх спадкоємцїв, або коли спадкоємцї не потребують сего, тогди рада родинна узнає спадщину неподїльною, однак не раз на завсїгди та й не для найстаршого сина, бо сей може всїм иньшим займати ся, лиш не господаркою і на нїй не розуміти ся, коли знов син молодший якраз кваліфікуе ся на господаря. Ту отже рада родинна рішала би, котрий із спадкоємцїв має ґрунт неподїльно дістати, а котрий сплату. — Добре би було, як би над сею справою і над проектом дра Одесницкого подумали добре самі селяни. Ми гадаємо, що сей спосіб може ще з деякими поправками і доповненями, от н. пр. в тім напрямі, яка має бути рада родинна і хто до неї має належати, чи лиш самі члени родини (в котрім случаю була би то дїйсно рада родинна), чи також і члени ради громадскої, (в котрім то случаю рада поправдї тратила би характер і значінє родинної), котрим з природи річи годї признати право належати до ради родинної і т. д. — міг би дуже добре залагодити справу, котра для нашого селяньства есть дуже важною.

Залюблена пара. Станислава Крижановска, 17-лїтна панночка, віддала своє серце о три роки старшому від неї Володиславови Пш. Але що опікун Стасї, у котрого она перебувала, не конче радо глядїв на конкури молодика, то молода пара рішила ся виїхати в сьвіт широкий, аби лиш бути разом. Забравши опікунови кілька сот корон, поїхали в парі до Стрия і там задержали ся в готели Розенберґа під назвою „hrabstwo Dembscy“. Два днї пересидїли в Стрию, а потім молода, жадна вражінь пара виїхала до Синевідска. Тимчасом опікун Станислави повідомив про утечу панночки полїцию і коли молода пара проходжувала ся серед тихого шепту смерекових лїсів і укладала золоті пляни на будучність, подибав їх інспектор стрийскої полїциї і привіз до Львова. Позаяк опікун не жадав укарання молодих романтиків, полїция не мішала ся більше до тої справи.

Про атмосферичну електричність. Обсервация припадків перунів в Нїмеччинї довела до таких висліїдів, що число їх постійно зростає в остатних 60-ох роках. І так приміром від р. 1876—1883 приключило ся 164·2 випадків перунів на мілїон будинків, а в р. 1884—1891 стрітила така доля 258·4 будинків на мілїон. Після тверджения Бецольда, то максімум плям на сонци припадає підчас мінїмум припадків перунів; Бецольд твердить також, що поступ на поли електротехнїки і промислу також не мало причинив ся до помноженя числа перунів. Електричні проводи, зелїзниці, хмари фабричного диму викликують нагромаджене електричности у воздусї. Однак треба замітити, що більша сила перунів потягає за собою меньшу скількість пожарів від перуна. Бо, як звісно, могутне виладоване грому розтріскуе предмети, в які ударить, а слабе запалюе. Що-до случаїв смерти від перунів, то Генри зладив статистику з 1899 р. зі Сполучених Держав північної Америки, а після неї показуе ся, що в тім роцї перуни забили або смертельно поранили 562 осіб, а 820 зранили легко. Найбільше, бо 45% припадків смерти від перуна приключило ся на вітвертім поли, 34% жертв понесло смерть в мешканях, 11% під деревами, а 9% в стодолах.

Клевета перед судом. В петербурскім окружнім судї відбудеть ся в теперішнім сезонї інтересна розправа п. Александровского, співробітника „Кіевлянина“, котрого обжалував звісний український письменник Мих. Старицкий о клевету. Ходить тут о се, що п. Александровский в рядї фейлетонів, поміщених в петербурскій ґазетї „Міровые Отголоски“, закинув Старицкому пляґіят. Межи сьвідками находять ся артисти українського театру з М. Кропивницким на чолї; в характері знатоків виступить кілька петербурских професорів і визначних лїтератів. На судї зі сторони Старицкого виступати-ме адвокат В. Н. Ґерард, а зі сторони Александровского заступник адвоката М. Л. Ґольдштайн.

Всячина.

Робота в городї в жовтни Сего місяця пора до збираня і прятаня всїлякої городовини на зиму. Запопадлива ґаздинька не лиш спряче собі достаточний запас на зиму, але буде мати ще й на продаж та заробить собі красний гріш. Городовину пряче ся або до пивниць або до погребів та ям, вкритих зверха дошками і соломою. Хто має в городї теплі скринї (інспекти), може й в них прятати городнину. Важна річ, щоби уміти добре зложити городовину, так, щоби она не зіпсувала ся. Всїлякі роди капусти, селера і т. п. держать ся добре, коли їх коріне присипати землею. В теплїйших сторонах можна сего місяця сїяти ще шпінат, петрушку, каротку і цебулю на весну, так само можна пересаджувати озиму салату, котру, скоро настануть морози, вкриває ся сосновим галузем. Опорожнені грядки треба зараз перекопати і, о скільо того на весну потреба, згноїти обірником. При копаню треба землю лишити в грудах, щоби воздух і студїнь могли добре заходити до землї. Тепер також можна добре город райолювати, або перекопувати глубоко на 70 цент. В тій цїли копає ся землю вузкими, на 80 цент. загонами до шнура, і землю з першого викопаного рова несе ся аж на другий конець загона; у викопаний рів скопуе ся дальшу землю так, щоби верхна почва прийшла на спід, а спідна на верх. Так засипле ся перший рів, а зробить ся другий, і так аж до кінця. Послїдний рів засипуе ся землею, принесеною з першого рова. Викопану пісну землю треба погноїти зараз при копаню.

Вино з меду. (Після Deutsch. Landw.) На лїтру сьвіжого соку в яблок бере ся 100 ґр. меду і розпускає ся в соку на студено. Відтак додае ся на три лїтри сьвіжої води з керниці по 360 ґр, отже разом 1080 ґр. меду і по 7 ґр., отже разом 21 ґр. розтертого винного каменя. Коли ся мішанина розпустить ся (а її треба мішати), зливає ся разом з тамтою і ту мішанину, заткавши її шпунтом від кисненя (як він виглядає і робить ся; ми вже по кілька разів описували) ставить ся в місце, де о скілько можна, есть однакова теплота) 15 до 18 стен. Ц.) Можна ужити до того бутлї, великої баньки або й бочівки, але під шпунтом треба лишити вільне місце на 5 до 6 центим до кисненя. По трох місяцях спускає ся молоде вино з дріжджів і ще фільтуе ся два або й три рази. Посудини зі спущеним вином мусять бути зовсїм повні і заткані добре ватою, щоби квас вуглевий міг ще з них виходити. аби не робив ся оцет або не кидала ся пліснь. По четвертім спущеню отже за рік вино буде зовсїм чисте і можна его стягати до фляшок, котрі ставить ся лїлми. Оно в смаку есть тогди подібне до терпкого угорского вина. Замість соку з яблок (але не червоних) можна ужити вершин (аґресту) а тогди замість 7 ґр. бере ся 4 ґр. винного каменя на 1 лїтру води; при білих парічках лиш 2 ґр., але меду завсїгди однаково.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Як селянин Чомак купував косу.

З мадярского Коломана Міксата.

Раз був я саме в зелїзнім склепі, як зайшов туди селянин Чомак.

— Добрий день — сказав.

— Чого вам треба?

— Хочу купити косу,

Купець поскочив і положив перед ним вязку кіс.

Чесний Чомак подивив ся скоса ворожо на лежачі перед ним коси і відвертаючись згірдно від них, промовив:

— Дайте ті з канонами!

Купець взяв назад назначені воловими головами коси і принїс кілька зі знаками канонів.

— Там є їх ще більше — сказав через плече відвернений селянин. Купець принїс терпеливо всї коси з канонами. Чомак окинув товар оком, але не рушив ні одної штуки, лише похитав головою.

— Ну, що вам не подобаесь?

— Я хотїв би властиво коси з волами.

Що-ж мав купець робити; принїс назад ті коси, що перше показував. Але тепер уже й селянинови було видко за богато тої істориї і він взяв з вязки першу косу, яка ему попала в руку.

Тепер замкнув він насамперед праве око і обізрів косу з усїх боків, відтак прижмурив лїве і держав косу простовісно кінцем на долину. Вкінци піднїс еї високо до гори і зиркав так до неї довгу хвилю.

— Що коштуе? — відозвавсь так мимоходом.

— Два риньскі.

— Тота коса? — спитав глумливо. — То не може бути.

Він положив еї і показав рукою у воздусї, як би то було, коли-б до коси приправити кіся, відтак поковтав еї пальцем з обох сторін, а наконець попробував еї на колїнї.

— Гм... ну... чи она справдї варта два риньскі!

Купець став присягати ся, що не може дати дешевше, его самого тілько коштуе.

— Але она зле гартована, розумієте?

— То найлїпша, анґлїйска сталь.

— От, не дайте ся висьміяти, перекована з якоїсь старої коси.

— Найлїпший материял, буде вам служити аж до смерти.

— Як не вищербить ся — сказав сьміючись Григорий Чомак.

— Такої коси ви ще нїколи не мали. Прошу, лиш огляньте еї.

— Та пощо оглядати, коса косою, одна така як і друга. Я беру ту, що впаде в руки. Ну, кажіть-же раз, що хочете? я маю ще богато орудок на ярмарку.

— Я вже сказав, два риньскі.

— Але бійте ся Бога, за що ви цїните два риньскі?

Сказавши то, почав косу на ново пробовати і вийшов з нею на сьвітло перед двері. На порозї обернув ся і крикнув:

— Я там лишив мій капелюх!

На дворі впали ясні промінї сонця на блискучу косу і весело танцювали по еї синїй поверхни. Поволи наблизив селянин косу до уст, дунув на неї, ждав з торжественним спокоем, доки пара, що закрила собою досить великий кусник стали, не зникла. Відтак ударив нею до каменя.

— Неприемний голос — забурмотїв і вернув назад до склепу.

— Дасте за риньский і вісїмдесять крейцарів, чи нї?

— Опущу вам шістку, беріть косу за риньский девятьдесять.

— Нї, она не варта, що сказалиб менї дїти? Дасте, чи нї?

— Дешевше не можу дати.

— То будьте здорові.

Він вийшов, але лиш на середину улицї; звідтам зараз вернув і крикнув ще раз:

— Дасте, чи нї!

— Нї, не дам.

Заклопотаний вертїв Чомак затовщений капелюх в руках.

— Но, такого твердого чоловіка я ще не бачив. Знаєте що, відставте ту косу на бік, я ще собі розміркую.

За годину вернув назад, але вже з якимсь товаришем.

— Я прийшов — сказав, обтираючи піт з чола. — То мій кум Іштван Канот з Дорасми. Ми так порадили ся, щоби й він купив одну косу, бо то такий звичай, що як купуе ся дві коси, то платить ся дешевше.

— Не можу дати дешевше, та-ж я вам то вже сто раз казав.

— Ей, пане, поміркуйте, не горячіть ся так.

— То моє остатне слово.

— Нїчого не опустите? — крикнув розлючений.

— Анї крейцара — відповів купець рішучо.

— Що-ж менї на таке казати? — відозвавсь селянин вже лагіднїйше.

— Кажіть що хочете, я більше з вами не говорю.

— Ну, ну, не потрібуете зараз гнївати ся, коли жалуете слів, то давайте руку.

Чесний Григорий Чомак прибив з вдоволеном руку купця.

— Так, торг скінчений, пес, хто его пожалуе!

З торжественною повільностию почав розпинати свою камізольку, не відвертаючи очий від кута, де стояла куплена коса. Але диви, диви, ему нараз видалось, немов би коса була якась кривійша і меньша. Він недовірчиво поглянув по купци і его помічниках, відтак сягнув по косу і почав еї важити на руцї.

— То иньша коса — крикнув розгнївaний. — Кажіть менї що хочете, а то таки не моя — і скоро позапинав назад плоскі оловяні ґузики своєї камізольки.

— Та як не наша коса? Будьте розумні, пане Чомак, бо менї вже й терпцю не стае.

— Так, так, гм... гм... — І який чорт веліВ менї звідси іти? Га, я сам завинив. І що менї тепер дїяти?

— Але як я вам кажу, що то та сама коса.

— Тота? Але-ж бо й я маю двоє очий.

Він поклепав косу, погнув еї на колїнї, виніс на улицю, ударив кілька разів до каменя, дмухнув на неї раз і другий, та вернув відтак сумний знов до склепу.

— То не моя коса; не дам за неї більше як риньский і вісїмдесять.

— Не робіть-же комедиї, як вам не подобае ся, то там стоїть їх ще більше, виберіть яку хочете.

— Чей-же такої дурниці не зроблю, аби начинати на ново вибирати. Я еї возьму, але заплачу о тілько меньше, о кілько она гірша від тамтої.

— Досить того говореня, ідїть собі!

— Що? То я маю мати шкоду? Чи ви направду маете таке тверде серце, що жадаете від мене більше як годить ся?

— Платїть або нї, як хочете, а не виголошуйте тут нїяких проповідий.

— Добре — відповів Чомак огірчений — нехай буде ваша правда. Але бодай подїлїм тих десять крейцарів, та-ж і мене шкода.

— Я вже раз сказав своє слово.

— То беріть гроші.

Він став на ново розпинати камізольку і по великих заходах витягнув зі спідної кишенки паперового риньского та подав его купцеви.

— Решту зараз пошукаю.

З одної кишенї в камізольці витягнув два десятаки, з другої чотири крейцарі.

— Маете двайцять чотири крейцарі.

Тепер сягнув до кишенї в штанах, де найшов трийцять і три крейцарі.

— Двайцять чотири а трийцять три, то пятьдесять сїм. Кілько ще бракуе?

— Ще трийцять три крейцарі.

— Аж тілько? О, хто знае, чи найду.

І він з найневинніїйшим лицем глядїв на купця та старав ся відгадати его настрій.

— Ов... пождїть-но ви... де я їх подїв? Ага, в хустцї!

Справдї з хустки вивязав ще двайцять крейцарів.

— То, пане, послїдний крейцар — сказав чемно оправдуючись — а де нема нїчого, там і цїсар тратить свое право.

— Ще трийцять крейцарів — наставав немилосердно купець.

— От не кажіть нїчо', коса сяк чи так нездала. Більше не маю при собі; лишив на возї в плащи. Чей-же не схочете, аби я за кількома крейцарами гнав тілький сьвіт. Заплачу колись другим разом.

— Жадаю цїлої суми. Принесїть гроші, коса вам не втїкне.

Але тепер стратив терпеливість уже Григорий Чомак.

— Що то, я не маю у вас тілько віри? Мій отець і дїд були війтами, знаєте? Я не потребую нїчиєї ласки. Куме, киньте ему там тих трийцять крейцарів і ходїм! Тяжко обиджений вхопив він косу і вийшов. Але за дверми ще раз обернув ся і поблискуючи косою до сонця крикнув з глумливим і злобним усьміхом.

— Але тілько вам ще, пане, скажу, що то найлїпша коса з усїх, які маєте — тамті другі не вартають і нюха табаки!

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дїтий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дївчат і дїтий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дїтий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краваткина лїто в найновійшім анґлїйскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦЇЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обувє для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 годин рано.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололоава Секерского.

Ч. 114. Чернівці, неділя дня 24. вересня (7. жовтня) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Межи бувшими спільниками.

В *Дїлї* ч. 214 відповідає редакция на напасти москвофілів і подає свої докази на те, чому трудно о згоду між народовцями і москвофілами. Статя повна інформаций, які нам треба знати, бо і наші „староруси“ раді би нас, за прикладом галицких, перехитрити, хоч їм се не вдасть ся.

Якийсь час по розписаню виборів до ради державної москвофільский „Галичанинъ“ став дуже промовляти за „согласіемъ“. Ще не давно перед тим він інакше писав. Не минало звичайно кількох днїв, щоби в сякій чи такій формі він не кинув ся на народовцїв. Се робив він, правда, в осторожнїйший спосіб, ще в часї консолїдациї, але по ухваленю нової орґанїзациї народовцїв він вже гуляв собі до волї — хотя від часу до часу все прибирав маску облудиу.

Тому треба й приписати баламучене одної части Русинів в краю. Хотя нова орґанїзация народовцїв зовсїм не виповідала війни партиї, котра тодї ще називала себе „старорускою“, однак тота партия а бодай збаламучена еї часть перша виступила аґресивно, отже в дусї противнім „согласію“. Вивісивши на довірочнім зїздї з дня 7. лютого отверто московску хоругов, вона зачала деструктивно дїлати в краю. Перший, на диво, виступив др. Король, хотя не належить до москвофільскої партиї, на зборах „Рускої Ради“ в Жовкві: другим був о. Миронович на зборах „Подільскої Ради“ в Тернополи: за тим слїдувало виступленє москвофільских сьвящеників на соборчику деканальнім в Болехівщинї, і т. д. А покинене в Жидачівщинї кандидатури такого правдивого прихильника „согласія“, як др. Олесницкий, і видвигненє против него кандидатури чисто партийної! Ба навіть в найновійшім часї, вже по розвязаню парляменту, москвофіли в Бережанщинї дають собі слово: не давати голосу на нїякого „сепаратиста“, а жидачівскі москвофіли, хотя лично запрошені д-ром Олесницким, усувають ся демонстрацийно від зборів виборцїв! Як же ті дїла годять ся зі словами о „согласіи“?

Ми, народовцї, о „согласіи“ не говоримо, і з такими людьми, котрі дїлами своїми показують ся найбільшими противниками „согласія“, годї щоб ми уважали „согласіе“ за можливе. Але дїла наші доказують, що ми стараємо ся о те, щоби против спільного противника злучити всї придатні рускі сили по повітах без ріжницї сторонництв. Так само при акциї виборчій поступали ми і при ставленю кандидатів. Вже в письмі з 10. вересня поручив Народний Комітет своїм орґанїзаторам і мужам довіря, щоби помимо становиска, яке др. Король заняв в остатнім часї против народовцїв, годили ся на его кандидатуру, і длятого комітети повітові в Раві і Сокали, де народовцї суть в більшости, ту кандидатуру поставили.

„Галичанин,“ помимо всїх своїх облесних слів о „согласіи“, не може витримати, щоби не виривав ся зі словами і статями, дишучими найбільшою злобою против тих, котрих він нїби до „соглаєія“ запрошуе. Н. пр. в 212-ім числї висьміває полїтику народовцїв (котру називає професорскою, а котра, мимоходом сказавши, придбала Русинам три ґімназиї і пять 4-клясових народних шкіл, катедру рускої істориї в унїверситетї, рускі написи на зелїзницях і урядах, рускі промови маршалків в соймі, товариство „Днїстер“ і т. д. і т. д.), висьміває депутацию „Народнои Рады“ з меморияломъ до мінїстра-президента Кербера, котру два дни перед тим сам одобряв і навіть жалував, що до тої депутациї не взято також москвофілів, — взагалї виступає напастливо. А у вчерашнім числї помістив безличне письмо з Калуша, в котрім находять ся такі цьвітки: „партія націоналъ-демократовъ имѣетъ обезпеченную поддержку со стороны правительства и польскихъ политиковъ — (вона) „есть собственно русско-правительственною партіею, паралельною съ партіею Барвиньскій-Вахнянинъ“... (Романчук) „по всей вѣроятности будетъ правительственнымъ кандидатомъ, его выборъ поддержатъ староста и жандармы съ жидами“ і т. д. і т. д.

Такими безличними інсинуациями і такими явними дїлами приманюють „Галичанинъ“ і его прихильники до „согласія“!! Чи-ж може знайти ся хтось такий наївний, котрий би по тім всїм вірив, що тим людям іде дїйстно о „согласіе“, о то, щоби, злучивши всї сили против спільного противника, виборотн в честній борбі то, що рускому народови належить ся? Єсли-ж в додатку до якоїсь поганої напасти або в день потім появить ся в „Галичанинѣ“ знов яка облесна стаття, то таке облудне поведенє може хиба гірше обурити, нїж приєднати.

Ми, як-би хотїли з чисто партийного стиновища дивити ся на теперішні вибори до ради державної, то мусїли-б против всїх москвофілів, після такого їх провокацийного поведеня, розпочати найзавзятїйшу борбу. Ми однакож справу руску, интерес галицко-руского народу висше ставимо над всякі партийні чи особисті обиди, маємо для облудників холод а на інсинуацию погорду. Ми взиваємо наших людей в цїлім краю, щоби не зражували ся а горнули до себе, як взиває Народний Комітет, всї рускі сили, без ріжницї партий, придатні до виборчої борби.

Телеґрами цїсарів
хіньского і нїмецкого.

Найважнїйшою полїтичною справою дня єсть тепер відповідь нїмецкого цїсаря, дана на телеґраму хіньского цїсаря. Деякі нїмецкі ґазети хвалять в нїй дуже миролюбний тон; другі видять в нїй, як і в иньших бесїдах нїмецкого цїсаря лиш великі слова, та кажуть, що нїмецка полїтика заґальнувала ся в хіньскій справі, і видано великі суми на справу хіньску без призволеня ради державної. Найлїпше понятє о тонї відповіди цїсаря зможе кождий сам собі виробити з дословного еї змісту. Хіньский цїсар телеґрафував:

Є. В. цїсар хіньский шле Є. В. цїсареви нїмецкому своє поздоровленє. Того, що Вашого Вел. посол бар. бар. Кеттелєр погиб нагло яко жертва вибухлої ворохобнї, ми

Хвесь, преславний гайдамака.*)

Гей, у Луцьку, славнім містї,
Там зійшлось не сто, не двістї,
А зібрав ся люд увесь:
Подивитись кождий хоче,
Як то смерти тут доскоче
Гайдамака славний Хвесь.

Вже збудовано й помости,
Де дають страшної хлости;
Кат з сокирою стоїть;
Круг помосту — то не жарти! —
Вояки пильнують варти —
Шабля в кождого блищить.

Бакаляри і рахмістри,
Пишні лавники й бурмістри
З патерицями в руках;
Швець, зірвавшись від роботи,
Недошитї кинув боти, —
Поспішає так, що страх!

І дївчата полохливі,
Молодицї уродливі
І перекупки міські;
Мов метелик між квітками, —
Між дївоцтвом і жінками
Вють ся жевжики меткі.

А в передній самій лаві
Страх моторні і цїкаві:
Дївка Хима й жіночки.

І про Хвеся, що він злючий
І рудий, і поганючий,
Їх лепечуть язики.

Хима, дївка соромлива,
Додає й свого ще дива:
„Кажуть — кров людскую пє!...
Бо як їсти сяде тільки, —
Джура крови — не горівки —
Повний кухоль подає“.

— „От собака! От катюга!“ —
Верещить одна і друга...
Аж ураз гукають: „Цить!“
Вся жінота поніміла:
Бий тебе небесна сила! —
На помостї Хвесь стоїть.

Стан високий, ус козацкий,
Чорні брови і юнацкий
Погляд сьміливий палкий:
Так тим поглядом проймає,
Мов у душу зазирає,
Мов звеліти хоче їй.

От як люде набрехали!...
А пан возьний взяв шпаргали
Та й почав читати з їх,
Що сей Хвесь є гайдамака,
Престрашенний розбишака,
Наробив гріхів тяжких:

Розбивав панів добреньких,
Убивав ксьондзів сьвятеньких,
Забирав жінок, дївчат,
І за се є, по статуту,
Тую „голову зопсуту“
Відрубати має кат.

„Раз на сьвіт родила мати,
Тілько раз і умирати!“
Хвесь як гримне у той час:
„Прощавайте, громадяне!
Ну, катюго! Сили стане,
Щоб утяти шию враз?

Хвесь схилив ся до колоди,
Кат сокиру в гору зводе...
Щось тодї як закричить!
Оттакого ще вам дива:
Хима, дївка соромлива,
На помостї вже стоїть.

„Постривай, катюго клятий!...
За дружину Хвеся взяти
Хочу я... його пустїть!...“
Вся громада заніміла
З дива з Химиного дїла,
Кат не знає, що робить.

Але возьний анї гадки:
Артикули зна' й порядки,
І рече судовий пан:
„Коли дївочка учтива
Взять забійцю, милостива,
У малженьский хоче стан, —

„То і право, і статути
Нам велять те слово вчуги
І декрет такий вчинить:
Зараз їх обох узяти,
Швидче в церкві повінчати
Та й на волю відпустить!“

Кат сердитий зажурив ся,
Люд, зрадївши, звеселив ся,
Хима рада, аж скака'!

Хвесь поглянув на дївчину —
Запялась... — „А скинь хустину:
Хочу глянути — яка“. —

Хустка впала. Та й не гарна!...
І руда, і нечупарна,
Ще й кирпатий ніс чудний...
— „Як такую взять почвару, —
Краще вже приймати кару!...
Кате! гей, рубай мерщій!“ —

Гуп сокира на колоду!...
Скрик озвавсь серед народу...
Покотилась голова...
Кат радїе, звеселившись,
Люд похнюпившись, зажурившись,
Хима пада й зомлїва...

Ой за Луцьком, містом славним,
Та й звичаєм стародавним
Поховали козака:
Там долина — гей широка,
Там могила — гей висока,
Гей висока і стрімка!

Вітер віє по долинї,
Розхиляє лист калини,
Що у Хвеся в головах;
І сїда' орел крилатий
На могилї спочивати,
Налїтавшись по степах.

Сяє з неба сонце ясно,
І цвите калина красно,
А красу козак любив!...
Добре там ему лежати:
Все прибралось в пишні шати,
Соловейків чути спів...

Борис Грінченко.

*) Із „Київскої старини“, том LXIX, за місяць червень 1900 р.

вже дуже жалували і сумували над тим. Розпорядженєм з нинїшного дня наказуємо, що за помершого при однім олтари має бути принесена жертва і ми приказали великому секретареви, Кунканови, щоби він зложив на олтари жертву напиткову. Старші торговельні надзиратели північних і полудневих портів одержали рівночасно приказ, поробити всякі приготовленя до перевезеня тїла до вітчини. При приїздї тїла до Нїмеччини розпоряджаємо принесенє другої жертви на олтари, і поручили то зробити віцепрезидентови мінїстерства фінансів Люнгачінанови. Тим хочемо дати вираз нашого горя і нашої памяти о помершім. Нїмеччина удержувала завсїди дружні зносини з Хіною, длятого маємо кріпку надїю, що Ваше Вел. будете боронити великих спільних інтересів Хіни і заграниць і длятого пустите в непамять всякий гнїв, щоби можна як найскорше заключити мир і згоду на вічні часи. Того ми з цїлої душі бажаємо і того як найбільше сподїваємо ся".

Так телеґрафував хінский цїсар. Требаж мати на увазї, що все що стало ся в Хінї, стало ся в наслїдок ворохобнї, а та вибухла, користаючи знов з ослабленя Хіни як-раз в наслїдок поступованя держав заграничних. Вийшла ситуация незвичайно трудна для династиї і хіньских властий, котрі очевидно не знали що робити; одні перепудившись ворохобнї пішли спільно з ворохобниками і звернули їх вістрє против чужинцїв; другі, як знаємо, боронили чужинцїв, а навіть сама цїсарева потайком носила живність заграничним послам. В виду такої ситуациї і дальших еї наслїдків треба телеґраму хіньского цїсаря уважати за велике упокоренє і за перепросини, котрі мають на цїли дати можність до заведеня переговорів в справі мира.

А ось відповідь нїмецкого цїсаря, котрого бута видніє ся зараз в перших словах:

До хіньского цїсаря. Я, нїмецкий цїсар одержав телеґраму Єго Величества хїньского цїсаря. Я довідав ся з неї з вдоволенєм, що В. Вел. стараєте ся, погане і висьміваюче всяку культуру убитє мого посла спокутувати після звичаю і припасів Вашої віри. Але я яко нїмецкий цїсар і християнин не можу сего злочину уважати спокутованим жертвенним напитком. Побіч того убитого посла стануло перед престолом божим велике число братів християньскої віри, еписконів, місіонарів, жінок і дїтий, котрі задля своєї віри, котра есть і моєю, погибли смертию мучеників і виступають яко винователї Вашого Величества. Чи за то все стане жертва напиткова Вашого Величества? Не роблю Вашого Величества одвічальним за обиду, якої допущено ся против посольства, яке у всїх народів уважає ся за ненарушиме, анї також за ті прикрости, яких нароблено так многим народам, віроісповіданям і підданим Вашого Величества, що належать до моєї християньскої віри. Але дорадники престола Вашого Величества, урядники, на котрих голови спадає вина за пролиту кров, за злочин, котрий страхом наповняє християньскі народи, мусять відпокутувати за своє погане дїло, а коли Ваше Вел. віддасте їх на заслужену кару, то я буду уважати то за спокутованє, яке вдоволить християньскі народи. Коли В. Вел. схочете подати менї до того Вашу цїсарску руку і приняти при тім підпору репрезентантів всїх беручих участь народів, то я з моєї сторони пристаю на то. Я би також повитав і поворот Вашого Величества до столицї Пекіну в тій цїли. Мій ґенерал-фельдмаршалок ґраф Вальдерзе одержить приказ не лиш приняти Ваше Величество після ранґи і достоїньства, але також і подати Вашому Величеству всяку войскову охорону, якої бажаєте, а якої Вам може потреба против ворохобників. Та й я бажаю мира, але такого мира, котрий би спокутував вину і всїм чужинцям в Хінї дав повну безпечність житя і тїла, майна і добра, а особливо свобідного виконуваня віри.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 6-го жовтня 1900.

Перші сходини сеї осени відбудуть ся завтра, в неділю, в салї „Народного Дому" о 8. годинї вечером. Просимо рускі родини зібрати ся як найчисленнїйше.

Українско-руске академічне тов. „Союз" в Чернівцях повідомляє, що звичайні загальні збори відбудуть ся в суботу дня 13. жовтня с. р. о годинї 5. по полудни в присутности $^2/_3$ членів, о годинї $^1/_2$6. в присутности абсолютної більшости членів, або о годинї 6. в присутности кождого числа членів. Порядок дневний: 1) Прочитанє і справдженє протоколу послїдних загальних зборів; 2) справоздане уступаючого видїлу; 3) вибір нового видїлу; 4) зміна статута і реґуляміну; 5) справа ювилею Товариства; 6) вільні внесеня і запитаня. — Просимо всїх членів так місцевих, як і замісцевих, щоби з огляду на вагу справ, які стоять на порядку дневнім — явили ся на загальних зборах численно.

За Видїл Товариства:

М. Івашко, голова. *Н. Левіцкий,* писар.

З „Рускої Бесїди" в Чернівцях. Головний Видїл просьвітно-господарского товариства „Руска Бесїда" в Чернівцях ухвалив на засїданю, дня 4. жовтня с. р. дати своїм членам безплатно отсї свої виданя сегорічні: „Православний календар", вартість 70 сот., „Громада", вартість 20 сот., „Верхов. згадки", вартість 1 корона і „Пропасть", вартість 20 сот. Однакож ті виданя дістане тілько той, що заплатив за сей рік вкладку 2 кор. Отже хто хоче мати ті виданя даром, нехай пришле вкладку і то як найскорше, бо Видїл продає свої виданя на гурт і не зможе пізнїйшим своїм членам дати даром свої виданя.

Видїл „Рускої Бесїди":

Єротей Пігуляк, голова. *Лев Когут,* секретар.

Тїло покійного посла Стефана Стефановича привезено в пятницю з Мерану до Чернівцїв і виставлено у вірменьскій церкві, а в суботу відвезено до Боян. На похороні було дуже богато публики, що сьвідчило, як широкий загал цїнив пок. посла. Від Русинів зложено кілька вінцїв на домовинї. З Народного Дому повівала чорна хоругов.

Нетакт Нїмця. В четвер при шкільнім сьвятї на честь цїсаря на площи Австриї в Чернівцях ученики IV. кляси т. зв. рускої низшої ґімназиї питали ся свого господаря кляси, чи вільно їм замість „Hoch" кричати „Слава" і „Многая лїта!" Господар кляси, Русин, позволив їм і ученики, переходячи попри президента, відозвали ся по руски. Се дуже обурило перенесеного сюди зі Шлезку Нїмця проф. Бітнера і він не тілько що при учениках позволив собі критикувати поступок господаря кляси, але ще й засудив цїлу клясу на годину карцеру. На другий день ученики IV. кляси липили ся відсиджувати кару. Але проф. Бітнер прийшов і сказав, що дарує їм кару, за те попамятає їм сей поступок при роздаваню стипендий і при иньших нагодах. Отсе голий факт, за який ми жадаємо від краєвої ради шкільної сатисфакциї. Поступок проф. Бітнера такий нетактовний, що простити его не можна. Або нехай поважає Нїмець то, що нам дороге, або нехай забирає ся туди, звідки прийшов. Ми его не простимо.

Інспектор шкільний і староста. Цїла справа дїє ся в містї Живци, в зах. Галичинї. Управитель школи Росол стра-

---

Дивна пригода.

(З англїйского — Марк-Твена.)

Таку історию оповідав менї майор; повторю еї о скілько можна найвірнїйше:

В зимі з року 1862 на 1863 був я комендантом форту Трембель коло Нового Льондона. Може бути, що наше житє не було там таке рухливе, як „на фронтї", де вела ся війна, але оно все таки було досить неспокійне і не треба було аж нагадувати ся, щоби видумати якусь незвичайну річ. Так н. пр. по цїлій північній части Сполучених Держав ходили доси глухі вісти, що ворохобники вислали своїх шпіґунів, котрі волочать ся всюди поміж нас, що они хочуть наші північні кріпости висадити у воздух, наші ґостинниці попалити, що до наших міст присилають заражену одежу і т. ин. Ви то певно памятаєте. Всьо то мало лише на цїли, щоби підержати нашу чуйність та спинити пустоту і непорядок по ґарнїзонах. Крім того була у нас стация побору, то значить, що ми не мали часу вилежувати ся, спати, або займати ся непотрібними річами. При цїлій нашій осторожности могло нам за одну ніч легко втечи пятьдесять до сто новобранцїв. Завдаток був такий великий, що звербований новобранець міг легко всунути в руку вартї 300 до 400 долярів, щоби она позволила ему утечи, а при тім лишалось ему все ще тілько, що бідний чоловік назвав би то маєтком. Просто сказавши: ми не дармували.

Одного дня, коли я був занятий в моїй комнатї ріжною писаниною, війшов до мене якийсь бліґий, обідраний, може 15-лїтний хлопець, склонив ся чемно і сказав:

— Здаєть ся тут приймають новобранцїв?

— Тут.

— Будете ласкаві приймити мене?

— О, то нї! Ти за молодий, хлопче, і за слабий.

На его лици проявило ся розчарованє, котре вскорі перемінило ся в розпуку. Він поволи відвернув ся, ступив кілька кроків до дверий, задержав ся і поглядаючи з боку на мене відозвавсь голосом, що глубоко мене зворушив:

— Не маю нї родини нї хати і нї одного приятеля на сьвітї. Як лише можете, приймїть мене.

Очевидно що о тім не було що й говорити і я сказав ему те як можна найлагіднїйше. Відтак попросив его сїсти коло коминка і загріти ся та промовив:

— Зараз дістанеш їсти. Ти певно голодний?

Він не відповідав, не просив о нїщо; але той вдячний погляд, яким він мене окинув, був вимовнїйший як всї слова. Він сїв коло печи, а я писав дальше. Случайно подививсь я на него і замітив, що его одежа і обувє, хоч подерті і заболочені, були з доброї материї і порядної роботи. То звернуло мою увагу на него. Крім того его голос був лагідний і дзвінкий, очи великі і задумчиві, поведенє бездоганне — видко хлопчище був з доброї родини, але попав якось в біду. В менї збудилось співчутє до него.

Але тимчасом я так займив ся роботою, що й не подумав о хлопци і цїлком на него забув. Не знаю, як то довго тревало, але вкінци я случайно підвів очи. Хлопець сидїв обернений до мене плечима, а его голова так була звернена, що я міг бачити его лице і видїв, як по нїм спливають тихо сльози.

— Про Біг! — подумав я — я цїлком забув, що бідний хлопчище умирає з голоду. — Відтак старавсь я направити свою неувагу і крикнув: — Ходи сюди, хлопчику. Нинї будеш зі мною їсти, я нинї сам.

Знов спочив на менї вдячний погляд і его лице осїяв промінь радости. При столї стояв за кріслом, доки я не сїв. Беру до руки ніж і вилки і — справдї, мусїв їх на хвилю опустити, бо хлопець тихо молив ся. В моїй уяві вирнули тисячні спомини о родинї і молодости моїй, я зітхнув на гадку, як я відчужився від релїґії і аж дивно менї стало, як я міг так давно обходити ся без еї потїхи і підпори. В часї обіду замітив я, що молодий Вікльов — Роберт Вікльов було ему на імя — умів обходити ся з вилками, ножем і серветою, одним словом я побачив, що хлопець був добре вихований. Він був щирий і простодушний і то менї сподобалось. Ми й розмавляли о різних річах і я без труду вивідавсь про цїлу его історию. Коли він сказав, що родив ся в Люізияні і там виховав ся, зробилось менї ще приємнїйше, бо і я жив там якийсь час. Я знав цїле побереже ріки Міссісіпі, любив его і не так давно відїхав звідтам, щоби на него забути. Ті назви, що виходили з его уст, були для мене такі милі, рідні, що я звернув на то бесїду, щоби лиш почути і Бостон Руж, Плекмен, Дональдфонвіль, Карролтон, Ню-Орлїнс, Шіль Ред і т. д. Менї здавало ся, що я знов живу над берегами великої ріки і тїшив ся оповіданем хлопця як дитина. Вікльова істория була коротка:

Коли вибухла війна, жив він, его стара тїтка і отець недалеко від Батон Руж, на великім і богатім хуторі, що вже від пятьдесятьох лїт належав до їх родини. Отець держав з Унїєю. З тої причини переслїдовано его на кождім кроцї, але він був вірний своїм переконьвідченям. Аж вкінци якісь замаскованї люди спалили одної ночи їх дім і цїла родина мусїла утїкати, аби лише спасти житє. Їх гнали з місця на місце і они мусїли аж надто добре пізнати, що то значить убожество, голод і борба. Слабовита, стара тїтка найшла вкінци спокій: нужда і труди убили еї; она умерла під голим небом, в поли, дощ лив як з коновки, а грім гудїв грізно над еї головою. Невдовзї по тім зловила якась шайка ворохобників вітця і між тим як сином просив за ним, повішено его перед очима бідного хлопця. При тих словах посумнїв хлопець і сказав немов до себе:

— Коли мене не завербують — то нїчо. Я вже найду якийсь спосіб!

Коли вітця повішено, замічено синови, що з ним буде дуже зле, скоро він не відійде з тої околицї до двайцятьох чотирох годин. В ночи дістав ся він над берег ріки і скрив ся недалеко пристани. Якраз тодї стояв там пароход „Дункан", він підплив до него, вдер ся на корабель і заліз між бочки на задї корабля та сидїв там в укритю. Ще заки розвиднїло ся, приплив корабель до другої пристани; там він вскочив назад у воду, добив ся до берега і пішов звідтам до три милї віддаленого дому свого вуйка в Ню-Орлїнс. Там на якийсь час скінчили ся его муки. Але той вуйко був також Унїонїст і вже давно пізнав, що найлїпше було би, коли-б він покинув Полудне. Отже він і молодий Вікльов всїли на пароход і поїхали до Ню-Йорку. Они заїхали до готелю „Астор-гавс" і хлопець якийсь час жив дуже добре; він проходжував ся по величезнім містї і приглядав ся незнаному собі доси житю Півночи. Але вскорі мала настати зміна і то не на добре. Вуйко був спершу дуже прихильний для него, але згодом став хмурити ся і бурчати, часто сварив і сердив ся та жалував ся, що мусить „грошї видавати, а доходу нема нї звідки", та що ему тяжко дбати про двох. Відтак одного дня вуйко не прийшов на снїданє. Хлопець побіг до властителя готелю, а там сказали ему, що вуйко ще вчера вечером заплатив свій рахунок і відїхав, імовірно до Бостона, але на певно того не можна сказати. Так опинив ся хлопець сам, без знакомих в великім містї. Він не знав, що має дїяти, але вкінци постановив відшукати вуйка. Пішов до пристани і довідав ся там, що ті грошї, які мав, не виставали на заплачене подорожи до Бостону, але ними можна заплатити білет до Нового Льондона. І він завірившн

тив посаду учительску через інспектора Шашка. Шашко переслїдував его безнастанно і остаточно поставив на своїм. Пішла з того довга гризня і показало ся вкінци з розправи судової, що якийсь дуже впливовий пан хотїв здобути грішми при помочи Росола одну дуже гарну учительку. Обурений тим пляном Росол вибив безличного панка, що просив его о посередництво в тій делїкатній справі, по писку, але — на свою біду. Провчений панок не вспокоїв ся доти, аж доки управитель школи не стратив хлїба. Шашко вволив волю панови. Справа цїла викрила ся перед судом, котрий засудив Шашка на 10 днїв арешту за те, що в додатку оклеветав ще Росола. Цїкаве й те, що староста Кокуревич (родом Русин) брав в оборону Шашка. Невеличка, але ладна компанїя!

Крадіж в Радівцях. Тому тиждень з суботи на неділю вломились невисліджені злодії дверми закристиї лат. костела в Радівцях, а потім до рускої закристиї, розбили там скриню і забрали з неї сестрацку скарбону з 14 коронами. Добувались до зелїзної каси братской, поперекидали в церкві всї річи, шукаючи за грішми, а з латиньскої Дарохранильниці забрали всї частиці св. Дарів. Мабуть у поспіху загубили одну на земли. Не дивно, що пропали гроші, але по що злодіям св. Дарів? Мабуть не вияснить ся ту та справа так само, як заснїтилась десьнотота дивна обставина, що при недавнім пожарі одного жидівского дому знайдено знайдено в комрі обвинений кавалок людской руки, чи там — як потім говорено — ноги, а накінци зроблено з неї — кавалок телятини.

Відкритє нового польского театру у Львові відбуло ся 5 с. м. з великим торжеством. Чина посьвящена будинку довершив архієпископ вірменьского обряду Ісакович. На торжестві отворення промавляли по Ісхаковичу насамперед п. Ґорґолевский, котрий будував театер, відтак президент міста др. Малаховский, по нїм ґр. Пінїнский, опісля маршалок краєвий ґр. Ст. Баденї, бурмістр міста Праги др. Срб, директор театру п. Павлїковский і др. По промовах підписано пропамятне письмо. Кошта будови і урядженя нового театру виносили около півтретя мілїона корон, з котрих 600.000 К. покрив край, а решту додало місто не вчисляючи в то вартости міского ґрунту.

Росийска справедливість. Полтавский ґубернатор повідомив міску полтавску управу, що мінїстер внутрішних справ узнав невідповідним помістити на памятнику Котляревского напись в українській мові: „Рідний край першому народному поетови Іванові Котляревскому“, однак може позволити помістити напись такогож змісту по московски. Що-до других написів на памятнику проектованих міскою управою, то мінїстер не бачить перешкід, однак під услівем, що в обох українских написхх, взятих із творів Котляревского (з „Наталки Полтавки“: „Де згода в семействі, де мир і тишина, щасливі там люде, блаженна сторона“) і Шевченка („слава сонцем засияла — не вмре кобзар, бо на віки його привитала“) буде задержана „общерусская“ правопись. — Так поступає росийский уряд з Українцями. А підчас побуту царскої пари в Спалї (в польскім королївстві) питав ся цар: чи школярі вміють сьпівати польскі народні пісні, і зажадав, щоби до слїдуючих програм хору в Спалї додати й польскі народні пісні. Отже й найбільше „гуманний“ росийский уряд є катом лиш для всего, що українське! — Що-до памятника Котляревского, то бюст одержала полтавска міска управа ще в початках грудня м. р. і помістила в міскій технїчній конторі. Бюст не будуть розпаковувати аж до часу, коли прийде поставити его на постумент.

Стережіть ся аґентів, що намавляють вас до купна льосів, машин і т. п. річий. бо дуже легко можете попасти ся в руки якому обманцеви, як ось показує слїдуючий случай: До мешканя селянина Бабича в Сокирчинї коло Мшани дільної, прийшов недавно аґент фірми Шрекінґера у Відни Беньо Кріґер і дав ему до підпису замовленє на машину. Тепер показує ся, що аґент використав несьвідомість селянина і замість замовленя на машину, предложив ему до підпису вексель на 175 зр., котрий тепер віддно вже карному судови.

Хто на війнї заробляє? Одним з найбільших богачів — фабрикантів на сьвітї є Фрідріх Круп, властитель зелїзних заводів в Ессен, в Нїмеччинї, де виробляють ся армати і иньші знаряди военні. Тисячі робітників працюють в того мілїонера. А кожда війна, кожде небезпеченьство війни, кождий крок в розвою мілїтаризму збільшує его підприемства, его фабрики, его мілїони. За час від осени 1899 р. до весни с. р. зросло число робітників в его фабриках зі 44.087 на 46-679, зн. о 2.600, головно через те, що в тім часї нїмецкий цїсар збільшив свою силу військову на мори. Так то на війнах і на войовничім настрою европейских держав роблять найвїшший інтерес богатирі-капіталїсти.

Лїто в осени. Не без рациї написала котарсь нїмецка ґазета, що рік 1900 есть дуже конфузийний, бо не лиш збаламутив людий, котрі тепир не знають чи з сим роком кінчить ся 19-те, чи зачинає ся двайцяте столїтє, але й наробив великої замішанини у воздусї та — в календари. У всїх календарях стоїть написано, що осїнь зачинає ся з днем 21 вересня. Тимчасом днї ще й тепер такі красні і теплі як серед лїта; ба в жовтни бувають навіть зовсїм такі самі тучі як серед лїта. У Відни оногди по парнім дни настала під вечір туча і упав тепленький лощик. Та й у нас така красна погода, що звістні „найстарші люди“ певно такої в жовтни не паиятають. а бодай не можуть собі пригадати, а в ночи на 1-го жовтня була також туча, котра навіть наробила в деяких сторонах досить шкоди, В Судковичах мостиского повіта, убив грім два коні двірскі, у Вишенцї запалив хутір званий „Закомотине“ і вбив сїм штук худоби, а в Баранчицах, повіта самбірского спалив горальню.

500 долярів нагороди одержав зелїзничий паляч, що спас жите соток подорожних, їдучих зелїзницею з Міссурі до Техас в Америцї. Справа мала ся так: Машинїст Жемс Фіндляй збожеволїв підчас їзди і пустив поїзд цїлою силою пари та старав ся надати ему ще вишу скорість. Поїздови грозило кождої хвилї небезпеченьство, та на щасте замітив се паляч і кинув ся на машинїста. На льокомотиві настала страшна борба. Жилясті руки паляча здусили вкінци машинїста. Паляч здержав поїзд і тодї показало ся, що поїзд минув три стациї, де мав ставати. Завернено отже до першої стациї, де божевільного відставлено до шпиталю.

Кілько коштує війна? Урядове справоздане правительства Сполучених держав півн. Америки подає, що кошти війни американьско-ішпаньскої виносили в долярах за час

від марта 1898 до червня 1898	56	міл.
від липня 1898 до липня 1899	230	„
від липня 1899 до липня 1990	109	„
купно Філїпін (*островів*)	20	„
Разом	415	міл.

415 мілїонів долярів (поверх 100 мілїонів зл.) — коштувала війна за несповна півтретя року, не вчисляючи в тото анї пенсий для вдів і сиріт, анї коштів війни філїпіньскої, що вивязала ся з першої війни!

600 мілїонів франків т. є. 420 мілїонів корон (на наші гроші) нарахував доходів з сего 1900-го ювилейного року, з сего „Anno Santo“ (року сьвятого) великий пенїтенциярій і головний скарбник папского престола в Римі. Від 1825 р. не обходжено ювилейних, відпустових років сьвятих (а ювилейні роки римскі випадали на важнїйші відступи часу, що 25, 50, 100 лїт); аж доперва папа Лев XIII. відновив сей давний звичай і назначив „роком сьвятим“ теперішний 1900-ний рік. Очевидно, що відпуст такий приносить величезні доходи для папскої столицї, для папского двора, для Ватикану. Єзуїти рахували, що сей рік принесе 200 мілїонів. Але дїйсність показала ся ще красша; не 200, але 600 мілїонів доходу зрахував високий достойник папский.

свому щастю, заїхав до того міста, щоби тут зібрати средства на дальшу подорож. Три дни і три ночи блукав ся по улицях Нового Льондона, дістаючи то тут, то там трохи якої страви, або напитку. Але відтак покинув свій намір, его опустила відвага і надія. Коли б его тепер приймили до войска, то він був би найвдячнїйший під сонцем; а як би не міг бути вояком, то бодай просив би, аби его приймити до музики за хлопця при бубнї. Він робив би і найтяжшу роботу і був би вдоволений.

Така була в коротцї історія Вікльова. Я ему на то сказав:

— Хлопче, ти між приятелями, держи ся, не опускай голови!

Як его очи заяснїли!

Я прикликав підофіцира Джона Рейберна — він був з Гертфорда і ще доси там жие, може его знаєте — і сказав:

— Рейберн, примістїть того хлопця при музиці. Я завербував его на довбуша. Дайте позір на него і уважайте, аби з ним добре обходжено ся.

Очивидно, що тепер всякі зносини між командантом і хлопцем перестали, але все таки лежала менї на серци его доля. Я надїяв ся, що вскорі побачу его веселого. Але стало ся інакше.

Минав день за днем, а хлопець все ходив сумний. Не дружив з нїодним вояком, був все як непритомний, задумчивий, его лице було заедно сумне. Одного дня просив Рейберн о приватну розмову зі мною.

— Не гнївайте ся — сказав — але наші музики вже такі розлючені, що вкінци котрийсь мусить відозвати ся.

— Чому? Що стало ся?

— А з тим хлопцем, Вікльовом! Музики такі на него люті, що годї вам оповісти.

— Говоріть-же; що він такого зробив?

— Молить ся.

— Молить ся?

— Так. Люди не мають нї хвильки спокою від хлопцевої молитви. То его перша робота рано; а й пополудни і в ночи робить то само. Справдї, молить ся цїлу ніч і то всїх лютить. Они не можуть спати. Він меле молитви цїлу ніч як млинок. Зачинає від капельмайстра і молить ся за него, відтак приходить полковий трубач і він і за него молить ся, відтак довбуш і так дальше; молить ся за цїлу капелю — того годї стерпіти. Они кидають на него чобітьми, аби був тихо, але то не помагає нїчого, бо темно. До того він не молить ся стоячи, лише клякає за бубном і хоч чоботи падуть довкола него, то він приймає то за оплески. Они кричать: „Мовчи!“ — „Тихо!“

— „А бийте там!“ — „Іди до грома!“ — але то нїчого не помагає. Нїчо, нї раз нїчо! Він на то всьо не зважає.

По хвили говорив Рейберн дальше:

— То добрий хлопчище, той Вікльов. Сам скоро сьвіт збирає всї чоботи і уставляє кождому его пару коле ліжка. Бін знає вже так добре всї чоботи, що міг би з замкненими очима сказати, котрі належать сему або тому.

По другій перерві, коли я не обзивав ся, оповідав Рейберн:

— Але найгірше то те, що коли молить ся — і коли він не молить ся — то не говорить притім, лише сьпіває. А ви знаєте, який він солодкий голос має, коли говорить. Ви-ж знаєте, що він своїм голосом приманив би до себе і найлютїйшого пса і той полизав би ему руку. Вірте менї, пане командантe, то ще більше як сьпів. Флет за грубий против голосу того хлопця. Він сьпівае так лагідно, та мило, так красно, що здаеть ся, чоловік в раю, а не на земли.

(*Дальше буде*).

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Передвиборчі пісоньки.

Galgenhumor.

От і знов нові вибори,
А Мустацу в нутрі поре,
Що часи вже так змінились,
Люди розуму навчились,
Що і найхитрійша штука,
Навіть грецка, пуста мука.
Він, що тряс раз Буковинов,
Нинї вже хиба лиш слинов
Ще воює, ой бо зуби
Стратив, а волосє шуби
Годї більше закрасити...
Справдї вже не варта-б жити,
Як би Мордко Николуци
Не пускав ще глупі віци,
Що своїм гумором тільки
Зраджують злий гумор спілки.

Кандидат на п—осла.

Лиш вибори назначили,
А Хрунї уже би пили
Й де лиш злоблять ідіота,
Роблять з него патріота,
Що му конче послом бути;
„Многі лїта“ на всї нути
Вже сьпівають, пють на посла
І сьміють ся нишком з осла,
Що забув, що то вибори
Є й на те, щоби у шори
Вбрати не одного осла,
Що захорував на посла.

Заміняв би.

Довголїтний кандидат
На віденьский, бач, мандат,
Діждавши ся на конець,
Щоб заняти сей столець,
Зажрив ся страх нараз...
— Чи ему вже справдї час? —
Задумав ся не на жарт...
— Чи лиш він посольства варт? —
Нї, нї, чи у сю пору
З взгляду на обструкцию
Довго би напослував
І досить дієт набрав,
Отже чи би не волїв
Ще сидїти, як сидїв,
А тимчасом той мандат,
На котрий він кандидат,
Заміняти будь за що,
Що би певний гріш дало...

Нїчо дивного.

Дивують ся добрі люди,
Як можна казати,
Та не лиш то, а й писати
Ба і друкувати,
Що хтось за рік навчив нарід
Полїтикувати,
Ба навіть единим вождом
Народу міг стати. —
Дивні-ж бо ви, добрі люди,
Тут нїчо дивного,
Се-ж про Русинів так цишуть,
І то ще для кого,
Для тих Нїмцїв, що не знають
Про наших нїчого. —
Ось ґранд-махер Ріц Купчанко
Збирав в Бергомітцї
Своїх кревних кілька люда
В хатчинї, у клїтцї,
Й виписував, що там була
Тьма тьменна народа;
Нїмцї его страх боялись,
Така вже їх врода. —
Дивують ся й тому люди,
Чом по чужинецки,
Чом про „русскй“ фаерверки
Пишуть по нїмецки.
Я вам скажу, чому пишуть
Якраз до „Nachrichten“,
Бо то, бачите, für „oben“
Ist zum Darnachrichten...

Vox populi.

Спитайте ся в Буковинї,
Кого послом хоче нинї
Увесь руский нарід мати!
Ба не треба і питати,
Бо всяк чуе і сам каже,
Навіть тее кодло враже
Кличе те імя і злить ся —
Тілько Стоцкому й не снить ся.

Сень Приколень.

Бюро Крикливця
у Львові,
в Ринку ч. 39, I. поверх,
поручає Вп. П. Т. Публицї
різних слуг.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Англії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Гренобля (у Франції) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолідніших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім англійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсі видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горільчана, Омелян Попович	20	„
25 повістюк „ „	10	„
Хлопці-садівники „ „	20	„
Цісар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українців	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Съвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Съвідоцтва увільненя, фреквентациїні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

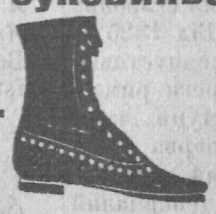

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололоава Секерского.

Ч. 115. Чернівці, середа дня 27. вересня (10. жовтня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.
Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . 1 „ 70 „
Поодиноке число коштує 16 сот.
Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Руска шкода.

(Збори філії „Рускої Школи“ в Кіцмани).

Учителї кіцманьского повіта все старали ся і старають ся о то, щоби буковиньскі Русини мали їх за найлїпших і найрухливійших членів народу. І справдї удає ся їм се, як не всїм, то хоч великій частинї з них. Між ними можна знайти значне число людий, що всїми способами старають ся не здичіти на селї, що займають ся і загальними справами і взагалї бачать, що сьвіт поза їх селом не забитий дошками. Є навіть люди, як пп. Прокопович з Кіцманя і Арійчук із Шипинця, що займають ся археольогією і призбирали собі навіть свої власні малі музеї, де можна побачити неодну цїкаву річ. Усе те сьвідчить про великий поступ поміж учителями; переводять ся вже помалу давні звичайні Brodfresser-и, котрі від селян лише тим ріжнили ся, що носили ся „по панськи“ і були письменні, а врешті до всього казали: „моя хата з краю“.

Тим ще ми не сказали, що всї учителї до одного заслужили собі на похвалу; чей не треба їм казати, які то часом товариші бувають поміж ними, як тяжко втягнути їх до орґанїзациї, як попросту годї з ними витримати... Всюди були і є такі люди; вся річ у тім, щоби їх було як найменьше та щоби не шкодили добрій славі учительского стану.

В неділю 7. с. м. відбули ся в Кіцмани збори тамошної філії Рускої Школи. З'їхало ся 49 членів, отже більше як половина всїх членів філії, котрих сего року є записаних 92. Могли були приїхати і иньші члени, бо день був прекрасний, дорога добра, але видко: прочитали повідомленє за пізно або й так де-кому „не хотїло ся“. Отсе „не хотїло ся“ дуже погане, та що робити? На милуванє нема силуваня! На другий раз приїдуть. Так чи ні? — Збори не відбувають ся так часто, щоби з того виходила велика шкода для учительскої кишенї, видїл філії міркував і доси, що часом пора не відповідна, часом лиха дорога і т. п., отже коли скликує ся збори, треба ставити ся. В порядних товариствах повинен бути порядок.

Що товариство зробило минувших зборів, про се була вже мова і в „Буковинї“ у справозданю зі зборів у Веренчанцї і тут лише подамо деякі свої вражіня з нарад.

Довга нарада вела ся над справозданєм касовим. Цїлком без потреби, бо на то є контрольна комісия і касиєр, щоби збори не потребували зараховувати всї почтові марки, куплені касиєром. Контрольна комісия має сказати, що в порядку, а що не в порядку і поставити свої внесеня. А так на зборах члени знудять ся, рахуючи почтові марки до купи, а потім „нема часу“ і потрібної уваги на відчит і иньші наради. Одно з того всего було цїкаве — хоч і не дуже ладне — що богато членів залягає з вкладками. Ті члени знають дуже добре, що льокомотиви без пари не рушиш, що на возї без коний не поїдеш, що товариство без гроший не осягне богато і про те їм здає ся, що без їх вкладки обійде ся. Не обійде ся, ласкаві панове, бо як так кождий собі скаже, то яке то буде товариство і що воно пічне? Тай чи то випадає рахувати ся членом товариства і бути лише членом від паради? До паради маємо людий, хоч гати гатити ними, і що нам з них?... Але ми гадаємо, що члени не платять вкладок задля звісної славної на весь сьвіт рускої натури, що видумала таку „фільозофічну“ пословицю, як „Якось то буде“. Якось воно, очивидно, мусить бути і є, та тілько в тім біда, що не є так, як повинно бути. Касиєр повинен що місяця „печи“ членів і тодї буде порядок. Ми знаємо з істориї наших товариств, що коли касиєр був жвавий, не бракувало анї одної вкладки; коли-ж по нїм прийшов дуже „мягкий“ чоловік, — дивись! нема вкладок анї на лїк! Треба вміти „винюхати“, коли член має непотрібні грошї. Кождий з нас має звичайно одні грошї дуже потрібні, а другі не дуже. Отже і довжник і касиєр повинні полювати на ті не дуже потрібні грошї і зложити їх у скарбону товариства. Воно добре, що в касї філії є щось понад 200 к., але було би певно краще, як би в нїй було три рази стілько. А могло би бути...

Особливо тепер придались би філії грошї, бо ухвалено купити скіоптикон для популярних відчитів, а на се треба зі 150 левів. Приряд сей, що унагляднює подавану науку, став би в пригодї в кождім селї, відчити зробились би значно цїкавійші і зрозумілїйші для людий, через що і користь з них була би більша. Про відповідні відчити мало би постарати ся центральне товариство, бо годї учителям по селах ще над тим ломити собі голову. Ся гадка, думаємо, прийме ся і чей учителї не забудуть єї так, як забули вже не одну добру раду. Скіоптикону можна буде ужити і в школї; молодїж дуже зацїкавить ся тим.

На зборах філії були ще і два відчити. Перший відчит на тему „Учитель у школї і поза школою“ мав надучитель з Кадобівців, п. Николай Спинул; а другий, на тему „Шкільні кари“, мав п. Іван Бажаньский, надучитель з Вікна. Оба ті відчити ми помістимо в „Буковинї“ і тому не здаємо з них справи. В обох тих відчитах знати практику житя, гірке досьвіди учителїв — і се надає їм значіня.

Видїл філії вибрано сей самий, що був доси (голова: повітовий інспектор шкільний, п. Стратичук.) Тілько на місце одного виступившого члена видїлу вибрано тепер п. Кароля Шорша, директора хлопячої школи.

Бувший член філії, п. Омельский з Пугилова, прислав на збори привітну телеґраму.

Порушено ще на зборах, але не роз'яснено докладно справу опалу для шкіл. Тому, що ся справа обходить загал учителїв, то ми просимо тих, що знають єї докладно, пояснити єї в нашій ґазетї.

Збори закінчили ся веселою гостиною, що тревала до 10. години в ночи. Підчас гостини зібрано 20 кор. 58 сот. на Народний Дім.

Ідеал.

Відому суперечку про самостійну українську державу старає ся рішити др. І. Франко в 10-ій книжці Л. Н. Вістника і доходить вкінці до таких висновків:

Дивна пригода.

(З англїйского — Марк-Твена.)

(Дальше.)

— Ну, і що-ж тут „найгіршого?“

— Ото-ж то й е, пане команданте. Коли чує ся, як він сьпівае, то сльози самі повертають ся до очий. А до того всьо, що сьпівае, порушує в чоловіку аж душу. Коли він в пісни згадае про родину і матїр, про дитиньство, давні спогади і події, що вже минули, про старих приятелїв, що померли, то так немов всьо живцем бачиш перед собою — і то так любо, так мило слухати, пане команданте, що чоловік аж душі в собі не чує. Ті музики — они всї плачуть при тім; кождий з тих заволоків аж реве і не криє ся з тим. І знаєте, як вже покидають в него чобітьми, то потемки вискакують з ліжок, обіймають его, цїлують, пестять, цїлують і перепрошують. А нехай би хто сказав ему тодї яке лихе слово — розірвали би.

Знов перерва.

— То всьо? — спитав я.

— Так, пане команданте.

— Ну, і чого-ж тут жадуватись? Чого вам ще треба?

— Чого? А того, щоби ви ему заборонили сьпівати.

— Також жадане! Ви-ж самі сказали, що его сьпів пречудовий.

— Таки так. Він аж надто гарний. Чоловік не може его слухати без глубокого зворушеня. Чує себе таким грішним, таким нужденним, що тратить охоту до житя. Та й той плач вояків в ночи! — Ви-б подивились, як они рано один другого встидають ся.

— То дивна річ, незвичайна жалоба. Чи справдї треба заборонити ему сьпів?

— Безусловно, пане команданте. Інакше ваші вояки стратять всю відвагу, зледащіють. Нехай хоч молить ся, але не сьпівае, так буде лїпше.

Я сказав підофіцирови, що погадаю над тою річию. В ночи підійшов я до касарнї музики і слухав. Підофіцир не пересаджував. Я чув як якийсь голос молив ся, чув гриміт упадаючих на бубон і докола него чобіт та проклони розлючених вояків. Справа цїкавила мене і не меньше бавила. По хвили тишини розпочав ся сьпів. Боже, то вражіне, той чаруючий голос! Нїчо в сьвітї не могло зрівняти ся з нїжностию, мягкостию і сердечностию того сьпіву. Я чим скорше відійшов, бо почув таке зворушене, яке не лицює командантови кріпости.

На другий день видав я приказ, щоби Вікльов не молив ся по ночи і не сьпівав. Відтак прийшло кілька днїв так повних всяких трудів і роботи, що я забув на малого довбуша. Але одного дня приходить до мене знов підофіцир Рейберн і каже:

— Хлопець дуже чудно поводить ся, пане команданте.

— Як то?

— Пише заедно.

— Пише? Що-ж він пише? Листи?

— Не знаю, пане команданте. Але він підкрадае ся і волочить ся заедно по цїлій кріпости; нема кутика нї найменшої дїри, котрої би він не оглянув; а при тім виймае що хвилї оловець і папір та щось там маже.

То вразило мене дуже неприємно. Я сьміявсь би з того, але під той час не можна було сьміяти ся хоч би й з найменшої дрібниці. Довкола нас, в північній части Сполучених Держав дїяли ся річи, котрі велїли менї бути заедно на осторозї і нїчому не довірювати. Я пригадав собі, що хлопець був з Полудня і то з ворохобничої Люізияни і я не міг придавити в собі підозріне. Але на всякий спосіб приказ, який я дав Рейбернови, був для мене трохи прикрий. Я чув ся як отець, що був примушений видати власного сина на поругу і обиду. Я велїв Рейбернови, щоби він поводив ся спокійно, не дав по собі нїчого пізнати і щоби старав ся дістати яке письмо хлопця, але так, щоби він о тім не знав. Впрочім міг хлопець свобідно всюди ходити, але треба его наглядати з далека, як піде до міста.

В часї найблизших двох днїв здавав Рейберн кілька разів рапорт. Не було нїякого успіху. Хлопець писав вправдї заедно, але ховав старанно папір, коли Рейберн наближав ся. Ходив два рази до старої, напів розваленої стайнї, побув там кілька мінут і виходив. Легковажити не можна було тої справи, она надто зле виглядала. Я сам признававсь в дусї, що обгортав мене неспокій. В тій непевности велїв я прикликати другого команданта, розумного, інтелїґентного офіцира, сина ґенерала Джемса Веба. Він здивував ся і занепокоїв ся. Ми обговорювали довший час ту справу і постановили тихцем хлопця слїдити. Ту роботу взяв я на себе. О другій годинї в ночи встав я і пішов до касарнї музикантів. Осторожно і тихо удало ся менї дістатись аж до ліжка хлопця; я вхопив его річи і торнїстер і висунув ся так само тихонько на двір. Повернувши до дому застав я там Веба, що ждав на мене з великим неспокоєм. Ми зараз взяли ся перешукувати кишенї одїня. Однако ми не найшли нїчого підозріного; був там лиш папір, оловець, ножик і кілька иньших дрібних річий, які звичайно хлопцї носять. Ми переглянули торнїстер. Там не було також нїчого замітного крім малої біблії, на котрій були виписані слова: „Чужинче, будь добрий з моїм хлопцем задля его матери“.

Я подивив ся на Веба — він обтирав собі очи і поглянув на мене — я робив то само. Я вложив книжку назад, а Веб підняв ся і зараз вийшов. Я заніс річи назад до касарнї так само обережно як їх забрав і тїшив ся, що справа так добре скінчила ся.

В полудне на другий день прийшов Рейберн, як звичайно, до рапорту. Менї вже надоїла цїла тота істория і я сказав ему коротко:

— Дайте менї спокій з вашими

„Усякий ідеал, се синтез бажань, потреб і змагань близьких, практично лекших і трудніїйших до осягненя і бажань та змагань далеких, таких, що на око лежать поза межами можливого. Mit einen Stich ins Unmögliche — як каже Чемберлен — ось чим відріжняють ся культурні ідеали і пориви европейской цивїлїзациї. Що такі ідеали можуть повставати, можуть запалювати серця широких кругів людей, вести тих людей до найбільших з'усиль, до найтяжших жертв, додавати їм сили в найстрашнїйших муках і терпінях, се лежить мабуть у крови індоарийської раси і тілько її одної; серед иньших рас ми того явища не зустрічаємо.

Ідеал національної самостійности в усякім поглядї, культурнім і полїтичнім, лежить для нас поки що, з нашої теперішньої перспективи, поза межами можливого. Нехай і так! Та не забуваймо-ж, що тисячні стежки, які ведуть до його осущеня, лежать просто таки під нишими ногами, і що тілько від нашої съвідомости того ідеала, від нашої згоди на него буде залежати, чи ми підемо тими стежками в напрямі до него, чи може звернемо на зовсїм иньші стежки. Ми мусимо серцем почувати свій ідеал, мусимо розумом уяснювати собі його, мусимо вживати всїх сил і засобів, щоб наближуватись до него, инакше він не буде істнувати і нїякий містичний фаталїзм не сотворить його там, а розвій материяльних відносин перший потопче і роздавить нас як слїпа машина.“

Сказавши ще простїйше, вийде таке: Поки-що своя українська держава не можлива, але ідеал такий потрібний і треба до него іти, треба працювати для свого народу.

Похорон Стефановича.

Похорон пок. посла відбув ся 6. с. м. в Боянах. Бояни належали колись до родини Стефановичів і там є її гробовець. Тут спочив і пок. посол. Окремим поїздом приїхали визначні гостї з Чернівцїв. Богато селян і міщан з'їхало ся також до Боян. На могилї промовив перший посол Василько в імени соймової більшости; казав, що посли будуть держати ся ідеї пок. Стефановича. Потім промовляв по польски посол Абрагамович і по руски проф. Стоцкий. Промова п. Стоцкого була така:

„З далекої сторононьки приходиш, Дорогий Приятелю, щоби спочити, щоби найти упокій на лонї рідної неньки, рідної землицї Буковини, котру ти любив цїлим своїм серцем і всею душею, для котрої ти, як добрий син, щиро трудив ся і працював, котрої ти був окрасою і всею надїєю. І зібрали ся ми тут тебе повитати, але слези стинають ся, серце з жалю крає ся, сум наляг на всїх, бо не витаєм, а прощаєм тебе в останнє, Дорогий Приятелю, на вічний упокій. Велику, невимовну утрату понїс весь край, бо серце твоє, що так горячо его любило, перестало бити. Але найбільше відчуває страту той нарід, серед котрого ти жив, котрий ти горячо любив, з заступниками котрого ти щиро дружив. Осиротив Ти нас, дорогий приятелю, щирий заступнику, і не находимо слів, щоби виразити свій глубокий жаль за тобою. Вже не буде тебе межи нами, рідна ненька землиця приголубить тебе на віки на своїм лонї. Прощай же щирий приятелю руских послів і руского народу, прощай добрий наш пораднику і заступнику. У вдячнім нашім серцї лишить ся на завсїгди добра твоя память. Прощаюсь з тобою і іменем того повіту, котрий маю честь заступати, а в котрім ти, з'єднавши собі своєю працею тілько любови, спочинеш. — Вічная Тобі память! Земля Тобі пером!“

Цїлий похорон съвідчив про справдїшний жаль цїлого краю за пок. Стефановичем. Видко, що правдиві заслуги вже вміють у нас цїнити.

Давидени.

(Румунїзация школи.)

В нас у Давиденах, сторожинецкого повіту, є триклясова школа. Громада наша чисто руска, є всего може кілька циганів, що роблять корита і ложки, — і проте у школї учать тілько по волоски. Погадайте собі добрі люди, що там за працю мають учителї, котрі нї слова не знають по руски а дїти нї слова по волоски, так, що одні других нїчого не розуміють. От н. пр. так говорять дїти до учителя: „Домне, він луат менї олуфка. Я ври на фара,“ і т. д.

Ми звертаємо ся до вас, пановe, чи не мають Русини уже жадних опікунів? Чи мусять бути з наших дїтий яничари, котрі потім будуть цурати ся своєї власної неньки? Своїх батьків встидати ся і може ще зайшлими називати? Гріх будуть мати власти шкільні, неспасений гріх, що лишили нам наші дїти на покуту. Бо ми гірко школи утримуємо і виховуємо з наших рідних дїтий ворогів собі і ворогів руского народу, котрі завзято будуть бороти ся против Русинів, і будуть цурати ся і встидати ся свого рідного слова, матери і батька. Змилуйте ся над нами, бідними Русинами і дайте нам поміч от так як у Давиденах-Зрубі, де учать чистою нашою рускою мовою.

А до того у нас ще і панотець Волох, що Русинів не любить. Таке саме нещасте постигло і наше сусїдне село Банилів-Волоский, але там хоть троха учать по руски. Боже-Боже! які то ми Русини бідні, як то нас всюда гноблять! Ти Русине, податки плати, до войска йди, — за те у школї вчи ся по волоски, забувай своє і наконець ставай ся ворогом свого народу! Чи огляне ся хто на наше село та поратує нас чи нї?

Селяни з Давиден.

Гостина Пр. епископа Репти в Лукавци над Серетом.

(*Допись „Буковини“.*)

З великою тугою очікували всї мешканцї Лукавця приїзду Преосьв. епископа. Вкінци він приїхав 24. вересня. День сей був справдї великим храмом для села. Назустріч епископови виїхала бандерия, а всюди в селї, при триюмфальних брамах, при церквах, при школї, коло двора і т. д. ждала велика громада людий. Вистріли з гаківниць і оклики: слава! і многая лїта! при триюмфальній брамі о 5. годинї по полудни дали в селї знати, що дорогий гість уже приїхав. З ним приїхали совітник консисторії Ганицкий, протоерей Остапшек і два діякони.

Преосьв. епископа повитав на входї в село посол Ник. Василько рускою промовою і подав ему по рускому звичаю хлїб і сіль. Жиди також витали епископа, почім він удав ся до церкви в Горішнім Лукавци, де привитав его о. адмінїстратор Ом. Никорович. Тут у церкві відправив Преосьв. епископ съв. доксольогію, панахиду на цминтари і катехизував молодіж.

На другий день по гостинї у о. Никоровича поїхав епископ до Долїшного Лукавця в супроводї численної бандериї і окликів: славно! Тут ждала на него несчисленна сила народу. В імени церковної громади повитав тут Пр. епископа о. ексарх В. Захаровский, в імени школи

дурницями. Ми робимо Бог знає що з поведеня хлопця, а він невинний як мала дитина.

Підофіцир поглянув на мене зачудований і відповів:

— Оно справдї так; але ви дали менї приказ і я дістав письмо хлопця.

— І до чого то придасть ся? Як ви то дістали?

— Я дивив ся крізь дїрку від ключа і побачив, що він пише. Я закашляв і увидїв, як він скоро зімняв папір і кинув его в огонь; при тім оглядав ся, чи его хто не підглядає. Відтак сїв і немов би нїчого не стало ся, ждав. Тепер війшов я до середини, а що лучала ся добра нагода, то я вислав его за якоюсь орудкою. Він пішов не підозріваючи нїчого. В печи горів съвіжий огонь, з котрого я вспів ще витягнути отсей кусник паперу. Як бачите, він лиш трохи надпалений.

Я поглянув на папір і перечитав одну чи дві стрічки; відтак післав я підофіцира за Вебом. В письмі стояло:

„Крїпость Трембель, дня 8. — Полковнику! Що до рода тих трех канонів, о котрих я згадував при кінци мого спису, то я помилив ся. Они всї вісїмнайцятьфунтівки, але проче уоружене таке, як я вже писав. Залога також не змінила ся, лише що прийшли тут дві компанії легкої полевої піхоти. Як довго они тут остануть, не міг я довідати ся. Ми пересьвідчені, що з уваги на всякі обставини, було би найлїпше заждати аж —“.

Тут письмо кінчило ся, в тім місци закашляв Рейберн і перервав хлопцеви писане. Вся моя прихильність для хлопця, цїле поважане і співчуте для него зникли в одній хвили перед тим знаком холодної підлоти.

Прийшов Веб і ми стали розважувати справу основно і всесторонно. Веб сказав:

— Шкода, що ему перервано. Щось відложено — але що і против кого оно вимірене? Може був би написав, поганий зрадник.

— Так — відповів я — маємо до дїла зі зрадою. Але хто то ті „ми“ в листї? Чи то заговірники в крїпости, чи поза нею?

То „ми“ було справдї неприємне. Але ми не могли обмежати ся на здогадах, лише взяли річ практично. Насамперед приказали подвоїти варти і поручили їм як найбільшу чуйність. Відтак хотїли прикликати Вікльова, але вскорі видалось нам те непрактичним, доки були ще лїпші средства. Нам треба було насамперед дістати як найбільше его листів, а відтак після того оснувати свій плян. Нараз прийшло нам на гадку, що Вікльов не ходив нїколи на почту — а що, коли-б так тота опущена стайня була его почтою! Я велїв прикликати одного з моїх довірених підофіцирів, молодого Нїмця іменем Штерне, що був немов уроджений на полїцийного аґента, розповів ему цїлу річ і приказав взяти ся за дїло. В годину пізнїйше донесено нам, що Вікльов знов пише. Зараз потім просив він, щоби ему позволено вийти до міста. Его хвильку задержано, а між тим Штерне побіг до тої стайнї і там сховав ся. Зараз потім побачив він, як Вікльов закрадав ся там, оглянув ся осторожно на всї боки і вложив щось в один кутик в порох. Так само обережно вийшов він звідтам. Штерне вхопив положений Вікльовом предмет — то був лист — і принїс его нам. Письмо не було анї підписане, анї назначене в який иньший спосіб і обіймав крім повтореня того, що ми вже читали, ще таке докінчене:

„Ми гадаємо, що найлїпше буде відложити цїлу справу, аж доки не відійдуть ті дві компанії. Менї здаєть ся, що й ті чотири, котрі тут суть, такої самої гадки; з другими зносити ся не міг я, бо то обудило би підозріне. Кажу чотири, бо ми двох стратили; їх лише що завербували і тут примістили, а вже вислали до армії. Треба безусловно, аби прийшли два другі тамтих заступити. Ті, що відійшли, були братя з Тірті-міле. Маю вам донести щось дуже важного, але зроблю се не тою дорогою. Винайду иньший спосіб“.

— Мала гадюка! — крикнув Веб — і хто був би надїяв ся, що він шпігун? На всякий спосіб річ стоїть так: По перше маємо між собою одного шпігуна ворохобників, котрого знаємо. По друге маємо ще трех між собою, котрих не знаємо. По трете ті шпігуни дістали ся сюди в дуже легкий і простий спосіб, пристаючи до нашої армії яко вояки і нема сумнїву, що ще двох було тут, але тих вислано до армії. По четверте суть ще й „помічники“, котрих числа не знаємо. По пяте Вікльов має донести щось важного, чого не хоче робити в тій дорозї і хоче винайти иньший спосіб. Тепер же що робити? Чи арештувати Вікльова і примусити его до зізнань, чи треба нам зловити ту особу, що забирає его листи? Чи вкінци ждати ще, доки не довідаємо ся чогось більше?

Ми постановили держати ся послїдної ради, припускаючи, що доки не відійдуть згадані дві компанії, маємо час ждати. Штерне одержав від нас власть слїдити Вікльова на свою руку, щоби лише відкрити той его „иньший спосіб“. Ми знали, що пускаємо ся на небезпечну дорогу і тому треба було так робити, щоби шпігуни як найдовше не підозрівали нїчого. Штерному приказали ми вернути до стайнї і положити Вікльова лист на те саме місце, щоби его найшли заговірники.

Нїч перейшла спокійно. Було студено, темно і падав дощ помішанний зі снїгом, до того був студений вітер. Мимо того вставав я в ночи кілька разів з теплої постелї і обходив крїпость, щоби пересьвідчити ся, чи всьо в порядку, та чи варти на своїх місцях. Глухі вісти між вояками о незнаних безпечностях найшли потверджене в скріпленю варт. Над раном стрітив я Веба, котрий мимо вітру і студени робив також інспекцию. Від него дізнавсь я, що він вже кілька разів обходив крїпость, щоби пересьвідчити ся, чи всьо в порядку.

На другий день розвивали ся подїї трохи скорше. Вікльов знов писав лист; Штерне підкрав ся за ним аж до стайнї і забрав лист, скоро лише Вікльов вийшов. Відтак пустив ся Штерне тихцем за малим зрадником. Вікльов пішов на зелїзничу стацию і ждав там, доки не прийшов поїзд з Нового-Йорку; відтак встав і почав пильно приглядати ся тим, що висїдали з ваґонів. Якийсь старий чоловік з зеленими окулярами і о палици приштильгукав до него, задержав ся і почав ему придивлятись. В тій хвили прискочив Вікльов до него, всунув ему папір в руку і скоро віддалив ся та зник в товпі подорожних. Але майже в тій самій хвили видер Штерна папір з рук старого пана і шепнув полїцийному аґентови, що прийшов з ним на дворець:

— Ідїть за тим старим паном і не спускайте его з ока.

Відтак перебивши ся через товпу, побіг просто до крїпости.

Ми засїли в комнатї, замкнули двері і велїли вартї не впускати до нас нїкого.

Насамперед отворили ми лист перехоплений в стайни. В нїм стояло:

„Сьвята дружино! В звичайній гарматї найшов я приказ від начальника, котрі минувшої ночи там вложено і котрі зносять давні інструкциї. В гарматї лишив я звичайний знак, на доказ, що приказ дістали ся у властиві руки —“.

— Чи хлопець не стоїть під безнастанним наглядом? — перебив Веб.

Я притакнув; Вікльова стерегли на кождім кроцї від часу, як ми переловили его перший лист.

надучитель К. Шербановский, в імени каси учитель О. Годованьский, в імени читальні Рускої Бесїди господар Григорий Сабура, а від нїмецких кольонїстів Вільгельм Міллер. По катехизациї молодїжи відправив Преосьв. епископ і тут сьв. доксольоґію і панахиду на цминтари.

В середу, 26. вересня посьвятив епископ Репта угольний камінь нової філїяльної церкви у Майданї. Того-ж дня відправив вечірню в Долїшнім Лукавци в церкві; а на другий день, Воздвиженя Ч. Хреста, сам читав службу Божу, мав дуже гарну проповідь до народу і питав молодїж із релїгії.

Гостина Преосьв. епископа в Лукавци закінчила ся величавою овацією для него, яку устроїли громади обох Лукавців. Пр. епископ мешкав у домі о. ексарха Захаровского. Перед сим домом вечером устроїли селяни похід зі смолоскипами, бенґальскими огнями і ракетами. Церковний епітроп Дмитро Куташ за громаду, а учитель Годованьский за читальню і касу дякували епископови сердечно за відвідини села, почім шкільна молодїж під проводом учителя К. Шербановского відсьпівала руску серенаду. Слова серенади уложив о. Віктор Захаровский, а мельодия була з пісні Із. Воробкевича „Де красше смерека і сосна росте“. В серенадї висказано щирі бажаня народу для епископа. Зворушений аж до слїз дякував епископ людям і сказав, що сердечного привіту рускаго народу по вік не забуде.

Дня 28. вересня закінчив епископ Репта свою візитацийну подорож у черемошскім протопресвитератї і від'їхав до Чернівців.

НОВИНКИ.

Чернівці, 9-го жовтня 1900.

За упокій бл. п. Петра Шпойнаровского, майора при пьоку піхоти Нр. 26., що помер дня (29.) серпня с. р. у Швехатї, а похоронений (31.) серпня на центральнім кладовищу у Відни, відбуде ся в середу, (10. жовтня), о 9. год. рано в тутешній православній церкві катедральній поминальне Богослужене, на котре всїх кревних і знакомих покійника запрашає родина. Парастас відправить ся точно о 10. годинї.

— Як-же міг він вложити щось до гармати, або взяти звідтам неспостережене?

— Справдї, я то не розумію — відповів я.

— І я не розумію — сказав Веб. — То може бути хиба так, що між вартою були его спільники. Инакше без порозуміня з ними не могло щось такого статись. Я велїв прикликати Рейберна і вислав его, аби оглянув батериї та дав нам зараз знати, що там найде. Ми читали лист дальше:

„Нові прикази рішучі і кажуть, що M. M. M. M. має бути завтра о третій годинї рано в Ф. Ф. Ф. Ф. Двіста прийде малими громадками зелїзницею і в инший спосіб з ріжних сторін та збере ся в означений час на відомім місци. Я розділю знаки, успіх без сумнїву певний, хоч щось певне замічено, бо подвоєно варту і команданти ходять по ночи на інспекцию по кілька разів. В. В. приїздить нинї з полудня і одержить тайний приказ — в инший дорозї. Ви всї шість мусите бути точно о другій годинї пополудни в 166. Там застанете Б. Б., котрий дасть вам точні поясненя. Оклик такий самий як послїдного разу лише у відворотнім порядку; перший склад на останку, а послїдний на початку. Remember XXXX. Не забудьте. Відваги; заки другий раз зійде сонце, будете героями. Ваша доля певна: будете записані в істориї незатертими буквами. Амінь!“

— До сто громів! — крикнув Веб. — Як бачу, то ми дістали ся на добре місце.

(*Дальше буде*).

Вибори. У попереднім числї подали ми за черновецкими часописями ріжні комбінациї що-до виборів на Буковинї. Ті комбінациї не зовсім вірні і оперті на правдї, особливо що до руских кандидатів. Але черновецкі ґазети про Русинів завсїгди знали і знають найменьше. Так, на приклад, читаємо в них знову, що в однім і тім самім повітї мають ставати проти себе Стоцкий і Пігуляк. Можемо їх запевнити, що ся новина схоплена з повітря і не має жадної підстави. Поки-що партийна карність у нас є і горе тому, хто перший схоче з неї виломити ся. Не на добре се ему вийшло би.

Дарунки для шкільної молодїжи Заходом пароха у Васловівцях, о. Константина Ґраматовича зібрано з нагоди 70. уродин Є. В. цїсаря 23 кор. 30 сот. на дарунки для шкільної молодїжи. На ті гроші зложили: гр.-пр. церковна громада Васловівцї 10 к., громада Васловівцї 2 к., о. Константин Ґраматович 4 к., п. Катерина Ґраматович 2 к., п-на Віора Ґраматович 1 к., панове: Клявдій Ґраматович 1 к., Драбик 20 с., Іван Франко 10 с., Бабюк 10 с., Дїдуляк 20 с., Василович 10 с., Шведик 10 с., Озеряньский 20 с., Гринчук 20 с., Тригук 20 с., Іванович 20 с., Марчук 20 с., Іванюк 20 с., Яков Нїманд 1 кор., Мимн 30 с. За сї гроші накуплено знарядів до писаня і обдаровано ними 4 жовтня, в день іменин монарха, всї шкільні дїти. — Далї подарував з тої самої нагоди тутешний дїдич, Вп. пан Филип Ямпольский, для шкільної молодїжи 15 кор., за котрі накуплено біблїї і 150 примірників виданого О. Поповичем патріотичного твору „Із житя цїсаря Франца-Йосифа І.“ і обдаровано сими книжками дїтий висших шкільних років. В імени обдарованих дїтий складає підписаний названим Вп. добродїям найсердечнїйшу подяку. Васловівцї, 4. жовтня 1900. Іван Синюк, управитель школи. — З Кадобівців пишуть нам: З нагоди сьвяткованя дня 70. іменин Є. В. цїсаря, тутешною школою роздавали ся даром межи шкільну молодїж ювілейні книжочки, написані О. Поповичем, образки нашого цїсаря, видані друкарнею товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях, і зошити, пера й олівці. На закупно сих річий зложили на руки управителя школи громада 6 кор., а решту тутешний голова місцевої ради шкільної о. Ілярий Іванович і член тої ради, п. Омелян Томорук, за що складаю сим добродїям молодїжи мою сердечну подяку. Н. Спинул, надучитель. — З Жадови пишуть нам: Наша народна школа сьвяткувала також цїсарскі іменини. По службі Божій зійшли ся школярі у школї і тут пан учитель пояснив дїтям значіне сьвята. Дїти сьпівали потім і деклямували. Місцеві пп. учителї зібрали 26 зр. на дарунки для дїтий, між котрих без ріжниці нациї розділено ріжні прибори шкільні. Три години тревала забава шкільна і зробила дуже миле враженіне так на школярів, як і на їх родичів. За те належить подяка особливо п. надучителеви Козакови, що про все старав ся.

Дивне з'явище природи оглядано дня 2. с. м. в Новоселицї. О годинї пів до шестої захмарило ся небо і стали блискати горизонтальні блискавиці разом з громами. О 7. год. почав падати дощ і громи не уставали. Коло 9. год. небо у полудневo-східній сторонї зовсїм прояснило ся і появив ся місяць. На полудневім заходї ще падав дощ і так при сьвітлї місяця появила ся в ночи прегарна дуга. Ся дуга, правда, не була така ясна, як буває в день, і щезала, коли тілько блиснуло, — все-ж було се в осени і в ночи незвичайне з'явище.

Сприкрило ся житє Николаеви Яношови з Іванківців, він поїхав до свого брата в Іцканах і там себе застрілив. Причиною самоубийства мала бути нервова недуга.

Пішки довкола Австриї. Вчера прийшли до Чернівців два Нїмцї з Відня, що завзяли ся обійти нашу державу пішки навколо. Вибрали ся з Відня ще 12. серпня і за 52 днї зайшли вже 2436 кільометрів, а ще мають іти 1600 кільометрів. У Чернівцях сих піхотників повитали наколесники, що то по паньски біцикліści.

Розбій. Дня 26. вересня м. м, зрана Олена Моголицка з долїшного Синівця найшла коло Дубови під Тереблештами на кукурузянім поли дуже вже надіпсуте наге тїло якогось мужчини і донесла зараз про се жандармови Фелькерови, що був у дворі. Коли оглянено трупа, найдено в него на шиї шовкову хустину і ремінь, а недалеко найдено документи, як пашпорт, робітничу книжку, метрику і т. п. на імя Пилипа Лазаровича з Рускої Молдавиці. Крім того пізнав трупа і брат Лазаровича, Фердинанд, із Климівців. Одежі не найдено. Нема нї гадки, щоб Пилип Л. сам позбавив себе житя, тут очивидно хтось убив его і обрабував. Жандармерия підозріває, що его убив якийсь робітник, з котрим бачили Лазаровича 13. вересня в Синівци в шинку. Оба потім мали йти до Серету. Пок. Лазарович був одягнений порядно, мав при собі годинник і значну суму гроший. Справою заняв ся суд у Серетї.

Катастрофа в Перемишли. З Перемишля пишуть до „Дїла“: Доношу про страшну пригоду, яка сталась в неділю, в Перемишли. В домі Лявфера на Засяню відбували ся збори соціялїстів, на котрі звербовано також кількадесять руских селян. Скоро лише зачав др. Яросевич свою кандидатску бесїду яко кандидат з IV. курії, завалилась підлога і з великим трескотом упала в пивницю. Одночасно дав ся чути загальний голос тревоги, крик і зойк з грудий упадаючих у пропасть участників тих зборів. Страшно покалїчених шістьох чи вісьмох селян відвезено зараз до шпиталя; прочі повтїкали з міста, щоби не наразитись на кошта лїченя в шпитали. Всїх покалїчених має бути кількадесять. Др. Яросевич уратував ся вискоком через вікно, а потім куриером виїхав до Відня.

Важна зміна в законї о свиньскій заразї. Цїсарским розпорядженем дня 15. вересня 1900 постановляє ся: § 1. Вже не всї свині підозрілі о заразу, будуть убивати ся але можуть бути відокремлені на 40 днїв, а скоро би показали ся здоровими, можуть бути випущені. — § 3. Відшкодоване за убиті свині буде визначувати ся від тепер не після поділу свиний на розплодові і ті, що на заріз, але після трох кляс: а) свині розплодові (льохи і кнури); б) свині ужиткові (для хову і торговлї); в) свині на заріз. Користь есть така, що свині в класї б), котрі давнїйше плачено після мертвої ваги яко свині на заріз, будуть тепер платити ся після висшої тарифи, котру власти мають означити з пересічних цїн торгових живої ваги. Кляса а) свинь розплодових буде платити ся о 25 процент висше від кляси б). — § 4. містить в собі найважнїйшу постанову, що від тепер будуть платити також і за хорі свині, а то 50 процент вартости після ваги.

За моє житo, ще мене — перед суд. Так може сказати о собі панна Герміна Ф. донька вдовиці по рітмайстрі, котрій приключила ся така пригода: Одного разу була она з своєю матїрю в реставрациї і там приступив до них урядник найвисшого трибуналу Йосиф Ш., познакомив ся з ними, а хоч був вдівцем представив ся їм яко кавалер і вже на другий день зробив візиту а третого дня виявив панні свою любов і матїр просив о руку панни. Ну, урядникови і до того ще з найвисшого трибуналу годї було відмовити і відбули ся заручини. Незадовго мало відбути ся і весїле, але пан молодий, як то сказав був своїй нареченій в чотири очи, мусїв насамперед залагодити ся з своїми вірителями. А що він заклинав ся, що еї любить а навіть виставив їй пять заяв на письмі, що лиш еї одну любить на сьвітї і клине ся Богом, що поведе еї під вінець, то молода дала ему насамперед потайком а відтак за відомостию матери свою спадщину по батькови а до того ще й „позичила“ поволи 18.000 к. В 4 днї по послїдній позичцї оженив ся Ш. з властителькою каменицї на Верінґу. Мати панни зажадала тогди через адвоката, щоби він звернув вибрані хитрим способом гроші, бо в противнім случаю она зробить донесене о обманьство і зведене. Ш. не віддав гроший і справа тепер в судї, де ведуть ся доходженя. Коли президия найвисшого суду довідала ся о тій справі, завела зараз дисциплїнарне слїдство, засуспендувала урядника і зробила донесене до прокураториї. Тогди той несовістний чоловік зробив ще процес своїй давній нареченій, запізвав еї перед суд з тим жаданем, щоби суд сконстатував, що він панні Гермінї Ф. не винен нїчого. Ту жалобу опирав він на тій основі, що панна Ф. жадає якоїсь заплати, а то може захитати его кредит. Отже в сїй справі відбула ся судова розправа, але суд відкинув жадане позовника і засудив его на кошт процесу. Оттак може панна Герміна сказати: За мое жито, за мої гроші, ще мене перед суд веде!

Видатки султана. З нагоди ювилею султана Абдул-Гаміда обчислив один з фінансістів стамбульских, що султан видає на удержане свого двора найбільше зі всїх пануючих в Европі, бо видає річно що найменьше 150 мілїонів франків. На подарунки для заграничних монархів і своїх достойників видає річно 40 мілїонів франків, платня служби коштує до 30 мілїонів, а само удержане гарему до 40 мілїонів франків.

Змия в пончосї. Рідке нещасте стрітило недавно якусь аматорку грибів в Маркірхен в Саксонії. Пішла она в лїс на гриби, і зняла з ніг черевики, щоби забавитись в кнайпівске лїченє. Черевики з пончохами лишила в рові. Коли повернула і надягнула одну пончоху, почула в нїй щось живого, а опісля сильний біль здрігнув еї нерви. В пончосї находила ся їдовита змия. Не помогло підвязане рани, бо заки она повернула домів, нога опухла, а їдь розійшла ся по цїлім тїлї.

Борба о капелюхи веде ся від довшого часу між женщинами і мужчинами вчащаючими до театру. Один з директорів театру в Ню-Йорку впав на добру гадку: прибив на дверах театру анонс, заповідаючий, що женщини входячі до партерових крісел мають право заняти лише праву сторону, а мужчини лїву. Перший ряд женщин був вдоволений, але дальший не конче, бо криси, пера і стяжки заслонювали їм цїлий вид. Слїдуючого дня явили ся всї панї без капелюхів і дотепний директор позволив їм сидїти разом з мужчинами.

Всячина.

Оріх волоский есть одним з тих немногих дерев овочевих, що виплачує всесторонно захід коло него. Овоч его чи то доспілий чи недоспілий цїнним і его радо купують, дерево має велику вартість дла столярів, а пахучого листя уживає ся на лїк именно до купелїв. Плекане волоских оріхів анї не є таке трудне анї не вимагає великого заходу, бо волоский оріх росте борзо і розростає ся буйно і має багато листя, через що дає добру тїнь. Комахи его не нищать, бо не держать ся на нїм. Варто би, щоби наші господарі садили волоскі оріхи. У нас можуть волоскі оріхи майже всюди удавати ся. Сушене оріхів дуже просте: сушить ся на сонци, а відтак в тїни де на поді, а держати треба в мішках на сухім місци. Наші панотцї і учителї повинні би й самі садити усебе се дерево і заохочувати селян, щоби вони его садили.

Що тепер показуть у театрах. Театер Дріделян в Льондонї від давна славний з того, що на его сценї появляють ся виключно лише нові сензацийні штуки. Бачено вже там правдиві бальони, лявіни, гураґани на морю, дно морске і т. и. Тепер приготовляє ся нова штука п. з. „Щїна сьвітлицї“, в якій при кінци відограє ся на сценї правдивий карамболь двох кораблїв. Сцена представляє часть яхту, пливучого каналом Ля-Манш. Подорожні серед радощів снують ся по яхтї. Звільна покриває всьо мрака і заслоняє краєвид. Властитель корабля, чорний характер в штуцї, і подорожні криють ся в каютах. Маринарі звивають ся скоро по яхтї. Нараз перетинає мраку величезний пароход і ударяє з цїлої сили в яхт, котрий перевертає ся і потапає. Пароход поплив дальше, а тимчасом на потопаючім яхтї відгриває ся страшна сцена. Всї особи крім двоїх гинуть в филях моря, а властителя яхту заливає вода в его каютї. В сей спосіб автор вимірив кару свому героєви за его проступки.

Справозданє Касове „Рускої Каси“.

за місяць вересень 1900 року.

А) Приходи.

На початку місяця		в протягу місяця прибуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
93	63	1. На фонд резерв. загальний	17	66	111	29
801	34	2. На фонд резер. товар.	12	84	814	18
1328	68	3. Вложено паїв	120	—	1448	68
20619	25	4. Вложено вкладок щадн.	1713	60	22332	85
11462	36	5. Звернено пожичок на скрипти	1085	74	12548	10
7777	83	6. „ „ на векслї	1065	56	8843	39
2947	52	7. Побрано відсотків	246	28	3193	80
510	09	8. На адмінїстрацию побрано	25	30	535	39
31	36	9. Побрано коштів спору	—	—	31	36
45572	06		4286	98	49859	04
3349	70	9. Готівка	2135	12	3349	70
48921	76		6422	10	53208	74

Б) Розходи.

На початку місяця		в протягу місяця убуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
—	—	1. Вложено на фонд рез: загал,	123	29	123	29
—	—	2. Вложено на фонд рез. тов.	804	21	804	21
2685	36	3. Виплачено паїв (з того дивід. 7 к. 12 с.)	147	12	2732	48
15353	57	4. Виплачено вкладок щадн.	1492	71	16846	28
12487	—	5. Дано пожичок на скрипти	1683	—	14170	—
11730	—	6. „ „ на векслї	—	—	11730	—
1323	95	7. Виплачено відсотків	80	60	1404	55
449	95	8. Виплачено коштів адм.	24	12	474	07
100	63	9. Виплачено оплат скарбових	—	—	100	63
2656	18	10. Розділ чистого зиску	—	—	2656	18
46786	64		4255	05	51041	69
2135	12	11. Готівка (Сальдо)	2167	05	2167	05
48921	70		6422	10	53208	74

В місяцю вересни вступило 3 нових членів з паями деклярованими на суму 120 корон, і дїйсно вплатили 120 корон. Виступило 3 членів з паями на суму 40 корон.

Директия:

Єр Пігуляк
голова.

Антін Клим
член старшини.

Інформації і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористійших комбінациях.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекураційне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранційних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язиці.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5\frac{1}{2}\%$ *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциею або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на $5\frac{1}{2}\%$ і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. **ул. Ратушева ч. 15.**

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дїтий,

загортки, шльафроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи хводячі в той фах з перших найславнійших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололоава Секерского.

Ч. 116. Чернівці, пятниця дня 29. вересня (12. жовтня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цілий рік	20	Кор. —	сот.
на пів року	10	„ —	„
на чверть року	5	„ —	„
на місяць	1	„ 70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Оплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Клопоти сільского учителя.

Проминули ферії, скоро проминули. Наш чоловік ще й не відкашляв ся добре від шкільного пороху, а тут уже знов іде новий шкільний рік. Ну, щож, най собі іде здоров, чодовік привик уже до праці, як віл до ярма; запряже ся тай вйо, аж доки сили стане. Мав кілька неділь вільного часу і не сидів дурно. Більше читав, більше чув, ходив, бував на деяких зборах товариств, скріпив ся хоть не на силї, то на дусї, єго то все підбадьорило, заохотило до дальшої працї над нашим народом. Він радо споглядає на своє ярмо, що на него жде, бо має солодку надію, що єго праця видасть плодп. Так, надія, лиш одна надія, як у кождім станї, так і тут, дає єму сили і відваги до тяжкого труду.

От уже й розпочав ся рік. Дня 1. вересня у школї гаморять дїти. З легким серцем та веселим обличем вступає учитель до шкільної комнати. Та коли розгляне ся по дїтях і прочитає катальог, та веселість опускає єго а на чоло виступає хмарка невдоволеня. Він бачить, що в лавках не всї дїти є в школї. Та то лиш перший день, він потїшає ся думкою, що дальше инакше буде. Але минають днї за днями а лавки все сьвітять лисинами. Учитель, хоть маркотний, любить свою службу, учить, та погляне по дїтях: вчить і не вчить, очікує тих, що не були в школї; будуть усї ходити, тогди вже потисну лїпше. — Минуло пять днїв, учитель надає упертих родичів сих дїтий до кари. Гадає, що хоть то поможе. Щож, на дармо, дїтий нема! Заклопотаний учитель переказує, просить, грозить, не помагає. В пів місяця знов надає до кари, але тої кари нїхто не чує, за ню нїхто не знає, бо єї нема так скоро. Час минає, учитель працює нераз над свої сили, однак хосен з сеї єго працї таки не дуже видний. І який тут може бути хосен, як дїти ходять неправильно до школи?

Минає місяць або й більше і недбалих родичів, що не хотїли посилати дїти до школи, повідомляють про кару. Але то лише повідомляють, кари ще нема, а дїти все таки до школи не ходять. Посїщене школи замість щоби полїпшало ся, погіршає ся. Другі видять, що тим кари нїякої нема, і вони не хотять посилати свої дїти до школи як слїд. — Аж десь в два, три місяцї або в пів року, приходить післанець до села і робить з людьми „обрахунок“. Тепер заворушує ть ся страшна буря в селї. Нарікають, кричать, клинуть, плачуть, а на кого? На учителя! Не один на то вже забув, що єго дитина не була на початку року тиждень або дві неділї в школї, а тут коло різдва на него як грім з ясного неба: плати пятку кари за школу! Який він тогди? Він з'їв би учителя!

Я знаю громаду, де люди через таке на учителя в церкві службу Божу наймали, щоби єму, як казали, „які стипи“ стали. Знов у другій громадї повибивали учителеви вікна, і все з тої причини. А один чоловік оповідав менї, що в єго селї вже з дві неділї підсїдають в ночи на учителя, тілько біда, що він чогось не виходить в ночи з хати. Та і менї самому лучила ся перед 8 роками через таку спізнену кару прикра пригода, і то навіть в церкві. В неділю по екзекуциї за шкільні кари справили люди в церкві такий крик на мене, що я мусїв іти з церкви.

Хтож тут винуватий? Чи учитель? Скажете: темнота народа. Так, і то правда, але ще хтось... Та люди, як люди, нехай би вже кричали і нарікали, чоловік і до того з часом привикне, але учитель має ще і иньше щось на голові. Тепер уже ходять і ті дїти до школи, що перед карою не хотїли ходити. Однак учитель заходить тепер в голову, що з ними робити. Они в науцї не годні іти з тими, що пильно ходили до школи. Лишити їх так на божу волю, а йти лиш з другими дїтьми на перед: не гаразд, преціньі вони до школи ходять, і вони ученики. Підганяти таких, брати ся лиш до них, щоби з другими могли тримати ся, також годї. І так зле і так не добре. — Наука і учитель терпить. Та се ще не все: приходить наставник шкільний. З яким лицем стане учитель перед ним, коли єму скажуть, що в школї мало зробило ся. Наставники скажуть: недбалий. Як то прикро, як то тяжко таке учути! Бо він дбав, працював, старав ся, щоби щось було, коли-ж бо, через зле посїщенє школи не в силї був то осягнути, що сам бажав. — А порадити тому не міг.

Коли-ж кінчить ся шкільний рік, тогди вже непорадна година учителеви. Є значне число таких дїтий, котрі з причини частого опускання науки майже нїчого не знають і вони по сумлїню учителя мусїли би рік повторяти, та ба, учитель дістане по носї, що богато репетентів... Що-ж тут дїяти? Тримай, не добре, пускай до висшого року, завдаш собі найбільшої муки з таким туманом. Знов біда! Крути верти, а все голим на пяту. Радьже собі тут, як хочеш. І що-ж тут робити, як би то сему лиху зарадити?

Наш руский нарід у значній части ще не просьвічений, до того й бідний. Дитина в него на то, щоби єму помагала при роботї. Наколиб вийшов такий закон, щоби люди не силою, а самохіть свої дїти посилали до школи, то не помилюся, коли скажу, що й половини тих дїтий не було би в школї, що тепер. Отже треба примусу і то острого примусу. І той примус у нас — славити Бога — є. Є також приписи, щоби виказувати навіть і пів дня, опущеного дитиною. І так воно і дїє ся, та отут і зачинає ся цїла запутанина. З винуватими родичами обходять ся у нас дуже лагідно, а при виконаню кари не поступає ся з ними природною дорогою, а цїлком инакше. Винуватих треба карати таки зараз по провинї, а не аж тогди, коли вони забули уже. Тато, що не хотїв дитину пускати до школи, зараз по тім укараний, не буде нарікати на нїкого, він буде знати, за що покарали єго, тай пішле на певно таки зараз свою дитину до школи. А се увільнить і учителя і єго самого від дальших неприємностий.

Се і є одинокий спосіб розвязати ґордийский узол, котрого учитель сам розвязати не годен. О се

Дивна пригода.

(З англїйского — Марк-Твена.)

(Дальше.)

Я замітив, що то, чи ми дістали ся на добре чи на зле місце, не належить до річи, але справа починає бути цїлком поважною. „Ясна річ, говорив я, що приготовлює ся якийсь замах. Нинїшна ніч призначена на то, то також певне. Але властива суть того замаху, я розумію під тим рід єго, криє ся під маскою кількох М. і Ф.; однако легко здогадати ся, що їх головна задача есть напад на кріпость і добути єї. Супротив того мусимо дїлати скоро і строго. Гадаю, що не богато нам поможе, коли ми того Вікльова будемо ще дальше тайно слїдити. Мусимо як найскорше дізнати ся, де є „166“, так щоби о другій по полудни могли там прихопити цїлу шайку, а до того без сумнїву найпростїйша дорога, вимусити від хлощя зізнаня. Але перед усїм, заки зробимо якийсь важний крок, мусимо цїлу справу предложити мінїстерству війни і просити о вказівки“.

Уложено шифровану телеґраму, я перечитав єї, згодив ся і вислав.

По скінченій нарадї над листом, найденим в стайни, отворили ми письмо, що Вікльов всунув єго був в руки кулявого пана на двірци. В кувертї не було нїчого крім кількох листів чистого папіру. Та обставина подїлала на наші розгорячені дожиданем голови, як зимна вода. Яку хвилю здавалось нам, що наші голови такі порожні як той папір і два рази так глупі. Але то тревало лиш хвильку; бо вже в найблизшій хвили погадали ми очевидно зараз на т. зв. „симпатичне чорнило“. Ми держали папір при огни і ждали, щоби під впливом горяча виступили букви, але на папері не показало ся нїчого, крім кількох слабих черт без нїякого значіня. Супротив того велїли ми прикликати лїкаря і візвали єго, аби ужив всїх знаних ему средств, щоби лиш можна відчитати письмо, оно мусить вийти на верх. Очевидно, що така перешкода була для нас дуже неприемна і спиняла цїлу нашу роботу. Ми на певно сподївали ся довідати ся з того листу о найважнїйших річах заговору.

В тій хвили надійшов підофіцир Рейберн і виймив з кишенї кусник шнура, довгого може на пів ліктя з трома ґузами. Він підняв єго до гори і сказав:

— Був в гарматї від моря. Я витягав набої з усїх гармат і оглядав замки, але не найшов нїчого крім того кусника шнура в одній гарматї.

Отже той шнур був для Вікльова „знаком“ для „начальника“, що єго прикази дістали ся у відповідні руки. Я видав приказ зараз арештувати всїх тих вояків, що в послїдній добі стояли на вартї коло тої канони, їх всїх роздїлити і окремо позамикати і не допускати до них нїкого без мого дозволу.

Надійшла телеґрама від мінїстра війни. Він телеґрафував:

„Знесїть конституцию. Поставте місто під военні приписи. Арештуйте кого треба. Поступайте обережно, але скоро. О всїм доносїть мінїстерству“.

Ми не дармували. Я велїв зараз арештувати того кулявого пана і привести до кріпости; поставив єго під варту і заборонив з ним зносити ся. Спершу хотїв він кричати і сварити, але відтак надумав ся инакше.

Відтак зійшла бесїда на то, що замічено, як Вікльов кільком новозавербованим рекрутам щось всував в кишеню. Скоро лише він відвернув ся, арештовано всїх тих людий. У кождого найдено вузкий і короткий кусник паперу, на котрім була зроблена оловцем обвідка а в нїй написані слова: „Третий лет орла. Remember (памятай) XXXX. 166“.

Відповідно до приказу зателеґрафував я до мінїстерства, як стоїть справа і описав найдену у рекрутів картку. Тепер здавалось нам, що ми вже на стілько сильні, що можемо супротив Вікльова скинути маску; я й післав по него. Також велїв я звідати ся, як стоїть справа з листом писаним „симпатичним чорнилом“, але доктор відіслав менї єго назад з заміткою, що він ужив всїх способів і не міг нїчого з него добути, однако коли-б я конче хотїв, то він міг би постарати ся ще о сильнїйші средства.

Війшов Вікльов. В єго очах видко було якийсь страх і змішане, але при тім видавав ся спокійний і рішучий та коли мав яке причуте, то се не виявляло ся бодай в єго чертах лиця і поведеню. Хвилю лишив я єго в спокою, відтак сказав приязним голосом:

— Чого ти хлопче так часто ходиш до старої стайнї в містї?

Він відповів просто і без заклопотаня:

— Я сам того не знаю, пане команданте. До того нема особливої причини, хиба що я люблю самітність а там бавлю ся.

— Бавиш ся там, що?

— Так — відповів і подивив ся на мене з зачудованем своїми лагідними дитинячими очима.

— Чи то всьо, що ти там робиш?

— Всьо — відповів просто і невинно як перше.

— Певно?

— Цїлком певно.

По хвили я знов спитав:

— Чому ти так богато пишеш, Вікльов?

— Я? Я не пишу богато, пане команданте.

— Нї?

— Нї, пане команданте. Очевидно, коли ви під писанем розумієте мое смароване, то я часом роблю то для забавки.

— Що-ж ти робиш з тим смарованем?

— Нїчого, кидаю де небудь.

— Не посилаєш нїкому?

— Нї.

Я показав ему нагле лист писаний

і повинні прихильники школи старати ся.

Не можна тут складати вину ані на шкільних інспекторів ані на повітову шкільну раду; тут лиш видко, що хиба є, а ту хибу доконче треба направити... Бо коли так далї лишить ся, то наше шкільництво не то що не піднесе ся, але ще упаде, при чім потерпить не лише школа, але й наш нарід, котрий своїми податками оплимує ту школу, а через своє невїжество має з неї такий малий хосен.

Іван Бажанський.
надучитель з Вікна.

До всїх філій „Рускої Школи“.

На 13. вересня с. р. ухвалили учителї Русини з рускої части Буковини будучи в Чернівцях при нагоді ґратуляції для Є. Е. п. президента краєвого, виготовити мемориял у справі виплачуваня павшалїв на опал і слугу школи і передати єго п. президентови краєвому до полагодженя. Се може наступити лише тодї, коли п. президент займе ся сею справою серіозно, бо се зависить не лише від льокального правительства, але также і від міністра фінансів. Як відомо, противить ся сему фінансова дирекция.

Згаданий мемориял має передати п. президентови депутация, зложена з одного делеґата кождого товариства учительского а взглядно кождого повіту шкільного цїлої Буковини. Дальше буде виготовлена петиция о зниженє службових лїт, упорядковане пенсиї вдів і алїментациї сиріт по учителях а також друга петиция, щоби школи народні перейшли на державні, або евентуально для учителїв зроблено ранґи як урядникам і призволено їм ношенє унїформів.

Завзиває ся отже сим всї філії „Рускої Школи“, щоби вибрали одного делеґата до виконаня висше наведеного дїла. Заряд кождої філії зволить мене повідомити о виборі делеґата, позаяк я мушу єго в своїм часї повідомити, коли він має прибути до Чернівцїв.

Кошта делеґатів будуть подїлені на всї товариства. Вкінци заявляю, що згадані меморияли і петициї мусимо ще сего місяця передати, де треба; тому прошу з вибором делеґатів поспішити ся.

З поважанєм за провізоричний комітет: *Дарій Пігуляк*, голова філії Черновецкої.

Стара Жучка, в жовтни 1900.

Війна в Хінї.

Ситуация в Хінї трохи полїпшає ся, хоч все-таки нема певности, чи на полудни не вибухнуть які нові розрухи; хиба що анґлїйскі часописи і їх справоздавцї представляють умисно річ фальшиво. Після наспівших нинї вістий справа хіньска стоїть так, що нїби трохи поправила ся. Після аґентиї Гаваса панує в кругах дипльоматичних погляд, що ситуация в Хінї не єсть зовсїм так лихою як єї представляють вісти походячі з анґлїйского жерела. На основі ноти французского міністра Делькасого прийшло вже до порозуміня між державами. Потверджує ся також вість о приїздї Лї-Гун-Чана до Пекіну і о деґрадациї князя Туана. — Бюро Райтера знову доносить, що Росияни забрали свої войска з цїсарских городів, котрі обсадили зараз нїмецкі войска. Нїмцї зробили з палати цїсаревої головну квартиру для ґрафа Вальдерзе. Лїтну палату цїсарску взяло в посїданє 6.000 Анґлїйцїв.

Для хіньскої справи взагалї а специяльно для теперішної ситуациї в Хінї і для характеристики межинародних відносин взагалї єсть важною слїдуюча телеґрама, яку ґенерал-ґубернатор приамурского краю ґен. Ґродеков вислав до войскового ґубернатора забайкалского краю, ґен. Маземского. В тій телеґрамі сказано: На основі донесеня міністра війни, цар в цїли прискореня заведеня дружних відносин з Хіною зволив постановити, щоби до посїлостий росийских не прилучувано зовсїм нїякої части хіньского краю, а лиш щоби видано конечні розпорядженя для удержаня порядку і спокою.

Щож тепер буде робити ґр. Вальдерзе? Недавно тому розійшла ся була чутка, що Нїмцї хотять конче іти в погоню за цїсарем і цїсаревою хіньскою, хоч би їм прийшло ся іти аж до Сінґанфу. Чи був дїйсно такий плян або чи він ще єсть то годї знати; але все таки то характеристичним для сеї чутки єсть, що нїмецкі ґазети обговорюють можливість чи неможливість сего пляну зі становища войскового. Сінґанфу лежить у воздушній лїнії на 1000 кільометрів від Пекіну, а ще на 100 кільометрів на захід від колїна, яке в сих сторонах робить ріка Гванґго. З Таку знов до Пекіну єсть 140 кілометрів. Отже, щоби дібрати ся аж до Пекіну треба було 90.000 войска. Кількож треба би, щоби загнати ся аж так далеко як Сінґанфу? А навіть і тогди: хтож заручить, що цїсарский двір не поїхав би ще дальше в глубину. Щоби запанувати яко тако в провінциї Печілї, мусїла Нїмеччина поставити 22.000 мужа, Росия 15.000, Анґлїя 7.000, Хранция 17.000, Італїя 2.100, Японїя 16.000, Америка 10.000, Австрия 300 мужа; разом 90.000. Але Росияни і Американцї устуцили ся вже, отже лишило ся всего 65.000 до розпорядимости ґр. Вальдерзе. А що стало би ся як би вибухли нові розрухи? — питають нїмецкі ґазети і радять ґр. Вальдерзе не пускати ся в похід в глубину краю.

Хлїборобські спілки М. Левитського.

В сучасній росийській лїтературі чимало писалось і трактувалось про хлїборобські і иньші спілки, що почав орґанїзувати і заводити в північній Херсонщинї Микола Левитський. Се питанне, як практична проба одного з видатних т. зв. „народників“, зацїкавило дуже багато народу як у лїтературних, так і в інтелїґентних верствах громади. Працю Миколи Левитського деякі хвалили і пропаґували орґанїзацию спілок по селах, деякі, навпаки, доводили несамостійність спілкового руху в Херсонщинї і цїлком були незгідні з самими принціпами дїла. На великий жаль більшість письменників у лїтературній боротьбі за сю справу не стояла на обективному ґрунтї; спокійний дослїд, що повинен бути при аналїзї кожного феномена життя, частенько переходив у скрайнїй субективізм і бажанне — принизити і саме дїло і принціпи його орґанїзатора. Тільки в брошурцї Фаресова „Народники и Марксисты“[1]) питанне роздивлено досить спокійно і обективно, але без принціпіальних і конечних виводів; у тій-же брошурі доволї подрібно оповідано й біоґрафію проводиря спілкової орґанїзациї — Миколи Василевича Левитского.

Спілковий рух найбільше розвив ся в Єлисаветградському та Александрійському повітах Херсонської ґуберніï. Ся частина північної Херсонщини, се степова високорівень з грубою верствою чорнозему. Нарід, у більшинї український, почав тут селитись з початку XVIII. в. Перші засельники були Запорожцї і втїкачі, що шукали тут волї і самостійности, котрої не було на їх рідній Украйинї. Багато лиха прийшлось перенести їм тут у боротьбі з природою і людьми, але ся боротьба зміцнила їх тїло і душу. З початку XIX. в. вони попали в руки відомого всїм ще й тепер Аракчеева, що заводив „военні кольонії“ і насаджував культуру та дісциплїну шпіцрутами та палками. Які згадки лишились у военних поселян про той час та як дивили ся на него колишнї вільні Запорожцї, дуже гарно видно з того, що по скасуванню военних кольоній селяни зараз поспішили вирубати ті тополї та берези, під якими їх карали шпіцрутами, щоб і тих нїмих сьвідків їх зневаги не було зовсїм.

Тяжка боротьба за істнуванне і згадані економічно-історичні обставини життя виробили з селянина Новороса тип відмінний від Українця Полтавщини та Слобідської Украйини. А конкуренция з Нїмцями-кольонїстами та з панськими економіями примушувала його і примушуе й доси дбати про піднесенне свого хлїборобства. Завдяки близькости Чорного Моря і найважнїйших портів Одесси та Миколаева, завдяки такій ґарній землї Новорос усї сили і все хозяйство направив на пшеницю та иньші роди хлїба; вся людність живе сїльським хозяйством; який урожай, таке й житте і стан новоросийського хлїбороба. Одначе малоземеле, безземеле, непорадність та брак кредиту — усї ті фактори при останнїх неврожаях зробили те, що теперішне положенне сїльського хлїбороба в Єлисаветградському повітї дуже погане. Селяне мусять шукати спосіб піднесення хозяйства. Щоб оплатити податки, селяне мусїли спродавати свій інвентар

[1]) Звістку про неї див. „Лїт. наук. Вістник“ 1899, т. IV, стор. 186—188.

до „полковника“. Він здрігнув, але скоро похопив ся і легко почервонїв.

— Як ти міг посилати таке „смароване?“

— Я — я не гадав нїчого злого.

— Нїчого злого? Зраджуеш кріпость і відносини тутешні і кажеш, що то нїчого злого!

Він мовчки повісив голову.

— Говори-ж щиро і отверто, не крути. До кого був той лист?

По нїм пізнати було заклопотане, але він знов отямив ся і відповів поважно:

— Скажу вам правду, пане команданте, щиру правду. Лист не був призначений для нїкого. Я написав его лише для забавки. Тепер бачу мою похибку і глупоту, але чесне слово, пане команданте, тілько й моеї вини в тім.

— Тїшить мене, що то чую. То небезпечно писати такі листи. Ти певне більше таких листів не писав?

— Нї, не писав.

Єго безличність була безпримірна. Він сказав ту брехню з найбільшим спокоем і певностию. Я хвилю здержав ся, щоби придавити гнїв, що в мині будив ся, відтак спитав:

— Вікльов, пригадай собі і постарай ся помогти мині довідати ся о двох, трех річах, о котрі я тебе спитаю.

— Зроблю, що зможу.

— Отже, насамперед — хто то є „начальник“?

Він дивив ся на мене якийсь час заклопотаний, але тілько й всього. Поважно і спокійно відповів:

— Не знаю, пане команданте.

— Не знаеш?

— Нї, не знаю.

— Певне нї?

Він старав ся видержати мій погляд, але не міг; повісив голову і мовчав. Стояв прибитий і вертїв нервово в пальцях ґузик від кабата і помимо своеї підлоти і зради, викликував співчутє. Я перервав тишину питанем:

— Хто то є „сьвята дружина“?

Він задрожав і порушив руками, як чоловік, що з розпуки просить о милосердие. Однако не відозвав ся ані словом, вп'явши очи в землю, стояв непорушно і коли я на него поглянув і ждав на его відповідь, побачив я, як по лици спливали ему великі сльози. Але він не відзивав ся. По хвили промовив я:

— Мусиш відповісти, хлопче, мусиш сказати правду. Хто є „сьвята дружина“?

Він мовчав і я нараз скрикнув остро до него:

— Відповідай на мое питане!

Він боров ся з собою, щоби заволодїти над своїм голосом, відтак поглянув благаючи на мене і з трудом промовив:

— Змилуйте ся надімною, пане команданте. Не можу відповісти, бо не знаю.

— Що?

— Справдї! Доси я ще нїколи не чув нїчого о якійсь „сьвятій дружинї“. Чесне слово, пане команданте, що правду кажу.

— Господи Боже! — Диви на отсей другий лист, а побачиш тут виразно слова „сьвята дружина“. Що-ж ти на то скажеш?

Він дивив ся на мене поглядом переслїдуваної невинности і відозвавсь відтак слабим голосом:

— То якийсь злобний жарт, пане команданте. І хто міг минї таке зробити, менї, що нїкому не зробив нїчого злого? Хтось підробив мое письмо; я того не писав, а навіть не бачив того листу.

— А ти проклятий брехуне! А ось — що скажеш на то? — і притім показав я ему лист писаний „симпатичним чорнилом“. Єго лице нагле змінилось, він поблїд, як мерлець. Заточив ся і руками вхопив ся муру, щоби задержатись. По хвили спитав слабим, ледве чутним голосом:

— Ви то читали?

Мое лице мусїло сказати правду, заки уста виповіли фальшиве „так“, бо я замітив, як нагле очи хлопця оживили ся. Я ждав, що він щось на те скаже, але що він мовчав, то я спитав его:
— Ну, що маеш сказати на той лист?

Він відповів цїлком спокійно:

— Нїчого, хиба то одно, що лист без значіня і невинний, та що не може нїкого обидити.

Тепер я був трохи заклопотаний, бо не міг нїчого відповісти. Я не знав, як з того видобути ся. Але тут прийшла менї одна гадка і я спитав:

— То ти цїлком певно не знаеш нїчого о „начальнику“ і „сьвятій дружинї“ і ти не писав тамтого листу, лише его хтось підробив?

— Так, пане команданте.

Поволи витягнув я з кишенї шнур і піднїс его в гору. Він глядїв на него рівнодушно, відтак поглянув допитливо на мене. Моя терпеливість скінчила ся. Помимо того придавив я в собі гнїв і сказав зі звичайним спокоем:

— Вікльов, бачиш се?

— Бачу.

— Що то?

— Здаеть ся, що кусник шнура.

— Здаеть ся? То таки й є кусник шнура. Пізнаеш его?

— Нї — відповів так спокійно, як лиш можна.

Я хвильку мовчав, щоби надати більше ваги тому, що хотїв тепер сказати. Відтак підняв ся, положив руку на его плече і сказав поважно:

— Зле буде з тобою, хлопче, справдї зле! Знаком „начальника“ есть повязаний в ґузи шнур, котрий найдено в одній з гармат від сторони моря.

— В гарматї! Ах, нї, нї, нї! Не кажіть в гарматї, лише в щелинї муру. Він там мусїв бути. — І він укляк, зложив руки і підвів голову, а був такий перепуджений і блїдий, що аж жаль було дивити ся на него.

— Нї, шнур був в гарматї.

— Ах, то хтось на злість зробив. Господи Боже, я пропав!

І зірвавши ся нагле на ноги, хотїв утечи. Очивидно, що то було неможливе. Відтак кинув ся знов на колїна, кри-

та робучу скотину. Так н. пр. в 1891 році в Александрийському повіті до 43% дворів не мало зовсім скотини, а 15·8% не засівало свого поля. Такий необезпечений економічний стан селян змусив до обдумування ріжних запомог з боку інтеліґенциї, земства і одиниць, тай і з боку самих селян. Але селяне, не маючи ніякої осьвіти, не вміли своїми власними силами вибити ся на краще становище. Та що для освободження від гнету великих дїдичів та глитаїв-лихварів потрібна радикальна переміна, то сам нарід і не зможе без запомоги земства, уряду поліпшити свій стан; от тим то спілки Левитського знайшли зразу багато прихильників, як тільки недороди останніх років примусили селян за-для уплати недоїмок розпродувати свій живий інвентар, без якого всяке хліборобство робить ся фікциею.

Ми не будемо тут подавати біоґрафії та характеристики Миколи Василевича Левитського; про се на основі його власної автобіоґрафії, поміщеної в брошурі Фаресова, було досить сказано в „Літ. наук. Вістнику“. Додамо тілько декілька уваг.

Вдихаючи з повітрем безкрайого Херсонського степу палку любов до хліборобства, виховуючись між простим народом Микола Василевич з малку полюбив просте сїльське житє і переняв ся бажаннем працювати і вчитись за для мешканців рідного, занедбаного села. Що літа, ще будучи студентом, він приїздив на вакації до батька, а по його смерти обняв усе господарство, робив як простий наймит; сам орав та сіяв, сам і хліб возив на продаж до Єлисавета. Одягнений у просту одежу ночував на базарі біля свого воза, з ранку починав торгувати ся з Жидами, а продавши повертав у купі зі своїми односїльцями до дому. Се не забавка, не „игра в народ“, а справжня хліборобська праця, що з'єднала Левитського з менчим братом. І потім як адвокат Микола Василевич нераз мав спроможність доказати свою любов до селян, захищаючи їх від визисків та кривд з боку капіталїстів та сїльської адмінїстрациї. Се дало йому спроможність бути зрозумілим для народа та знайти прихильників, коли він почав засновувати хліборобські спілки.

В праці коло орґанїзациї „хліборобських спілок“ Левитський виходив із широких теоретичних міркувань, але поперед усего від явищ конкретного житя. Одним із таких явищ треба вважати розповсюднені на Вкраїні, особливо в Єлисаветградщині[1]), кооперациї звані „супрягами“. Головна причина сього явища та, що задля важкого чорнозема та завдяки кліматичним вплывам треба орати глубоко, а се можливе тільки двома або трьома парами волів. Тимчасом по селах рідко знайти хозяйство, щоб мало стільки скоту. Переважна часть має по парі малих коней, а дуже богато живе зовсім без тягла. Отті „слабі“ хозяїни мусять спрягатись в добу оранки[2]), так що два або три хозяїни вкупі обробляють свої поля. Спілкова орґанїзация була вже підготована практикою сїльського життя, так що коли М. Левитський ще в 1884 р. радив мешканцям с. Федваря заснувати спілку, то найживійші люди з поміж сїльської голоти від разу зрозуміли хосенність сего дїла. Але тільки через десять років ся ідея дозріла до того, що можна було взяти ся до її виконаня. Сам д. Левитський, описуючи початки спілкової орґанїзациї, каже, що „не веселий був початок Херсонських спілок, але примушений до дїла почутем необхідности почати працю, він назбиравши материяльних запомог, реалїзував у селї Федварі свою ідею“. Се була перша спілка, котрої члени були без коней, незаможні люде. При початку дуже перешкоджувала спільникам сїльська адмінїстрация — писарі, урядники та станові пристави, котрі зразу занюхали ледви-ледви чи не революцию та „непослух властям“ у заснованю спілок. На великий жаль і інтеліґенция була супроти заходів д. Левитського зовсім глуха. Богато треба було мати віри в кращу будучність спілкового хозяйства, богато упертости, щоб при таких тяжких умовах не кинути дїла. Безтактне переслїдуване спільників та доноси представників низшої адмінїстрациї відопхнули на першу добу і деяких селян від приступлення до спілки. Та про те до 1896 року було в Александрийському та Єлисаветському повітах до 85 хліборобських спілок[3]), заведених з запомогою Левитського, що виєднав для них позички від Императорського Вольно-Економічного Товариства.

(*Дальше буде*).

[1]) Постниковъ, Южно-русское крестьянское хозяйство, Москва 1891, дає такі цифри: з поміж усїх хозяйств було таких, що працювали супрягою: в Александрійськім повіті 37·1%, власним скотом 20·1%, в Єлисаветградськім повіті 45·5%, власним скотом 15·2%, в Ананевськім повіті 46·6%, власним скотом 23·3%. Усї ті повіти находять ся в північній части Херсонщини. В Александрійському повіті на одно хозяйство випадає по 1·9 голов робучого скоту (стор. 121—128).

[2]) Великість наділа звичайно $3\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ десятин на душу, меньше 4 дес. мають 48%; принявши середнїй наділ в 7·4 дес. одного поля, ся економічна ґрупа не має навіть мінїмума орного ґрунту, не кажучи вже про огороди, сади і т. и. Див. Матерьялы для оцѣнки земель Херсоньской губ. т. II.

[3]) „Докладъ Херсонской Губернской Управы“ 1896 р. ст. 3. І далї ми користуємо ся сим докладом, де зведено до гурту всї числові дані про спілки в першу добу їх істнування.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 11-го жовтня 1900.

До всїх сьпіваків, що чують якусь прихильність до „Буковиньского Бояна“ та хоть сякий-такий обовязок до народної справи, до плеканя рускої штуки — відносить ся отсим видїл товариства з просьбою, зійтись в неділю (14. жовтня с. р.) точно о 7. годинї. Поговоримо о тім на товариских сходинах, що відбудуть ся в суботу вечером в сали „Народного Дому“. Від участи сьпіваків м у ж е с к о г о х о р у залежати ме, чи в загалї по павзї лїтних (далї-далї осїнних) вакаций товариство знову поставить ся на свої ноги, чи має далї валятись гнилою колодою, як то дїялось перед кількома роками! Наради в неділю покажуть, чи зможемо за скілька проб на другий місяць із даної нагоди незвичайного буковиньско національного ювілею виступити публично, вповнї приготовлені з гарною програмою пісень та думок. Погано — дуже погано було би, як би ми Русини занедбували народну справу в найбільше легкім, забавнім та ославленім обяві нашого житя — тим, що перестанемо сьпівати по руски! Хоть можна ще звалювати всю полїтично-культурну роботу на кілька одиниць, так годї, щоб один засьпівав за всїх чи заступав цїлий хор! Отже до дїла, панове сьпіваки! Новий фортепіян, сила нот, добрий учитель музики тай руска публика ждуть Вас! — Чернівцї, 10 жовтня 1900 р. — В імени видїлу „Буковиньскоог Бояна“: *Олександер Поповић*, секретар.

П. Микола Левитский, адвокат з Єлисаветграду у Херсонщинї, наш земляк-Українець, приїхав на кілька днїв у Чернівцї придивити ся нашому житю і пропаґувати свої хліборобскі спілки. Про ті спілки була в „Буковинї“ ще 1896 р. довша статя панї Коцюбиньскої. З того часу перебули вже ті спілки деяку історию і практика показала їх хосенність. Тому не від річи буде з нагоди побуту Вп. земляка у нас познакомити наших читателїв ще докладнїйше з хліборобскими спілками, може вони приймуть ся і в нас, у відповідній нашим законам формі. (Статю подаємо за Л. Н. Вістником.)

Вже вийшов **„Ілюстрований буковиньский православний Калєндар“** на рік звичайний **1901**, річник XXVIII, цїна 35 кр., як 160 книжка „Рускої Бесїди“, з друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.), де треба его і замовляти. Зміст его слїдуючий: I. В сїмдесяті уродини нашого цїсаря, поезия Ом. Поповича (з образком цїсаря.) II. Часть календарска (1—33): Календар істор., астрон., церковний; сьвята рускі і римскі; календ. жидівский. III. Часть інформацийна (33—55): Скалї штемпилеві, належитість від вписів ґіпотечних, помешник Русинів, пануюча родина цїсарска, міри і ваги, порядок їзди на бук. зелїзницях, бук. місцевости. IV. Товариства рускі (56—65): бук. тов. рускі, тов. обезпечень „Днїстер“, тов. кредиту „Днїстер“. V. Часть лїтературна (66—126): Лети здорова, птичко, Всемогучий Отче наш, Хто свою мову і звичаї, До тебе мій краю, (поезиї Сид. Воробкевича); Боже, ти що з неба, Молитва в терпіню, На погубу нечестивих, (поезиї др. Щурата); Вибір стану, (поема Т. Галїпа); Реве та стогне Днїпр широкий, (поезия Шевченка); Там звізди пробивались, (поезия в прозї О. Кобиляньскої); Зачароване місце, (оповіданє Гоголя); Як дяків Юстинко допровадив до золотого ковнїра (житепись); О. М. Галїп (житепись); Не грошї то — овочеві дерева? (Наука Д. Пігуляка); Гр. Ганкевичеви — на прощане (опис житя); Найзнаменитші київскі сьвятинї (подорожні вражіня проф. Єремійчука); Дещо з домашних лїків (подав Д. Пігуляк.) VI. Правила для руских громад (126—128). VII. Оповістки. (Кромі ориґінальної вінетки на заголовнім листку, зладженої умисно проф. Ю. Пігуляком, є тут слїдуючі образки: Нашого цїсаря, писателя Яр. Окуневского, проф. Юстина Пігуляка, о. М. Галїпа, пок. прок. Гр. Ганкевича, митрополичої палати в Чернівцях, „Народного Дому“ в Чернівцях, угорского весїля, скрипкаря і т. д.) — Між всїми рускими і краєвими, вийшов сей наш Календар найскорше, є старанно зладжений що до змісту і зверхного вигляду і найдешевший (10 аркушів друку — за 35 кр.); замовляйте его скоро, бо наклад невеликий.

Виклади з „Істориї Руси“, що були доси що суботи в „Народнім Домі“, будуть відтепер що неділї від 11-ої години рано почавши. Слїдуючої неділї виклади відпадуть. *Лев Когут.*

Про перемиску катастрофу подає ґазета „Naprzód“ такі вісти: Збори хлопскі, скликані социялїстами до салї товариств робітничих, скінчили ся катастрофою. Именно ледви перший бесїдник виповів кілька слів повитаня, дав ся чути в салї якийсь шум, опісля лоскіт, аж вкінци задимило ся аж до темноти. Рівночасно дали ся чути крики і зойки. Нїхто не знав, що стало ся. В тім затрясла ся піч і повалилась на зібраних. В сали запанував переполох. Поки ще вспіли селяне утечи від падаючої печи, нагле завалила ся підлога і з нею упало до пивниці кількадесять осіб. Настала панїка не до опису. Ті, що провалили ся, почали видавати страшні зойки, часть почала вискакувати через вікно, прочі поспішали з ратунком для тих, що завалились. Найгірше, що не було знати в першій хвили, що́ властиво дїє ся. Здавало ся, що хтось підложив динаміт; иньші кричали, що валить ся стеля і цїла каменица валить ся; декотрі гадали, що хтось умисно викликав панїку. Доперва по довшій хвили пізнано правдивий стан річи. Ото властитель каменицї Лявфер вибудував дім з перегнилого, старого материялу і двоповерхову каменицю опер на збутвілих платвах. Каменица вибудована перед роком! Привалених зачали добувати. В першій хвили ранені представляли страшний вид. Богато з них облитих кровію, кількох в заумерлім станї. Всїм удїляв першої помочи тов. др. Яросевич. З'явила ся пожарна сторожа, полїция і жандармерия, а також лїкарі др. Трибулец, др. Оллер, др. Мангайм і др. Дзїковский. Двох тяжко ранених відвезено до шпиталю, иньших заосмотрено на місци. Комісия будівничa узнала дім за з'їджений грибом і неможливий до замешканя. — Редакция „Дїла“ одержала від п. М. Ганкевича отсї поясненя, простуючі новинку подану перше у „Дїлї“, яку ми повторили: В справі перемискої катастрофи помістив перемиский дописуватель цїлий ряд фальшивих звісток. Дописуватель очивидно не був очивидцем, бо інакше не писав би був про бесїду дра Яросевича, в часї котрої счинила ся катастрофа. Збори отворив тов. Вітик, а опісля промовляв я і в часї моєї промови завалилась підлога. Др. Яросевич не говорив нїчого, не виголошував кандидатскої бесїди. Людий зійшло ся на збори кількасот. Що до ранених, то тілько двох є тяжше побитих, але лїкарі запевнюють, що небезпеченьства нїякого нема. Покровавлених і лекше побитих було кільканайцять. Селяне з міста не втїкали. Противно, по катастрофі відбули ся збори в льокали робітників торговельних, де були навіть покалїчені селяне і радили кілька годин. Др. Яросевич вікном не вискакував. Я сам бачив, як він з цїлою холоднокровностию вийшов послїдний зі салї. Він також удїлив помочи лїкарскої раненим, а до Відня від'їхав доперва по других зборах коло 6. год. вечером, а катастрофа була о год. 1. пополудни.

Пчола замість почтового голуба. Один з фармерів західної Анґлії впав на щасливу гадку, пересилати листи за посередництвом пчоли. Відбуває ся се в такий спосіб: За помочию фотоґрафічного апарата робить ся мікроскопійну знимку з листу, яку опісля прикріплює ся на кадовбі пчоли. Випущена пчола відлїтає до свого улия, хотяй би він не знати як був далеко, і приносить зі собою лист. — Наколи се донесене правдиве, то пчола могла би віддати неоцїнену прислугу підчас війни. Чейже не найде ся такий стрілець, щоби міг еї перехопити.

чав і плакав, та обіймивши мої ноги, просив:

— Ах, змилуйте ся наді мною. Не зрадьте мене, ви-б мене погубили. Боронїть мене, ратуйте, я всьо скажу!

Треба було довшого часу, щоби хлопець успокоїв ся і трохи прийшов до себе. Відтак став я его знов розпитувати, а він відповідав покірно, зі спущеними очима, отираючи від часу до часу сльози.

— То ти належиш до ворохобників?

— Так.

— Ти їх шпіґун?

— Так.

— Ти ти приймив які порученя від них?

— Так.

— Добровільно?

— Так.

— А може й з охотою.

— Не можу перечити, пане команданте. Полудне моя вітчина, моє серце жиє для него і для его справи.

— Отже то оповіданє о муках і переслїдуваню твоєї родини видумане?

— Они — они видумали і веліли менї так говорити.

— І ти хотїв обманути і погубити тих, котрі над тобою змилували ся і займили ся тобою? Розумієш ти, як то підло?

Він відповів лиш зітханями.

— Але досить того! Скажи нам тепер, хто то є „полковник“ і де він?

Він став голосно плакати і просити, щоби его о те не питати. Казав що его убили би, коли би то зрадив. Я грозив ему, що ведю замкнути до темної пивниці, обіцював, що буду его боронити, коли всьо зізнає, однако всьо на дармо; не хотїв нїчого сказати. Тодї вийшов я з ним з комнати і показав ему пивницю. Один погляд вистав, щоби він надумав ся. Почав дуже плакати і просити ся та обіцяв всьо сказати,

Ми вернули назад і Вікльов назвав та точно описав „полковника“. Сказав що він мешкає в першорядним готели міста в цивільнім одїню. Відтак мусїв я знов остро грозити, доки не довідав ся о назвищи „начальника“. Той, вїказав хлопець, мешкав в Новім Йорцї при улици Бондетріт ч. 15 під назвищем Р. Ф. Ґайльорд. Я зателеґрафував зараз до полїциї новойорскої, подав опис особи, назвище і адресу того Ґайльорда і велів его чим скорше арештувати та держати, доки не зажадаю его приставленя.

— Здаєть ся — сказав я — що кількох заговірників мешкає поза кріпостию, особливо в Новім Льондонї. Опиши їх і назви по імени.

Він назвав і описав трех мужчин і дві женщини, всї мешкали в першорядним готели. Я зараз вислав патролю, аби їх арештувала і приставила до кріпости.

(*Конецъ буде.*)

ПОДЯКА.

Жалем тронутий до глубини серця по стратї дорогого менї батька, не могучи задля коротко обмеженої військової відпустки кождому подякувати особисто за ласкаве оказанє симпатиї і співчутя родинї помершого через взятє участи в відданю послїдної прислуги при похоронї тїла бл. п.

Д-ра Стефана СТЕФАНОВИЧА

складаю на сїй дорозї всїм П. Т. панам представителям властий, духовних, сьвітских і ц. і к. військових, панам послам до ради держ. і на сойм краєвий, ц. к. урядникам державним, правительственним і міским як також їх заступникам, панам представителям і заступникам консулятів, Вп. духовеньству всїляких обрядів, панам професорам унїверситетским і ґімназияльним, панам радним міским і всїм депутациям товариств ріжних институций в Чернівцях, Садаґурі, Топорівцях, Магалї, Раранчу і Рускій-Молдовиці, представителям праси, і взагалї всїм приватним особам, сердечну подяку.

В імени цїлої нашої осироченої родини

Др. Каєтан Стефанович,

однорочний охотник при ц. і к. 1-ім полку уланів в Чорткові.

Рік заснованя 1892.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Інформациї і посередництво до заключення обезпечень житєвих в найкористнїйших комбинациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.	
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користнї, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечнх.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* 5½% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Перша буковиньска

спеціяльна ро- **бітня обуви**

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Вололоава Секерского.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**